Világ proletárjai egyesüljetek!

LENIN

MŰVEI

29

AZ OROSZNYELVŰ KIADÁS
AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSÁNAK
ÉS A SZOVJETEK
II. ÖSSZSZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁNAK
HATÁROZATA ALAPJÁN JELENIK MEG

V. I. LENIN

MŰVEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST

V. I. LENIN

MŰVEI

29.

KÖTET

1919 március—augusztus

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1953

Az orosz eredeti címe:

ИНСТИТУТ МАРКСА—ЭНГЕЛЬСА—ЛЕНИНА ПРИ ЦК ВКП(б)
В. И. ЛЕНИН. СОЧИНЕНИЯ
ИЗДАНИЕ ЧЕТВЕРТОЕ. ТОМ 29. ГОСПОЛИТИЗДАТ 1950

Lenin műveinek magyar kiadása a moszkvai Marx—Engels—Lenin Intézet által sajtó alá rendezett negyedik orosznyelvű kiadás nyomán, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata alapján jelenik meg.

ELŐSZÓ

A huszonkilencedik kötet azokat a műveket tartalmazza, melyeket Lenin 1919 márciusa és augusztusa között írt. Az „OK(b)P programjának tervezete" anyagát Lenin 1919 február—márciusában írta; a kötetben ez az anyag az OK(b)P VIII. kongresszusának dokumentumai előtt található, amelyekkel közvetlenül összefügg.

A kötetbe felvett művek legnagyobb része azokból a beszámolókból és beszédekből áll, melyeket Lenin különböző kongresszusokon, konferenciákon, gyűléseken és népgyűléseken mondott. E művek Lenin államférfiúi tevékenységét tükrözik, s a kommunista párt és a Szovjethatalom politikájának ebben az időszakban felmerült legfontosabb kérdéseit világítják meg, mint amilyenek a szocialista haza védelme, a középparasztsághoz való viszony és a gazdasági nehézségek elleni harc kérdése.

A kötetben jelentős helyet foglalnak el Leninnek az OK(b)P VIII. kongresszusán elhangzott beszámolói és felszólalásai — a Központi Bizottság beszámolója, előadói beszéd és zárszó a pártprogramról, előadói beszéd a falusi munkáról és más beszédek.

Számos mű: a Moszkvai Szovjet rendkívüli plenáris ülésén 1919 április 3-án mondott „Előadói beszéd a Szovjet Köztársaság külső és belső helyzetéről", „Levél a petrográdi munkásokhoz a Keleti Front megsegítéséről", „Az OK(b)P Központi Bizottságának irányelvei a Keleti Front helyzetével kapcsolatban", az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács 1919 április 11-i teljes ülésén mondott „Előadói beszéd a szakszervezeteknek a Keleti Frontra való mozgósítással kapcsolatos feladatairól",

„Beszéd a Kolcsak elleni harcról a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek konferenciáján" (1919 április 17), valamint más művek a munkásosztálynak és a dolgozó tömegeknek a Kolcsak elleni harcra való mozgósításával foglalkoznak.

Lenin „Levél a munkásokhoz és parasztokhoz a Kolcsakon aratott győzelem alkalmából" c. művében megjelöli a Kolcsak elleni győzelmes harc tapasztalataiból következő, a Szovjet Köztársaság védelmi képességének megszilárdítása terén adódó legfontosabb feladatokat.

„A Szovjethatalom jelenlegi helyzetéről és legközelebbi feladatairól" c. előadói beszédben, mely az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Munkás- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetje, a Szakszervezetek Összoroszországi Tanácsa és a moszkvai üzemi bizottságok küldöttei együttes ülésén, 1919 július 4-én hangzott el, a „Beszámoló a köztársaság belső és külső helyzetéről az OK(b)P moszkvai konferenciáján" (1919 július 12), „Beszéd a közellátási és a hadihelyzetről az üzemi bizottságok, a szakszervezetek és a Moszkvai Központi Munkásszövetkezet megbízottainak moszkvai konferenciáján" (1919 július 30) c. műveiben és más művekben Lenin felhívja a tömegeket, hogy feszítsék meg minden erejüket a Gyenyikin elleni harc érdekében. Ezekben, valamint a kötetbe felvett más művekben Lenin megmagyarázza a szovjet közellátási politika lényegét és megjelöli az ország közellátási helyzetének megjavítása céljából szükséges rendszabályokat.

„A Harmadik Internacionále és helye a történelemben", „A III. Internacionále feladatairól" c. cikkeiben és más cikkekben Lenin rámutat a III. Internacionále világtörténelmi jelentőségére és meghatározza a III. Internacionále feladatait.

Az iskolánkívüli oktatás I. összoroszországi kongresszusán, 1919 május 19-én elmondott „Beszéd a szabadság és egyenlőség jelszavával való népbutításról", valamint az 1919 július 31-én elmondott „Beszéd a közoktatás és a szocialista kultúra dolgozóinak I. összoroszországi kongresszusán" c. munkáiban Lenin a proletárdiktatúra marx-

ista elméletét fejtegeti, s felfedi a proletár demokrácia és a burzsoá demokrácia közötti ellentmondást.

A Szverdlov Egyetemen „Az államról" címmel tartott előadásban az államról — az állam eredetéről, lényegéről és történelmi formáiról — szóló marxi-lenini elmélet alapjai vannak kifejtve.

Ebben a kötetben található Leninnek „A nagy kezdeményezés" c. ismert munkája, melyben az első kommunista szombatok szerepét értékeli és rámutat a magas munkatermelékenységnek a kommunizmus győzelme szempontjából döntő jelentőségére.

A kötet 15 dokumentumot tartalmaz, melyek eddig nem szerepeltek Lenin Műveiben. A Petrográdi Szovjet ülésén 1919 március 12-én elhangzott „Válasz az írásban benyujtott kérdésekre" c. beszédben Lenin a Népbiztosok Tanácsának tevékenységét ismerteti.

Először jelenik meg Lenin Műveiben: négy távirat Sztálinnak (1919 május—június), „Az OK(b)P Központi Bizottságának határozata a Petrográdi Frontról. Tervezet", Lenin és Sztálin távirata Ukrajna Népbiztosi Tanácsához és „A Központi Bizottság irányelvei a katonai egységről. Tervezet", melyet Lenin és Sztálin írtak alá. Ezek a dokumentumok Leninnek és Sztálinnak a szovjet állam megszilárdítása és a honvédelem vezetése terén kifejtett közös tevékenységét tükrözik.

Az „Óvakodjatok a kémektől!" c. felhívásban Lenin nagy nyomatékkal mutat rá arra, hogy az ellenforradalom elleni harc érdekében fokozni kell a forradalmi éberséget.

Az OK(b)P Központi Bizottságának „Mind egy szálig harcra Gyenyikin ellen!" c. levelében Lenin azt a feladatot tűzi ki, hogy a Gyenyikin fölötti győzelem előkészítése érdekében minden intézményt katonai módon kell átszervezni és az országot egyetlen katonai táborrá kell változtatni.

A „Kiegészítés a német munkásokhoz és idegen munkát ki nem zsákmányoló parasztokhoz szóló felhívás tervezetéhez" c. dokumentumban Lenin rámutat az egész világ dolgozói részéről a Szovjethatalom irányában megnyilvánuló rokonszenv növekedésére, és a II. Internacionále vezéreit úgy jellemzi, mint a szocializmus árulóit és a burzsoázia bűncselekményeinek részeseit.

A kötetben először jelenik meg az Ukrajna Népbiztosi Tanácsa elnökéhez küldött távirat (1919 április vége).

„Az OK(b)P programjának tervezete" új dokumentumokkal bővült: „Az OK(b)P programtervezetének fogalmazványa" gépírásos másolat és a kéziratok alapján jelenik meg, mégpedig a program valamennyi részével együtt. A programtervezet fogalmazványának „A proletárdiktatúra fő feladatai Oroszországban" c. része először jelenik meg teljes egészében. Fel van véve a „Toldalék a nemzeti kérdésről szóló programpont végleges tervezetéhez" és „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programjának tervezete", amely a programtervezet első részeinek Lenin által utólag szerkesztett szövege.

A PETROGRÁDI SZOVJET 1919 MÁRCIUS 12-I ÜLÉSE

1

BESZÁMOLÓ A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK KÜL- ÉS BELPOLITIKÁJÁRÓL

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A jelenlevők lelkesen ünneplik a szónoki emelvényen megjelenő Lenin elvtársat. Mindenki feláll.) Ez a terem emlékezetembe idézi első beszédemet a Petrográdi Szovjetben, amelyben akkor még a mensevikek és az eszerek voltak az urak. Mi nagyon hamar elfelejtettük a közelmultat. Most azonban más országok forradalmi fejlődésének menete felfrissíti emlékezetünkben azt, amit nemrégiben átéltünk. Az volt a feltevésünk, hogy a forradalom Nyugaton, ahol az osztályellentétek, a fejlettebb kapitalizmusnak megfelelően, erősebben kifejlődtek, bizonyos mértékben más úton fog haladni, mint nálunk, s a hatalom egycsapásra fog átmenni a burzsoázia kezéből a proletariátus kezébe. Ámde az, ami most Németországban történik, ennek az ellenkezőjéről tanuskodik. A német burzsoázia, amely egyesült azért, hogy ellenálljon a talpraállt proletártömegeknek, a nyugati burzsoázia nagy tapasztalataiból meríti erejét és rendszeres harcot folytat a proletariátus ellen. A német forradalmi tömegek viszont még nem rendelkeznek elég tapasztalattal, s azt csak a harc folyamán szerzik majd meg. Valamennyien emlékszünk az 1905-ös forradalomra, amikor az oroszországi proletariátus harcba indult anélkül, hogy bárminemű

tapasztalattal rendelkezett volna. A mostani forradalomban viszont figyelembe vesszük és felhasználjuk azokat a tapasztalatokat, amelyekhez az 1905-ös forradalom révén jutottunk.

Lenin azután ismerteti a Népbiztosok Tanácsának tevékenységét. Emlékeztet a forradalom első időszakára, amikor a tömegek még nem tudták, hogy mitévők legyenek és nem rendelkeztek eléggé tekintélyes és erős vezető központokkal.

Azt jól tudtuk — mondja Lenin —, hogy a megkezdett harc sikeréhez elengedhetetlen volt az ország kizsákmányolt tömegeinek és valamennyi dolgozójának a lehető legszorosabb tömörítése, s ezért elkerülhetetlenül felmerült előttünk a szervezeti formák kérdése. És mivel igen jól emlékeztünk az 1905-ös Szovjetek szerepére, feltámasztottuk a Szovjeteket mint a dolgozók egyesítésének és a kizsákmányolók ellen folytatott harcának legalkalmasabb eszközeit. A németországi forradalom előtt mi mindig azt mondottuk, hogy a Szovjetek — a legmegfelelőbb szervek Oroszország számára. Akkor nem állíthattuk, hogy ugyanilyen mértékben megfelelőknek bizonyulnak a Nyugat számára is, de az élet mást mutatott. Látjuk, hogy a szovjetek Nyugaton egyre nagyobb és nagyobb népszerűségre tesznek szert, és nemcsak Európában, hanem Amerikában is harcolnak a szovjetekért. Mindenütt szovjeteket hoznak létre, amelyek előbb vagy utóbb kezükbe fogják venni a hatalmat.

Érdekes helyzetben van most Amerika, ahol Tanácsok alakulnak. Lehetséges, hogy ott a mozgalom nem azokon az utakon fog haladni, amelyeken nálunk halad, fontos azonban, hogy a szovjet szervezeti forma ott is nagy népszerűséget vívott ki magának. Ez a szervezet váltotta most fel a proletárszervezetek valamennyi más formáját. Az anarchisták, akik ellenségei voltak általában a hatalomnak, miután megismerkedtek a hatalom szovjet formájával, elismerték a Szovjethatalmat. Ezzel követ kövön nem hagytak az anarchizmus elméletéből, amely elvet minden néven nevezendő hatalmat. Két évvel ezelőtt a Szovjetekben felburjánzott a burzsoáziával való együttműködés megalkuvó eszméje. Egy bizonyos

időre volt szükség ahhoz, hogy a tömegek tudatából kisöpörjük azt a régi limlomot, amely akadályozta, hogy eligazodjanak abban, ami körülöttük végbemegy. Ezt csak a Szovjeteknek az élet állami építésére irányuló gyakorlati munkájával lehetett elérni. Ugyanilyen helyzetben vannak most a német munkástömegek is, amelyek tudatából ugyanezt a limlomot kell eltávolítani, de ott ez a folyamat élesebb, kegyetlenebb és véresebb formákban megy végbe, mint nálunk.

Valamelyest elkalandoztam attól a tárgytól, amelyet a Petrográdi Szovjet elnöksége számomra megjelölt, de ez elengedhetetlen volt.

A Népbiztosok Tanácsának az elmult évben kifejtett tevékenységét csak akkor érthetjük meg, ha előzőleg értékeltük a Szovjeteknek világforradalmi méretekben betöltött szerepét. Gyakorta előfordul, hogy a kormányzás mindennapi apró-cseprő ügyei és az építés terén elkerülhetetlen részletfeladatok elvonják figyelmünket és elfeledtetik velünk a világforradalom nagy ügyét. S csak a Szovjetek világméretekben betöltött szerepének értékelésével tudunk helyesen eligazodni országunk belső életének apró-cseprő ügyeiben s tudjuk azokat kellő időben szabályozni. A derék berni revizorok[1] úgy beszélnek rólunk, mint az erőszak taktikájának híveiről, de amikor ezt mondják, teljesen szemet húnynak afölött, amit náluk a burzsoázia művel, amely kizárólag erőszak útján kormányoz.

Mielőtt áttértünk a kormányzás szovjet formájára, néhány hónapot éltünk át, amelyek folyamán a tömeg felkészült az állam kormányzásának új, még sohasem látott formájára. Tökéletesen lejárattuk Kerenszkij kormányát, arra késztettük az Ideiglenes Kormányt, hogy miniszteri váltófutást rendezzen, fűhöz-fához kapkodjon, ami végleg bebizonyította a tömegeknek, hogy az a burzsoá-megalkuvó klikk, amely akkor igényt tartott a hatalomra, nem képes kormányozni az országot — és csak ezután vettük kezünkbe a hatalmat.

Sokkal bonyolultabb a dolog világméretekben. Ebben az esetben a forradalmi erőszak egymagában kevés, és a forradalmi erőszakot ugyanolyan, de természetesen

valamivel tovább tartó, előkészítő munkának kell megelőznie, mint amilyen nálunk is volt. Annakidején sok szóbeszédre adott okot a breszti béke, s bizonyos urak elhatározták, hogy a Szovjethatalomnak ezt a lépését saját demagóg céljaik érdekében használják ki olyanformán, hogy megalkuvó békének nevezik. De ha ezt megalkuvásnak nevezzük, akkor a cárral való megalkuvásnak kell tekintenünk azt is, amikor bementünk az Állami Dumába, hogy belülről robbantsuk fel. Amikor mi a breszti békét megkötöttük, arra számítottunk, hogy Németországban be fognak következni azok a szükséges belső feltételek, amelyek előidézték Vilmos megdöntését, és ez mutatja, hogy mennyire helyesen számítottuk ki lépésünket.

Az antant országokban most a tömegek ébredése figyelhető meg, amit ezeknek az országoknak kormányai mindenképpen elfojtani igyekeznek. Ebből a célból a még öntudatlan tömegek minden figyelmét a „patriotizmus" irányába terelik. A tömegeket ígéretekkel tömik és a győzelmes béke előnyeivel kecsegtetik, minden elképzelhető jót ígérnek a tömegeknek a béke megkötése utáni időre. Illúziókat keltenek a tömegekben. De hogy milyen mértékben lehet számítani ezeknek az illúzióknak a megvalósulására, arra abból a beszélgetésemből következtethetünk, amelyet nemrégiben folytattam egy józan amerikai üzletemberrel, akit csak az üzlet érdekel, s akit teljesen közömbösen hagynak a mi érdekeink. Ez az ember Franciaország helyzetét a következőképpen jellemzi: a francia kormány a tömegeknek aranyhegyeket ígér, amelyeket állítólag a németektől fognak kapni, de ehhez az kell, hogy a németeknek legyen miből fizetniök, csakhogy az olyan adóstól, akinek semmije sincs, kapni sem lehet semmit, és mindezek az illúziók, amelyek a Németországgal való előnyös béke kötésére épülnek, csődöt mondanak, mert a megkötött béke a csőd békéje lesz. Ezt még a forradalom ellenségei is érzik, akik a kialakult helyzetből nem találnak semmiféle más kivezető utat, mint a kapitalizmus megdöntését. Ebben a tekintetben jellemző most a párizsi tömegnek, ennek a legérzékenyebb és legkönnyebben reagáló tömegnek a hangulata.

Míg most nem engedi szóhoz jutni azokat, akik a bolsevikok ellen beszélnek, addig félévvel ezelőtt azokra hallgatott, akik minden módon becsmérelték a bolsevikokat. A burzsoázia nagy szolgálatot tett nekünk eszméink propagálása terén. Kirohanásaival arra késztette a tömegeket, hogy gondolkozzanak és mérlegeljenek, aminek következtében az egyenes észjárású párizsi tömegek arra a megállapításra jutottak, hogy ha egyszer a burzsoázia annyira gyűlöli a bolsevikokat, az annyit jelent, hogy a bolsevikok értenek a burzsoázia elleni harchoz. Az antant most ránk irányította figyelmét, a mi zsebünkből akarja kifizetni a neki benyujtott számlákat. Erős ellenséggel kell számolnunk, amely katonai tekintetben felülmúl bennünket, de nem sokáig: bekövetkezik a kiábrándulás a győzelemből, aminek következménye a „szövetségesek" minden kombinációjának teljes csődje lesz, ha ugyan még előbb hajba nem kapnak. Most minden országban felütötte fejét az éhínség, és ezen semmiféle győzelem sem segít. Bonyolult feladatokat kell megoldanunk a külpolitika vonalán. Ezúttal azonban rendelkezésünkre állnak a Népbiztosok Tanácsa által folytatott külpolitika legfontosabb lépésének, a breszti békének tapasztalatai. A breszti békét erős ellenséggel kötöttük meg, amely katonai tekintetben felülmúlt bennünket, és ez még a mi sorainkban is nézeteltérésekre vezetett, de a minden oldalról imperialista ragadozókkal körülvett proletárállam első lépésének ilyennek kellett lennie. A breszti béke kikezdte erős és hatalmas ellenségünket. Németország, amely rabló feltételeket erőszakolt ránk, egészen rövid időn belül elbukott; ugyanez várható más országokban is, annál is inkább, mert mindenütt a hadseregek bomlását tapasztaljuk.

Gondoljunk vissza arra az időre, amikor a mi hadseregünk bomlását az oroszok türelmetlenségével magyarázták; ámde, mint kitűnt, ez a sorsa minden olyan országnak, amely a forradalom útjára lépett. Az a nyilvánvaló rablás, amellyel most a „demokratikus" kormányok Párizsban foglalkoznak, annál is inkább felnyitja a tömegek szemét, mert ezeknek a kormányoknak a zsákmány felosztása körül folyó és igen gyakran komoly veszekedésbe

átcsapó viszálykodása nem titok többé[2]. Mindazon kedvezőtlen körülmények mellett, amelyek között Szovjet-Oroszországnak élnie kell, van egy előnyünk, amelyet a „Times"[3] c. polgári lap is hangsúlyoz. A lap katonai szemleírója cikkében kiemeli, hogy valamennyi ország hadseregében gyorsan előrehaladó bomlás tapasztalható, ami Oroszországban ismeretlen. Oroszország az egyetlen olyan ország, ahol — a „Times" szavai szerint — a hadsereg nem bomlik, hanem kiépül. Ez egyik lényeges része az elmult év folyamán végzett építőmunkánknak. Mi, akiket minden oldalról ellenség vesz körül, védekezünk, visszahódítjuk Szovjet-Oroszország minden egyes talpalatnyi földjét, és harcunk minden hónapban egyre közelebb és közelebb visz bennünket a világforradalomhoz. Az egész világon mi voltunk az elsők, akik kézbe vettük a hatalmat, és nálunk most a dolgozók Szovjetjei kormányoznak. Vajjon képesek vagyunk-e arra, hogy meg is tartsuk a hatalmat? Ha nem, akkor a hatalom meghódítása történelmileg jogosulatlan volt. De most már büszkén mutathatunk rá arra, hogy ezt a próbát kiálltuk, és a számtalan megpróbáltatás ellenére megvédtük a dolgozók hatalmát.

Lenin ezután részletesen foglalkozik a szakemberek kérdésével.

Egyes elvtársaink — mondja Lenin — felháborodnak azon, hogy a Vörös Hadsereg élén cári lakájok és régi tisztek állnak. Természetes, hogy a Vörös Hadsereg szervezésénél ez a kérdés különös jelentőségre tesz szert és helyes feltevésén múlik a hadsereg szervezésének sikere. A szakemberek kérdését szélesebb alapon kell felvetni. Fel kell használnunk őket az építés minden területén, természetesen ott, ahol saját erőinkkel nem boldogulunk, mivel nem rendelkezünk a régi burzsoá szakemberek tapasztalataival és tudományos felkészültségével. Nem vagyunk utópisták, akik azt gondolják, hogy a szocialista Oroszországot valamiféle új emberekkel lehet felépíteni, azt az anyagot használjuk fel, amelyet a régi kapitalista világ ránk hagyott. A régi embereket új körülmények közé helyezzük, megfelelően ellenőrizzük, a proletariátus éber felügyeletének vetjük alá és rákényszerítjük őket

arra, hogy elvégezzék azt a munkát, amelyre szükségünk van. Építeni csak így lehet. Ha önök nem tudják felépíteni az épületet abból az anyagból, amelyet a burzsoá világ hagyott ránk, akkor egyáltalán nem fogják felépíteni, s akkor önök nem kommunisták, hanem üres szószátyárok. A szocialista építéshez teljes mértékben ki kell használni a tudományt, a technikát és általában mindent, amit a kapitalista Oroszország hagyott ránk. Persze, ezen a téren nagy nehézségekbe ütközünk. Elkerülhetetlenek a hibák. Mindenütt vannak szökevények és megrögzött szabotálók. Itt mindenekelőtt erőszakra volt szükség. De utána fel kell használnunk a proletariátus erkölcsi súlyát, az erős szervezetet és a fegyelmet. Egyáltalán nincs okunk arra, hogy kidobáljuk a számunkra hasznos szakembereket. De bizonyos keretek közé kell őket állítani, amelyek lehetővé teszik a proletariátus számára, hogy ellenőrizze őket. Meg kell őket bízni munkával, egyszersmind azonban éberen kell figyelni őket, politikai megbízottakat kell föléjük állítani és meg kell hiúsítani ellenforradalmi cselszövéseiket. Ugyanakkor tanulni kell tőlük. Emellett a legcsekélyebb politikai engedményt sem szabad tenni ezeknek az uraknak, amikor felhasználjuk munkájukat mindenütt, ahol csak lehetséges. Ezt részben már elértük. A tőkés elnyomásáról áttértünk a tőkések felhasználására, és ez talán a legfontosabb vívmány, amit a belső építés egy éve alatt elértünk.

Kulturális építőmunkánk egyik legkomolyabb kérdése a falu kérdése. A Szovjethatalom feltételezi a dolgozók legmesszebbmenő támogatását. Erre összpontosul ez alatt az idő alatt folytatott egész falusi politikánk. Kapcsolatot kellett teremtenünk a városi proletárok és a falusi szegényparasztság között, és mi ezt megtettük. Most ezer meg ezer láthatatlan szál révén létrejött a legszorosabb kapcsolat. Mint mindenütt, itt is nagy nehézségekbe ütközünk, mert a parasztok megszokták, hogy önálló gazdáknak érezzék magukat. Hozzászoktak ahhoz, hogy szabadon adják el gabonájukat, és ezt minden paraszt elidegeníthetetlen jogának tekintette. Most óriási munkát kell végeznünk, hogy véglegesen meggyőzzük őket arról, hogy azzal a pusztulással, amelyet a háború hagyott ránk,

csak a gazdaság kommunista szervezése útján birkózhatunk meg. Itt már nem az erőszak, hanem csakis a meggyőzés eszközével kell dolgoznunk. Persze, a parasztság soraiban is vannak nyilt ellenségeink — a kulákok, de a szegényparasztok zöme és a hozzájuk csatlakozó középparasztok velünk tartanak. A kulákokkal, minden gaztettre kész ellenségeinkkel szemben azonban csak egy fegyverünk van: az erőszak. Amikor hozzákezdtünk közellátási politikánk megvalósításához, amely azon az elven alapul, hogy a fölösleget át kell engedni az éhezőknek, akadtak olyanok, akik nagy hangon ágálni kezdtek és azt mondták a parasztnak: „Kifosztanak téged!" Ezek az emberek mensevik, baloldali eszer vagy valamilyen más bohócruhába bujt minden gaztettre kész ellenségei a parasztoknak, munkásoknak és a kommunizmusnak, és mi a jövőben ugyanúgy fogunk velük szemben eljárni, mint ahogy eljártunk.

„Szevernaja Kommuna" 58. sz.
1919 március 14.

2

VÁLASZ AZ ÍRÁSBAN BENYUJTOTT KÉRDÉSEKRE

Elvtársak, most válaszolni akarok az írásban benyujtott kérdésekre, amelyek közül kettő nem egészen világos. Mégis, az egyikben nyilvánvalóan két fő gondolat jut kifejezésre. Először, az, aki a kérdést írta, nincs megelégedve a bolsevikokkal, akik állítólag túlságosan előreszaladtak, és rokonszenvez a mensevikekkel, mert ők a fokozatosság hívei. Másodszor, kérdést tesz fel a parasztfelkelésekre vonatkozóan.

Ami az első kérdést illeti, meg kell mondanom, hogy annak, aki ilyen vádat emel a bolsevikok ellen, rá kellett volna mutatni arra, hogy mennyiben szaladtunk előre és miért jó a fokozatosság. Az alapvető kérdés, amely elválasztott bennünket a mensevikektől, az volt, hogy mi ragaszkodtunk minden hatalomnak a Szovjetek kezébe adásához, és előreszaladtunk annyira, hogy tavalyelőtt októberben kézbevettük a hatalmat. A mensevikek viszont fokozatosságot követeltek, mivel nem kívánták a hatalom átadását. És például Kautsky, a mensevikekkel rokonszenvező ismert szocialista, 1918 augusztusban egy brosúrában azt írta, hogy a bolsevikoknak nem szabad kézbevenniök a hatalmat, mert nem tudják megtartani, elpusztulnak s ezzel tönkre fogják tenni az egész pártot. Azt hiszem, hogy ezt a nézetet az események menete megdöntötte, úgyhogy nem érdemes vele részletesen foglalkozni, különösen, ha nem merülnek fel világos ellenvetések. Németországban Kautsky ragaszkodott a demokráciához, az alkotmányozó gyűléshez. A Szovjeteknek hatalmat adni nem szabad — ezt mondták az itteni és a német mensevikek. Németországban az Alkotmányozó Gyűlést egybe-

hívták, és ott januárban meg márciusban több óriási méretű munkásfelkelés zajlott le, polgárháború volt, aminek eredményeként a német mensevikek, Hilferdinggel az élükön, a legutóbbi cikkekben azt javasolták, hogy az alkotmányozó gyűlés és a tanácsok egyesüljenek, olymódon, hogy a tanácsok központi bizottságát feljogosítják arra, hogy óvást emeljen az alkotmányozó gyűlés döntéseivel szemben és a kérdést népszavazásra bocsássa. Ez azt mutatja, hogy a német mensevikek, köztük még a legjobbak is, menthetetlenül összezavarodtak. Az alkotmányozó gyűlés és a tanácsok egyesítésének, a burzsoázia diktatúrája és a proletariátus diktatúrája egyesítésének ötlete csak nevetség tárgya lehet.

Ami a parasztfelkeléseket illeti, ezzel kapcsolatban itt kérdést tettek fel. Persze, jónéhány kulákfelkeléssel volt és van dolgunk. Tavaly nyáron sorozatos kulákfelkelések törtek ki. A kulák engesztelhetetlen ellenségünk. És itt nem reménykedhetünk semmi egyébben, mint abban, hogy leverjük. Más a helyzet a középparaszttal; a középparaszt nem ellenségünk. Hogy Oroszországban nem kulákfelkelések voltak, hanem olyan parasztfelkelések, amelyek jelentős számú parasztra terjedtek ki, ez nem igaz. A kulákokhoz csatlakozik egy-egy falu, egy-egy járás, de olyan parasztfelkelések, amelyek Oroszország valamennyi parasztjára kiterjedtek volna, a Szovjethatalom alatt nem voltak. Voltak kulákfelkelések és lesznek is egy olyan kormány uralma alatt, amely ragaszkodik ahhoz, hogy minden gabonafölösleget át kell engedni az éhezőknek, megszabott áron. Az ilyen felkelések elkerülhetetlenek, mert a kulák, akinek nagy gabonakészlete van, pudonként többszáz rubelért adhatja ezt el, és mi mindannyian tudjuk, milyen áron adják el a feketézők. Ha a kulákoknak megadjuk ezt a jogot, akkor a gazdagoknak, akiknek sok elrejtett papírpénzük, kerenszkijbankójuk van, tele lesz a hasuk, a többség pedig, amely semmit sem rejteget, éhezni fog. Ezért mi nem húnyunk szemet afölött, hogy a kulákok felkelései a Szovjethatalom ellen elkerülhetetlenek. Amikor a kapitalisták voltak hatalmon, elkerülhetetlenek voltak a munkások felkelései a tőkések ellen és a parasztok felkelései a földbirtokosok ellen. Most, amikor

a földbirtokos és a tőkés meg van döntve, egyre ritkábbak és ritkábbak lesznek a kulákfelkelések. Választani kell. Ha pedig valaki azt kívánja, hogy mindent megússzunk felkelések nélkül, és hogy a gazdagok tálcán hozzák a szerelmi vallomást és azt az ígéretet, hogy békésen odaadnak minden fölösleget, én úgy gondolom, hogy az ilyen embert nem vesszük komolyan.

A másik, írásban benyujtott nem világos kérdés tartalma a következő: mit tegyünk olyan esetekben, amikor az eszerek felhívásainak hatására megszédült munkások a közellátásra hivatkozva nem dolgoznak, sztrájkolnak és szembeszállnak a Szovjethatalommal. Én természetesen nem számíthatok arra, hogy egytőlegyig minden munkás a Szovjethatalom mellé áll. Amikor Párizsban 1871-ben a párizsi munkások felkeltek, más városok nem éppen kisszámú munkása harcolt ellenük a fehérgárdisták csapataiban, és leverték a párizsi munkásokat. Az öntudatos szocialisták ennek ellenére joggal hangoztatták, hogy a párizsi kommünárok az egész proletariátust képviselik, vagyis mindazt, ami benne a legjobb, a legtisztességesebb; a fehérgárdisták csapataiban viszont a munkások elmaradott rétegei voltak. Nálunk is vannak nem-tudatos, elmaradott munkások, akik eddig nem értették meg a Szovjethatalmat; mi arra törekszünk, hogy felvilágosítsuk őket. A munkások állandó tömeggyűléseire egyetlen kormány sem fordított akkora figyelmet, mint a Szovjetek, amelyek az üzemek minden képviselőjének helyet biztosítanak az államintézményben. Mi a lehetőséghez képest bevonjuk a munkásokat, hogy ők maguk intézzék az állam politikáját; a kapitalizmus idején, még a köztársaságokban is, a munkásokat erővel távoltartották ettől, a Szovjethatalom viszont minden erejét megfeszíti, hogy bevonja a munkásokat, de egyesek még meglehetősen sokáig a régihez fognak húzni.

Önök között kevesen vannak, sőt talán egészen elvétve akadnak olyan emberek, akik emlékeznek a jobbágyságra, erre csak az öregek emlékezhetnek, de mégiscsak akadnak olyanok, akik emlékeznek arra, hogy mi volt 30—40 esztendővel ezelőtt. Aki volt falun, tudja, hogy 30 évvel ezelőtt még szép számban lehetett a falvakban olyan öreg

embert találni, aki azt mondta: „Hát bizony a jobbágyság idején jobb volt, nagyobb volt a rend, szigorúság uralkodott, a fehérnép nem öltözködött fényűzően.“ Ha Uszpenszkijt olvassuk, akinek szobrot állítunk, mint a paraszti életet ábrázoló írók legjobbjai egyikének, megtalálhatjuk nála annak leírását, hogyan hajtogatták a nyolcvanas-kilencvenes években őszintén jóhiszemű öreg parasztok, sőt néha egyszerűen éltes emberek, hogy a jobbágyság idején jobb volt. Amikor a régi társadalmi rendszereket megsemmisítik, nem lehet azokat minden ember tudatában egyszerre megsemmisíteni, maradnak még kis számban olyanok, akik a régihez húznak.

Egyes munkások, például a nyomdászok, azt mondják, hogy a kapitalizmus idején jó volt, sok ujság jelent meg, most pedig kevés, akkor rendesen kerestem, és én nem akarok semmiféle szocializmust. Nem kevés olyan iparág volt, amely a gazdag osztályoktól függött, illetőleg fényűzési cikkek előállításának köszönhette fennállását. A kapitalizmus idején a nagyvárosokban nem kevés munkás élt abból, hogy fényűzési cikkeket állított elő. A Szovjet Köztársaságban ezeket a munkásokat egyidőre kénytelenek vagyunk munka nélkül hagyni. Mi azt mondjuk: „Nézzetek más hasznos munka után.“ Az ilyen munkás azt mondja: „Én finom munkával foglalkoztam, aranyműves voltam, tiszta munka volt, előkelő uraknak dolgoztam, most pedig jöttek a faragatlan muzsikok, elkergették az előkelő urakat. Vissza akarok térni a kapitalizmushoz.“ Az ilyen emberek azt fogják prédikálni, hogy vissza kell térni a kapitalizmushoz, vagy mint a mensevikek mondják: előre kell haladni az egészséges kapitalizmus, az egészséges demokrácia felé. Akad néhányszáz olyan munkás, aki azt fogja mondani: „Mi jól éltünk az egészséges kapitalizmus idején.“ Az olyanok, akik a kapitalizmus idején jól éltek, elenyésző kisebbségben voltak, mi pedig a többség érdekeit védelmezzük, amelynek a kapitalizmus idején rosszul ment a sora. (T a p s.) Az egészséges kapitalizmus világmészárlásra vezetett a legszabadabb országokban. Egészséges kapitalizmus nem lehetséges, de előfordul olyan kapitalizmus, például olyan szabad, kulturált, gazdag, technikailag előrehaladott köztársaságban, mint

az amerikai, amely — ez a demokratikus kapitalizmus, legköztársaságibb kapitalizmus — a legőrületesebb világmészárlásra vezetett azért, hogy kifossza az egész világot. 15 millió munkás közt az egész országban néhány ezer olyat találnak, akik a kapitalizmus idején igen jól éltek. Ezzel szemben a gazdag országokban több az ilyen munkás, mert jóval nagyobb a milliomosok és milliárdosok száma, akikre dolgoztak. Ezt a maroknyi embert szolgálták ki és különösen magas bért kaptak tőlük. Ha párszáz angol milliomost megnéznek, azt látják, hogy milliárdokat vágtak zsebre, mert kifosztották Indiát és a gyarmatok egész sorát. Nekik semmiség volt a 10—20 000 munkásnak odadobott alamizsna, a kétszeres vagy még magasabb munkabér, amit fizettek, hogy ezek a munkások, kizárólag az ő részükre, jól dolgozzanak. Valamikor egy elbeszélést olvastam egy amerikai borbély emlékiratairól, akinek egy milliárdos naponta egy dollárt fizetett a borotválásért. És ez a borbély egész könyvet írt, amelyben dicshimnuszokat zengett a milliárdosról és nagyszerű életéről. A pénz felséges uránál tett egyórás reggeli látogatásért napi egy dollárt kapott, meg volt elégedve, és nem is akart egyebet, mint a kapitalizmust. Az ilyen érvvel szemben résen kell lenni. A munkások óriási többsége nem ilyen helyzetben volt. Mi, az egész világ kommunistái, a dolgozók óriási többségének érdekeit védelmezzük, a kapitalisták viszont a dolgozók egy elenyésző kisebbségét magas bérrel megvesztegették és a tőke hűséges kiszolgálóivá változtatták. A jobbágyság létrehozott olyan embereket, parasztokat, akik (már a jobbágyfelszabadítás után) azt mondták a földesuraknak: „Mi a ti rabszolgáitok vagyunk, nem megyünk el tőletek." Sok volt az ilyen? Nem, elenyészően kevés. El lehet-e vetni, rájuk való hivatkozással, a jobbágyság ellen folytatott harcot? Természetesen, nem lehet. Ugyanúgy most sem lehet megcáfolni a kommunizmust azokra a kisebbségben levő munkásokra való hivatkozással, akik nagyon jól kerestek a polgári lapoknál, a fényűzési cikkek gyártásánál vagy a milliárdosok személyes kiszolgálásával.

Most rátérek azokra a kérdésekre, amelyeket világosan fogalmaztak meg, mégpedig először általában a kon-

cessziók, különösen pedig a Nagy Északi Út[4] koncessziójának kérdésére. Azt mondják, ez nem jelent egyebet, mint kiszolgáltatni a népvagyont a rablóknak, hogy kifosszák. Erre én azt válaszolom, hogy ebben a pontban a kérdés jelentős mértékben összefügg a burzsoá szakemberekkel és a világimperializmus kérdésével. Megdönthetjük-e mi most a világimperializmust? Ha ezt megtehetnők, kötelesek volnánk megtenni, de önök tudják, hogy mi most ezt nem tehetjük meg, mint ahogy 1917 márciusban nem dönthettük meg Kerenszkijt; meg kellett várnunk a szovjet szervezetek kifejlődését, ezen kellett munkálkodnunk, nempedig azonnali felkelést szervezni Kerenszkij ellen. Ugyanígy most is, lehetséges-e a támadó háború a világimperializmus ellen? Természetesen — nem. Ha erősebbek volnánk, holnap sok gabonát kapnánk, rendelkeznénk technikai eszközökkel és egyebekkel, nem engednők meg Scheidemannéknak, hogy halomra gyilkolják a spartakistákat, hanem megdöntenők őket. De most ez nem helyénvaló vágyálom, most a világimperializmust megdönteni a mi országunk egymagában nem tudja, egyelőre más országok olyan időszakot élnek át, amikor a tanácsoknak nincs többségük, sok országban a tanácsok éppen hogy keletkezőben vannak, ezért engedményt kell tenni az imperialistáknak. Mi most nem építhetünk vasutakat nagy méretekben, adja isten, hogy a meglevőkkel boldoguljunk. Nincs elég gabonánk, fűtőanyagunk, szűkében vagyunk a mozdonyoknak, többmillió pud gabonánk hever a Volga—Bugulma vasútvonalon és nem tudjuk elszállítani. A Népbiztosok Tanácsában a napokban elhatároztuk, hogy széleskörű jogokkal felruházott meghatalmazottakat küldünk ki ennek a gabonának elszállítására. Petrográdban és Moszkvában éheznek az emberek, ott pedig millió meg millió pud gabona van tárolva, és nem tudjuk elszállítani, mert nincs elég mozdony, nincs fűtőanyag. És mi azt mondjuk, hogy jobb sarcot fizetni a külföldi kapitalistáknak és vasutakat építeni. Ebbe a sarcba nem pusztulunk bele, ha viszont nem boldogulunk a vasúti közlekedéssel, abba belepusztulhatunk, mert a nép éhezik; akármilyen szívós az orosz munkás, a szívósságnak is vannak határai. Ezért kötelességünk lépéseket

tenni a vasúti közlekedés megjavítása érdekében, még a kapitalizmusnak fizetett sarc árán is. Akár jó ez, akár rossz — egyelőre nincs más választás. Azzal, hogy amíg nem döntjük meg végleg a világkapitalizmust, sarcot fizetünk, nem visszük pusztulásba a Szovjethatalmat. Mi aranyat fizettünk a német imperialistáknak, a breszti béke feltételeinek értelmében ezt kötelesek voltunk megtenni, most az antant országok elveszik tőlük ezt az aranyat — a győztes rabló elveszi a legyőzött rablótól. Mi most azt mondjuk, hogy amíg a proletariátus világmozgalma nem vezet győzelemre, vagy háborúskodni fogunk, vagy sarccal váltjuk meg magunkat ezektől a rablóktól, és ebben semmi rosszat nem látunk. Mi megváltottuk magunkat a német rablóktól, odaadtunk nekik néhányszáz milliót, de ez alatt az idő alatt megerősítettük Vörös Hadseregünket, a német rablóknak pedig most semmi sem maradt. Így lesz a többi imperialista rablóval is. (Taps.)

Továbbá, egy elvtárs azt írja, hogy négy napra letartóztatták azért, mert ellene van annak, hogy tönkretegyék a középparasztokat, és azt kérdezi, hogy mi a középparaszt, és több parasztfelkelésre hivatkozik. Persze, ha az elvtársat azért tartóztatták le, mert tiltakozott a középparasztok tönkretétele ellen, ez helytelen volt, és gyors szabadlábra helyezése alapján ítélve, feltételezem, hogy valaki — maga az, aki letartóztatta, vagy a Szovjethatalom valamely más képviselője — belátta, hogy a letartóztatás helytelen volt. Hadd szóljak most a középparasztról. A középparaszt abban különbözik a kuláktól, hogy nem zsákmányol ki idegen munkát. A kulák idegen pénzt, idegen munkát rabol el. Szegényparasztok, félproletárok azok, akiket kizsákmányolnak; középparaszt viszont az, aki nem zsákmányol ki másokat, aki saját gazdaságából él, akinek nagyjából van elég gabonája, aki nem kulákoskodik, de aki nem tartozik a szegényekhez. Az ilyen parasztok ingadoznak közöttünk és a kulákok között. Kis számban, ha szerencséjük van, felvergődhetnek a kulákok közé, ezért az ilyenek a kulákokhoz húznak, de többségükből nem lehet kulák. S ha a szocialisták és kommunisták okosan tudnak beszélni a középparaszttal, be fogják nekik bizonyítani, hogy a Szovjethatalom előnyösebb minden más

hatalomnál, mert más hatalom elnyomja és fojtogatja a középparasztot. De a középparaszt ingadozik. Ma mellettünk van, holnap pedig egy másik hatalom mellett; egy részük mellettünk van, egy másik részük pedig a burzsoázia mellett. A programban is, amelyet néhány napon belül el fogunk fogadni, állást foglalunk a középparaszt irányában való minden erőszak ellen. Ezt pártunk kijelenti. Ha előfordulnak letartóztatások, mi ezeket elítéljük és jóvá fogjuk tenni. Ha kulákról van szó — az erőszak mellett, ha középparasztról van szó — az erőszak ellen vagyunk. A középparasztnak azt mondjuk: ha a Szovjethatalom oldalára állsz, nem akarunk téged erőszakkal bevinni a kommúnába, mi sohasem kényszerítettünk be parasztokat erőszakkal a kommúnába, és ilyen rendelet nincs. Ha ilyesmi egyes helyeken mégis előfordul — az visszaélés, amiért a hivatalos személyeket elmozdítják és bíróság elé állítják. Ez nagyjelentőségű kérdés. A középparaszt két tábor között áll. De, elvtársak, a politika ebben a kérdésben teljesen világos: mi ellene vagyunk annak, hogy erőszakot alkalmazzanak a középparasztokkal szemben, mi a velük való megegyezés mellett, az engedmények mellett vagyunk. A középparaszt lassú úton eljuthat és el is jut a kommunizmushoz. A középparasztot még a legszabadabb kapitalista köztársaságban is fenyegeti a tőke, amely egy vagy más módon fojtogatja és elnyomja.

Továbbá azt kérdezik, hogy mi a véleményem a Balti Flottáról. Én a Balti Flotta kérdésével nem foglalkoztam és most erre nem tudok válaszolni, talán ez a kérdés a flottához tartozó elvtárs felszólalásával el is van intézve.

Egy további kérdés arra vonatkozik, hogy egyes helyeken sok a penész, a bürokratizmus, a begyepesedettség, és ez ellen harcolni kell. Ez tökéletesen igaz. Amikor az Októberi Forradalom megdöntötte a régi bürokratákat, ezt azért tette, mert létrehozta a Szovjeteket. A régi bírákat elkergette és a bíróságot népbírósággá változtatta. De a bíróságot létrehozni könnyebb volt, ehhez nem kellett ismerni a régi törvényeket, hanem egyszerűen az igazságérzetet kellett zsinórmértékül venni. A bíróságokon könnyű volt megsemmisíteni a bürokratizmust. Más területeken

ezt sokkal nehezebb volt megtenni. Mi előztük a régi bürokratákat, de újból visszatértek, „komonistáknak" nevezik magukat, ha nem tudják kiejteni a kommunista szót, vörös szalagot tűznek fel, jó állásba furakodnak be. Mi itt a teendő? Újra meg újra harcolni kell ez ellen a szemétnépség ellen, ha ez a szemétnépség befurakodott, újra meg újra ki kell seperni, ki kell űzni, fel kell rá ügyelni, a körmére kell nézni olyan kommunista munkások útján, olyan parasztok útján, akiket nem hónapok és nem egy év óta ismerünk. Volt még itt azután egy másik kérdés is — írásban benyujtott kérdés, amelyben arról van szó, hogy rossz dolog előnyben részesíteni a párttagokat, mert akkor szélhámosok törleszkednek hozzánk. Ez ellen, elvtársak, harcolunk és harcolni fogunk, most elhatároztuk, hogy a pártkongresszusra csak olyan küldötteket engedünk, akik legalább egy év óta a párt tagjai — ilyen intézkedéseket a jövőben is fogunk tenni. Amikor a párt hatalmon van, eleinte kénytelen előnyben részesíteni a párttagokat. Tegyük fel, hogy jön két ember, az egyik kiveszi a tagsági könyvet és azt mondja, hogy ő kommunista, a másiknak viszont nincs tagsági könyve, és az egyiket ugyanúgy nem ismerik, mint a másikat, akkor természetesen előnyben részesítik a párttagot, azt, akinek tagsági könyve van. Hogyan lehet megkülönböztetni, hogy ez az ember valóban meggyőződésből van-e a pártban vagy a párthoz törleszkedett? Rá kell írni a tagsági könyvre, hogy mikor lépett be a pártba, nem szabad tagsági könyvet adni, amíg az illető nem állja ki a próbát, nem megy keresztül iskolán stb.

Van azután egy írásos kérdés a forradalmi adóra[5] vonatkozóan, hogy ez a középparasztokra nehezedik. Ezzel kapcsolatban külön ülést hívtak egybe, sok volt a panasz, és hogy ezeket ellenőrizzük, a következőképpen jártunk el: van nálunk egy Központi Statisztikai Hivatal, amelybe bevonták Oroszország legjobb statisztikai szakembereit, ezeknek a szakembereknek többsége jobboldali eszerekből, mensevikekből, sőt kadetokból áll; kommunisták, bolsevikok, kevesen vannak — ők inkább a cárizmus elleni harccal foglalkoztak, mint gyakorlati szaktevékenységgel. Ezek a szakemberek, amennyire megfigyelhettem, kielégítően dolgoznak, persze, ez nem azt jelenti, hogy

egyesekkel nem kell harcolni. Mi a Központi Statisztikai Hivatalt megbíztuk, hogy egyes volosztyokban próbaösszeírással állapítsa meg, hogyan osztották el a parasztok a forradalmi adót. Igen sok a panasz; persze, ha meggondoljuk, hogy egész Oroszországból ezer panasz érkezik be, akkor ez, egész Oroszországot tekintve, jelentéktelen dolog — ha néhány millió gazdaságra ezer panasz jut, ez semmiség; ha a Központi Végrehajtó Bizottságba naponta három ember jön, az egy hónapban 90 panasz, de azt a benyomást kelti, hogy panaszokkal halmoznak el bennünket. Ellenőrzés céljából elhatároztuk, hogy vizsgálatot hajtunk végre néhány volosztyban, és pontos választ kaptunk Popov beszámolójában, amelyet a Központi Végrehajtó Bizottságban, munkások jelenlétében megismételtek. Ez a beszámoló azt mutatta, hogy a parasztok az adót az esetek többségében igazságosan osztják el. A Szovjethatalom azt követeli, hogy a szegények semmit se, a közepes jövedelemmel rendelkezők mérsékelten, a gazdagok pedig sokat fizessenek, persze, pontosan meghatározni, hogy ki szegény és ki gazdag — nem lehet, előfordulnak hibák, de a parasztok az adót többnyire helyesen osztják el. Így is kell. (Taps.) Természetesen, voltak hibák. De felhozok egy példát. Egy vasúti kistisztviselő panaszt emelt, hogy rá a házbizottság igazságtalanul vetett ki adót. Ezt a Szovjethatalom tudomására hozta. Akkor azt mondták: tartsatok nála házkutatást, ez az ember spekulál. Több zsákot találtak nála néhánymillió kerenszkijbankóval. Amíg nem találtunk módot arra, hogy valamennyi régi bankjegyet új bankjegyre cseréljük be, ilyesmi elő fog fordulni. Amikor majd ezeket a bankjegyeket újakra cseréljük be, lerántjuk a leplet minden spekulánsról. A régi bankjegyeket mindenkinek újakra kell majd becserélnie. (Viharos taps.) Ha valaki kevés pénzt jelent be, annyit, amennyire egy munkásembernek szüksége van, egy rubelért egy rubelt adunk neki, ha valaki egy-kétezer rubelt jelent be, akkor egy rubelért egy rubelt adunk. Ha viszont valaki annál többet jelent be, egy részét bankjegyekben adjuk ki, a többit pedig egy könyvecskébe írjuk be — várjon. (Taps.) Hogy ezt megtehessük, el kell készíteni az új bankjegyeket.

A régiből nálunk körülbelül 60 milliárd van. Ahhoz, hogy ezt új bankjegyekre cserélhessük be, nincs szükség ilyen nagy összegre, de a szakemberek megítélése szerint legalább 20 milliárdnyi új bankjegyre van szükség. 17 milliárddal már rendelkezünk. (T a p s.) És a Népbiztosok Tanácsában felvetettük a kérdést, hogy ezt az intézkedést, amellyel csapást mérünk a spekulánsokra, a legrövidebb időn belül véglegesen elő kell készíteni. Ez az intézkedés le fogja leplezni azokat, akik kerenszkijbankókat rejtegetnek. Végrehajtása nem könnyű és nagy szervezőmunkát igényel.

Egy további kérdező azt szeretné tudni, hogy mi a helyzet a vetéssel, azt mondja, nehezen megy a vetés. Ez, természetesen, igaz. Vetésterületi Bizottság létesült[6]. Itt, a Földművelésügyi Népbiztosság mellett, a Szovjethatalom egyik rendelete alapján, Munkásbizottság alakul[7], amelyet a szakszervezetekkel karöltve fognak megszervezni. Ennek feladata lesz ügyelni arra, hogy a földek ne heverjenek parlagon, hogy ahol parlagon heverő földesúri föld van, munkásoknak adják oda. Van egy határozat, amely szerint, ha a paraszt nem veszi művelés alá a földet, az állam fog gondoskodni felhasználásáról. Persze, vetőmagban hiány van. Itt arra van szükség, hogy a szegényparasztok lerántsák a leplet azokról a kulákokról, akik elrejtették és nem adták oda vetőmagnak a gabonafölösleget. A kuláknak fontos, hogy elrejtse ezt a fölösleget, mert az inséges hónapokban minden pudért ezer rubelt zsebel be, azzal pedig, hogy a gabona nem lesz elvetve, hogy ezzel a munkások ezreinek kárt okoz, nem törődik. A kulák a nép ellensége, le kell leplezni.

Azután a fizetések kérdéséről van szó: a szakembernek 3 000 rubelt adtok, az egyik helyről a másikra megy és nehéz elkapni. A szakemberekről azt mondom, hogy ezek a burzsoá tudomány és technika olyan ismeretével rendelkező emberek, amilyennel a munkások és parasztok óriási többsége nem rendelkezik. Az ilyen szakemberekre szükség van, és mi azt mondjuk, hogy most a teljesen egyenlő fizetéseket nem vezethetjük be, s mi amellett vagyunk, hogy háromezren felül kell fizetni. Még ha néhány milliót fizetünk is egy évben — megéri, ha az ő segít-

ségükkel megtanulunk jól dolgozni. Más megoldási módot, arranézve, hogy ne kényszerből dolgozzanak, nem látunk, és amíg kevés a szakemberünk, kénytelenek vagyunk hozzájárulni a magas fizetésekhez. Nemrégiben megbeszéltük ezt a kérdést Smidt munkaügyi népbiztossal, ő egyetért politikánkkal, és azt mondja, hogy azelőtt, a kapitalizmus idején, egy tanulatlan munkás havi munkabére 25 rubel volt, míg egy jó szakember legalább 500 rubelt keresett havonta, a különbség tehát húszszoros volt; most a legalacsonyabb kereset 600 rubel, a szakemberek pedig 3 000 rubelt kapnak, vagyis a különbség ötszörös. Ilyenformán a legalacsonyabb és a legmagasabb fizetések kiegyenlítése terén alapos munkát végeztünk és tovább fogunk haladni a megkezdett úton. Jelenleg azonban a munkabéreket nem tehetjük egyenlővé, s amíg kevés a szakember, nem zárkózunk el az elől, hogy felemeljük a bérüket. Azt mondjuk, hogy inkább adunk még egy milliót vagy milliárdot egy évben, csak felhasználhassuk a rendelkezésre álló valamennyi szakembert — amire megtanítják a munkásokat és parasztokat, az többet ér, mint ez a milliárd.

Egy további kérdés a mezőgazdasági kommúnákra vonatkozik, arra, hogy meg lehet-e bennük hagyni az egykori földbirtokosokat? Ez attól függ, hogy milyen földbirtokosról van szó. Olyan rendelet, hogy földbirtokosokat nem kell beengedni, nem volt. Persze, a földbirtokos bizalmatlanságot kelt, mert évszázadokon át elnyomta a parasztokat s a parasztok gyűlölik, de ha vannak olyanok, akikről a parasztok tudják, hogy rendes emberek, akkor ezeket nemcsak be lehet, de be is kell engedni. Fel kell használnunk az ilyen szakembereket, ők jártasak a nagygazdaságok megszervezésében és sok mindenre megtaníthatják a parasztokat és a mezőgazdasági munkásokat.

Azt kérdezik továbbá: be kell-e engedni a középparasztokat a társas szántás céljából alakult közösségekbe. Természetesen, be kell engedni. Az utóbbi időben egész kerületek hoztak olyan határozatot, hogy áttérnek a társas szántásra; mennyire fogják ezt végrehajtani, nem tudom; itt fontos éppen a középparasztok bevonása, mert a szegényparasztok egyetértenek velünk, a középparasztok azonban

nem mindig, és be kell vonni őket. Mi a tőkésekkel szemben, a földbirtokosokkal szemben az erőszak mellett vagyunk, és nemcsak az erőszak mellett, hanem annak teljes kisajátítása mellett, amit felhalmoztak, a kulákkal szemben az erőszak mellett vagyunk, de nem teljes kisajátítása mellett, mert a kulák gazdálkodik a földön és egy részét annak, amije van, saját munkájával halmozta fel. Ezt a különbséget alaposan meg kell tanulni. Ami a földbirtokost és tőkést illeti — teljes kisajátítás; a kulákoktól viszont nem szabad elvenni az egész tulajdont, ilyen rendelet nem volt; a középparasztot meg akarjuk nyerni, be akarjuk vonni a példamutatás és a meggyőzés eszközével. Ez a mi programunk. Ha egyes helyeken eltérnek ettől az elvtől, akkor a Szovjethatalom rendeletének e megszegői vagy olyan emberek, akik nem akarják végrehajtani rendeletünket, vagy olyanok, akik nem értették meg.

A következő kérdés arra vonatkozik, hogy ösztökélni kell a vasutasokat, továbbá kérdést tesznek fel a vasúti forgalom leállításával kapcsolatban. A Népbiztosok Tanácsában ezt a kérdést különösen behatóan megvitattuk és sok intézkedést foganatosítottunk. Ez igen fontos kérdés. Millió meg millió pud gabona hever a Volga—Bugulma vonalon és tönkremehet, mert néha a havon hever, megindul az áradás és a gabona tönkremegy. Már most is nedves (nedvességtartalma mintegy 20%). Ezt a gabonát el kell szállítani, máskülönben tönkremegy. A fődolog az, hogy a vasutasoknak maguknak is nagy szükségük van gabonára. Ezért le kell állítani az utasforgalmat, mint a Közlekedésügyi Népbiztosságban dolgozó elvtársaink kiszámították, március 18-tól április 10-ig. Az utasforgalomnak ez a leállítása három és fél millió pud gabonát eredményezhet, amit el lehet szállítani akár gyenge személyvonat mozdonyokkal is. Ha ezeken a vonatokon batyuzókat szállítanának, legfeljebb félmillió pud gabonát tudnának felhozni. Azok, akik panaszkodnak az utasforgalom leállítása miatt, helytelenül járnak el. A batyuzók a legjobb esetben félmillió pudot szállítanának fel, mi pedig, ha teljesen megrakjuk gabonával a vasúti kocsikat, ha a vasutasok segíteni fognak nekünk, három és fél millió pudot fogunk felszállítani s ezzel megjavítjuk a közellátást. Ezért

mondtuk és mondjuk azt, hogy minden fejlettebb, szervezett elvtársnak a katonasághoz, illetve közellátási munkára kell mennie. Adjatok minél több embert, akármilyen nehéz is. Mi nagyon jól tudjuk, hogy Petrográd több áldozatot hozott Oroszországért, mint akármelyik más város, mert Petrográdban a legszervezettebbek és legfejlettebbek a munkások. De ez a félév nehéz. 1918 első féléve 27 millió pudot eredményezett, a másodikban 67 millió pud gabonánk volt. Beléptünk az ínséges félévbe. Március, április, május és június — nehéz hónapok lesznek. Hogy ennek elejét vegyük, minden erőt meg kell feszíteni. Minden gyárban, minden tanulókörben fel kell vetni a kérdést, hogy nincs-e olyan férfi, akit munkába lehet állítani a vasúti műhelyben, akit nővel lehet felváltani, őt pedig erre a munkára lehet beállítani. Minden tanulókörben, minden csoportban, minden szervezetben gondolkozni kell ezen, új munkásokat kell adni, akkor megbírkózunk ezzel a nehéz félévvel. (T a p s.)

Először 1950-ben, e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg a gyorsírói feljegyzés alapján.

A PETROGRÁD-KORMÁNYZÓSÁGI MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁSOK I. KONGRESSZUSÁNAK ÜLÉSE[8] 1919 MÁRCIUS 13

I

BESZÉD A MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁSOK SZAKSZERVEZETÉNEK MEGALAKÍTÁSÁRÓL

Elvtársak, nagyon örülök, hogy a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözölhetem a mezőgazdasági munkások kongresszusát, amelynek az a feladata, hogy megalapítsa a mezőgazdasági munkások szakszervezetét.

Elvtársak, mi a párt Központi Bizottságában és a Szakszervezetek Összoroszországi Tanácsában már többízben tanácskoztunk Smidt munkaügyi népbiztos elvtárssal, a Szakszervezetek Összoroszországi Tanácsának tagjaival és másokkal arról a kérdésről, hogy miképpen fogjunk hozzá a mezőgazdasági munkások megszervezéséhez. A mezőgazdasági munkásoknak sehol a világon nem sikerült valamelyest is állandó szakszervezetet teremteni, még a legelőrehaladottabb tőkés országokban sem, amelyekben a szakmai szervezkedés története nemcsak évtizedekre, hanem évszázadokra tekint vissza. Önök tudják, hogy milyen akadályt jelentenek itt a parasztok, a mezőgazdasági munkások életviszonyai, tudják, milyen óriási akadály az, hogy a mezőgazdasági munkások szét vannak szórva, szét vannak forgácsolva, s ezért őket hasonlíthatatlanul nehezebb szakszervezetbe tömöríteni, mint a városi munkásokat.

Csakhogy a munkás-paraszt hatalom az egész vonalon hozzáfogott a kommunista társadalom felépítéséhez. Nemcsak azt tűzte ki feladatául, hogy végleg elsöpri a földbirtokosokat és kapitalistákat — ezt már majdnem

maradéktalanul elvégeztük —, hanem azt is, hogy olyan társadalmat épít fel, amelyben sem a földbirtokos, sem a tőkés nem ütheti fel újra a fejét. A forradalmakban nemegyszer megtörtént, hogy sikerült elsöpörni a földbirtokosokat és a kapitalistákat, de a kulákságból, a gazdagparasztokból, a spekulánsokból meglehetősen rövid idő alatt megszülettek az új tőkések, akik esetleg még jobban elnyomták a munkásokat, mint a régi földbirtokosok és kapitalisták. Nekünk azt a feladatot kell megoldanunk, hogy necsak elsöpörjük a régi kapitalistákat, hanem azt is elérjük, hogy új tőkések se támadhassanak, hogy a hatalom teljesen, maradéktalanul, kizárólag azoké legyen, akik dolgoznak, akik munkájukból élnek. Hogyan valósítsuk ezt meg? Ennek egy módja van: a falusi munkások, proletárok megszervezése; ennek a szervezetnek állandó szervezetnek kell lennie; a mezőgazdasági munkások csakis állandó tömegszervezetben tanulhatják meg, hogyan intézzék saját dolgukat, a nagyüzemű földművelő gazdaságok vezetését, mert ha ők maguk nem tanulják meg ezt, akkor — mint az „Internacionálé"-ban már régen hallották — védelmező nincsen felettünk. A legtöbb, amit a Szovjetek hatalma, a Szovjethatalom megtehet — az, hogy minden módon segíti az ilyen szervezetet. A kapitalista szervezetek minden erejükkel, minden törvényes eszközzel, különböző fogásokkal, rendőri ravaszkodással, kötekedéssel, minden megengedett és meg nem engedett módon akadályozták ezt. A legelőrehaladottabb európai országban, Németországban, még máig sincs szervezkedési szabadságuk a mezőgazdasági munkásoknak; ott mindmáig érvényben van a cselédtörvény, s a mezőgazdasági munkások továbbra is a cselédek életkörülményeinek színvonalán tengődnek. Nemrégiben alkalmam volt beszélgetni egy tekintélyes angollal, aki a háború alatt jött Oroszországba. Azelőtt a kapitalizmus híve volt, később azonban, forradalmunk idején, nagyszerűen fejlődött, előbb mensevikké, most pedig bolsevikká. Amikor egy alkalommal az angliai munkaviszonyokra terelődött köztünk a szó — márpedig Angliában parasztok nincsenek, csak nagytőkések és földművelő munkások vannak —, azt mondotta: „Ezt nem látom valami rózsásnak, mivel

a mi mezőgazdasági munkásaink nem a kapitalizmus, hanem a feudalizmus viszonyai között élnek, — annyira elgyötri, elbutítja, elnyomja őket a munka, annyira nehezen tudnak egyesülni." És ez a legelőrehaladottabb országban van így, amelyben egy angol mezőgazdasági munkás már félévszázaddal ezelőtt kísérletet tett a mezőgazdasági munkások szakszervezetének megteremtésére. Így fest a haladás a szabad kapitalista országokban! A mi államhatalmunk kezdettől fogva elhatározta, hogy támogatja a mezőgazdasági és más munkások szervezkedését. Minden eszközzel segítenünk kell. Különösen nagy örömmel látom, hogy itt, Petrográdban, ahol oly sok nem megfelelő célt szolgáló gyönyörű épület, palota van, az elvtársak helyesen jártak el, amikor elvették ezeket a palotákat és most a lakosságnak éppen azok az osztályai tartanak bennük gyűléseket, kongresszusokat és tanácskozásokat, amelyek ezekre a palotákra dolgoztak, amelyek ezeket a palotákat évszázadokon át építették és amelyeket közelükbe sem engedtek! (Taps.) Azt hiszem, elvtársak, hogy most, amikor majdnem valamennyi petrográdi palotát elsősorban a városi munkások, továbbá a mezőgazdasági munkások, a dolgozó parasztság gyűléseinek és szervezeteinek székházává változtatták, azt hiszem, ebben joggal látjuk az első lépést abban az irányban, hogy a lakosság dolgozó, kizsákmányolt részének lehetővé váljék a szervezkedés. Ismétlem, a Szovjethatalom azonnal és feltétlenül megtesz minden tőle telhetőt, hogy segítsen ennek a szervezetnek a falusi élet átalakításában, hogy ne maradjon helye a kuláknak, hogy lehetetlen legyen a spekuláció, hogy a szövetkezeti társas munka általános szabállyá váljék a falun. Ezt a feladatot tűzzük valamennyien magunk elé. Önök nagyon jól megértik, milyen nehéz ez a feladat, hogy a falusi életviszonyokat sem dekrétumokkal, sem törvényekkel, sem rendeletekkel nem lehet átalakítani. Rendeletekkel és dekrétumokkal el lehetett kergetni a földbirtokosokat és a tőkéseket, meg lehet fékezni a kulákokat, de ha a mezőgazdasági munkások millióinak nem lesz saját szervezetük, ha ebben a szervezetben nem tanulják meg lépésről lépésre, hogy minden kérdésüket — nemcsak minden politikai, hanem minden

gazdasági kérdésüket is — márpedig a legfontosabbak a gazdasági kérdések — maguk döntsék el, ha nem tanulják meg vezetni a nagybirtokokat, ha ezeket a nagybirtokokat — amelyek most kedvezőbb viszonyok közé kerültek, mint más birtokok — a kizsákmányolás mintaképeiből, ahol azelőtt a munkások véres verítékét sajtolták ki, nem változtatják a társas gazdálkodás mintaképeivé, akkor ebben maguk a dolgozók lesznek a hibásak. De ma már lehetetlen visszaállítani a régi gazdaságokat; nem lehet elérni azt, hogy nálunk 100 gyeszjatyinára (10, egyenként 10 gyeszjatyinás kisgazdaságot véve alapul) 10 jó ló, 10 jó eke jusson. Sem lovunk, sem ekénk nem maradt ennyi. De ha ugyanezt a 100 gyeszjatyinát nagygazdaság keretében társas alapon, vagy a föld közös felszántásával, vagy önkéntesen alakult mezőgazdasági kommúnák művelik meg, akkor lehet, hogy ugyanannak a 100 gyeszjatyinának a megműveléséhez nem 10 lóra, nem 10 ekére van szükség, hanem 3 lóra és 3 ekére. Így lehet takarékoskodni az emberi munkával és jobb eredményeket elérni. De ennek csak egy útja van, — a városi és mezőgazdasági munkások szövetsége. A városi munkások a városban kezükbe vették a hatalmat; mindazt, ami legjobbat a városban létrehoztak, palotákat, helyiségeket, kultúrát, a városi munkások elviszik a faluba, mert tudják, hogy a városi munkások hatalma nem lehet tartós, ha nem lesz meg a tartós szövetség a mezőgazdasági munkásokkal. Csak az olyan szervezet vezethet tartós átalakulásra, amelynek önök itt lerakják az alapjait. Ebbe a szervezetbe önként be fognak lépni a középparasztok is. Persze, sok munkát kell áldozni erre, — egycsapásra semmit sem lehet megcsinálni. Ha az önök szakszervezete megalakul, ha növekedni, fejlődni fog és elterjed egész Oroszországban, ha a legszorosabb egységben lesz a városi munkások szakszervezetével, akkor együttes erővel, a szervezett mezőgazdasági és városi munkások millióinak erőfeszítéseivel, megoldjuk ezt a nehéz feladatot, megoldjuk és kilábolunk abból a romlásból, amelybe a négyéves háború döntött minden népet és bennünket is; kilábolunk, de nem a régi, egyedül, szétszórtan folytatott gazdálkodáshoz térünk vissza — ez a gazdaság tudatlanságra, nyomorra, szétforgácsoltságra

kárhoztatja az embereket —, hanem áttérünk a közös, nagyüzemű, társas gazdálkodásra. Akkor az emberi tudománynak, az emberi technika minden vívmányának, minden nagyszerű találmánynak, a szakemberek minden tudásának az egyesült munkásokat kell szolgálnia. Legyenek a munkások mindennek a gazdái, tanulják meg igazgatni önmagukat és vezetni azokat, akik eddig, mint például sok agronómus, a tőkések szolgálatában a munkások ellen működtek. Ez a feladat nem könnyű, de a városokban már nagyon sokat tettek e feladat megoldása érdekében. Önök most teszik meg az első lépéseket abban az irányban, hogy a falun megoldják ezt a feladatot. Beszédemet azzal fejezem be, hogy mégegyszer üdvözlöm önöket a Népbiztosok Tanácsa nevében, és annak a szilárd meggyőződésemnek adok kifejezést, hogy szakszervezetük, amelynek önök itt lerakják az alapját, a közeljövőben egy egységes szakszervezetté, a Mezőgazdasági Munkások Összoroszországi Szakszervezetévé válik. Ez a szakszervezet a Szovjethatalom igazi támasza lesz a falun, támasza, élenjáró hadserege lesz az egész falusi élet olyan átalakításának, hogy a közös, egyesült, társas munka talaján ne születhessen újjá semmi néven nevezendő kizsákmányolás, a gazdagok semmi néven nevezendő uralma a szegények fölött. Ezek az én kívánságaim, elvtársak! (T a p s.)

Rövid tudósítás: „Szevernaja Kommuna"
58. sz. 1919 március 14.

A teljes szöveg először a „Rabotnyik Zemli i Lesza" c. folyóiratban, 1923. 4—5. sz., jelent meg.

2

VÁLASZ AZ ÍRÁSBAN BENYUJTOTT KÉRDÉSEKRE

Két kérdést nyujtottak itt be írásban, mindkettő arra a kérdésre vonatkozik, hogy engedélyezik-e a szovjet gazdaságokban a sertés, juh, kecske tartását, a külön veteményeskertet és a baromfitartást. Az imént kérettem annak a törvénynek a szövegét, amelyet nemrégiben vitattunk meg a Népbiztosok Tanácsában és amelyet a Központi Végrehajtó Bizottság jóváhagyott; a törvény címe: „A szocialista földrendezéssel és a szocialista földművelésre való áttéréssel kapcsolatos intézkedések szabályzata". Nem tudom, kéznél van-e ennek a törvénynek a szövege. Magam is részt vettem kidolgozásában és beszámolót tartottam róla a Központi Végrehajtó Bizottság által létrehozott bizottságban. Ha emlékezetem nem csal — hiszen sok törvényünk van, azóta sok törvény jelent meg, úgy hogy tájékozódás nélkül nem lehet mindegyikre visszaemlékezni —, ebben a törvényben van egy külön cikkely, amely úgy hangzik, hogy a szovjet gazdaságokban a szovjet gazdaságok dolgozóinak meg van tiltva a külön jószágtartás és a külön veteményeskert. Majd megkérem, hogy keressék ki ezt a törvényt és adják meg a szükséges felvilágosítást. (Leninnek átadják a törvény szövegét.) Itt látom a 46. cikkely szövegét: „A munkások és alkalmazottak közül senkinek sincs joga arra, hogy a gazdaságokban saját jószágot, baromfit tartson és veteményeskertje legyen." Szóval, az a helyzet, hogy nem mindannyiuknak van tudomása erről a törvényről. Az elnökséghez tartozó egyik elvtárs elmondta nekem, hogy a kongresszus folyamán önök is sokat vitatkoztak erről a kérdésről. Nem egészen értem a dolgot. Az imént adták ide nekem az „Izvesztyijá"-nak azt a számát, amelyben ez a törvény — „A szocialista földrende-

zéssel és a szocialista földművelésre való áttéréssel kapcsolatos intézkedések szabályzata" — megjelent. Miért emeltük törvényerőre ezt a cikkelyt? Azért, hogy közös munkát hozzunk létre a közös gazdaságban. Ha újból bevezetjük a külön veteményeskerteket, a külön jószágot, baromfit stb., akkor esetleg minden visszatér a kisgazdálkodáshoz, ahogy eddig volt. Ez esetben érdemes-e olyan nagy hűhót csapni? Érdemes-e szovjet gazdaságot létesíteni? Természetesen, ha önök, akik jól ismerik Petrográd kormányzóság munkaviszonyait, megvitatják ezt a kérdést — nekem azt mondták, hogy az önök kongresszusa kizárólag Petrográd kormányzóság képviselőinek részvételével gyűlt egybe —, ha önök a Petrográd kormányzóságban végzett munka tapasztalata alapján, amelyet alaposan ismernek, a közös gazdaság előnyeit igazoló minden megfontolás ellenére arra a következtetésre jutnak, hogy, tegyük fel, ideiglenesen kivételt kell tenni Petrográd kormányzósággal, akkor ismételten megvizsgáljuk ezt a kérdést. Csakhogy önöknek igyekezniök kell bebizonyítani nekünk, hogy ez a kivétel valóban indokolt, hogy Petrográd kormányzóságban vannak olyan sajátosságok, amelyek más helyeken nincsenek meg, mert különben a többiek is ugyanezt fogják kérni. Továbbá, világosan meg kell mondaniok, hogy ezt az intézkedést ajánlják-e a kormánynak, vagy ragaszkodnak ahhoz, hogy a kormány keresztülvigye és csak ideiglenes intézkedésnek tekintik, mert hiszen aligha lehet vitás, hogy az olyan szovjet gazdaságoknak, amelyek rászolgálnak a szovjet gazdaság elnevezésre, a közös munkán kell felépülniök. Azt a munkát, amikor a paraszt saját földjén, saját gazdaságában dolgozott, saját jószága, baromfija, boronája, faekéje stb. volt — hosszú éveken, hosszú évszázadokon át láttuk; nagyon jól tudjuk, hogy ez Oroszországban is, más országokban is, egyesegyedül a parasztok tudatlanságára, nyomorára, a gazdagoknak a szegények fölötti uralmára vezet, mert külön-külön megbirkózni azokkal a feladatokkal, amelyek a mezőgazdaság előtt állanak — nem lehet. Ez ismét csak a régi nyomorúságra vezethet, amelyből száz közül egy, vagy talán száz közül öt, felvergődik a gazdagok közé, a többiek pedig nyomorban élnek. Ezért most az a feladatunk, hogy áttérjünk

a föld társas megművelésére, áttérjünk a nagyüzemű közös gazdálkodásra. De a Szovjethatalom erre nem kényszeríthet; erre nem kényszerít semmiféle törvény. A mezőgazdasági kommúna önkéntesen alakul meg, a föld társas megművelésére való áttérés csakis önkéntes lehet, e tekintetben szó sem lehet arról, hogy a munkás- és parasztkormány a legcsekélyebb kényszert is alkalmazza, a törvény ezt nem tűri. Ha valaki önök közül ilyen kényszert látna, tudniok kell, hogy ez — visszaélés, hogy ez — törvényszegés, amelyet minden erőnkkel igyekszünk jóvátenni és jóvá is fogunk tenni. Ebben segítségünkre kell lenniök a szervezett mezőgazdasági munkásoknak; csak akkor lehet majd elérni, hogy ilyen visszaélések elő ne forduljanak, ha saját szervezetük lesz. De más lapra tartoznak a szovjet gazdaságok. Ezek olyan gazdaságok, amelyek nem egyes kisgazdák kezén voltak; ezeket a Szovjethatalom veszi kézbe, és azt mondja: mi a rendelkezésre álló agronómusokat odaküldjük, s mindazt, ami megmaradt a mezőgazdasági munkaeszközökből, ezeknek a gazdaságoknak adjuk oda. Ha sikerül befejezni a háborút és békét kötni Amerikával, akkor onnan korszerűbb munkaeszközöket szállítanak majd nekünk, s ezeket a szovjet gazdaságoknak adjuk, azért, hogy a nagygazdaságokban a közös munkával jobban termeljenek, mint azelőtt, olcsóbban, mint azelőtt és többet, mint azelőtt. A szovjet gazdaság azt a feladatot tűzi maga elé, hogy fokozatosan megtanítja a falusi lakosságot az új rend, a közös munkán alapuló rend önálló kikovácsolására, amelyben nem születhet újra a gazdagok maroknyi csoportja és nem nyomhatja el a szegényparasztok tömegét, mint ahogy az mindig történt, mégpedig nemcsak a mi falvainkban, hanem a legszabadabb köztársaságok falvaiban is. Önök nagyon jól tudják, hogy falvainkban még mindig sok az üzérkedő paraszt, akik a háború alatt százezer rubeleket kerestek és tartogatják ezeket a kerenszkijbankókat, hogy újból forgalomba hozzák és elnyomják a szegényparasztot. Milyen harci eszköz helyénvaló itt? Semmi más, mint az áttérés a közös gazdálkodásra. A mezőgazdasági kommúna önkéntesen alakul, szó sem lehet semmiféle kényszerről; ugyanez a föld társas megművelé-

sére is vonatkozik. A szovjet gazdaság rendelkezésére bocsátott föld köztulajdonban lévő föld, — önök tudják, hogy a parasztok óriási többségének követelésére 1917 október 26-án, a szovjet forradalmunk utáni első éjszakán megszüntettünk mindennemű földtulajdont. Azt a köztulajdonban levő földet, amelyet nagygazdaságokként használunk fel, szovjet gazdaságoknak nevezik. Vajjon kifejlődhet-e a szovjet gazdaságokban újra a régi kisüzemű földművelés? Úgy gondolom, valamennyien egyetértenek abban, hogy ez nem lehetséges, ennek nem szabad megtörténnie. Ha Petrográd kormányzóság gazdálkodási viszonyai alapján, gyakorlati viszonyai alapján, amelyeket önök igen jól ismernek, s amelyekkel mi természetesen nem számolhattunk, amelyeket lehet, hogy nem is ismertünk, — ha ezeknek a viszonyoknak alapján gondosan, alaposan megvitatják ezt a kérdést és arra a következtetésre jutnak, hogy Petrográd kormányzósággal kivételt lehet tenni, egy bizonyos időre meg lehet engedni a kivételt, — akkor ahhoz, hogy döntésünket megváltoztassuk, igyekezzenek lehetőleg minél több konkrét bizonyítékot szolgáltatni ennek szükségessége mellett, és akkor biztosra ígérhetem, hogy az önök kongresszusának döntésével kapcsolatban mégegyszer megvizsgáljuk ezt a kérdést a Népbiztosok Tanácsában, utána pedig mégegyszer megvizsgáljuk azt a Központi Végrehajtó Bizottságban. Megvitatjuk, vajjon nem kell-e Petrográd kormányzósággal kivételt tenni és azt a 46. cikkely alól, amely megtiltja a saját veteményeskertek létesítését, amely megtiltja juh, sertés, kecske, baromfi stb. tartását, egy bizonyos rövid időre, meghatározott feltételekkel, mentesíteni. Ha egyetértünk abban, hogy szükséges az áttérés a közös gazdálkodásra, ha ebben az értelemben fogják vezetni a munkát, akkor a gyakorlatot jól ismerő emberek útmutatása alapján mégiscsak teszünk bizonyos kivételeket; ez elől nem zárkózunk el, minthogy néha kell tenni kivételeket. Reméljük, hogy ilyen munka esetén jól megértjük majd egymást és sikerül leraknunk a valóban szocialista földművelés alapját. (T a p s.)

Először 1926-ban jelent meg.

BESZÉD A PETROGRÁDI NÉPHÁZBAN TARTOTT NAGYGYŰLÉSEN, 1919 MÁRCIUS 13-ÁN

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

A fő kérdés, amely legtöbbjüket érdekli, az a kérdés, hogy mi a helyzet a közellátás terén és hogy milyen intézkedéseket tett a Népbiztosok Tanácsa ezen a téren. Röviden beszámolok önöknek ezekről a rendszabályokról. Nehéz, ínséges félesztendőbe léptünk, amikor valamennyi külső és belső ellenségünk, a jobboldali és baloldali eszereket és a mensevikeket is beleértve, tudva, milyen nehéz most a lakosság helyzete, kísérletet tesz arra, hogy ezt ütőkártyának használja ki, kísérletet tesz arra, hogy megdöntse a Szovjetek hatalmát s ezzel tudatosan vagy öntudatlanul visszajuttassa a hatalmat a földbirtokosoknak és a tőkéseknek. Olyan időszakba léptünk, amikor több gabonát gyüjtöttünk be, mint amennyit felszállítottunk, és az Ukrajnai Szovjethatalom megalakulása folytán számíthatunk arra, hogy a következő félévben a közellátással jobban boldogulunk majd, mint tavaly, bár még nehezebb félévet kell átvészelnünk, mint amilyen az éppen elmúlt félév volt. Nagy előny számunkra az, hogy a paraszttömegek jelentős része a Szovjethatalom felé fordult. Ott, ahol a csehszlovákok jártak, a Volgán túl és Ufa kormányzóságban, még a jómódú parasztok hangulata is határozottan megváltozott a Szovjethatalom javára, mert a csehszlovákok kegyetlen szemléltető oktatásban részesítették őket. Néhány nappal ezelőtt nálam járt a szarapuli kerület öt volosztyjának parasztküldöttsége — azé az öt volosztyé, amelyek a legutóbbi időben módját ejtették, hogy 40 000 pud gabonát küldjenek Moszkvának és ugyanannyit Petrográdnak. Amikor megkérdeztem ettől a küldöttségtől, hogyan tekintenek a

parasztok a Szovjethatalomra, a küldöttség a következőket válaszolta: „Igen, a csehszlovákok megtanítottak minket, és most senki sem tántorít el bennünket a Szovjethatalomtól." De a parasztok most más helyeken is — az Urálon innen, ahol mellékesen szólva, óriási gabonakészletek vannak — a Szovjethatalom mellett foglalnak állást. Volt idő, amikor a mensevikek és a baloldali eszerek befolyására — mint tudjuk a baloldali eszer Muravjov majdnem megnyitotta a csehszlovákok előtt frontunkat — a parasztok ezen a vidéken a Szovjetek ellen voltak. De a csehszlovák hadsereg tisztjeinek garázdálkodásai, a lakossággal szemben elkövetett kegyetlenségek, az a törekvés, hogy teljes egészében visszaállítsák a cári és földesúri rendszert — mindez megtanította a parasztokat. Jelenleg mindezekben a kormányzóságokban olyan serény szovjet munka folyik, amilyenről itt még csak fogalmat sem alkothatnak, mert itt, a nagy központokban, a nép már kimerült a hosszú éhínségtől, ott pedig, a viszonylag nagy gabonakészletek folytán, a gyomorkérdés háttérbe szorul.

Rátérek a részletekre. Ufa kormányzóságban a gabonakészletek elérik a 60 millió pudot és a gabonabegyüjtés gyors ütemben halad. De itt óriási nehézségekbe ütközünk a szállítás terén. A Kazany—Szarapul és a Volga—Bugulma vasútvonalakon mintegy 10 millió pud már begyüjtött gabona van felhalmozva. De nem tudjuk elszállítani, mert nem rendelkezünk elég mozdonnyal, vasúti kocsival és fűtőanyaggal, s a mozdonyok karbantartása hihetetlenül leromlott. Hogy vasútaink teherszállító képességét fokozzuk, igen határozott rendszabályhoz kellett folyamodnunk. Március 18-tól április 10-ig egész Oroszországban leállítjuk a személyvonatok közlekedését. Mielőtt erre a lépésre elszántuk magunkat, háromszor megtárgyaltuk a vasutas elvtársakkal és a legkiválóbb vasúti szakemberekkel. Csak ennek a lépésnek beható megvitatása és várható eredményeinek előzetes számbavétele után nyúltunk ehhez a rendszabályhoz. A számítás azt mutatta, hogy a személyforgalom leállítása 220 mozdonyt szabadít fel, s bár ezek a mozdonyok gyengék, mégis képesek 3½ millió pud gabona elszállítására. Ha viszont a batyuzók gabonaszállításának adatait

vizsgáljuk — voltak olyan hetek, amikor meg kellett engedni a szabad felhozatalt —, kitűnik, hogy a batyuzók ugyancsak három hét alatt legfeljebb 200 000 pudot hozhatnak fel. Ez a számítás eldöntötte a kérdést. Természetesen, akadnak kulákok, spekulánsok, sőt egyes munkások is, akik ezzel kapcsolatban jajveszékelni kezdenek majd és azt fogják mondani, hogy megfosztják őket az utolsó lehetőségtől, hogy akár egy pudocska gabonát felhozhassanak; tudjuk, hogy megjelennek majd az eszerek és a mensevikek, akik az éhínséget mint ütőkártyát fogják kijátszani és azon lesznek, hogy felingereljék a lakosságot a Szovjethatalom ellen. De mi ebben az esetben is, mint minden nehéz esetben, csak az előrehaladott munkástömegek tudatosságára számítunk. Inkább vállaljuk a nélkülözéseket, inkább találjuk magunkat szembe az eszerek és a mensevikek ellenséges agitációjával, de nézzünk szembe egyenesen a veszéllyel és jelentsük ki nyiltan: „Nem vergődünk ki a közellátási nehézségekből, ha nem nyúlunk a leghatározottabb rendszabályokhoz, ha nem feszítjük meg minden erőnket a gabona elszállítása érdekében." Sok helyen az elszállításra szánt gabona le van szórva az állomásoknál, egyenesen a földre, s a tavaszi áradás elmossa és elhordja. Sietni kell a berakodásával és elszállításával. Amikor ilyen határozott rendszabályhoz nyúltunk, figyelembe vettünk minden mellékkörülményt. Tudjuk, hogy húsvét előtt a munkások fokozott mértékben veszik igénybe a vasutat, s ezért húsvétig vissza fogjuk állítani a forgalmat. Tudjuk, hogy a városkörnyéki forgalom feltétlenül szükséges a munkások számára, s ezért ezt most is tovább fenntartjuk. A legerélyesebb és legtapasztaltabb elvtársakat küldtük ki vidékre; oda vezényeltük a közellátási népbiztos helyettesét, Brjuhanov elvtársat, aki kitűnően ismeri Ufa kormányzóságot. A hadseregnél dolgozó elvtársak segíteni fognak neki, hiszen onnan a front nincs messze. A másik vasútvonalra, a Kazany—Szarapul vonalra, ugyancsak a hadseregnél dolgozók közül vezényeltek ki elvtársakat. Azt a megbízatást kapták, hogy mozgósítsák a helybeli parasztságot és feszítsék meg minden erejüket a gabona elszállítása érdekében, szállítsák el

legalább Kazanyig, amivel megmentjük a gabonát és biztosítjuk felszállítását a fővárosokba és a nem-mezőgazdasági vidékekre. Erre alapítjuk azt a reményünket, hogy győzedelmeskedni fogunk az éhínségen. A menseviceknek és az eszereknek azokat a számításait, hogy a nép szenvedését játsszák ki ütőkártyaként, ismét keresztül fogjuk húzni.

A mult évtől eltérően, amikor a csehszlovákok támadtak ránk, akik elvették tőlünk a legdúsabb gabonatermő vidékeket, most két új gabonaforrásunk van, amelyekre közellátási vezetőink tavaly ősszel, amikor az egész évre szóló ellátási tervüket összeállították, nem számíthattak: Ukrajna és a Donvidék. Tavaly ősszel a németek még hatalmukban tartották Ukrajnát. A német imperialisták azt ígérték, hogy Ukrajnából 60 millió pud gabonát szállítanak Németországba, s ezzel az élelmiszerszállítással elpusztítják Németországban a néptömegekben a bolsevizmus csíráját. De a valóságban egészen másként ütött ki a dolog: a németek 60 millió pud gabona helyett mindössze 9 millió pudot vittek be Ukrajnából. De ezzel a gabonával együtt bevitték Németországba a bolsevizmust, amely ott oly pompás vetésbe szökkent. Most Németországban a bolsevizmus Berlin utcáin harcol a szociálárulókkal, akik munkásvérrel öntözik Berlint. Tudjuk, hogy a német szociálárulókat ugyanúgy le fogják győzni, ahogy mi legyőztük Kerenszkijt. (T a p s.)

Ukrajnán kívül azonban itt van még a Donvidék is. Krasznov kozákjai az egész idő alatt külföldi, előbb német, majd angol-francia arany segítségével tartották magukat. De ez nem segített rajtuk. Győzelmünk a kozákokon biztos. Jelenleg kezünkben tartjuk a Caricin—Lihaja vonalat, azt a vonalat, amely a gabonakészleteket és szénkészleteket egyesíti. Ilyenformán két tartalékforrásunk van — Ukrajna és a Donvidék. Ukrajnában egy testvéri szovjet köztársasággal van dolgunk, amellyel a legjobb viszonyban vagyunk. Ez a köztársaság nem kereskedelmi alapon, nem spekulánsok módjára dönti el a mi támogatásunk kérdését, hanem kizárólag attól a hő vágytól vezéreltetve, hogy segítsen az éhező északnak. Minden ukrajnai

polgártárs elsőrendű szocialista kötelessége — segíteni az északnak. De Ukrajnában is óriási nehézségek merülnek fel. A Népbiztosok Tanácsa többízben hívta meg tárgyalásokra Rakovszkij elvtársat és katonai körökhöz tartozó elvtársakat küldött Ukrajnába. Kitűnik, hogy szervezeti tekintetben Ukrajnában most még rosszabb a helyzet, mint nálunk az Októberi Forradalom után. Akkor Kerenszkijtől egy bizonyos közellátási apparátus maradt ránk örökségül. Persze, a közellátási hivatalnokok szabotáltak, és nem azért jelentek meg a Szmolnijban, hogy velünk dolgozzanak, hanem azért, hogy alkudozzanak. De mi megtörtük ezeknek a csoportoknak az ellenállását, s végeredményben mégiscsak rákényszerítettük őket, hogy dolgozzanak. Ukrajnában teljesen hiányzik a közellátási apparátus. Ott a németek csak rablással foglalkoztak — raboltak, amíg az ő kezükben volt a hatalom, és természetes, hogy semmiféle szervezet, semmiféle apparátus nem maradt utánuk. Ukrajnában nincsenek közellátási funkcionáriusok, és nincsenek nagy munkásközpontok sem, ahonnan ki lehetne válogatni ilyen funkcionáriusokat. A Donyec-medence annyira tönkre van téve, hogy az felülmúl minden képzeletet. A Donyec-medence belső területén még mind a mai napig kozákbandák kóborolnak, amelyek kegyetlenül fosztogatják a helybeli lakosságot. Ukrajna minden vidékéről siránkozó hangok hallatszanak: adjatok munkásokat! Ukrajnában a szakszervezeti mozgalom képviselőiből közellátási irodát alakítottunk. Voronyezs és Tambov kormányzóságból tapasztaltabb közellátási funkcionáriusokat helyezünk át Ukrajnába, s a legfejlettebb városi proletárokat bevonjuk a közellátási szervezetekbe. De mindezek mellett Ukrajnában nincs tárolt gabona, nincsenek felvásárló szervek, azt tapasztaljuk, hogy a parasztok nem bíznak a bankjegyekben, árut pedig nem tudunk cserébe adni. Mindeme kedvezőtlen körülmények ellenére azt a feladatot adtuk az ukrán elvtársaknak, hogy 1919 június 1-ig szállítsanak Oroszországba 50 millió pud gabonát. Úgy gondolom, hogy teljes mértékben nem fognak eleget tenni ennek a feladatnak, de ha a gabonának csak a felét vagy kétharmadát fogják szállítani, az is jó lesz.

Lenin továbbá rámutat arra, hogy a Donvidéken aratott győzelmeink kizárólag azért váltak lehetségesekké, mert fokozott párt- és kulturális-felvilágosító tevékenységet fejtettek ki a Vörös Hadsereg soraiban. — Ez változást idézett elő a hadsereg szellemében, s ennek eredményeként Vörös Hadseregünk visszafoglalta számunkra a Donvidéket. (Viharos taps.)

Általában, Vörös Hadseregünk minden nap erősebb lesz. Még a burzsoá katonai szakemberek is elismerik, hogy az imperialista országokban a hadsereg felbomlóban van, ugyanakkor pedig a mienk épül, szilárdul és erősödik. A Donvidéken ugyancsak nagy gabonakészletek vannak. Ott sincs közellátási apparátus, de ott van a mi fegyelmezett hadseregünk, ez pedig már apparátus, amelynek révén kisebb költségekkel és nagyobb eredményekkel jutunk gabonához.

Meg kell jegyezni, hogy a csehszlovákok és a kozákok folytatják taktikájukat — elpusztítják azt, amit elpusztíthatnak. Felrobbantották a Volgán át vezető vasúti hidat, majd ezt követően megsemmisítettek minden hidat és teljesen használhatatlanná tették valamennyi volgántúli vasúti fővonalat. A Népbiztosok Tanácsában hosszasan tanácskoztunk arról, hogyan állítsunk helyre legalább két vasútvonalat: a Liszki—Rosztov és a Lihaja—Caricin vonalat. Erélyes rendszabályokhoz folyamodtunk és a Honvédelmi Tanács legutóbbi ülésén, amely hétfőn, március 10-én volt, kiderült, hogy ezekre a vonalakra már odaszállítottak minden szükséges eszközt és anyagot, s tavaszig, még mielőtt az utak járhatatlanokká válnak, ez a két vonal helyre lesz állítva.

Lenin ismételten rámutatott arra a segítségre, amelyet a közellátás terén a Donvidék és Ukrajna nyujt nekünk, majd nagy nyomatékkal kijelentette: „Ez a félév az utolsó nehéz félév!"

A nemzetközi helyzet, bár még mindig súlyos, mégis csak javul. Valamennyien látták és hallották a III. Internacionále külföldi küldötteit[9], akik beszédeikben és beszámolóikban hangsúlyozzák, hogy az az út, amelyre mi léptünk — helyes és biztos út. A bolsevizmus világjelentőségre tett szert. Ez látható abból, hogy a leg-

fejlettebb burzsoá demokráciák, amelyek olyannyira kérkednek szabadságukkal, megtorló intézkedéseket léptetnek életbe a bolsevikokkal szemben. A leggazdagabb burzsoá köztársaság — az Amerikai Egyesült Államok, amelynek százmilliós lakossága van, siet kiutasítani az ország területéről pár száz orosz bolsevikot, akik közül a legtöbben mégcsak nem is beszélnek angolul. Mi a magyarázata ennek a bolsevizmustól való rettegésnek? Párizsban a munkásgyűléseken, mint a lapok közlik, még a bolsevikokkal nem rokonszenvező munkások sem engedik szóhoz jutni a bolsevizmussal szemben ellenséges beállítottságú szónokokat. (T a p s.) Mindama hazugság, mindama szennyes rágalom ellenére, amelyet a nyugateurópai burzsoá sajtó napról napra szór a bolsevikokra, a nép mégiscsak megértette az igazságot és a bolsevikok felé fordult. Hadd írja a francia polgári sajtó, hogy a bolsevikok az emberi nem söpredéke, hogy felfalják a csecsemőket, a francia munkások nem hisznek ennek a sajtónak.

Elértük, hogy a „Szovjet" szó érthetővé vált minden nyelven. A tömegek megértették, hogy a munkás- és paraszthatalom, a Szovjetek jelentik számukra a felszabadulást. Ezért jutottunk olyan könnyen megállapodásra Moszkvában, a III. Internacionále kongresszusán. A legeldugottabb zugokban, valamiféle olasz Posehonyéban, összegyűlnek a zsellérek és a munkások, s kijelentik: „Üdvözöljük a német spartakistákat meg az orosz szovjetistákat, és követeljük, hogy programjuk az egész világ munkásainak programjává legyen." Megismétlem itt azt, amit már Moszkvában megmondtam[10]. Ez azt mutatja, hogy győzni fogunk és ebben egyáltalán nem lehet kételkedni. A burzsoá sajtó minden hazugsága ellenére kivívtuk a munkások rokonszenvét. Ugyanakkor az imperialisták a békekonferencián nem tudnak megegyezésre jutni és készek arra, hogy egymás hajába kapjanak. A bolsevik járvány már behatolt Európa és Amerika minden országába. Semmiféle bolsevik-kiutasítások sem segítenek. Ha Nyugat-Európa kínai fallal határolná el magát tőlünk, sőt ha minden orosz bolsevikot elnyelne a föld — ez sem könnyítene a nyugati imperialisták helyzetén. A néptömegek megértették, hogy a parlament révén nem érik el helyzetük

javulását. Munkáshatalomra van szükség, Szovjetekre van szükség. A háború óriási eladósodásra vezetett, az imperialisták pedig annyira esztelenek, hogy a hadikölcsönök megfizetését követelik a népektől. Azt mondják a népeknek: „Fizessetek nekünk milliárdokat azért, mert olyan kegyesek voltunk és megengedtük tízmillió ember lemészárlását, azért, hogy profitunk kérdését megoldjuk." Az imperializmus minden országban bele fog zuhanni ugyanabba a szakadékba, amelybe Németországban zuhant. (Viharos taps.)

„Szevernaja Kommuna" 58. sz.
1919 március 14.

A SZOVJETHATALOM SIKEREI ÉS NEHÉZSÉGEI

Megjelent külön brosúrában,
A Munkás- és Vöröshadseregküldöttek
Petrográdi Szovjetjének kiadása,
1919 március—április.
Az utószó először 1922-ben jelent meg.

Éppen most, amikor sikerült újra létrehoznunk a forradalmi Internacionálét, a Kommunista Internacionálét, éppen most, amikor a szovjet mozgalmi forma önmagától az egész III. Internacionále elméleti és gyakorlati programjává vált, éppen most, amikor ezt elvégeztük, helyénvaló dolog megemlékezni a Szovjetek általános fejlődéséről. Mik a Szovjetek? Mi a jelentősége ennek a formának, amelyet nem kigondolt valaki, hanem a tömegek hoztak létre?

Véleményem szerint csak ebből a szempontból értékelhetjük helyesen azokat a feladatokat is, amelyek már akkor felmerültek előttünk, mielőtt a proletariátus a hatalmat meghódította volna, és azt, hogy hogyan igyekeztünk teljesíteni és hogyan teljesítettük ezeket a feladatokat a legutóbbi év folyamán, amikor Oroszországban már megvalósult a proletariátus diktatúrája.

Csak a Szovjetek általános szerepének, általános jelentőségüknek, a világtörténelmi fejlődésben elfoglalt helyüknek szempontjából érthetjük meg, hogy milyen helyzetbe kerültünk, miért kellett így cselekednünk, nempedig másképpen, és minek az alapján kell ellenőriznünk lépéseink helyességét vagy helytelenségét, amikor visszatekintünk.

Márpedig most kétszeresen szükségünk van az ilyen általánosabb, átfogóbb vagy messzemenőbb szempontra. Most ugyanis Oroszországban a pártembereknek néha arra a fájdalmas megállapításra kell jutniok, hogy munkájuk hiányos, fogyatékos, nem kielégítő, mert azoknak a halaszthatatlan, folyó, napirenden levő, égető kormány-

zási feladatoknak a gyakorlati teljesítése, amelyek a Szovjethatalomra nehezedtek és nehezednek, gyakran elvonja figyelmünket, elhomályosítja látásunkat, arra kényszerít bennünket, hogy minden erőfeszítésünk ellenére — működésünk feltételei adva vannak — túlságosan sok figyelmet fordítsunk a kormányzás apró részletkérdéseire. Megfeledkezünk a proletárdiktatúra világméretekben való fejlődésének általános menetéről, arról, hogyan fejlődött a proletárdiktatúra a Szovjetek hatalmán, helyesebben, a szovjet mozgalmon, a Szovjetekben levő proletártömegek tévelygésén — amit mi valamennyien átéltünk és elfelejtettünk —, s azon a Szovjeteken belüli kísérleten keresztül, hogy megvalósítsák a diktatúrát.

Ezek a nehézségeink, és nézetem szerint igyekeznünk kell, hogy ezekre az általános feladatokra figyelmet fordítsunk, hogy a lehetőséghez képest kiszakítsuk magunkat valamelyest a kormányzással együttjáró és minden egyes, gyakorlati szovjet munkával elfoglalt emberre háruló apró munkákból, s hogy megértsük, milyen nagy lépést kell nekünk még tennünk — nekünk, mint a proletár világhadsereg osztagának.

Világméretekben teljesen, véglegesen, egymagában Oroszországban nem győzhetünk, hanem csak akkor, amikor majd legalább minden előrehaladott országban, vagy legalább néhány legnagyobb előrehaladott országban győz a proletariátus. Csak akkor mondhatjuk majd teljes bizonyossággal, hogy a proletariátus ügye győzedelmeskedett, hogy első célunkat — a kapitalizmus megdöntését — elértük.

Ez a cél nálunk egy ország tekintetében megvalósult, és ez a körülmény egy második feladatot tűzött elénk. Ha a Szovjetek hatalma megvalósult, ha a burzsoáziát *egy* országban megdöntötték, akkor a második feladat a harc nemzetközi méretekben, a harc más síkon, a kapitalista államok környezetében levő proletárállam harca.

A helyzet rendkívül újszerű és nehéz.

Másrészt pedig, ha a burzsoázia hatalma meg van döntve, fő feladattá az építés szervezésének feladata válik.

A sárga szocialisták, akik most, amikor Bernben

összejöttek és arra készülnek, hogy mint előkelő külföldiek látogatásukkal szerencséltessenek bennünket, nagyon szívesen dobálóznak az olyasfajta frázisokkal, hogy „a bolsevikok hisznek az erőszak mindenhatóságában". Ez a frázis csak azt mutatja, hogy olyan emberek dobálóznak vele, akik a forradalmi harc hevében, amikor teljes erejével nehezedik rájuk a burzsoázia erőszaka — nézzék csak, mi történik Németországban —, nem tudják megtanítani saját proletariátusukat a *szükséges erőszak* taktikájára.

Vannak olyan körülmények, amelyek között az erőszak szükséges is, hasznos is, és vannak olyan körülmények, amelyek között az erőszak semmire sem vezethet. Volt azonban példa arra, hogy ezt a különbséget nem tanulta meg mindenki, és erről beszélni kell. Októberben az erőszak, a burzsoázia megdöntése a Szovjethatalom által, a régi kormány eltávolítása, a forradalmi erőszak, ragyogó sikerekre vezetett.

Miért? Azért, mert, először, a tömegek Szovjetekben voltak szervezve, és mert, másodszor, az ellenséget — a burzsoáziát — aláásta, megingatta, alámosta, akárcsak egy darab jeget a tavaszi áradás, a februártól októberig terjedő hosszú politikai időszak, és az ellenség belsőleg már teljesen elerőtlenedett. S ezért van az, hogy az októberi mozgalom, ha összehasonlítjuk akár a jelenlegi németországi forradalmi mozgalommal, olyan könnyen vezetett nálunk a forradalmi erőszak teljes, fényes győzelmére.

Feltehető-e, hogy ez az út, a harcnak ez a formája, a forradalmi erőszak könnyű győzelme, megvalósítható e feltételek nélkül?

Ezt feltételezni súlyos hiba volna. És minél nagyobb forradalmi győzelmeket aratthatunk bizonyos körülmények között, annál gyakoribb a veszély, hogy elkapatjuk magunkat ezektől a győzelmektől és nem gondoljuk át higgadtan, nyugodtan és alaposan, milyen körülmények tették ezt lehetővé.

Amikor Kerenszkij kormányát, Miljukov koalíciós kormányát, mondhatni, teljesen lejárattuk, kipróbáltuk, hogyan ülnek a legkülönbözőbb kombinációkban a minisz-

teri székekben, s kényszerítettük őket, hogy miniszteri váltófutást rendezzenek, fűhöz-fához kapkodjanak, kiderült, hogy akármilyen székben ültek is, miniszteriek nem voltak alkalmasak, és akkor repültek.

Vajjon hasonló-e ehhez a helyzethez az, amivel most kell megbírkóznunk a világimperializmussal kapcsolatos gyakorlati feladatunk során? Természetesen — nem.

Ezért okozott a külpolitika terén a breszti béke kérdése olyan nehézségeket. A mozgalom tömegjellege segített azokat leküzdeni.

De miben rejlik a forrása azoknak a hibáknak, amelyek az elvtársak egy részét arra a gondolatra késztették, hogy mi hallatlan bűnt követünk el? Most is vannak egyes ilyen különcök azok között az emberek között, akik tudnak bánni a tollal és azt képzelik, hogy ők egyénileg képviselnek valamit, tapasztalattal rendelkeznek, leckéztethetnek stb., és akik most is azt erősítgetik, hogy ez megalkuvás volt a német imperializmussal.

Igen, ilyen megalkuvás volt az, amikor „megalkudtunk" a cárral, bementünk a visszataszító reakciós dumába és belülről robbantottuk.

Lehetett-e számítani arra, hogy egymagában az erőszak alkalmazásával, az imperialista országok proletariátusának megfelelő fejlődése nélkül, megdöntjük a világimperializmust?

Ha így vetjük fel a problémát — márpedig mi mint marxisták mindig azt tanítottuk, hogy így és csakis így kell felvetni —, akkor világossá válik, hogy itt az erőszak politikáját alkalmazni merő sületlenség és ostobaság, s azoknak a feltételeknek teljes megnemértése lett volna, amelyek mellett az erőszak politikája sikerre vezet.

Most látjuk ezt. Tapasztalatokkal gazdagodtunk.

Mialatt nekünk a breszti béke időszakában erőt kellett gyüjtenünk és gyötrelmes nehézségek közepette kellett leraknunk az új hadsereg, a Vörös Hadsereg alapját egy olyan országban, amelyet úgy tönkretett és kimerített a háború, mint egyetlen országot sem a világon, mialatt mi kövenként raktuk le 1918 első felében és második felének elején az igazi szocialista Vörös Hadsereg alapját — ezalatt a többi országban az imperializmus a belső bomlás és a

tiltakozás növekedése következtében megrendült és elerőtlenedett.

S a forradalmi erőszak Németországban akkor aratott győzelmet, amikor a harc sok hónapon át tartó fejlődése megrendítette ebben az országban az imperializmust, s ugyanez ismétlődik most meg bizonyos fokig — bizonyos fokig, nempedig teljes mértékben — az antant országok tekintetében.

Egy amerikai, aki nagyon alaposan, közvetlenül megfigyelte a nyugateurópai országokban történteket, s aki semmiképpen sem elfogult, nemrégiben a következőket mondta nekem: „Franciaországra kétségtelenül óriási kiábrándulás, az illúziók összeomlása vár; a franciákat ígéretekkel tömik — ti, úgymond, győztetek." Az egész francia nép régi hazafias érzéseit, afölött érzett dühét, hogy a hetvenes években eltiporták, afölötti őrült felháborodását, hogy az ország a háború négy éve alatt elnéptelenedett, elvérzett, legyengült — mindezt a burzsoázia arra használja ki, hogy a sovinizmus medrébe terelje: „Mi legyőztük a németeket, tele lesz a zsebünk és kipihenjük magunkat." De a józan, a dolgokat a kereskedő szempontjából néző amerikai azt mondja: „A német nem fog fizetni, mert nincs miből fizetnie."

A francia népet éppen ezért tömik ígéretekkel és olyan mesékkel, hogy hiszen már itt a béke, a végleges győzelem. Ámde a béke — minden olyan reménynek a csődjét jelenti, hogy ki lehet vergődni ebből a véres mocsárból, ha félholtan is, ha összetört tagokkal is, de élve. Ebből a békéből a régi kapitalizmus alapján nem lehet kivergődni, mert a tőkés adósságok olyan lavinája, a háború okozta pusztulás olyan tömkelege halmozódott fel az egész kapitalista világon, hogy nem lehet kivergődni, ha magát a lavinát el nem söpörjük.

Még azok is, akik nem forradalmárok, akik nem hisznek a forradalomban és félnek a forradalomtól, elméletben mégiscsak megvitatják a forradalmat, s az események menete, az imperialista háború következményei folytán, kénytelen-kelletlen arra a meggyőződésre fognak jutni, hogy nincs más kivezető út, mint a forradalom.

Ismétlem, engem különösen meglepett az, ahogyan az

amerikai értékelte a helyzetet egy olyan kereskedő szempontjából, aki természetesen nem foglalkozik az osztályharc elméletével és ezt őszintén badarságnak tartja, de akit érdekelnek a milliók és a milliárdok, s mivel tud számolni, felteszi a kérdést: fizetnek, vagy nem fizetnek? — és ismét csak teljesen gyakorlatias kereskedelmi számítás alapján a következőképpen válaszolja meg: „Nincs miből fizetni! Még húsz kopeket sem kapnak egy rubel után!"

Ez az a helyzet, amelyben minden antant országban óriási és általános erjedést látunk a munkásoknak a szovjet forma iránt érzett rokonszenve alapján.

Így például Párizsban a tömeg — amely más országok népgyűléseinek tömegéhez viszonyítva talán a legérzékenyebb, mert Párizsban a tömeg nagy iskolán ment keresztül, számos forradalmat hajtott végre —, ott a tömeg, ez a legkönnyebben reagáló tömeg, amely nem engedi meg a szónoknak, hogy hamis hangot üssön meg, most félbeszakítja azokat, akik a bolsevikok ellen mernek beszélni; márpedig csak néhány hónappal ezelőtt is egyetlen szót sem ejthetett ki senki a párizsi tömeg előtt a bolsevizmus mellett anélkül, hogy ugyanennek a tömegnek gúnyos megjegyzéseivel ne találkozott volna.

Párizsban ugyanakkor a burzsoázia hazudozásának, rágalmazásának, megtévesztésének egész gépezetét mozgásba hozza a bolsevizmus ellen. De mi már tudjuk, mit jelent ez, hiszen mi, bolsevikok, 1917-ben átéltük az egész burzsoá sajtó hajszáját. Nálunk a burzsoá urak egy kicsit elszámították magukat és túllőttek a célon, amikor azt gondolták, hogy a bolsevikokat befeketíthetik hazugságaikkal és rágalmaikkal; sőt, annyira túllőttek a célon, annyira mértéktelenek voltak kirohanásaikban, hogy ezzel ingyenes reklámot csaptak nekünk, és a legelmaradottabb munkásokat is rákényszerítették, hogy azt gondolják: „Ha a kapitalisták annyira szidják a bolsevikokat, az annyit jelent, hogy a bolsevikok értenek a kapitalisták elleni harchoz!"

Ezért bizonyult az a politika, amelyet a rendkívül brutális, erőszakos és megalázó breszti béke idején kellett folytatnunk, az egyetlen helyes politikának.

És én azt gondolom, hogy nem lesz haszontalan dolog,

ha újból emlékezetünkbe idézzük ezt a politikát most, amikor hasonlóvá válik a helyzet az antant országokban, amikor ezek az országok ugyanúgy azzal az őrült vággyal vannak eltelve, hogy Oroszországra hárítsák adósságaikat, hogy nyomort, pusztulást zúdítsanak az országra, kifosszák és eltiporják Oroszországot, hogy elterelejék magukról saját dolgozó tömegeik növekvő felháborodását.

Józanul nézve a dolgokat, kénytelenek vagyunk egészen világosan számot adni magunknak arról — ha nem akarjuk becsapni magunkat és nem akarunk becsapni másokat, ami forradalmár számára káros foglalkozás —, hogy az antant katonai szempontból erősebb nálunk. De ha fejlődésében vizsgáljuk a dolgot, akkor azt is teljesen határozottan és nemcsak forradalmi nézeteinken, hanem a tapasztalaton is alapuló meggyőződéssel állítjuk, hogy az antant országoknak ez az erőfölénye — nem tart sokáig, hogy óriási fordulatnak néznek elébe, amely tömegeik hangulatában fog bekövetkezni.

Az antant országok a francia és az angol munkásokat egyaránt ígéretekkel tartották: „Kiraboljuk az egész világot, s akkor jóllakhattok." Ezt harsogja az egész burzsoá sajtó, ezzel tömi tele a fejletlen tömegek fejét.

Néhány hónap mulva, tegyük fel, megkötik a békét, ha ugyan nem kapnak hajba azonnal, amire számos igen komoly jel mutat. De ha sikerül megkötniök a békét anélkül, hogy egymás hajának és torkának esnének, ez a béke az azonnali csőd kezdete lesz, mert megfizetni ezt a hallatlan adósságot és segíteni a szörnyű nyomorúságon, amikor Franciaországban a búzatermelés több mint a felével csökkent, az éhség mindenütt az ajtón kopogtat, a termelőerők pedig tönkre vannak téve — segíteni ezen az antant országok nem képesek.

Ha józanul nézzük a dolgokat, el kell ismernünk, hogy a dolgoknak az a megítélési módja, amely az orosz forradalom megítélésénél olyan helyes zsinórmértéket adott kezünkbe, minden nap a világforradalom mellett is érvet szolgáltat. Tudjuk, hogy azok az áramlatok, amelyek elsodorják majd az antant jégtömbjeit — a Szövetségesek, a kapitalizmus, az imperializmus jégtömbjeit —, minden nap erősödnek.

Egyrészt, az antant országok erősebbek nálunk, másrészt, belső helyzetüket tekintve, semmiesetre sem tarthatják magukat csak valamennyire is hosszú ideig.

Ugyanebből a helyzetből következnek a nemzetközi politika bonyolult feladatai, azok a feladatok, amelyeket nekünk, úgy lehet, sőt valószínűleg, a legközelebbi napokban meg kell oldanunk, s amelyekről konkrét formában nem vagyok eléggé tájékozva, de amelyekről leginkább szerettem volna beszélni, mégpedig, elvtársak, azért, hogy a Népbiztosok Tanácsának tevékenysége terén, a külpolitika terén szerzett tapasztalat világos és kézzelfogható legyen önök előtt.

Leglényegesebb tapasztalatunkat a breszti békével kapcsolatban szereztük. Végeredményben ez az, ami a Népbiztosok Tanácsának külpolitikájában a leglényegesebb. Kénytelenek voltunk várni, vissza kellett vonulnunk, lavíroznunk kellett, alá kellett írnunk a legmegalázóbb békét, s ezzel lehetőséget nyertünk arra, hogy kiépítsük az új szocialista hadsereg új alapját. És az alapot leraktuk, hatalmas, valamikor mindenható ellenfelünk pedig már erőtlennek bizonyult.

Ilyen irányban haladnak a dolgok az egész világon is, s ez a legfőbb és legfontosabb lecke, amelyet minél alaposabban meg kell tanulni és igyekezni kell minél világosabban megérteni, hogy ne kövessünk el hibákat a külpolitika igen bonyolult, igen nehéz, igen zavaros kérdéseiben, amelyek maholnap felmerülnek a Népbiztosok Tanácsa előtt, a Központi Végrehajtó Bizottság előtt, általában az egész Szovjethatalom előtt.

Ezzel be is fejezem a külpolitika kérdését, hogy áttérjek néhány más igen fontos kérdésre.

Elvtársak, ami a hadügyi tevékenységet illeti, 1918 februárjában és márciusában — egy esztendővel ezelőtt — nem volt semmiféle hadseregünk. Volt talán vagy 10 millió felfegyverzett munkásunk és parasztunk, akik a teljesen szétzüllött régi hadsereget alkották, amelyet az a feltétlen készség és eltökéltség hatott át, hogy szétszéledjen, kereket oldjon és mindent faképnél hagyjon, bármi történjék is.

Ezt akkoriban kizárólag orosz jelenségnek tekintették.

Azt gondolták, hogy az oroszok, sajátos orosz türelmetlenség vagy elégtelen szervezettség miatt, nem tartanak ki, a németek pedig kitartanak.

Ezt mondták nekünk. Most pedig azt látjuk, hogy elmult néhány hónap — és a német hadsereg szervezetével, amely hadsereg a kulturáltságot, technikát és fegyelmet, a betegek és sebesültek számára biztosított emberségesebb viszonyokat, a szabadságolásokat stb. tekintve hasonlíthatatlanul a mienk fölött állt, hogy a hadsereg szervezetével ott is ugyanez az eset történt meg. Az emberészárlást, a sok éven át tartó emberészárlást, a legkulturáltabb és legfegyelmezettebb tömegek nem bírták elviselni, bekövetkezett a teljes felbomlás időszaka, amikor az elsőrendű német hadsereg is csődöt mondott.

Nyilvánvaló, hogy nemcsak Oroszország számára, hanem minden ország számára vannak bizonyos határok. Ezek a határok a különböző országok számára különbözők, de van egy bizonyos határ, amelyen túl a kapitalisták érdekében nem lehet háborút folytatni. Ez az, amit most tapasztalunk.

A német imperializmus végérvényesen leleplezte magát abban a tekintetben, hogy rabló volt. A legfontosabb az, hogy Amerikában is, Franciaországban is, ezekben a hírhedt demokráciákban (a szocializmus árulói, a mensevikek és az eszerek, ezek a magukat szocialistáknak nevező szerencsétlen fráterek a demokráciákról fecsegnek), a világnak ezekben az előrehaladott demokratikus országaiban, ezekben a köztársaságokban, napról napra egyre arcátlanabbá válik az imperializmus, annyi vadállat és ragadozó bújik elő, mint sehol másutt. Fosztogatják a világot, marakodnak egymás között és fegyverkeznek egymás ellen. Ezt nem lehet sokáig titkolni. Amíg a háborús őrület tartott, ezt el lehetett titkolni. Az őrület múlóban van, a béke közeledik, és a tömegek éppen ezekben a demokratikus országokban minden hazugság ellenére felismerik, hogy a háború újabb rablásra vezetett. A legdemokratikusabb köztársaság sem egyéb, mint parádés öltözet a legállatiasabb, legcinikusabb rabló számára, aki kész tönkretenni száz- meg százmillió embert azért, hogy megfizettesse az adósságokat, azaz fizettessen az imperia-

lista uraknak, a tőkés uraknak azért, mert kegyesen megengedték a munkásoknak, hogy elvágják egymás torkát. A tömegek számára ez napról napra világosabbá válik.

Ez az a helyzet, amelyben lehetségesek az olyan politikai megnyilvánulások, mint egy katonai szemlelíró cikke a leggazdagabb és politikailag legtapasztaltabb burzsoázia lapjában — az angol „Times"-ben, aki a következő szavakkal értékeli az eseményeket: „Az egész világon felbomlóban vannak a hadseregek, de olyan ország, ahol a hadsereg kiépül, csak egy van, és ez az ország — Oroszország."

Ezt a tényt kénytelen elismerni a burzsoázia, amely katonai tekintetben sokkal erősebb, mint a szovjet bolsevizmus. És ezzel a ténnyel eljutunk annak értékeléséhez, hogy mit végeztünk a szovjet munkának ez alatt az éve alatt.

Sikerült fordulatot elérnünk, amikor a tízmilliós hadsereg helyén, amely teljesen szétzüllött, amely nem bírta ki a háború borzalmait és megértette, hogy ez a háború bűnös háború, kezdett kiépülni a szocialista hadsereg abban az arányban, ahogy az egyik százezer ember után a másik százezer csatlakozott hozzá; ez a hadsereg tudja, miért harcol, s nagyobb áldozatokat és nélkülözéseket vállal, mint amilyeneket a cárizmus idején kellett vállalni, mert tudja, hogy a saját ügyét, a saját földjét, a saját hatalmát a gyárban, a dolgozók hatalmát védelmezi, más országok dolgozói pedig, ha lassan és nehezen is, de ébredeznek.

Ez az a helyzet, amely a Szovjethatalom egyéves munkáját jellemzi.

A háború hihetetlenül súlyos Szovjet-Oroszországra nézve, a háború hihetetlenül súlyos egy olyan népre nézve, amely négy éven át szenvedett az imperialista háború borzalmaitól. A háború Szovjet-Oroszországra nézve igen-igen súlyos. De jelenleg erős ellenségeink is elismerik, hogy hadseregeik felbomlóban vannak, a mienk pedig kiépül. Mert a történelemben először épül hadsereg a Szovjeteknek és a hadseregnek szoros kapcsolata, elválaszthatatlan kapcsolata, mondhatni — elválaszthatatlan összeforrottsága alapján. A Szovjetek egyesítik valamennyi

dolgozót és kizsákmányoltat, s a hadsereg a szocialista védelem és tudatosság elvén épül fel.

Egy XVIII. századbeli porosz uralkodó szájából hangzott el a következő bölcs mondás: „Ha katonáink megértenék, hogy miért hadakozunk, egyetlen háborút sem lehetne viselni." A régi porosz uralkodó nem volt buta ember. Mi azonban, most, saját helyzetünket és ennek a porosz uralkodónak helyzetét összehasonlítva, készek vagyunk azt mondani, hogy azért viselhetünk háborút, mert a tömegek tudják, miért harcolnak és akarnak is harcolni, a hallatlan terhek ellenére — ismétlem, a háború terhei most nagyobbak, mint a cárizmus idején voltak —, és tudják, hogy a borzasztó, erőn felüli áldozatokat saját szocialista ügyük védelmében hozzák, egy sorban más országok azon munkásaival, akik „felbomlóban vannak" és kezdik megérteni a mi helyzetünket.

Vannak ostoba emberek, akik nagyhangon vörös militarizmusról beszélnek; ezek politikai szélhámosok, akik azt a látszatot akarják kelteni, mintha elhinnék ezt az ostobaságot, jobbra-balra szórják az efféle vádakat, felhasználva ehhez prókátori ügyességüket, amely abban áll, hogy hamis érveket tákolnak össze és port hintenek a tömegek szemébe. S a mensevikek és az eszerek azt ordítozzák: „Vigyázzatok, szocializmus helyett vörös militarizmussal ajándékoznak meg titeket!"

Valóban, „szörnyű" bűn! Az egész világ imperialistái rávetették magukat az Oroszországi Köztársaságra, hogy megfojtsák, mi pedig hozzáláttunk, hogy egy olyan hadsereget teremtsünk, amely, a történelem során először, tudja, miért harcol, miért hoz áldozatokat, és sikerrel áll ellent a nagyobb számú ellenségnek, az ellenállás minden hónapjával közelebb hozva eddig még sohasem látott méretekben a világforradalmat — és ezt elítélik, mint vörös militarizmust!

Ismétlem, ezek vagy ostobák, akik egyáltalán nem érdemlik meg, hogy politikailag komolyan vegyük őket, vagy politikai szélhámosok.

Mindenki tudja, hogy ezt a háborút ránkerőszakolták; mi 1918 elején a régi háborút befejeztük és nem kezdtünk új háborút; mindenki tudja, hogy a fehérgárdisták nyu-

gaton, délen és keleten csak az antant támogatása következtében vonultak ellenünk, amely jobbra-balra szórta a milliókat, s hogy a vezető országokban az imperialista háborúból visszamaradt óriási felszerelés- és hadianyagkészleteket összegyüjtötték és a fehérgárdisták támogatására fordították, mert ezek a milliomos és milliárdos urak tudják, hogy itt a sorsuk dől el, hogy elpusztulnak, ha nem vernek le minket azonnal.

A szocialista köztársaság hallatlan erőfeszítéseket tesz, áldozatokat hoz és győzelmeket arat; s ha most, a polgárháború egy éve után, egy pillantást vetünk a térképre s megnézzük, mi volt Szovjet-Oroszország 1918 márciusában és mi lett belőle 1918 júliusáig, amikor nyugaton a német imperialisták a breszti békében kijelölt vonalon álltak, Ukrajna a német imperialisták igája alatt volt, keleten Kazanyig és Szimbirszkig a franciák és angolok által megvásárolt csehszlovákok voltak az urak, s megnézzük a térképen, mi a helyzet most, akkor azt látjuk, hogy hallatlanul kiterjeszkedtünk, óriási győzelmeket arattunk.

Ilyen helyzetben csak a legpiszkosabb és legaljasabb politikai szélhámosok mennydöröghetnek ellenünk és vádolhatnak minket vörös militarizmussal.

Olyan forradalmak, amelyeket megvívásuk után befejezetteknek lehetett tekinteni és amelyek után meg lehetett pihenni a babérokon, nem fordultak elő a történelemben. Aki azt hiszi, hogy ilyen forradalmak elképzelhetők, az nemcsak nem forradalmár, hanem a munkásosztály leggonoszabb ellensége. Nem volt egyetlen ilyen forradalom, még másodrendű, még polgári forradalom sem, amikor pedig csak arról volt szó, hogy az egyik vagyonos kisebbség egy másik kisebbségnek adja át a hatalmat. Ismerünk példákat! A francia forradalmat, amely ellen a XIX. század elején hadbavonultak a régi hatalmak, hogy eltiporják, éppen azért nevezzük nagy forradalomnak, mert vívmányainak megvédelmezésére talpra tudta állítani a széles néptömegeket, melyek ellenálltak az egész világnak; éppen ez egyik nagy érdeme.

A forradalomnak a legkomolyabb próbát kell kiállania a gyakorlatban, a harcban, a tűzben. Ha elnyomott,

kizsákmányolt vagy és arra gondolsz, hogy lerázd a kizsákmányolók hatalmát, ha elhatároztad, hogy végigviszed a kizsákmányolók megdöntésének ügyét, akkor tudnod kell, hogy ki kell bírnod az egész világ kizsákmányolóinak rohamát; s ha kész vagy arra, hogy ellenállj ennek a rohamnak és hajlandó vagy újabb áldozatokra azért, hogy helyt állj a harcban, akkor forradalmár vagy; ellenkező esetben eltipornak.

Így tette fel a kérdést minden forradalom története.

Forradalmunk igazi próbája az, hogy mi egy elmaradott országban, másoknál előbb vettük kézbe a hatalmat, vívtuk ki a kormányzás szovjet formáját, a dolgozók és kizsákmányoltak hatalmát. Meg tudjuk-e tartani a hatalmat, legalábbis addig, amíg más országok tömegei megmozdulnak? S ha nem tudunk vállalni újabb áldozatokat és nem tudjuk tartani magunkat, akkor azt fogják mondani: a forradalom történelmileg jogosulatlannak bizonyult. Az állig felfegyverzett civilizált országok demokratáit azonban félelemmel tölti el az, hogy egy százmilliós szabad köztársaságban, mint mondjuk Amerika, feltűnik mintegy száz bolsevik; ez már amolyan járvány-féle! És az éhező, tönkrement Oroszországból származó mintegy száz olyan ember elleni harc, akik a bolsevizmusról kezdenek beszélni, meghaladja a demokraták erejét! A tömegek velünk rokonszenveznek! A burzsujoknak egy menekvésük van: amíg nem esett ki kezükből a kard, amíg az ágyúk az ő kezükben vannak, Szovjet-Oroszországra kell irányítaniok ezeket az ágyúkat és el kell tiporniok néhány hónapon belül, mert azután semmiképpen sem lehet majd eltiporni. Ilyen helyzetben vagyunk, ez határozza meg a Népbiztosok Tanácsának hadügyi politikáját ebben az esztendőben, s amikor a tényekre, az eredményekre rámutatunk, jogunk van azt mondani, hogy csak azért álljuk ki a próbát, mert a háború következtében hallatlanul kimerült munkások és parasztok még borzalmasabb körülmények közt új hadsereget hoznak létre, újabb hősiességről tesznek tanuságot.

Ezek, röviden összefoglalva, a Szovjethatalom politikájának eredményei katonai téren. Hadd mondjak itt még néhány szót egy pontra vonatkozóan, ahol a katonai

kérdés terén folytatott politika egybekapcsolódik más kérdések terén folytatott politikánkkal, a gazdasági politikával; a katonai szakemberekről beszélek.

Önök valószínűleg tudják, milyen vitákat idézett elő ez a kérdés, milyen gyakran és hevesen tiltakoztak a legodaadóbb és legmeggyőződésesebb bolsevik kommunisták közé tartozó elvtársak az ellen, hogy a szocialista Vörös Hadsereg építése során felhasználjuk a régi katonai szakembereket, a cári tábornokokat és tiszteket, akik a cárizmus kiszolgálásával, néha pedig a munkások és parasztok között rendezett vérfürdőkkel is, beszennyezték magukat.

Az ellentmondás kirívó, a felháborodás itt, mondhatni, magától értetődő. Hogyan építsük a szocialista hadsereget a cárizmus szakembereinek segítségével?!

Kiderült, hogy mi éppen így építettük fel. S ha gondolkodunk azon a feladaton, amely itt osztályrészünkül jutott, nem nehéz megérteni, hogy csakis így lehetett felépíteni. Ez az ügy nemcsak katonai ügy, ez a feladat a népélet és a népgazdaság minden területén felmerült előttünk.

A régi utópista szocialisták úgy képzelték, hogy a szocializmust fel lehet építeni más emberekkel, hogy előbb derék, minden tekintetben kifogástalan, nagyon jól képzett embereket nevelnek és ezekből fogják felépíteni a szocializmust. Mi mindig nevettünk ezen, és azt mondtuk, hogy ez bábjáték, finnyás kisasszonyok pepecselése a szocializmussal, nempedig komoly politika.

Mi a szocializmust abból az emberanyagból akarjuk felépíteni, amelyet a kapitalizmus nevelt, amelyet a kapitalizmus megrontott, elzüllesztett, de amelyet meg is edzett a harcra. Vannak proletárok, akik annyira megedződtek, hogy képesek ezerszer annyi áldozatot hozni, mint bármelyik hadsereg; tíz- meg tízmillióra rúg az elnyomott parasztok száma, akik felvilágosulatlanok, szét vannak szórva, de ha a proletariátus ügyes taktikát folytat, képesek arra, hogy tömörüljenek körülötte a harcban. Vannak továbbá burzsoá világszemlélettel keresztül-kasul áthatott tudományos és műszaki szakemberek, vannak katonai szakemberek, akik burzsoá viszonyok között

nevelkedtek — és még jó, ha burzsoá viszonyok között és nem földesúri környezetben, a deres és a feudális viszonyok uralmának körülményei között. Ami a népgazdaságot illeti, az agronómusok, a mérnökök, a tanárok mind a vagyonos osztályokból kerültek ki: nem az égből potytyantak! A nincstelen proletár a munkapad mellől és a paraszt az ekeszarv mellől sem Miklós cár idején, sem Wilson köztársasági elnök alatt nem járhatott egyetemre. A tudomány és a technika — a gazdagoké, a vagyonosoké; a kapitalizmus csak egy kisebbségnek biztosít kultúrát. Márpedig nekünk ebből a kultúrából kell felépítenünk a szocializmust. Más anyaggal nem rendelkezünk. Mi azonnal akarjuk építeni a szocializmust abból az anyagból, amelyet a kapitalizmus hagyott ránk egyik napról a másikra, most mindjárt, nempedig abból az emberanyagból, amelyet melegágyban készítenek elő, ha egyáltalán foglalkozunk ezzel a mesével. Vannak burzsoá szakembereink, és másfélék nincsenek. Nincsenek más tégláink, nincs miből építenünk. A szocializmusnak győznie kell, és nekünk, szocialistáknak és kommunistáknak, gyakorlatilag kell bebizonyítanunk, hogy képesek vagyunk felépíteni a szocializmust ezekből a téglákból, ebből az anyagból, képesek vagyunk felépíteni a szocialista társadalmat olyan proletárokból, akik csak elvétve jutottak kultúrához, és burzsoá szakemberekből.

S ha önök nem építik fel a kommunista társadalmat ebből az anyagból, akkor üres szájhősök, fecsegők.

Így veti fel a kérdést a világkapitalizmus történelmi hagyatéka! Ez az a nehézség, amely konkrétan felmerült előttünk, amikor kézbevettük a hatalmat, amikor szovjet apparátushoz jutottunk!

Ez a feladat egyik fele, mégpedig a feladat nagyobbik fele. A szovjet apparátus azt jelenti, hogy a dolgozók úgy vannak egyesítve, hogy tömegszervezetük súlyával eltiporják a kapitalizmust. El is tiporták. De attól, hogy a kapitalizmus el van tiporva, senki sem lakik jól. Birtokba kell venni azt az egész kultúrát, amelyet a kapitalizmus hagyott hátra és fel kell építeni belőle a szocializmust. Birtokba kell venni az egész tudományt, a technikát, minden ismeretet, a művészetet. Enélkül nem építhetjük

fel a kommunista társadalom életét. Márpedig ez a tudomány, technika és művészet a szakemberek kezében és az ő fejükben van.

Így állunk a feladattal minden téren — a feladat ellentmondásos, mint ahogy ellentmondásos az egész kapitalizmus, a feladat igen nehéz, de teljesíthető. Nem azért, mert vagy húsz év alatt minden tekintetben kifogástalan kommunista szakembereket fogunk kinevelni: a makulátlan és kifogástalan kommunisták első nemzedékét; nem, kérem, nekünk mindent most kell rendbehozni, nem húsz év alatt, hanem két hónap alatt, hogy harcolhassunk a burzsoázia ellen, az egész világ burzsoá tudománya és technikája ellen. Itt győznünk kell. Tömegsúlyunkkal rákényszeríteni a burzsoá szakembereket arra, hogy nekünk szolgáljanak — nehéz feladat, de megvalósítható; és ha ezt megtesszük, győzni fogunk.

Amikor nemrégiben Trockij elvtárs közölte velem, hogy nálunk a hadseregnél a tisztek száma néhány tízezerre rúg, akkor konkrét fogalmat szereztem arról, hogy miben rejlik ellenségünk kihasználásának titka: hogyan szorítsuk rá a kommunizmus építésére azokat, akik ellenségei voltak, hogyan építsük a kommunizmust azokból a téglákból, amelyeket a kapitalisták ellenünk válogattak össze! Más téglák nem állanak rendelkezésünkre! Rá kell szorítanunk a burzsoá szakembereket, hogy a proletariátus vezetésével ezekből a téglákból a mi épületünket építsék. Ez az, ami nehéz, és ez az, ami záloga a győzelemnek!

Persze, ezen az új és nehéz úton számos hibát követtünk el, ezen az úton számos vereség várt ránk; mindenki tudja, hogy a szakemberek egy része rendszeresen elárult bennünket: a szakemberek között a gyárakban, a mezőgazdaságban, az igazgatás terén lépten-nyomon az ügyek rosszindulatú kezelésébe, alattomos szabotázsba ütköztünk és ütközünk.

Mi tudjuk, hogy ezek óriási nehézségek és hogy ezeket a nehézségeket csupán az erőszak eszközével nem lehet legyőzni... Mi, természetesen, nem vagyunk az erőszak ellen; mi azokat, akik elutasító álláspontra helyezkednek a proletariátus diktatúrájával szemben, kinevetjük és azt mondjuk, hogy ezek ostoba emberek, akik képtelenek

megérteni, hogy vagy proletárdiktatúrának vagy burzsoá diktatúrának kell lennie. Aki másképpen beszél, az vagy idióta, vagy politikailag annyira tudatlan, hogy nemcsak a szónoki emelvényre, de egyszerűen gyűlésre is szégyen odaengedni. Két dolog lehetséges: vagy erőszak Liebknechttel és Rosa Luxemburggal szemben, a munkások legjobb vezéreinek meggyilkolása, vagy a kizsákmányolók erőszakos elnyomása, aki pedig középútról álmodik, az a legártalmasabb és legveszélyesebb ellenségünk. Így áll most a kérdés. Úgyhogy amikor a szakemberek felhasználásáról beszélünk, figyelembe kell vennünk a szovjet politika egy évének tanulságát; ez alatt az év alatt megtörtük és legyőztük a kizsákmányolókat, most pedig meg kell oldanunk a burzsoá szakemberek felhasználásának feladatát. Itt, ismétlem, az erőszakkal egymagában semmire sem megyünk. Itt, az erőszak kiegészítéseképpen, a győzelmes erőszak után, a győztes proletariátus szervezettségére, fegyelmére és erkölcsi súlyára van szükség, arra, hogy a győztes proletariátus maga alá rendeljen és bevonjon a munkájába minden burzsoá szakembert!

Azt mondják: Lenin erőszak helyett az erkölcsi befolyásolást ajánlja! De ostobaság azt képzelni, hogy csupán erőszakkal meg lehet oldani a kommunista társadalom építése során az új tudomány és technika megszervezésének kérdését. Badarság! Mi, mint párt, mint olyan emberek, akik tanultunk egyet-mást a szovjet munkának ez alatt az éve alatt, nem fogjuk elkövetni ezt a butaságot és óvni fogjuk ettől a tömegeket. Az a feladat, hogy kihasználjuk a burzsoá, a tőkés társadalom egész apparátusát, nem csupán győzelmes erőszakot követel, ezen felül megköveteli a szervezetet, a fegyelmet, az elvtársias fegyelmet a tömegek soraiban, az egész nem-proletár lakosság proletár-befolyásolásának megszervezését, olyan új tömegkörnyezet teremtését, amelyben a burzsoá szakember látja, hogy nincs számára kivezető út, hogy a régi társadalomhoz visszatérni nem lehet, s hogy munkáját csak a kommunistákkal végezheti, akik mellette állnak, vezetik a tömegeket, élvezik a tömegek teljes bizalmát és arra vesznek irányt, hogy a burzsoá tudomány és technika gyümölcsei, a civilizáció évezredes fejlődésének gyümölcsei ne

maroknyi olyan embernek jussanak, akik arra használják fel, hogy kiemelkedjenek és meggazdagodjanak, hanem egytől-egyig valamennyi dolgozónak.

Ez roppant nehéz feladat, amelynek teljes megoldására évtizedeket kell fordítani! S ahhoz, hogy megoldhassuk, olyan erőt, olyan fegyelmet, elvtársias fegyelmet, szovjet fegyelmet, proletár fegyelmet kell teremteni, amely nemcsak azt teszi lehetővé, hogy fizikailag eltiporjuk a burzsoá ellenforradalmárokat, hanem azt is, hogy teljesen körülfogjuk, magunk alá rendeljük őket, rászorítsuk őket arra, hogy a mi utunkon haladjanak, a mi ügyünket szolgálják.

Ismétlem, hogy mind a hadsereg kiépítése, mind a gazdasági építés terén, mindpedig az egyes népgazdasági tanácsok, az egyes üzemi bizottságok és az egyes államosított gyárak munkájában nap nap után ebbe a feladatba ütköztünk. Aligha volt ebben az évben egyetlen olyan hét, hogy a Népbiztosok Tanácsának ülésein így vagy úgy, egy vagy más formában, fel ne vetődött volna ez a kérdés és el ne döntöttük volna. És én biztos vagyok abban, hogy nem volt Oroszországban egyetlen olyan üzemi bizottság, egyetlen olyan mezőgazdasági kommúna, egyetlen olyan szovjet gazdaság, egyetlen olyan kerületi földművelési osztály sem, amely a szovjet munka egy éve alatt százszor is bele ne botlott volna ebbe a kérdésbe.

Látjuk, miben rejlik a feladat nehézsége, de azt is látjuk, hogy mi az igazán hálás feladat, hogy mit kell tennünk mindjárt azután, hogy a proletár felkelés ereje eltiporta a kizsákmányolókat. Eltiportuk ellenállásukat — ezt meg kellett tenni —, de nemcsak ezt kellett megtenni, hanem egy új szervezet erejével, a dolgozók munkatársi szervezetével rá kell szorítani őket, hogy szolgáljanak nekünk, ki kell őket gyógyítani a régi hibákból, meg kell őket akadályozni abban, hogy visszatérjenek kizsákmányoló életmódjukhoz. Ők régi burzsoák maradtak, s hadseregünkben tiszti állásokat töltenek be és ott ülnek a hadsereg törzskaraiban; ezek a régi burzsoák, akik mensevikeknek és eszereknek nevezik magukat — mérnökök és agronómusok. A név mitsem változtat, ők, világszemléletüket és szokásaikat tekintve, ízig-vérig, tetőtől-talpig burzsoák.

Nos, talán dobjuk ki őket? Százezreket nem lehet kidobni! És ha mégis kidobnánk őket, magunk alatt vágnánk a fát. Nincs miből építenünk a kommunizmust, csakis abból építhetjük, amit a kapitalizmus hozott létre. Nem kidobni kell őket, hanem meg kell törni az ellenállást, figyelemmel kell kísérnünk minden lépésüket, s nem szabad tennünk semmiféle politikai engedményeket, amikre gerinctelen emberek minden pillanatban engedik magukat rávenni. Művelt emberek azért engednek a burzsoázia politikájának és befolyásának, mert egész műveltségükhöz a burzsoá környezetben és annak révén jutottak. Ezért van az, hogy minden lépésnél botladoznak és politikai engedményeket tesznek az ellenforradalmi burzsoáziának.

Az a kommunista, aki azt mondja, hogy nem szabad olyan helyzetbe kerülni, hogy bemocskolja a kezét, hogy neki makulátlan kommunista kézre van szüksége, hogy makulátlan kommunista kézzel fogja építeni a kommunista társadalmat és nem fogja felhasználni a megvetett ellenforradalmi burzsoá szövetkezeti embereket — üres szájhős, mert, éppen ellenkezőleg, feltétlenül fel kell használni őket.

A feladat gyakorlatilag most úgy alakul, hogy azokat, akiket a kapitalizmus ellenünk nevelt, a mi szolgálatunkba kell állítani, tevékenységüket minden nap figyelemmel kell kísérni, a kommunista szervezettség környezetében munkásbiztosokat kell fölébük állítani, minden nap keresztül kell húzni ellenforradalmi mesterkedéseiket és ugyanakkor tanulni kell tőlük.

Mi a legjobb esetben az agitátor, a propagandista, az olyan ember tudományával rendelkezünk, akit megedzett a gyári munkás vagy az éhező paraszt pokolian nehéz sorsa — azzal a tudománnyal, amely arra tanít, hogy sokáig kitartsunk, legyünk szívósak a harcban, arra, ami eddig meg is mentett bennünket; minderre szükség van; de ez kevés, csupán ezzel nem lehet győzni; ahhoz, hogy a győzelem teljes és végleges legyen, birtokba kell vennünk még azt is, ami a kapitalizmusban értékes, birtokunkba kell vennünk az egész tudományt és kultúrát.

De honnan vegyük? Tőlük, ellenségeinktől kell tanulnunk — élenjáró parasztjainknak, öntudatos mun-

kásainknak gyáraikban, a kerületi földművelési osztályon a burzsoá agronómustól, mérnöktől stb., hogy birtokba vehessék kultúrájuk gyümölcseit.

Ebben a tekintetben az a harc, amely pártunkban tavaly keletkezett, rendkívül hasznos volt; ez a harc számos éles összeütközésre vezetett, de harc nincs is éles összeütközések nélkül; mi azonban gyakorlati tapasztalatokat szereztünk egy olyan kérdésben, amely sohasem merült fel előttünk, de amely nélkül nem sikerül megvalósítani a kommunizmust. Az a feladat, hogyan egyesítsük a győztes proletárforradalmat a burzsoá kultúrával, a burzsoá tudománnyal és technikával, amely eddig kevesek kincse volt, mégegyszer mondom, nehéz feladat. Itt minden a szervezeten, a dolgozó tömegek élenjáró rétegének fegyelmén múlik. Ha Oroszországban a millió meg millió megfélemlített, felvilágosulatlan, önálló építésre teljesen képtelen, a földbirtokosok által évszázadokon át elnyomott paraszt élén, mellettük nem volna a városi munkások élenjáró rétege, akiket a parasztok megértenek, akik közel állanak hozzájuk, akik élvezik a bizalmukat, akiknek a paraszt hisz, mint hozzája tartozó munkásembereknek, ha nem volna ez a szervezet, amely képes tömöríteni a dolgozó tömegeket és lelkükre kötni, megmagyarázni nekik, meggyőzni őket, hogy mennyire fontos feladat az egész burzsoá kultúra birtokbavétele — akkor a kommunizmus ügye reménytelen volna.

Ezt nem elvont szempontból mondom, hanem egy egész év folyamán szerzett mindennapi tapasztalat alapján. Ebben a tapasztalatban ugyan sok a jelentéktelen, néha unalmas és kellemetlen apróság, de az ilyen apróságok mögött fel kell ismerni valami mélyebbet, meg kell érteni, hogy a munka e mindennapi apróságainak, az üzemi bizottság és a mérnök, valamelyik vöröskatona és valamelyik burzsoá tiszt, valamelyik paraszt és a burzsoá agronómus közötti összeütközéseknek, hogy ezeknek az összeütközéseknek, súrlódásoknak és mindennapi apróságoknak hasonlíthatatlanul mélyebb tartalmuk van. Mi legyőztük azt az előítéletet, hogy ezeket a polgári szakembereket ki kell dobni. Mi birtokba vettük ezt a masinát, még rosszul megy — ne áltassuk magunkat:

lépten-nyomon elakad, lépten-nyomon hibákat követ el, lépten-nyomon befordul az árokba, mi azonban ismét kihúzzuk —, de elindult, és a helyes útra fogjuk vezetni. Így, csakis így vergődünk ki a gazdasági bomlásnak, a szörnyű nehézségeknek, a pusztulásnak, a züllésnek, a nyomornak és az éhínségnek abból az ingoványából, amelybe a háború vitt bennünket s amelybe a világ imperialistái igyekeznek még jobban beletaszítani minket, hogy ottrekedjünk.

S mi hozzákezdtünk, hogy kivergődjünk belőle. Ezek — az első lépések.

A szovjet munka egy éve megtanított bennünket arra, hogy világosan megértsük ezt a feladatot a gyári gyakorlati munka és a paraszti gyakorlati munka minden egyes esetében és megtanuljuk ezt a munkát. Ez a Szovjethatalom hatalmas vívmánya egy év alatt. Erre nem volt kár egy évet áldozni. Mi nem fogunk elméletileg okoskodni általában a burzsoá szakemberek jelentőségéről és a proletárszervezetek jelentőségéről, mint a régi időkben tettük, mi azokat a tapasztalatokat fogjuk felhasználni, amelyeket lépésről lépésre az egyes üzemi bizottságokban és az egyes mezőgazdasági szervezetekben szerzünk. Ha leraktuk a Vörös Hadsereg alapját, ha van valamelyes alapunk, ha vannak olyan államosított vállalatok, amelyekben a munkások megértették feladatukat és hozzákezdtek a munka termelékenységének fokozásához, azoknak a polgári szakembereknek segítségével, akik minden lépésnél megpróbálnak visszafordulni, de akiket a munkások tömegszervezetei rákényszerítenek, hogy a Szovjethatalommal lépést tartva előre menjenek — akkor ez a Szovjethatalom legnagyobb vívmánya. Ez a munka nem látható, nincs benne semmi tündöklő, nehéz egész jelentőségében méltatni, de mozgalmunk előrehaladása éppen abban mutatkozik meg, hogy a kizsákmányolók egyszerű elnyomásának egyszerű feladatától eljutottunk ahhoz a feladathoz, hogy megtanuljuk mi magunk és megtanítsuk a tömegeket építeni a kommunizmust a kapitalizmus által ránkhagyott téglákból, rászorítani a kapitalista, burzsoá szakembereket arra, hogy nekünk dolgozzanak. Csak ezen az úton vívjuk ki a győzelmet. És most tudjuk, hogy azon az úton haladva,

amelyen eddig haladtunk, ezt a győzelmet valóban kivívjuk.

Elvtársak, rátérek az utolsó kérdésre, amelyet, tekintettel arra, hogy túlságosan hosszúra nyujtottam beszédemet, legalább röviden még meg szeretnék világítani — a faluhoz való viszony kérdésére.

Míg mostanáig a katonai ügyekről, a diktatúráról, a burzsoá szakemberek felhasználásáról beszéltem, addig itt — a kommunista építés újabb óriási nehézségéről lesz szó.

Mi történjék, ha a hatalom egy olyan országban ment át a proletariátus kezébe, amelyben a városi proletariátus kisebbségben van, a többség pedig parasztokból áll, akik hozzászoktak, hogy egyedül gazdálkodjanak és akikbe rendkívül mélyen be vannak idegződve a felaprózott gazdálkodás szokásai?

Ezeknek a parasztoknak többsége azonban annyira tönkrement, annyira elszegényedett, annyira agyonkínozta a földbirtokosok és tőkések igája, hogy örömmel siet a proletárok segítségére. Ha a városi munkás valamennyire is értelmesen, taktikusan, emberségesen, nempedig úgy, mint amikor valaki parancsolgatni akar s ezzel jogos gyűlöletet vált ki — ha a városi munkás valamennyire is emberségesen közeledik a paraszthoz, a legelvtársiasabb bizalomra és teljes támogatásra talál nála. Ezt tudjuk. Erre támaszkodik a Szovjethatalom a falun. A Szovjethatalom csak a dolgozók többségének legőszintébb támogatásával tarthatta fenn magát. Ebben a támogatásban azért részesültünk, mert a városi munkások ezernyi úton-módon, amit még csak nem is sejtünk, kapcsolatot létesítettek a falusi szegénységgel.

Az államhatalom, amely azelőtt útját állta ennek, most mindent megtesz, hogy ezt elősegítse. Csakis ennek köszönhető, hogy a Szovjethatalom tartja magát, csak ez a győzelem záloga.

Azok az óriási nehézségek, amelyeket az imént említettem, abban foglalhatók össze, hogy a paraszt hozzászokott, hogy egyedül dolgozzon és szabadon kereskedjék a gabonával, és úgy gondolja, hogy neki ehhez joga van. Hogy lehet az — gondolja —, hogy nekem, aki megdolgoz-

tam a gabonáért, amely annyi véres verejtékembe került, most nincs jogom azt szabadon eladni? A paraszt ezt sérelmesnek tartja magára nézve.

De mi Oroszország fejlődésének tapasztalatai alapján tudjuk, hogy a szabadkereskedelem azt jelenti, hogy szabadon fejlődnek ki a kapitalisták; szabadon kereskedni olyan országban, amelyet meggyötört az éhség, ahol az éhes ember mindenét, amije csak van, kész odaadni egy falat kenyérért, még saját magát is kész rabszolgának odaadni — szabadon kereskedni akkor, amikor az ország éhezik — ez azt jelenti, hogy szabadon gazdagszik a kisebbség és megy tönkre a többség.

Be kell bizonyítanunk, hogy olyan országban, amelyet meggyötört az éhség, első feladatunk a parasztság megsegítése; segítséget nyujtani azonban csak úgy lehet neki, ha egyesítjük erőfeszítését, ha egyesítjük a tömegeket, mivel a parasztok szét vannak szórva, szét vannak forgácsolva és hozzászoktak ahhoz, hogy külön-külön éljenek és dolgozzanak.

E nehéz feladat megvalósításának nincsenek objektív akadályai; ezen a téren azt, amit erőszakkal kellett véghezvinni, véghezvittük; az erőszakról nem mondunk le; tudjuk, hogy a parasztok között vannak kulákok, akik aktív ellenállást tanusítanak velünk szemben, sőt egyenesen fehérgárdista felkeléseket szerveznek ellenünk; ez nem vonatkozik a parasztok egész tömegére. A kulákok — kisebbségben vannak; és itt — áll a harc, el kell őket nyomni és mi el is nyomjuk őket, de miután győzelmesen megoldottuk a falusi kizsákmányolók elnyomásának feladatát, felvetődik az a kérdés, amelyet nem lehet erőszakkal megoldani; ezen a téren, mint minden más téren is, csak tömegszervezéssel, a városi proletariátusnak a parasztságra gyakorolt hosszas nevelő befolyásával oldhatjuk meg a feladatunkat.

Megoldjuk-e ezt a feladatot? — Igen, ezt tapasztalatból tudjuk; és csakis azért, mert a parasztok óriási többsége bízik a munkáshatalomban, erre a munkások iránti bizalomra fel lehet építeni azt az alapot, amelyet már megkezdtünk s amelyet tovább kell építeni, de az elvtársias befolyásolás és fegyelem útján.

Ez az a feladat, amely gyakorlatilag merült fel előttünk.

Amikor létrehoztuk a szegényparasztbizottságokat[11], amikor gondoskodtunk arról, hogy árucsereforgalmat létesítsünk a faluval, nem arra törekedtünk, hogy a gazdag kapja az árut, hanem arra, hogy legelőször is a szegényparaszt kapja meg azt a kevés árut, amit a város adni tudott, hogy segítve a szegényparasztságon, annak segítségével legyőzhessük a kulákot és elvehessük tőle a gabonafölösleget.

A lakosság kenyérellátásának feladatát megoldani egy óriási országban, amelyben a közlekedési eszközök rosszak, a parasztság nem egységes — kimondhatatlanul nehéz volt, s ez a feladat mindennél több gondot okozott nekünk. Ha a Népbiztosok Tanácsának üléseire visszagondolok, azt mondom: nem volt egyetlen egy olyan feladat, amelyen a Szovjethatalom annyira szívósan dolgozott volna, mint ezen a feladaton. Nálunk igen erős a parasztok szétszórtsága, szétforgácsoltsága, a falun legnagyobb a tudatlanság, az egyéni gazdálkodáshoz való ragaszkodás, itt sérelmesnek tekintik a szabad gabonakereskedelem betiltását, és itt, természetesen, a kellő időben megjelennek a politikai szélhámosok, a mindenféle eszerek és mensevikek, feltüzelik a parasztokat és azt mondják nekik: „Kifosztanak benneteket!"

Hiszen vannak olyan gazemberek, akik a szovjet munka egy éve után, amikor, többek között, a közellátási funkcionáriusok bebizonyították, hogy az utóbbi hónapokban 42 000 vagon árut adtunk a falunak, míg cserébe csak 39 000 vagon gabonát kaptunk — vannak olyan gazemberek, akik még mindig azt üvöltözik: „Parasztok, benneteket kifoszt a Szovjethatalom!"

Ugyanakkor, amikor a munkások túlfeszítik erejüket a városokban — márpedig sehol se olyan kínzó az éhség, mint a városokban és Oroszország nem-földművelő vidékein —, ugyanakkor, amikor a parasztok elvettek minden földesúri földet és elvették a gabonát, ugyanakkor, amikor tudjuk azt, hogy a parasztok zöme a Szovjethatalom első évében magának dolgozott, nempedig az uraságnak, nem is a kereskedőnek, és feljavította táplálkozását, ugyanakkor, amikor az országban a városokat és a nem-

földművelő vidékeket gyötri az éhség, amikor a kapitalisták arra törekednek, hogy éhséggel törjenek meg minket —, még akadnak mensevik és eszer vagy más bohócruhába bújt emberek, akik azt merik állítani: „Kifosztanak benneteket!" Ezek — a kapitalizmus ügynökei, és mi nem fogunk másként bánni s nem is szabad másként bánni velük, mint a kapitalizmus ügynökeivel!

Ugyanakkor, amikor a Szovjethatalom a legfőbb nehézséget az éhínség kérdésében látja, minden egyes szovjet polgár kötelessége az egész gabonafölösleget odaadni az éhezőnek. Ez annyira világos, annyira nyilvánvaló, annyira magától értetődő minden dolgozó ember számára, hogy ez ellen senki sem emelhet kifogást. Itt csalásra, politikai szélhámosságra van szükség ahhoz, hogy az egyszerű, világos, nyilvánvaló igazságot elködösítsék, érthetetlenné tegyék vagy elferdítsék!

Erre az igazságra támaszkodik a városi munkás. Ennek a nyilvánvaló igazságnak a tudatában végzi roppant nehéz dolgát. Mostanáig azt mondta a szegényparasztságnak: veletek együtt mi alkotjuk a Szovjethatalom igazi támaszát. Ebből a célból alakultak meg a szegényparasztbizottságok, az árucsere szervezetei, ebből a célból történt meg a szövetkezetek kötelező bevonása az egész lakosság egyesítésének munkájába. A földművelés terén kiadott rendeleteket egytől-egyig ez az alapgondolat hatotta át, a városi munkásokhoz intézett valamennyi felhívás azt hangoztatta: egyesüljetek a falusi szegénységgel, enélkül nem oldjátok meg a legfontosabb és legnehezebb kérdést — a kenyérkérdést. A parasztnak pedig azt mondtuk: vagy egyesülsz a városi munkással, s akkor győzünk, vagy engedsz a kapitalisták és mensevik mezbe bújt ügynökeik és lakájaik rábeszélésének és papolásának, akik ilyeneket sugdosnak a füledbe: „Ne hagyd, hogy a város kifosszon, kereskedj szabadon, aki gazdag, az tovább tollasodik, s ha lesznek, akik éhenhalnak, mit törődsz vele", — és akkor magad is elpusztulsz, a kapitalista rabságába kerülsz, s Szovjet-Oroszországot is tönkreteszed. Csak a kapitalista világban gondolkodtak így: „Kereskedem, megszedem magam, kiki magáért, isten mindnyájunkért." Így okoskodott

a kapitalizmus és háborút idézett elő; ezért voltak a munkások és a parasztok koldusok, néhány ember pedig — milliárdos.

A probléma az, hogyan közeledjünk a gyakorlati munka során a parasztokhoz, hogyan szervezzük meg a szegény- és középparasztságot, hogy lépten-nyomon harcolhassunk a régihez való vonzódásuk és ama kísérletük ellen, hogy visszatérjenek a szabadkereskedelemhez, az ellen az állandó törekvésük ellen, hogy „szabadon" gazdálkodjanak. A „szabadság" szó — szép szó; útonútfélen „szabadság": szabadon kereskedni, eladni, eladni magunkat stb. És akadnak mensevikek meg eszerek, akadnak csirkefogók, akik ezt a gyönyörű szót — „szabadság", a legkülönbözőbb változatban ismételgetik minden egyes ujságban és beszédben; de ezek egytől-egyig csalók, a kapitalizmus prostituáltjai, akik visszafelé rángatják a népet.

Végül, a Népbiztosok Tanácsának, s ugyanúgy a Honvédelmi Tanácsnak, működése során a legfőbb gondja és célja az utóbbi időben, az utóbbi hónapokban és hetekben, az éhínség elleni harc volt.

Óriási bajt jelent számunkra az éhínség éppen most, a tavasz küszöbén; tavasszal pedig a legnehezebb időszak vár ránk. Tavaly is a tél vége, a tavasz és a nyár eleje volt a legnehezebb időszak, s ugyanúgy ezidén is pontosan most lépünk a nehéz időszakba. Most a fehérgárdisták, földbirtokosok és kapitalisták ismét erősebben reménykednek abban, hogy ők, akik nyilt harcban képtelenek megtörni a Szovjethatalmat, talán mégegyszer kijátszhatják ellene az éhínséget.

Igen, és azok az emberek, akik jobboldali meg baloldali mensevikeknek és eszereknek nevezik magukat, s akik oly mélyre süllyedtek, hogy szavakban a dolgozó nép híveinek hirdetik magukat, de amikor a közellátási helyzet kiéleződik, amikor közeledik az éhínség, megpróbálják azt ütőkártyának felhasználni, s a munkás- és paraszthatalom ellen uszítják a néptömegeket — ezek az emberek nem értik meg, hogy ugyanúgy, ahogyan tavaly a baloldali eszer Muravjov árulása a keleti arcvonalon a munkások és parasztok tízezreinek életébe

került a fehérgárdisták elleni háborúban, ugyanúgy most is minden ilyenfajta politika, mindenféle agitáció és az éhínségre való spekulálás, amit a baloldali eszerek állítólag a munkások érdekében folytatnak, nem más, mint a fehérgárdistáknak nyujtott közvetlen segítség. Minden efféle agitáció ezernyi fölösleges áldozatba kerül a fehérgárdisták elleni háborúban. Tavaly, amikor Muravjov az árulást elkövette, majdnem megnyitotta az egész arcvonalat és egész sor súlyos vereséget idézett elő.

Éppen ezért mindenekelőtt és leginkább a főbb tényeket szeretném a lehető legrövidebben érinteni.

Ha most helyzetünk a közellátás tekintetében, akárcsak a mult év tavaszán, rosszabbodott is, most komoly reményünk van nemcsak arra, hogy leküzdjük ezt a nehézséget, hanem arra is, hogy jobb állapotban kerülünk ki belőle, mint a mult évben. Ezt a reményünket arra alapozzuk, hogy keleten és délen a dolgok sokkal jobban állnak, márpedig kelet és dél — Oroszország legfőbb éléskamrája. A Honvédelmi Tanácsnak és a Népbiztosok Tanácsának az utóbbi napokban megtartott egész sor megbeszélésén pontosan tisztáztuk, hogy a Kazany és Szarátov közti vasútvonalakon, valamint a Volga—Bugulma vasútvonalon, Szamárától keletre, a Volgántúl, mintegy 9 millió pud begyüjtött gabona van felhalmozva.

Az óriási nehézség, a nagy veszély az, hogy vasúti közlekedésünk annyira leromlott s a mozdonyhiány oly nagyméretű, hogy nem vagyunk biztosak abban, el tudjuk-e ezt a gabonát szállítani. Ez volt a legfőbb gondunk az utóbbi időben kifejtett tevékenységünk folyamán és ezért nyúltunk olyan rendszabályhoz, mint a személyforgalom beszüntetése, teljes leállítása, március 18-tól április 10-ig.

Mi tudjuk, hogy ez súlyos dolog. Akadnak majd agitátorok, akik a fehérgárdisták szekerét tolják s azt kezdik kiabálni: „Nézzétek, a nép éhezik, mégis elvették tőle a személyvonatokat, hogy ne tudjon gabonát szállítani." Vannak ilyen agitátorok. De mi azt mondjuk: minden nehézség esetén számítunk a becsületes munkások öntudatosságára, és ezek mögöttünk lesznek.

A forgalom leállítása, mint ezt a szakemberek tud-

tunkra adták, 220 mozdonyt szabadít fel. Ezek a személyvonatmozdonyok gyengébbek, mint a tehervonatmozdonyok, teherbíró képességük kisebb, de kiszámítottuk, hogy ez alatt az idő alatt mintegy három és fél millió pudot képesek elszállítani. Ha pedig ez alatt az idő alatt találomra ide-oda utazó egyes batyuzók, egyes éhező emberek szállítanák a gabonát, a legjobb esetben félmillió pudot szállítanának. Ezt az igazságot megerősítheti minden tapasztalt vasutas, mindenki, aki járt a volgántúli vasútvonalon és látta, hogyan van leszórva a gabona helyenként közvetlenül a hóra. A gabonával megtöltött zsákok tönkremehetnek, a gabona anélkül is nedves; különösen akkor lesz rossz a helyzet, ha megkezdődik az áradás. De mi ehhez a súlyos rendszabályhoz abban a meggyőződésben folyamodtunk, hogy a munkások óriási tömege előtt az igazságot nem lehet eltitkolni, hogy a baloldali eszerek agitátorai nem térítik le őket a helyes útról, s hogy ez az igazság győzni fog.

Ez a súlyos rendszabály, a személyforgalom leállítása, néhány millió pud gabonát biztosíthat nekünk. Vissza kell utasítanunk azt a hazugságot, rágalmat és dajkamesét, mintha a személyforgalom leállítása káros lenne, és meg kell mondanunk, hogy ez, a petrográdi, moszkvai és ivanovo-voznyeszenszki munkások segítségével, akiket a gabonáért délre küldünk, elegendő gabonát biztosít számunkra. Megemlítem többek között, hogy egyetlen egy város sem adott annyi munkaerőt a közellátásügy megszervezésére, mint Petrográd; legjobb erői már egytől-egyig munkába álltak. Így is kell cselekedniök az élenjáró városok munkásainak.

A szocialista forradalmat nem lehet véghezvinni a munkásosztály nélkül; nem lehet véghezvinni, ha a munkásosztályban nem halmozódott fel annyi erő, hogy vezetni tudja a kapitalizmus által megfélemlített, meggyötört, felvilágosulatlan és szétforgácsolt falusi emberek tízmillióit. Márpedig ezeket csak az élenjáró munkások vezethetik. De a legjobb erők már kimerültek, túlerőltették magukat és elfáradtak. Fel kell váltani őket olyanformán, hogy munkába állítjuk a közepes képességűeket és az ifjúságot. Lehetséges, hogy hibákat fognak elkövetni

— nem baj; csak szolgálják odaadóan a munkások ügyét, csak olyanok legyenek, akik a proletárharc körülményei között nevelődtek.

Már több intézkedést tettünk annak érdekében, hogy a Volga—Bugulma vasútvonalra küldjük a legjobb erőket. Brjuhanov elvtárs utazott oda egy munkásosztaggal. Más vasútvonalakra is küldtünk katonai osztagokat, amelyekhez munkásokat osztottunk be és ismétlem — komoly remény van arra, hogy lesz gabonánk. Nehéz félév lesz, de az utolsó nehéz félév, mert olyan ellenség helyett, amely erősödik, olyan ellenséggel állunk szemben, amely szétzüllőben van, hiszen világszerte növekedik a szovjet mozgalom.

Óvatos mérlegelés és ismételten ellenőrzött számítások alapján jelentettük ki, hogy a személyforgalom beszüntetése lehetővé teszi néhánymillió pud gabona felszállítását, s a dús keleti meg déli éléstárak kihasználását. Ebben a nehéz félévben legyőzzük fő ellenségünket, az éhínséget, emellett helyzetünk most jobb, mint tavaly volt, mert vannak készleteink.

Tavaly a csehszlovákok egészen Kazanyig és Szimbirszkig jutottak, Ukrajna a németek csizmája alatt nyögött, Krasznov német pénzen csapatokat toborzott a Donvidéken és a Délvidék el volt vágva tőlünk; most viszont Ukrajna felszabadul a német imperialisták járma alól, akik 60 millió pud gabonát akartak Ukrajnából kiszállítani, ezzel szemben mindössze 9 milliót szállítottak ki, ráadásul pedig egy olyan dolgot is exportáltak, amit nem emésztenek meg — a bolsevizmust. Ezen buktak el a német imperialisták, ezen fognak elbukni a francia és az angol imperialisták is, ha lehetőséget szereznek arra, hogy tovább hatoljanak előre Oroszország belsejébe.

Szovjet-Ukrajna most a mienk. Az ukrajnai Szovjet Kormány pedig, amikor felvetődik a gabona kérdése, nem úgy szabja majd meg a gabona árát, mint a kereskedő, nem úgy, mint a spekuláns és az a muzsik, aki azt mondja: „Az éhező ezret is megad egy pudért, köpök az állami monopóliumra, csak megszedjem magam, ha pedig a nép éhezik, annál jobb, többet fizetnek.“ Így okoskodik a falusi burzsoázia, így okoskodnak a kulá-

kok, a spekulánsok és ezeknek segítenek mindazok, akik a gabonamonopólium ellen mennydörögnek, akik a „szabad" kereskedelmet pártolják, vagyis amellett vannak, hogy a gazdag paraszt szabadon szedje meg magát, a munkás pedig, aki nem kap semmit, szabadon pusztuljon éhen. S az ukrán kormány azt mondta: „Az első feladat — segíteni az éhező Északon. Ukrajna nem tarthatja fenn magát, ha nem tartja magát az éhséggyötörte Észak; Ukrajna tartani fogja magát és biztosan győzni fog, ha megsegíti az éhező Északot."

Ukrajnában óriási gabonakészletek vannak. Egyszerre lehetetlen mind elszállítani. Legjobb szovjet erőinket küldtük Ukrajnába, és máris egyöntetűen ilyen értesítést kaptunk: „A gabonakészletek óriásiak, de mind egyszerre elszállítani nem lehet, nincs apparátus." A németek annyira elpusztították Ukrajnát, hogy ott teljes a zűrzavar, csak most kezd kialakulni valamilyen apparátus-féle. A legrosszabb idő, amikor az Októberi Forradalom utáni első hetekben a Szmolnijból irányítottuk a harcot a gazdasági bomlás ellen, semmi azokhoz a nehézségekhez képest, amelyeket Ukrajna most átél. Az ukrán elvtársak jajgatnak, hogy nincs ember, nincs, aki építse a Szovjethatalmat, nincs semmiféle apparátus, nincs olyan proletárközpont, mint Petrográd vagy Moszkva, s az ukrajnai proletárközpontok az ellenség kezén vannak. Kiev nem proletárközpont, az éhséggyötörte Donyecmedence nincs felszabadítva a kozákok uralma alól. „Észak munkásai, jöjjetek, segítsetek nekünk!"

Mi ezért az ukrán elvtársak nevében azt mondjuk a petrográdi munkásoknak, akikről tudjuk, hogy többet adtak, mint bármelyik más város: „Adjatok még, feszítsétek meg még jobban erőtöket!" Mi most segíthetünk és kötelesek is vagyunk segíteni az ukrán elvtársaknak, mert nekik olyan helyen kell építeniök a Szovjethatalom apparátusát, amelyet annyira elpusztítottak, amely annyit szenvedett, hogy ennyi pusztítást, ennyi szenvedést nem éltek még át sehol!

Pártunk Központi Bizottságában megvitattuk ezt a helyzetet és kitűztük a feladatot: legelőször is mindent meg kell tenni az apparátus felépítése érdekében Ukraj-

nában s munkához kell látni; amikor fegyver lesz a kezükben és meg lesz az apparátus — ennek fejében június 1-ig 50 millió pud gabonát kapunk.

Én egyáltalán nem akarom erősítgetni önöknek, hogy ezt a feladatot végrehajtjuk. Mindannyian tudjuk, hogy akárhány feladatot vállaltunk magunkra, nem tudtuk azokat a kitűzött időpontra teljesíteni. De hadd teljesítsük csak egy részét ennek a feladatnak. Legyenek meggyőződve — van lehetőség arra, hogy a legnagyobb szükség idején, amikor az éhínség egyre élesebb formát fog ölteni, s amikor keleten és délen teljes erővel működik majd a közellátási apparátus, sürgős segítséget kapjunk délről és megjavítsuk helyzetünket.

Ukrajnán kívül van még egy további forrásunk: a Donvidék. Ott a Vörös Hadsereg győzelmei már csodákat műveltek. Néhány héttel ezelőtt a Donvidéken a főellenség, Krasznov ellen, a tisztek és a kozákok ellen folyó háborúban, akiket milliós összegekkel vesztegettek meg először a németek, majd az angolok és a franciák, akik továbbra is segítik őket — itt néhány héttel ezelőtt súlyos volt a helyzetünk; ezzel szemben most óriási gyorsasággal visszafoglaltuk ennek a területnek Caricinig terjedő részét, sőt Caricinon túl dél felé törtünk előre. Krasznov ellenforradalmárait és a donvidéki ellenforradalmárokat megtörtük s az imperialisták semmiféle támogatása sem segített rajtuk.

Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a szén és a gabona közvetlen közelébe jutottunk, ami nélkül elpusztulunk, minthogy szén hiányában leállnak a vasutak és a gyárak, gabona hiányában a városok és általában a nem-földművelő vidékek munkásai az éhség gyötrelmeinek vannak kitéve.

A Donvidéken, akárcsak Ukrajnában, óriási gabonakészletek vannak; emellett ott azt sem mondhatjuk, hogy nincs apparátus; mindegyik katonai alakulatnak van kommunista sejtje, vannak a munkások közül kikerült biztosai, vannak élelmiszerbeszerző munkáscsoportjai; ott a fő nehézséget az jelentette, hogy a fehérgárdisták a visszavonulás során felrobbantották a hidakat, s ezért a két fő vasútvonal egyike sem volt használható állapotban.

A Honvédelmi Tanács és a Népbiztosok Tanácsának legutóbbi ülését annak szenteltük, hogy szakembereket hívtunk be és kikérdeztük őket arra vonatkozólag, hogyan szerezhető anyag a vasútvonalak rendbehozásához és hogyan hozható rendbe legalább az egyik. A Honvédelmi Tanács legutóbbi ülésén megbizonyosodhattunk arról, hogy óriási erőfeszítések árán nemcsak előteremtették az anyagot, hanem a helyszínen dolgozó elvtársak úgyszólván kezességet vállaltak azért, hogy még a tavaszi olvadás előtt mindkét vonalat helyreállítják. A két vasútvonal forgalmának helyreállítása talán felér a kozákokon aratott sok győzelemmel, s ez lehetővé teszi, hogy elmondhassuk: „Még csak néhány nehéz hónapon át tartsunk ki, feszítsük meg erőnket, támogassanak minket a petrográdi, moszkvai és ivanovo-voznyeszenszki munkások." Keleten kívül, ahonnan nehéz valamit felhozni, Ukrajnán kívül, ahol óriási készletek vannak, de nincs apparátus, ott van a Donvidék, ahol győzedelmeskedett a Vörös Hadsereg. Ezért — óvatosan, józan számítás alapján, miután a vidékről érkező többszöri jelentések és értesítések útján mindezt ellenőriztük s a közellátási és vasútügyi szakembereket meghallgattuk — azt mondjuk, hogy a legkomolyabb, legmegalapozottabb meggyőződésünk szerint nemcsak kitarthatunk úgy, mint a mult évben, hanem még jelentősen meg is javíthatjuk helyzetünket.

Az ellenség az országon belül felbomlóban van, semmiesetre sem tartja magát sokáig a külső ellenség sem. Elvtársak, különösen meggyőzött minket erről az, amit az ideérkezett külföldi elvtársaktól hallottunk, akikkel együtt nemrégiben Moszkvában megalapítottuk a Kommunista Internacionálét. Párizsban elkergetik a szónokokat a népgyűléseken a szónoki emelvényről a bolsevizmus ellen intézett kirohanásokért. Igen, a győzelem a mienk! Az imperialisták még ezer meg ezer munkás vérét onthatják, meggyilkolhatják Rosa Luxemburgot és Karl Liebknechtet s az Internacionále legkiválóbb képviselőinek százait, megtölthetik Anglia, Franciaország, Németország és Olaszország börtöneit szocialistákkal, de ez nem segít! A győzelem a mienk! Mert azt, hogy mik a Szovjetek, hogy mi a Szovjethatalom — ezt, minden hazugság, a szitkok és

szennyes rágalmak minden özöne ellenére, valamennyi ország munkásai megértették. És a világ kapitalistái számára nincs kivezető út. Ismétlem, amikor a béke megkötésére kerül sor, egymás torkának fognak esni. Franciaország kész rávetni magát Olaszországra, nem fognak megosztozni a zsákmányon, Japán fegyverkezik Amerika ellen. Hallatlan sarccal, milliárdokra meg milliárdokra rúgó hadikölcsönökkel terhelték meg a népeket. De a népeket mindenütt elcsigázta a háború, mindenütt hiány mutatkozik élelmiszerekben, leáll a termelés, mindenütt éhínség van. Az antant jobbra-balra osztogatja az igéreteket, hogy segíteni fogja az ellenforradalmárokat, de nem képes ellátni saját országait sem. A munkástömegek a „szovjet" szót Párizsban, Londonban és New Yorkban egyaránt lefordították saját nyelvükre, érthetővé tették ezt a szót minden egyes munkás számára, mert tudják, hogy a régi burzsoá köztársasággal nem lehet segíteni a dolgon, hogy segíteni csak a munkáshatalom képes.

S ha Oroszországban a Szovjethatalom óriási nehézségekkel találja magát szemben, ez azért van, mert Oroszországra zúdult a világ legjobban felfegyverzett, legerősebb hatalmainak katonai ereje. Oroszország Szovjethatalma ennek ellenére meg tudta nyerni az egész világ munkásainak rokonszenvét, megbecsülését és erkölcsi támogatását. És ezeknek a tényeknek alapján, bár semmiképpen sem becsüljük túl azokat, s nem húnyunk szemet afölött, hogy mind Németországban, mindpedig más országokban munkásvér folyik és a szocialista mozgalom sok legkiválóbb vezére állatias kínzások közepette elpusztul — ezt mi tudjuk és efölött nem húnyunk szemet —, azt állítjuk, hogy a győzelem, a teljes győzelem, a miénk, mert a többi ország imperialistáinak helyzete megrendült, a becsapott munkások felocsudnak a kábulatból, a Szovjethatalom már kivívta az egész világ munkásainak elismerését; az emberek mindenütt csakis a szovjet rendszerbe vetik reményüket, csakis abban látják reménységüket, hogy a munkások saját kezükbe veszik a hatalmat.

Amikor pedig a munkások megtudják, hogy még egy elmaradott ország fejletlen munkásai is, egyesülve, miután kezükbe vették a hatalmat, olyan erőt tudtak

létrehozni, amely ellenáll az egész világ imperialistáinak, hogy ezek a munkások el tudták venni a gyárakat a tőkésektől és oda tudták adni a földesúri földeket a parasztoknak — amikor ez az igazság lassanként utat talál valamennyi ország munkástömegeihez, akkor ország-világ előtt, teljes bizonyossággal, újra meg újra el lehet majd mondani, hogy győzelmünk világméretekben biztosítva van, hiszen a burzsoázia helyzete megrendült, nem sikerül többé félrevezetni a munkásokat, mivel a szovjet mozgalom mindenütt megszületett, és mint ahogyan 1917 október 25-én láttuk a Szovjetköztársaság születését, ahogyan a napokban láttuk a III., a Kommunista Internacionále születését, ugyanúgy hamarosan meglátjuk a Nemzetközi Szovjetköztársaság születését. (A beszédet többízben taps szakította meg és hosszantartó taps követte.)

Nagyon kérem a petrográdi elvtársakat, hogy nyomassák ki az alábbi sorokat, mint beszédem *előszavát* vagy *utószavát*, akár a legkisebb petit szedéssel.

IV. 17. *Lenin*

UTÓSZÓ[12]

Miután nem kis fáradságomba került lejegyzett beszédemnek a kijavítása, egy komoly kéréssel fordulok mindazokhoz az elvtársakhoz, akik le akarják jegyezni beszédeimet a sajtó számára.

Kérésem az, hogy sohase bízzák rá magukat beszédeimnek sem gyorsírói, sem bármilyen más jegyzetére, sohase igyekezzenek mindenáron megszerezni az ilyen jegyzeteket, sohase nyomassák ki a beszédeimről készült jegyzeteket.

Beszédeim jegyzetei helyett, ha erre szükség van, közöljenek inkább beszámolót beszédeimről. Láttam az ujságokban beszédeimről olyan beszámolókat, amelyek kielégítőek voltak. De egyetlen egyszer sem láttam beszédeimről csak valamelyest is kielégítő jegyzetet. Hogy ennek mi az oka, az-e, hogy túlságosan gyorsan beszélek vagy beszé-

dem helytelen szerkezeti felépítése vagy valami más, arról meg sem próbálok ítéletet mondani, de ez a tényen mit sem változtat. Még egyszer sem láttam beszédeimről egyetlen egy, akár gyorsírói, akár bármilyen más jegyzetet sem, amely kielégítő lett volna.

Jobb a jó beszámoló a beszédről, mint a beszéd rossz feljegyzése. Éppen ezért kérem: sohase nyomassák ki a beszédeimet semmiféle feljegyzések alapján.

1917 április 17.

N. Lenin

EMLÉKBESZÉD J. M. SZVERDLOVRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉN, 1919 MÁRCIUS 18-ÁN

Elvtársak! Azon a napon, amikor a munkások világszerte a hősiesen nekilendülő és tragikus véget ért Párizsi Kommün emlékét ünneplik, mi Jakov Mihajlovics Szverdlovot temetjük. Szverdlov elvtárs forradalmunk során, forradalmunk győzelmei során mindenkinél teljesebben és élesebben juttatta kifejezésre a proletárforradalom legfőbb, leglényegesebb vonásait, s éppen ez az, ami a forradalom ügye iránti határtalan odaadásánál is nagyobb mértékben kiemeli őt mint a proletárforradalom vezérét.

Elvtársak! Felületesen ítélő emberek nézete szerint, forradalmunk számos ellenségének, vagy azoknak nézete szerint, akik még máig is ingadoznak a forradalom és a forradalom ellenfelei között — ezeknek az embereknek nézete szerint a forradalomnak az a vonása a legszembeötlőbb, amely a kizsákmányolókkal és a dolgozó nép ellenségeivel való határozott, könyörtelenül kemény leszámolásban jutott kifejezésre. Kétségtelen, hogy e nélkül a vonás nélkül — forradalmi erőszak nélkül — a proletariátus nem győzhetett volna, de nem férhet kétség ahhoz sem, hogy a forradalmi erőszak a forradalom fejlődésének csak bizonyos pillanataiban, csak meghatározott, különleges körülmények között volt a forradalom szükségszerű és jogos módszere. E forradalom sokkal mélyebb és állandóbb sajátsága és győzelmeinek feltétele a proletártömegek, a dolgozók megszervezése volt és marad. A dolgozó milliónak ebben a megszervezésében rejlik a forradalom legkedvezőbb feltétele, győzelmeinek legmélyebb forrása. A proletárforradalomnak éppen ez a vonása emelt ki a

harc folyamán olyan vezéreket, akik a legjobban testesítették meg ezt a forradalomban azelőtt ismeretlen sajátosságot — a tömegek megszervezését. A proletárforradalomnak ez a vonása emelte ki az olyan embert is, mint J. M. Szverdlov, aki mindenekelőtt és mindennél inkább szervező volt.

Elvtársak! Nekünk, oroszoknak, különösen a forradalmárok szempontjából nehéz időkben, a forradalom nehéz, hosszantartó, néha gyötrelmes és túlságosan hosszadalmas előkészítése idején, az elméletnek, az elvnek, a programnak a gyakorlattól való eltérése okozta a legtöbb szenvedést, a leggyakrabban attól kellett szenvednünk, hogy túlságosan belemerültünk a közvetlen cselekvéstől elszakadt elméletbe.

Az orosz forradalmi mozgalom hosszú évtizedeinek története a vértanúk egész sorát ismeri, akik odaadó hívei voltak a forradalomnak, akiknek azonban nem volt módjuk arra, hogy forradalmi eszményeiket a gyakorlatban megvalósíthassák. És e tekintetben a proletárforradalom először adta meg a forradalmi harc azelőtt magános hőseinek azt az igazán megfelelő talajt, igazi alapot, igazán megfelelő helyzetet, igazi hallgatóságot és igazi proletárhadsereget, ahol ezek a vezérek megmutathatták, mit tudnak. Ebben a tekintetben a legjobban azok a vezérek emelkednek ki, akik mint gyakorlatilag tevékeny szervezők oly kivételesen kimagasló helyet tudtak maguknak kivívni, amilyet joggal vívott ki és töltött be J. M. Szverdlov.

Ha egy pillantást vetünk a proletárforradalom e vezérének életpályájára, legott észrevesszük, hogy nagyszerű szervező tehetsége hosszú harc során fejlődött ki, hogy a proletárforradalomnak ez a vezére minden egyes, nagy forradalmárra való kiváló tulajdonságát maga kovácsolta ki, amikor a forradalmár tevékenységének legnehezebb körülményei között különböző időszakokat élt át és tapasztalt ki. Tevékenységének első időszakában, még egészen ifjan, alighogy politikai öntudatra ébredt, rögtön és teljes egészében a forradalom ügyének szentelte magát. Ebben az időszakban, a XX. század legelején, Szverdlov elvtárs úgy állott előttünk, mint a hivatásos

forradalmár legélesebben kiformálódott típusa, mint olyan ember, aki teljesen szakított családjával, a régi burzsoá társadalom minden kényelmével és szokásával, mint olyan ember, aki teljesen és önzetlenül a forradalomnak szentelte magát, s hosszú éveken, sőt évtizedeken át, miközben hol a börtönt száműzetéssel, hol a száműzetést börtönnel cserélgette, kikovácsolta magában azokat a tulajdonságokat, amelyek a forradalmárokat hosszú-hosszú évekre megedzették.

De ez a hivatásos forradalmár soha, egyetlen pillanatra sem szakadt el a tömegektől. A cárizmus viszonyai őt is, mint valamennyi akkori forradalmárt, túlnyomórészt földalatti, illegális tevékenységre kárhoztatták, de Szverdlov elvtárs e földalatti, illegális munkában is mindig vállvetve, kéz a kézben haladt azokkal az élenjáró munkásokkal, akik éppen a XX. század elején kezdték felváltani az értelmiség soraiból kikerült korábbi forradalmár nemzedéket.

Éppen ezekben az években kapcsolódtak be a munkába tízével meg százával az élenjáró munkások és munkálták ki magukban a forradalmi harchoz szükséges edzettséget, amely nélkül, akárcsak a tömegekkel való legszorosabb kapcsolatok nélkül, nem lett volna sikeres az oroszországi proletariátus forradalma. Éppen ez az illegális munkában megtett hosszú út különösen jellemző az olyan emberre, aki állandóan részt vett a harcban, sohasem szakadt el a tömegektől, sohasem hagyta el Oroszországot, mindig a munkások legjobbjaival dolgozott, és annak ellenére, hogy az üldözések elszakítják az élettől a forradalmárokat — nemcsak a munkások szeretett vezérévé, nemcsak a gyakorlati munkát legátfogóbban és legjobban ismerő vezérré, hanem az élenjáró proletárok szervezőjévé is tudott lenni. És ha egyesek úgy vélték — a leggyakrabban ellenfeleink, vagy az ingadozók vélekedtek így —, hogy ez a teljes feloldódás az illegális munkában, a hivatásos forradalmárnak ez a vonása elszakítja őt a tömegektől, éppen J. M. Szverdlov forradalmi tevékenységének példája mutatja nekünk, hogy mily mélységesen téves ez a nézet, hogy ellenkezőleg, éppen az a határtalan odaadás a forradalom ügye iránt, amely a sok börtönt és a legtávolabbi

szibériai száműzetéseket megjárt embereink életét jellemezte, éppen ez hozta létre az ilyen vezéreket — proletariátusunk színe-virágát. És csakis ez a teljes feloldódás az illegális munkában, ha emberismerettel és szervező tehetséggel párosult, kovácsolta ki a nagyszabású szervezőket. Az illegális körökön, a földalatti forradalmi munkán át, az illegális párton keresztül, amelyet senki sem testesített meg és fejezett ki olyan teljesen, mint J. M. Szverdlov, csakis ezen a gyakorlati iskolán keresztül, csakis ezen az úton juthatott J. M. Szverdlov odáig, hogy elfoglalja az első szocialista Szovjet Köztársaság első emberének posztját, hogy első legyen a nagy proletártömegek szervezői között.

Elvtársak! Akinek, mint nekem, alkalma volt napról napra együtt dolgozni Szverdlov elvtárssal, különösen világosan láthatta, hogy csakis ennek az embernek kivételes szervező tehetsége biztosította számunkra azt, amire mindmáig, mégpedig teljes joggal büszkék vagyunk. Ő biztosította számunkra teljes mértékben az egyetértő, célszerű, valóban szervezett munka lehetőségét, az olyan munka lehetőségét, amely méltó a szervezett proletártömegekhez és megfelelt a proletárforradalom szükségleteinek, azt a vállvetett, szervezett munkát, amely nélkül egyetlen sikert sem érhettünk volna el, amely nélkül a számtalan nehézség közül egyetlenegyet sem küzdhettünk volna le, egyetlenegyet sem állottunk volna ki azokból a súlyos megpróbáltatásokból, amelyeken eddig keresztülmentünk s amelyeken most kell keresztülmennünk.

Abban a lázas harcban, amit a forradalom jelent, azon a különleges őrhelyen, amelyen minden forradalmár áll, ha csak egy kis testület is okoskodni kezd ahelyett, hogy dolgoznék, óriási jelentősége van a nagy, a harc folyamán kivívott, vitán felül állóan kétségbevonhatatlan erkölcsi tekintélynek, természetesen az olyan tekintélynek, amely erejét nem holmi elvont erkölcsből, hanem a forradalom harcosának erkölcséből, a forradalmi tömegek sorainak és seregeinek erkölcséből meríti.

Ha az önfeláldozó forradalmárok szűk körére nehezedő mértéktelenül nagy terheket több mint egy esztendőn át elviseltük, ha a vezető csoportok oly szilárdan, oly

gyorsan, oly egyetértően tudták eldönteni a legnehezebb kérdéseket, ez csak azért volt lehetséges, mert kimagasló helyet foglalt el közöttük egy olyan kivételesen tehetséges szervező, mint Jakov Mihajlovics. Csak ő jutott el odáig, hogy egytől-egyig csodálatosan jól ismerte a proletármozgalom vezetőit, csak ő jutott el odáig a hosszú harcos évek során — melyekről itt csak egészen röviden beszélhetek —, hogy kifejlesztette magában azt a kiváló gyakorlati érzéket, azt a kiváló szervező tehetséget és megszerezte azt a feltétlenül kétségbevonhatatlan tekintélyt, ami lehetővé tette, hogy az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság igen nagy munkaterületeit, amelyekkel csak az emberek egész csoportja tudott volna megbírkózni, Jakov Mihajlovics teljesen és kizárólag egymaga vezette. Csak neki sikerült olyan helyzetet kivívnia magának, hogy egész sereg igen nagy és igen fontos gyakorlati szervezeti kérdésben elég volt egyetlen szava és a kérdés egyszersmindenkorra el volt intézve — kétségbevonhatatlanul, minden tanácskozás nélkül, minden formális szavazás nélkül, és mindenki egészen biztos volt abban, hogy a kérdést olyan gyakorlati ismeret és olyan szervező érzék alapján döntötték el, hogy a döntést nemcsak az élenjáró munkások százai és ezrei, hanem a tömegek is véglegesnek fogják tekinteni.

A történelem már régen megmutatta, hogy a nagy forradalmak harcaik során nagy embereket vetnek felszínre és olyan tehetségeket fejlesztenek ki, amilyenek azelőtt lehetetlennek látszottak. Senki se hitte volna, hogy egy illegális kör és a földalatti munka iskolájából, egy kis üldözött párt és a turuhanszki börtön iskolájából olyan szervező kerülhet ki, aki feltétlen, kétségbevonhatatlan tekintélyt vív ki magának, aki a Szovjethatalom megszervezője Oroszországban, és tudását tekintve egyedülálló szervezője egy olyan párt munkájának, amely megteremtette a Szovjeteket és a gyakorlatban megvalósította a Szovjethatalmat, amely most nehéz, gyötrelmes, vérrel áztatott úton, de győzelmesen tör magának utat minden néphez, a világ minden országában.

Az ilyen embert, aki ezt a kivételes szervező tehetséget fejlesztette ki magában, soha nem pótolhatjuk, ha a pót-

lást úgy fogjuk fel, hogy lehet *egy* olyan embert, *egy* olyan elvtársat találni, aki egyesíti magában az ilyen képességeket. Azok között, akik közelről ismerték, figyelték meg Jakov Mihajlovics állandó munkáját, senki sem kételkedhetik abban, hogy ebben az értelemben Jakov Mihajlovics pótolhatatlan. Azt a munkát, amit ő egymaga végzett el a szervezés, az emberek kiválogatása, felelős helyekre való beosztása terén, a legkülönbözőbb szakterületeken — ezt a munkát most csak abban az esetben tudjuk majd elvégezni, ha önök mindazoknak a nagy munkaterületeknek élére, amelyeket Szverdlov elvtárs egymaga vezetett, egész csoportokat állítanak, amelyeknek tagjai, Szverdlov elvtárs nyomdokában haladva, megközelítőleg el tudják végezni a munkát úgy, ahogy *egy* ember végezte el.

A proletárforradalmat azonban éppen az teszi erőssé, hogy mélyből fakadó forrásai vannak. Tudjuk, hogy azoknak az embereknek helyébe, akik önzetlenül ennek a harcnak szentelték és áldozatul hozták életüket, a proletárforradalom az új emberek tömegeit emeli ki, akik talán kevésbbé tapasztaltak, kevesebbet tudnak és kezdetben kevésbbé jártasak, de olyan emberek, akiket széleskörű kapcsolatok fűznek a tömegekhez, és akik képesek arra, hogy az eltávozott igen nagy tehetségek helyébe az emberek olyan csoportjait hozzák felszínre, amelyek folytatják művüket, nyomdokaikban haladnak, betetőzik azt, amit ők elkezdtek. És ebben az értelemben mi mélységesen meg vagyunk győződve arról, hogy a proletárforradalom Oroszországban és az egész világon felszínre hozza majd az emberek egyre újabb és újabb olyan csoportjait, felszínre hoz a proletariátus és a dolgozó parasztok soraiból olyan népes rétegeket, amelyeknek meglesz az a gyakorlati életismeretük, az a — ha nem is egyéni, de kollektív — szervezőtehetségük, amely nélkül a proletárok milliós hadseregei nem vívhatják ki a győzelmet.

Szverdlov elvtárs emléke nemcsak örök szimbóluma a forradalmár odaadó hűségének, nemcsak mintaképe annak, hogyan kell egyesíteni a gyakorlati józanságot, a gyakorlati jártasságot, a tömegekkel való szoros kapcsolatot és a tömegek irányításának képességét, — hanem egyben

annak is záloga, hogy e példák nyomán, a proletárok egyre szélesebb tömegei menetelnek majd előre — előre a kommunista világforradalom teljes győzelme felé.

„Pravda" 60. sz.
1919 március 20.

BESZÉD J. M. SZVERDLOV TEMETÉSÉN, 1919 MÁRCIUS 18-ÁN

TUDÓSÍTÓI FELJEGYZÉS

Egy proletárvezért tettünk sírba, aki legtöbbet tett a munkásosztály megszervezése, a munkásosztály győzelme érdekében. Most, amikor az egész világon terjed a Szovjethatalom, amikor villámgyorsasággal terjed az a gondolat, hogy miképpen harcol a Szovjetekben megszervezett proletariátus eszméinek megvalósításáért, mi a proletariátus egy olyan képviselőjét temetjük, aki saját példáján mutatta meg, hogyan kell harcolni ezekért az eszmékért.

A proletárok milliói visszhangozzák szavainkat: „Örökké élni fog Szverdlov elvtárs emléke; sírjánál ünnepélyes esküt teszünk, hogy még keményebben fogunk harcolni a tőke megdöntéséért, a dolgozók teljes felszabadításáért!..“

Megjelent: „Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta“ 196. sz. 1919 március 19.

AZ OK(b)P PROGRAMJÁNAK TERVEZETE[13]

Először 1930-ban jelent meg.
A programtervezetnek a nemzeti kérdésre vonatkozó pontjai először 1925-ben jelentek meg.
Az OKP programtervezetének fogalmazványa teljes egészében először 1950-ben, e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

I

AZ OKP PROGRAMTERVEZETÉNEK FOGALMAZVÁNYA

Vázlat: a program a következő részekből áll:

1. Bevezetés. A proletárforradalom Oroszországban kezdődött meg és mindenütt gyorsan érlelődik. A proletárforradalom megértéséhez meg kell érteni a kapitalizmus természetét és a proletárdiktatúra irányában való fejlődésének elkerülhetetlenségét. — 2. A kapitalizmus és a proletárdiktatúra. Ezzel kapcsolatban át kell venni régi, marxista, Plehanov által összeállított programunkat, annak fő részét, hogy világszemléletünk „történelmi gyökereit" is megvilágítsuk. — 3. Az imperializmus. Az 1917 májusi programtervezetből. — 4. A nemzetközi munkásmozgalom három irányzata és az új Internacionále. Az 1917 májusi tervezet átdolgozása. — 5. A proletárdiktatúra legfőbb feladatai Oroszországban. Az 1917 december—1918 januári tervezetből[14]. — 6. E feladatok konkretizálása politikai téren (új). — 7. Ugyanez nemzetiségi, vallási, pedagógiai téren (új). — 8. Ugyanez gazdasági téren (új). — 9. Ugyanez az agrárkérdés terén (új). — 10. Ugyanez a munkásvédelem terén (Smidt írja). — 11. és 12. Kiegészítés más területekre vonatkozóan (nincs megírva).

Ebben a fogalmazványban sok minden nincs végleges formába öntve, különösen a megszerkesztés tekintetében, s a programszerű megfogalmazás helyett néha ideiglenesen, magyarázatszerű fogalmazás szerepel.

(1) Az 1917 október 25-i (november 7-i) oroszországi forradalom megvalósította a proletariátus diktatúráját, s a proletariátus, a szegényparasztság, vagyis a félproletariátus támogatásával, hozzákezdett a kommunista társadalom megteremtéséhez. A proletariátus forradalmi

mozgalmának növekedése valamennyi előrehaladott országban, e mozgalom szovjet formájának, vagyis olyan formájának jelentkezése és fejlődése mindenfelé, amely közvetlenül a proletárdiktatúra megvalósítására irányul, végül a forradalom kezdete és fejlődésmenete különösen Ausztria-Magyarországon és Németországban, mindez szemléltetően megmutatta, hogy megkezdődött a proletár, kommunista világforradalom korszaka.

(2) E forradalom okainak, jelentőségének és céljainak helyes megértése megköveteli, először, hogy tisztázzuk a kapitalizmus és a polgári társadalom lényegét, alaptermészetét, azt, hogy elkerülhetetlenül a kommunizmus irányában fejlődnek, másodszor pedig, hogy tisztázzuk az imperializmus és az imperialista háborúk természetét, amelyek meggyorsították a kapitalizmus csődjét és napirendre tűzték a proletárforradalmat.

* * *

(3) A kapitalizmus és a polgári társadalom természetét, annak a társadalomnak a természetét, amely még a civilizált országok többségében uralkodik és amelynek fejlődése elkerülhetetlenül a proletariátus kommunista világforradalmára vezet és vezetett, a mi régi marxista programunk a következő tételekben jellemezte:

(4) „Ennek a társadalomnak fő sajátossága az árutermelés a tőkés termelési viszonyok alapján, amelyek között a termelési és áruforgalmi eszközök legfontosabb és legjelentősebb része egy kisszámú osztály birtokában van, míg a lakosság óriási többsége proletárokból és félproletárokból áll, akiket gazdasági helyzetük arra kényszerít, hogy állandóan vagy időről időre eladják munkaerejüket, vagyis bérmunkásoknak szegődjenek el a tőkésekhez, és munkájukkal előteremtsék a társadalom felsőbb osztályainak jövedelmét.

(5) A tőkés termelési viszonyok uralmának területe egyre jobban és jobban kiszélesedik, annak arányában, ahogyan a technika állandó tökéletesedése növeli a nagyüzemek gazdasági jelentőségét, azzal, hogy az önálló kistermelők kiszorítására vezet, egyrészüket proletárokká változtatja, a többieknek csökkenti a társadalmi és gazda-

sági életben betöltött szerepét, és helyenként többé vagy kevésbbé teljes, többé vagy kevésbbé szembetűnő, többé vagy kevésbbé súlyos függőségbe juttatja őket a tőkével szemben.

(6) Ugyanez a technikai haladás ezenkívül lehetővé teszi a vállalkozóknak, hogy a termelésben és az áruforgalomban egyre nagyobb mértékben alkalmazzák a női és a gyermekmunkát. Mivel pedig ez, másrészt, arra vezet, hogy a vállalkozóknak viszonylag kevesebb munkaerőre van szükségük, a munkaerőkereslet feltétlenül a kínálaton alul marad, aminek következtében a bérmunka egyre nagyobb mértékben függ a tőkétől, és fokozódik a bérmunka kizsákmányolása.

(7) A burzsoá országoknak ez a belső helyzete és állandóan élesedő kölcsönös versengésük a világpiacon egyre jobban megnehezíti az állandóan növekvő mennyiségben termelt áruk eladását. A túltermelés többé vagy kevésbbé éles ipari válságokban jut kifejezésre, amelyeket az ipari pangás hosszabb vagy rövidebb időszakai követnek; a túltermelés a burzsoá társadalomban a termelőerők fejlődésének elkerülhetetlen következménye. A válságok és az ipari pangás időszakai még jobban tönkreteszik a kistermelőket, még jobban növelik a bérmunka függését a tőkétől, még gyorsabban vezetnek a munkásosztály helyzetének viszonylagos, olykor pedig abszolút rosszabbodására.

(8) Ilyenformán a technika tökéletesedése, amely a munka termelékenységének fokozódását és a társadalmi gazdagság növekedését jelenti, a polgári társadalomban azt eredményezi, hogy egyre nagyobb lesz a társadalmi egyenlőtlenség, hogy növekszik a vagyonosok és a nincstelenek között a távolság, s hogy egyre szélesebb dolgozó tömegeknek nincs biztosítva a megélhetése, egyre szélesebb dolgozó tömegeket fenyeget munkanélküliség és mindenféle nélkülözés.

(9) De mindezeknek a polgári társadalomra jellemző ellentmondásoknak kibontakozása és elmélyülése arányában nő a dolgozó és kizsákmányolt tömeg elégedetlensége is a fennálló renddel szemben, növekszik a proletárok száma és egybeforrottsága, élesedik harcuk kizsákmá-

nyolóik ellen. Ugyanakkor a technika tökéletesedése azzal, hogy összpontosítja a termelési és forgalmi eszközöket és társadalmasítja a munkafolyamatot a tőkés vállalatokban, egyre gyorsuló ütemben teremti meg a tőkés termelési viszonyok kommunista termelési viszonyokkal történő felváltásának, vagyis annak a szociális forradalomnak anyagi lehetőségét, amely a nemzetközi kommunista párt mint a proletár osztálymozgalom tudatos kifejezője egész tevékenységének végső célja.

(10) A proletariátus szociális forradalma azzal, hogy a termelési és forgalmi eszközök magántulajdonát azok társadalmi tulajdonával váltja fel és tervszerűen szervezi meg a társadalmi termelési folyamatot, hogy ezáltal biztosítsa a társadalom minden tagjának jólétét és mindenirányú fejlődését, megszünteti a társadalom osztályokra tagozódását s ezzel felszabadítja az egész elnyomott emberiséget, mert véget vet annak, hogy a társadalom egyik része bármilyen formában is kizsákmányolja a másikat.

(11) Ennek a szociális forradalomnak elengedhetetlen feltétele a proletariátus diktatúrája, vagyis az, hogy a proletariátus olyan politikai hatalmat vívjon ki, amely lehetővé teszi számára, hogy elnyomja a kizsákmányolók minden ellenállását. A nemzetközi kommunista párt feladatául tűzi ki, hogy képessé tegye a proletariátust nagy történelmi küldetésének teljesítésére, s ezért olyan önálló politikai párttá szervezi, amely szemben áll valamennyi burzsoá párttal, vezeti a proletariátus osztályharcának minden megnyilvánulását, leleplezi a proletariátus előtt a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak érdekeinek kibékíthetetlen ellentétét, és megmagyarázza neki a küszöbön álló szociális forradalom történelmi jelentőségét és szükséges feltételeit. Ugyanakkor az egész dolgozó és kizsákmányolt tömeg előtt feltárja, hogy helyzete a kapitalista társadalomban reménytelen, s hogy a tőkés iga alól való saját felszabadulása érdekében elengedhetetlen a szociális forradalom. A munkásosztály pártja, a kommunista párt, a dolgozó és kizsákmányolt lakosság valamennyi rétegét soraiba hívja, amennyiben ezek magukévá teszik a proletariátus álláspontját."

* * *

(12) A világkapitalizmus jelenleg — körülbelül a XX. század kezdetétől fogva — eljutott az imperializmus fokáig. Az imperializmus, vagyis a finánctőke korszaka olyan magasfejlettségű kapitalista gazdaság, ahol a kapitalisták monopolista szövetségei: a szindikátusok, kartellek, trösztök döntő jelentőségre tettek szert, ahol a rendkívül nagy mértékben összpontosult banktőke egybeolvadt az ipari tőkével, ahol igen nagy mértékben kifejlődött az idegen országokba irányuló tőkekivitel, ahol a leggazdagabb országok területileg már felosztották egymás között az egész világot és megkezdődött a világ gazdasági felosztása a nemzetközi trösztök között.

(13) Az imperialista háborúk, vagyis a világuralomért, a banktőke piacaiért, a kis és gyenge népek elnyomásáért folytatott háborúk, ilyen körülmények között elkerülhetetlenek. S az 1914—1918-as első nagy imperialista háború éppen ilyen háború.

(14) A világkapitalizmus rendkívül magas fejlettségi foka általában; az a tény, hogy a szabadversenyt monopolkapitalizmus váltotta fel; hogy a bankok, továbbá a tőkés szövetségek előkészítik a javak termelési és elosztási folyamata társadalmi szabályozásának apparátusát; hogy a tőkés monopóliumok növekedésével kapcsolatban növekszik a drágaság és az a nyomás, amelyet a szindikátusok a munkásosztályra gyakorolnak; hogy hatalmas nehézségekbe ütközik a munkásosztály gazdasági és politikai harca; az imperialista háború szülte borzalmak, nyomor, pusztulás és züllés — mindez a kapitalizmus most elért fejlődési fokát a proletár, szocialista forradalom korszakává avatja.

Ez a korszak megkezdődött.

(15) Csak a proletár, szocialista forradalom vezetheti ki az emberiséget abból a zsákutcából, amelybe az imperializmus és az imperialista háborúk juttatták. Bármilyenek legyenek is a forradalom nehézségei és esetleges ideiglenes kudarcai vagy az ellenforradalom hullámai — a proletariátus végleges győzelme elkerülhetetlen.

* * *

(16) A proletárforradalom győzelme valamennyi előrehaladott ország munkásosztályának legteljesebb kölcsönös bizalmát, legszorosabb testvéri szövetségét és forradalmi akcióinak lehető legnagyobb egységét követeli. Ezek a feltételek nem valósíthatók meg, ha nem szakítunk határozottan, elvileg és nem harcolunk kíméletlenül a szocializmusnak azzal a burzsoá jellegű eltorzításával, amely győzött a hivatalos „szociáldemokrata" és „szocialista" pártok óriási többségének vezető csoportjaiban.

(17) Ilyen eltorzítás, egyrészt, az opportunizmus és a szociálsovinizmus, a szavakban szocialista, a valóságban soviniszta irányzat, amely a „haza védelmének" jelszavával leplezi „saját" nemzeti burzsoáziája rabló érdekeinek védelmét mind általában, mind pedig különösen az 1914—1918-as imperialista háború idején. Ez az irányzat annak következtében alakult ki, hogy a gyarmati és gyenge népek kirablása folytán majdnem minden előrehaladott országban lehetővé vált a burzsoázia számára, hogy az ilymódon szerzett extraprofit morzsáival megvesztegesse a proletariátus felső rétegeit, békés időkben elviselhető kispolgári megélhetést biztosítson számukra és szolgálatába fogadja ennek a rétegnek a vezéreit. Az opportunisták és a szociálsovinisták a burzsoázia kiszolgálói, s ezért a proletariátus közvetlen osztályellenségei.

(18) Másrészt, a szocializmus burzsoá jellegű eltorzítása volt az éppannyira elterjedt és nemzetközi „centrista" irányzat, amely a szociálsovinisták és a kommunisták között ingadozik, az előbbiekkel való egység mellett kardoskodik és kísérletet tesz arra, hogy új életre keltse a csődbe jutott és elrothadt II. Internacionálét. Csak az új, III., Kommunista Internacionále valóban proletár és forradalmi Internacionále, amelyet ténylegesen a kommunista pártoknak számos országban, különösen pedig Németországban a korábbi szocialista pártokból történt megalakulásával alapítottak és amely egyre nagyobb rokonszenvre tesz szert valamennyi ország proletariátusának tömegeiben.

* * *

A PROLETÁRDIKTATÚRA FŐ FELADATAI OROSZORSZÁGBAN

A proletárdiktatúra fő feladatai Oroszországban ezidőszerint abban foglalhatók össze, hogy végig kell vinni és be kell fejezni a földbirtokosok és a burzsoázia már megkezdett kisajátítását, valamennyi gyár, üzem, vasút, bank, a flotta és egyéb termelési és forgalmi eszközök átadását a Szovjet Köztársaság tulajdonába;

ki kell használni a városi munkások és a szegényparasztok szövetségét — amely máris a föld magántulajdonának eltörlését és a kisparaszti gazdaságtól a szocializmushoz való azon átmeneti formáról szóló törvényt eredményezte, amelyet a parasztságnak a proletariátus mellé állt jelenlegi ideológusai a föld szocializálásának neveztek —, arra, hogy fokozatosan, de következetesen áttérjünk a föld társas megművelésére és a nagyüzemű szocialista földművelésre;

erősíteni kell és tovább kell fejleszteni a Szovjetek föderatív köztársaságát, mint a demokráciának azt a formáját, amely hasonlíthatatlanul magasabbrendű és haladóbb a burzsoá parlamentarizmusnál, s mint az egyetlen olyan államtípust, amely az 1871-es Párizsi Kommün, továbbá az 1905-ös és az 1917—1918-as orosz forradalmak tapasztalatai alapján megfelel a kapitalizmus és a szocializmus közötti átmeneti időszaknak, vagyis a proletárdiktatúra időszakának;

minden irányban és minden módon ki kell használni a szocialista világforradalom Oroszországban lángra lobbantott tűzcsóváját arra, hogy miközben meghiúsítjuk az imperialista burzsoá államok arra irányuló kísérleteit, hogy beavatkozzanak Oroszország belügyeibe vagy egyesüljenek a szocialista Szovjet Köztársaság elleni nyílt harc és háború érdekében, átvigyük a forradalmat a fejlettebb országokba és általában valamennyi országba; a fokozatos, de következetes rendszabályok egész sorával teljesen fel kell számolni a magánkereskedelmet olyanformán, hogy megszervezzük a termelői és fogyasztói kommúnák közötti helyes és tervszerű termékcserét abban az egységes gazdasági egészben, amilyenné a Szovjet Köztársaságnak lennie kell.

Az Oroszországi Kommunista Párt, amikor konkrétabban fejti ki a Szovjethatalom általános feladatait, jelenleg a következőképpen határozza meg ezeket a feladatokat:

politikai téren

Mielőtt a proletariátus meghódította volna a politikai hatalmat, a burzsoá demokrácia és különösen a parlamentarizmus kihasználása (kötelezően) szükséges volt a munkástömegek politikai nevelése és megszervezése céljából, most viszont, miután a proletariátus meghódította a politikai hatalmat, a demokratizmus magasabbrendű típusa mellett, amely a Szovjet Köztársaságban megvalósult, minden visszafelé, a burzsoá parlamentarizmus és a burzsoá demokrácia felé tett lépés feltétlenül a kizsákmányolók, a földbirtokosok és a tőkések érdekeinek reakciós jellegű kiszolgálása volna. Az állítólag az egész népre, az egész nemzetre kiterjedő, általános, osztályfölötti, valójában azonban burzsoá demokrácia jelszavai csak a kizsákmányolók érdekeit szolgálják, s amíg megmarad a föld és más termelési eszközök magántulajdona, a legdemokratikusabb köztársaság is elkerülhetetlenül a burzsoázia diktatúrája, gépezet arra, hogy maroknyi tőkés az óriási többséget alkotó dolgozókat elnyomja.

Az a történelmi feladat, amely a Szovjet Köztársaságra

— az állam teljes megszűnéséhez vezető új, átmeneti államtípusra — hárul, a következő:

1) létre kell hoznia és ki kell fejlesztenie éppen a kapitalizmus által elnyomott osztályok, a proletariátus meg a félproletariátus, mindenirányú és a tömegeket átfogó szervezettségét. A polgári demokratikus köztársaság a legjobb esetben abban az értelemben engedélyezte a kizsákmányolt tömegek szervezetét, hogy szabadnak nyilvánította, de a valóságban mindig számtalan tényleges akadályt gördített szervezkedésük útjába, és ezek az akadályok szükségképpen összefüggtek a termelési eszközök magántulajdonával. A Szovjethatalom, a történelemben először, nemcsak hogy minden téren megkönnyíti a kapitalizmus által elnyomott tömegek szervezkedését, hanem ugyanakkor szervezetüket az egész államapparátus állandó és nélkülözhetetlen alapjává teszi az egész vonalon, mind a helyi, mindpedig a központi apparátust illetőleg. Csakis ilymódon valósul meg ténylegesen a demokratizmus a lakosság többsége számára, vagyis a nép óriási többségének, nevezetesen a dolgozóknak tényleges részvétele az állam igazgatásában, az olyan állapot helyett, amikor az államot ténylegesen és főképpen a burzsoá osztályok képviselői igazgatják, ahogy az a legdemokratikusabb polgári köztársaságokban történik.

2) A szovjet államszervezet bizonyos tényleges előnyben részesíti a dolgozó tömegek éppen azon részét, amelyet a szocializmust megelőző egész tőkés fejlődés a legjobban összpontosított, egyesített, felvilágosított és megedzett a harcban, nevezetesen a városi ipari proletariátust. Ezt az előnyt következetesen és rendszeresen ki kell használni abból a célból, hogy azoknak a korlátolt-üzemi és korlátolt-szakmai érdekeknek ellensúlyozására, amelyeket a kapitalizmus hozott létre a munkások között azzal, hogy egymással versengő csoportokra osztotta őket, szorosabban egyesítsük az élenjáró munkásokkal a falusi proletárok és félproletárok legelmaradottabb és legszétforgácsoltabb tömegeit, kiragadjuk őket a falusi kulákság és a falusi burzsoázia befolyása alól és a kommunista építésre szervezzük és neveljük őket.

3) A polgári demokrácia, ugyanakkor, amikor ünne-

pélyesen kihirdette minden állampolgár egyenlőségét, valójában álnok módon a kizsákmányoló kapitalisták uralmát takargatta, a tömegeket azzal a gondolattal áltatta, hogy kizsákmányoló és kizsákmányolt ténylegesen egyenlő lehet. A szovjet államszervezet szétzúzza ezt a csalást és ezt a képmutatást úgy, hogy megvalósítja az igazi demokratizmust, azaz valamennyi dolgozó igazi egyenlőségét, és a kizsákmányolókat kizárja a társadalom egyenjogú tagjainak sorából. Az egész világtörténelem tapasztalata, az elnyomott osztályok valamennyi felkelése az elnyomók ellen azt tanítja, hogy a kizsákmányolók elkeseredett és hosszas ellenállása az előjogaik megtartásáért folytatott harcban elkerülhetetlen. A szovjet államszervezet úgy van felépítve, hogy alkalmas ennek az ellenállásnak az elfojtására, ami nélkül szó sem lehet győzelmes kommunista forradalomról.

4) A szovjet típusú államnál a dolgozó tömegek közvetlenebb befolyását az állam rendszerére és igazgatására, vagyis a demokratizmus magasabb formáját továbbá azzal érik el, hogy, először, a választások módja és a gyakoribb választások lehetősége, valamint az újjáválasztások és a képviselővisszahívások feltételei sokkal könnyebbek és hozzáférhetőbbek a város és a falu munkásai számára, mint a burzsoá demokrácia akár legjobb formáinál;

5) másodszor azzal, hogy a választói alapegység és az egész államépítés alapsejtje a Szovjethatalomnál nem a területi beosztásnak megfelelő kerület, hanem a gazdasági, a termelési egység (az üzem, a gyár). Az államapparátusnak ez a szorosabb kapcsolata az élenjáró proletároknak a kapitalizmus által egyesített tömegeivel, amellett hogy a demokratizmus magasabb formáját hozza létre, mélyreható szocialista átalakítások megvalósítására is lehetőséget nyujt.

6) A szovjet szervezet lehetővé tette, hogy a munkások és parasztok olyan fegyveres erejét hozzák létre, amelyet sokkal szorosabb kapcsok fűznek egybe a dolgozó és kizsákmányolt tömegekkel, mint azelőtt. Enélkül lehetetlen volna megvalósítani a szocializmus győzelmének egyik alapfeltételét, nevezetesen a munkások felfegyverzését és a burzsoázia lefegyverzését.

7) A szovjet szervezet hasonlíthatatlanul messzebbmenően és nagyobb arányokban fejlesztette ki a burzsoá demokratizmusnak azt az oldalát, amely a középkori viszonyokhoz képest nagy történelmi haladást jelent: a lakosság részvételét a köztisztviselők választásában. A dolgozó tömegek soha, a legdemokratikusabb burzsoá államok egyikében sem gyakorolták a burzsoázia által számukra formailag biztosított, de ténylegesen körülnyirbált választói jogot még csak megközelítően sem olyan nagy mértékben, olyan gyakran, olyan általánosan, olyan könnyen és egyszerűen, mint a Szovjethatalom alatt. Ugyanakkor azonban a szovjet szervezet megszüntette a burzsoá demokratizmusnak azokat a negatív oldalait, amelyek megszüntetéséhez már a Párizsi Kommün hozzákezdett s amelyek szűk mivoltára, korlátozottságára a marxizmus régen rámutatott, nevezetesen a törvényhozó és a végrehajtó hatalom különválasztásán alapuló parlamentarizmust. A Szovjetek e két hatalom egybeolvasztásával közelebb viszik az államhatalmat a dolgozó tömegekhez és eltávolítják azt a válaszfalat, amit a polgári parlament jelentett, amely a parlamenti üzletemberek pénzügyi és börzemanipulációit fedező és a burzsoá közigazgatási apparátus sérthetetlenségét biztosító képmutató ígéretekkel becsapta a tömegeket.

8) A proletárforradalom csakis a szovjet államszervezetnek köszönhette azt, hogy egycsapásra össze tudta törni és alapjáig le tudta rombolni a régi, burzsoá államgépezetet, márpedig enélkül a szocialista építéshez mégcsak hozzá se lehetett volna fogni. Oroszországban ezidőszerint már teljesen le vannak rombolva a bürokratizmus erődjei, amely mindenütt és mindig — a monarchiában és a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságban egyaránt — a földbirtokosok és tőkések érdekeivel kapcsolta össze az államhatalmat. De a bürokratizmus elleni harc nálunk korántsem ért véget. A bürokrácia megkísérli visszaszerezni elvesztett állásainak egy részét: kihasználja egyrészt azt, hogy a lakosság tömegeinek kulturális színvonala nem elég magas, másrészt azt, hogy a városi munkások legfejlettebb rétege a katonai munka terén rendkívüli, csaknem emberfeletti erőfeszítést kénytelen kifejteni. Ezért

a harc folytatása a bürokratizmus ellen, a további szocialista építés sikere érdekében, feltétlenül és égetően szükséges.

9) Az ebben az irányban kifejtett munkának, amely elválaszthatatlan kapcsolatban van a Szovjethatalom fő történelmi feladatának, nevezetesen az állam teljes megszűnésére való áttérésnek a megvalósításával, először is abban kell állania, hogy a Szovjet minden tagja okvetlenül végezzen bizonyos államigazgatási munkát, másodszor abban, hogy ezek a munkák következetesen váltakozzanak, átfogják az államigazgatással összefüggő ügyek egész körét, az államigazgatás valamennyi ágát, harmadszor pedig abban, hogy egy sor fokozatos és körültekintően megválasztott, de következetesen végrehajtott rendszabállyal az egész dolgozó lakosságot egy szálig bevonják az államigazgatásban való önálló részvételbe.

10) A különbség egyrészt a polgári demokrácia és a parlamentarizmus, másrészt a szovjet- vagy proletárdemokrácia között nagyjában és egészében abban foglalható össze, hogy az előbbi a súlypontot a mindenféle szabadságok és jogok ünnepélyes és hangzatos kinyilatkoztatására helyezte, de ténylegesen éppen a lakosság többségének, a munkásoknak és parasztoknak nem engedte meg, hogy csak valamelyest is elegendő mértékben éljenek ezekkel a szabadságokkal és jogokkal. Ezzel szemben a proletár- vagy szovjet demokrácia a súlypontot nem arra helyezi, hogy kinyilatkoztassa az egész nép jogait és szabadságait, hanem arra, hogy éppen azoknak a dolgozó tömegeknek, amelyeket a tőke elnyomott és kizsákmányolt, a valóságban biztosítsa, hogy ténylegesen részt vehessenek az állam igazgatásában, ténylegesen felhasználhassák a legjobb épületeket és helyiségeket gyűlések és kongresszusok céljaira, a legjobb nyomdákat és a legnagyobb papírraktárakat (papírkészleteket) azok felvilágosítása céljából, akiket a kapitalizmus elbutított és elnyomott, biztosítsa éppen ezeknek a tömegeknek a reális (tényleges) lehetőséget arra, hogy fokozatosan megszabaduljanak a vallási előítéletek stb. rabságából. A Szovjethatalom legfontosabb munkája éppen arra irányul, hogy ténylegesen biztosítsa a dolgozóknak és kizsákmányoltaknak azt a lehetőséget,

hogy a valóságban éljenek a kultúra, a civilizáció és a demokrácia áldásaival, s ezt a munkát tántoríthatatlanul tovább kell folytatnia.

A nemzeti kérdésben az Oroszországi Kommunista Párt politikája, eltérően az imperializmus alatt megvalósíthatatlan nemzeti egyenlőség burzsoá-demokratikus hirdetésétől, az, hogy következetesen valóra váltsa valamennyi nemzet proletárjainak és általában dolgozó tömegeinek közeledését és egybeolvadását a burzsoázia megdöntéséért folytatott harcukban. A nagyoroszok iránti bizalmatlanság, amit a cári és burzsoá nagyorosz imperializmus korszaka hagyott örökül, gyorsan eltűnőben van azoknak a nemzeteknek dolgozó tömegeinél, amelyek az Orosz Birodalom keretébe tartoztak, eltűnik annak hatására, hogy megismerkednek Szovjet-Oroszországgal, de ez a bizalmatlanság nem minden nemzetnél és a dolgozó tömegeknek nem minden rétegénél tűnt el tökéletesen. Ezért különös óvatosságra van szükség a nemzeti érzés tekintetében, gondosan valóra kell váltani a nemzetek egyenlőségét és különválási szabadságát a gyakorlatban, hogy megszüntessük ennek a bizalmatlanságnak az alapját és elérjük valamennyi nemzet Szovjet Köztársaságainak minél szorosabb önkéntes szövetségét. Az elmaradott és gyenge nemzeteknek nyujtott segítséget fokozni kell azzal, hogy támogatást nyujtunk az egyes nemzetek munkásainak és parasztjainak önálló megszervezése és felvilágosítása terén a középkori és a burzsoá elnyomás elleni harcban, továbbá azzal, hogy támogatjuk az eleddig elnyomott vagy az egykor nem egyenjogú nemzetek nyelvének és irodalmának fejlődését.

A vallási politika terén (az Oroszországi Kommunista Párt) a proletárdiktatúra feladata az, hogy ne elégedjék meg az egyháznak az államtól és az iskolának az egyháztól való, már dekrétumban kimondott különválasztásával, vagyis olyan rendszabályokkal, amelyeket a burzsoá demokrácia megígért, de a tőke és a vallási propaganda sokféle tényleges kapcsolata következtében sehol a világon nem vitt végig. A proletárdiktatúrának végig kell vinnie a kizsákmányoló osztályok, a földbirtokosok és tőkések, és a vallási propaganda szervezete mint a tömegek tudat-

lanságának támasza közötti kapcsolatok megsemmisítését. A proletárdiktatúrának következetesen valóra kell váltania a dolgozó tömegek tényleges megszabadítását a vallási előítéletektől, s ezt propaganda és a tömegek tudatosságának emelése útján kell elérnie, egyúttal azonban gondosan el kell kerülnie, hogy bármiképpen megbántsa a lakosság hívő részének érzéseit és erősítse a vallási fanatizmust.

A közoktatás terén az Oroszországi Kommunista Párt azt tűzi ki feladatául, hogy végigvigye az 1917-es Októberi Forradalommal megkezdett ügyet, az iskolákat a burzsoázia osztályuralmának eszközéből ezen uralom megsemmisítésének, valamint a társadalom osztályokra tagozódása teljes megszüntetésének eszközévé változtassa át.

A proletárdiktatúra időszakában, vagyis a kommunizmus teljes megvalósítását lehetővé tevő feltételek előkészítésének időszakában, az iskolának olyannak kell lennie, amely nemcsak általában a kommunizmus elveinek közvetítője, hanem egyszersmind közvetítője annak az eszmei, szervezeti és nevelő befolyásnak is, amelyet a proletariátus gyakorol a dolgozó tömegek félproletár és nem-proletár rétegeire abból a célból, hogy a kommunizmus végleges megvalósítására képes nemzedéket neveljen.

A legközelebbi feladatok ezen az úton jelenleg a következők:

1) Az ingyenes és kötelező általános és politechnikai (a termelés minden fő ágával elméletileg és gyakorlatilag megismertető) oktatás megvalósítása minden fiú- és leánygyermek számára, 16 éves korig.

2) Az oktatás és a társadalmi-termelő munka szoros kapcsolatának megvalósítása.

3) Minden tanuló ellátása élelemmel, ruhával és tanszerekkel államköltségen.

4) Az agitáció és a propaganda fokozása a tanszemélyzet körében.

5) A kommunizmus eszméivel áthatott új pedagógus káderek kiképzése.

6) A dolgozó lakosság bevonása az oktatásügyben

való aktív részvételbe (a közoktatási tanácsok fejlesztése, az írástudók mozgósítása stb.).

7) A Szovjethatalom minden irányú segítsége a munkások és a dolgozó parasztok önképzése és önfejlesztése terén (könyvtárak, a felnőttek rendelkezésére álló iskolák, népegyetemek, előadássorozatok, filmszínházak, studiók stb. létesítése).

8) A kommunista eszmék legszélesebbkörű propagálása.

Az Oroszországi Kommunista Párt, amikor konkrétabban fejti ki a Szovjethatalom általános feladatait, jelenleg a következőképpen határozza meg ezeket a feladatokat:

gazdasági téren

a Szovjethatalom feladata jelenleg a következő:

(1) következetesen folytatnia kell és végig kell vinnie a burzsoázia kisajátítását, a termelési és forgalmi eszközöknek a Szovjet Köztársaság tulajdonává, vagyis valamennyi dolgozó közös tulajdonává változtatását, amit megkezdett és lényegében már be is fejezett.

(2) Különösen nagy figyelmet kell fordítania a dolgozók elvtársias fegyelmének fejlesztésére és megszilárdítására, egyéni kezdeményezésük és felelősségtudatuk minden irányú növelésére. Ez a legfontosabb, ha nem az egyetlen eszköz, amellyel véglegesen leküzdhetjük a kapitalizmust és a termelési eszközök magántulajdonának uralmából eredő szokásokat. E cél elérése érdekében lassú és kitartó munkával át kell nevelnünk a tömegeket, s az ilyen átnevelés nemcsak lehetségessé vált most, amikor a tömegek a gyakorlatban látták, hogy elkergettük a földbirtokost, a tőkést és a kereskedőt — ez az átnevelés most ténylegesen folyik is ezer meg ezer úton, a munkások és parasztok saját gyakorlati tapasztalatai útján. Rendkívül nagy jelentősége van ebben a tekintetben a dolgozók szakmai egyesülésének fejlesztésére irányuló munkának, amely egyesülés soha és sehol a világon nem haladt oly gyors ütemben, mint a Szovjethatalom alatt, de amelyet még fokozni kell, hogy a dolgozók mind egy szálig jól szervezett, centralizált,

fegyelmezett ipari szakszervezetekben egyesüljenek. Semmiképpen sem szabad megelégednünk a szakszervezeti mozgalom régi sablonjával, hanem rendszeresen, a gyakorlati tapasztalat eredményein ellenőrizve minden egyes lépésünket, a szakszervezeteket egyrészt az egész népgazdaság igazgatásának szerveivé kell átváltoztatnunk olyanformán, hogy egyre közelebb hozzuk a szakszervezeteket a Legfőbb Népgazdasági Tanácshoz, a Munkaügyi Népbiztossághoz, később pedig az állami igazgatás valamennyi ágához és hogy egyre szorosabb és szilárdabb kapcsolatot létesítünk közöttük; másrészt a szakszervezeteknek méginkább az egész dolgozó tömeg munkára való nevelésének és szocialista nevelésének szerveivé kell válniok, hogy az igazgatásban való részvétel során a munkásélcsapat ellenőrzése alatt a munkások elmaradottabb rétegei is szert tehessenek gyakorlati tapasztalatokra.

(3) A munka termelékenységének fokozása az egyik legfontosabb feladat, mert enélkül lehetetlen a kommunizmusra való végleges áttérés. Ennek a célnak elérése, azon kívül, hogy kitartó munkával felvilágosítjuk a tömegeket és emeljük kulturális színvonalukat, azt is megköveteli, hogy azonnal, széles körben és minden téren felhasználjuk a tudományos és műszaki szakembereket, akiket a kapitalizmus hagyott ránk örökségül és akik a legtöbb esetben feltétlenül polgári világnézetnek és polgári szokásoknak hódolnak. A pártnak, szoros szövetségben a szakmai egyesülésekkel, folytatnia kell korábbi vonalát: egyrészt a legkisebb politikai engedményt sem szabad tennie a szóbanforgó burzsoá rétegnek és kíméletlenül el kell nyomnia minden ellenforradalmi próbálkozását, másrészt pedig ugyanolyan kíméletlenül harcolnia kell az ellen a látszólag radikális, valójában azonban ostoba önhittség ellen, hogy a dolgozók le tudják küzdeni a kapitalizmust és a polgári rendet anélkül, hogy a burzsoá szakemberektől tanulnának, anélkül, hogy felhasználnák őket, anélkül, hogy kijárnák a velük együtt végzett munka hosszú iskoláját.

Amikor minden munka egyenlő díjazására és a teljes kommunizmusra törekszünk, semmiképpen sem tűzhetjük ki feladatunkul ennek az egyenlőségnek azonnali megvalósítását ebben a pillanatban, amikor csak az első

lépéseket tesszük a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet felé. Ezért egy bizonyos időre feltétlenül meg kell hagyni a szakemberek magasabb díjazását, hogy ne dolgozzanak rosszabbul, hanem jobban dolgozhassanak, mint azelőtt, és ugyanebből a célból nem szabad lemondanunk a legsikeresebb, különösen pedig a szervezési munka jutalmazásának rendszeréről sem; a prémium megengedhetetlen lesz a teljes kommunizmus rendszerében, de a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet korszakában nem nélkülözhetjük a prémiumokat, mint az elméleti megfontolások és a Szovjethatalom egyéves tapasztalatai egyaránt tanúsítják.

Ugyanakkor következetesen dolgoznunk kell azon, hogy a polgári szakembereket az öntudatos kommunisták által vezetett egyszerű munkások tömegével vállvetve végzett közös elvtársias munka légkörével vegyük körül, és türelmesen, néhány elkerülhetetlen kudarc miatt vissza nem torpanva, arra kell törekednünk, hogy a tudományos felkészültséggel rendelkező emberek felismerjék, mennyire förtelmes dolog az, amikor a tudományt egyéni meggazdagodásra és az embernek ember által való kizsákmányolására használják fel, hogy felismerjék, milyen magasztos feladatot teljesítenek, amikor a dolgozók egész tömegét megismertetik a tudománnyal.

(4) A kommunizmus megvalósítása, ami feltétlenül megköveteli, hogy a munkát országos viszonylatban a lehető legnagyobb mértékben és a lehető legszigorúbban centralizáljuk, feltételezi, hogy kiküszöböljük a munkásoknak azt a szakmai és helyi elszigeteltségét és szétforgácsoltságát, amely a tőke erejének és a munka gyengeségének egyik forrása volt. A szűklátókörű és korlátolt szakmai szellem és a szakmai önzés ellen folytatott harc, amely szorosan összefügg a város és a falu közötti ellentét megszüntetéséért folyó harccal, nagy nehézséggel jár és nem indítható meg széles körben mindaddig, amíg a népi munka termelékenységét nagy mértékben nem fokoztuk. Ehhez a munkához mégis azonnal hozzá kell fogni, még ha eleinte kisebb, helyi méretekben és kísérletképpen is, hogy összehasonlíthassuk a különböző szakmákban és helyeken életbeléptetett különféle rendszabályok ered-

ményeit. A Szovjethatalomnak a szakszervezetek közreműködésével, bizonyos közmunkák elvégzése céljából, az eddiginél hasonlíthatatlanul nagyobb mértékben és rendszeresebben kell mozgósítania az utolsó emberig az egész munkaképes lakosságot.

(5) Az elosztás terén a Szovjethatalom feladata jelenleg az, hogy következetesen folytassa a kereskedelem felváltását tervszerű, szervezett, országos méretekben megvalósított termékelosztással. A cél az egész lakosság megszervezése olyan termelő és fogyasztási kommúnákban, amelyek képesek a lehető leggyorsabban, legtervszerűbben, leggazdaságosabban, a lehető legkisebb munkaráfordítással elosztani valamennyi szükséges terméket olyanformán, hogy szigorúan központosítják az egész elosztási apparátust. Átmeneti eszközül e cél eléréséhez a szövetkezetek szolgálnak. Felhasználásuk annyiban rokon feladat a burzsoá szakemberek felhasználásával, hogy annak a szövetkezeti apparátusnak az élén, amelyet a kapitalizmustól örököltünk, burzsoá gondolkodáshoz és gazdálkodáshoz szokott emberek állanak. Az Oroszországi Kommunista Pártnak rendszeresen tovább kell folytatnia politikáját: kötelezni kell a párt valamennyi tagját, hogy dolgozzanak a szövetkezetekben, s azokat, a szakszervezetek segítségét is igénybe véve, kommunista szellemben irányítsák, fejlesszék a szövetkezetekben tömörült dolgozó lakosság öntevékenységét és fegyelmét, törekedjenek arra, hogy a szövetkezetek az egész lakosságot átfogják, és hogy ezek a szövetkezetek az egész vonalon egységes, az egész Szovjet Köztársaságra kiterjedő szövetkezetté olvadjanak egybe; végül, és ez a legfontosabb, hogy állandóan biztosítsák a dolgozók többi rétegére gyakorolt proletár befolyás túlsúlyát, és hogy mindenütt kipróbálják a gyakorlatban azokat a különféle rendszabályokat, amelyek megkönnyítik és valóra váltják az átmenetet a régi, kapitalista típusú kispolgári szövetkezetektől a proletárok és félproletárok vezetése alatt álló termelő és fogyasztási kommúnákhoz.

(6) A kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet első időszakában a pénzt lehetetlen egyszerre megszüntetni. Ennek következtében a lakosság burzsoá elemei a

magántulajdonban maradó bankjegyeket, ezeket a tanusítványokat, amelyek jogot adnak a kizsákmányolóknak társadalmi javak szerzésére, továbbra is kihasználják a spekuláció, a nyerészkedés és a dolgozók megrablása céljából. A burzsoá rablás e maradványa elleni harchoz a bankok államosítása egymagában nem elég. Az Oroszországi Kommunista Párt arra fog törekedni, hogy minél hamarabb a legradikálisabb rendszabályokat léptesse életbe, amelyek előkészítik a pénz megszüntetését, mindenekelőtt a pénznek takarékkönyvecskékkel, csekkekkel, társadalmi termékek beszerzésére feljogosító rövidlejáratú jegyekkel stb. való helyettesítését, a pénz kötelező bankbantartásának bevezetését stb. Az ilyen és hasonló rendszabályok előkészítésének és életbeléptetésének gyakorlati tapasztalata meg fogja majd mutatni, hogy melyek ezek között a legcélszerűbbek.

(7) A pénzügyek terén az Oroszországi Kommunista Párt progresszív jövedelem- és vagyonadót fog bevezetni minden esetben, amikor erre lehetőség nyílik. De ezek az esetek a föld, a legtöbb gyár, üzem és más vállalat magántulajdonának megszüntetése után nem fordulhatnak elő nagy számban. A proletárdiktatúra és a legfontosabb termelési eszközök állami tulajdonának időszakában az állam pénzügyeinek azon kell nyugodniok, hogy a különböző állami monopóliumok bevételeinek egy bizonyos részét közvetlenül az állam szükségleteire fordítják. A bevételek és kiadások egyensúlyba hozása csak az árucsere helyes megszervezése esetén valósítható meg, s ezt a célt szolgálja a termelő és fogyasztási kommúnák megszervezése és a közlekedés helyreállítása, ami a Szovjethatalom egyik legfőbb soronlevő célja.

Az agrárkérdés terén

a föld magántulajdonának megszüntetése, a földbirtokosok [majdnem] teljes kisajátítása és a föld szocializálásáról szóló törvény életbeléptetése után, amely elismeri, hogy a nagyüzemű közös gazdaság előnyben részesítendő, a Szovjethatalom fő feladata az ebbe az irányba vezető

legcélszerűbb és leggyakorlatiasabb átmeneti rendszabályok megtalálása és gyakorlati kipróbálása.

Az Oroszországi Kommunista Párt agrárpolitikájának alapvonala és vezérelve ebben a helyzetben az a törekvés, hogy mint eddig is, a falu proletár és félproletár elemeire támaszkodjék. Mindenekelőtt ezeket kell önálló erővé szervezni, ezeket kell közelebb hozni a városi proletariátushoz és kiragadni a falusi burzsoázia meg a kistulajdonosi érdekek befolyása alól. A szegényparasztbizottságok megszervezése az egyik lépés volt ezen az úton, a falusi pártsejtek megszervezése, a küldöttek Szovjetjeinek újjáválasztása a kulákok eltávolításával, a falusi proletárok és félproletárok sajátos típusú szakszervezeteinek létrehozása — ilyen és hasonló rendszabályokat feltétlenül életbe kell léptetni.

A kulákság, a falusi burzsoázia tekintetében az Oroszországi Kommunista Párt politikája az, hogy erélyesen harcol annak kizsákmányoló törekvései ellen, és elnyomja a szovjet, a szocialista politikával szemben tanusított ellenállását.

A középparasztság irányában az Oroszországi Kommunista Párt politikája az, hogy tapintatosan kell vele bánni; a középparasztságot külön kell választani a kulákoktól és semmiesetre sem szabad kiterjeszteni rá az elnyomó rendszabályokat; a középparaszt a szocializmusba való átmenet idején, osztályhelyzeténél fogva, a proletárhatalom szövetségese vagy legalábbis semleges elem lehet. Ezért, az elkerülhetetlen részletkudarcok és a középparasztság ingadozásai ellenére, következetesen a vele való megegyezésre kell törekedni, gondosan kell mérlegelni minden kívánságát és engedményeket kell tenni a szocialista átalakítások végrehajtási módjainak meghatározása során. Ennek során többek között első helyen szerepel a harc a Szovjethatalom azon képviselőinek visszaélései ellen, akik, csalárd módon felhasználva a kommunista elnevezést, a valóságban nem kommunista, hanem bürokrata, parancsolgató politikát folytatnak, és az ilyenek könyörtelen eltávolítása, szigorúbb ellenőrzés bevezetése révén, mind a szakszervezetek segítségével, mind pedig más módon.

Ami a kommunista mezőgazdaságra való áttérés

formáit illeti, az Oroszországi Kommunista Párt az élet által már létrehozott három fő formát fogja a gyakorlatban ellenőrizni: a szovjet gazdaságokat, a mezőgazdasági kommúnákat és a föld társas megművelése céljából alakult kommúnákat és egyesüléseket (valamint szövetkezeteket), s gondoskodni fog arról, hogy ezeket szélesebb körben és helyesebben alkalmazzák, különösen pedig azoknak a módszereknek fejlesztéséről, amelyek mellett a parasztok önkéntesen vesznek részt a társas alapon folytatott mezőgazdálkodásnak ezekben az új formáiban, továbbá arról, hogy megszervezze a dolgozó parasztságot az alulról kiinduló ellenőrzés megvalósítása és az elvtársias fegyelem megteremtése céljából.

A közellátási politika terén az Oroszországi Kommunista Párt az állami monopólium erősítése és fejlesztése mellett száll síkra, de nem mond le a szövetkezetek és magánkereskedők, illetőleg kereskedelmi alkalmazottak felhasználásáról és a prémiumrendszer alkalmazásáról, a Szovjethatalom által gyakorolt ellenőrzés feltételével és ennek az ügynek legjobb szervezeti megoldása céljából. A részleges engedményeket, amelyeket időről időre tenni kell, kizárólag olyan helyzetek idézik elő, amikor a szükség különösen kiéleződik, és ezek az engedmények sohasem vezetnek az állami monopólium megvalósítására irányuló szívós törekvés feladására. A kisparaszti gazdaság országában az állami monopólium megvalósítása nagyon nehéz, hosszantartó munkát igényel, és egész sor olyan átmeneti rendszabály gyakorlati kipróbálását követeli, amelyek különböző utakon vezetnek el a célhoz, vagyis ahhoz, hogy mindenütt helyesen működő termelő és fogyasztási kommúnákat szervezünk, amelyek minden terményfölösleget az államnak adnak át.

2

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT PROGRAMJÁNAK TERVEZETE

(1) Az 1917 október 25-i (november 7-i) oroszországi forradalom megvalósította a proletariátus diktatúráját, s a proletariátus, a szegényparasztság, vagyis a félproletariátus támogatásával, hozzákezdett a kommunista társadalom alapjainak megteremtéséhez. A proletariátus forradalmi mozgalmának növekedése valamennyi előrehaladott országban, e mozgalom szovjet formájának, vagyis olyan formájának a jelentkezése és fejlődése mindenfelé, amely közvetlenül a proletárdiktatúra megvalósítására irányul, végül a forradalom kezdete és fejlődésmenete különösen Ausztria-Magyarországon és Németországban, mindez szemléltetően megmutatta, hogy megkezdődött a proletár, kommunista világforradalom korszaka.

(2) E forradalom okainak, jelentőségének és céljainak helyes megértése megköveteli, hogy tisztázzuk a kapitalizmus lényegét és a kommunizmus irányában való fejlődésének elkerülhetetlenségét az imperializmuson és az imperialista háborúkon keresztül, amelyek meggyorsítják a kapitalizmus csődjét.

* * *

(3) A kapitalizmus és a polgári társadalom természetét, annak a társadalomnak a természetét, amely még a civilizált országok többségében uralkodik és amelynek fejlődése elkerülhetetlenül a proletariátus kommunista világforradalmára vezet, a mi régi programunk helyesen (leszámítva a pontatlan szociáldemokrata párt elnevezést) a következő tételekben jellemezte:

(4) „Ennek a társadalomnak fő sajátossága az árutermelés a tőkés termelési viszonyok alapján, amelyek között a termelési és áruforgalmi eszközök legfontosabb és legjelentősebb része egy kisszámú osztály birtokában van, míg a lakosság óriási többsége proletárokból és félproletárokból áll, akiket gazdasági helyzetük arra kényszerít, hogy állandóan vagy időről időre eladják munkaerejüket, vagyis bérmunkásoknak szegődjenek el a tőkésekhez, és munkájukkal előteremtsék a társadalom felsőbb osztályainak jövedelmét.

(5) A tőkés termelési viszonyok uralmának területe egyre jobban és jobban kiszélesedik, annak arányában, ahogyan a technika állandó tökéletesedése növeli a nagyüzemek gazdasági jelentőségét, azzal, hogy az önálló kistermelők kiszorítására vezet, egyrészüket proletárokká változtatja, a többieknek csökkenti a társadalmi és gazdasági életben betöltött szerepét, és helyenként többé vagy kevésbbé teljes, többé vagy kevésbbé szembetűnő, többé vagy kevésbbé súlyos függőségbe juttatja őket a tőkével szemben.

(6) Ugyanez a technikai haladás ezenkívül lehetővé teszi a vállalkozóknak, hogy a termelésben és az áruforgalomban egyre nagyobb mértékben alkalmazzák a női és a gyermekmunkát. Mivel pedig ez, másrészt, arra vezet, hogy a vállalkozóknak viszonylag kevesebb munkaerőre van szükségük, a munkaerőkereslet feltétlenül a kínálaton alul marad, aminek következtében a bérmunka egyre nagyobb mértékben függ a tőkétől, és fokozódik a bérmunka kizsákmányolása.

(7) A burzsoá országoknak ez a belső helyzete és állandóan élesedő kölcsönös versengésük a világpiacon egyre jobban megnehezíti az állandóan növekvő mennyiségben termelt áruk eladását. A túltermelés többé vagy kevésbbé éles ipari válságokban jut kifejezésre, amelyeket az ipari pangás hosszabb vagy rövidebb időszakai követnek; a túltermelés a burzsoá társadalomban a termelőerők fejlődésének elkerülhetetlen következménye. A válságok és az ipari pangás időszakai még jobban tönkreteszik a kistermelőket, még jobban növelik a bérmunka függését a tőkétől, még gyorsabban vezetnek a munkásosztály

helyzetének viszonylagos, olykor pedig abszolút rosszabbodására.

(8) Ilyenformán a technika tökéletesedése, amely a munka termelékenységének fokozódását és a társadalmi gazdagság növekedését jelenti, a polgári társadalomban azt eredményezi, hogy egyre nagyobb lesz a társadalmi egyenlőtlenség, hogy növekszik a vagyonosok és a nincstelenek között a távolság, s hogy egyre szélesebb dolgozó tömegeknek nincs biztosítva a megélhetése, egyre szélesebb dolgozó tömegeket fenyeget munkanélküliség és mindenféle nélkülözés.

(9) De mindezeknek a polgári társadalomra jellemző ellentmondásoknak kibontakozása és elmélyülése arányában nő a dolgozó és kizsákmányolt tömeg elégedetlensége is a fennálló renddel szemben, növekszik a proletárok száma és egybeforrottsága, élesedik harcuk kizsákmányolóik ellen. Ugyanakkor a technika tökéletesedése azzal, hogy összpontosítja a termelési és forgalmi eszközöket, és társadalmasítja a munkafolyamatot a tőkés vállalatokban, egyre gyorsuló ütemben teremti meg a tőkés termelési viszonyok kommunista termelési viszonyokkal történő felváltásának, vagyis annak a szociális forradalomnak anyagi lehetőségét, amely a nemzetközi kommunista párt mint a proletár osztálymozgalom tudatos kifejezője egész tevékenységének végső célja.

(10) A proletariátus szociális forradalma azzal, hogy a termelési és forgalmi eszközök magántulajdonát azok társadalmi tulajdonával váltja fel és tervszerűen szervezi meg a társadalmi termelési folyamatot, hogy ezáltal biztosítsa a társadalom minden tagjának jólétét és mindenirányú fejlődését, megszünteti a társadalom osztályokra tagozódását s ezzel felszabadítja az egész elnyomott emberiséget, mert véget vet annak, hogy a társadalom egyik része bármilyen formában is kizsákmányolja a másikat.

(11) Ennek a szociális forradalomnak elengedhetetlen feltétele a proletariátus diktatúrája, vagyis az, hogy a proletariátus olyan politikai hatalmat vívjon ki, amely lehetővé teszi számára, hogy elnyomja a kizsákmányolók minden ellenállását. A nemzetközi kommunista párt fel-

adatául tűzi ki, hogy képessé tegye a proletariátust nagy történelmi küldetésének teljesítésére, s ezért olyan önálló politikai párttá szervezi, amely szemben áll valamennyi burzsoá párttal, vezeti a proletariátus osztályharcának minden megnyilvánulását, leleplezi a proletariátus előtt a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak érdekeinek kibékíthetetlen ellentétét, és megmagyarázza neki a küszöbön álló szociális forradalom történelmi jelentőségét és szükséges feltételeit. Ugyanakkor az egész dolgozó és kizsákmányolt tömeg előtt feltárja, hogy helyzete a kapitalista társadalomban reménytelen, s hogy a tőkés iga alól való saját felszabadulása érdekében elengedhetetlen a szociális forradalom. A munkásosztály pártja, a kommunista párt, a dolgozó és kizsákmányolt lakosság valamennyi rétegét soraiba hívja, amennyiben ezek magukévá teszik a proletariátus álláspontját."

* * *

(12) A tőke koncentrációjának és centralizációjának folyamata megszüntette a szabadversenyt, és a XX. század elején az egész gazdasági életben döntő jelentőséget nyert hatalmas tőkés monopolista szövetségek — szindikátusok, kartellek, trösztök — létrehozására, a banktőkének a rendkívül nagy mértékben összpontosult ipari tőkével való egybeolvadására, az idegen országokba irányuló fokozott tőkekivitelre és arra vezetett, hogy megkezdődött a világ gazdasági felosztása, amely területileg már fel van osztva a leggazdagabb országok, a tőkés hatalmak egyre nagyobb és nagyobb csoportjait felölelő trösztök között. A finánctőke e korszaka, a tőkés államok közötti hallatlanul elkeseredett harc korszaka — az imperializmus korszaka.

(13) Ebből elkerülhetetlenül következnek az imperialista háborúk, a felvevő piacokért, a tőkebefektetési területekért, nyersanyagért és olcsó munkaerőért, vagyis a világuralomért és a kis és gyenge népek elnyomásáért folytatott háborúk. Az 1914—1918-as első nagy imperialista háború éppen ilyen háború.

(14) A világkapitalizmus rendkívül magas fejlettségi foka általában; az a tény, hogy a szabadversenyt

államмonopolista kapitalizmus váltotta fel; hogy a bankok, továbbá a tőkés szövetségek előkészítik a javak termelési és elosztási folyamata társadalmi szabályozásának apparátusát; hogy a tőkés monopóliumok növekedésével kapcsolatban növekszik a drágaság és az a nyomás, amelyet a szindikátusok a munkásosztályra gyakorolnak; hogy az imperialista állam szolgaságba dönti a munkásosztályt, hogy hatalmas nehézségekbe ütközik a proletariátus gazdasági és politikai harca; az imperialista háború szülte borzalmak, nyomor és pusztulás — mindez a kapitalizmus most elért fejlődési fokát a proletár, kommunista forradalom korszakává avatja.

Ez a korszak megkezdődött.

(15) Csak a proletár, kommunista forradalom vezetheti ki az emberiséget abból a zsákutcából, amelybe az imperializmus és az imperialista háborúk juttatták. Bármilyenek legyenek is a forradalom nehézségei és esetleges ideiglenes kudarcai vagy az ellenforradalom hullámai — a proletariátus végleges győzelme elkerülhetetlen.

* * *

(16) A proletár világforradalom győzelme az előrehaladott országok munkásosztályának legteljesebb kölcsönös bizalmát, legszorosabb testvéri szövetségét és forradalmi akcióinak lehető legnagyobb egységét követeli. Ezek a feltételek nem valósíthatók meg, ha nem szakítunk határozottan, elvileg és nem harcolunk kíméletlenül a szocializmusnak azzal a burzsoá jellegű eltorzításával, amely győzött a hivatalos „szociáldemokrata" és „szocialista" pártok vezető csoportjaiban.

(17) Ilyen eltorzítás, egyrészt, az opportunizmus és a szociálsovinizmus, a szavakban szocialista, a valóságban soviniszta irányzat, amely „saját" nemzeti burzsoáziája rabló érdekeinek védelmét a „haza védelmének" hazug jelszavával leplezi mind általában, mind pedig különösen az 1914—1918-as imperialista háború idején. Ez az irányzat annak következtében jött létre, hogy az előrehaladott kapitalista államok azáltal, hogy kirabolják a gyarmati és gazdaságilag gyenge népeket, lehetővé tették a burzsoázia számára, hogy az e rablás révén szerzett extra-

profit morzsáival megvesztegesse a proletariátus felső rétegeit, békés időkben elviselhető kispolgári megélhetést biztosítson számukra és szolgálatába fogadja ennek a rétegnek a vezéreit. Az opportunisták és a szociálsoviniszták mint a burzsoázia kiszolgálói a proletariátus közvetlen osztályellenségei, különösen most, amikor, szövetségben a kapitalistákkal, fegyveres kézzel nyomják el a proletariátus forradalmi mozgalmát mind saját országukban, mindpedig idegen országokban.

(18) Másrészt, a szocializmus burzsoá jellegű eltorzítása volt a valamennyi tőkés országban egyaránt megfigyelhető „centrista" irányzat, amely a szociálsoviniszták és a kommunisták között ingadozik, az előbbiekkel való egység mellett kardoskodik és kísérletet tesz arra, hogy új életre keltse a csődbe jutott II. Internacionálét. A proletariátus felszabadításáért folytatott harcának csakis az új, III., Kommunista Internacionále a vezetője, amelyet ténylegesen a kommunista pártoknak számos országban, különösen pedig Németországban, a korábbi szocialista pártok valóban proletár elemeiből történt megalakulásával alapítottak, és amely egyre nagyobb rokonszenvre tesz szert valamennyi ország proletariátusának tömegeiben. Ez az Internacionále nemcsak elnevezésében tér vissza a marxizmushoz, hanem egész eszmei és politikai tartalmával, minden tettével is Marx forradalmi, a burzsoá és opportunista eltorzításoktól megtisztított tanítását váltja valóra.

* * *

„Pravda" 43. sz.
1919 február 25.

3

TOLDALÉK A PROGRAM POLITIKAI RÉSZÉHEZ

Hogy elkerüljük az átmeneti jellegű történeti szükségszerűségek helytelen általánosítását, az Oroszországi Kommunista Párt ugyanakkor köteles a dolgozó tömegeknek megmagyarázni, hogy az állampolgárok egy részének a választójogtól való megfosztása a Szovjet Köztársaságban egyáltalán nem az állampolgárok egy meghatározott kategóriáját érinti úgy, hogy életfogytiglan jogfosztottá teszi őket, mint ez a polgári-demokratikus köztársaságok többségében történt, hanem csak a kizsákmányolókat érinti, csak azokat, akik a szocialista Szovjet Köztársaság alaptörvényei ellenére makacsul ragaszkodnak kizsákmányolói helyzetükhöz, a kapitalista viszonyok fenntartásához. Tehát a Szovjet Köztársaságban, egyrészt, a szocializmus megerősödésével és azok számának csökkenésével, akiknek objektíve megvan a lehetőségük arra, hogy megmaradjanak kizsákmányolóknak vagy fenntartsák a kapitalista viszonyokat, magától csökkenni fog a választójogtól megfosztottak százalékaránya. Ez az arány ma Oroszországban aligha több két-három százaléknál. Másrészt, a legközelebbi jövőben a kívülről jövő támadás megszűnése és a kisajátítók kisajátításának befejezése, bizonyos feltételek mellett, olyan helyzetet teremthet, amikor a proletár államhatalom más eszközöket fog választani a kizsákmányolók ellenállásának letörésére és be fogja vezetni az általános választójogot minden korlátozás nélkül.

4

TÖREDÉK A PROGRAM POLITIKAI RÉSZÉBŐL

A Szovjet Alkotmány, amely a dolgozó tömegeknek a polgári demokráciánál és a parlamentarizmusnál hasonlíthatatlanul nagyobb lehetőséget biztosít arra, hogy a munkások és parasztok a legkönnyebb és leghozzáférhetőbb módon ejthessék meg a küldöttek *választását és visszahívását*, ugyanakkor kiküszöböli a parlamentarizmusnak már a Párizsi Kommün óta tisztázott hátrányos oldalait, így különösen a *törvényhozó és végrehajtó* hatalom különválasztását, a parlament elszigeteltségét a tömegektől stb.

A Szovjet Alkotmány azzal is közelebb viszi az államapparátust a tömegekhez, hogy választási egységgé és az állam alapsejtjévé nem a területi beosztáson alapuló kerület, hanem a termelési egység (az üzem, a gyár) válik.

Az államapparátusnak a tömegekkel való szorosabb kapcsolata, a Szovjetek mellett, lehetővé teszi, hogy létrehozzuk ált . . .[15]

5

A NEMZETEK KÖZTI KAPCSOLATOKRÓL SZÓLÓ PROGRAMPONT

A nemzeti kérdésben az államhatalom birtokába jutott proletariátus politikája, az imperializmus idején megvalósíthatatlan nemzeti egyenlőség burzsoá-demokratikus formai kihirdetésétől eltérően, az, hogy következetesen és ténylegesen megvalósítsa valamennyi nemzet munkásainak és parasztjainak közeledését és egybeolvadását a burzsoázia megdöntéséért vívott forradalmi harcukban. E cél megvalósítása megköveteli a gyarmati és más, elnyomott vagy nemteljesjogú helyzetben levő nemzetek teljes felszabadítását és azt, hogy biztosítsuk számukra a különválás szabadságát, mint annak a biztosítékát, hogy a különféle nemzetek dolgozó tömegeinek a kapitalizmustól örökölt kölcsönös bizalmatlansága és az elnyomott nemzetek munkásainak az elnyomó nemzetek munkásaival szemben érzett haragja teljesen eloszlik s tudatos és önkéntes szövetség váltja fel. Azoknak a nemzeteknek munkásai részéről, amelyek a kapitalizmus idején elnyomó nemzetek voltak, különös óvatosságra van szükség, nehogy megsértsék az elnyomott nemzetek nemzeti érzéseit (például a nagyoroszok, az ukránok és a lengyelek a zsidókét, a tatárok a baskirokét stb.), továbbá arra, hogy ne csak a korábban elnyomott nemzetek dolgozó tömegeinek tényleges egyenjogúságát, hanem nyelvük és irodalmuk fejlesztését is támogassák, a kapitalista korszaktól örökölt bizalmatlanság és elidegenedés minden nyomának kiküszöbölése céljából.

6

TOLDALÉK A NEMZETI KÉRDÉSRŐL SZÓLÓ PROGRAMPONT VÉGLEGES TERVEZETÉHEZ

Abban a kérdésben, hogy ki képviseli a nemzet különválásra irányuló akaratát, az OKP történelmi és osztályállásponton van és számol azzal, hogy a szóbanforgó nemzet történelmi fejlődésének milyen fokán áll: a középkoriságtól a burzsoá demokrácia felé, vagypedig a burzsoá demokráciától a szovjet vagy proletár demokrácia felé vezető úton stb. Minden esetre, a . . .[16]

7

BEVEZETÉS A KATONAI KÉRDÉSRŐL SZÓLÓ PROGRAMPONTHOZ

A katonai feladatok és a katonai munka terén a helyzet a Szovjet Köztársaságban a proletárdiktatúra alatt a következőképpen alakult.

Az imperialista háború, mint azt pártunk régen előre látta, nem végződhetett igazságos békével, sőt általában nem végződhetett úgy sem, hogy a burzsoá kormányok egyszerűen valamennyire is tartós békét kötnek. A demokratáknak, szocialistáknak és szociáldemokratáknak ezt a kispolgári illúzióját az események menete halomra döntötte. Ellenkezőleg, az imperialista háború szemünk láttára csapott át és csap át a proletariátus vezette kizsákmányolt dolgozó tömegeknek a kizsákmányolók, a burzsoázia ellen irányuló polgárháborújába.

Mind a kizsákmányolók ellenállása, amely a proletariátus részéről gyakorolt nyomás növekedése arányában nő és amelyet a proletariátusnak egyes országokban aratott győzelmei különösen fokoztak, mindpedig a burzsoázia nemzetközi szolidaritása és nemzetközi szervezettsége, mindez elkerülhetetlenül oda vezet, hogy az egyes országokon belül folyó polgárháború egybekapcsolódik a proletár országok és a tőke uralmát védelmező burzsoá országok közötti forradalmi háborúkkal. Az ilyen háborúk osztályjellege folytán a védelmi és a támadó háborúk közötti különbség véglegesen elveszti minden értelmét.

Nagyjában és egészében a nemzetközi polgárháborúnak ez a nálunk, a szemünk láttára, 1918 végétől különösen gyorsan kibontakozó fejlődési folyamata a kapitalizmus idején az osztályharc törvényszerű terméke és

a nemzetközi proletárforradalom győzelme felé vezető törvényszerű lépcsőfok.

Ezért az Oroszországi Kommunista Párt határozottan elutasítja a kapitalizmus alatti lefegyverzésbe vetett reményeket mint a kispolgári demokraták reakciós nyárspolgári illúzióit, még akkor is, ha ezek a kispolgári demokraták szocialistáknak és szociáldemokratáknak nevezik magukat, s az efféle jelszavakkal, amelyek valójában csak a burzsoázia kezére játszanak, azt a jelszót állítja szembe, hogy fel kell fegyverezni a proletariátust és le kell fegyverezni a burzsoáziát, maradéktalanul és kíméletlenül el kell nyomni a kizsákmányolók ellenállását, harcolni kell az egész világ burzsoáziáján aratott győzelemig, a belső polgárháborúban és a nemzetközi forradalmi háborúkban egyaránt.

A katonai munka több mint egyévi tapasztalata és a proletár forradalmi hadsereg megteremtése azután, hogy a dolgozó tömegeket hihetetlenül elcsigázta és kimerítette a háború, az Oroszországi Kommunista Pártot a következő alapvető következtetésekre vezette:

8

A BÍRÁSKODÁSRÓL SZÓLÓ PROGRAMPONT ELSŐ BEKEZDÉSE

A kommunisták pártja a proletárdiktatúrán át a kommunizmus felé vezető úton félredobja a demokratikus jelszavakat és maradéktalanul felszámolja a burzsoá uralom olyan szerveit is, mint a korábbi rendszerű bíróságok, s munkás-paraszt osztálybíróságokkal váltja fel azokat. A proletariátus, miután a kezébe vett minden hatalmat, a korábbi határozatlan jelszó helyett: „ A bírákat a népnek kell választania", kiadja az osztályjelszót: „A bírákat a dolgozók soraiból csakis a dolgozóknak kell választaniok", és valóra is váltja ezt a bíráskodás egész szervezetében. A kommunista párt, amikor a munkásoknak és parasztoknak csak olyan képviselőit választja be a bíróságba, akik nem vesznek igénybe bérmunkát haszonszerzés céljából, nem tesz megkülönböztetést a nőkkel, egy szintre helyezi a két nemet valamennyi jog tekintetében mind a bírák választása, mind a bírói kötelességek teljesítése során. A párt, miután hatályon kívül helyezte a megdöntött kormányok törvényeit, a szovjet választók által megválasztott bíráknak kiadja a jelszót — váltsák valóra a proletariátus akaratát rendeleteinek alkalmazásával, abban az esetben pedig, ha nincs megfelelő rendelet vagy a rendelet hiányos, vezérelje őket a szocialista jogtudat s dobják félre a megdöntött kormányok törvényeit.

9

A KÖZOKTATÁSRÓL SZÓLÓ PROGRAMPONT

A közoktatás terén az Oroszországi Kommunista Párt azt tűzi ki feladatául, hogy végigvigye az 1917-es Októberi Forradalommal megkezdett ügyet, az iskolákat a burzsoázia osztályuralmának eszközéből ezen uralom megsemmisítésének eszközévé, valamint a társadalom osztályokra tagozódása teljes megszüntetésének eszközévé változtassa át. Az iskolának a proletárdiktatúra eszközévé, vagyis olyanná kell válnia, amely nemcsak általában a kommunizmus elveinek közvetítője, hanem egyszersmind közvetítője annak az eszmei, szervezeti és nevelő befolyásnak is, amelyet a proletariátus gyakorol a dolgozó tömegek félproletár és nem-proletár rétegeire, a kizsákmányolók ellenállásának teljes elnyomása és a kommunista rendszer megvalósítása érdekében. A legközelebbi feladatok ezen az úton jelenleg a következők:

(1) a munkások és dolgozó parasztok öntevékenységének további fejlesztése a közoktatás terén, a Szovjethatalom mindenre kiterjedő segítségével;

(2) nemcsak a tanszemélyzet egy részének vagy többségének, mint most, hanem az egész tanszemélyzetnek teljes egészében való kézbentartása olyan értelemben, hogy eltávolítjuk a javíthatatlan burzsoá ellenforradalmi elemeket és biztosítjuk a kommunista elvek (politika) lelkiismeretes érvényesítését;

(3) az ingyenes és kötelező általános és politechnikai (a termelés minden fő ágával elméletileg és gyakorlatilag megismertető) oktatás megvalósítása minden fiú- és leánygyermek számára, 16 éves korig;

(4) az oktatás és a társadalmi-termelő munka szoros kapcsolatának megvalósítása;

(5) minden tanuló ellátása élelemmel, ruhával és tanszerekkel államköltségen;

(6) a dolgozó lakosság bevonása az oktatásügyben való aktív részvételbe (a közoktatási tanácsok fejlesztése, az írástudók mozgósítása stb.);

illetőleg ad* 2) (7) a tanszemélyzet szoros kapcsolata az OKP agitációs és propaganda apparátusával.

* — 2) ponthoz. — *Szerk.*

10

A VALLÁSI VISZONYOKRÓL SZÓLÓ PROGRAMPONT

A vallás tekintetében az Oroszországi Kommunista Párt politikája az, hogy ne elégedjék meg az egyháznak az államtól és az iskolának az egyháztól való, dekrétumban már kimondott különválasztásával, vagyis olyan rendszabályokkal, amelyeket a burzsoá demokrácia megígért, de a tőke és a vallási propaganda sokféle tényleges kapcsolata következtében sehol a világon nem vitt végig.

A párt arra törekszik, hogy teljesen megsemmisítse a kizsákmányoló osztályok és a vallási propaganda szervezete közötti kapcsolatokat, továbbá, hogy ténylegesen megszabadítsa a dolgozó tömegeket a vallási előítéletektől, s ebből a célból megszervezi a legszélesebbkörű tudományos-felvilágosító és vallásellenes propagandát. Ugyanakkor gondosan el kell kerülnie a hívők érzéseinek bármiféle megbántását, ami csak a vallási fanatizmus erősödésére vezet.

II

A PROGRAM GAZDASÁGI RÉSZÉNEK PONTJAI

Az Oroszországi Kommunista Párt, most, amikor konkrétabb formában fejti ki a Szovjethatalom általános feladatait, a következőképpen határozza meg ezeket a feladatokat:

gazdasági téren

a Szovjethatalom feladata jelenleg a következő:

(1) következetesen folytatnia kell és végig kell vinnie a burzsoázia kisajátítását, a termelési és forgalmi eszközöknek a Szovjet Köztársaság tulajdonává, vagyis valamennyi dolgozó közös tulajdonává változtatását, amit megkezdett és lényegében már be is fejezett.

(2) Különösen nagy figyelmet kell fordítania a dolgozók elvtársias fegyelmének fejlesztésére és megszilárdítására, egyéni kezdeményezésük és felelősségtudatuk mindenirányú növelésére. Ez a legfontosabb, ha nem az egyetlen eszköz, amellyel véglegesen leküzdhetjük a kapitalizmust és a termelési eszközök magántulajdonának uralmából eredő szokásokat. E cél elérése érdekében lassú és kitartó munkával át kell nevelnünk a tömegeket, s az ilyen átnevelés nemcsak lehetségessé vált most, amikor a tömegek a gyakorlatban látták, hogy elkergettük a földbirtokost, a tőkést és a kereskedőt — ez az átnevelés most ténylegesen folyik is ezer meg ezer úton, a munkások és parasztok saját gyakorlati tapasztalatai útján. Rendkívül nagy jelentősége van ebben a tekintetben a dolgozók szakmai egyesülésének fejlesztésére irányuló munkának, amely egyesülés soha és sehol a világon nem haladt oly gyors ütemben, mint a

Szovjethatalom alatt, de amelyet még fokozni kell, hogy a dolgozók mind egy szálig jól szervezett, centralizált, fegyelmezett ipari szakszervezetekben egyesüljenek.

8.[17] Ugyancsak a termelőerők fejlesztésének feladata megköveteli, hogy azonnal, széles körben és minden téren felhasználjuk a kapitalizmus által örökségül ránkhagyott tudományos és műszaki szakembereket, annak ellenére, hogy ezek a legtöbb esetben feltétlenül polgári világnézetnek és polgári szokásoknak hódolnak. A pártnak, szoros szövetségben a szakmai egyesülésekkel, folytatnia kell korábbi vonalát: egyrészt a legkisebb politikai engedményt sem szabad tennie a szóbanforgó burzsoá rétegnek és kíméletlenül el kell nyomnia minden ellenforradalmi próbálkozását, másrészt pedig ugyanolyan kíméletlenül harcolnia kell az ellen a látszólag radikális, valójában azonban ostoba önhittség ellen, hogy a dolgozók le tudják küzdeni a kapitalizmust és a polgári rendet anélkül, hogy a burzsoá szakemberektől tanulnának, anélkül, hogy felhasználnák őket, anélkül, hogy kijárnák a velük együtt végzett munka hosszú iskoláját.

A Szovjethatalom, amikor minden munka egyenlő díjazására és a teljes kommunizmusra törekszik, nem tűzheti ki feladatául ennek az egyenlőségnek azonnali megvalósítását ebben a pillanatban, amikor csak az első lépéseket tesszük a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet felé. Ezért egy bizonyos időre feltétlenül meg kell hagyni a szakemberek magasabb díjazását, hogy ne dolgozzanak rosszabbul, hanem jobban dolgozhassanak, mint azelőtt, és ugyanebből a célból nem szabad lemondanunk a legsikeresebb, különösen pedig a szervezési munka jutalmazásának rendszeréről sem.

Ugyancsak feltétlenül szükséges, hogy a polgári szakembereket az öntudatos kommunisták által vezetett egyszerű munkások tömegével vállvetve végzett közös elvtársias munka légkörébe helyezzük, s ezzel előmozdítsuk a fizikai és szellemi munka dolgozóinak, akiket a kapitalizmus elválasztott egymástól, kölcsönös megértését és közeledését.

A Szovjethatalomnak, a szakszervezetek közreműködé-

sével, bizonyos közmunkák elvégzése céljából az eddiginél hasonlíthatatlanul nagyobb mértékben és rendszeresebben kell mozgósítania az utolsó emberig az egész munkaképes lakosságot.

Az elosztás terén a Szovjethatalom feladata jelenleg az, hogy következetesen folytassa a kereskedelem felváltását tervszerű, szervezett, országos méretekben megvalósított termékelosztással. A cél az egész lakosság megszervezése az olyan fogyasztási kommúnák egységes hálózatában, amelyek képesek a lehető leggyorsabban, legtervszerűbben, leggazdaságosabban, a lehető legkisebb munkaráfordítással elosztani valamennyi szükséges terméket olyanformán, hogy szigorúan központosítják az egész elosztási apparátust.

Ebből a célból az átmeneti és különböző elveket egyesítő formációk jelenlegi pillanatában különösen fontos, hogy a szovjet közellátási szervek felhasználják a szövetkezeteket mint a tervszerű elosztás egyetlen, tömegeket átfogó apparátusát, azt az apparátust, amelyet a kapitalizmustól örököltünk.

Az Oroszországi Kommunista Pártnak. minthogy elvileg csakis ennek az apparátusnak ilyenfajta kommunista továbbfejlesztését, nempedig elvetését tartja helyesnek, rendszeresen tovább kell folytatnia politikáját: kötelezni kell a párt valamennyi tagját, hogy dolgozzanak a szövetkezetekben, s azokat, a szakszervezetek segítségét is igénybevéve, kommunista szellemben irányítsák, fejlesszék a szövetkezetekben tömörült dolgozó lakosság öntevékenységét és fegyelmét, törekedjenek arra, hogy a szövetkezetek az egész lakosságot átfogják és hogy ezek a szövetkezetek az egész vonalon egységes, az egész Szovjet Köztársaságra kiterjedő szövetkezetté olvadjanak egybe; végül, és ez a legfontosabb, hogy állandóan biztosítsák a dolgozók többi rétegére gyakorolt proletár befolyás túlsúlyát és hogy mindenütt kipróbálják a gyakorlatban azokat a különféle rendszabályokat, amelyek megkönnyítik és valóra váltják az átmenetet a régi, kapitalista típusú kispolgári szövetkezetektől a proletárok és félproletárok vezetése alatt álló fogyasztási kommúnákhoz.

(6) A kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet első időszakában a pénzt lehetetlen egyszerre megszüntetni. Ennek következtében a lakosság burzsoá elemei a magántulajdonban maradó bankjegyeket, ezeket a tanúsítványokat, amelyek jogot adnak a kizsákmányolóknak társadalmi javak szerzésére, továbbra is kihasználják a spekuláció, a nyerészkedés és a dolgozók megrablása céljából. A burzsoá rablás e maradványa elleni harchoz a bankok államosítása egymagában nem elég. Az Oroszországi Kommunista Párt arra fog törekedni, hogy minél hamarabb a legradikálisabb rendszabályokat léptesse életbe, amelyek előkészítik a pénz megszüntetését, mindenekelőtt a pénznek takarékkönyvecskékkel, csekkekkel, társadalmi termékek beszerzésére feljogosító rövidlejáratú jegyekkel stb. való helyettesítését, a pénz kötelező bankban tartásának bevezetését stb. Az ilyen és hasonló rendszabályok előkészítésének és életbeléptetésének gyakorlati tapasztalata meg fogja majd mutatni, hogy melyek ezek között a legcélszerűbbek.

(7) A pénzügyek terén az Oroszországi Kommunista Párt progresszív jövedelem- és vagyonadót fog bevezetni minden esetben, amikor erre lehetőség nyílik. De ezek az esetek a föld, a legtöbb gyár, üzem és más vállalat magántulajdonának megszüntetése után nem fordulhatnak elő nagy számban. A proletárdiktatúra és a legfontosabb termelési eszközök állami tulajdonának időszakában az állam pénzügyeinek azon kell nyugodniok, hogy a különböző állami monopóliumok bevételeinek egy bizonyos részét közvetlenül az állam szükségleteire fordítják. A bevételek és kiadások egyensúlyba hozása csak az árucsere helyes megszervezése esetén valósítható meg, s ezt a célt szolgálja a fogyasztási kommúnák megszervezése és a közlekedés helyreállítása, ami a Szovjethatalom egyik legfőbb soronlevő célja.

12

A PROGRAM AGRÁRPONTJA

A Szovjethatalom, miután teljesen megszüntette a föld magántulajdonát, már áttért a nagyüzemű szocialista földművelés megszervezését célzó egész sor rendszabály életbeléptetésére. E rendszabályok közül a legfontosabb a szovjet gazdaságok, vagyis a szocialista mezőgazdasági nagyüzemek megszervezése, és a mezőgazdasági kommúnák, vagyis a közös nagyüzemű gazdálkodás folytatása céljából létrejött önkéntes földműves-egyesületek, továbbá a föld társas megművelésére alakult társulatok, valamint szövetkezetek felkarolása; a bevetetlenül maradt földek állami közreműködéssel történő bevetésének megszervezése, akárkié legyen a szóbanforgó föld; minden rendelkezésre álló agronómiai erő mozgósítása az állam közreműködésével a mezőgazdaság színvonalának emelését célzó erélyes rendszabályok érdekében stb.

Az Oroszországi Kommunista Párt mindezekben a rendszabályokban a mezőgazdasági munka termelékenysége feltétlenül szükséges fokozásának egyetlen útját látja, s arra törekszik, hogy ezeket a rendszabályokat lehetőleg minél teljesebben életbeléptessék, kiterjesszék az ország elmaradottabb területeire és további lépések történjenek ugyanebben az irányban.

Tekintve, hogy a város és falu közti ellentét a falu gazdasági és kulturális elmaradottságának egyik legfőbb oka, hogy ez az ellentét az oly mélyreható válság korában, mint a jelenlegi, a várost és a falut egyaránt az elfajulás és a pusztulás közvetlen veszélyének teszi ki, az Oroszországi Kommunista Párt ennek az ellentétnek megszüntetésében a kommunista építés egyik legfőbb feladatát

látja, s a fentebb megjelölt rendszabályok mellett feltétlenül szükségesnek tartja ipari munkások széleskörű és tervszerű bevonását a mezőgazdaság terén folyó kommunista építésbe, valamint a Szovjethatalom által ebből a célból már megalapított országos „Munkás Együttműködési Bizottságok" és ehhez hasonlók tevékenységének fejlesztését.

Az Oroszországi Kommunista Párt egész falusi munkájában, mint azelőtt is, a falu proletár és félproletár rétegeire támaszkodik, mindenekelőtt önálló erővé szervezi azokat olyanformán, hogy létrehozza a szegényparasztbizottságokat, a falusi pártsejteket, a falu proletárjainak és félproletárjainak különleges típusú szakszervezeteit stb., minden módon közelebb hozza azokat a városi proletariátushoz s megszabadítja őket a falusi burzsoázia és a kistulajdonosi érdekek befolyásától.

A kulákság, a falusi burzsoázia tekintetében az Oroszországi Kommunista Párt politikája az, hogy erélyesen harcol annak kizsákmányoló törekvései ellen, és elnyomja a szovjet, a kommunista politikával szemben tanúsított ellenállását.

A középparasztság irányában az Oroszországi Kommunista Párt politikája az, hogy fokozatosan és tervszerűen bevonja a középparasztságot a szocialista építés munkájába. A párt feladatául tűzi ki, hogy a középparasztságot elválasztja a kulákoktól, a szükségletei iránt tanúsított figyelmes magatartás révén megnyeri a munkásosztály számára, elmaradottsága ellen az ideológiai befolyás eszközeivel, nempedig elnyomó rendszabályokkal küzd, a középparasztság létérdekeit érintő minden kérdésben gyakorlati megegyezésre igyekszik jutni vele, s a szocialista átalakítások végrehajtási módjainak meghatározása során engedményeket tesz.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT VIII. KONGRESSZUSA[18]

1919 MÁRCIUS 18—23

Megjelent: „Pravda"
1919 március—április.

I

BESZÉD A KONGRESSZUS MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL MÁRCIUS 18

Elvtársak, kongresszusunkon az első szót Jakov Mihajlovics Szverdlov elvtársnak kell szentelnünk. Elvtársak, Jakov Mihajlovics Szverdlov az egész párt és az egész Szovjet Köztársaság legnagyobb szervezője volt, amiről ma a temetésen sok elvtárs megemlékezett, de a pártkongresszus szempontjából még ennél is jelentősebb szerepet játszott, még ennél is közelebb állt hozzánk. Benne olyan elvtársat vesztettünk, aki utolsó napjait teljesen a kongresszusnak áldozta. Egész pártmunkánk meg fogja érezni, hogy nincs közöttünk, s a kongresszus különösen erősen fogja érezni a hiányát. Elvtársak, indítványozom, hogy adózzunk emlékének felállással. (M i n d e n k i f e l á l l.)

Elvtársak, pártkongresszusunk munkájához az orosz proletárforradalom és a proletár világforradalom igen nehéz, bonyolult és sajátos pillanatában kezdünk hozzá. Az Október utáni első időkben a párt és a Szovjethatalom erőit majdnem teljes egészében a közvetlen védelem, a közvetlen ellenállás feladata vette igénybe, az ellenséggel, a külső és belső burzsoáziával szemben, amely a szocialista köztársaság valamelyest tartós fennállásának még a gondolatát is elutasította. Fokozatosan azonban mégis kezdtünk erősödni és előtérbe léptek az építés feladatai, a szervezési feladatok. Úgy gondolom, hogy kongresszusunknak teljesen ennek az építőmunkának és szervezési munkának jegyében kell lezajlania. Még a program kérdései is, amelyek elméleti vonatkozásban óriási nehézséget jelentenek, leginkább az építés kérdéseire vezethetők vissza, s a kongresszus napirendjén külön pontként szereplő

szervezési kérdés, a Vörös Hadsereg kérdése, különösen pedig a falusi munka kérdése — azt követeli tőlünk, hogy minden figyelmünket megfeszítsük és a főkérdésre, a szervezési kérdésre összpontosítsuk, amely a legnagyobb nehézségeket okozza, de ugyanakkor a leghálásabb feladat a szocialisták számára. Különösen ki kell itt hangsúlyozni, hogy éppen most kell majd szembenéznünk a kisparaszti országban folyó kommunista építés egyik legnehezebb feladatával — *a középparasztsághoz való viszony feladatával.*

Elvtársak, természetes, hogy az első időben, amikor a Szovjet Köztársaság élethez való jogát kellett védelmeznünk, természetes, hogy ilyen időben ezt a kérdést nem helyezhettük előtérbe egész terjedelmében. A falusi burzsoázia és a kulákok elleni könyörtelen harc a falusi proletariátus és félproletariátus megszervezésének feladatát tolta előtérbe. De a további lépés az olyan párt számára, amely a kommunista társadalom szilárd alapjait akarja megteremteni — a középparasztsághoz való viszonyunk kérdésének helyes megoldása. Ez a feladat magasabbrendű. Nem vethettük fel egész terjedelmében addig, míg nem voltak biztosítva a Szovjet Köztársaság létének alapjai. Ez a feladat bonyolultabb. A lakosság egy népes és erős rétegéhez való viszonyunk meghatározását követeli. Ezt a viszonyt nem határozhatjuk meg azzal az egyszerű felelettel: harc vagy támasz. Míg a burzsoázia tekintetében feladatunkat a „harc", az „elnyomás" szavakkal fogalmazzuk meg, míg a falusi proletariátus és félproletariátus tekintetében ezt a feladatot a „támaszunk" szóval fogalmazzuk meg — addig itt a feladat kétségtelenül bonyolultabb. Itt a szocialisták, a régi idők szocializmusának legjobb képviselői — amikor még hittek a forradalomban s elméletileg és eszmeileg szolgálták azt — *a parasztság semlegesítéséről,* azaz arról beszéltek, hogy a középparasztságot olyan társadalmi réteggé tegyük, amely, ha nem is nyujt aktív segítséget a proletariátus forradalmának, legalább nem akadályozza, legalább semleges, nem áll ellenségeink pártjára. A feladatnak ez az elvont, elméleti kitűzése teljesen világos számunkra. De nem elegendő. A szocialista építés olyan szakaszába értünk, amikor konkrétan, részletesen ki kell dolgozni azokat a falusi

munka tapasztalatai alapján kipróbált irányelveket és utasításokat, amelyeknek vezérfonalul kell szolgálniok nekünk ahhoz, hogy a középparaszthoz való viszonyunkban a *tartós szövetség talajára álljunk*, hogy kizárjuk a lehetőségét azoknak az ismételten előforduló elhajlásoknak és helytelenségeknek, amelyek eltaszították tőlünk a középparasztot ugyanakkor, amikor a valóságban mi mint vezető kommunista párt, amely elsőként segített az orosz parasztnak teljesen lerázni a földbirtokosok igáját és megalapozni számára az igazi demokráciát — teljes mértékben számíthattunk volna a középparaszt teljes bizalmára. Ez nem olyan természetű feladat, amely könyörtelen, gyors elnyomást és támadást követel. Ez a feladat kétségtelenül bonyolultabb. De bátorkodom kifejezni azt a meggyőződésemet, hogy egy évi előkészítő munka után megbírkózunk ezzel a feladattal.

Néhány szót még nemzetközi helyzetünkről. Elvtársak, önök természetesen mindannyian tudják, hogy a III., Kommunista Internacionále megalapítása Moszkvában nemzetközi helyzetünk meghatározása szempontjából igen nagy jelentőségű esemény. Velünk szemben még mind a mai napig állig fegyverben áll egy óriási reális katonai erő — a világ valamennyi legerősebb hatalma. És mi mégis meggyőződéssel valljuk, hogy ez a látszólag óriási, nálunk fizikailag hasonlíthatatlanul hatalmasabb erő — megrendült. Ez már nem erő. Nem olyan szilárd, amilyen korábban volt. Ezért a mi feladatunk és célunk — az, hogy győztesként kerüljünk ki az ezzel az óriással folytatott harcból — nem utópikus. Ellenkezőleg, bár mi most mesterségesen el vagyunk vágva az egész világtól, nem múlik el nap anélkül, hogy az ujságok ne közölnének híreket a forradalmi mozgalom növekedéséről valamennyi országban. Sőt, tudjuk, látjuk, hogy ez a mozgalom növekedése során szovjet formát ölt. Ez pedig azt bizonyítja, hogy amikor megvalósítottuk a Szovjethatalmat, megtaláltuk *a proletárdiktatúra nemzetközi, az egész világra érvényes formáját*. És mi szilárdan meg vagyunk győződve róla, hogy az egész világ proletariátusa rálépett az ilyen harc útjára, a proletárhatalom — a munkások és valamennyi dolgozó hatalma — ilyen formáinak létrehozása

felé vezető útra, és hogy nincs olyan erő a világon, amely fel tudná tartóztatni a kommunista világforradalom előrehaladását a Szovjet Világköztársaság felé. (Hosszantartó taps.)

Elvtársak, az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága nevében a VIII. kongresszust megnyitom. Javaslom, hogy térjünk át az elnökség megválasztására.

2

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA MÁRCIUS 18

(Viharos, hosszantartó taps; felkiáltások: „Éljen Iljics!" „Éljen Lenin elvtárs!") Elvtársak! Engedjék meg, hogy a Központi Bizottság politikai beszámolójával kezdjem. A Központi Bizottságnak a legutóbbi kongresszus óta kifejtett politikai tevékenységéről szóló beszámoló lényegileg azt jelenti, hogy be kell számolni egész forradalmunkról. És én azt hiszem, valamennyien egyetértenek velem abban, hogy az ilyen feladat teljesítése ilyen rövid idő alatt — nemcsak hogy meghaladja *egy* ember erejét, hanem általában, az ilyen feladattal *egy* ember nem is tud megbírkózni. Ezért elhatároztam, hogy azokra a pontokra szorítkozom, amelyek nézetem szerint különös jelentőséggel bírnak nemcsak annak történetében, amit pártunk ebben az időszakban elvégzett, hanem a jelenlegi feladatok szempontjából is. Az, hogy teljesen a történelemnek szenteljem magam olyan időben, amilyenben most élünk, feleleventsem a multat anélkül, hogy a jelenre és a jövőre gondolnék, számomra, bevallom, erőmet meghaladó feladat volna.

Ha a külpolitikával kezdem, akkor magától értetődően, első helyen a német imperializmushoz és a breszti békéhez való viszonyunk áll. És úgy vélem, hogy erről a kérdésről érdemes beszélni, mivel ennek a kérdésnek nemcsak történelmi jelentősége van. Úgy vélem, hogy az a javaslat, amelyet a Szovjethatalom tett az antant hatalmaknak, vagy helyesebben, kormányunk hozzájárulása egy a Herceg-szigeteken megtartani szándékozott konferenciára[19] vonatkozó mindenki előtt ismeretes javaslathoz, úgy vélem, hogy ez a javaslat és a mi válaszunk egy és más-

ban, méghozzá meglehetősen lényeges dologban, emlékeztet az imperializmushoz való viszonyunkra a breszti béke idején. Ezért gondolom, hogy ennek történetére most, amikor az események olyan gyors ütemben követik egymást, feltétlenül ki kell térni.

Amikor a breszti béke kérdése eldőlt, a szovjet építés, nem is szólva a pártépítésről, még kezdeti stádiumban volt. Önök tudják, hogy a pártnak mint egésznek akkor még igen kevés tapasztalata volt ahhoz, hogy akár hozzávetőlegesen is meghatározza előrehaladásunk gyorsaságát azon az úton, amelyre léptünk. A multból elkerülhetetlenül ránkmaradt bizonyos zűrzavar akkor még rendkívül megnehezítette az események áttekintését, annak pontos felismerését, ami végbemegy. Ugyanakkor a Nyugat-Európától és valamennyi többi országtól való óriási elszigeteltségünk folytán nem jutottunk hozzá semmiféle objektív anyaghoz, amelynek alapján a nyugati proletárforradalom fejlődésének lehetséges gyorsaságát vagy formáit megítélhettük volna. Ebből a bonyolult helyzetből következett az, hogy a breszti béke kérdése nem kevés nézeteltérést idézett elő pártunkban.

De az események megmutatták, hogy ez a kényszerű meghátrálás a német imperializmus előtt, amely rendkívül erőszakos, felháborító, rabló békével fedezte magát, hogy ez a visszavonulás a fiatal szocialista köztársaságnak a világimperializmushoz (a világimperializmus egyik feléhez) való viszonya szempontjából az egyetlen helyes lépés volt. Akkor nekünk, akik Oroszországban nemrég döntöttük meg a földbirtokosokat és a burzsoáziát, egyáltalán nem maradt semmiféle más választásunk, mint visszavonulni a világimperializmus erői elől. Azok, akik a forradalmár szempontjából elítélték ezt a visszavonulást, valójában merőben helytelen és nem-marxista álláspontot képviseltek. Elfelejtették, hogy milyen körülmények között, a Kerenszkij-korszak alatti milyen hosszú és nehéz fejlődés után, a Szovjetekben végzett milyen óriási előkészítő munka árán jutottunk el odáig, hogy a súlyos júliusi vereségek után, a Kornyilov-lázadás után, végre októberben a dolgozók hatalmas tömegeiben teljesen megérett az elszántság és a készség a burzsoázia megdöntésére és az ehhez szükséges anyagi

szervezett erő. Világos, hogy nemzetközi méretekben akkor semmi ilyesmiről még csak szó sem lehetett. Ebből a szempontból a világimperializmus elleni harc feladata a következő volt; továbbra is olyan irányban kellett dolgoznunk, hogy bomlasszuk ezt az imperializmust, felvilágosítsuk és egyesítsük a munkásosztályt, amely mindenütt forrongani kezdett, de tetteiben eddig még nem jutott el a teljes határozottságig.

Ezért bizonyult az a politika, amelyet Bresztet illetőleg kezdeményeztünk, az egyetlen helyes politikának, bár akkor természetesen ez a politika kiélezte az ellenségeskedést közöttünk és egész sereg olyan kispolgári elem között, akik korántsem minden körülmények között és korántsem minden országban ellenségei, lehetséges ellenségei és szükségkép ellenségei a szocializmusnak. Itt a történelem olyan tanulsággal szolgált, amelyet nagyon jól el kell sajátítanunk, mert kétségtelen, hogy nem egyszer kell majd hasznosítanunk. Ez a tanulság abban foglalható össze, hogy a proletariátus pártjának állásfoglalása a kispolgári demokrata párthoz, azokhoz az elemekhez, rétegekhez, csoportokhoz és osztályokhoz, amelyek Oroszországban különösen erősek és nagyszámúak, s amelyek minden országban megtalálhatók, hogy ez az állásfoglalás — rendkívül bonyolult és nehéz feladat. A kispolgári elemek ingadoznak a régi és az új társadalom között. Ezek nem lehetnek sem a régi, sem az új társadalom motorjai. Ugyanakkor nem olyan mértékben hívei a réginek, mint a földbirtokosok és a burzsoázia. A patriotizmus — olyan érzés, amely éppen a kistulajdonosok életének gazdasági feltételeivel van összefüggésben. A burzsoázia inkább nemzetközi, mint a kistulajdonosok. Ezt a breszti béke idején tapasztaltuk, amikor a Szovjethatalom a proletariátus világdiktatúráját és a világforradalmat előbbrevalónak tartotta minden, még oly súlyos nemzeti áldozatnál. A legélesebb és legkegyetlenebb összeütközésbe kerültünk a kispolgári elemekkel. Ebben az időben a burzsoáziával és a földbirtokosokkal együtt egész sereg olyan elem tömörült ellenünk, akik később ingadozni kezdtek.

A kispolgári pártokhoz való viszony kérdésével, melyet itt néhány elvtárs felvetett, igen behatóan foglal-

kozik programunk, és érdemben fogunk vele foglalkozni a napirend minden egyes pontjának megvitatása során. Ez a kérdés forradalmunk folyamán elvesztette elvont, általános jellegét és konkrét kérdéssé vált. A breszti béke idején, mint internacionalistáknak, az volt a feladatunk, hogy minden áron lehetőséget adjunk a proletár elemeknek a megerősödésre és tömörülésre. Ez volt az, ami akkor elszakította tőlünk a kispolgári pártokat. Tudjuk, hogy a kispolgári elemek a német forradalom után ismét ingadozni kezdtek. Ezek az események sok olyan embernek nyitották fel a szemét, akik az érlelődő proletárforradalom idején a régi hazafiság szempontjából nemcsak hogy nem szocialista módra, hanem általában helytelenül ítélték meg a dolgokat. Most, a súlyos közellátási helyzettel és a háborúval kapcsolatban, amely az antant ellen még mindig folytatódik, a kispolgári demokrácia ingadozásainak újabb hullámát figyelhetjük meg. Korábban is számolnunk kellett ezekkel az ingadozásokkal, de — és ebből mindannyiunk számára óriási fontosságú tanulság adódik — a régi helyzetek nem ismétlődnek meg korábbi formájukban. Az új helyzet bonyolultabb. Csak akkor számolhatunk vele helyesen és politikánk csak akkor lehet helyes, ha felvértezzük magunkat a breszti béke tapasztalataival. Amikor mi beleegyező választ adtunk a Herceg-szigeteken megtartani szándékozott konferenciára vonatkozó javaslatra, tudtuk, hogy rendkívül erőszakos jellegű békére lehetünk elkészülve. Másrészt azonban most többet tudunk arról is, hogyan emelkedik Nyugat-Európában a proletárforradalmi hullám, hogyan csap ott át az erjedés tudatos elégedetlenségbe, hogyan vezet ez az egész világot átfogó szovjet proletármozgalom szervezésére. Míg akkor csak tapogatóztunk, csak találgattuk, hogy mikor törhet ki a forradalom Európában — találgatásaink alapjául az az elméleti meggyőződésünk szolgált, hogy ennek a forradalomnak végbe kell mennie —, addig most már a tények egész sorozatával rendelkezünk, amelyek megmutatják, hogyan érlelődik a forradalom más országokban, hogyan kezdődött ez a mozgalom. Ezért van az, hogy Nyugat-Európát illetően, az antant országokat illetően, sok mindent meg kell, illetőleg meg kell majd ismételni abból, amit

a breszti béke idején tettünk. A breszti tapasztalat után ez sokkal könnyebb lesz számunkra. Amikor Központi Bizottságunkban megvitatásra került a Herceg-szigeteken a fehérekkel együtt megtartani szándékozott konferencián való részvétel kérdése — ami lényegileg azzal végződött volna, hogy annektálnak mindent, amit a fehérek elfoglaltak —, ennek a fegyverszünetnek a kérdése nem váltott ki egyetlen felháborodott hangot sem a proletariátus soraiban, s ugyanúgy ítélte meg azt a párt is. Legalábbis én sehonnan sem hallottam elégedetlenségről vagy felháborodásról. Ez azért volt így, mert a tanulság, amelyet a nemzetközi politika terén levontunk, meghozta a maga eredményét.

Ami a kispolgári elemeket illeti, ezen a téren a párt feladata még nincs véglegesen megoldva. Az elmult év folyamán számos kérdésben, lényegileg kivétel nélkül minden napirenden levő kérdésben leraktuk e feladat helyes megoldásának alapját, különösen ami a középparasztot illeti. Elméletileg megegyezésre jutottunk abban, hogy a középparaszt nem ellenségünk, hogy a középparaszt külön elbírálást igényel, hogy ezen a téren a dolog a forradalom nagyszámú mellékes mozzanatától függően fog alakulni, többek között azzal összefüggésben, hogyan dől el a kérdés: a patriotizmus mellett vagy a patriotizmus ellen? Számunkra ezek másodrendű, sőt harmadrendű kérdések, de a kispolgárságot teljesen elvakítják. Másrészt mindezek az elemek ingadoznak a harcban és egészen gerinctelenekké válnak. Nem tudják, mit akarnak és nem tudnak kitartani álláspontjuk mellett. Itt rendkívül rugalmas, rendkívül óvatos taktikára van szükségünk, mert néha az egyik kézzel adni kell, a másikkal pedig elvenni. Ebben nem mi vagyunk hibásak, hanem azok a kispolgári elemek, akik nem tudják összeszedni erejüket. Mi most ezt a gyakorlatban látjuk, és akár ma is alkalmunk volt olvasni a lapokban, mit vettek a fejükbe a német függetlenek[20], akiknek olyan nagyágyúik vannak, mint Kautsky és Hilferding. Önök tudják, hogy a szovjetek rendszerét be akarták foglalni a német demokratikus köztársaság alkotmányába, azaz törvényes házassággal össze akarták boronálni az „alkotmányozó gyűlést" és a

proletariátus diktatúráját. Számunkra ez forradalmunk, a német forradalom, a magyar forradalom, az érlelődő lengyel forradalom helyesen felfogott értelmének olyan kigúnyolása, hogy csak csodálkozhatunk rajta. Elmondhatjuk, hogy ezek az ingadozó elemek a legelőrehaladottabb országokban is megtalálhatók. Néha a művelt, fejlett, intellektuel elemek, még az olyan, tőkés értelemben előrehaladott országban is, amilyen Németország, százszor értelmetlenebbül és nagyobb hűhóval lépnek fel, mint a mi elmaradott kispolgárságunk. Ebből le kell vonni a tanulságot Oroszország számára a kispolgári pártokhoz és a középparasztsághoz való viszony tekintetében. A mi feladatunk hosszú ideig bonyolult és kettős feladat lesz. Ezek a pártok egészen bizonyosan hosszú időn át fognak tenni egy lépést előre, kettőt hátra, mert erre gazdasági helyzetük ítéli őket, mert egyáltalán nem a burzsoá rend alkalmatlanságáról való teljes meggyőződés következtében állnak a szocializmus mellé. Odaadást a szocializmus iránt még csak nem is kívánhatunk tőlük. Az ő szocializmusukra számítani — nevetséges dolog. Csak akkor indulnak majd el a szocializmus felé, amikor meggyőződnek róla, hogy nincs semmiféle más út, amikor a burzsoáziát véglegesen szétzúztuk és elnyomtuk.

Nem áll módomban rendszeresen összefoglalni az elmult év tapasztalatait, csak abból a szempontból tekintettem vissza a multra, hogy politikánkban holnap vagy holnapután mire lesz szükségünk. A fő tanulság az, hogy rendkívül óvatosaknak kell lennünk a középparasztsághoz és a kispolgársághoz való viszonyunk tekintetében. Ezt követeli a mult tapasztalata, ez bizonyosodott be Breszt példáján. Gyakran kell változtatnunk magatartásunkat, ami a felületes megfigyelő előtt furcsának és érthetetlennek tűnhet. „Hát ez meg mi? — fogja mondani. — Tegnap még ígéreteket tettetek a kispolgárságnak, ma pedig Dzerzsinszkij kijelenti, hogy a baloldali eszereket és a mensevikeket falhoz fogják állítani. Micsoda ellentmondás!..“ Igen, ellentmondás. De magának a kispolgári demokráciának a magatartása ellentmondásos, amely nem tudja, hová üljön, megpróbál két szék között ülni, egyik székről a másikra ugrál és hol jobbra, hol balra bukik.

Mi változtattuk irányában a taktikánkat, és mindannyiszor, amikor felénk fordul, azt mondjuk neki: „szívesen látunk". Mi egyáltalán nem akarjuk kisajátítani a középparasztságot, mi egyáltalán nem kívánunk erőszakot alkalmazni a kispolgári demokrácia irányában. Azt mondjuk neki: „Te nem vagy komoly ellenség. A mi ellenségünk a burzsoázia. De ha a burzsoáziával együtt lépsz fel, akkor veled szemben is kénytelenek vagyunk alkalmazni a proletárdiktatúra rendszabályait."

Most áttérek a belső építés kérdésére és röviden a legfontosabbal fogok foglalkozni, azzal, ami jellemzi a Központi Bizottság politikai tapasztalatait, ez alatt az idő alatt végzett politikai tevékenységének eredményeit. A Központi Bizottság nap nap után rendkívül fontos kérdésekkel kapcsolatban fejtette ki ezt a politikai tevékenységet. A nélkül a megfeszített, vállvetett munka nélkül, amelyről beszéltem, nem járhattunk volna el úgy, ahogy eljártunk, nem tudtuk volna a harci feladatokat megoldani. A Vörös Hadsereg kérdésében, amely most olyan heves vitákat vált ki és amelynek a kongresszus külön napirendi pontot szentel, egész sereg kisebb jelentőségű határozatot hoztunk, amelyeket pártunk Központi Bizottsága javasolt és a Népbiztosok Tanácsa, illetve az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság útján léptetett életbe. Még nagyobb azoknak az egyes, rendkívül fontos intézkedéseknek a száma, amelyeket az egyes népbiztosok saját hatáskörükben tettek, de amelyek mind rendszeresen, következetesen egy közös vonalat követtek.

A Vörös Hadsereg építésének kérdése teljesen új kérdés volt, ezt a kérdést eddig még elméletben sem vetették fel. Marx valamikor azt mondta, hogy a párizsi kommünároknak az volt az érdemük, hogy olyan határozatokat valósítottak meg, amelyeket nem valamiféle elfogult doktrinákból vettek át, hanem amelyeket a tényleges szükségszerűség írt elő[21]. Marxnak ezekben a kommünárokra vonatkozó szavaiban volt bizonyos csípősség, mert a Kommünben két irányzat volt előtérben — a blanquisták meg a proudhonisták —, és mindkét irányzatnak azzal ellentétben kellett eljárnia, amire a doktrina tanította

őket. Mi azonban annak megfelelően jártunk el, amire a marxizmus tanított minket. Ugyanakkor a Központi Bizottság politikai tevékenységét, konkrét megnyilvánulásaiban, teljes egészében a halaszthatatlan, égető szükséglet parancsoló követelményei határozták meg. Állandóan tapogatózva kellett előrehaladnunk. Ezt a tényt különös nyomatékkal fogja hangsúlyozni minden olyan történész, aki képes lesz arra, hogy egészében ismertesse a párt Központi Bizottságának és a Szovjethatalomnak egész ezévi tevékenységét. Ez a tény leginkább akkor ötlik szembe, ha egyetlen pillantással próbáljuk átfogni mindazt, amit átéltünk. Ez azonban egy cseppet sem ingatott meg bennünket még 1917 október 10-én sem, amikor a hatalom kézbevételének kérdését döntöttük el. Nem kételkedtünk abban, hogy — Trockij elvtárs kifejezésével élve — ekszperimentálnunk, kísérleteznünk kell. Olyan dologba vágtuk a fejszénket, amilyenre ilyen méretekben a világon még senki sem vállalkozott.

Ugyanez a helyzet a Vörös Hadsereggel is. Amikor a háború befejezése után a hadsereg bomlásnak indult, eleinte sokan azt gondolták, hogy ez csak orosz jelenség. De látjuk, hogy az orosz forradalom lényegében a proletár világforradalom főpróbája vagy egyik próbája volt. Amikor a breszti békét vitattuk meg, amikor 1918 januárjában felvetettük a béke kérdését, még nem tudtuk, mikor és milyen más országokban indul majd meg a hadsereg felbomlása. Egyik kísérletet a másik után hajtottuk végre, megpróbálkoztunk azzal, hogy önkéntes hadsereget hozzunk létre, tapogatózva haladtunk előre, keresgéltünk, próbálgattuk, milyen úton-módon lehet a feladatot az adott körülmények között megoldani. A feladat azonban világos volt. A szocialista köztársaság fegyveres védelme nélkül nem lehettünk meg. Az uralkodó osztály sohasem adja át hatalmát az elnyomott osztálynak. De az elnyomott osztálynak tettekkel kell bebizonyítania, hogy nemcsak meg tudja dönteni a kizsákmányolókat, hanem szervezkedni is tud az önvédelemre, hogy mindent fel tud tenni egy lapra. Mindig azt mondtuk: „Háború és háború között különbség van." Elítéltük az *imperialista* háborút, de nem vetettük el *általában a háborút*. Kátyúba jutottak azok az

emberek, akik militarizmussal próbáltak bennünket vádolni. S amikor elolvastam a sárgák Berni Konferenciájáról szóló jelentést, ahol Kautsky azt a kifejezést használta, hogy a bolsevikoknál nem szocializmus van, hanem militarizmus, mosolyogtam és legyintettem. Mintha a történelem során lett volna akár csak egyetlen nagyobb forradalom is, amely nem kapcsolódott egybe háborúval. Ilyen forradalom természetesen nem volt! Nemcsak államban, hanem *államok rendszerében* is élünk, és elképzelhetetlen, hogy a Szovjet Köztársaság az imperialista államok mellett huzamos] ideig fennállhasson. Végül vagy az egyik vagy a másik győz. De amíg ez a vég elkövetkezik, elkerülhetetlen a legborzasztóbb összeütközések sora a Szovjet Köztársaság és a burzsoá államok között. Ez azt jelenti, hogy az uralkodó osztálynak, a proletariátusnak, ha valóban uralkodni akar és uralkodni fog, ezt katonai szervezetével is be kell bizonyítania. Hogyan teremtse meg egy olyan osztály, amely eddig igavonó barom volt az uralkodó imperialista osztályból kikerült parancsnokok szemében, hogyan teremtse meg saját parancsnokait, hogyan egyeztesse össze az elnyomottak lelkesedését, új forradalmi alkotóerejét a legrosszabb formáiban jelentkező burzsoá hadtudomány és haditechnika felhasználásával, ami nélkül nem tudja elsajátítani a hadviselés korszerű technikáját és korszerű módszerét?

Itt olyan feladat merült fel előttünk, amely egyéves tapasztalataink alapján általánossá vált. Amikor pártunk forradalmi programjában a szakemberek kérdéséről írtunk, pártunknak az egyik legfontosabb kérdéssel kapcsolatban szerzett gyakorlati tapasztalatait összegeztük. Nem emlékszem, hogy a szocializmus korábbi tanítómesterei, akik igen sokat előreláttak a közelgő szocialista forradalomból és sok mindenre rámutattak ezzel a forradalommal kapcsolatban, nem emlékszem, hogy nyilatkoztak volna ebben a kérdésben. Számukra ez a kérdés nem létezett, mert csak akkor merült fel, amikor hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg kiépítéséhez. Ez azt jelentette, hogy az elnyomott osztályból, amelyet igavonó barommá változtattak, lelkesedéssel teli hadsereget kellett kiépítenünk, és hogy ezzel a hadsereggel fel kellett használtatnunk a legerőszakosabbat, a

legvisszataszítóbbat abból, amit a kapitalizmustól örököltünk.

Ez az ellentmondás, amely a Vörös Hadsereg kérdésében merült fel előttünk, építésünk minden területén is megtalálható. Vegyük azt a kérdést, amellyel a legtöbbet foglalkoztak: a munkásellenőrzésről az ipar munkásigazgatására való áttérést. A Népbiztosok Tanácsa és a Szovjethatalom helyi szervei által kiadott rendeletek és utasítások után — mindezek gyarapították politikai tapasztalatainkat ezen a téren — a Központi Bizottságnak tulajdonképpen csak az eredményeket kellett összefoglalnia. A Központi Bizottság ilyen kérdésben aligha tudott volna a szó igazi értelmében vezetni. Elég, ha visszaemlékszünk arra, hogy mennyire gyámoltalanok, tapogatózók és alkalomszerűek voltak az ipar munkásellenőrzéséről szóló első rendeleteink és utasításaink. Azt hittük, hogy ez könnyű dolog. A gyakorlatban ez arra vezetett, hogy bebizonyítottuk, hogy építeni kell, de egyáltalán nem válaszoltunk arra a kérdésre, *hogyan* kell építeni. Minden egyes államosított gyár, az államosított ipar minden egyes területe, a közlekedés, különösen a vasúti közlekedés — a kapitalista gépezetnek ez a leghatalmasabb alkotása, amelyet gigantikus anyagi technika alapján a legmesszebbmenően központosított formában hozott létre és amely a legnélkülözhetetlenebb az állam szempontjából —, mindez a kapitalizmus koncentrált tapasztalatát testesítette meg és felmérhetetlen nehézségeket okozott nekünk.

Ezekből a nehézségekből korántsem vergődtünk ki még ma sem. Eleinte teljesen elvontan vizsgáltuk ezeket a nehézségeket, mint olyan forradalmárok, akik prédikálnak, de egyáltalán nem tudják, hogyan lássanak hozzá a dologhoz. Természetesen igen sokan azzal vádoltak és a szocialisták meg a szociáldemokraták egytől-egyig még ma is azzal vádolnak bennünket, hogy hozzáfogtunk a dologhoz anélkül, hogy tudnánk, hogyan kell azt végigvinnünk. Ez azonban halott emberek nevetséges vádja. Mintha lehetne nagyobb forradalmat úgy végrehajtani, hogy már jóelőre tudjuk, hogyan kell azt végigvinni! Mintha ezt a tudást a könyvekből szereznék! Nem, a mi megoldásunk csak a tömegek tapasztalatai alapján szület-

hetett meg. És én érdemünknek tekintem azt, hogy hihetetlen nehézségek közepette hozzáfogtunk egy olyan kérdés megoldásához, amelyet eddig csak félig-meddig ismertünk, hogy önálló munkába vontuk be a proletártömegeket, hogy eljutottunk az ipari vállalatok államosításához stb. Még elevenen él emlékezetünkben, hogyan fogadtattunk el a Szmolnijban egyszerre tíz meg tizenkét dekrétumot is. Ebben az az elhatározásunk és kívánságunk jutott kifejezésre, hogy a proletártömegeket tapasztalatgyüjtésre és kezdeményező tevékenységre ösztönözzük. Most már megvannak ezek a tapasztalataink. Most a munkásellenőrzésről áttértünk, illetőleg eljutottunk odáig, hogy áttérjünk az iparban a munkásigazgatásra. Most már nem vagyunk teljesen gyámoltalanok, szépszámú tapasztalatunk van, és, amennyire lehetett, összefoglaltuk ezeket a tapasztalatokat programunkban. Erre részletesen ki kell térnünk a szervezeti kérdésben. Nem tudtuk volna ezt a munkát elvégezni, ha nem lettek volna segítségünkre és nem dolgoztak volna velünk vállvetve a szakszervezetekben tevékenykedő elvtársak.

Nyugat-Európában más a helyzet. Az elvtársak ott valami rosszat látnak a szakszervezetekben, minthogy ezekben a szakszervezetekben annyira elhatalmasodtak a régi szocializmus sárga képviselői, hogy a kommunisták nem sok értelmét látják e szakszervezetek támogatásának. Sokan a nyugati kommunisták közül, még Rosa Luxemburg is, a szakszervezetek felszámolását hirdetik[22]. Ez mutatja, hogy mennyivel nehezebb a feladatunk Nyugat-Európában. Mi egy hónapig sem tarthattuk volna magunkat a szakszervezetek támogatása nélkül. Ezen a téren hatalmas, gyakorlati munka során szerzett tapasztalataink vannak, amelyek lehetővé teszik, hogy hozzálássunk a legnehezebb kérdések megoldásához.

Vegyük a szakemberek kérdését, amelybe minden lépésnél beleütközünk, amely minden kinevezésnél felmerül, amelyet a népgazdaság képviselőinek és a párt Központi Bizottságának egyaránt fel kell vetnie. A párt Központi Bizottsága a jelenlegi körülmények között nem tud úgy dolgozni, hogy közben betartja a formaságokat. Ha nem volna lehetőségünk arra, hogy olyan elvtársakat

emeljünk ki, akik munkaterületükön önállóan dolgoznak, akkor egyáltalán nem tudnánk dolgozni. A háború alatt csak azért tudtunk úgy dolgozni, hogy egyetlen figyelemreméltó konfliktusunk sem volt, mert olyan szervezőink voltak, mint J. M. Szverdlov. És ebben a munkában feltétlenül igénybe kellett vennünk azoknak az embereknek a segítségét, akik felajánlották nekünk szolgálataikat és akik a régi időkben szerzett ismeretekkel rendelkeztek.

Vegyük többek között a hadügy intézésének kérdését. Ezen a téren nem lehet megoldani a feladatot, ha nem bízunk a vezérkarban, a nagytudású szervező szakemberekben. Részletkérdésekben voltak ezen a téren nézeteltéréseink, de az alapvető kérdések tekintetében nem lehettek kétségek. Igénybe vettük azoknak a burzsoá szakembereknek a segítségét, akiket teljesen átitatott a polgári gondolkozásmód s akik elárultak és még éveken át el fognak árulni bennünket. Mindamellett gyerekes gondolat úgy tenni fel a kérdést, hogy a kommunizmust csak feddhetetlen kommunisták kezével, nempedig a polgári szakemberek segítségével építsük fel. Megedződtünk a harcban, van erőnk, egységesek vagyunk, és nekünk a szervező munka útján kell haladnunk, felhasználva ezeknek a szakembereknek a tudását és tapasztalatait. Ez elengedhetetlen feltétel, amely nélkül nem lehet felépíteni a szocializmust. A kapitalista kultúra öröksége nélkül nem építhetjük fel a szocializmust. Nem építhetjük másból a kommunizmust, mint abból, amit a kapitalizmus hagyott ránk.

Most a gyakorlatban kell építőmunkát végeznünk, és ellenségeink kezével kell megteremtenünk a kommunista társadalmat. Ez ellentmondásnak látszik, sőt talán megoldhatatlan ellentmondásnak, de valójában csak ilymódon oldható meg a kommunista építés feladata. S amikor tapasztalatainkra tekintünk, amikor figyelembe vesszük azt, hogy nap nap után belebotlunk ebbe a kérdésbe, amikor megnézzük a Központi Bizottság gyakorlati munkáját, akkor úgy látom, hogy pártunk alapjában véve megoldotta ezt a feladatot. Ez óriási nehézségekbe ütközött, de a feladatot csak így lehetett megoldani. A vállvetve végzett alkotó szervezőmunkának úgy kézben kell

tartania a burzsoá szakembereket, hogy a proletariátus soraiban haladjanak, bármennyire ellenkeznek és bármennyire harcolnak is minden egyes lépésnél. Munkába kell őket állítanunk, mint műszaki és kulturális erőket, hogy megtartsuk őket, s hogy a kulturálatlan és vad kapitalista országot kulturált kommunista országgá változtassuk. És én azt gondolom, hogy ez alatt az egy év alatt megtanultunk építeni, helyes útra léptünk és nem térünk le erről az útról.

Még a közellátás kérdését és a falu kérdését szeretném röviden érinteni. A közellátás kérdése nálunk mindig a legnehezebb kérdés volt. Abban az országban, ahol a proletariátusnak a parasztság segítségével kellett kézbevennie a hatalmat, ahol a proletariátusra hárult a kispolgári forradalom végrehajtójának szerepe — a mi forradalmunk a szegényparasztbizottságok megszervezéséig, azaz 1918 nyaráig, sőt őszéig, jelentős mértékben *polgári* forradalom volt. Mi nem félünk ezt megmondani. Azért hajtottuk végre olyan könnyen az Októberi Forradalmat, mert az egész parasztság velünk tartott, mert a parasztság a földbirtokosok ellen ment, mert látta, hogy ezen a téren tiszta helyzetet teremtünk, mert törvények formájában megvalósítottuk azt, amit az eszer ujságokban írtak — azt, amit a gyáva kispolgárság megígért, de nem volt képes valóra váltani. De mikor elkezdődött a szegényparasztbizottságok megszervezése — ettől a pillanattól kezdve forradalmunk *proletár*forradalommá lett. Olyan feladat merült fel előttünk, amelyet még korántsem oldottunk meg. De rendkívül fontos az, hogy gyakorlatilag felvetettük. A szegényparasztbizottságok átmeneti fokot jelentettek. A szegényparasztbizottságok megszervezéséről szóló első rendeletet a Szovjethatalom Cjurupa elvtárs kezdeményezésére léptette életbe, aki akkoriban a közellátásügy élén állott. Meg kellett menteni a pusztulástól a nem-földművelő lakosságot, amelyet az éhség kínjai gyötörtek. Ezt csak a szegényparasztbizottságok mint proletárszervezetek révén lehetett megtenni. És csak amikor láttuk, hogy a falun 1918 nyarán elkezdődött és végbement az Októberi Forradalom, csak akkor támaszkodtunk igazi proletárbázisunkra, csak akkor *vált* forradalmunk

nem kiáltványokban, nem ígéretekben és nyilatkozatokban, hanem *a valóságban proletárforradalommá.*

Még most sem oldottuk meg azt a feladatot, amelynek megoldása pártunkra vár, még nem teremtettük meg a falusi proletariátus és félproletariátus szervezeti formáit. Nemrégiben Petrográdban voltam és ott részt vettem Petrográd kormányzóság mezőgazdasági munkásainak egyik első kongresszusán[28]. Azt tapasztaltam, hogy mi még tapogatózva nyúlunk ehhez a dologhoz, de azt gondolom, hogy kétségtelenül előbbre visszük. Meg kell mondanom, hogy a legjelentősebb tapasztalat, amelyet ez alatt az év alatt a politikai vezetés során szereztünk, az, hogy itt szervezeti támaszpontot kell találnunk. Mi tettünk egy lépést ebben az irányban azzal, hogy megalakítottuk a szegényparasztbizottságokat, újjáválasztottuk a Szovjeteket és átállítottuk a közellátási politikát, aminek során hallatlan nehézségekbe ütköztünk. Lehet, hogy Oroszországnak azokon a határvidékein, amelyek most válnak szovjet területekké — Ukrajnában és a Donvidéken —, módosítani kell ezt a politikát. Hiba lenne, ha Oroszország minden vidéke számára egyszerűen egy mintára másolgatnánk a rendeleteket, ha Ukrajna és a Donvidék bolsevik kommunistái, szovjetfunkcionáriusai valamennyi rendelet érvényét válogatás nélkül kiterjesztenék más vidékekre. Jócskán vannak még sajátosságok és mi semmi szín alatt sem kötjük magunkat valamely egyféle sablonhoz, nem határozzuk el egyszersmindenkorra, hogy a mi tapasztalataink, Közép-Oroszország tapasztalatai, teljes egészében alkalmazhatók minden határvidéken. Mi éppen hogy eljutottunk az igazi építés feladatához, még csak az első lépéseket tesszük ezen a téren — felmérhetetlen munkaterület tárul fel előttünk.

Rámutattam arra, hogy a Szovjethatalom első döntő lépése a szegényparasztbizottságok megalakítása volt. Ezt a közellátási funkcionáriusok hajtották végre és a szükség hozta magával. De ahhoz, hogy feladatainkat mindvégig teljesíthessük, nem olyan ideiglenes szervezetekre van szükségünk, mint a szegényparasztbizottságok. Nálunk a Szovjeteken kívül szakszervezetek is vannak, amelyeket iskolaként használunk fel az elmaradott töme-

gek nevelésére. Azoknak a munkásoknak rétege, akik ebben az évben Oroszországot ténylegesen igazgatták és a politikát az egész vonalon végrehajtották, akik erőnket alkották — ez a réteg Oroszországban hihetetlenül vékony. Meggyőződtünk erről, saját bőrünkön érezzük. Ha valamikor egy jövendő történész adatokat gyűjt majd arról, hogy milyen csoportok igazgatták Oroszországot ez alatt a 17 hónap alatt, hány száz, hány ezer ember vállalta magára ezt az egész munkát, az ország igazgatásának egész hihetetlen terhét — senki sem hiszi majd el, hogy ezt ennyire elenyésző számú emberrel el lehetett érni. Ez a szám azért elenyésző, mert Oroszországnak igen kisszámú intelligens, tanult és rátermett politikai vezetője volt. Ez a réteg Oroszországban vékony volt és a lezajlott harc során túlerőltette, túldolgozta magát, többet végzett, mint amennyit bírt. Az én elgondolásom szerint a jelenlegi kongresszuson gyakorlati megoldást fogunk találni arra, hogyan használjunk fel az iparban és — ami még fontosabb — a falun tömeges méretekben egyre újabb erőket, hogyan vonjuk be a közepes képességű ember színvonalán, vagy még ennél is alacsonyabb színvonalon álló munkásokat és parasztokat a szovjet munkába. Nagyarányú segítségük nélkül a további tevékenység, véleményünk szerint, lehetetlen.

Minthogy időm már majdnem letelt, még csak néhány szót szeretnék szólni a középparasztsághoz való viszonyunkról. A középparasztsághoz való viszonyunk elvileg a forradalom kezdete előtt is világos volt számunkra. Felmerült előttünk a parasztság *semlegesítésének* feladata. Egy moszkvai gyűlésen, ahol fel kellett vetni a kispolgári pártokhoz való viszony kérdését, pontosan idéztem Engels szavait, aki nemcsak arra mutatott rá, hogy a középparasztság szövetségesünk, hanem még azt a meggyőződését is kifejezésre juttatta, hogy esetleg a nagyparasztság tekintetében is el lehet majd kerülni a megtorló intézkedéseket, az elnyomó rendszabályokat[24]. Oroszországban ez a feltevés nem igazolódott be: a kulákokkal nyílt polgárháborúban álltunk, állunk és fogunk állni. Ez elkerülhetetlen. Ezt a gyakorlatban tapasztaltuk. De léptennyomon megesett, hogy a szovjet funkcionáriusok tapasz-

talatlansága és annak következtében, hogy ez a kérdés nehéz, a kulákságnak szánt ütések a középparasztságot érték. Itt rendkívül sokat hibáztunk. Az e tekintetben szerzett tapasztalat segítségünkre lesz abban, hogy megtegyünk mindent a további hibák elkerülése érdekében. Ez az a feladat, amely nem elméletileg, hanem gyakorlatilag áll előttünk. Önök nagyon jól tudják, hogy ez nehéz feladat. Nincsenek olyan javaink, amiket a középparasztságnak adhatnánk, márpedig a középparaszt — anyagias, gyakorlati ember és konkrét anyagi javakat követel, amelyeket most mindjárt nem adhatunk, s amelyeket az ország talán még a most teljes győzelmet ígérő nehéz harcok hónapjain át kénytelen lesz nélkülözni. De sokat tehetünk közigazgatási gyakorlatunkban: megjavíthatjuk apparátusunkat, kiküszöbölhetünk rengeteg visszaélést. Pártunk vonalát, pártunkét, amely nem lépett elég szoros blokkra, szövetségre, megegyezésre a középparasztsággal — ezt a vonalat módunkban áll és kötelességünk kiigazítani és kijavítani.

Röviden ez az, amit most módomban volt önöknek elmondani a Központi Bizottságnak az elmult év folyamán kifejtett gazdasági és politikai munkájával kapcsolatban. Most egészen röviden rá kell térnem a Központi Bizottság által rámbízott feladat második részére — a Központi Bizottság szervezeti beszámolójára. Ezt a feladatot annak rendje és módja szerint csak Jakov Mihajlovics Szverdlov végezhette volna el, akit a Központi Bizottság ebben a kérdésben előadóul kijelölt. Ő óriási, hihetetlen emlékezőképességgel rendelkezett, fejében volt beszámolójának nagy része, és az, hogy személyesen ismerte a szervezeti munka állását az egyes helyeken, lehetővé tette számára ennek a beszámolónak megtartását. Én még csak egy századrészben sem tudom őt helyettesíteni, mert mi ebben a munkában kénytelenek voltunk teljesen rábízni magunkat, és minden okunk megvolt arra, hogy rábízzuk magunkat Szverdlov elvtársra, aki lépten-nyomon egymaga hozott döntéseket.

Én itt kis töredékeket ismertethetek abból, ami az írásban előkészített beszámolókból készen van. De a Központi Bizottság Titkársága, amelynek nem volt

módjában befejezni munkáját, a leghatározottabban megígérte, hogy az írásban előkészített beszámolók a jövő héten nyomdakész állapotban lesznek, sokszorosító gépen le fogják azokat húzni és rendelkezésére fogják bocsátani a kongresszus valamennyi küldöttjének. Ezek kiegészítik majd azokat a futólagos és töredékes felvilágosításokat, amelyeket én itt adhatok. Az írásos formában már meglevő beszámolói anyagban adatokat találunk mindenekelőtt a beérkező iratokra vonatkozóan: 1918 decemberben 1 483, 1919 januárban 1 537, februárban pedig 1 840 irat érkezett be. Megvan ezeknek az iratoknak százalékszerű megoszlása, de ezt nem fogom felolvasni. Az eziránt érdeklődő elvtársak látni fogják a szétosztásra kerülő beszámolóból, hogy például novemberben a Titkárság 490 látogatót fogadott. És itt azok az elvtársak, akik átadták nekem ezt a beszámolót, azt mondják, hogy aligha öleli fel a felét annak, amit a Titkárság intézett, mert Szverdlov elvtárs minden nap több tucat küldöttet fogadott és ezeknek több mint a fele valószínűleg nem szovjet tisztviselő, hanem pártfunkcionárius volt.

Fel kell hívnom figyelmüket a külföldi csoportok szövetségének[25] tevékenységéről szóló beszámolóra. Ezt a munkaterületet annyiban ismerem, amennyiben alkalmam volt futólag átnézni a külföldi csoportok anyagát. Ilyen eleinte hét volt, most kilenc van. Azok az elvtársak, akik tiszta nagyorosz vidékeken élnek és nem volt lehetőségük arra, hogy közvetlenül ismerjék meg ezeket a csoportokat, akik nem látták az ujságtudósításokat, szíveskedjenek átnézni az ujságszemelvényeket, amelyeket én nem fogok részletesen ismertetni. Meg kell mondanom, hogy ezekből kirajzolódik az igazi alapja annak, amit a III. Internacionále érdekében tettünk. A Harmadik Internacionálét Moszkvában egy rövid kongresszuson alapították meg. Erről a kongresszusról, valamint mindarról, amit a Központi Bizottság az Internacionálét érintő valamennyi kérdésben javasol, Zinovjev elvtárs fog részletesen beszámolni. Ha a kommunisták moszkvai kongresszusán rövid idő alatt annyi sokat tudtunk tenni, ez annak köszönhető, hogy pártunk Központi Bizottsága és a kongresszus szervezője, Szverdlov elvtárs, óriási előkészítő munkát végzett,

Propagandát és agitációt folytattunk az Oroszországban tartózkodó külföldiek között és egész sor külföldi csoportot szerveztünk. Ezeknek a csoportoknak elég jelentős számú tagját teljes egészében beavattuk a fő politikai tervekbe és az általános politikai feladatokba olyan értelemben, hogy megismertettük velük a vezérvonalakat. Azokból a hadseregekből, amelyeket az imperialisták kizárólag saját érdekeikben létesítettek, többszázezer hadifogoly ment vissza Magyarországba, Németországba, Ausztriába és munkájuk eredményeképpen a bolsevizmus bacillusai teljesen elárasztották ezeket az országokat. És ha ott velünk rokonszenvező csoportok és pártok vannak uralmon, ez annak a láthatatlan és a szervezeti beszámolóban csak sommásan és röviden érintett munkának köszönhető, amelyet az oroszországi külföldi csoportok végeztek és ami az Oroszországi Kommunista Párt mint a Világ Kommunista Pártja egyik sejtje tevékenységének egyik legfontosabb lapja.

A nekem átadott anyagban vannak továbbá adatok arról, hogy miképpen és milyen szervezetektől érkezett be tájékoztatás a Központi Bizottsághoz, és itt a mi oroszországi szervezetlenségünk egész megszégyenítő szegényességében ütközik ki. Rendszeres tájékoztatás 4 kormányzóság, rendszertelen tájékoztatás 14 kormányzóság, alkalomszerű tájékoztatás pedig 16 kormányzóság szervezeteitől érkezett be. Ezek a kormányzóságok fel vannak tüntetve a jegyzékben, engedelmükkel eltekintek felolvasásuktól. Persze, ebben a rendkívüli szervezetlenségünkben, a szervezettség rendkívüli hiányosságában, sok minden a polgárháború körülményeivel magyarázható, de korántsem minden. És ezzel a legkevésbbé kellene takarózni, védekezni és mentegetőzni. A szervező tevékenység általában az oroszoknak és különösen a bolsevikoknak sohasem volt erős oldala, márpedig a proletárforradalom fő feladata éppen — *szervezési feladat.* Itt nem hiába tettük a szervezeti kérdést az egyik legkimagaslóbb helyre. Ezen a téren határozottan és keményen, s újra csak határozottan és keményen harcolni kell minden eszközzel. Huzamos nevelés és átnevelés nélkül itt semmire sem megyünk. Ez az a terület, ahol forradalmi erőszakkal,

diktatúrával azért élnek, hogy visszaéljenek vele, és ettől a visszaéléstől óvom önöket. A forradalmi erőszak és a diktatúra kitűnő dolog, ha akkor és az ellen alkalmazzák, amikor és aki ellen alkalmazni kell. De a szervezés terén nem szabad alkalmazni. A nevelésnek, az átnevelésnek és huzamos szervező munkának ezt a feladatát mi egyáltalán nem oldottuk meg és ehhez kell rendszeresen hozzálátnunk.

Van itt egy részletes pénzügyi beszámoló. Az egyes tételek közül a legnagyobb — a munkásoknak szóló könyvek és az ujságok kiadásának tételei: 1 millió, 1 millió és további 1 millió — 3 millió. A pártszervezetek kiadásai 2 800 000, szerkesztőségi kiadások 3 600 000. A részletesebb számok megtalálhatók ebben a jelentésben, amelyet sokszorosítani fognak és kiosztanak a delegátusoknak. Az elvtársak egyelőre a csoportok képviselői útján ismerhetik meg az adatokat. Engedelmükkel eltekintek felolvasásuktól. A beszámolókat előterjesztő elvtársak itt azt közölték, ami a legfőbb és a legszemléltetőbb: a propagandamunka általános eredményeit a kiadói tevékenység terén. A „Kommunyiszt" kiadó 62 kiadványt jelentetett meg. A „Pravda" 1918-ban 2 millió tiszta bevételi többletet eredményezett, 25 millió példányban jelent meg. A „Bednota"[26] tiszta bevételi többlete 2 370 000 volt és 33 millió példányban jelent meg. A Központi Bizottság Szervező Irodájában dolgozó elvtársak megígérték, hogy olyan formában is fel fogják dolgozni a rendelkezésükre álló részletes számokat, hogy legalább két kiindulási pontot lehessen összehasonlítani. Akkor mindenki számára látható lesz, milyen óriási felvilágosító munkát végzett pártunk, amely a történelemben először használja fel a nagytőkés nyomdatechnikát nem a burzsoázia, hanem a munkások és parasztok érdekében. Minket ezerszer meg milliószor vádoltak és vádolnak azzal, hogy megsértjük a sajtószabadságot, megtagadjuk a demokráciát. A vádlók azt nevezik demokráciának, hogy a sajtót megvásárolta a tőke, hogy a gazdag emberek felhasználhatták a sajtót saját céljaik érdekében. Mi ezt nem demokráciának nevezzük, hanem plutokráciának. Mindazt, amit a burzsoá kultúra azért hozott létre, hogy félrevezesse a népet és megvédelmezze a kapitalistákat, elvettük tőlük azért, hogy kielégíthessük

a munkások és parasztok politikai igényeit. És mi ebben a tekintetben annyit tettünk, amennyit egyetlen szocialista pártnak sem sikerült tennie negyedszázad vagy félszázad alatt sem. Mindamellett hihetetlenül keveset végeztünk el abból, amit tenni kell.

Az utolsó anyag, amelyet az Iroda nekem átadott, a körleveleket tartalmazza. Ezek száma 14, és azokat az elvtársakat, akik nem ismerik vagy kevéssé ismerik ezeket a körleveleket, felkérem, hogy ismerkedjenek meg velük. Persze, ebben a tekintetben a Központi Bizottság tevékenysége korántsem volt teljes. De figyelembe kell vennünk, hogy amikor olyan körülmények között kell dolgozni, amilyenek között mi dolgoztunk, amikor napról napra egész sor kérdésben kellett politikai utasításokat adnunk, és ezt csak kivételes esetekben, sőt ritkán volt alkalmunk a Politikai Iroda vagy a Központi Bizottság plénuma útján tenni — ilyen körülmények között azt feltételezni, hogy gyakran folyamodhattunk politikai körlevelekhez, lehetetlen.

Ismétlem, hogy mint egy harcos párt harcos szerve, a polgárháború időszakában nem is dolgozhatunk másképpen. Ellenkező esetben ez vagy felemás munka lesz, vagy parlament, márpedig parlamenttel a diktatúra korszakában nem lehet sem a kérdéseket eldönteni, sem a pártot vagy a szovjet szervezeteket irányítani. Elvtársak, olyan időszakban, amikor rendelkezésünkre áll a burzsoá nyomdák és a sajtó apparátusa, a Központi Bizottság körleveleinek jelentősége csökkent. Mi csak olyan utasításokat küldünk, amelyeket nem lehetett a sajtóban közzétenni, hiszen tevékenységünkben, amely óriási méretei ellenére nyilt volt, illegális munka mégiscsak maradt, marad és fog is maradni. Mi nem féltünk attól, hogy szemrehányásokat tesznek nekünk illegális vonalon és titokban folytatott munkánk miatt. Mi erre büszkék voltunk. És amikor olyan helyzetbe jutottunk, hogy a burzsoázia megdöntése után az európai burzsoáziával kerültünk szembe, tevékenységünkben maradt titok és munkánknak volt illegális területe.

Ezzel, elvtársak, be is fejezem beszámolómat. (T a p s.)

3

ELŐADÓI BESZÉD A PÁRTPROGRAMRÓL MÁRCIUS 19

(T a p s.) Elvtársak, a témák azon felosztásának megfelelően, amelyben Buharin elvtárssal megállapodtunk, rám az a feladat hárul, hogy a bizottság álláspontját több konkrét és leginkább vitás vagy a pártot ezidőszerint leginkább érdeklő kérdésben megvilágítsam.

Először röviden azokkal a pontokkal foglalkozom, amelyeket Buharin elvtárs beszéde végén érintett, mint olyanokat, amelyek a bizottságon belül vita tárgyát képezték köztünk. Az első pont arra vonatkozik, hogy milyen jellegű legyen a program általános részének felépítése. Buharin elvtárs szerintem nem egészen az igazságnak megfelelően fejtette itt ki azt, hogy miért utasított vissza a bizottság többsége a program felépítését illetőleg minden olyan kísérletet, hogy töröljük mindazt, ami a régi kapitalizmusról szólt. Buharin elvtárs szavai néha azt a látszatot keltették, mintha a bizottság többsége attól félt volna, hogy mit is szólnak majd ehhez, mintha attól tartott volna, hogy a bizottság többségét a régi iránti kellő tisztelet hiányával fogják majd megvádolni. Kétségtelen, hogy ilyen megvilágításban a bizottság többségének álláspontja nagyon nevetséges színben tűnik fel. Csakhogy ez messze jár az igazságtól. A bizottság többsége azért vetette el az efféle kísérleteket, mert azok helytelenek lettek volna. Nem feleltek volna meg a tényleges helyzetnek. Tiszta imperializmus kapitalista alapzat nélkül nem volt soha, sehol sincs és nem is lesz soha. Hamis általánosítása ez mindannak, amit a szindikátusokról, kartellekről, trösztökről, finánckapitalizmusról mondottak, amikor a finánc-

kapitalizmust úgy tüntették fel, mintha az egyáltalán nem támaszkodnék a régi kapitalizmus alapjaira.

Ez helytelen. Különösen helytelen az imperialista háború korszakára és az imperialista háború utáni korszakra vonatkozólag. Már Engels megírta a jövő háborúról szóló egyik fejtegetésében, hogy ez sokkal ádázabb pusztítást hoz majd magával, mint a harmincéves háború, hogy az emberiség nagy mértékben el fog vadulni, hogy mesterien felépített ipari és kereskedelmi apparátusunk csődöt fog mondani[27]. A háború elején a szociálárulók és opportunisták kérkedtek azzal, hogy milyen életképes a kapitalizmus és kinevették a „fanatikusokat vagy félanarchistákat", ahogy ők bennünket neveztek. „Lám — mondották —, ezek a jóslatok nem teljesedtek be. Az események megmutatták, hogy ez csak igen kevés országra és igen rövid időszakra vonatkozóan volt igaz!" Most pedig nemcsak Oroszországban és nemcsak Németországban, hanem a győztes országokban is a modern kapitalizmusnak éppen ilyen óriási méretű pusztulása kezdődik, amely léptennyomon félrelöki ezt a mesteri apparátust és feltámasztja a régi kapitalizmust.

Amikor Buharin elvtárs arról beszélt, hogy megpróbálkozhatunk azzal, hogy egységes képet adjunk a kapitalizmus és az imperializmus pusztulásáról, ezt mi a bizottságban kifogásoltuk és én itt is kifogásolom: próbálják csak meg, és meglátják, hogy nem fog sikerülni. Buharin elvtárs tett egy ilyen kísérletet a bizottságban és maga is lemondott róla. Egészen biztos vagyok abban, hogy ha ezt valaki meg tudná csinálni, úgy elsősorban Buharin elvtárs lenne az, aki ezzel a kérdéssel nagyon sokat és nagyon behatóan foglalkozott. Állítom, hogy az ilyen kísérlet nem járhat sikerrel, mert maga a feladat helytelen. Oroszországban most az imperialista háború következményeit éljük át és a proletariátus diktatúrájának kezdetén vagyunk. Ugyanakkor Oroszország több vidékén, amelyek jobban el voltak vágva egymástól, mint azelőtt, léptennyomon a kapitalizmus újjászületését és első fokának kifejlődését tapasztaljuk. Ez elkerülhetetlen. Ha a programot úgy írjuk meg, ahogy Buharin elvtárs akarta, ez a program helytelen lesz. Legjobb esetben meg fogja

ismételni a legjobbat abból, amit a finánckapitalizmusról és imperializmusról mondtak, de nem a valóságot fogja tükrözni, mert a valóságban éppen az ilyen egységesség nincs meg. A különböző nem egységes részekből összeállított program nem valami tetszetős (ami persze nem fontos), másféle program azonban egyszerűen helytelen volna. A program egyöntetűségének hiánya, különféle anyagból való felépítése, bármennyire kellemetlen és bármennyire nem eléggé összhangban álló is ez, még igen hosszú ideig elkerülhetetlen lesz. Amikor majd elkerülhetjük, új programot fogunk összeállítani. De akkor már szocialista társadalomban fogunk élni. Nevetséges volna azt állítani, hogy ott ugyanaz lesz, ami most van.

Olyan időben élünk, amikor a kapitalizmus számos legelemibb alapvető jelensége felelevenedett. Vegyük akár a közlekedés csődjét, amit olyan jól, vagy helyesebben, olyan kínosan tapasztalunk a saját bőrünkön. Hiszen ez más országokban is észlelhető, még a győztes országokban is. De mit jelent a közlekedés csődje az imperialista rendszerben? Visszatérést az árutermelés legkezdetlegesebb formáihoz. Mi jól tudjuk, hogy mi a batyuzó. Ezt a szót, azt hiszem, a külföldiek eddig nem ismerték. És most? Beszéljenek csak az elvtársakkal, akik a III. Internacionále kongresszusára jöttek. Kitűnik, hogy efféle szavak Németországban is, Svájcban is kezdenek használatba jönni. Márpedig ezt a kategóriát semmiféle proletárdiktatúrába se lehet beilleszteni, hanem vissza kell érte nyúlni a kapitalista társadalom és az árutermelés legelső fokaihoz.

Ezt a szomorú valóságot holmi kikerekített és egységes program összeállításával megkerülni — nem volna más, mint légüres térbe, a fellegek fölé ugrani, azt jelentené, hogy helytelen programot írunk. És egyáltalán nem a régi iránti tisztelet, amire Buharin elvtárs udvariasan célzott, késztetett bennünket arra, hogy a régi program egyes részeit ide beillesszük. Buharin valahogy így tüntette fel a dolgot: a program, amelyet 1903-ban Lenin közreműködésével írtak, kétségtelenül rossz program, de mivel az öreg emberek legszívesebben a multra emlékeznek vissza, a régi iránti tiszteletből az új korszakban olyan új programot állítottak össze, amelyben megismétlik a régit. Ha ez így

volna, akkor az ilyen fura embereken csak nevetni lehetne. Állítom, hogy ez nem így van. Az a kapitalizmus, amelyet 1903-ban körvonalaztunk, 1919-ben a proletár Szovjet Köztársaságban továbbra is megvan, mégpedig éppen az imperializmus bomlása, csődje folytán. Ezt a kapitalizmust megtalálhatjuk például mind Szamára kormányzóságban, mind Vjatka kormányzóságban, amelyek nincsenek nagyon messze Moszkvától. Olyan időben, amikor a polgárháború az országot részekre szaggatja, ebből a helyzetből, ebből a batyuzásból nem egyhamar lábolunk ki. Ez az, amiért a program másféle felépítése helytelen volna. Azt kell megmondani, ami van: a programnak azt kell tartalmaznia, ami teljesen vitathatatlan, ténylegesen megállapított, csak akkor marxista program.

Buharin elvtárs elméletileg ezt teljesen megérti és azt mondja, hogy a programnak konkrétnak kell lennie. De más megérteni valamit és megint más ténylegesen keresztülvinni. Buharin elvtárs konkrétsága nem egyéb, mint a finánckapitalizmus könyvszagú leírása. A való életben különböző fajtájú jelenségeket észlelünk. A monopolizált ipar mellett mindegyik mezőgazdasági kormányzóságban ott találjuk a szabadversenyt. Sehol a világon nem volt és nem is lesz olyan monopolkapitalizmus, hogy egész sor termelési ágban ne lenne szabadverseny. Ha ilyen rendszert írunk le, az azt jelenti, hogy az élettől elszakadt és a valóságnak meg nem felelő rendszert írunk le. Marx a manufaktúráról azt mondotta, hogy az a tömeges kistermelésen emelkedő felépítmény volt[28]; az imperializmus és finánckapitalizmus viszont a régi kapitalizmuson emelkedő felépítmény. Ha leromboljuk a felső réteget, előtűnik a régi kapitalizmus. Akinek az az álláspontja, hogy egységes imperializmus létezik régi kapitalizmus nélkül, az valóságnak veszi azt, amit kívánatosnak tart.

Ez természetes hiba, amibe igen könnyen beleesnek. Ha egységes imperializmussal volna dolgunk, amely minden ízében átalakította a kapitalizmust, feladatunk százezerszer könnyebb volna. Ez olyan rendszert eredményezne, amelyben minden kizárólag a finánctőkének volna alárendelve. Akkor a feladat csak az volna, hogy eltávolítsuk a felső réteget és minden egyebet a proletariátus kezébe

adjunk át. Ez rendkívül kellemes dolog volna, csakhogy a valóságban ez nincs így. A valóságban a fejlődés olyan, hogy egész másképpen kell eljárnunk. *Az imperializmus a kapitalizmuson emelkedő felépítmény.* Amikor az imperializmus összeomlik, a felső réteg összeomlásával és az alapépítmény feltárulásával van dolgunk. Ezért programunknak, ha azt akarjuk, hogy helyes legyen, azt kell megmondania, ami van. Adva van a régi kapitalizmus, amely számos területen az imperializmusig fejlődött. Ennek tendenciái kizárólag imperialista jellegűek. A lényeges kérdéseket csakis az imperializmus szemszögéből vizsgálhatjuk. Nincs sem a bel-, sem a külpolitikának egyetlen olyan számottevő kérdése sem, amelyet el lehetne dönteni másképp, mint ennek a tendenciának a szemszögéből. A programban most nem erről van szó. A valóságban megvan a régi kapitalizmus felszín alatti óriási talaja. És van felépítmény — az imperializmus, amely háborúra vezetett, és ez a háború kiindulóponttá vált a proletariátus diktatúrájának kezdete számára. Ezt a fázist nem lehet elkerülni. Ez a tény jellemzi magának a proletárforradalom fejlődésének ütemét is az egész világon, és ez a tény még sok éven át tény marad.

A nyugateurópai forradalmak talán símábban fognak lejátszódni, mindamellett az egész világ újjászervezéséhez, az országok legnagyobb részének újjászervezéséhez sok-sok évre van szükség. Ez pedig azt jelenti, hogy abban az átmeneti időszakban, amelyen most megyünk keresztül, ezt a mozaikszerű valóságot nem kerülhetjük el. Ezt a különféle részekből összetevődött valóságot nem lehet félredobni, bármennyire rút is, egyetlen szemcsét sem dobhatunk félre belőle. A program helytelen lesz, ha másképp állítjuk össze, mint ahogy összeállítottuk.

Azt mondjuk, hogy eljutottunk a diktatúrához. De tudnunk kell azt is, *hogyan* jutottunk el hozzá. A mult fogva tart bennünket, ezer kézzel kapaszkodik belénk és nem engedi, hogy egy lépést is tegyünk előre, vagy arra kényszerít bennünket, hogy ezeket a lépéseket olyan rosszul tegyük meg, ahogy megtesszük. S mi azt mondjuk: ahhoz, hogy megértsük, milyen helyzetbe fogunk kerülni, meg kell mondanunk, milyen úton haladtunk, mi vezetett

el bennünket magához a szocialista forradalomhoz. Minket az imperializmus vezetett el hozzá, az eredeti árugazdasági formáiban jelentkező kapitalizmus vezetett el hozzá. Mindezt meg kell értenünk, mert csak ha a valóságot figyelembe vesszük, oldhatunk meg olyan kérdéseket, mint amilyen, mondjuk, a középparasztsághoz való viszony. Valóban, honnan kerülhetett elő a középparaszt a színtiszta imperialista kapitalizmus korszakában? Hiszen még az egyszerű kapitalista országokban sem volt középparaszt. Ha mi kizárólag az imperializmus és a proletárdiktatúra szemszögéből fogjuk eldönteni azt a kérdést, hogy milyen legyen a viszonyunk ehhez a csaknem középkori jelenséghez (a középparasztsághoz), akkor sehogyan sem fogunk zöldágra vergődni és csak alaposan beverjük a fejünket. Ha viszont a középparasztsághoz való viszonyunkon változtatnunk kell, akkor tessék az elméleti részben is megmondani, hogy honnan került elő és mi is tulajdonképpen a középparaszt. A középparaszt kisárutermelő. Ez a kapitalizmusnak az az ábécéje, amelyről beszélnünk kell, mert ebből az ábécéből még mindig nem másztunk ki. Ezt egy kézlegyintéssel elintézni és azt mondani: „Miért forgassuk az ábécét, amikor mi már a finánckapitalizmust tanulmányoztuk!" — fölöttébb komolytalan dolog.

Ugyanezt kell mondanom a *nemzeti kérdésről* is. Buharin elvtárs itt is valóságnak veszi azt, amit óhajt. Azt mondja, hogy a nemzetek önrendelkezési jogát nem szabad elismerni. A nemzet — a burzsoázia és a proletariátus együttvéve. S akkor még mi, proletárok, ismerjük el holmi megvetésre méltó burzsoázia önrendelkezési jogát! Ez már aztán semmivel sem egyeztethető össze! Nem, bocsánatot kérek, ez megegyezik azzal, ami van. Ha ennek hátat fordítanak, a képzelgés keríti önöket hatalmába. Önök a nemzetben végbemenő differenciálódási folyamatra, a proletariátusnak a burzsoáziától való elkülönülésére hivatkoznak. De nézzük csak, hogyan megy végbe ez a differenciálódás.

Vegyük például Németországot, az előrehaladott kapitalista ország mintaképét, amely a kapitalizmus, a finánckapitalizmus szervezettsége tekintetében felülmúlta

Amerikát. Sok tekintetben elmaradt Amerika mögött, a technika és termelés terén, politikai téren, de a finánckapitalizmus szervezettsége szempontjából, a monopolkapitalizmusnak állammonopolista kapitalizmussá változása szempontjából — Németország felülmúlta Amerikát. Azt lehetne gondolni, hogy ez az ország aztán mintakép. És mi megy ott végbe? Elkülönült-e a német proletariátus a burzsoáziától? Nem! Hiszen csak néhány nagy városból jelentették, hogy ott a munkások többsége a scheidemannisták ellen van. De hogyan történt ez? Úgy, hogy a spartakisták szövetkeztek az átkozott német mensevikekkel, a — független szocialistákkal, akik mindent össze-vissza zavarnak és a szovjet rendszert össze akarják házasítani az alkotmányozó gyűléssel! Ez megy végbe ebben a Németországban! Már pedig Németország — előrehaladott ország.

Buharin elvtárs azt mondja: „Minek nekünk a nemzetek önrendelkezési joga?" Kénytelen vagyok megismételni 1917 nyarán tett ellenvetésemet, amikor Buharin azt javasolta, hogy töröljük a minimális programot és csak a maximális programot tartsuk meg. Én akkor azt feleltem: „Ne dicsekedj a csatába menet, hanem dicsekedj a csatából jövet." Amikor majd meghódítjuk a hatalmat, utána pedig egy keveset várunk, akkor majd megtesszük[29]. A hatalmat meghódítottuk, egy keveset vártunk, most egyetértek azzal, hogy megtegyük. Teljes erővel hozzáfogtunk a szocialista építéshez, visszavertük a bennünket fenyegető első támadást — most ez helyénvaló lesz. Ugyanez vonatkozik a nemzetek önrendelkezési jogára is. „Én csak a dolgozó osztályok önrendelkezési jogát akarom elismerni" — mondja Buharin elvtárs. Ön tehát azt akarja elismerni, amit a valóságban, Oroszországon kívül, egyetlen országban sem értek el. Ez nevetséges.

Nézzük csak Finnországot: demokratikus ország, fejlettebb, kulturáltabb ország, mint mi vagyunk. Ott a proletariátus elkülönülésének, differenciálódásának a folyamata megy végbe, mégpedig sajátos módon, sokkal kínosabban, mint nálunk. A finnek átszenvedték Németország diktatúráját, most az antant diktatúrája alatt nyögnek. De annak következtében, hogy mi elismertük a nemzetek

önrendelkezési jogát, a differenciálódás folyamata ott könnyebbé vált. Nagyon jól emlékszem arra a jelenetre, amikor a Szmolnijban a finn burzsoázia képviselőjének, Svinhufvudnak[30] — oroszul ez a szó „disznófejűt" jelent —, aki a hóhér szerepét töltötte be, egy diplomáciai okmányt kellett átadnom. Udvariasan szorított velem kezet, bókokat mondtunk egymásnak. Milyen kellemetlen volt ez! De meg kellett tenni, mert akkoriban a finn burzsoázia azzal a mesével csapta be a népet, a dolgozó tömegeket, hogy a muszkák soviniszták, a nagyoroszok meg akarják fojtani a finneket. Meg kellett tenni.

És vajjon nem ugyanazt kellett-e megtennünk tegnap a Baskír Köztársaságot illetően[31]? Amikor Buharin elvtárs azt mondta: „Egyik-másik számára el lehet ismerni ezt a jogot", akkor még fel is jegyeztem magamnak, hogy nála ebbe a névsorba belekerültek a hottentották, a busmánok, a hinduk. E névsor hallatára arra gondoltam: hogyan van az, hogy Buharin elvtárs megfeledkezett egy kis apróságról, megfeledkezett a baskírokról? Busmánok Oroszországban nincsenek, ami a hottentottákat illeti, róluk sem hallottam, hogy autonóm köztársaságra tartanának igényt, vannak azonban nálunk baskírok, kirgizek, van egész sereg más nép, s ezektől nem tagadhatjuk meg az önrendelkezés jogának elismerését. Nem tagadhatjuk meg egyetlen néptől sem, amely a volt Orosz Birodalom határain belül él. Sőt, tegyük fel, hogy a baskírok esetleg megdöntenék a kizsákmányolókat és mi segítséget nyujtanánk nekik ebben. Ez azonban csak az esetben lehetséges, ha a forradalmi átalakulás teljesen megérett. Még hozzá ezt óvatosan kell tennünk, nehogy feltartóztassuk beavatkozásunkkal a proletariátus differenciálódásának éppen azt a folyamatát, amelyet gyorsítanunk kell. Mit tehetünk azonban az olyan népek esetében, mint a kirgizek, uzbekek, tadzsikok, turkmenek, amelyek mindezideig mohamedán papjaik befolyása alatt állnak? Nálunk Oroszországban a lakosság, miután bő tapasztalatokat szerzett a pópákkal kapcsolatban, segített nekünk lerázni őket. De tudjuk, hogy a polgári házasságról szóló rendelet milyen kevéssé ment át az életbe. Odamehetünk-e ezekhez a népekhez, és mondhatjuk-e nekik: „Mi megdöntjük kizsákmányolói-

tokat"? Ezt nem tehetjük meg, mert teljesen papjaik befolyása alatt állnak. Itt be kell várnunk a szóbanforgó nemzet fejlődését, a proletariátus differenciálódását a burzsoá elemektől, ami elkerülhetetlen.

Buharin elvtárs nem akar várni. Őt elfogja a türelmetlenség. „Ugyan miért? Amikor mi magunk megdöntöttük a burzsoáziát, kikiáltottuk a Szovjethatalmat és a proletariátus diktatúráját, ugyan miért kellene akkor nekünk így eljárnunk?" Ez úgy hat, mint valami buzdító felhívás, megjelöli utunkat, ámde ha programunkban csak ezt nyilvánítjuk ki, akkor ez nem program lesz, hanem kiáltvány. Mi kikiálthatjuk a Szovjethatalmat és a proletariátus diktatúráját, kifejezhetjük teljes megvetésünket a burzsoáziával szemben, amelyre az ezerszeresen rászolgál, de a programban tökéletes pontossággal azt kell írnunk, ami van. Akkor programunk megtámadhatatlan.

Mi szigorú osztályálláspontot foglalunk el. Amit a programban írunk, elismerése annak, ami a valóságban végbement az után az időszak után, amikor a nemzetek önrendelkezési jogáról általában írtunk. Akkor még nem voltak proletárköztársaságok. Amikor a proletárköztársaságok létrejöttek — és csakis abban a mértékben, amelyben létrejöttek —, írhattuk azt, amit a programban írtunk: „*Szovjet típus* szerint szervezett államok föderatív egyesülése". A szovjet típus még nem jelent Szovjeteket, úgy ahogy azok Oroszországban megvannak, de a szovjet típus nemzetközivé válik. Csakis ezt mondhatjuk. Messzebb mennünk, akár csak egy lépésnyire, egy hajszálnyira is — már helytelen volna, s ezért a programba nem való.

Mi azt mondjuk: tekintetbe kell venni, hogy a szóbanforgó nemzet a középkoriságtól a polgári demokrácia felé és a polgári demokráciától a proletár demokrácia felé vezető út melyik szakaszán áll. Ez feltétlenül helyes. Minden nemzetnek joga van az önrendelkezésre — a hottentottákról és busmánokról nem érdemes külön beszélnünk. Ez a jellemzés ráillik a föld lakosságának óriási többségére, alighanem kilenctizedrészére, sőt talán 95%-ára is, mert minden ország a középkoriságtól a polgári demokrácia felé, vagy a polgári demokráciától a proletár demokrácia felé vezető úton van. Ez az út teljesen kikerül-

hetetlen. Többet nem mondhatunk, mert ez nem lesz helyes, nem fog megfelelni annak, ami van. A nemzetek önrendelkezését elvetni és helyébe a dolgozók önrendelkezését tenni teljesen helytelen, mert az ilyen fogalmazás nem számol azzal, hogy milyen nehézségek árán, milyen tekervényes úton halad előre a differenciálódás az egyes nemzeteken belül. Németországban másképpen halad előre, mint nálunk: bizonyos tekintetben gyorsabban, bizonyos tekintetben pedig lassúbb és véresebb úton. Nálunk egyetlen párt sem jutott arra a szörnyű gondolatra, hogy a Szovjeteket egybe kellene kapcsolni az Alkotmányozó Gyűléssel. Hiszen nekünk és ezeknek a nemzeteknek egymás mellett kell élnünk. A scheidemannisták máris azt mondják rólunk, hogy meg akarjuk hódítani Németországot. Ez persze nevetséges és ostoba beszéd. De a burzsoáziának megvannak a maga érdekei és megvan a maga sajtója, amely ezt száz- meg százmillió lappéldányban kürtöli szét az egész világon és Wilson saját érdekében támogatja ezt. A bolsevikoknak — mondják — nagy hadseregük van és bolsevizmusukat hódítás útján akarják átplántálni Németországba. Németország legjobb fiai — a spartakisták — elmondották nekünk, hogyan uszítják a német munkásokat a kommunisták ellen: nézzétek csak, úgymond, milyen rossz a helyzet a bolsevikoknál! Azt pedig, hogy nálunk nagyszerűen megy minden, bizony nem mondhatjuk. Így aztán ellenségeink Németországban azzal az érvvel hatnak a tömegekre, hogy a proletárforradalom Németországban ugyanolyan rendbontást jelent majd, mint Oroszországban. A rend megbomlása nálunk — ez a mi hosszan elhúzódó betegségünk. Roppant nehézségeket kell leküzdenünk, miközben országunkban a proletárdiktatúrát építjük. Amíg a burzsoázia vagy a kispolgárság, vagy akár csak a német munkásságnak egy része is annak a mumusnak hatása alatt áll, hogy „a bolsevikok erőszakkal be akarják vezetni a saját rendszerüket" — addig az olyan formula, mint a „dolgozók önrendelkezése", nem könnyíti meg a helyzetet. Nekünk úgy kell megfognunk a dolgot, hogy a német szociálárulók ne mondhassák, hogy a bolsevikok ráerőszakolják másokra a maguk egyetemes rendszerét — amelyet állítólag a vöröskatonák szuronya

hegyén el lehet vinni Berlinbe. Márpedig ha tagadjuk a nemzetek önrendelkezésének elvét, ilyen színe lehet a dolognak.

A mi programunkban ne legyen szó a dolgozók önrendelkezéséről, mert ez helytelen. Programunknak azt kell mondania, ami van. Ha egyszer a nemzetek a középkoriságtól a polgári demokrácia felé és a polgári demokráciától a proletár demokrácia felé vezető út különböző szakaszain állanak, akkor programunknak idevágó tétele abszolút helyes. Mi ebben a tekintetben nagyon tekervényes utat tettünk meg. Minden nemzetnek meg kell kapnia az önrendelkezési jogot, és ez elősegíti a dolgozók önrendelkezését. Finnországban a proletariátusnak a burzsoáziától való elkülönülési folyamata igen világosan, nagy erővel és mélyrehatóan halad előre. Ott mindenesetre minden másképpen fog menni, mint nálunk. Ha mi azt mondjuk, hogy nem ismerünk el semmiféle finn nemzetet, hanem csak a dolgozó tömegeket ismerjük el, ez egészen semmitmondó beszéd lesz. Azt, ami van, lehetetlen el nem ismerni: az maga kényszeríti ki az elismerést. A proletariátus és a burzsoázia elhatárolódása a különböző országokban sajátos utakon megy végbe. Ezen az úton a legóvatosabb módon kell eljárnunk. Kiváltkép óvatosnak kell lennünk a különböző nemzetek irányában, mert nincs rosszabb, mint valamely nemzet bizalmatlansága. A lengyeleknél folyamatban van a proletariátus önrendelkezése. Itt vannak a Varsói Munkástanács összetételére vonatkozó legutóbbi számadatok[32]: lengyel szociáláruló 333, kommunista 297. Ez azt mutatja, hogy ott a mi forradalmi naptárunk szerint az Október már nincs messze. Ez úgy körülbelül 1917 augusztusa vagy szeptembere. Csakhogy, először is, még nem adtak ki olyan dekrétumot, amely elrendelné, hogy minden országnak a bolsevik forradalmi kalendárium szerint kell élnie, de ha kiadtak volna is, azt nem hajtanák végre. Másodszor pedig, most az a helyzet, hogy a mi munkásainknál előrehaladottabb és műveltebb lengyel munkások többsége a szociálhonvédelem, a szociálpatriotizmus álláspontján van. Várni kell. Itt nem beszélhetünk a dolgozó tömegek önrendelkezéséről. Nekünk ezt a differenciálódást propagálnunk kell. Ezt megtesszük, de a legkevésbbé sem lehet kétséges, hogy a lengyel nemzet

önrendelkezését azonnal el kell ismernünk. Ez világos. A lengyel proletármozgalom ugyanazon az úton halad, mint a mienk, halad a proletariátus diktatúrája felé, csakhogy nem úgy, mint Oroszországban. És a munkásokat ott azzal rémítgetik, hogy a muszkák, a nagyoroszok, akik a lengyeleket mindig elnyomták, a kommunizmus leple alatt a maguk nagyorosz sovinizmusát akarják bevinni Lengyelországba. A kommunizmust nem erőszakos úton vezetik be. Egyik legjobb lengyel kommunista elvtársunk, amikor azt mondtam neki: „Önök másképpen csinálják", azt felelte nekem: „Nem, mi ugyanazt csináljuk, csakhogy jobban, mint önök." Az ilyen érvelésre aztán igazán semmi ellenvetésem sem lehetett. Meg kell adni a lehetőséget arra, hogy ezt a szerény kívánságot teljesíthessék, hogy a szovjet hatalmat jobban csinálják meg, mint nálunk. Feltétlenül számolni kell azzal, hogy ott az út némileg sajátosan alakul és nem szabad azt mondani: „Le a nemzetek önrendelkezési jogával! Mi az önrendelkezési jogot csakis a dolgozó tömegeknek adjuk meg." Ez az önrendelkezés nagyon bonyolult és nehéz úton halad előre. Még sehol sincs meg Oroszországon kívül, és nekünk, figyelembe véve mindazokat a fejlődési szakaszokat, amelyekben más országok vannak, semmit sem szabad Moszkvából elrendelnünk. Ez az, amiért ez a javaslat elvileg elfogadhatatlan.

Áttérek a további pontokra, amelyeket kidolgozott tervünk szerint meg kell világítanom. Legelőször is a *kistulajdonosok és a középparaszt* kérdéséről akarok beszélni. Ezzel kapcsolatban a 47. pont a következőket mondja:

„A középparasztságot illetően az Oroszországi Kommunista Párt politikája az, hogy a középparasztságot fokozatosan és tervszerűen bevonja a szocialista építés munkájába. A párt feladatául tűzi ki, hogy a középparasztságot elválasztja a kulákoktól, a szükségletei iránt tanúsított figyelmes magatartás révén megnyeri a munkásosztály számára, elmaradottsága ellen az ideológiai befolyás eszközeivel, egyáltalán nem elnyomó módszerekkel küzd, a középparasztság létérdekeit érintő minden kérdésben gyakorlati megegyezésre igyekszik jutni vele, és a szocialista átalakítások végrehajtási módjainak meghatározása során engedményeket tesz neki."

Azt hiszem, hogy itt azt fogalmazzuk meg, amit a középparasztságot illetően a szocializmus megalapítói annyiszor megmondtak. Ennek a pontnak csupán az a fogyatékossága, hogy nem elég konkrét. A programban aligha mondhatnánk többet. A kongresszuson azonban nemcsak programkérdéseket kell felvetnünk, és a középparasztság kérdésének kettőzött, sőt háromszoros figyelmet kell szentelnünk. Értesüléseink vannak arról, hogy az egyes helyeken lezajlott felkelésekben világosan látható egy *általános terv* és ez a terv nyilvánvalóan összefügg a fehérgárdisták haditervével, akik úgy határoztak, hogy márciusban általános támadást indítanak és több felkelést szerveznek. A kongresszus elnöksége előtt fekszik a kongresszus felhívásának tervezete, amelyet ismertetni fognak önökkel[33]. Ezek a felkelések mindennél világosabban mutatják, hogy a baloldali eszerek és a mensevikek egy része — Brjanszkban mensevikek dolgoztak a felkelés előkészítésén — a fehérgárdisták közvetlen ügynökeinek szerepét játssza. A fehérgárdisták általános támadása, a felkelések a falvakban, a vasúti forgalom megszakítása — talán sikerül majd így megdönteni a bolsevikok hatalmát. Itt különösen világosan, a maga egész életbevágó fontosságában, domborodik ki a középparasztság szerepe. A kongresszuson nemcsak különös nyomatékkal kell hangsúlyoznunk engedékenységünket a középparasztság irányában, hanem gondolkodnunk kell azon is, hogy több, minél konkrétabb olyan intézkedést hajtsunk végre, amely legalább valami közvetlen előnyt nyujt a középparasztságnak. Ezeket az intézkedéseket sürgősen megkövetelik mind önfenntartási érdekeink, mind valamennyi ellenségünk ellen folytatott harcunk érdekei is, hiszen ellenségeink tudják, hogy a középparaszt ide-oda ingadozik közöttünk és őköztük, és arra törekszenek, hogy a középparasztot elhódítsák tőlünk. Most olyan helyzetben vagyunk, hogy óriási tartalékaink vannak. Tudjuk, hogy mind a lengyel, mind a magyar forradalom érlelődik, mégpedig nagyon gyorsan. E forradalmak proletár tartalékokat adnak majd nekünk, megkönnyítik helyzetünket és óriási mértékben megszilárdítják proletárbázisunkat — amely nálunk bizony gyenge. Ez a legközelebbi hónapok-

ban bekövetkezhet, de nem tudjuk, mikor fog bekövetkezni. Önök tudják, hogy most feszült helyzet állt elő, ezért most a középparasztság kérdése óriási gyakorlati jelentőségre tesz szert.

Ki szeretnék továbbá térni a *szövetkezetek* kérdésére — programunk 48. pontjára. Ez a pont bizonyos mértékben elavult. Amikor a bizottságban megszövegeztük, nálunk voltak szövetkezetek és nem voltak fogyasztási kommúnák, de néhány nappal később rendeletet fogadtak el, amelynek értelmében minden néven nevezendő szövetkezetet egységes fogyasztási kommúnává kell egybeolvasztani. Nem tudom, közzé van-e már téve ez a rendelet és a jelenlevők többsége ismeri-e? Ha nem, akkor holnap vagy holnapután közzétesszük ezt a rendeletet. Ebben a tekintetben ez a pont már elavult, mindamellett úgy vélem, hogy szükségünk van rá, hiszen mindnyájan jól tudjuk, hogy a rendelet kiadása és végrehajtása közt jókora idő telik el. A szövetkezetekkel már 1918 április óta bajlódunk, és jóllehet jelentős sikert értünk el, ez még nem döntő jelentőségű. Elértük, hogy a szövetkezetek helyenként olyan méretekben tömörítik a lakosságot, hogy sok kerületben a falusi lakosság 98 százaléka már egyesítve van. De ezeket a szövetkezeteket, amelyek már a kapitalista társadalomban fennálltak, keresztül-kasul áthatja a burzsoá társadalom szelleme és élükön mensevikek, eszerek, burzsoá szakemberek állanak. Még nem tudtuk őket magunknak alárendelni, ezen a téren feladatunk még nincs megoldva. Ami a fogyasztási kommúnák létesítését illeti, rendeletünk egy lépést tesz előre, megszabja, hogy egész Oroszországban minden néven nevezendő szövetkezetet egybe kell olvasztani. De ez a rendelet is, még ha teljesen végre is hajtjuk, a jövőbeli fogyasztási kommúnán belül meghagyja a munkásszövetkezet autonóm tagozatát, mert a munkásszövetkezet képviselői, akik gyakorlatból ismerik a kérdést, kijelentették és bebizonyították nekünk, hogy a munkásszövetkezetet mint fejlettebb szervezetet fenn kell tartani, mivel tevékenysége szükséges. Nálunk a pártban nem kevés nézeteltérés és vita volt a szövetkezetek kérdésében, voltak surlódások a szövetkezetekben dolgozó bolsevikok és a Szovjetekben dolgozó

bolsevikok közt. Elvileg, véleményem szerint, a kérdést kétségtelenül olyan értelemben kell megoldani, hogy ezt az apparátust mint a kapitalizmus által a tömegek között előkészített egyetlen apparátust, mint az egyetlen olyan apparátust, mely még a primitív kapitalizmus fokán álló falusi tömegek között működik — minden körülmények között fenn kell tartanunk, fejlesztenünk kell és semmiesetre sem szabad félredobnunk. A feladat itt nehéz, minthogy a szövetkezetek élén, mint azok vezetői, a legtöbb esetben polgári szakemberek, igen gyakran aktív fehérgárdisták állanak. Ez a magyarázata annak, hogy gyűlölik, joggal gyűlölik őket, ez a magyarázata annak, hogy harcot indítottak ellenük. Csakhogy természetesen ezt a harcot ügyesen kell vezetnünk: *a szövetkezeti vezetők ellenforradalmi kísérleteinek véget kell vetni, ez azonban ne legyen harc a szövetkezet apparátusa ellen.* Ezeket az ellenforradalmi szövetkezeti vezetőket el kell távolítanunk, magát az apparátust pedig magunk alá kell rendelnünk. Itt pontosan ugyanaz a feladat áll előttünk, mint a burzsoá szakemberek tekintetében — ez a másik kérdés, amelyet ki szeretnék emelni.

A *burzsoá szakemberek* kérdése nem kevés surlódást és nézeteltérést vált ki. Amikor a napokban a Petrográdi Szovjetben felszólaltam, a hozzám írásban benyujtott kérdések közül néhány a fizetésekre vonatkozott. Azt kérdezték tőlem: lehet-e egy szocialista köztársaságban 3 000 rubelig terjedő fizetéseket adni? Mi ezt a kérdést tulajdonképpen azért vettük fel a programba, mert ezen a téren meglehetősen messzemenő az elégedetlenség. A burzsoá szakemberek kérdése felvetődik a hadseregben, az iparban, a szövetkezetekben — mindenütt. Ez a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet időszakának igen fontos kérdése. A kommunizmust csak akkor építhetjük fel, ha a burzsoá tudomány és technika eszközeivel hozzáférhetőbbé tesszük a tömegek számára. Máskép a kommunista társadalmat felépíteni nem lehet. Ilymódon való felépítéséhez viszont a burzsoáziától kell venni az apparátust, be kell vonnunk a munkába mindezeket a szakembereket. A programban szándékosan azért fejtettük ki részletesen ezt a kérdést, hogy gyökeres megoldást nyerjen. Nagyon

jól tudjuk, mit jelent Oroszország kulturális fejletlensége, milyen következményekkel jár ez a Szovjethatalomra nézve, amely elvben a hasonlíthatatlanul magasabbrendű proletár demokráciát, e demokrácia mintaképét adta az egész világnak — mennyire lefokozza ez a kulturálatlanság a Szovjethatalmat és hogyan termeli ki újra a bürokráciát. A szovjet apparátus elvben minden dolgozó számára hozzáférhető, a valóságban azonban, mint valamennyien tudjuk, ez koránt sincs így. Mégpedig egyáltalán nem azért, mintha ezt a törvény gátolná, mint a burzsoázia uralma alatt; ellenkezőleg, törvényeink elősegítik ezt. De a törvények egymagukban nem elegendők. Hatalmas nevelő-, szervező- és kultúrmunkára van szükség, amit nem lehet gyorsan, törvény útján megoldani, ami nagyarányú, hosszantartó munkát követel. A burzsoá szakemberek kérdését a jelenlegi kongresszuson teljes határozottsággal meg kell oldani. Az ilyen határozat lehetővé teszi az elvtársaknak, akik a kongresszus menetét kétségtelenül figyelemmel kísérik, hogy a kongresszus tekintélyére támaszkodjanak és lássák, milyen nehézségekbe ütközünk. Ez a határozat segítségére lesz azoknak az elvtársaknak, akik előtt ez a kérdés lépten-nyomon felvetődik, abban, hogy legalább a propagandamunkában részt vegyenek.

Azok az elvtársak, akik a kongresszuson, itt Moszkvában, a spartakistákat képviselték, elmondották nekünk, hogy Nyugat-Németországban, ahol az ipar a legfejlettebb, ahol a spartakisták befolyása a munkások soraiban a legnagyobb, jóllehet ott a spartakisták még nem győztek, mégis igen sok üzemben, mégpedig a legnagyobbakban, a mérnökök, az igazgatók felkeresték a spartakistákat és azt mondták: „Mi veletek megyünk." Nálunk ilyesmi nem fordult elő. Nyilvánvaló, hogy ott a munkások magasabb kultúrszínvonala, a műszaki személyzet fokozottabb proletarizálódottsága és talán még sok előttünk ismeretlen ok olyan viszonyokat teremtett, amelyek valamelyest eltérnek a mi viszonyainktól.

Mindenesetre itt van az egyik legfőbb akadály, mely további előrehaladásunkat gátolja. Rögtön, anélkül hogy más országoktól támogatást várnánk, haladéktalanul, azonnal fokoznunk kell a termelőerőket. Burzsoá szak-

emberek nélkül ez lehetetlen. Ezt egyszersmindenkorra meg kell mondanunk. E szakemberek többségét természetesen minden porcikájukban burzsoá világnézet hatja át. Az elvtársias együttműködés légkörével, munkásbiztosokkal, kommunista sejtekkel kell őket körülvennünk, úgy kell elhelyezni őket, hogy ne rúghassanak ki a hámból, de meg kell nekik adni a lehetőséget, hogy jobb viszonyok között dolgozhassanak, mint a kapitalizmus alatt, mert ez a réteg, amelyet a burzsoázia nevelt, máskülönben nem fog dolgozni. Egy egész réteget nem lehet bottal munkára kényszeríteni — ezt mi nagyon jól kitapasztaltuk. Rá lehet szorítani őket arra, hogy ne vegyenek cselekvően részt az ellenforradalomban, meg lehet félemlíteni őket, hogy kezükbe se merjenek venni fehérgárdista felhívást. E tekintetben a bolsevikok erélyesen járnak el. Ezt meg lehet csinálni és ezt eléggé meg is csináljuk. Ezt mindnyájan megtanultuk. De egy egész réteget munkára szorítani ilyen módon lehetetlen. Ezek az emberek hozzászoktak ahhoz, hogy magasabb műveltségi fokot igénylő munkát végezzenek, ezt a munkát mozdították elő a burzsoá rend keretei között, azaz óriási anyagi vívmányokkal gazdagították a burzsoáziát, a proletariátus számára pedig csak morzsákat juttattak belőlük. De mégiscsak előrevitték a kultúrát, ez volt a hivatásuk. Ha látni fogják, hogy a munkásosztály soraiból szervezett, előrehaladott rétegek emelkednek ki, amelyek a kultúrát nemcsak megbecsülik, de segítenek azt a tömegek közt is elterjeszteni, akkor ezek a szakemberek meg fogják változtatni a magatartásukat irányunkban. Ha az orvos látja, hogy a proletariátus a járványos betegségek elleni harcban megszervezi a dolgozók öntevékenységét, egészen más magatartást fog tanusítani irányunkban. Ezek a burzsoá orvosok, mérnökök, agronómusok, szövetkezeti vezetők nálunk jelentős réteget alkotnak, és ha a gyakorlatban azt fogják látni, hogy a proletariátus egyre szélesebb tömegeket von be ebbe a munkába, akkor *morálisan* győzelmet aratunk fölöttük, nempedig csak politikailag szakítjuk el őket a burzsoáziától. Akkor könnyebb lesz a feladatunk. Akkor ők saját maguktól bekapcsolódnak majd apparátusunkba, annak egy részévé válnak. Ennek érdekében áldozatokat

kell hoznunk. Ha ezért kétmilliárdot kellene is fizetnünk — az is semmiség. Gyerekség volna visszariadni ettől az áldozattól, mert ez azt jelentené, hogy nem értjük az előttünk álló feladatokat.

A közlekedés zilált állapota, az ipar és a mezőgazdaság zilált állapota a Szovjet Köztársaságnak magát a létét ássa alá. Itt a legerélyesebb, az ország minden erejét a végletekig megfeszítő rendszabályokhoz kell nyúlunk. A szakemberek irányában nem szabad a kicsinyes tűszúrások politikáját folytatnunk. Ezek a szakemberek nem a kizsákmányolók szolgái; ezek a kultúra művelői, akik a burzsoá társadalomban a burzsoázia szolgálatában álltak és akikről az egész világ szocialistái azt mondották, hogy a proletár társadalomban *bennünket* fognak szolgálni. Ebben az átmeneti időszakban minél jobb életfeltételeket kell biztosítanunk számukra. Ez lesz a legjobb politika, ez lesz a legtakarékosabb gazdálkodás. Máskülönben megtakarítunk ugyan néhányszáz milliót, de közben veszíthetünk annyit, hogy nincs annyi milliárd, amennyi pótolhatná mindazt, amit elvesztettünk.

Amikor a fizetések kérdéséről Smidt elvtárssal, a munkaügyi népbiztossal beszélgettünk, ilyen tényekre mutatott rá. Smidt elvtárs azt mondja, hogy mi a bérek kiegyenlítése érdekében annyit tettünk, amennyit sehol egyetlen burzsoá állam sem tett és nem is tehet évtizedek alatt sem. Vegyük a háborúelőtti fizetéseket: a tanulatlan munkás napi 1 rubelt — egy hónapban 25 rubelt, a szakember viszont havi 500 rubelt kapott, nem számítva azokat, akiknek százezreket fizettek. A szakember húszszor annyit kapott, mint a munkás. A mi mostani fizetési tételeink 600 és 3 000 rubel között mozognak, a különbség csak ötszörös. A kiegyenlítés érdekében sokat tettünk. A szakembereket most természetesen túlfizetjük, de többletet fizetni nekik a tudásért nemcsak érdemes, hanem okvetlenül, elméleti szempontból is szükséges. A programban ez a kérdés véleményem szerint elég részletesen van kifejtve. Ezt nyomatékosan kell hangsúlyoznunk. Ezt itt nemcsak elvileg kell eldöntenünk, hanem oda kell hatnunk, hogy a kongresszus minden részvevője, hazatérve, szervezete előtti beszámolójában és egész tevé-

kenységében azon legyen, hogy ez a döntésünk valóra váljon.

Az ingadozó értelmiség soraiban máris hatalmas fordulatot értünk el. Tegnap a kispolgári pártok legalizálásáról beszéltünk, ma viszont mensevikeket és eszereket tartóztatunk le, — de mi ezekben az ingadozásokban pontosan meghatározott rendszert követünk. Ezeken az ingadozásokon egyetlen szilárd vonal vonul végig: *elvágni az ellenforradalom útját, felhasználni a képzett burzsoá apparátust.* A mensevikek a szocializmus legveszedelmesebb ellenségei, mert proletároknak álcázzák magukat; de a mensevikek nem jelentenek proletárréteget. Ebben a rétegben csak az elenyészően kisszámú vezetők proletárok, de maga a réteg kisértelmiségiekből áll. Ez a réteg majd átjön hozzánk. Mint réteget egészen meg fogjuk nyerni magunknak. Minden alkalommal, amikor hozzánk jönnek, azt mondjuk nekik: „Szívesen látunk." Minden ilyen ingadozás alkalmával egy részük átjön hozzánk. Így volt ez a mensevikekkel, a „Novaja Zsizny" híveivel, az eszerekkel, így lesz mindezekkel az ingadozó elemekkel, amelyek még sokáig fognak lábatlankodni, nyafogni, az egyik táborból a másikba átszökni — ezen nem segíthetünk. De mindezeken az ingadozásokon át művelt értelmiségi réteg kerül a szovjet funkcionáriusok soraiba, és el fogjuk távolítani azokat az elemeket, akik továbbra is támogatják a fehérgárdistákat.

Egy további kérdés, amelyről, a témák felosztásának megfelelően, én számolok be, — a *bürokratizmus kérdése és az a kérdés, hogyan vonjuk be a széles tömegeket a szovjet munkába.* A bürokratizmus miatt már régóta hallatszanak panaszok, kétségtelenül jogos panaszok. A bürokratizmus elleni harcban mi megtettük azt, amit a világ egyetlen állama sem tett meg. Azt az apparátust, amely keresztülkasul bürokratikus, burzsoászellemű, elnyomó apparátus volt, amely ilyen marad még a legszabadabb polgári köztársaságokban is — alapjáig leromboltuk. Vegyük például a bíróságot. Igaz, hogy itt a feladat könnyebb volt, itt nem kellett új apparátust létrehozni, mert a dolgozó osztályok forradalmi jogérzéke alapján bárki bíráskodhat. Ezen a téren még korántsem oldottuk meg teljes egészében

a feladatot, de több területen a bíróságot azzá tettük, aminek lennie kell. Olyan szerveket hoztunk létre, amelyekbe nemcsak a férfiak, hanem a nők, a legelmaradottabb és legnehézkesebb elemek is egy szálig bevonhatók.

A közigazgatás más ágainak tisztviselői még megcsontosodottabb bürokrata hivatalnokok. Itt a feladat nehezebb. E nélkül az apparátus nélkül nem lehetünk meg, a közigazgatás minden ágában szükséges az ilyen apparátus. Itt azt szenvedjük meg, hogy Oroszország kapitalista szempontból nem volt elég fejlett. Németország ezen nyilván könnyebben fog túlesni, mert ott a hivatali apparátus nagy iskolán ment keresztül, ahol mindent kipréselnek az emberből, de egyben rászorítják arra is, hogy elvégezze a dolgát és ne csak a széket koptassa, ahogy az a mi hivatalainkban szokott lenni. Ezeket a régi bürokratikus elemeket mi szétkergettük, megforgattuk, azután pedig új helyekre kezdtük ismét beállítani. A cári bürokraták kezdtek átmenni a szovjet intézményekbe, elkezdtek bürokratáskodni, színt változtatni, kommunistáknak tüntették fel magukat és a sikeresebb karrier érdekében igyekeztek az Oroszországi Kommunista Párt tagsági könyvét megszerezni. Vagyis, miután kikergettük őket az ajtón, újra bemásznak az ablakon. Itt legjobban érezteti hatását a képzett munkaerők hiánya. Ezeknek a bürokratáknak ki lehetne tenni a szűrét, de egycsapásra nem lehet őket átnevelni. Ezen a téren elsősorban szervezeti, kulturális és nevelő feladatok állnak előttünk.

A bürokratizmus elleni harcot a teljes győzelemig végigharcolni csak akkor lehet, ha majd az egész lakosság részt vesz a közigazgatásban. A polgári köztársaságokban ez nemcsak lehetetlen volt, hanem *ennek maga a törvény is útját állta.* A legjobb polgári köztársaságokban is, bármily demokratikusak, a törvényhozás ezer módon akadályozza a dolgozók részvételét a közigazgatásban. Mi elértük azt, hogy nálunk ezek az akadályok eltűntek, de azt, hogy a dolgozó tömegek a közigazgatásban részt tudjanak venni, mindeddig nem értük el, mert a törvényen kívül van műveltségi színvonal is, amelyet semmiféle törvénynek sem lehet alárendelni. Ez az alacsony kulturá-

lis színvonal idézi elő azt, hogy a Szovjetek, amelyek programjuk értelmében a *dolgozók útján* intézett közigazgatás szervei, a valóságban olyan szervek, amelyek a közigazgatást a *dolgozók számára* a proletariátus előrehaladott rétege útján, nempedig a dolgozó tömeg útján intézik.

Itt olyan feladat előtt állunk, amelyet másképp, mint hosszas neveléssel, nem lehet megoldani. Jelenleg ez a feladat számunkra rendkívül nehéz, mert, mint erre nemegyszer volt alkalmam rámutatni, az a munkásréteg, amely a közigazgatást intézi, túlságosan, szinte hihetetlenül *vékony*. Támogatást kell kapnunk. Ilyen tartalék az országban, minden jel szerint, növekedőben van. Az óriási tudásszomj, a művelődés terén jobbára az iskolánkívüli oktatás útján elért óriási sikerek, a dolgozó tömegek műveltsége tekintetében elért óriási eredmények — minden kétségen felül állanak. Ezt az előrehaladást nem lehet semmiféle iskolás keretek közé szorítani, de az előrehaladás kolosszális. Minden jel amellett szól, hogy a közeljövőben óriási tartalékhoz jutunk, amely felváltja majd a proletariátus vékony rétegének munkával agyonterhelt képviselőit. Helyzetünk azonban e tekintetben most mindenesetre rendkívül nehéz. A bürokráciát legyőztük. A kizsákmányolókat eltávolítottuk. A kulturális színvonal azonban nem emelkedett és ezért a bürokraták a régi helyeket foglalják el. A bürokráciát kiszorítani csak azzal lehet, hogy a proletariátust és a parasztságot az eddiginél sokkal nagyobb arányokban szervezzük meg, és ezzel egyidejűleg valóban végrehajtjuk a munkásoknak a közigazgatásba való bevonásával kapcsolatos intézkedéseket. Ezeket a minden egyes népbiztosság keretén belül tett intézkedéseket mindnyájan ismerik és ezért nem térek ki rájuk.

Az utolsó pont, amelyet érintenem kell — *a proletariátus vezetőszerepe és a választójog megvonása.* Alkotmányunk bizonyos előnyökben részesíti a proletariátust a parasztsággal szemben és a kizsákmányolókat megfosztja a választójogtól. Ez az a pont, amelyet a nyugateurópai tiszta demokraták a legjobban támadtak. Mi azt válaszoltuk és válaszoljuk nekik, hogy elfelejtették a marxizmus legele-

mibb tételeit, elfelejtették, hogy náluk polgári demokráciáról van szó, mi viszont áttértünk a *proletár* demokráciára. Nincs egyetlen ország sem a világon, amely akár a tizedrészét is megtette volna annak, amit a Szovjet Köztársaság az elmult hónapokban a munkások és szegényparasztok érdekében tett abban a tekintetben, hogy bevonja őket az állam igazgatásába. Ez megdönthetetlen igazság. Senki sem tagadhatja, hogy a tényleges, nempedig a papíron levő demokrácia érdekében, a munkások és parasztok bevonása érdekében annyit tettünk, amennyit a legjobb demokratikus köztársaságok évszázadok alatt sem tettek és nem is tehettek. Ez határozta meg a Szovjetek jelentőségét, ennek következtében lettek a Szovjetek a világproletariátus jelszavává.

Ez azonban a legkevésbbé sem ment meg bennünket attól, hogy minduntalan bele ne botoljunk a tömegek elégtelen kulturáltságába. Azt a kérdést, hogy a burzsoáziát megfosztjuk a választójogtól, mi semmiképp sem néztük abszolút szempontból, mert elméletileg teljes mértékben feltehető, hogy a proletariátus diktatúrája lépten-nyomon elnyomja a burzsoáziát, de a választójogtól esetleg nem fosztja meg. Ez elméletileg teljesen elképzelhető és mi Alkotmányunkat nem is állítjuk oda mintául más országok elé. Mi csak annyit mondunk, hogy aki a szocializmusra való átmenetet a burzsoázia elnyomása nélkül képzeli el, az nem szocialista. Míg azonban a burzsoáziát mint osztályt feltétlenül el kell nyomni, a választójogtól és az egyenlőségtől nem okvetlenül kell megfosztani. Szabadságot a burzsoázia számára mi nem akarunk, a kizsákmányolók és kizsákmányoltak egyenlőségét nem ismerjük el, de programunkban ezt a kérdést úgy tárgyaljuk, hogy olyan természetű intézkedéseket, mint a munkások és a parasztok egyenlőtlensége, az Alkotmány egyáltalán nem ír elő. Az Alkotmány ezeket az intézkedéseket csak az *után* rögzítette le, amikor már életbeléptek. A Szovjetek Alkotmányát még csak nem is a bolsevikok dolgozták ki, a mensevikek és eszerek dolgozták ki a bolsevik forradalom előtt önmaguk ellen. Úgy dolgozták ki, ahogyan azt az élet kidolgozta. A proletariátus szervezkedése sokkal gyorsabban haladt előre, mint a

parasztságé, ami a munkásokat a forradalom támaszává tette és ténylegesen előnyt biztosított számukra. A további feladat az lesz, hogy ezekről az előnyökről fokozatosan áttérjünk egyenlővé tételükre. A burzsoáziát az Októberi Forradalom előtt, és utána, senki sem kergette ki a Szovjetekből. *A burzsoázia maga hagyta ott a Szovjeteket.*

Így áll a dolog a burzsoázia választójogával. A mi feladatunk az, hogy a kérdést teljesen világosan tegyük fel. A legkevésbbé sem mentegetőzünk magatartásunk miatt, hanem egészen pontosan felsoroljuk a tényeket úgy, ahogy vannak. Alkotmányunk, mint mondjuk, kénytelen volt ezt az egyenlőtlenséget bevezetni, mert a kulturális színvonal alacsony, mert szervezettségünk gyenge. Ezt azonban nem tesszük eszménnyé, hanem, ellenkezőleg, a programban a párt kötelezi magát, hogy rendszeresen dolgozni fog ennek, a szervezettebb proletariátus és a parasztság között fennálló egyenlőtlenségnek megszüntetésén. Ezt az egyenlőtlenséget meg fogjuk szüntetni, mihelyt sikerül felemelnünk a kulturális színvonalat. Akkor majd meglehetünk az efféle korlátozások nélkül. Ezeknek a korlátozásoknak már most is, a forradalomnak mintegy 17 hónapja után, gyakorlatilag igen kis jelentőségük van.

Ezek azok a főbb pontok, elvtársak, amelyekkel a program általános megtárgyalásának keretében szükségesnek tartottam foglalkozni, a további megtárgyalás pedig a vita feladata. (T a p s.)

4

ZÁRSZÓ
A PÁRTPROGRAMRÓL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ
MÁRCIUS 19

(T a p s.) Elvtársak! Ezúttal nem oszthattam meg a kérdést ugyanúgy részletekbe menően Buharin elvtárssal, előzetesen megtanácskozva a dolgot, mint az előadói beszédet illetően tettük. Talán nem is lesz erre szükség. Úgy látom, hogy az itt kibontakozott vita főleg egy dolgot mutatott meg: nincs semmiféle határozott és kialakult ellenjavaslat. Sokat beszéltek az egyes részletekről, összefüggéstelenül, de nem volt semmiféle ellenjavaslat. Kitérek a fő ellenvetésekre, amelyek elsősorban a bevezető rész ellen irányultak. Buharin elvtárs kijelentette nekem, hogy ő azok közé tartozik, akiknek elgondolása szerint a bevezetésben lehet egységes összefüggő egészben összefoglalni a kapitalizmus jellemzését és az imperializmus jellemzését, mivel azonban ilyen bevezetés nincs, el kell majd fogadnunk a meglevő tervezetet.

A felszólalók közül sokan azt a szempontot emelték ki — különösen határozottan emeli ki ezt a szempontot Podbelszkij elvtárs —, hogy a tervezet abban a formában, ahogyan önök elé terjesztették, helytelen. Podbelszkij elvtárs bizonyítékai fölöttébb furcsák voltak. Olyasfajták, mint például az, hogy a forradalmat az első pontban egy ilyen meg ilyen napon végbement forradalomnak nevezzük. Ez Podbelszkij elvtársban valamely oknál fogva olyan gondolatokat ébresztett, mintha még ezt a forradalmat is valamilyen szám alatt tartanánk nyilván. Megmondhatom, hogy nekünk a Népbiztosok Tanácsában nagyon sok ilyen meg ilyen szám alatt nyilvántartott irattal van dolgunk és ebből gyakran elegünk van, de miért kell átvinni ezt a benyomást ide is? Nos, csakugyan,

mire való itt a szám? Mi megállapítunk egy ünnepnapot és megünnepeljük. Hogyan lehet tagadni, hogy éppen október 25-én vettük kézbe a hatalmat? Ha ezt megpróbálják valamiképpen megváltoztatni, ez mesterkélt dolog lesz. Ha önök a forradalmat Október—Novemberi Forradalomnak fogják nevezni, ezzel lehetővé teszik, hogy azt mondják, hogy ezt a dolgot nem egy nap alatt vittük végbe. A forradalom természetesen hosszabb időszak alatt ment végbe — nem októberben, nem novemberben, sőt nem is egy év alatt. Podbelszkij elvtárs lecsapott arra, hogy az egyik pontban *küszöbön álló* szociális forradalomról van szó. Ezen az alapon úgy tüntette fel a programot, mint holmi „felségsértési" kísérletet „őfelsége" — a szociális forradalommal szemben. Benne vagyunk a szociális forradalomban, nekünk pedig úgy beszélnek róla, mint ami a küszöbön áll! Az ilyen érv szemlátomást tarthatatlan, hiszen a mi programunkban a világméretekben történő szociális forradalomról van szó.

Azt mondják nekünk, hogy mi gazdaságilag elérkezünk a forradalomhoz. Kell ez, vagy nem? Itt sok forrófejű elvtárs odáig ment, hogy népgazdasági világtanácsról és arról beszélt, hogy az egyes nemzetek pártjait mind alá kell rendelni az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottságának. Pjatakov elvtárs majdnem odáig ment, hogy ezt mondta. (Pjatakov (a helyéről): „Ön talán azt gondolja, hogy ez rossz volna?") Ha ő most azt a megjegyzést teszi, hogy ez nem volna rossz, akkor azt kell válaszolnom, hogy ha valami ehhez hasonló volna a programban, akkor azt nem is kellene bírálni: az ilyen javaslat előterjesztői önmagukat ütnék agyon. Ezek a forrófejű elvtársak nem vették figyelembe, hogy a programban abból kell kiindulnunk, ami van. Ezeknek az elvtársaknak egyike, azt hiszem, Szunyica, aki nagyon határozottan bírálta a programot, amely szerinte szegényes stb., ezeknek a forrófejű elvtársaknak egyike, azt mondta, hogy nem érthet egyet azzal, hogy annak kell lenni, ami van, hanem azt javasolja, hogy legyen az, ami nincs. (Derültség.) Úgy gondolom, hogy a kérdés ilyen megfogalmazása, nyilvánvaló helytelensége folytán, joggal vált ki derültséget. Én nem mond-

tam, hogy csak annak kell lenni, ami van. Én azt mondtam, hogy nekünk *abból kell kiindulnunk, ami teljesen meg van állapítva.* A proletároknak és a dolgozó parasztoknak meg kell mondanunk és be kell bizonyítanunk, hogy a kommunista forradalom elkerülhetetlen. Kijelentette-e itt valaki, hogy ezt nem kell mondani? Ha valaki egy ilyen javaslatot próbált volna előterjeszteni, bebizonyították volna neki, hogy ez nem így van. Senki nem mondott és nem mond semmi ilyesmit, mert kétségtelen az a tény, hogy pártunk nemcsak a kommunista proletariátusra, hanem az egész parasztságra is támaszkodva jutott hatalomra. Beérhetjük-e csupán azzal, hogy azt mondjuk mindezeknek a tömegeknek, amelyek most velünk haladnak: „A párt dolga csak az, hogy valóra váltsa a szocialista építést. A kommunista forradalom végbement, valósítsátok meg a kommunizmust." Az ilyen szempont teljesen tarthatatlan, elméletileg helytelen. Pártunk közvetlenül, de még inkább közvetve, millió meg millió embert szívott fel magába, akik most jönnek tisztába az osztályharc kérdésével, a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet kérdésével.

Most elmondhatjuk — és ebben természetesen nem lesz semmi túlzás —, hogy a dolgozó lakosság sehol, egyetlen más országban sem érdeklődött úgy a kapitalizmus szocializmussá való átváltoztatásának kérdése iránt, mint most nálunk. Erről nálunk sokkal többet gondolkoznak, mint bármely más országban. S talán a pártnak nem kell választ adnia erre a kérdésre? Nekünk tudományosan ki kell mutatnunk, hogyan megy végbe ez a kommunista forradalom. Ebben a tekintetben valamennyi többi javaslat felemás. Ezt teljesen törölni senki sem akarta. Határozatlanul azt mondták: talán le lehet rövidíteni, esetleg nem kell idézni a régi programot, mert helytelen. De ha helytelen volna, hogyan indulhattunk ki belőle munkánk annyi sok éve folyamán? Talán lesz általános programunk, amikor majd létrejön a Szovjet Világköztársaság, de addig az ideig bizonyára még nem egy programot fogunk írni. De most írni meg ezeket a programokat, amikor csupán *egy* Szovjet Köztársaság létezik a régi Orosz Birodalom helyén, korai volna. Még Finnország, amely

kétségtelenül szovjet köztársaság felé halad, sem valósította azt meg — Finnország, amely magasabb kultúrájú, mint a volt Orosz Birodalom valamennyi többi népe. Ilyenformán most arra tartani igényt, hogy a programban bevégzett folyamatot juttassunk kifejezésre, a legnagyobb hiba volna. Ez hasonló volna ahhoz, mintha most felvennők a programba a világ szovnarhoz-át, népgazdasági tanácsát. Hiszen az ijesztően csúnya „szovnarhoz" szóhoz még mi magunk sem tudtunk hozzászokni, a külföldiekkel pedig, mint mondják, megtörténik, hogy a menetrendben keresik, nincs-e ilyen állomás. (Derültség.) Ezeket a szavakat nem írhatjuk elő rendeletileg az egész világnak.

Programunknak ahhoz, hogy nemzetközi legyen, számításba kell vennie azokat az osztálytényezőket, amelyek gazdaságilag jellemzők valamennyi országra. Valamennyi országra jellemző, hogy a kapitalizmus nagyon sok helyen még fejlődőben van. Ez igaz egész Ázsiára vonatkozóan, mindazokra az országokra vonatkozóan, amelyek a burzsoá demokráciára térnek át, ez igaz Oroszország egész sor területére vonatkozóan. Lám, Rikov elvtárs, aki a gazdasági tények terén nagyon jól kiismeri magát, egy nálunk létező új burzsoáziáról beszélt. Ez igaz. Új burzsoázia nemcsak szovjet alkalmazottaink körében születik — egészen jelentéktelen mértékben ezek körében is megszülethet —, az új burzsoázia a kapitalista bankok igájától megszabadított és most a vasúti forgalomtól elvágott parasztság és a kusztárok körében születik meg. Ez tény. Hogyan akarják megkerülni ezt a tényt? Ezzel csak ábrándképeket kergetnek, vagy nem eléggé átgondolt könyvek alapján ítélik meg a valóságot, amely sokkal bonyolultabb. A valóság azt mutatja nekünk, hogy a tőkés árugazdaság még Oroszországban is él, érvényesül, fejlődik, szüli a burzsoáziát, akárcsak bármelyik kapitalista társadalomban.

Rikov elvtárs a következőket mondta: „Mi harcolunk a burzsoázia ellen, amely nálunk azért születik, mert a parasztgazdaság egyelőre még nem tűnt el, márpedig ez a gazdaság megszüli a burzsoáziát és a kapitalizmust." Erre nézve nincsenek pontos adataink, de hogy ez végbemegy, az kétségtelen. Szovjet köztársaság az egész világon

egyelőre csak az egykori Orosz Birodalom határain belül létezik. Egész sor országban érlelődik és kialakulóban van, de még egyetlen más országban sincs meg. Ezért arra tartani igényt, hogy programunkban azt fejtsük ki, amit még nem értünk meg — képzelgés, vágyakozás az után, hogy megszabaduljunk a kellemetlen valóságtól, amely azt mutatja, hogy a szocialista köztársaság szülési fájdalmai más országokban kétségtelenül súlyosabbak, mint mindaz, amit mi éltünk át. Nekünk ez könnyen ment, mert 1917 október 27-én törvényerőre emeltük azt, amit a parasztok az eszer határozatokban követeltek. Ez nincs meg egyetlen országban sem. Egy svájci elvtárs meg egy német elvtárs rámutatott arra, hogy Svájcban a parasztok felfegyverkeztek a sztrájkolók ellen, mint még soha, s hogy Németországban semmiféle szabad szellő sem érezhető a falun olyan értelemben, hogy a mezőgazdasági munkások és a kisparasztok Tanácsokat hoznának létre. Nálunk a forradalom első hónapjai után a Parasztküldöttek Szovjetjei csaknem az egész országot átfogták. Mi, egy elmaradott ország, megteremtettük a Parasztküldöttek Szovjetjeit. Itt egy óriási probléma merül fel, amelyet a tőkés országok népei még nem oldottak meg. Márpedig kapitalista értelemben véve ugyan milyen mintanemzet vagyunk mi? 1917-ig még megvoltak nálunk a hűbériség maradványai. De egyetlen tőkés alapon felépülő nemzet sem mutatta még meg, hogyan kell ezt a kérdést gyakorlatilag megoldani. Mi olyan kivételes körülmények között jutottunk hatalomra, amikor a cárizmus nyomása arra kényszerített, hogy egy nagy rohammal gyökeres és gyors változtatást vigyünk végbe, és mi értettünk ahhoz, hogy e kivételes körülmények között néhány hónapon át az egész parasztságra támaszkodjunk. Ez történeti tény. Mi legalább 1918 nyaráig, a szegényparasztbizottságok megalakításáig, mint hatalom azért tartottuk magunkat, mert az egész parasztságra támaszkodtunk. Ez egyetlen tőkés országban sem lehetséges. Erről az alapvető gazdasági tényről feledkeznek meg önök, amikor az egész program gyökeres átalakításáról beszélnek. Enélkül az önök programjának nem lesz tudományos alapja.

Mi kötelesek vagyunk abból a marxi tételből kiindulni,

amelyet mindenki elismer, hogy tudniillik a programot tudományos alapon kell felépíteni. A programnak meg kell magyaráznia a tömegeknek, hogyan keletkezett a kommunista forradalom, miért elkerülhetetlen, mi a jelentősége, a lényege, miben van az ereje, mit kell megoldania. A mi programunknak összefoglalásnak kell lennie az agitáció számára, olyan összefoglalásnak, amilyen minden program volt, amilyen például az erfurti program[34] volt. Ennek a programnak minden egyes pontja az agitátorok száz- meg százezer beszédét és cikkét tartalmazta. A mi programunkban minden egyes pont azt tartalmazza, amit minden dolgozónak tudnia kell, meg kell tanulnia és meg kell értenie. Ha nem érti meg, mi a kapitalizmus, ha nem érti meg, hogy a kisparasztság és a kisüzem elkerülhetetlenül és feltétlenül állandóan szüli ezt a kapitalizmust — ha ezt nem érti meg, akkor, jelentse ki akár százszor is, hogy kommunista és páváskodjon akár a legradikálisabb kommunizmussal, ez a kommunizmus egy fabatkát sem ér. Mi csak akkor becsüljük a kommunizmust, ha az gazdaságilag meg van alapozva.

A szocialista forradalom nagyon sok mindent megváltoztat még néhány előrehaladott országban is. A tőkés termelési mód továbbra is fennáll az egész világon, gyakran megőrzi kevésbbé fejlett formáit, bár az imperializmus összegyüjtötte és összpontosította a finánctőkét. Egyetlen országban, még a legfejlettebb országban sem található meg a kapitalizmus kizárólag legtökéletesebb formájában. Szó sincs erről még Németországban sem. Amikor anyagot gyüjtöttünk konkrét feladatainkra vonatkozóan, a Központi Statisztikai Irodát vezető elvtárs közölte, hogy Németországban a német paraszt *eltitkolta* a közellátási szervek előtt burgonyafölöslegének 40%-át. Egy olyan tőkés államban, ahol a kapitalizmus fejlődésének teljében van, továbbra is fennállanak a kis parasztgazdaságok, a kicsinyben való szabad eladással, a kicsinyben való spekulációval. Az ilyen tényekről nem szabad megfeledkezni. Sok olyan ember akad-e az itt képviselt háromszázezer párttag között, aki teljesen kiismeri magát ebben a kérdésben? Nevetséges önhittség kell annak feltételezéséhez, hogy mivel mi, akiknek az a szerencse jutott osztály-

részül, hogy megírtuk a tervezetet, mindezt tudjuk, a kommunisták zöme is eljutott mindezeknek a megértéséhez. Nem, nekik szükségük van ezekre az alapismeretekre, százszor nagyobb szükségük van rájuk, mint nekünk, mert nem lehet szó kommunizmusról olyan embereknél, akik nem tanulták meg, akik előtt nem vált világossá, hogy mi a kommunizmus és mi az árugazdaság. Mi minden nap, a gyakorlati gazdasági politika, a közellátási politika, a földművelésügyi politika minden kérdésében vagy a Legfőbb Népgazdasági Tanácsot érintő minden kérdésben belebotlunk a kis árugazdaság e tényeibe. De erről állítólag nem kell beszélni a programban! Ha így járnánk el, csak arról tennénk tanuságot, hogy nem tudjuk megoldani ezt a kérdést, hogy a forradalom sikere országunkban a kivételes körülményekkel magyarázható.

Jönnek hozzánk elvtársak Németországból, hogy tisztába jöjjenek a szocialista rend formáival. És nekünk úgy kell eljárnunk, hogy bebizonyítsuk a külföldi elvtársaknak erőnket, hogy lássák, hogy mi forradalmunkban a legkevésbbé sem megyünk túl a valóság határán, hogy olyan anyagot adjunk nekik, amely megcáfolhatatlan lesz számukra. Nevetséges volna, ha forradalmunkat mint valami eszményképet állítanók oda valamennyi ország elé, ha azt képzelnők, hogy egész sereg zseniális felfedezést tett és egy csomó szocialista újítást vezetett be. Én ezt senkitől sem hallottam, és állítom, hogy nem is fogjuk hallani senkitől. Megvan a gyakorlati tapasztalatunk azzal kapcsolatban, hogyan kell megtenni a kapitalizmus szétzúzására irányuló első lépéseket egy olyan országban, amelyben a proletariátus és a parasztság viszonya sajátos vonásokat mutat fel. Nincs szó semmi többről. Ha mi görcsös erőlködéssel, lihegve nekifohászkodunk és béka módjára felfújjuk magunkat, ez nevetség tárgya lesz az egész világon, közönséges hencegők leszünk.

Mi marxista program alapján neveltük a proletariátus pártját és ugyanúgy kell nevelni a nálunk levő tíz- meg tízmillió dolgozót. Mi itt mint eszmei vezetők gyűltünk össze és meg kell mondanunk a tömegeknek: „Mi neveltük a proletariátust, s mi mindig és mindenekelőtt pontos gazdasági elemzésből indultunk ki." Ez a feladat nem egy

kiáltvány dolga. A III. Internacionále kiáltványa — felhívás, proklamáció, a figyelem ráirányítása arra, ami előttünk áll, apellálás a tömegek érzéseire. Igyekezzenek tudományosan bebizonyítani, hogy annak, amit mondanak, van gazdasági alapja, és hogy önök nem homokra építenek. Ha nem képesek erre, ne vállalkozzanak programkészítésre. Hiszen a programkészítés során nem szabad másként eljárnunk, mint úgy, hogy áttekintjük azt, amin 15 év alatt keresztülmentünk. Ha 15 évvel ezelőtt azt mondtuk, hogy a küszöbön álló szociális forradalom felé haladunk, most pedig elérkeztünk hozzá, vajjon gyengít-e ez minket? Ez szilárdabbá tesz, erősít bennünket. Minden abban foglalható össze, hogy a kapitalizmus imperializmusba megy át, az imperializmus viszont elvezet a szocialista forradalom kezdetéhez. Ez unalmas és hosszadalmas, és egyetlen tőkés ország sem ment még keresztül ezen a folyamaton. De ezt a folyamatot a programban feltétlenül meg kell említeni.

Ez az oka annak, hogy a felhozott elméleti ellenvetések a legcsekélyebb kritikát sem állják ki. Nem kételkedem abban, hogy ha 10—20 olyan íróembert, akik járatosak gondolataik kifejtésében, napi három-négy órára munkához ültetnénk, egy hónap alatt jobb, tökéletesebb programot készítenének. De azt követelni, hogy ezt egy-két napon belül üssék nyélbe, mint Podbelszkij elvtárs mondta — nevetséges dolog. Mi nem egy-két napot, sőt, nem is két hetet dolgoztunk. Ismétlem, ha lehetséges lett volna, hogy egy hónapra harminctagú bizottságot válasszunk és ezt napi néhány órára munkához ültessük, de úgy, hogy ne háborgassák őket telefonhívásokkal, kétségtelenül ötszörte jobb programot dolgoztak volna ki. Ám a dolog lényegét itt senki sem vitatta. Az olyan program, amelyben nincs szó az árugazdaság és a kapitalizmus alapjairól, nem tekinthető marxista internacionalista programnak. Ahhoz, hogy internacionalista program legyen, nem elég az, hogy a Szovjet Világköztársaságot vagy a nemzetek megszüntetését hirdesse, mint Pjatakov elvtárs hirdette: nincs szükség semmiféle nemzetre, hanem valamennyi proletár egyesülésére van szükség. Ez persze nagyszerű dolog és ez be is következik, csakhogy a kommunista fejlődés egy

egészen más szakaszában. Pjatakov elvtárs látható fölényeskedéssel azt mondja: „1917-ben elmaradottak voltatok, most pedig valamivel előbbre jutottatok." Mi akkor jutottunk előbbre valamivel, amikor felvettük a programba azt, ami kezdett megfelelni a valóságnak. Amikor mi azt mondtuk, hogy a nemzetek a burzsoá demokráciától a proletárhatalom felé haladnak, azt mondtuk meg, ami van, 1917-ben viszont ez az volt, amit önök óhajtottak.

Amikor majd közöttünk és a spartakisták között meglesz az a teljes elvtársi bizalom, amely szükséges az egységes kommunizmushoz, az az elvtársi bizalom, amely napról napra egyre inkább kialakulóban van és talán néhány hónap mulva létrejön, akkor ezt lefektetjük majd a programban. Egyelőre azonban ez még nincs meg; proklamálása azt jelenti, hogy oda húzzuk őket, ahová saját tapasztalatuk alapján még nem jutottak el. Mi azt mondjuk, hogy a szovjet típus nemzetközi jelentőségre tett szert. Buharin elvtárs rámutatott az angol üzemi bizalmiak bizottságaira. Ez nem egészen az, mint a Szovjetek. Fejlődnek, de még magzatállapotban vannak. Amikor majd a világra jönnek, akkor „majd meglátjuk". Ha viszont valaki azt mondja, hogy mi orosz Szovjeteket ajándékozunk az angol munkásoknak, ez a legcsekélyebb kritikát sem állja ki.

Továbbá rá kell térnem a nemzetek önrendelkezésének kérdésére. Ennek a kérdésnek kritikánkban túlságosan nagy jelentőséget tulajdonítottak. Itt megmutatkozott kritikánk gyengesége, mégpedig abban, hogy egy olyan kérdésnek, amelynek alapjában véve a program általános felépítésében, a programkövetelések összességében még másodrendű jelentősége sincs — hogy ennek a kérdésnek kritikánkban különös jelentőséget tulajdonítottak.

Amikor Pjatakov elvtárs beszélt, elámultam, mi ez: a program megvitatása vagy két szervező iroda vitája. Amikor Pjatakov elvtárs azt mondta, hogy az ukrán kommunisták az OK(b)P Központi Bizottságának utasításai szerint járnak el, nem értettem meg, milyen hangnemben beszél. Sajnálkozó hangon? Ezzel nem gyanusítom Pjatakov elvtársat, de beszédének az értelme a következő volt: mirevaló ez az egész önrendelkezés, amikor Moszkvában van egy nagyszerű Központi Bizottság! Ez gyerekes

álláspont. Ukrajnát kivételes körülmények választották el Oroszországtól, s a nemzeti mozgalom ott nem vert mélyen gyökeret. Ha a nemzeti mozgalom életjelt adott magáról, a németek felszámolták. Ez tény, de kivételes tény. Ott még a nyelv tekintetében is az a helyzet, hogy bizonytalanná vált: nagy tömegek beszélik-e az ukrán nyelvet vagy nem? A más nemzetekhez tartozó dolgozó tömegeket bizalmatlanság töltötte el a nagyoroszok, mint kulák és elnyomó nemzet irányában. Ez tény. Finnország képviselője elmondta nekem, hogy a finn burzsoázia körében, amely gyűlölte a nagyoroszokat, ilyen hangok hallatszanak: „Kiderült, hogy a németek nagy vadállatok, az antant nagy vadállat, jöjjenek inkább a bolsevikok." Ez óriási győzelem, amelyet a nemzeti kérdésben a finn burzsoázián arattunk. Ez a legkevésbbé sem akadályoz bennünket abban, hogy harcoljunk ellene mint osztályellenség ellen úgy, hogy megválasztjuk ehhez a megfelelő eszközöket. Az abban az országban alakult Szovjet Köztársaságnak, amelynek cárizmusa elnyomta Finnországot, azt kell mondania, hogy tiszteletben tartja a nemzetek függetlenségi jogát. A vörös finn kormánnyal, amely rövid ideig állott fenn, szerződést kötöttünk, bizonyos területi engedményeket tettünk, amelyek miatt éppen elég tisztára soviniszta ellenvetést hallottam: „Ott, úgymond, jó halgazdaságok vannak, ti pedig odaadtátok." Ezek olyan ellenvetések, amelyekkel kapcsolatban azt mondtam: kapard meg egyik-másik kommunistát s előtűnik a nagyorosz soviniszta.

Azt hiszem, ez a példa Finnországot illetően, s ugyanígy a baskírokat illetően, azt mutatja, hogy a nemzeti kérdésben nem szabad úgy gondolkozni, hogy minden áron szükség van a gazdasági egységre. Persze, szükség van rá! De ezt propagandával, agitációval, önkéntes szövetséggel kell elérnünk. A baskírok bizalmatlanok a nagyoroszokkal szemben, mert a nagyoroszok kulturáltabbak és arra használták fel kulturáltságukat, hogy kifosszák a baskírokat. Ezért ezeken az istenhátamögötti helyeken a baskírok számára a nagyorosz szó „elnyomót", „csalót" jelent. Ezt szem előtt kell tartani, ez ellen harcolni kell. Ámde ez — hosszadalmas dolog. Ennek nem lehet véget vetni semmi-

féle rendelettel. Ebben a dologban igen óvatosaknak kell lennünk. Különösképpen szükséges az óvatosság egy olyan nemzetnél, mint a nagyorosz, amely minden más nemzet vad gyűlöletét hívta ki maga ellen, s csak most tanultuk meg, de még azt is rosszul, hogyan kell ezt jóvátenni. Vannak nálunk, például a Közoktatásügyi Népbiztosságban vagy akörül olyan kommunisták, akik azt mondják: egységes iskola, ezért ne merjetek az orosz nyelven kívül más nyelven tanítani! Az én véleményem szerint az ilyen kommunista— nagyorosz soviniszta. Közöttünk is sokakban benne él ez a nagyorosz soviniszta, és harcolni kell ellene.

Ezért kell megmondanunk más nemzeteknek, hogy mi következetesen internacionalisták vagyunk és valamennyi nemzet munkásainak és parasztjainak önkéntes szövetségére törekszünk. Ez egyáltalán nem zárja ki a háborúkat. A háború más lapra tartozik, ez az imperializmus lényegéből következik. Ha harcolunk Wilson ellen, Wilson pedig valamely kis nemzetet a maga eszközévé tesz, azt mondjuk: mi harcolunk ez ellen az eszköz ellen. Sohasem foglaltunk állást ez ellen. Sohasem mondtuk, hogy a szocialista köztársaság fennállhat katonai erő nélkül. A háború bizonyos körülmények között szükséges lehet. Most azonban a nemzetiségek önrendelkezésének kérdésében a dolog lényege az, hogy a különféle nemzetek ugyanazon a történelmi úton haladnak, de egymástól igen-igen különböző tekervényes utakon és ösvényeken, s hogy a kulturáltabb nemzetek nyilvánvalóan másképpen haladnak, mint a kevésbbé kulturáltak. Finnország másképpen haladt. Németország másképpen halad. Pjatakov elvtársnak ezerszer igaza van abban, hogy egységre van szükségünk. De ezért az egységért propagandával, pártbefolyással, egységes szakszervezetek létrehozásával kell harcolni. Csakhogy ezen a téren sem szabad egy sablon szerint eljárni. Ha töröltük volna ezt a pontot vagy másképpen szerkesztettük volna meg, töröltük volna a programból a nemzeti kérdést. Ezt meg lehetett volna tenni, ha volnának olyan emberek, akiknek nincsenek nemzeti sajátosságaik. De ilyen emberek nincsenek, és másként a szocialista társadalmat semmiképpen sem tudjuk felépíteni.

Úgy gondolom elvtársak, hogy az itt előterjesztett

programot alapul kell venni, át kell adni a bizottságnak, amelyet ki kell egészíteni az ellenzék képviselőivel, helyesebben olyan elvtársakkal, akik itt gyakorlatias javaslatokat tettek, s ez a bizottság hajtsa végre 1) a tervezet felsorolt módosításait és 2) azokat az elméleti ellenvetéseket, amelyek tekintetében nem lehet közös megegyezésre jutni. Úgy gondolom, hogy ez lesz a kérdés leggyakorlatiasabb felvetése, amely a leggyorsabban vezet majd el bennünket a helyes megoldáshoz. (T a p s.)

5

ÜDVÖZLŐ SZIKRATÁVIRAT A KONGRESSZUS NEVÉBEN A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG KORMÁNYÁNAK[35] MÁRCIUS 22

A Magyar Tanácsköztársaság kormányának, Budapest

Az Oroszországi Kommunista Párt VIII. kongresszusa forró üdvözletét küldi a Magyar Tanácsköztársaságnak. Kongresszusunk meg van győződve róla, hogy nincs már messze az az idő, amikor a kommunizmus az egész világon győzedelmeskedni fog. Oroszország munkásosztálya minden erejével segítségetekre fog sietni. Az egész világ proletariátusa feszült figyelemmel kíséri további harcotokat és nem fogja megengedni az imperialistáknak, hogy kezet emeljenek az új Tanácsköztársaságra.

Éljen a nemzetközi kommunista köztársaság!

Megjelent: „Népszava" 71. sz. 1919 március 25, magyarul.

Orosz nyelven először 1927-ben jelent meg.

6

ELŐADÓI BESZÉD A FALUSI MUNKÁRÓL MÁRCIUS 23

(Hosszantartó taps.) Elvtársak, bocsánatot kell kérnem, hogy nem volt módomban részt venni annak a szekciónak minden ülésén, amelyet a kongresszus a falusi munka kérdésének megtárgyalására választott[36]. Beszédemet ezért azoknak az elvtársaknak a felszólalásai fogják kiegészíteni, akik ennek a szekciónak munkájában elejétől fogva részt vettek. A szekció végülis téziseket dolgozott ki, amelyeket egy bizottságnak adtak át s amelyeket önök elé fognak terjeszteni. Én a kérdés általános jelentőségével szeretnék foglalkozni úgy, ahogyan az a szekció munkájának eredményeképpen felmerült előttünk és ahogyan nézetem szerint most az egész párt előtt felmerült.

Elvtársak, egészen természetes, hogy a proletárforradalom fejlődése folyamán a társadalmi élet legbonyolultabb és legfontosabb kérdései közül hol az egyik, hol a másik kérdést kell előtérbe helyeznünk. Egészen természetes, hogy olyan forradalmi átalakulásnál, amely kihat, mégpedig szükségképpen kihat az élet legmélyebb alapjaira, a lakosság legszélesebb tömegeire — egyetlenegy párt, egyetlenegy, a tömegekhez még annyira közelálló kormány sem képes az élet minden oldalát *egyszerre* felölelni. És ha most a falusi munka kérdésével kell foglalkoznunk, s ha ebből a kérdésből főként a középparasztság helyzetét kell kiemelnünk — akkor általában a proletárforradalom fejlődése szempontjából ebben nincs semmi különös és rendellenes. Világos, hogy a proletárforradalomnak a két ellenséges osztály, a proletariátus és a burzsoázia közti alapvető viszonyból kellett kiindulnia.

A fő feladat az volt, hogy a hatalmat a munkásosztály kezébe adjuk, hogy biztosítsuk a munkásosztály diktatúráját, megdöntsük a burzsoáziát és elvegyük tőle hatalmának azokat a gazdasági forrásait, amelyek általában minden szocialista építés szempontjából feltétlenül akadályt jelentenek. Mi, valamennyien, mivel ismerjük a marxizmust, sohasem kételkedtünk abban az igazságban, hogy a kapitalista társadalomban, e társadalom gazdasági felépítésénél fogva, vagy a proletariátusnak, vagy a burzsoáziának lehet döntő szerepe. Most sok olyan — például a mensevikek táborából származó — egykori marxistát látunk, akik azt állítják, hogy a proletariátus és a burzsoázia közötti döntő harc időszakában uralkodhat a *demokrácia általában*. Így beszélnek a mensevikek, akik az eszerekkel teljesen egy húron pendülnek. Mintha nem éppen a burzsoázia lenne az, amely a demokráciát létrehozza vagy eltörli aszerint, hogy mi előnyösebb számára! Ha pedig így áll a dolog, akkor a burzsoázia és a proletariátus között folyó kiélesedett harc idején szó sem lehet demokráciáról általában. Csak bámulni lehet azon, hogy ezek a marxisták, illetve állítólagos marxisták — például a mi mensevikjeink —, milyen gyorsan leleplezik önmagukat, milyen gyorsan napfényre kerül igazi mivoltuk, kispolgári demokrata mivoltuk.

Marx egész életén át a legtöbbet a kispolgári demokrácia és a polgári demokratizmus illúziói ellen harcolt. Marx mindennél jobban gúnyolta az olyan üres szavakat, mint a szabadság és egyenlőség, amikor ezek a szavak azt leplezik, hogy a munkásoknak szabadságukban áll éhenhalni, vagy azt igyekeznek elhitetni, hogy az az ember, aki munkaerejét eladja, egyenlő azzal a burzsoával, aki állítólag a szabad piacon szabadon és az egyenjogúság alapján veszi meg a munkás munkaerejét stb. Marx ezt magyarázta valamennyi gazdasági művében. Elmondhatjuk, Marx egész „Tőké"-je annak az igazságnak megvilágításával foglalkozik, hogy *a kapitalista társadalomnak két fő ereje a burzsoázia és a proletariátus és csakis a burzsoázia és a proletariátus lehet:* a burzsoázia mint a kapitalista társadalom építője, vezetője, hajtóereje, a proletariátus mint a kapitalista társadalom sírásója, mint

az egyedüli erő, amely azt egy más társadalommal fel tudja váltani. Aligha akad Marx akármelyik művében akár csak egy fejezet is, amely ne ennek az igazságnak volna szentelve. Elmondhatjuk, hogy a II. Internacionáléban az egész világ szocialistái számtalanszor fogadkoztak és esküdöztek a munkások előtt, hogy tisztában vannak ezzel az igazsággal. Mikor azonban a proletariátus és a burzsoázia között sor került az igazi, méghozzá döntő harcra a hatalomért, akkor azt láttuk, hogy mensevikjeink és eszereink, s ugyanígy az egész világ régi szocialista pártjainak vezérei is, megfeledkeztek erről az igazságról, és tisztán gépiesen kezdték ismételgetni a demokráciáról általában szóló nyárspolgári frázisokat.

Nálunk olykor megpróbálkoznak azzal, hogy ezeknek a szavaknak valamiféle „erősebb" értelmet adjanak és azt mondják: „A demokrácia diktatúrája." Ez már aztán tökéletes értelmetlenség. Nagyon jól tudjuk a történelemből, hogy a demokratikus burzsoázia diktatúrája nem jelentett mást, mint leszámolást a fellázadt munkásokkal. Így volt ez legalább 1848-tól kezdve, de egyes példákat korábban is találhatunk. A történelem azt mutatja nekünk, hogy éppen a polgári demokráciában bontakozik ki nagy arányokban és szabadon a legélesebb harc a proletariátus és a burzsoázia között. Ennek az igazságnak helyességéről volt alkalmunk a gyakorlatban meggyőződni. És ha a Szovjet Kormány lépései 1917 októberétől kezdve minden lényeges kérdésben határozottságukkal tűntek ki, ez éppen azért volt, mert mi ettől az igazságtól soha el nem tértünk, azt soha el nem felejtettük. Csak egy osztály — a proletariátus — diktatúrája döntheti el a hatalom kérdését a burzsoázia ellen folyó harcban. A burzsoáziát csak a proletariátus diktatúrája győzheti le. A burzsoáziát csakis a proletariátus döntheti meg. A tömegeket a burzsoázia ellen vezetni csak a proletariátus képes.

Ebből azonban semmiesetre sem következik — az ilyen következtetés a legnagyobb hiba volna —, hogy a kommunizmus további építése folyamán is, amikor a burzsoáziát már megdöntöttük, amikor a politikai hatalom már a proletariátus kezében van, hogy akkor is meglehe-

tünk a közbülső, a középső helyet elfoglaló elemek részvétele nélkül.

Természetes, hogy a forradalom — a proletárforradalom — kezdetén a forradalmárok minden figyelme a legfőbb kérdésre, az alapvető kérdésre összpontosul: a proletariátus uralmára és arra, hogy ezt az uralmat a burzsoázia legyőzésével biztosítsák — biztosítsák azt, hogy a burzsoázia ne kerülhessen újra hatalomra. Nagyon jól tudjuk, hogy a burzsoázia kezében mind a mai napig megmaradtak a más országokban levő vagyonával, sőt egyes esetekben a nálunk készpénzben fekvő vagyonával összefüggő előnyök. Jól tudjuk, hogy vannak a proletariátusnál tapasztaltabb társadalmi elemek, amelyek a burzsoáziát támogatják. Jól tudjuk, hogy a burzsoázia nem mondott le arról a gondolatról, hogy hatalmát visszaszerezze, nem hagyott fel az uralma visszaállítására irányuló kísérletekkel.

Ez azonban még korántsem minden. A burzsoázia, amelynek fő elve: „Ott a haza, ahol jó dolgom van", az a burzsoázia, amely pénzügyi dolgokban mindig nemzetközi volt — *ez a burzsoázia világméretekben ma erősebb még, mint mi.* Hatalma gyorsan gyengül, olyan példák állnak előtte, mint a magyar forradalom — amelynek hírét tegnap volt szerencsénk önökkel közölni és amelyről ma megerősítő hírek érkeznek —, a burzsoázia már kezdi megérteni, hogy hatalma inog. Nem teheti szabadon azt, amit akar. Jelenleg azonban, ha az anyagi eszközöket világméretekben figyelembe vesszük, lehetetlen el nem ismerni, hogy a burzsoázia anyagi tekintetben most erősebb még, mint mi.

Ezért szenteltük és kellett szentelnünk figyelmünk, gyakorlati tevékenységünk kilenctizedét annak az alapvető kérdésnek, hogy hogyan döntsük meg a burzsoáziát, hogyan erősítsük meg a proletárhatalmat, hogyan küszöböljük ki minden lehetőségét annak, hogy a burzsoázia újra hatalomra jusson. Ez egészen természetes, törvényszerű, elkerülhetetlen és e tekintetben igen sok mindent hajtottunk végre sikeresen.

Most azonban más rétegek kérdését kell napirendre tűznünk. Napirendre kell tűznünk — erre az általános

következtetésre jutottunk az agrárszekcióban, és biztosak vagyunk benne, hogy a pártmunkások mindannyian egyetértenek ezzel, hiszen mi csak az ő megfigyeléseikből levont tapasztalatokat összegeztük —, egész terjedelmében napirendre kell tűznünk a *középparasztság kérdését.*

Persze, lesznek olyanok, akik, ahelyett hogy forradalmunk menetét átgondolnák, ahelyett hogy gondolkoznának azon, hogy milyen feladatok állnak most előttünk, ehelyett a Szovjethatalom minden lépését olyasfajta gúny és szőrszálhasogató kritika tárgyává teszik, amilyet a mensevik és jobboldali eszer uraknál tapasztaltunk. Ezek olyan emberek, akik mindmáig sem értették meg, hogy választaniok kell köztünk és a burzsoá diktatúra között. Mi sok türelmet, sőt elnézést tanúsítottunk irányukban, mi mégegyszer alkalmat nyujtunk nekik arra, hogy érezzék ezt a mi nagylelkűségünket, a közeljövőben azonban véget vetünk ennek a türelemnek és nagylelkűségnek, s ha nem választanak, akkor egész komolyan felajánljuk nekik, hogy menjenek Kolcsakhoz. (T a p s.) Ezektől az emberektől valami különösen fényes szellemi képességeket nem várunk. (D e r ü l t s é g.) Azt azonban el lehetett volna várni, hogy miután saját bőrükön tapasztalták Kolcsak brutalitásait, meg fogják érteni, hogy joggal követeljük tőlük: válasszanak köztünk és Kolcsak között. Ha az Október utáni első hónapokban sok naív ember olyan együgyű volt és azt hitte, hogy a proletariátus diktatúrája holmi átmeneti, véletlen dolog, ma még a mensevikeknek és eszereknek is meg kellene érteniök, hogy van valami törvényszerű abban a harcban, amely az egész nemzetközi burzsoázia nyomása alatt folyik.

A valóságban csupán két erő alakult ki: a burzsoázia diktatúrája és a proletariátus diktatúrája. Aki ezt nem olvasta ki Marxból, aki ezt nem olvasta ki a nagy szocialisták műveiből — az soha nem volt szocialista, az semmit nem értett meg a szocializmusból, hanem csak nevezte magát szocialistának. Ezeknek az embereknek rövid gondolkodási időt adunk és megköveteljük tőlük, hogy határozzanak ebben a kérdésben. Azért említettem őket, mert ők most azt mondják, vagy azt fogják mon-

dani: „A bolsevikok napirendre tűzték a középparasztság kérdését, kacérkodni akarnak vele." Nagyon jól tudom, hogy az ilyen, sőt még ennél sokkal rosszabb fajtájú érvelés is tág teret foglal el a mensevik sajtóban. Nem törődünk vele, ellenfeleink fecsegésének sohasem tulajdonítunk jelentőséget. Az olyan emberek, akik mindmáig képesek arra, hogy hol a burzsoáziához, hol a proletariátushoz szaladjanak, beszélhetnek, amit akarnak. Mi haladunk a magunk útján.

A mi utunkat mindenekelőtt az erők osztályszempontból való felmérése szabja meg. A kapitalista társadalomban kibontakozik a burzsoázia és a proletariátus harca. Mindaddig, amíg ez a harc befejezést nem nyert, fokozott figyelmünket arra összpontosítjuk, hogy végig vigyük. Még nem vittük végig. Ebben a harcban máris sikerült sok mindent elérnünk. Jelenleg a nemzetközi burzsoáziának már nincs szabad keze a cselekvésre. Legjobb bizonyítéka ennek az, hogy végbement a magyar proletárforradalom. Világos tehát, hogy építőmunkánk a falvakban már túljutott azokon a kereteken, amelyeken belül minden alá volt vetve az alapkövetelménynek — a hatalomért folyó harcnak.

Ez az építőmunka két fő szakaszon ment keresztül. 1917 októberében a *parasztság egészével együtt* vettük kézbe a hatalmat. Ez, amennyiben a faluban még nem fejlődött ki az osztályharc, polgári forradalom volt. Mint már mondottam, az igazi proletárforradalom a faluban csak 1918 nyarán indult meg. Ha ezt a forradalmat nem tudtuk volna kiváltani, munkánk nem lett volna teljes. Az első szakasz a hatalom kézbevétele a városban, a kormányzás szovjet formájának megvalósítása volt. A második szakasz az volt, ami minden szocialista számára alapvető, ami nélkül a szocialisták nem szocialisták: a proletár és félproletár elemek elkülönítése a faluban, egyesítésük a városi proletariátussal a falusi burzsoázia elleni harc céljából. Ez a szakasz alapjában véve szintén befejeződött. Azok a szervezetek, amelyeket eleinte erre a célra létrehoztunk, a szegényparasztbizottságok, annyira megszilárdultak, hogy lehetségesnek tartottuk azokat szabályszerűen megválasztott Szovjetekkel helyettesíteni, azaz

a falusi Szovjeteket úgy átszervezni, hogy ezek az osztályuralom szerveivé, a proletárforradalom szerveivé váljanak a faluban. Az olyan rendszabályok, mint a szocialista földrendezésről és a szocialista mezőgazdaságra való átmenettel kapcsolatos intézkedésekről szóló törvény, amelyet nemrégiben fogadott el a Központi Végrehajtó Bizottság és amelyet természetesen mindenki ismer — összegezik az átélt időszak eredményeit proletárforradalmunk szempontjából.

A legfontosabbat, azt, ami a proletárforradalom első és alapvető feladata, végrehajtottuk. És éppen azért, mert ezt végrehajtottuk, egy bonyolultabb feladat került napirendre: *a középparasztsághoz való viszony.* Aki azt hiszi, hogy ennek a feladatnak napirendre tűzése a legcsekélyebb mértékben is hatalmunk jellegének gyengülését, a proletariátus diktatúrájának gyengülését, politikánk alapvető irányának, ha csak részleges, ha csak egészen jelentéktelen megváltozását is jelenti — az egyáltalán nem érti meg a proletariátus feladatait, a kommunista forradalmi átalakulás feladatait. Meg vagyok róla győződve, hogy pártunkban ilyen emberek nincsenek. Csak azoktól az emberektől akartam óvni az elvtársakat, akik a munkáspárton kívül találhatók, és akik nem azért fognak így beszélni, mert ez valamiféle világnézetből következik, hanem egyszerűen azért, hogy ártsanak nekünk és segítsenek a fehérgárdistáknak — egyszerűbben szólva, hogy ránkuszítsák a középparasztot, aki mindig is ingadozott, aki képtelen nem ingadozni és aki még jó hosszú időn át ingadozni fog. Hogy a középparasztot ránkuszítsák, azt mondják majd: „Nézzétek csak, kacérkodnak veletek! Tehát figyelembe vették felkeléseiteket, tehát meginogtak" stb. stb. Minden elvtársunknak fel kell vértezve lennie az ilyen agitációval szemben. És biztos vagyok benne, hogy fel is lesznek vértezve, ha most sikerül nekünk ezt a kérdést az osztályharc szempontjából felvetnünk.

Egészen világos, hogy ez az alapvető kérdés bonyolultabb, de nem kevésbbé lényeges feladatot jelent: *hogyan határozzuk meg pontosan a proletariátus viszonyát a középparasztsághoz?* Elvtársak, ez a kérdés marxisták

számára, elméleti szempontból, amelyet a munkások túlnyomó többsége magáévá tett, nem okoz nehézséget. Emlékeztetek például arra, hogy Kautsky az agrárkérdésről szóló könyvében, amelyet még abban az időben írt, amikor Marx tanítását helyesen ismertette és amikor elvitathatatlan tekintélynek ismerték el ezen a téren — ebben az agrárkérdésről szóló könyvében a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenettel kapcsolatban a következőket mondja: a szocialista párt feladata az, hogy a *parasztságot semlegesítse*, vagyis elérje, hogy a paraszt a proletariátus és a burzsoázia közötti harcban semleges maradjon, hogy a paraszt ne nyujthasson aktív támogatást a burzsoáziának velünk szemben.

A burzsoázia uralmának igen hosszú időszaka folyamán a parasztság támogatta a burzsoázia hatalmát, a burzsoázia pártján volt. Ez érthető, ha figyelembe vesszük a burzsoázia gazdasági erejét és uralmának politikai eszközeit. Nem számíthatunk arra, hogy a középparaszt rögtön mellénk áll. De ha helyes politikát fogunk folytatni, akkor ezek az ingadozások bizonyos idő mulva megszűnnek és a paraszt mellénk állhat.

Már Engels, aki Marx-szal együtt lerakta a tudományos marxizmus alapjait, vagyis annak a tanításnak alapjait, amely pártunkat állandóan, és különösen a forradalom idején vezérli — már Engels megállapította, hogy a parasztság kis-, közép- és nagyparasztságra oszlik és ez a felosztás az európai országok nagy többségében most is megfelel a valóságnak. Engels azt mondta: „Lehetséges, hogy még a nagyparasztságot sem kell majd mindenütt erőszakkal elnyomni.“ Arra pedig, hogy a középparaszttal szemben valamikor is erőszakot alkalmazhatnánk (a kisparaszt — barátunk) — arra soha egyetlenegy értelmes szocialista sem gondolt. Így beszélt Engels 1894-ben, egy évvel halála előtt, amikor az agrárkérdés napirendre került[37]. Ez a felfogás azt az igazságot tárja elénk, amelyről néha megfeledkeznek, de amellyel elméletben mindnyájan egyetértünk. A földbirtokosok és a kapitalisták tekintetében feladatunk — a teljes kisajátítás. *A középparasztsággal szemben azonban semmiféle erőszakot nem engedünk meg.* Még a gazdagparasztság tekintetében sem

mondjuk olyan határozottsággal, mint a burzsoáziát illetőleg, hogy a gazdagparasztságot és a kulákokat feltétlenül ki kell sajátítani. Programunkba felvettük ezt a különbséget. Azt mondjuk: a gazdagparasztság ellenállását meg kell törni, ellenforradalmi kísérleteit el kell nyomni. Ez nem teljes kisajátítás.

Azt az alapvető különbséget, amely viszonyunkat a burzsoáziához és a középparasztsághoz meghatározza — a burzsoázia teljes kisajátítása, szövetség a másokat ki nem zsákmányoló középparasztsággal —, ezt az alapvonalat elméletben mindenki elismeri. A gyakorlatban azonban ezt az irányvonalat nem tartják be következetesen, a vidéken még nem tanulták meg annak betartását. Amikor a proletariátus a burzsoázia megdöntése és saját hatalmának megszilárdítása után különböző oldalról hozzáfogott az új társadalom létrehozásához, a középparasztság kérdése előtérbe került. A világ egyetlenegy szocialistája sem tagadta azt, hogy a kommunizmus megteremtése másképpen megy majd végbe azokban az országokban, ahol a mezőgazdaság nagyüzemű és másképp ott, ahol kisüzemű. Ez a legelemibb igazság, ez ábécé. Ebből az igazságból következik az, hogy annak arányában, ahogy közeledünk a kommunista építés feladataihoz, fő figyelmünket bizonyos fokig éppen a középparasztságra kell összpontosítanunk.

Sok függ attól, hogyan határozzuk meg a középparasztsághoz való viszonyunkat. Elméletileg ez a kérdés el van döntve, mi azonban nagyon is kipróbáltuk, saját tapasztalatainkból ismerjük a különbséget a kérdés elméleti megoldása és a megoldás gyakorlati megvalósítása között. Mi most már erősen kezdjük érezni ezt a különbséget, amely olyannyira jellemző a nagy francia forradalomra, amikor a francia Konvent csak úgy dobálózott a széleskörű rendszabályokkal, de ezek megvalósításához nem volt meg a kellő támasza, még csak azt sem tudta, hogy az egyik vagy a másik intézkedés megvalósításánál melyik osztályra kell támaszkodnia.

Mi hasonlíthatatlanul szerencsésebb helyzetben vagyunk. Egy egész évszázados fejlődés eredményeképpen tudjuk, hogy melyik osztályra támaszkodunk. Ámde azt

is tudjuk, hogy ennek az osztálynak gyakorlati tapasztalatai nagyon-nagyon elégtelenek. A fő dolog a munkásosztály, a munkáspárt előtt világos volt: meg kell dönteni a burzsoázia hatalmát és át kell adni a hatalmat a munkásoknak. De *hogyan* kell ezt csinálni? Valamennyien emlékszünk, milyen nehézségek között, mennyi hiba árán tértünk át a munkásellenőrzésről az ipar munkásigazgatására. Pedig ez olyan munka volt, amelyet saját osztályunkon belül folytattunk, azon a proletárkörnyezeten belül, amellyel állandóan dolgunk volt. Most pedig egy másik osztályhoz kell meghatároznunk a viszonyunkat, ahhoz az osztályhoz, amelyet a városi munkás nem ismer. Egy olyan osztályhoz való viszonyunkat kell meghatároznunk, amelynek nincs határozott, szilárd álláspontja. A proletariátus egészében véve a szocializmus mellett, a burzsoázia egészében véve a szocializmus ellen van; e két osztály viszonyát könnyű meghatározni. Amikor azonban olyan rétegre térünk át, mint a középparasztság, akkor kitűnik, hogy *ez olyan osztály, amely ingadozik.* Ez az osztály részben tulajdonos, részben dolgozó. Ez az osztály nem zsákmányol ki más dolgozókat. Évtizedeken át a legnagyobb fáradsággal kellett megvédenie helyzetét, saját bőrén érezte a földbirtokosok és kapitalisták kizsákmányolását, sok mindent kellett elviselnie, de ugyanakkor mégis — tulajdonos. Ezért roppant nehéz meghatározni magatartásunkat ennek az ingadozó osztálynak tekintetében. Több mint egyesztendős tapasztalatunk, a falun végzett több mint féléves proletármunkánk és annak alapján, hogy az osztályrétegeződés a falun már végbement — főként az elhamarkodott cselekedetektől, a kontár elméletesditől, az olyanféle igényektől kell itt óvakodnunk, hogy befejezettnek tekintsük azt, amin éppen dolgozunk és amit még nem dolgoztunk ki. A határozati javaslatban, amelyet a szekció által választott bizottság terjeszt önök elé és amelyet a később felszólalók egyike fog majd önöknek felolvasni, elegendő figyelmeztetést találnak majd erre vonatkozóan.

Gazdasági szempontból nézve világos, hogy segítenünk kell a középparasztságnak. Elméletileg ez nem kétséges. Ámde a mi szokásaink mellett, a mi kulturális szín-

vonalunk mellett, olyan körülmények között, amikor hiányt szenvedünk kulturális és technikai erőkben, amelyeket a falu rendelkezésére bocsáthatnánk s amikor gyakran oly gyámoltalanul közeledünk a faluhoz — az elvtársak igen gyakran kényszert alkalmaznak és ezzel elrontják az egész dolgot. Éppen tegnap kaptam egy elvtárstól egy kis brosúrát, amelynek címe „Utasítások és rendelkezések a Nyizsnyij-Novgorod-kormányzósági pártmunka megszervezéséről", az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Nyizsnyij-Novgorodi Bizottságának kiadása. Ebben a füzetben a 41. oldalon például a következőket olvasom: „A rendkívüli adóról szóló rendeletnek egész súlyával a falusi kulákok, spekulánsok és általában a *parasztság középső elemeinek* vállaira kell nehezednie"[38]. Ezekről aztán elmondhatjuk, hogy „megértették" a dolgot! Ez vagy sajtóhiba — de tűrhetetlen, hogy ilyen sajtóhibát elkövessenek! Vagy — elhamarkodott, kapkodó munka, amely azt mutatja, hogy milyen veszélyes mindenféle kapkodás ebben a kérdésben. Vagypedig itt — ez a legrosszabb feltevés, amivel azonban nem akarom meggyanusítani a nyizsnyijnovgorodi elvtársakat —, vagypedig itt egyszerűen nem értették meg a dolgot. Nagyon lehetséges, hogy egyszerű elnézésről van szó.

A gyakorlatban előfordulnak olyan esetek, amilyet egy elvtárs beszélt el a bizottságban. Parasztok vették körül és mindegyik megkérdezte: „Állapítsd meg, középparaszt vagyok-e, vagy sem? Van két lovam és egy tehenem. Van két tehenem és egy lovam" és így tovább. És bizony annak az agitátornak, aki a kerületeket beutazza, olyan hibátlan hőmérővel kell rendelkeznie, hogy csak hónalja alá tegye a parasztnak és máris meg tudja mondani, középparaszt-e az illető vagy sem. Ehhez ismerni kell a szóbanforgó paraszt egész gazdaságának történetét, viszonyát az alsóbb és felsőbb csoportokhoz — ezt pedig pontosan nem ismerhetjük.

Ezen a téren sok gyakorlati hozzáértésre, a helyi viszonyok ismeretére van szükség. Ezzel még nem rendelkezünk. Egyáltalán nem szégyen ezt elismerni; ezt nyiltan be kell vallanunk. Sohasem voltunk utópisták és sohasem képzeltük azt, hogy a kommunista társadalmat makulátlan

kommunisták makulátlan kezével fogjuk felépíteni, akiknek egy tiszta-kommunista társadalomban kell születniök és nevelkedniök. Ezek dajkamesék. A kommunizmust a kapitalizmus törmelékeiből kell felépítenünk és csak az az osztály tudja ezt megtenni, amely megedződött a kapitalizmus elleni harcban. A proletariátus — önök nagyon jól tudják ezt — nem mentes a kapitalista társadalom fogyatékosságaitól és gyengéitől. Harcol a szocializmusért, s egyúttal harcol saját fogyatékosságai ellen. A proletariátus legjobb vezető része, amely a városokban évtizedeken át elkeseredett harcot folytatott, ebben a harcban elsajátíthatta a városi, illetve fővárosi élet egész kultúráját és bizonyos tekintetben el is sajátította azt. Önök tudják, hogy a falu még a fejlettebb országokban is tudatlanságra volt kárhoztatva. Persze, emelni fogjuk a falu kulturális színvonalát, ez azonban hosszú évek munkája. Ez az, amit nálunk az elvtársak mindenütt elfelejtenek és amit különösen szemléltető módon érzékeltet velünk a vidéki elvtársak minden egyes szava, nem az itteni intellektueleké, nem a hivatalos embereké — ezeket sokszor hallottuk —, hanem azoké az embereké, akik a gyakorlatban kísérték figyelemmel a faluban folytatott munkát. Ezek a hangok különösen becsesek voltak számunkra az agrárszekcióban. Ezek a hangok különösen becsesek lesznek most — ebben biztos vagyok — az egész pártkongresszus számára, mert nem könyvekből, nem rendeletekből, hanem magából az életből vannak merítve.

Mindez olyan értelemben ösztönöz bennünket munkára, hogy a középparasztsághoz való viszonyunk tekintetében világosabb helyzetet teremtsünk. Ez igen nehéz, mert *ez a világos helyzet nincs meg az életben.* Ez a kérdés nemcsak hogy nincs megoldva, de *meg sem oldható*, ha *egyszerre és rögtön* akarják *megoldani.* Vannak emberek, akik azt mondják: „Nem kellett volna annyi rendeletet írni" — és szemrehányást tesznek a Szovjet Kormánynak azért, mert rendeletek írására vállalkozott anélkül, hogy tudta volna, hogyan kell azokat megvalósítani. Ezek az emberek tulajdonképpen nem veszik észre, hogyan süllyednek le a fehérgárdistákhoz. Kész idióták lennénk, ha azt várnók, hogy megváltozik az egész falusi élet attól, hogy néhány-

száz rendeletet írunk. De a szocializmus árulói lennénk, ha lemondanánk arról, hogy a rendeletekben megjelöljük az utat. Ezek a rendeletek, amelyeket gyakorlatilag nem lehetett egyszerre és teljes egészükben megvalósítani, a propaganda szempontjából nagy szerepet játszottak. Ha régebben általános igazságokkal folytattuk a propagandát, most *munkával folytatunk propagandát.* Ez szintén igehirdetés, de tettekkel való igehirdetés, csakhogy nem valamilyen ugrifüles különálló akciója értelmében, amin az anarchisták és a régi szocializmus korában sokat nevettünk. A mi rendeletünk — felhívás, de nem a régebbi szellemben való felhívás: „Talpra, munkások, döntsétek meg a burzsoáziát!" Nem, a mi rendeletünk felhívás a tömegekhez, a tömegek felhívása a gyakorlati munkára. *A rendeletek — utasítások, amelyek a tömegeket gyakorlati munkára szólítják fel.* Ez a fontos. Ám legyen ezekben a rendeletekben sok hasznavehetetlen, sok olyasmi, ami az életben nem valósul meg. De van bennük anyag a gyakorlati tevékenység számára, és a rendelet feladata az, hogy gyakorlati lépésekre tanítsa meg az emberek százait, ezreit és millióit, akik a Szovjethatalom szavára hallgatnak. Ez — a gyakorlati tevékenység próbája a szocialista építés terén a falun. Ha ebből a szempontból fogjuk nézni a dolgot, akkor törvényeink, rendeleteink és utasításaink összességéből rendkívül sok tanulságot vonunk majd le. Nem fogjuk azokat úgy tekinteni, mint abszolút érvényű határozatokat, amelyeket, ha törik, ha szakad, rögtön, egycsapásra kell megvalósítani.

El kell kerülni mindent, ami a gyakorlatban egyes visszaélések elkövetésére bátoríthatna fel. Itt-ott karrieristák, kalandorok furakodtak közénk, akik kommunistáknak nevezték magukat és becsapnak minket, akik azért lopóztak be közénk, mert a kommunisták most hatalmon vannak, mert a tisztességesebb „tisztviselő" elemek maradi elveik miatt nem jöttek hozzánk dolgozni, a karrieristáknak viszont nincsenek elveik, nincs bennük becsület. Ezek az emberek, akik csak arra törekszenek, hogy érdemeket szerezzenek, kényszert alkalmaznak a vidéken és azt hiszik, hogy ez így jól van. A valóságban pedig ez néha odavezet, hogy a parasztok azt mondják: „Éljen

a Szovjethatalom, de *le a kommúniával!*" (azaz a kommunizmussal). Az ilyen eseteket nem mi gondoltuk ki, hanem a való életből, vidéki elvtársak jelentéseiből merítettük. Nem szabad elfelejtenünk, milyen óriási kárt okoz nekünk mindenféle szertelenség, mindenféle kapkodás és elhamarkodás.

Nekünk sietnünk kellett minden áron, kétségbeesett ugrással is, hogy kikerüljünk az imperialista háborúból, amely csődbe kergetett bennünket, a legkétségbeesettebb erőfeszítéseket kellett tennünk, hogy eltapossuk a burzsoáziát és azokat az erőket, amelyek azzal fenyegettek, hogy eltaposnak bennünket. Minderre szükség volt, enélkül nem győzhettünk volna. Ha azonban hasonló módon járunk el majd a középparasztság tekintetében — akkor ez olyan idiotizmus, olyan korlátoltság és az ügyre olyan pusztító hatású lesz, hogy tudatosan így csak provokátorok dolgozhatnak. Itt a feladatot egészen másképpen kell kitűznünk. Itt nem arról van szó, hogy a nyilvánvaló kizsákmányolók ellenállását megtörjük, legyőzzük őket és hatalmukat megdöntsük — amit ezelőtt tűztünk feladatul magunk elé. Nem, abban a mértékben, amelyben ezt a fő feladatot megoldottuk, bonyolultabb feladatok kerülnek napirendre. Erőszakkal ezen a téren semmit sem érünk el. *Az erőszak a középparasztsággal szemben a legnagyobb mértékben káros.* A középparasztság nagyszámú, sokmilliós réteg. Még Európában sem, ahol pedig a középparasztság sehol sem ilyen erős, ahol rendkívül fejlett a technika, a kultúra, a városi élet, a vasúti közlekedés, ahol a legkönnyebben lehetne erőszakra gondolni — még ott sem javasolta senki, egyetlen még oly forradalmi szocialista sem, hogy a középparasztsággal szemben erőszakos rendszabályokat alkalmazzunk.

Amikor a hatalmat kézbevettük, teljes egészében az egész parasztságra támaszkodtunk. Akkor valamennyi paraszt előtt egy feladat állott — harc a földbirtokosok ellen. De mind a mai napig megmaradt a parasztokban az előítélet a nagygazdasággal szemben. A paraszt azt gondolja: „Ha nagygazdaságok vannak, akkor én újra csak béres vagyok." Ez természetesen tévedés. A parasztnál azonban a nagygazdaság fogalmához gyűlölet kapcsolódik,

a visszaemlékezés arra, hogyan nyomták el a népet a földbirtokosok. Ez az érzés megmaradt, még nem halt el.

Mindenekelőtt abból az igazságból kell kiindulnunk, hogy itt erőszakos módszerekkel, a dolog lényegénél fogva, semmit sem lehet elérni. Itt a gazdasági feladat egészen más. Itt nincs meg az a felső réteg, amelyet le lehet vágni, meghagyva az egész talapzatot, az egész épületet. Olyan felső réteg, amilyen a városban a kapitalisták rétege volt, itt nincsen. *Itt erőszakot alkalmazni annyit jelent, mint az egész ügyet tönkretenni.* Itt hosszas nevelőmunkára van szükség. A parasztnak, aki nemcsak nálunk, de az egész világon gyakorlatias ember és realista, konkrét példákat kell szolgáltatnunk annak bizonyságául, hogy a „kommúnia" mindennél jobb. Persze, semmi okos dolog nem származik abból, ha hebehurgya emberek jelennek meg a faluban, akik odalibegnek a városból, megérkeznek, össze-vissza fecsegnek, intellektuel és gyakran nem is intellektuel módra néhány intrikát szőnek, összevesznek és elutaznak. Ilyesmi előfordul. Az ilyen emberek aztán tisztelet helyett gúnyt váltanak ki, mégpedig teljes joggal.

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban meg kell mondanunk, hogy buzdítunk kommúnák létesítésére, de ezeket úgy kell megszervezni, *hogy megnyerjék a paraszt bizalmát.* Addig pedig — a parasztoknak tanítványai és nem tanítói vagyunk. Nincs ostobább dolog, mint amikor olyan emberek, akik a mezőgazdaságot és annak sajátosságait nem ismerik és akik csak azért vetették magukat a falura, mert hallottak a társas gazdaság hasznos voltáról, elfáradtak a városi élettől és falun kívánnak dolgozni — amikor ilyen emberek magukat mindenben a paraszt tanítóinak tartják. *Nincs ostobább dolog, mint akárcsak gondolni is arra, hogy a középparaszttal szemben a gazdasági viszonyok terén erőszakot alkalmazzunk.*

A feladat itt nem a középparaszt kisajátítása, hanem az, hogy számításba vegyük a paraszt különleges életfeltételeit, hogy megtanuljuk a paraszttól, hogyan kell áttérni egy jobb rendszerre, és *ne merészeljünk neki parancsokat osztogatni!* Ez az a szabály, amelyet magunk elé állítottunk. (Az egész kongresszus tapsol.) Ez az a szabály, amelyet határozati javaslatunkban meg-

kíséreltünk kifejteni, mert, elvtársaim, e tekintetben valóban nem keveset hibáztunk. Egyáltalán nem szégyen ezt bevallani. Nem voltak tapasztalataink. Magát a kizsákmányolók elleni harcot a tapasztalatból tanultuk meg. Ha e miatt a harc miatt néha el is ítéltek minket, elmondhatjuk: „Kapitalista urak, önök a hibásak. Ha önök nem tanusítottak volna olyan vad, értelmetlen, arcátlan és kétségbeesett ellenállást, ha nem léptek volna szövetségre az egész világ burzsoáziájával — a forradalom békésebb formát öltött volna." Most, miután a minden oldalról jövő dühödt támadásokat visszavertük, más módszerekre térhetünk át, mert nem szűkkörű csoport módjára cselekszünk, hanem olyan pártként, amely milliókat vezet. Milliók nem érthetik meg egyszerre az irányváltozást, ezért lépten-nyomon megesik, hogy a kulákoknak szánt ütések a középparasztot érik. Ezen nincs mit csodálkozni. Csak meg kell érteni, hogy ez olyan történelmi feltételeknek a következménye, amelyek már túlhaladottak, s hogy az új feltételek és az új feladatok az ehhez az osztályhoz való viszonyunk tekintetében új gondolkodásmódot követelnek.

A parasztgazdaságra vonatkozó rendeleteink alapjában véve helyesek. Nincs semmi okunk rá, hogy egyetlenegyről is lemondjunk, hogy egyetlenegyet is megbánjunk. Ha azonban a rendeletek helyesek is, *helytelen azokat a parasztra erőszakkal rákényszeríteni.* Egyetlenegy rendeletben sincs erről szó. A rendeletek helyesek, mint útmutatók, mint gyakorlati rendszabályok megvalósítására irányuló felhívások. Amikor azt mondjuk: „Segítsétek elő az egyesülést" — akkor utasításokat adunk, amelyeket sokszorosan ki kell próbálnunk, míg megvalósításuk végleges *formáját* megtaláljuk. Ha egyszer kijelentettük, hogy önkéntes beleegyezésre kell törekedni, akkor ez azt jelenti, hogy a parasztokat meg kell győzni, mégpedig gyakorlatilag kell őket meggyőzni. Szavakkal nem engedik magukat meggyőzni, és nagyon jól teszik, hogy nem engedik. Rossz volna, ha csupán a rendeletek felolvasásával és agitációs röplapokkal engednék magukat meggyőzni. Ha így át lehetne alakítani a gazdasági életet, — az egész átalakítás egy fabatkát sem érne. Előbb be kell bizonyí-

tani, hogy az ilyen egyesülés jobb, úgy kell az embereket egyesíteni, hogy valóban egyesüljenek, nempedig összevesszenek — be kell bizonyítani, hogy ez előnyös. Így teszi fel a paraszt a kérdést és így teszik fel a kérdést rendeleteink. Ha ezt eddig nem tudtuk elérni, ezen nincs mit szégyenleni, ezt nyiltan be kell ismernünk.

Egyelőre csak a minden szocialista forradalomra nézve döntő feladatot oldottuk meg: a burzsoázia legyőzésének feladatát. Ezt a feladatot, alapjában véve, megoldottuk, bár most egy szörnyen nehéz félévnek nézünk elébe, amikor az egész világ imperialistái utolsó erőfeszítéseiket teszik, hogy megfojtsanak bennünket. Most a legcsekélyebb túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy *ők maguk is megértették, hogy ezután a félév után ügyük teljesen reménytelen lesz.* Vagy kihasználják most kimerültségünket és legyőznek *egy* országot, vagy mi leszünk a győztesek, mégpedig nemcsak a mi országunkat illetően. Ebben a félévben, amikor közellátási és közlekedési válságok tornyosultak egymásra és az imperialista hatalmak több fronton próbálnak támadni, helyzetünk rendkívül súlyos. De *ez az utolsó nehéz félév.* Mint eddig, ezután is minden erőnket meg kell feszítenünk a reánk támadó külső ellenség ellen folyó harcban.

Amikor a falusi munka feladatairól beszélünk — a nehézségek ellenére, annak ellenére, hogy minden tapasztalatunk a kizsákmányolók közvetlen elnyomásához kapcsolódik —, emlékeznünk kell arra és nem szabad elfelejtenünk, hogy a faluban a középparasztsághoz való viszonyunk tekintetében a feladatok másképpen alakulnak.

A falun járt öntudatos munkások — petrográdiak, ivanovo-voznyeszenszkiek, moszkvaiak — mind példákat soroltak fel nekünk arról, hogyan szűnt meg vagy enyhült számos, még teljességgel megoldhatatlannak látszó félreértés is, hogyan szűnt meg számos, még igen nagynak látszó viszály is, amikor értelmes munkások fogtak hozzá a dologhoz, akik nem tudálékosan, hanem a muzsiknak érthető nyelven beszéltek, nem olyan parancsnokok módjára beszéltek, akik, jóllehet a falusi életet nem ismerik, megengedik maguknak, hogy parancsokat osztogassanak, hanem mint elvtársak, akik megmagyarázzák a helyzetet,

a dolgozóknak a kizsákmányolók elleni érzéseire hivatkozva. És az elvtársias felvilágosítás alapján elérték azt, amit száz más, aki parancsnokok és feljebbvalók módjára viselkedett, nem tudott elérni.

Ez a szellem hatja át az egész határozati javaslatot, amelyre most felhívjuk a figyelmüket.

Rövid előadásomban iparkodtam ennek a határozati javaslatnak elvi részével, általános politikai jelentőségével foglalkozni. Iparkodtam bebizonyítani — és szeretném hinni, hogy sikerült is bebizonyítanom —, hogy a forradalom egészének érdekei szempontjából nálunk semmiféle fordulat, semmiféle irányvonalváltozás nincsen. A fehérgárdisták és szekértolóik ezt ordítozzák vagy fogják ordítozni. Hadd ordítozzanak. Ránk ez nem hat. Mi a legkövetkezetesebb módon fejlesztjük feladatainkat. Figyelmünket a burzsoázia elnyomásának feladatáról arra a feladatra kell fordítanunk, hogy rendezzük a középparasztság életét. A középparasztsággal békében kell élnünk. A középparasztság a kommunista társadalomban csak akkor lesz a mi oldalunkon, amikor gazdasági életviszonyait megkönnyítjük és megjavítjuk. Ha holnap százezer elsőrendű traktort tudnánk adni, ha benzinnel, gépészekkel tudnánk ellátni őket (önök nagyon jól tudják, hogy ez egyelőre ábránd), akkor a középparaszt azt mondaná: „Én a kommúnia mellett vagyok" (vagyis a kommunizmus mellett). De ahhoz, hogy ezt megtehessük, előbb le kell győznünk a nemzetközi burzsoáziát s arra kell kényszerítenünk, hogy bocsássa rendelkezésünkre ezeket a traktorokat, vagypedig annyira kell emelnünk termelékenységünket, hogy mi magunk állítsuk elő azokat. Csakis így lesz helyes a kérdés feltevése.

A parasztnak szüksége van a város iparára, enélkül nem tud meglenni, ez az ipar pedig a mi kezünkben van. Ha helyesen fogunk a dologhoz, akkor a paraszt hálás lesz nekünk azért, hogy ezeket a termékeket, ezeket a munkaeszközöket, ezt a kultúrát odavisszük neki a városból. Ezeket nem a kizsákmányolók, nem a földbirtokosok viszik oda neki, hanem hozzá hasonló elvtársak — dolgozók, akiket ő rendkívül nagyra becsül, de a gyakorlat szempontjából értékeli őket, csak tényleges segítségüket

méltányolja, és visszautasítja, mégpedig teljes joggal utasítja vissza, a felülről jövő parancsolgatást, „előírásokat".

Először segítsetek, azután törekedjetek arra, hogy megnyerjétek a bizalmat. Ha ezt a kérdést helyesen fogjuk kezelni, ha a kerületben, a járásban, a terménybeszerző osztagban, bármely szervezetben dolgozó minden csoportunk minden lépése helyesen lesz megszervezve, ha minden lépésünket ebből a szempontból fogjuk figyelmesen ellenőrizni, akkor megnyerjük a paraszt bizalmát és csak akkor mehetünk majd tovább. Most segítséget kell nyujtanunk, tanácsot kell adnunk a parasztnak. Ez nem a feljebbvaló parancsa lesz, hanem az elvtárs tanácsa. A paraszt akkor egészen mellénk áll majd.

Ez az, elvtársak, amit határozati javaslatunk tartalmaz, ez az, aminek véleményem szerint a kongresszus határozatává kell válnia. Ha ezt elfogadjuk, ha pártszervezeteink egész munkáját ez fogja meghatározni, akkor az előttünk álló második nagy feladattal is meg fogunk birkózni.

Hogy hogyan kell a burzsoáziát megdönteni, hogyan kell elnyomni — azt megtanultuk és erre büszkék vagyunk. Hogy hogyan kell a középparasztság millióihoz való viszonyunkat rendeznünk, milyen úton kell a középparasztság bizalmát megnyernünk, ezt még nem tanultuk meg — ezt nyiltan meg kell mondanunk. A feladatot azonban megértettük, magunk elé tűztük, és teljes reménnyel, a dolgok teljes tudatában és teljes határozottsággal mondjuk: ezzel a feladattal meg fogunk birkózni és akkor a szocializmus teljességgel legyőzhetetlen lesz. (Hosszantartó taps.)

7

FELSZÓLALÁS A FALUSI MUNKÁRÓL ELHANGZOTT ELŐADÓI BESZÉDET KÖVETŐ VITA BESZÜNTETÉSÉNEK TÁRGYÁBAN TETT JAVASLAT ELLEN MÁRCIUS 23

Elvtársak, én sehogy sem tudok egyetérteni azzal, amit az előbbi felszólaló mondott, mert biztos vagyok benne, hogy az elvtársak ma este semmiképpen sem indulnak el falusi munkára. Mi a bizottságban úgy számítottuk, hogy itt a kongresszuson nem ennek a kis teremnek beszélünk, hanem egész Oroszországnak, amely nemcsak kongresszusunk határozatait fogja elolvasni, hanem azt is szeretné tudni, mennyire tanusít érdeklődést a párt a falusi munka irányában. Ezért feltétlenül meg kell hallgatni a vidéki elvtársakat. Ha erre egy vagy másfél órát fordítanak, a falusi munka ennek nem fogja kárát vallani. Ezért a bizottság nevében komolyan kérem önöket, hogy ne sajnálják ezt az egy vagy másfél órát. Kétségtelen, hogy a gyakorlati emberek itt elhangzó szavai számunkra nem sokat jelentenek, de egész Oroszország számára, az ujságolvasók számára, munkánknak ez a néhány órája igen hasznos lesz.

8

HATÁROZAT A KÖZÉPPARASZTSÁGHOZ VALÓ VISZONYRÓL

A VIII. kongresszus, ugyanakkor amikor a falusi munka kérdésében az 1919 március 22-én elfogadott pártprogram alapján áll és teljes egészében támogatja a Szovjethatalom által a szocialista földrendezéssel és a szocialista földművelésre való áttérés rendszabályaival kapcsolatban már életbeléptetett törvényt, elismeri, hogy a jelenlegi időpontban különösen komoly jelentősége van annak, hogy a középparasztság tekintetében helyesebben vigyék keresztül a párt irányvonalát olyanformán, hogy a középparasztság szükségletei iránt figyelmesebb magatartást tanusítanak, kiküszöbölik a helyi hatóságok részéről tapasztalható önkényeskedést és megegyezésre igyekeznek lépni a középparasztsággal.

1) Ha a középparasztokat összetévesztjük a kuláksággal, ha kisebb vagy nagyobb mértékben kiterjesztjük rájuk a kulákság ellen irányuló rendszabályokat, az azt jelenti, hogy a legdurvább módon megsértjük nemcsak a Szovjethatalom dekrétumait és egész politikáját, hanem a kommunizmus alapelveit is, amelyek szerint a proletariátusnak a burzsoázia megdöntéséért folyó végső harca időszakában a proletariátus megegyezése a középparasztsággal a minden néven nevezendő kizsákmányolás kiküszöbölésére való fájdalommentes áttérés egyik feltétele.

2) A középparasztság, amelynek gazdasági gyökerei viszonylag erősek, annak következtében, hogy a mezőgazdasági technika, Oroszországról nem is beszélve, még az előrehaladott tőkés országokban is el van maradva az ipari technika mögött — meglehetősen hosszú ideig tartani fogja magát a proletárforradalom kezdete után. Ezért a

falusi szovjetfunkcionáriusok és pártemberek taktikájának a középparasztsággal való együttműködés tartós időszakát kell számításba vennie.

3) A pártnak, ha törik, ha szakad, el kell érnie, hogy minden falusi szovjetfunkcionárius teljesen világosan és határozottan tudatában legyen annak a tudományos szocializmus által kétségbevonhatatlanul megállapított igazságnak, hogy a középparaszt nem tartozik a kizsákmányolókhoz, mivel nem húz hasznot idegen munkából. Az ilyen kistermelő osztály nem veszthet a szocializmussal, hanem éppen ellenkezőleg, igen sokat nyer azáltal, hogy megdöntik a tőke igáját, hiszen a tőke minden országban, még a legdemokratikusabb köztársaságban is, ezernyi módon kizsákmányolja.

A Szovjethatalom minden tekintetben helyes falusi politikája ilymódon biztosítja a győzelmes proletariátus szövetségét és megegyezését a középparasztsággal.

4) A Szovjethatalom képviselőinek, ugyanakkor amikor a középparasztokat mindenféle szövetkezetek, valamint mezőgazdasági kommúnák alakítására buzdítják, ezek megalakítása során a legcsekélyebb kényszerítést sem szabad alkalmazniok. Csak az olyan egyesülések értékesek, melyeket a parasztok maguk létesítenek szabad elhatározásukból s amelyeknek előnyeiről a gyakorlatban meggyőződtek. A túlnagy sietség ezen a téren káros, mert csak erősítheti a középparasztság előítéleteit az újításokkal szemben.

A Szovjethatalomnak azokat a képviselőit, akik még ha nem is közvetlen, hanem csak közvetett kényszerítésre ragadtatják magukat abból a célból, hogy a parasztokat a kommúnákba való belépésre bírják, a legszigorúbban felelősségre kell vonni és el kell távolítani a falusi munkától.

5) Mindenféle önkényes, vagyis olyan rekvirálást, amely nem a központi hatalom törvényeinek pontos útmutatásain alapul, könyörtelenül üldözni kell. A kongresszus hangsúlyozza, hogy ezen a téren fokozni kell a Földművelésügyi Népbiztosság, a Belügyi Népbiztosság, valamint az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság részéről az ellenőrzést.

6) A jelenlegi pillanatban a súlyos gazdasági leromlás, amelyet a kapitalisták rablóérdekeiért indított négyéves

imperialista háború minden országban előidézett és amely Oroszországban különösen nagy méreteket öltött, nehéz helyzet elé állítja a középparasztokat.

Ezt figyelembe véve, a Szovjethatalomnak a rendkívüli adóról szóló törvénye, a világ valamennyi polgári kormányának valamennyi törvényétől eltérően, hangoztatja, hogy az adóterheknek teljes egészében a kulákokra, azokra a kis számban levő kizsákmányoló parasztokra kell nehezedniök, akik különösen nagy vagyonokat harácsoltak össze a háború alatt. A középparasztságra csak rendkívül mérsékelt, számára teljesen elviselhető és nem terhes adót kell kivetni.

A párt követeli, hogy a középparasztságot illetően a rendkívüli adó behajtását minden esetben enyhítsék, még az adótétel csökkentésétől sem riadva vissza.

7) A szocialista államnak rendszeresítenie kell a parasztság legmesszebbmenő támogatását, főleg a középparasztoknak a városi ipar termékeivel, különösképpen pedig tökéletesített mezőgazdasági munkaeszközökkel, vetőmagvakkal és a mezőgazdasági termelés fejlesztését, továbbá a parasztok életének és munkájának biztosítását célzó mindenféle anyagokkal való ellátása terén.

Ha a jelenlegi gazdasági leromlás nem engedi meg ezeknek a rendszabályoknak haladéktalan és teljes végrehajtását, a helyi szovjethatóságok kötelessége felkutatni minden lehetséges utat és módot, hogy minden téren olyan tényleges támogatást nyujthassanak a szegény- és középparasztságnak, amely kisegítené a mostani nehéz pillanatban. A párt szükségesnek tartja, hogy erre a célra nagy állami alapot létesítsenek.

8) Különösen arra kell törekedni, hogy valóban végrehajtsák, mégpedig teljes egészében végrehajtsák, a Szovjethatalom törvényét, amely megköveteli a szovjet gazdaságoktól, mezőgazdasági kommúnáktól és minden efféle egyesüléstől, hogy azonnal és minden tekintetben nyujtsanak segítséget a környékbeli középparasztoknak. Csakis az ilyen ténylegesen nyujtott segítség alapján valósítható meg a középparasztsággal való megegyezés. Csakis így lehet, csakis így kell megnyernünk a középparasztság bizalmát.

A kongresszus felhívja minden pártfunkcionárius figyelmét arra, hogy a pártprogram agrárrészében feltüntetett valamennyi követelést haladéktalanul és ténylegesen meg kell valósítani, nevezetesen:

a) rendezni kell a parasztság földhasználatát (ki kell küszöbölni a parcellák szétszórtságát, a nadrágszíjparcellákat stb.); b) el kell látni a parasztokat nemesített vetőmagvakkal és műtrágyával; c) meg kell javítani a paraszt jószágállományát; d) el kell terjeszteni az agronómiai ismereteket; e) agronómiai támogatást kell nyujtani a parasztoknak; f) a parasztok mezőgazdasági eszközeit meg kell javítani a szovjet javítóműhelyekben; g) kölcsönző állomásokat, kísérleti állomásokat, mintagazdaságokat stb. kell szervezni; h) a parasztföldeken talajjavítási munkálatokat kell végrehajtani.

9) A parasztok szövetkezeti egyesüléseinek a mezőgazdasági termelés fokozása, különösen a mezőgazdasági termékek feldolgozása, a parasztföldek megjavítása, a kusztáripar támogatása stb. céljából az állam részéről mind pénzügyi, mind szervezeti téren messzemenő támogatásban kell részesülniök.

10) A kongresszus emlékeztet arra, hogy sem a párt határozataiban, sem a Szovjethatalom dekrétumaiban sohasem volt eltérés a középparasztsággal való megegyezés irányvonalától. Így például abban a rendkívül fontos kérdésben, hogy hogyan kell kiépíteni a falvakban a szovjet hatalmat, a szegényparasztbizottságok megalakítása idején nyilvánosságra hozták azt a Népbiztosok Tanácsának elnöke és a közellátásügyi népbiztos által aláírt körlevelet, amely hangoztatta, hogy a szegényparasztbizottságokba feltétlenül a középparasztság képviselőit is be kell vonni. A szegényparasztbizottságok megszüntetése alkalmával a Szovjetek Összoroszországi Kongresszusa újra hangoztatta, hogy a középparasztság képviselőit okvetlenül be kell vonni a voloszty-szovjetekbe. A munkás-paraszt kormánynak és a kommunista pártnak a jövőben is olyan politikát kell folytatnia, amelyet ez a szellem, a proletariátus és a szegényparasztság részéről a középparasztsággal való megegyezés szelleme hat át.

9

BESZÉD A KONGRESSZUS BEFEJEZÉSE ALKALMÁBÓL MÁRCIUS 23

Napirendünknek, elvtársak, végére jutottunk. Engedjék meg most, hogy néhány szót mondjak a kongresszus munkájának befejezésével kapcsolatban.

Elvtársak! Olyan percben gyűltünk össze, amely nemcsak azért nehéz, mert elvesztettük legjobb szervezőnket és legjobb gyakorlati vezetőnket, Jakov Mihajlovics Szverdlovot. Az a perc, amelyben összegyűltünk, különösen nehéz azért is, mert a nemzetközi imperializmus — most ebben már egyáltalán nem lehet kételkedni — egy utolsó, különösen erőteljes kísérletet tesz arra, hogy eltiporja a Szovjet Köztársaságot. Számunkra nem kétséges, hogy az erősödő támadás nyugatról és keletről, egész sor fehérgárdista felkeléssel, néhány helyen a vasúti sínek felszedésére irányuló kísérletekkel egyidejűleg — hogy mindez az antant imperialistáinak egészen világosan átgondolt és nyilvánvalóan Párizsban elhatározott lépését jelenti. Mindannyian tudjuk, elvtársak, milyen nehézségek közepette kellett Oroszországnak, amely egy négy éven át tartó imperialista háborút vészelt át, újból fegyvert ragadnia, hogy megvédelmezze a Szovjet Köztársaságot a rabló imperialistákkal szemben. Mindannyian tudjuk, milyen nehéz ez a háború, mennyire kimerít bennünket. De azt is tudjuk, hogy ha ezt a háborút fokozott erőllyel, fokozott hősiességgel folytatjuk, ez csak azért van, mert a világon először jött létre egy olyan hadsereg, olyan fegyveres erő, amely tudja, miért harcol, s a hihetetlenül súlyos áldozatokat hozó munkások és parasztok a világon először ismerik fel világosan, hogy a szocialista Szovjet Köztársaságot, a dolgozóknak a kapitalisták fölötti hatal-

mát, a proletár szocialista világforradalom ügyét védelmezik.

E nehéz körülmények között rövid idő alatt igen nagy dolgot sikerült véghezvinnünk. Jóváhagytuk, méghozzá egyhangúlag — akárcsak a kongresszus valamennyi lényeges határozatát —, jóváhagytuk a programot. Biztosak vagyunk benne, hogy ez a program, nagyszámú szerkesztési és más fogyatékossága ellenére, már bevonult a III. Internacionále történetébe mint olyan program, amely összegezi a proletariátus felszabadító világmozgalmának új szakaszában elért eredményeket. Biztosak vagyunk benne, hogy egész sor országban, amelyekben sokkal több szövetségesünk és barátunk van, mint amennyiről tudunk, programunk egyszerű lefordítása lesz a legjobb válasz arra a kérdésre, hogy mit végzett az Oroszországi Kommunista Párt, amely a világproletariátus egyik osztaga. A mi programunk lesz a leghatásosabb anyag a propaganda és az agitáció számára, az a dokumentum lesz, amelynek alapján a munkások azt mondják majd: „Ezek a mi elvtársaink, ezek a mi testvéreink, ott a mi közös ügyünkön munkálkodnak."

Elvtársak, ezen a kongresszuson más igen fontos határozatokat is hoztunk. Jóváhagytuk a III., Kommunista Internacionále létrehozását, amelyet itt, Moszkvában alapítottak meg. Egyhangú döntésre jutottunk a katonai kérdés tekintetében. Akármilyen nagynak látszottak is eleinte a nézeteltérések, akármilyen ellentmondók voltak is sok elvtárs nézetei, akik teljes őszinteséggel beszéltek itt katonai politikánk hiányosságairól — a bizottságban igen könnyen sikerült teljesen egyhangú döntésre jutnunk, és mi azzal a biztos tudattal távozunk erről a kongresszusról, hogy fő védelmezőnk, a Vörös Hadsereg, amelyért az egész ország olyan rengeteg áldozatot hoz, hogy ez a hadsereg a kongresszus minden küldöttjében, a párt minden tagjában a leglelkesebb, önzetlenül odaadó segítőkre, vezetőkre, barátokra és munkatársakra talál.

Elvtársak, a szervezeti kérdésben azért oldottuk meg olyan könnyen az előttünk álló problémákat, mert a párt és a Szovjetek közötti viszony története kijelölte

mindezeknek a megoldásoknak útját. Csak összegeznünk kellett. A falusi munka kérdésében a kongresszus egyhangúlag és gyorsan meghozott határozatával kijelöltük az irányvonalat egy különösen égető és különösen nehéz kérdésben, amely más országokban egyenesen megoldhatatlannak számít — a burzsoáziát megdöntött proletariátus és a sokmilliós középparasztság viszonyának kérdésében. Mi valamennyien biztosak vagyunk benne, hogy a kongresszusnak ez a határozata megszilárdítja hatalmunkat. A mostani nehéz időben, amikor az imperialisták az utolsó kísérletet teszik a Szovjethatalom erőszakos megdöntésére, amikor a súlyos élelmiszerhiány, amikor a közlekedés zilált állapota újra meg újra az emberek százait, ezreit és millióit juttatja kétségbeejtő helyzetbe — mi biztosak vagyunk abban, hogy ebben a nehéz időben az a határozat, amelyet hoztunk, az a szellem, amely a kongresszus küldötteit lelkesítette, segíteni fog elviselni ezt a megpróbáltatást, segíteni fog abban, hogy magunk mögött hagyjuk ezt a nehéz félévet.

Meggyőződésünk, hogy *ez lesz az utolsó nehéz félesztendő*. Ebben a meggyőződésünkben különösen megerősít bennünket az a hír, amelyet a napokban közöltünk a kongresszussal — a magyarországi proletárforradalom győzelméről szóló hír. Ha eddig a Szovjethatalom csak országunkon belül, a volt Orosz Birodalomhoz tartozó népek között győzött, ha eddig azok a rövidlátó emberek, akiknek különösen nehéz megváltoztak a régi, megszokott gondolkodásmódtól (mégha a szocialisták táborához tartoztak is), azt gondolhatták, hogy csakis Oroszország sajátos körülményei idézhették elő ezt a váratlan fordulatot a proletár szovjetdemokrácia felé, hogy ennek a demokráciának a sajátosságaiban talán, mint valami görbe tükörben, a cári Oroszország régi sajátosságai tükröződnek, ha eddig az ilyen vélemény még tarthatta magát, most teljes egészében megdőlt. Elvtársak, a ma kapott hírek képet adnak nekünk a magyar forradalomról. A mai közleményekből megtudjuk, hogy az antant hatalmak egészen brutális formában ultimátumot intéztek Magyarországhoz, hogy engedje át csapataikat. A burzsoá kormány, amikor látta, hogy az antant hatalmak Magyar-

országon át akarják felvonultatni csapataikat, amikor látta, hogy egy újabb háború hallatlan terhei zúdulnak Magyarországra — akkor a burzsoá-megalkuvó kormány maga adta be lemondását, maga bocsátkozott tárgyalásokba a kommunistákkal, a magyar elvtársakkal, akik börtönben voltak, és maga ismerte el, hogy nincs más megoldás, át kell adni a hatalmat a dolgozó népnek. (T a p s.)

Elvtársak! Ha azt mondták rólunk, hogy bitorlók vagyunk, ha 1917 végén és 1918 elején a burzsoázia és sok híve nem talált más szót forradalmunkra, mint azt, hogy „erőszak" és „bitorlás", ha még mind a mai napig hallatszanak olyan hangok, hogy a bolsevik hatalom erőszak útján tartja magát, aminek értelmetlenségét nemegyszer bebizonyítottuk, ha ezelőtt lehetett ilyen esztelenségeket szajkózni — most Magyarország példája elhallgattatja az ilyen beszédeket. Még a burzsoázia is belátta, hogy nem lehet más hatalom, mint a Szovjetek hatalma. Egy kulturáltabb ország burzsoáziája világosabban ismerte fel, mint a mi burzsoáziánk október 25-e előestéjén, hogy az ország a pusztulás útját járja, hogy a népre egyre súlyosabb és súlyosabb megpróbáltatások zúdulnak — tehát a hatalomnak a Tanácsok kezében kell lennie, tehát a magyar munkásoknak és parasztoknak, az új, szovjet, proletár demokráciának kell megmentenie az országot.

A magyar forradalom, elvtársak, óriási nehézségekkel küzd. Ezt az Oroszországhoz képest kis országot sokkal könnyebben megfojthatják az imperialisták. De bármilyenek legyenek is a Magyarországra még kétségtelenül váró nehézségek, mi itt, a Szovjethatalom győzelmén kívül, *erkölcsi győzelmet* is arattunk. A legradikálisabb, a legdemokratikusabb, megaluvó burzsoázia beismerte, hogy a legnagyobb válság pillanatában, amikor a háborúban kimerült országot újabb háború fenyegeti, a Tanácshatalom történelmi szükségszerűség, beismerte, hogy az ilyen országban nem lehet más hatalom, mint Tanácshatalom, mint a proletariátus diktatúrája.

Elvtársak, a forradalmárok egész serege áll mögöttünk, akik életüket áldozták Oroszország felszabadításáért. E forradalmárok legnagyobb részének súlyos sors jutott osztályrészül. Végigszenvedték a cárizmus üldözéseit és

nem részesültek abban a szerencsében, hogy tanúi lehessenek a győzelmes forradalomnak. Mi pedig nemcsak ezt értük meg, minket még ennél is nagyobb szerencse ért. Mi nemcsak forradalmunk győzelmét láttuk, nemcsak azt láttuk, hogyan erősödött meg forradalmunk hallatlan nehézségek közepette és hogyan hozta létre a hatalom új formáit, amelyek az egész világ rokonszenvét felénk fordítják, hanem azt is látjuk, hogy az a mag, melyet az orosz forradalom elvetett, kikél Európában. Ez azt a feltétlen, rendíthetetlen meggyőződést érleli meg bennünk, hogy bármilyen súlyosak legyenek is azok a megpróbáltatások, amelyek még ránk zúdulhatnak, bármilyen nagyok legyenek is azok a bajok, melyeket a nemzetközi imperializmus döglődő fenevadja még ránk hozhat — ez a fenevad elpusztul és a szocializmus győzni fog az egész világon. (Hosszantartó taps.)

Az Oroszországi Kommunista Párt VIII. kongresszusát ezennel berekesztem.

ÜDVÖZLET DRÓTNÉLKÜLI TÁVIRÓN A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG KORMÁNYÁNAK 1919 MÁRCIUS 22

Itt Lenin. Őszinte üdvözletem a Magyar Tanácsköztársaság proletárkormányának és külön Kun Béla elvtársnak[32]. Üdvözletüket átadtam az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt kongresszusának. A lelkesedés óriási. A III., Kommunista Internacionále moszkvai kongresszusának határozatait, valamint a katonai helyzetről szóló jelentést, amilyen gyorsan csak lehetséges, közölni fogjuk. Feltétlenül szükség van az állandó drótnélküli távirati összeköttetésre Budapest és Moszkva között. Kommunista üdvözlettel és kézszorítással *Lenin.*

Megjelent: „Népszava" 70. sz.
1919 március 23, magyarul.

Orosz nyelven először
1927-ben jelent meg.

A KUN BÉLÁNAK KÜLDÖTT SZIKRATÁVIRAT 1919 MÁRCIUS 23

Lenin Kun Bélának, Budapestre

Kérem, közölje, milyen tényleges biztosítékai vannak arra vonatkozóan, hogy az új magyar kormány valóban kommunista, nempedig csak egyszerűen szocialista, azaz szociáláruló kormány lesz?

Többségük van-e a kommunistáknak a kormányban? Mikor lesz a Tanácskongresszus? Mit jelent a valóságban az, hogy a szocialisták elismerték a proletariátus diktatúráját?

Teljesen kétségtelen, hogy a magyar forradalom sajátos feltételei között hibás lenne a mi orosz taktikánk minden részletében való puszta utánzása. Ettől a hibától óvnom kell, de tudni szeretném, miben látja Ön a tényleges biztosítékokat.

Hogy pontosan tudjam, hogy Ön személyesen válaszol nekem, kérem, közölje, milyen értelemben beszélgettem önnel a Nemzetgyűlésről, amikor utoljára volt nálam a Kremlben.

Kommunista üdvözlettel
Lenin

Először 1932-ben jelent meg.
Az eredeti nyelve német.

VÁLASZ EGY SZAKEMBER NYILT LEVELÉRE

Ma a következő levelet kaptam:

„Egy «szakember» nyílt levele Lenin elvtárshoz

Olvastam az «Izvesztyijá»-ban a szakemberekről tartott beszédét és képtelen vagyok elfojtani a felháborodás kiáltását. Hát Ön valóban nem érti meg, hogy egyetlen tisztességes szakember sem mehet dolgozni, ha csak szikrányi önmegbecsülés is maradt benne, annak az állati jólétnek kedvéért, amelyet Ön készül biztosítani számára? Valóban annyira bezárkózott kremli magányába, hogy nem látja az Önt környező életet, nem vette észre, mennyi az orosz szakemberek között, igaz, hogy nem a kormányhű kommunista, hanem az olyan igazi fáradhatatlan dolgozó, aki szakismeretét igen nagy erőfeszítés árán, nem a kapitalisták kezéből és nem a tőke céljaira szerezte meg, hanem az előbbi rend középiskolás és egyetemista életének gyilkos körülményeivel való szívós harc útján? Ezek a körülmények a kommunista hatalom alatt (szerintem ez nem vág egybe a kommunista rend fogalmával) nem javultak meg számukra. Ezekre a szó legszorosabb értelmében vett igazi proletárokra, akik ugyan különböző osztályokból kerültek ki, de tudatos életük első lépéseitől kezdve, gondolataikkal, szavaikkal és tetteikkel dolgozó testvérüket szolgálták — ezekre, akiket Önök mint pestissel megfertőzött «intelligenciát» válogatás nélkül egy halomba dobtak, ezekre ráuszították az egykori rendőrlegényekből, csendbiztosokból, kishivatalnokokból és boltosokból lett tudatlan újdonsült kommunistákat, akik vidéken a «helyi hatóságoknak» nem ritkán jelentős részét alkotják, és nehéz leírni a megaláztatásoknak és szenvedéseknek minden borzalmát, amiben részük volt. Állandó ostoba feljelentések és vádaskodások, eredménytelen, de a legnagyobb mértékben megalázó házkutatások, kivégzéssel való fenyegetőzések, rekvirálások és elkobzások, a magánélet

legintimebb kérdéseibe való beavatkozás (egy osztagnak a parancsnoka, amely abban a tanintézetben volt elszállásolva, ahol én előadok, egyenesen azt követelte tőlem, hogy okvetlenül egy ágyban aludjak a feleségemmel). Ilyen körülmények között kellett dolgoznia a legutóbbi időkig sok főiskolai szakembernek. És ezek a «kisburzsujok» mégsem hagyták el helyüket, és szentül teljesítették azt a magukra vállalt erkölcsi kötelezettséget, hogy bármilyen áldozatok árán is megóvják a kultúrát és a tudományt azok számára, akik a vezetők felbujtására megalázták és megbántották őket. Megértették, hogy nem szabad összetéveszteni egyéni balsorsukat és bánatukat az új, jobb élet építésének kérdésével, s ez segítette és segíti őket a tűrésben és munkában.

De higgye el, hogy ezek közül az emberek közül, akiket alaptalanul burzsoáknak, ellenforradalmároknak, szabotálóknak stb. keresztelt el csak azért, mert a jövő szocialista és kommunista rendhez való közeledést másképpen képzelik el, mint Ön és tanítványai, egyetlen embert sem fog megvásárolni azon az áron, amelyről Ön álmodozik. Azok a «szakemberek» viszont, akik azért mennek Önökhöz, hogy mentsék az irhájukat, nem lesznek hasznára az országnak. A szakember nem gép, nem lehet csak úgy egyszerűen beszerezni és működésbe hozni. Lelkesedés nélkül, belső tűz nélkül, az alkotómunka szükséglete nélkül egyetlen szakember sem lesz képes semmire, bármennyit fizessenek is neki. De mindenre képes lesz az olyan önként jelentkező, aki őt megbecsülő munkatársak között mint hozzáértő vezető dolgozik és alkot, nempedig az 1919-es sütetű kommunisták közül kikerülő politikai biztos felügyelete és őrizete alatt.

Ha azt akarja, hogy olyan «szakembereik» legyenek, akik nemcsak a fizetésért dolgoznak, ha azt akarja, hogy új, becsületes önként jelentkezők csatlakozzanak azokhoz a szakemberekhez, akik elvétve most is dolgoznak Önöknek, dolgoznak szívvel-lélekkel annak ellenére, hogy sok kérdésben elvileg nem értenek egyet Önökkel, annak a megalázó helyzetnek ellenére, amelybe az Önök taktikája gyakran juttatja őket, annak a példátlan bürokratikus összevisszaságnak ellenére, ami sok szovjet intézményben uralkodik, melyek néha tönkreteszik a legéletrevalóbb kezdeményezéseket — ha ezt akarja, akkor mindenekelőtt tisztítsák meg pártjukat és kormányintézményeiket a becstelen Mitläuferektől*, csípjék nyakon

* — útitársaktól. — *Szerk.*

azokat a harácsolókat, kalandorokat, talpnyalókat és banditákat, akik a kommunizmus zászlaja mögé bújva vagy aljasságból fosztogatják a népvagyont, vagy butaságból elvágják a népélet gyökereit ostoba, bomlasztó intrikáikkal.

Ha Ön fel akarja «használni» a szakembereket, akkor ne vásárolja meg őket, hanem tanulja meg őket becsülni mint embereket, nempedig mint olyan élő és holt felszerelést, amelyre ideig-óráig szükségük van.

M. Dukelszkij

a Voronyezsi Mezőgazdasági Intézet professzora. Az Állami Bőripari Vállalatok Központi Igazgatóságának elnöke".

Haragos és, úgylátszik, őszinte levél. Olyan levél, amely válaszra késztet.

Szerintem a levél írója mégiscsak túlságosan ingerült egyénileg, s ennek folytán nem képes arra, hogy az eseményeket a tömeg szempontjából és tényleges sorrendjük szempontjából ítélje meg.

A levél írójánál úgy fest a dolog, hogy mi, kommunisták, eltaszítottuk a szakembereket azzal, hogy mindenféle hitvány szerzetnek „kereszteltük el" őket.

Nem így volt a dolog.

A munkások és parasztok, miután megdöntötték a burzsoáziát és a burzsoá parlamentarizmust, létrehozták a Szovjethatalmat. Ma már nehéz nem látni, hogy ez nem „kaland" és nem a bolsevikok „bolondsága" volt, hanem a kezdete annak az időnek, amikor az egyik világtörténelmi korszakot világméretekben egy másik korszak — a burzsoázia korszakát a szocializmus korszaka, a kapitalisták parlamentarizmusának korszakát a proletariátus szovjet állami intézményeinek korszaka — váltja fel. Ha több mint egy esztendővel ezelőtt az intellektuelek többsége ezt nem akarta (részben nem tudta) látni, vajjon hibásak vagyunk-e mi ebben?

A szabotálást az intellektuelek és a hivatalnokok kezdték, akik zömükben burzsoák és kispolgárok. Ezek a kifejezések osztályjellemzést, történelmi értékelést tartalmaznak, amely lehet helyes vagy helytelen, de amelyet

semmiképpen sem lehet becsmérlő szónak vagy ócsárlásnak tekinteni. A munkások és parasztok elkeseredése az értelmiség szabotálása miatt elkerülhetetlen, és ha valakit „vádolni" lehet, akkor az csakis a burzsoázia és tudatos meg akaratlan szekértolói.

Ha mi valakit is „ráuszítottunk" volna az „intelligenciára", ezért fel kellene bennünket akasztani. De mi nemcsak hogy nem uszítottuk rá a népet, hanem a párt és a kormány nevében azt hirdettük, hogy az értelmiség számára jobb munkafeltételeket kell biztosítani. Ezt tettem 1918 áprilisától kezdve, ha ugyan nem régebben. Nem tudom, hogy az „Izvesztyija" melyik számára hivatkozik a levél írója, de az olyan ember fülének, aki hozzászokott ahhoz, hogy politikával foglalkozzék, vagyis a jelenségeket a tömeg szempontjából, nempedig egyéni szempontból vizsgálja, rendkívül furcsa dolog azt hallani, hogy a magasabb fizetés hangoztatása feltétlenül azt a méltatlan vagy egyáltalán alantas kívánságot jelenti, hogy valaki valakit meg akar „vásárolni". Már bocsásson meg nekem a levél nagyrabecsült írója, de bizony isten, ez a „finnyás kisasszony" irodalmi típusát juttatta eszembe.

Ha az emberek egy külön, gondosan összeválogatott körének, vagyis egy olyan csoportnak a magas fizetéséről lenne szó, amely azelőtt, általános szociális okoknál fogva, nem kapott és nem is kaphatott magasabb fizetést, akkor fel lehetne tételezni, hogy a kormány meg akarja „vásárolni" ezt a csoportot. De amikor olyan százezrekről, ha ugyan nem milliókról van szó, akik *mindig* jobb fizetést kaptak, hogyan lehet akkor — ha csak az illetőt nem fogja el őrült ingerültség és nem köt bele mindenbe — holmi gonosz szándékot vagy „sértést" felfedezni annak a gondolatnak hangoztatásában, hogy ragaszkodni kell a bizonyos időre leszállított, de az átlagosnál mégiscsak magasabb fizetésekhez?

De nemcsak arról van szó, hogy ez teljesen értelmetlen. A levél írója önmagát üti agyon azzal, hogy mint óriási sértést, mint megalázó bánásmódot említi meg azt az esetet, mikor a tanintézetben elszállásolt osztag parancsnoka azt követelte a professzortól, hogy okvetlenül egy ágyban aludjon a feleségével.

Először is, ha az értelmiségi embereknek az a kívánsága, hogy két ágyuk legyen, külön a férjnek és külön a feleségnek, jogos (márpedig ez a kívánság kétségtelenül jogos), ennek valóra váltásához az átlagosnál magasabb fizetésre van szükség. Hiszen a levél írójának feltétlenül tudnia kell, hogy „átlagban" egy oroszországi állampolgárra sohasem jutott egy ágy!

Másodszor, vajjon nem volt-e igaza az osztag parancsnokának a *szóbanforgó* esetben? Ha nem volt durváskodás, sértés, csúfolódási szándék stb. (ami *lehetett*, és amiért büntetni kell), ismétlem, ha ilyesmi *nem volt*, akkor, nézetem szerint, *igaza volt az osztag parancsnokának*. A katonák ki vannak merülve, hónapokon át nem láttak sem ágyat, sem, valószínűleg, általában tűrhető fekhelyet. Hallatlan nehézségek, nem emberi viszonyok között védelmezik a szocialista köztársaságot és még akkor ne legyen joguk arra, hogy a rövid pihenőidőre igénybe vegyék az ágyat maguknak? Nem, a katonáknak és parancsnokuknak igazuk volt.

Mi ellene vagyunk annak, hogy az intellektuelek általános életkörülményei egyszerre az átlagos életkörülmények színvonalára süllyedjenek — következésképpen ellene vagyunk annak, hogy fizetésüket az átlagos kereset színvonalára szállítsák le. De a háború mindent maga alá rendel, és az intellektueleknek a katonák pihenése kedvéért össze kell húzniok magukat. Ez nem megalázó, hanem igazságos követelés.

A levél írója azt követeli, hogy tanusítsanak figyelmes magatartást az intellektuelek irányában. Ez helyes. Ezt követeljük mi is. Pártunk programjában éppen ezt a követelést fogalmaztuk meg világosan, nyiltan, szabatosan. Ha, másrészről, a pártonkívüli vagy pártállásuknál fogva a bolsevikok iránt ellenséges érzülettel eltelt intellektuelek csoportjai saját híveiktől ugyanilyen világosan fogják követelni, hogy tanusítsanak figyelmes magatartást a kimerült katonák, az elcsigázott és az évszázados kizsákmányolás hatására elkeseredett munkások irányában, akkor a fizikai és a szellemi munka dolgozóinak közeledése óriási lépésekkel fog előrehaladni.

A levél írója azt követeli, hogy tisztítsuk meg pár-

tunkat és kormányintézményeinket „a becstelen alkalmi utitársaktól, a harácsolóktól, kalandoroktól, talpnyalóktól és banditáktól".

Helyes követelés. Mi régen felállítottuk, és megvalósítjuk. Azoknak, akik „újoncok" pártunkban, gátoljuk az előrejutását. Sőt, a kongresszus külön átregisztrálást rendelt el[40]. A tettenért banditákat, harácsolókat és kalandorokat agyonlőjük és agyon fogjuk lőni. De ahhoz, hogy a tisztítás teljesebb legyen és gyorsabban menjen, az szükséges, hogy az őszinte pártonkívüli értelmiség segítségünkre legyen ebben. Ha a pártonkívüli értelmiség olyan csoportokat fog alkotni, amelyekben az emberek személyesen ismerik egymást, ha ezek nevében azzal a felhívással fog fellépni, hogy lojálisan kell dolgozni a szovjet intézményekben, hogy — a nyilt levél szavaival élve — „szolgálni kell dolgozó testvérüket", akkor az új társadalmi rendszer szülési fájdalmai lényegesen rövidebb ideig fognak tartani és enyhébbek lesznek.

N. Lenin

1919 március 27.

„Pravda" 67. sz.
1919 március 28.

M. I. KALINYINNAK AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ELNÖKI TISZTSÉGÉRE VALÓ JELÖLÉSÉRŐL

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG XII. ÜLÉSÉN, 1919 MÁRCIUS 30-ÁN

Elvtársak! Olyan embert találni, aki Jakov Mihajlovics Szverdlov elvtársat igazán pótolni tudja — rendkívül nehéz feladat, mert egy személyben egyesíteni a felelős, méghozzá olyan felelős pártfunkcionáriust, aki ismeri a párt történetét, és az olyan embert, aki pompásan kiismeri magát az emberekben s ki tudja őket válogatni a felelős szovjet tisztségekre — majdnem lehetetlen. Egy elvtársra bízni mindazokat a funkciókat, amelyeket Szverdlov elvtárs viselt, lehetetlen volna — ezzel a jelölés során a pártban mindenki egyetértett —, és ezért az egyes funkciók ellátását egész testületekre kell bízni, amelyek naponta összejönnek és vezetik az egyes munkaterületeket. Ami viszont az elnököt illeti, úgy kell felvetni a kérdést, hogy az elnök a pártnak a parasztság tekintetében követett irányvonalát juttassa kifejezésre.

Önök tudják, hogy a középparasztsághoz való viszonyunk, mint a pártkongresszuson kifejezésre jutott, nem jelenti általános politikánk megváltozását. A középparasztsággal kapcsolatos feladatokat azután kell teljesítenünk, miután már az első feladatot — a burzsoázia elnyomását — megoldottuk. A középparasztsághoz való viszony kérdése nálunk élesebb formában merül fel, mint európai elvtársainknál, és úgy kell intéznünk a dolgot, hogy a Szovjethatalom élére olyan elvtárs kerüljön, aki meg tudja mutatni, hogy a középparasztsághoz való viszonyunkról hozott határozatunkat valóban életbe fogjuk léptetni.

Én úgy gondolom, hogy lehet és kell is találni egy

olyan elvtársat, aki teljes egészében annak szentelné magát, hogy keresztülvigye a vezető pártnak a középparasztság irányában követett vonalát. Tudjuk, hogy a jelenlegi helyzetben a tájékoztatás és az értesítések küldésének feladata különösen éles formában jelentkezik. Tudjuk, hogy most, amikor a közlekedés gyenge lábon áll, amikor tombol a polgárháború, amely néha nemcsak egyes kormányzóságokat, hanem egész területeket is olyan helyzetbe juttat, hogy kapcsolatuk a központtal meggyengül — tudjuk, hogy ilyen körülmények között a tájékoztatás és az értesítések küldésének feladata különös figyelmet igényel.

Tudjuk, hogy ha találunk egy olyan elvtársat, aki egyesíti magában az élettapasztalatot és a középparasztság életének ismeretét, ezt a feladatot meg tudjuk oldani, és én úgy gondolom, hogy az a jelölés, amelyről ma az ujságban olvastak, eleget tesz mindezeknek a feltételeknek. Ez — Kalinyin elvtárs jelölése.

Kalinyin elvtárs olyan elvtárs, aki körülbelül húszéves pártmunkára tekint vissza; Tver-kormányzósági paraszt, akinek szoros kapcsolata van a parasztgazdasággal és aki ezt a kapcsolatot állandóan felújítja és felfrissíti. A petrográdi munkások meggyőződhettek róla, hogy hozzá tud férkőzni a dolgozó tömegek széles rétegeihez még akkor is, amikor ezek a tömegek nincsenek előkészítve a párt részéről, még akkor is, amikor a propagandistáknak és az agitátoroknak nem sikerült elvtársias módon, ügyesen hozzájuk férkőzni, Kalinyin elvtársnak sikerült megoldania ezt a feladatot. A jelenlegi helyzetben mindez különösen fontos. Az egész középparasztság, annak legjobb elemei, természetesen megadják nekünk azt a határozott támogatást, amellyel leküzdünk minden nehézséget, amellyel felszámoljuk a falusi kulákok és a jelentéktelen kisebbségben uszályukban haladó falusi tömegek felkelését. Tudjuk, hogy fő feladatunk egy kisföldművelő országban a munkásság és a középparasztság megbonthatatlan szövetségének biztosítása. A földdel kapcsolatos intézkedéseink — a földesúri földbirtok teljes megszüntetése és a középparasztságnak nyujtott erőteljes támogatás — máris

eredményeket mutattak fel, s ezeknek az intézkedéseknek eredményeként a középparasztok száma egy év alatt megnövekedett. De a vidéken nem ritkán olyan emberekre bízták a munkát, akik mint adminisztrátorok nem feleltek meg feladataiknak.

Előfordultak visszaélések, de mi ebben ártatlanok vagyunk. Tudjuk, hogy mindent megtettünk az értelmiség bevonása érdekében, de a politikai nézeteltérések elválasztottak minket. Tudjuk, hogy a burzsoá parlamentarizmus korszaka véget ért, hogy az egész világ munkásai rokonszenveznek a Szovjethatalommal, hogy ha a burzsoázia le is gyilkolja a proletariátus vezéreit, mint azt Németországban teszi — a Szovjethatalom győzelme elkerülhetetlen. A tapasztalat egészen biztosan végleg el fogja vezetni az értelmiséget sorainkba, s mi hozzájutunk ahhoz az emberanyaghoz, amelynek útján igazgatni tudunk. El fogjuk érni, hogy félredobják az olyan embereket, akik hozzádörgölőztek a Szovjethatalomhoz, hiszen ez az egyik oka annak az elégedetlenségnek, amelyet nem félünk jogosnak elismerni. E baj ellen harcolni kell s erre a lehető legnagyobb figyelmet kell fordítanunk. A pártkongresszuson szilárdan elhatároztuk, hogy minden funkcionáriusnak előírjuk: kövesse magatartásában ezt a vonalat.

Rátérve a szocialista földművelés kérdésére, meg kell mondanunk, hogy mi ennek megvalósítását a középparasztsággal való baráti megegyezések formájában képzeljük el és nem másképpen. A középparasztság felé kell fordulnunk minél nagyobb mértékben.

És mi tudjuk, hogy olyan elvtársak, akik a forradalom időszakában a legtöbbet dolgoztak és teljesen felolvadtak ebben a munkában, a középparaszthoz nem tudtak úgy közeledni, ahogy kell, nem tudták ezt megtenni hibák nélkül, és ellenségeink minden ilyen hibába belekapaszkodtak, minden ilyen hiba bizonyos kételyt támasztott, megnehezítette a középparaszt irányunkban tanusított magatartásának kérdését.

Ezért nagyon fontos, hogy egy olyan elvtársat találjunk, aki egyesíti magában azokat a tulajdonságokat, amelyekről beszéltem. Segíteni kell neki a mi szervezeti

tapasztalatunkkal, hogy a középparasztok az egész Szovjet Köztársaság legfelsőbb képviselőjének személyében a maguk emberét lássák, hogy párthatározatunk, amely szerint a középparaszthoz hozzáértéssel kell közeledni, amely szerint minden lépésünket készek vagyunk a rendelkezésünkre álló tapasztalat szempontjából megvizsgálni, tanulmányozni, ellenőrizni — hogy ez a határozat ne maradjon papíron.

Tudjuk, hogy szövetségeseink száma nő, tudjuk, hogy a legközelebbi hónapokban többszörösére fog növekedni, de most a teher csak a mi tönkretett, elszegényedett országunkra nehezedik. Ez túlságosan erőnfelüli teher a középparaszt számára. Közel kell kerülnünk hozzá és meg kell tennünk minden tőlünk telhetőt, meg kell vele értetnünk és gyakorlatilag kell neki bebizonyítanunk, hogy mi szilárdan elhatároztuk, hogy valóra váltjuk pártkongresszusunk határozatát.

Ezért kell egy emberként állást foglalnunk egy olyan elvtárs jelölése mellett, mint Kalinyin elvtárs. Az ilyen jelölés hozzásegít minket, hogy gyakorlati úton szervezzünk meg egész sereg közvetlen kapcsolatot a Szovjethatalom legfelsőbb képviselője és a középparasztság között, hozzásegít minket, hogy közelebb kerüljünk a középparasztsághoz.

Ezt a feladatot nem lehet egyszerre megoldani, de nem kételkedünk abban, hogy az a határozat, amelyet hoznunk kell, helyes; tisztában vagyunk azonban azzal, hogy ezen a téren kevés gyakorlati tapasztalattal rendelkezünk. Kezdjen hozzá a Szovjet Köztársaság legfelsőbb képviselője maga, elsőként, a mi közös segítségünkkel, ennek a tapasztalatnak megszerzéséhez, az ismeretek egész tömegének összegyüjtéséhez, az ellenőrzéshez, és biztosak lehetünk abban, hogy meg fogjuk oldani ezt a feladatot, hogy Oroszország nemcsak az olyan ország mintaképévé válik, amelyben a proletariátus diktatúrája szilárdan áll és a burzsoázia kíméletlenül el van nyomva — ezt már kiharcoltuk —, hanem az olyan ország mintaképévé is, amelyben a városi munkások és a középparasztság közötti viszonyt a baráti támogatás és az új tapasztalat alapján

kielégítően oldják meg — ami a proletárforradalom teljes győzelmének egyik legfőbb záloga.

Ezért bátorkodom ajánlani önöknek ezt a jelölést — Kalinyin elvtárs jelölését.

Rövid tudósítás: „Izvesztyija VCIK"
70. sz. 1919 április 1.
Teljes egészében először
1932-ben jelent meg.

HANGLEMEZRE FELVETT BESZÉDEK[41]

A beszédek 1919 március végén hangzottak el.

I

MEGEMLÉKEZÉS JAKOV MIHAJLOVICS SZVERDLOV ELVTÁRSRÓL, AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ELNÖKÉRŐL

Aki napról napra együtt dolgozott Szverdlov elvtárssal, különösen világosan látja, hogy az ő kivételes szervező tehetsége biztosította számunkra azt, amire teljes joggal büszkék voltunk. Ő biztosította annak az egyetértő, célszerű szervezett munkának a lehetőségét, amely méltó a szervezett proletártömegekhez, annak a munkának a lehetőségét, amely nélkül nem érhettünk volna el sikert és amely teljes egészében megfelelt a proletárforradalom szükségleteinek. Jakov Mihajlovics Szverdlov elvtárs emléke nemcsak örök szimbóluma lesz a forradalmár odaadó hűségének, nemcsak példája lesz annak, hogyan kell egyesíteni a gyakorlati józanságot, a gyakorlati jártasságot, a tömegekkel való szoros kapcsolatot és a tömegek irányításának képességét, hanem egyben annak is záloga, hogy a proletariátus egyre szélesebb tömegei menetelnek majd előre — előre a kommunista forradalom teljes győzelme felé.

2

A III., KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE

Ez év, 1919 márciusában Moszkvában összeült a kommunisták nemzetközi kongresszusa. Ez a kongresszus megalapította a III., Kommunista Internacionálét: az egész világ munkásainak szövetségét, akik arra törekszenek, hogy minden országban létrehozzák a Szovjethatalmat.

Az I. Internacionále, amelyet Marx alapított, 1864-től 1872-ig állott fenn. A hős párizsi munkások, az emlékezetes Párizsi Kommün veresége ennek az Internacionálénak a végét jelentette. Ez az Internacionále felejthetetlen, örökké élni fog a munkások szabadságharcának történetében. Lerakta a szocialista világköztársaság épületének fundamentumát, s nekünk most az a szerencse jutott osztályrészül, hogy építhetjük ezt az épületet.

A második Internacionále 1889-től 1914-ig, a háborúig állott fenn. Ez az idő a kapitalizmus leginkább nyugodt és békés fejlődésének időszaka volt, amelyben nem voltak nagy forradalmak. A munkásmozgalom ez alatt az idő alatt számos országban megerősödött és megizmosodott. A munkások vezérei azonban a legtöbb pártban hozzászoktak a békés időkhöz és elvesztették forradalmi harcra való képességüket. Amikor 1914-ben kitört a háború, amely négy éven át vérrel árasztotta el az egész földet, a tőkések háborúja a profit felosztásáért, a kis és gyenge népek fölötti hatalomért, ezek a szocialisták átpártoltak saját kormányuk oldalára. Elárulták a munkásokat, segítettek elhúzni a mészárlást, a szocializmus ellenségeivé váltak, átálltak a tőkések oldalára.

A munkások tömegei elfordultak a szocializmusn ak

ezektől az árulóitól. Az egész világon megkezdődött a fordulat a forradalmi harc felé. A háború megmutatta, hogy a kapitalizmusnak vége. A kapitalizmust új rendszer váltja majd fel. A szocializmus szót, ezt a régi szót, a szocializmus árulói meggyalázták.

Most azok a munkások, akik hűek maradtak a tőkés iga megdöntésének ügyéhez — kommunistáknak nevezik magukat. Az egész világon erősödik a kommunisták szövetsége. Több országban már győzött a Szovjethatalom. Nem sok idő telik bele és megérjük a kommunizmus győzelmét az egész világon, megérjük a Föderatív Szovjet Világköztársaság megalapítását.

3

TÁJÉKOZTATÁS A KUN BÉLÁVAL SZIKRATÁVIRÓN FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSRŐL

Kun Béla elvtársat jól ismertem már akkor, amikor hadifogoly volt Oroszországban, és nemegyszer jött hozzám beszélgetni a kommunizmusról és a kommunista forradalomról. Ezért, amikor értesítés jött a magyar kommunista forradalomról, méghozzá egy olyan értesítés, amelyet Kun Béla elvtárs írt alá, azonnal arra gondoltunk, hogy beszélni kell vele és pontosabban kell tisztázni ennek a forradalomnak a körülményeit. A forradalomról kapott első értesítések valamelyes aggodalomra késztettek abban a tekintetben, hogy nem történt-e csalás az úgynevezett szocialisták, azaz a szociálárulók részéről, nem játszották-e ki a kommunistákat, annál is inkább, mert a kommunisták börtönben ültek. Nos, mindjárt a magyar forradalomról kapott első értesítés utáni napon szikratáviratot küldtem Budapestre, amelyben megkértem Kun Bélát, hogy jöjjön a készülékhez, olyan természetű kérdéseket tettem fel neki, hogy ellenőrizhessem, ő van-e ott, és megkérdeztem, hogy milyen reális biztosítékok vannak a kormány jellegére, tényleges politikájára vonatkozóan. Az a válasz, amelyet Kun Béla elvtárs adott, teljesen kielégítő volt és eloszlatta minden kételyünket. Kiderült, hogy Kun Bélához a börtönbe baloldali szocialisták jöttek tanácskozni a kormányalakításról. És csak ezek a kommunistákkal rokonszenvező baloldali szocialisták, továbbá a centrum emberei alakították meg az új kormányt, míg a jobboldali szocialisták, az úgyszólván engesztelhetetlen és javíthatatlan szociálárulók teljesen otthagyták a pártot anélkül, hogy a munkások közül bárkit is magukkal vittek volna. További értesítések azt

mutatták, hogy a magyar kormány politikája igen határozott volt és olyannyira kommunista irányt vett, hogy addig, míg mi a munkásellenőrzéssel kezdtük és csak fokozatosan tértünk át az ipar szocializálására, Kun Béla a maga tekintélyével, abban a biztos tudatban, hogy óriási tömegek állanak mögötte, egyszerre életbe tudott léptetni egy olyan törvényt, amely szerint Magyarország minden kapitalista ipari vállalata társadalmi tulajdonba megy át. Elmúlt két nap, és mi teljes mértékben meggyőződtünk arról, hogy a magyar forradalom egyszerre, rendkívül gyorsan, kommunista irányba terelődött. A burzsoázia Magyarországon maga adta át a hatalmat a kommunistáknak. A burzsoázia ország-világ előtt bebizonyította, hogy amikor súlyos válság áll be, amikor a nemzet veszélyben van, nem tud kormányozni. És csakis egy olyan hatalom van, amely valóban népi hatalom, amelyhez a nép valóban ragaszkodik — a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek hatalma.

Éljen a magyarországi Tanácshatalom!

4

FELHÍVÁS A VÖRÖS HADSEREGHEZ

Elvtársak! Vöröskatonák! Anglia, Amerika és Franciaország tőkései háborút viselnek Oroszország ellen. Bosszút állanak a munkás-paraszt Szovjet Köztársaságon azért, mert megdöntötte a földbirtokosok és tőkések hatalmát, és ezzel példát mutatott a földkerekség valamennyi népének. Anglia, Franciaország és Amerika kapitalistái pénzzel és hadifelszereléssel támogatják az orosz földbirtokosokat, akik Szibériából, a Donvidékről és Észak-Kaukázusból csapatokat vonultatnak fel a Szovjethatalom ellen, mert vissza szeretnék állítani a cár hatalmát, a földbirtokosok hatalmát, a tőkések hatalmát. Nem. Ez nem fog megtörténni. A Vörös Hadsereg felzárkózott, nekilendült, előzte a földbirtokos seregeket és a fehérgárdista tiszteket a Volga mellől, visszafoglalta Rigát, visszafoglalta csaknem egész Ukrajnát s Ogyesszához és Rosztovhoz közeledik. Még egy kis erőfeszítés, még néhány hónapi harc az ellenséggel és mienk lesz a győzelem. A Vörös Hadsereg erős, mert tudatosan és egy emberként indul harcba a parasztok földjéért, a munkások és parasztok hatalmáért, a Szovjethatalomért.

A Vörös Hadsereg legyőzhetetlen, mert egyesítette a dolgozó parasztok millióit a munkásokkal, akik most megtanultak harcolni, megtanulták a bajtársi fegyelmet, nem csüggednek, megedződnek a kis vereségek után, s egyre bátrabban és bátrabban szállnak szembe az ellenséggel, mert tudják, hogy közel van annak teljes veresége.

Elvtársak! Vöröskatonák! A Vörös Hadseregben harcoló munkások és katonák szövetsége szilárd, szoros, megbonthatatlan. A kulákok és a nagyon gazdag parasztok kísérletet tesznek arra, hogy felkeléseket rendezzenek a Szovjethatalom ellen, de ők elenyésző kisebbségben vannak. Csak ideig-óráig és ritkán sikerül nekik becsapni a parasztokat. A parasztok tudják, hogy csak a munkásokkal való szövetségben gyűrik le a földbirtokost. Néha a falvakban kommunistának nevezik magukat a munkásnép leggonoszabb ellenségei, mindenféle erőszakoskodó emberek, akik önző célból törleszkedtek a hatalomhoz, a becsapás módszerével dolgoznak, igazságtalanságra ragadtatják magukat a középparaszttal szemben, lépten-nyomon bántják a középparasztot. A munkás-paraszt kormány szilárdan elhatározta, hogy harcolni fog az ilyen emberek ellen és megtisztítja tőlük a falut. A középparaszt nem ellenség, hanem a munkás barátja, a Szovjethatalom barátja. A középparasztot az öntudatos munkások és az igazán szovjet emberek barátként kezelik. A középparaszt nem rabolja meg más munkáját, nem gazdagodik más rovására, mint a kulákok, a középparaszt maga dolgozik, saját munkájából él. A Szovjethatalom elnyomja a kulákokat, megtisztítja a falut azoktól, akik igazságtalanul járnak el a középparasztokkal szemben, minden áron valóra váltja a munkások szövetségét az egész dolgozó parasztsággal — mind a szegény-, mind a középparasztsággal.

Ez a szövetség az egész világon kialakulóban van. A forradalom mindenütt közeledik, érlelődik. A napokban Magyarországon győzedelmeskedett. Magyarországon létrejött a Tanácshatalom — a munkáskormány. Egészen biztosan minden nép el fog jutni ide.

Elvtársak! Vöröskatonák! Tartsatok ki szilárdan, állhatatosan, egy emberként! Bátran előre az ellenség ellen! A győzelem a miénk lesz. A földbirtokosok és tőkések hatalmát, amelyet Oroszországban megdöntöttünk, le fogják győzni az egész világon!

III. 29.

5

A KÖZÉPPARASZTOKRÓL

Most a legfontosabb kérdés, amely előtt a kommunisták pártja áll s amely a legutóbbi pártkongresszuson leginkább magára vonta a figyelmet, a középparasztság kérdése.

Természetes, hogy a legelső kérdés, amit feltesznek, rendszerint az, hogy ki is tulajdonképpen a középparaszt.

Természetes, hogy a párttag elvtársak nem egyszer mondták el, hogy a falun gyakran megkérdezték őket: ki is az a középparaszt? Erre mi azt válaszoljuk: a középparaszt — olyan paraszt, aki nem zsákmányol ki idegen munkát, nem él más munkájából, semmiféleképpen, a legkisebb mértékben sem él más munkájából, hanem maga dolgozik, a saját munkájából él.

Ilyen paraszt a kapitalizmus idején kevesebb volt, mint most, mivel a többség akkor egészen szűkös körülmények között élt, s akkor is, akárcsak most, csak egy elenyésző kisebbség tartozott a kulákokhoz, a kizsákmányolókhoz, a gazdagparasztokhoz.

A középparasztok száma az után nőtt meg, hogy megszüntették a föld magántulajdonát. És a Szovjethatalom szilárdan elhatározta, hogy minden áron teljes békét és megegyezést hoz létre a középparasztsággal. Érthető, hogy a középparaszt nem állhat egyszerre a szocializmus mellé, mert mereven ragaszkodik ahhoz, amit megszokott, óvatosan fogad minden újat, először a valóságban, a gyakorlatban ellenőrzi azt, amire felszólítják, nem meri életmódját megváltoztatni mindaddig, míg meg nem győződik róla, hogy ez a változás szükséges.

Éppen ezért legyünk tudatában annak, emlékezzünk

rá és váltsuk valóra, hogy azoknak a kommunista munkásoknak, akik beteszik lábukat a faluba, kötelességük, hogy keressék a baráti kapcsolatot a középparaszttal, hogy megteremtsék a velük való baráti kapcsolatot, hogy gondoljanak arra, hogy az a dolgozó, aki nem zsákmányolja ki más munkáját, társa a munkásnak, akivel önkéntes, őszinte bizalommal teli szövetségre lehet és kell is lépnie. Minden rendszabályt, amelyet a kommunista hatalom javasol, úgy kell tekinteni, hogy azok csak tanácsot, útmutatást adnak a középparasztnak, azt ajánlják neki, hogy térjen át az új rendszerre.

És csakis együttes munkával, amely ezeket a rendszabályokat a gyakorlatban kipróbálja, azok hibáit ellenőrzi, az esetleg előforduló hibákat kiküszöböli és eléri a középparaszttal a megegyezést — csakis ilyen munkával lehet biztosítani a munkások és a parasztok szövetségét. Ebben a szövetségben van a Szovjethatalom legfőbb ereje és támasza, ez a szövetség a záloga annak, hogy a szocialista átalakulás ügyét, a tőke fölötti győzelem ügyét, minden néven nevezendő kizsákmányolás kiküszöbölésének ügyét győzelemre fogjuk vinni.

6

MI A SZOVJETHATALOM?

Mi a Szovjethatalom? Mi a lényege ennek az új hatalomnak, amelyet a legtöbb országban még nem akarnak vagy nem tudnak megérteni? Lényege, amely mind vonzóbbá teszi valamennyi ország munkásai számára, az, hogy régebben az államot, egy vagy más formában, a gazdagok vagyis a kapitalisták igazgatták, most pedig, első ízben, éppen azoknak az osztályoknak a tömegei igazgatják az államot, amelyeket a kapitalizmus elnyomott. Az államot, amíg a tőke uralma fennáll, amíg a föld magántulajdonban marad, még a legdemokratikusabb, még a legszabadabb köztársaságban is mindíg egy törpe kisebbség igazgatja, amely kilenctizedrészben a tőkések, vagyis a gazdagok közül kerül ki.

Az államhatalom először a világon nálunk Oroszországban van felépítve olymódon, hogy a kizsákmányolók kizárásával csak munkások, csak dolgozó parasztok alkotják a Szovjeteket, ezeket a tömegszervezeteket, és e Szovjetek kezébe van átadva az egész államhatalom. Ezért van az, hogy bármennyire rágalmazzák is Oroszországot világszerte a burzsoázia képviselői, a „Szovjet" szó mindenütt a világon nemcsak érthetővé, hanem népszerűvé, rokonszenvessé is vált a munkások előtt, minden dolgozó előtt. És ezért van az, hogy a Szovjethatalom, bármennyire üldözzék is a kommunizmus híveit a különböző országokban, egészen biztosan, elkerülhetetlenül, mégpedig a közeljövőben, győzni fog az egész világon.

Jól tudjuk, hogy nálunk sok még a fogyatékosság a Szovjethatalom megszervezése terén. A Szovjethatalom nem bűvös talizmán. Nem szabadít meg egyszerre a mult

hibáitól, az írástudatlanságtól, a kulturálatlanságtól, a barbár háború örökségétől, a rabló kapitalizmus örökségétől. Lehetővé teszi azonban az áttérést a szocializmusra. Lehetővé teszi, hogy azok, akik el voltak nyomva, felemelkedjenek és egyre inkább maguk vegyék kezükbe az állam vezetését, a gazdaság vezetését, a termelés vezetését.

A Szovjethatalom a szocializmus felé vezető út. Ezt az utat a dolgozó tömegek találták meg, és ezért biztos, ezért legyőzhetetlen.

7

HOGYAN MENTSÜK MEG EGYSZERSMINDENKORRA A DOLGOZÓKAT A FÖLDBIRTOKOSOK ÉS TŐKÉSEK IGÁJÁTÓL?

A dolgozók ellenségei — a földbirtokosok és kapitalisták — azt mondják: a munkások és parasztok nem lehetnek meg nélkülünk. Nélkülünk nem volna, aki rendet tartson, aki elossza a munkát, aki munkára kényszerítsen. Nélkülünk minden szétzüllene, s az állam széthullana. Minket elkergettek, de a gazdasági bomlás újra hatalomra juttat majd minket. A földbirtokosok és tőkések ilyen beszédei nem zavarják meg, nem ijesztik meg, nem vezetik félre a munkásokat és parasztokat. A hadseregben a legszigorúbb fegyelemre van szükség. Az öntudatos munkások azonban egyesíteni tudták a parasztságot, saját szolgálatukba tudták állítani a régi cári tiszteket, győzelmes hadsereget tudtak teremteni.

A Vörös Hadsereg soha nem látott kemény fegyelmet teremtett, mégpedig nem kényszerrel, hanem maguknak a munkásoknak és parasztoknak a tudatossága, odaadása és önfeláldozása alapján.

Most pedig, hogy örökre megmentsük a dolgozókat a földbirtokosok és tőkések igájától, hatalmuk visszaállításától, meg kell teremtenünk a munka nagy vörös hadseregét. Ez a hadsereg legyőzhetetlen lesz, ha munkafegyelem uralkodik majd soraiban. A munkásoknak és parasztoknak be kell bizonyítaniok és be is fogják bizonyítani, hogy a munka helyes elosztását, hogy a köz javára végzett munkában a feltétlen fegyelmet és odaadást — maguk is valóra tudják váltani, földbirtokosok nélkül és a földbirtokosok ellenére, tőkések nélkül és a tőkések ellenére.

A munkafegyelem, a törhetetlen munkaenergia, kész-

ség az önfeláldozásra, a munkások és parasztok szoros szövetsége — ez fogja megmenteni egyszersmindenkorra a dolgozókat a földbirtokosok és tőkések igájától.

8

A ZSIDÓK ELLENI POGROMUSZÍTÁSRÓL

Antiszemitizmusnak a zsidók elleni gyűlölködés terjesztését nevezik. Amikor az átkozott cári monarchia a végét járta, azon volt, hogy a felvilágosulatlan munkásokat és parasztokat ráuszítsa a zsidókra. A cári rendőrség, a földbirtokosokkal és tőkésekkel egyhúron pendülve, zsidópogromokat rendezett. A földbirtokosok és kapitalisták a nyomorúságban gyötrődő munkások és parasztok gyűlöletét a zsidók ellen igyekeztek fordítani. Más országokban is gyakran láthatjuk, hogy a tőkések szítják a zsidók elleni gyűlölködést azért, hogy port hintsenek a munkások szemébe, hogy elvonják figyelmüket a dolgozók igazi ellenségéről — a tőkéről. A zsidók elleni gyűlölködés csak ott hosszúéletű, ahol a földesúri és tőkés iga a munkásokat és parasztokat sötét tudatlanságba döntötte. Csak egészen tudatlan, egészen elesett emberek hihetnek a zsidókról terjesztett hazugságokban és rágalmakban. Ezek a régi hűbéri idők maradványai, amikor a papok máglyán égettették el az eretnekeket, amikor a parasztok rabszolgák voltak, amikor a népet eltiporták és némaságra kárhoztatták. Ez a régi hűbéri sötétség tűnőben van. A nép kezd tisztán látni.

Nem a zsidók a dolgozók ellenségei. A munkások ellenségei — a világ kapitalistái. A zsidók között vannak munkások, dolgozó emberek — a többségük az. Ezek testvéreink a tőkés elnyomatásban, társaink a szocializmusért folyó harcban. A zsidók között vannak kulákok, kizsákmányolók, kapitalisták; ugyanúgy, mint az oroszok között, ugyanúgy, mint minden nemzet körében. A kapitalisták azon vannak, hogy elhintsék a gyűlölködés magvait és

szítsák az ellenségeskedést a különböző felekezetekhez, a különböző nemzetekhez, a különböző fajokhoz tartozó munkások között. A naplopókban a tőke ereje és hatalma tartja az életet. A gazdag zsidók, akárcsak a gazdag oroszok vagy minden más ország gazdagjai, egymással szövetkezve tiporják el, verik béklyóba, fosztogatják és választják el egymástól a munkásokat.

Örök szégyent hozott magára az átkozott cáriznus, amely gyötörte és üldözte a zsidókat. Örök szégyent hoznak magukra azok, akik a zsidók elleni gyűlölködés, a más nemzetek iránti gyűlölet magvait hintik el.

Éljen valamennyi nemzet munkásainak testvéri bizalma és harcos szövetsége a tőke megdöntéséért folytatott harcban.

TELEFONTÁVIRAT AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI RENDKÍVÜLI BIZOTTSÁGNAK 1919 ÁPRILIS 1

Az Összoroszországi Rendkívüli Bizottság közlése szerint Petrográdból olyan hírek érkeztek, hogy Kolcsak, Gyenyikin és az antant ügynökei megkísérelték felrobbantani a petrográdi vízművet. A pincében robbanóanyagokat, továbbá egy pokolgépet találtak, amelyet egy külön erre kiképzett osztag elszállított, hogy ártalmatlanná tegye, de az időelőtti robbanás az osztag parancsnokát megölte és tíz vöröskatonát megsebesített.

Egyes helyeken kísérleteket tesznek arra, hogy felrobbantsák a hidakat és leállítsák a vasuti forgalmat.

Kísérletek történnek a vasúti sínek felszedésére, hogy a vörös Moszkva és Petrográd élelmiszer nélkül maradjon.

A szociálforradalmároknak és a mensevikeknek tevékeny részük van a sztrájkokra és a Szovjethatalom megdöntésére uszító felhívásokban.

A kapott hírekre való tekintettel a Honvédelmi Tanács elrendeli, hogy a legsürgősebben rendszabályokat kell életbeléptetni a robbantásokra, a vasútvonalak megrongálására és a sztrájkfelhívásokra irányuló mindenféle kísérletek elfojtása érdekében.

A Honvédelmi Tanács elrendeli, hogy szólítsák fel éberségre a Rendkívüli Bizottságok valamennyi dolgozóját és hogy az életbeléptetett rendszabályokról tájékoztassák a Honvédelmi Tanácsot.

V. Uljanov (Lenin)
a Honvédelmi Tanács elnöke

„Izvesztyija VCIK" 71. sz.
1919 április 2.

A MUNKÁS- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉNEK RENDKÍVÜLI PLENÁRIS ÜLÉSE 1919 ÁPRILIS 3

I

ELŐADÓI BESZÉD A SZOVJET KÖZTÁRSASÁG KÜLSŐ ÉS BELSŐ HELYZETÉRŐL

Elvtársak! A Szovjet Köztársaság külső és belső helyzetéről szóló előadói beszédemet azzal kell kezdenem, hogy éppen ezekben a hónapokban, a beköszöntő tavasszal, ismét rendkívül nehéz helyzetben vagyunk. Azt hiszem, hogy mind a polgárháború, mind az antant ellen viselt háború körülményeit figyelembevéve — ezekről a körülményekről még beszélni fogok, amikor rátérek a nemzetközi helyzetre — mindenesetre elmondhatjuk, még a legóvatosabb mérlegelés után is, hogy ez a félév, amelynek most kellős közepébe léptünk, az utolsó nehéz félév lesz, mert a francia és az angol kapitalisták nem lesznek képesek megismételni azt a nyomást, amelyet most minden erejük megfeszítésével kifejtenek. Másrészt pedig mindaz, amit Vörös Hadseregünk Ukrajnában meg a Donvidéken kivívott és amit módunkban van megszilárdítani, lényegesen könnyít a belső helyzeten, gabonához és szénhez, élelemhez és fűtőanyaghoz juttat bennünket. Most azonban, amikor a harc még nem ért véget, amikor Ukrajnában a gabonabegyüjtés terén még óriási nehézségekkel kell megküzdenünk — most, tavasszal, amikor az utak járhatatlanok, a helyzet igen nehéz.

Mi nemegyszer megmondottuk, hogy a Szovjethatalom ereje a munkások bizalmán és öntudatos magatartásán alapul. Mi nemegyszer bebizonyítottuk, hogy akármilyen nagyszámú ellenség is vesz körül bennünket,

bármily sok a kém, akiket az antant küld hozzánk s akiknek olyan emberek segítenek, akik talán anélkül hogy a kémek cinkosainak tartanák magukat, segítik a fehérgárdistákat, egyáltalán nem húnyunk szemet afölött, hogy minden itt elhangzó szót el fognak ferdíteni, hogy beismeréseinkre fel fognak figyelni a fehérgárdisták ügynökei — mégis azt mondjuk: ám legyen! A mi számunkra sokkal hasznosabb, ha kertelés nélkül, nyiltan megmondjuk az igazságot, mert biztosak vagyunk abban, hogy ha ez súlyos igazság is, amikor világosan áll előttünk, a munkásosztály minden öntudatos tagja, minden dolgozó paraszt levonja belőle az egyetlen helyes következtetést.

Végeredményben levonják azt az egyetlen lehetséges következtetést, hogy ügyünk az egész világon közel van a győzelemhez, és hogy bármily kétségbeejtően nehéz is a kimerült, kiéhezett, a négyéves imperialista háború alatt, most pedig még a kétéves fölöttébb szörnyű polgárháború alatt is elcsigázódott dolgozó tömegek helyzete — bármennyire nehéz ez a helyzet, bármennyire kiéleződött a jelenlegi pillanatban —, a legkomolyabb esélyeink vannak a győzelemre, nemcsak Oroszországban, hanem az egész világon. És bár nagyon nehéz lesz ez az előttünk álló 4—5 hónap, újra meg újra le fogjuk tudni győzni ezeket a nehézségeket, és ilymódon megmutatjuk ellenségeinknek, megmutatjuk az egész világ egyesült kapitalistáinak, hogy Oroszország elleni támadásuk nem fog sikerülni.

Márpedig ők éppen most, kétségtelenül előre átgondolt terv alapján, nyugat felől is, kelet felől is kísérleteket tesznek arra, hogy katonai úton tiporjanak el bennünket, hogy megmentsék Krasznov pusztulásra ítélt bandáit. Tegnap hírt kaptunk Mariupol elfoglalásáról. Rosztov eszerint félkörben be van kerítve. Szóval az antant országok minden erőfeszítése arra irányul, hogy megmentsék Krasznovot és hogy éppen ezen a tavaszon erős csapást mérjenek ránk. Kétségtelenül Hindenburggal egyetértésben járnak el. Egy lettországi elvtárs elmondta, hogy milyen helyzetbe kerültek az ottani elvtársak. Az ország nagy részének olyan szenvedésekben volt része, amilyenekről a moszkvai munkásoknak fogalmuk sincs —

olyan szenvedésekben, amelyek annak voltak a következményei, hogy betörtek az országba és az ide-oda vonuló csapatok ismételten feldúlták a falvakat. Most a németek Dvinszk ellen vonulnak, hogy elvágják Rigát. Észak felől angol pénzen felbérelt észt fehérgárdisták támogatják őket olyan önkéntesek segítségével, akiket az angol, francia és amerikai milliárdosok által szőröstől-bőröstől megvásárolt svédek és dánok küldenek. Előttünk egészen világos közös terv szerint járnak el, kihasználva azt, hogy Németországban véres elnyomás árán meggyengítették a spartakisták, a forradalmárok mozgalmát. És bár érzik, hogy féllábbal a sírban vannak, mégis elég alkalmasnak tartották a pillanatot a kihasználásra annak érdekében, hogy Hindenburg rendelkezésére bocsássák a csapatok egy részét, fokozzák a kimerült és elgyötört Lettországra nyugat felől gyakorolt nyomást és bennünket fenyegessenek. Ugyanakkor Kolcsak több győzelmet aratott keleten, s ilyen módon előkészíti az antant országok utolsó és döntő támadásának feltételeit.

És, mint mindig, nem érik be a kívülről indított támadással, hanem az országon belül összeesküvéseket szőnek, felkeléseket szerveznek, megkísérelnek bombákat dobni, megkísérlik felrobbantani a petrográdi vízműveket, amiről olvastak a lapokban, kísérleteket tesznek arra, hogy felszedjék a vasúti síneket, amire Szamára közelében történt kísérlet, azon a fő vasútvonalon, amelyen most keletről gabonát szállítanak nekünk. Ennek a gabonának egy része elveszett, Kolcsak kezébe került. Kísérletek történtek arra, hogy felszedjék a síneket a Kurszk—Harkov vasútvonalon, amelyen elkezdődött a Vörös Hadsereg által a Donyec-medencében visszaszerzett szén felszállítása. Mindezt együtt figyelembe véve, világos előttünk, hogy az antant országok, hogy a francia imperialisták és milliárdosok egy utolsó kísérletet tesznek a Szovjethatalom katonai úton való eltiprására.

A mensevikek is, a jobboldali és baloldali eszerek is, akik mindmáig nem értették meg, hogy a harc vége felé közeledik, hogy a legelkeseredettebb, a legkönyörtelenebb háborúról van szó — továbbra is hol sztrájk mellett, hol a polgárháború beszüntetése mellett ágálnak. Akárhogyan

is áll velük a dolog, a fehérgárdistáknak segítenek — a továbbiak során beszélni fogok róluk, most csak azt akartam megvilágítani, hogy a helyzet valóban nehéz.

A világ tőkései minden erejük bevetésével ezen a tavaszon akarják megvívni velünk a végső harcot. Szerencsére ezek az erők egy megrokkant, haldokló, reménytelenül beteg aggastyán — a nemzetközi kapitalizmus erői. De bármi legyen is a helyzet egyébként, most az ellenünk összpontosított katonai erők rendkívül nagyok. Többek között Kolcsak most felvonultatta minden tartalékát, igen tekintélyes létszámú önkéntes fehérgárdista bandái vannak, s Anglia és Amerika óriási mennyiségű fegyverrel és lőszerrel segíti. A kialakult helyzet olyan, hogy világosan tudatában kell lennünk a Szovjet Köztársaság nehéz helyzetének.

Biztosak vagyunk benne, hogy a dolgozó tömegek megértették, miért folyik a háború. Tudják, hogy ez a néhány hónap forradalmunk és jelentős mértékben a világforradalom sorsát dönti el, hogy a kapitalistáknak ez a kísérlete Szovjet-Oroszország leverésére azért öltött ilyen arányokat, azért támadnak ránk ilyen bőszen, mert tudják, hogy otthon ugyanezzel az ellenséggel — a bolsevik mozgalommal — állnak szemben. A bolsevik mozgalom náluk is gyorsan és feltartóztathatatlanul nő.

Ami helyzetünket különösen megnehezíti, ami arra késztet bennünket, hogy újból és újból segítségül hívjunk minden öntudatos munkást, az a közellátás és a közlekedés terén felmerült számos nehézség. A közlekedést tönkretette a négy éven át dúló imperialista háború, és egy annyira elmaradott országban, mint Oroszország, ennek a rombolásnak a nyomait mindmáig sem tüntettük el, és nem is tüntethetjük el másként, mint hosszú hónapokig, sőt esetleg évekig tartó szívós munkával. Fűtőanyag nélkül azonban lehetetlen dolgozni. Csak a legutóbbi időben kezdtünk szenet kapni a Donyec-medencéből. Önök tudják, hogy a bakui ásványolajat az angolok elvették tőlünk. Az angolok azzal, hogy kezükbe kaparintották a káspitengeri hajók egy részét és hatalmukba kerítették Groznijt, megakadályozzák, hogy felhasználhassuk az ásványolajat. Fűtőanyag nélkül pedig sem az ipar, sem a vasút nem működhet. Meg kell feszíteni minden erőnket.

Mégegyszer mondjuk az elvtársaknak: a közellátás és a közlekedés vonalán több erőt kell bevonni a munkába. A közlekedés terén az a helyzet, hogy Oroszország keleti részén, a Volgántúl, többmillió pud gabonánk van — 10—20 millió már be van gyüjtve és tárolva van, de nem tudjuk elszállítani. Ennek a gabonának egy részét elvesztettük a Kolcsak-seregek legutóbbi előrenyomulása következtében, amelyek elfoglalták Ufát és visszavonulásra kényszerítették csapatainkat. Ez rendkívül érzékeny és súlyos veszteség. A közlekedés munkája roppant erőfeszítést igényel. A munkásoknak minden gyűlésen fel kell tenniök a kérdést: miben lehetünk a közlekedés segítségére? Nem válthatjuk-e fel az itteni munkáknál a férfiakat nőkkel s nem küldhetjük-e a férfiakat vagy a javítóműhelyekbe vagy a vasutasok segítségére? Hogy ennek mi a módja, abban a munkások, akik tudják, kit és milyen munkára lehet felhasználni, jobban kiismerik magukat. Ebben jobban kiismerik magukat a gyakorlat emberei, nekik kell a segítség egyre újabb és újabb módjait felkutatniok. Reméljük és biztosak vagyunk benne, hogy a legutóbbi időben Közlekedésügyi Népbiztosságunk a Közellátási Népbiztossággal együtt már elért bizonyos sikereket. Az áruforgalmi hónap — a személyforgalom leállítása, bárhogyan rágalmaznak is ellenségeink, már hozott javulást, de tízszerte nagyobb erőfeszítést kell kifejteni, hogy nagyobb sikereket érjünk el. Tegnap az „Izvesztyija" számadatokat közölt. Idézem a legfontosabbakat. Március elején Moszkvába naponta átlag 118 vagon élelmiszer érkezett, ebből 25 vagon gabona. Március végén naponta 209 vagon élelmiszer futott be, ebből 47 vagon gabona. Ez azt jelenti, hogy az élelmiszerfelszállítás csaknem kétszeresére emelkedett. Ez azt jelenti, hogy helyes volt olyan szigorú rendszabályt életbeléptetni, mint a személyforgalom megtiltása. Ez azt jelenti, hogy segítettünk Moszkva, Petrográd és az egész iparvidék éhező lakosságán. De ez még korántsem minden, amit tehetünk. Később, amikor az utak teljesen járhatatlanokká válnak, sokkal nehezebb és ínségesebb idők várnak ránk. Ezért mondjuk azt, hogy ezen a téren a legszívósabb és legerélyesebb munkára van szükség. Nekünk nem az

értelmiségi dolgozókra kell elsősorban számítanunk, akik ugyan szolgálatunkba álltak, de akik között mégis csak sok a hasznavehetetlen, hanem a munkások tömegeire.

Számolnunk kell az ukrajnai helyzettel is. Egy éven át, amikor egész Ukrajnát a németek tartották megszállva és az egész Donvidék is nehéz helyzetben volt, nagyon sok megpróbáltatáson mentünk keresztül. Most a helyzetünk javul. Ukrajnában 258 millió pud gabonánk van, ebből 100 millió pud begyűjtését már rendeletileg szabályozták, de a helyzet az, hogy Ukrajnában a parasztokat a németek és a német fosztogatások szörnyen megfélemlítették. Hallottam, hogy a parasztokat ott a németek annyira megfélemlítették, hogy bár tudnak az itteni Szovjethatalom rendeletéről, még ma sem merik elvenni a földesúri földet. Ugyanakkor már közeledik a tavaszi mezőgazdasági munkák ideje. Az ukrán parasztok azonban annyira érezték saját bőrükön a német fosztogatások borzalmait, hogy még most is igen határozatlanok. Meg kell mondani, hogy ott az egész idő alatt partizánháború folyt. Ez a háború délen most is folyik. Ott nincsenek reguláris haderők. A reguláris haderők hiánya következtében ott még ma sem teljes a győzelem. Reguláris csapatokat vezényeltünk oda, de ez kevés. Jelentősen fokozni kell a munkát, s ezért meg kell önöknek mondanom, hogy minden munkásgyűlésen a leghatározottabban kell felvetni a közellátási kérdést és a közlekedés kérdését. A legközelebbi időben el kell döntenünk a kérdést, hogyan segítsünk a helyzeten és hogyan használjuk fel azt, amit jelenleg fel lehet használni.

Határozottan tudnunk kell, hogy csak a munkásosztály erejére támaszkodva állhatunk szilárdan talpra, érhetünk el fényes győzelmeket, és ezért proletariátusunk legjobb erőit oda kell küldenünk, a frontra. Felelős funkcionáriusokat kell a frontra küldenünk. Ha ezt itt meg is sínyli valamelyik intézmény — bizonyos kárt természetesen szenvedünk —, ebbe nem pusztulunk bele, ha viszont nem lesz elég munkás a hadseregben, kétségtelenül elveszünk. Nálunk a hadsereg mind a mai napig nem eléggé egybeforrott, nem eléggé szervezett, és ebben a tekintetben minden segítségnek a munkásoktól kell kiindulnia,

beléjük kell helyeznünk minden reményünket. A hadseregre csak azok a munkások tudnak hatni, a parasztokat csak azok a munkások tudják átalakítani olyan tudatos harcosokká, amilyenekre nekünk szükségünk van, akik átélték az egész harcot, akik közölni tudják élményüket, át tudják adni sok szenvedés árán szerzett tapasztalataikat.

Ezért jöttünk ismét ide és határoztuk el, hogy egybehívjuk valamennyiüket és rámutatunk a közlekedésnek a súlyos általános helyzettel összefüggő nehéz helyzetére. Hangsúlyozzuk, hogy ki kell tartanunk még 3—4 hónapig, és csak akkor lesz a mi oldalunkon a teljes győzelem. Ehhez azonban erőkre van szükség. Honnan vegyük ezeket az erőket? Ki ne látná, hogy csak a munkások, akik maguk viselték zilált gazdasági helyzetünk minden terhét, amikor a harc fehérgárdista inváziókkal váltakozott, amikor az ezzel járó minden megpróbáltatás az ő vállukra nehezedett és ezzel nagy tapasztalatra tettek szert — hogy csak ezek a munkások, csak ezek az élenjáró osztagaink tudnak nekünk segíteni! Nagyon jól tudjuk, hogy hihetetlenül el vannak gyötörve, hogy kimerítette őket az az emberfeletti munka, amely osztályrészükül jutott. Mi mindezt tudjuk, de most itt mégis azt mondjuk önöknek, hogy minden erőt meg kell feszíteni, hogy át kell gondolni, hogyan fogjunk össze minden erőt a forradalom érdekében, a forradalom fényes győzelme érdekében. Most a legnehezebb, legnyomasztóbb idő következik, és nekünk forradalmárok módjára kell eljárnunk. A dolgozó tömegekből kell erőt merítenünk.

Tegnap zajlott le itt a moszkvai és az összoroszországi szakszervezeti mozgalom befolyásos vezető embereinek gyűlése. És ezen a gyűlésen valamennyien egyetértettek abban, hogy a jelenlegi helyzetben feltétlenül be kell vonni a munkába a közepes képességű embereket, akiket eddig nem tartottunk alkalmasnak ilyen munkára. Most azonban egészen világos, hogy a kimerült funkcionáriusok felváltása érdekében munkába kell állítanunk a közepes képességű embereket, de mielőtt ezt megtennők, elengedhetetlen, hogy betanítsák őket azok a funkcionáriusok, akik a szóbanforgó munkakört eddig betöltötték. Kímélnünk kell erőinket, és egy időre a köze-

pes képességű emberek közül kikerülő funkcionáriusokkal kell felváltanunk felelős funkcionáriusainkat. Hiszen nekünk tízezerszámra kell előléptetnünk az ilyen funkcionáriusokat. Nem szabad félnünk attól, hogy esetleg nem végzik majd olyan jól a munkájukat, mint a tapasztalt funkcionáriusok végeznék. Állítsuk őket felelős munkakörbe, és ne riasszon minket vissza az, hogy az első időben hibákat fognak elkövetni. Nekünk az a fontos, hogy felelős vezető munkakörbe léptessük elő őket. Ott fejleszteni tudják majd erejüket és fejleszteni tudják munkájukat, mert magabiztosan fognak dolgozni, tudni fogják, hogy ott vannak mögöttük a tapasztaltabb funkcionáriusok, akiknek már egyévi oroszországi tapasztalatuk van. Tudják, hogy tapasztaltabb elvtársaik kritikus pillanatokban megkönnyítik majd számukra a feladatot. Ez az új munkásréteg jól el tudja majd látni az ügyeket, ha az élenjáró munkások vezető munkakörbe léptetik elő őket. Ezt megtehetjük anélkül, hogy kárt vallanánk, mert ennek a széles rétegnek proletár ösztöne van, proletár szemszögből nézi a dolgokat és proletár kötelességtudat él benne. Megbízhatunk bennük, és elmondhatjuk róluk, hogy a nehéz időben segítségünkre lesznek. Oroszország kitűnt azzal, hogy a legnehezebb időben mindig voltak tömegei, amelyeket elő lehetett léptetni mint tartalékot, amelyben új erőket lehetett találni, amikor a régi erők kezdtek kiapadni. Igen, az élenjáró munkások ki vannak merülve és a következő réteg rosszabbul fog dolgozni, de ez nem baj, ebből nem származik kár, és nem rontjuk el a dolgot, ha előléptetjük ezeket az új erőket, irányítjuk őket és nem engedjük elrontani a dolgot.

Ilyen körülmények között nem tehetem, hogy ne említsem meg az eszereket és a mensevikeket. A legutóbbi időben a Szovjethatalom kezdi betiltani lapjaikat, őket magukat pedig kezdi letartóztatni. Egyes munkás elvtársak ennek láttára azt mondják: „Szóval nem volt igazuk azoknak a bolsevikoknak — ezek közé tartozom én is —, akik rávittek minket arra, hogy bizonyos engedményeket tegyünk a kispolgári demokráciának. Miért tettünk engedményeket, ha most be kell tiltani lapjaikat és le kell őket tartóztatni? Hol itt a következetesség?"

Erre a következőket válaszolom. Egy olyan országban, mint Oroszország, ahol az egész mezőgazdaságban a kispolgári elemek vannak túlsúlyban, egy ilyen országban a kispolgári réteg támogatása nélkül nem tarthatjuk magunkat sokáig. Ez a réteg jelenleg nem egyenes utakon, hanem tekervényes utakon halad a cél felé. Ha egy olyan ellenséget üldözök, amely nem egyenes utakat, hanem tekervényes utakat követ, akkor, hogy az ellenséget utólérjem, nekem is tekervényes utakat kell követnem. Politikai nyelven szólva, a kispolgári tömegek a munka és a tőke között állanak, és ezeket a tömegeket százszor kell megverni ahhoz, hogy megértsék, hogy tisztába kell jönniök egy dologgal: vagy a burzsoázia diktatúrája, vagy a munkásosztály diktatúrája lehetséges. Aki figyelembe veszi ezt, az ismeri a jelenlegi helyzetet. És a munkások ismerik. A tapasztalat és egész sereg megfigyelés alapján tudatára ébredtek annak, hogy igenis csak ez a két hatalmi forma lehetséges: vagy a munkásosztály teljhatalma, vagy a burzsoázia teljhatalma — középút nincs, harmadik út nincs. A munkásosztály a sztrájkharcból és a forradalmi harcból ezt régen megértette. A kispolgárság ezt nem értheti meg egyszerre; száz meg száz gyakorlati példa sem tudja megtanítani a kispolgárságot erre a gondolatra, hozzászoktatni ehhez a gondolathoz, s a kisburzsoázia továbbra is a nagyburzsoáziával való egyesülésen töri a fejét, mivel képtelen megérteni, hogy nem lehet meglenni a proletariátus diktatúrája vagy a burzsoázia diktatúrája nélkül.

Az eszerek és a mensevikek a Kolcsakkal kapcsolatban szerzett tapasztalatok alapján tudomásul vették és megértették, hogy nem véletlen az, hogy a demokrácia a legádázabb, legelkeseredettebb harc ellenére, a külföldi támogatás ellenére, semmire sem vezetett. Két erő hat rájuk — s e két erőn kívül nincs semmi —, vagy a burzsoázia diktatúrája, vagy a munkásosztály hatalma és teljes diktatúrája; a középút sehol sem vezethetett semmire és sehol semmi sem lett belőle. Nem lett semmi az Alkotmányozó Gyűlésből sem. Ezt az eszerek, a mensevikek és a kisburzsoázia magukon tapasztalták.

Amikor az eszerek és a mensevikek azt mondták: „Mi otthagyjuk Kolcsakot és otthagyunk mindenkit, aki

mellette és az antant beavatkozása mellett van", ezt nemcsak képmutatásból mondták. Ez nemcsak politikai ravaszság volt, ha ezeknek az embereknek egy része számított is arra, hogy „a bolsevikokat, úgymond, majd rászedjük, csak adjanak nekünk lehetőséget a régi megismétlésére". Mi ezen a ravaszságon keresztülláttunk és természetesen megtettük vele szemben a szükséges lépéseket, mégis, amikor a mensevikek és az eszerek ezt mondták, az nemcsak képmutatás és ravaszság volt, hanem közöttük soknak a *meggyőződése* is. A mensevikek és eszerek között nemcsak irodalmi csoport van, hanem ott vannak a technikusoknak, mérnököknek stb. kispolgári rétegei is. Amikor a mensevikek kijelentették, hogy ellene vannak az antant beavatkozásának, mi azt ajánlottuk nekik, hogy dolgozzanak nálunk és ők készséggel belementek ajánlatunkba. De most teljesen igazunk van, amikor üldözzük őket, üldözzük a kispolgári réteget, mivel ez a réteg szinte hihetetlenül nehéz felfogású. Ezt megmutatta Kerenszkij idején is, mostani cselekedeteivel is. Miután a mi szolgálatunkba léptek, azt mondják: „Mi lemondtunk a politikáról, mi szívesen fogunk dolgozni." Az ilyen embereknek a következőket válaszoljuk: „Szükségünk van a mensevikek közül kikerülő hivatalnokokra, hiszen nem az államvagyon tolvajai és nem feketeszázasok, akik hozzánk törleszkednek, felvétetik magukat a kommunisták közé és bemocskolnak bennünket." Ha vannak olyan emberek, akik hisznek az Alkotmányozó Gyűlésben, mi azt mondjuk nekik: „Higgyenek, uraim, nemcsak az Alkotmányozó Gyűlésben, hanem akár az istenben is, de végezzék a munkájukat és ne foglalkozzanak politikával." Ezek között nő az olyan emberek száma, akik tudják, hogy a politikában nevetségessé tették magukat: azt mondták, hogy a Szovjethatalom — torz agyszülemény, ami csak a barbár Oroszországban lehetséges. Azt mondták, hogy az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetése — a cárizmus által nevelt barbárok tette. Európában is ezt szajkózták. Most Európából olyan hírek érkeznek, hogy a tanácshatalom világszerte kezdi felváltani a burzsoá alkotmányozó gyűlést. Ezek olyan tanulságok, amelyek az egész szolgálatunkba lépő értelmiség számára szólnak. Nálunk most kétszerannyi hivatal-

nok dolgozik, mint félévvel ezelőtt. Nyereség, hogy olyan hivatalnokokhoz jutottunk, akik jobban dolgoznak mint a feketeszázasok. Amikor felszólítottuk őket, hogy lépjenek a szolgálatunkba, azt mondták: „Félek Kolcsaktól, én a te pártodon vagyok, de segíteni nem akarok neked. Én úgy fogom megítélni a dolgokat, mint színtiszta parlamenti ember, mintha az Alkotmányozó Gyűlésben ülnék, te pedig ne merj hozzám nyúlni, mert én demokrata vagyok." Mi azt mondjuk ezeknek az Alkotmányozó Gyűlésről mesélő csoportoknak: „Ha még sokáig mesélnek, elküldjük önöket Kolcsakhoz meg Grúziába." (Taps.) Vitatkoznak, egy legális csoport ellenzékbe megy át. Mi ellenzéket nem tűrünk. Bennünket torkon ragadnak az egész világ imperialistái, azon vannak, hogy egy minden rendelkezésükre álló erővel végrehajtott katonai támadással legyőzzenek minket, nekünk harcolnunk kell, itt élethalálharcról van szó. Ha azért jöttél ide, hogy segíts nekünk — tessék, ha ellenben lapokat fogsz kiadni és sztrájkra fogod bujtogatni a munkásokat, a sztrájkok következtében pedig vöröskatonáink elpusztulnak a frontokon és a sztrájk minden egyes napja következtében gyárainkban tíz- meg tízezer ember nélkülözéseket, éhségkínokat szenved, olyan kínokat, amelyek miatt mi nyugtalankodunk — akkor az Alkotmányozó Gyűlés szempontjából talán igazad van, de a mi harcunk, a ránk háruló felelősség szempontjából nincs igazad, akkor nem tudsz nekünk segíteni, akkor hordd el magad, menj Grúziába, menj Kolcsakhoz, vagypedig börtönbe kerülsz! És ezt mi meg is tesszük.

Elvtársak! Remélem, hogy valamennyien egyhangúlag fogadjuk el azt a határozati javaslatot, melyet a gyűlés végén elő fognak terjeszteni és amelyben kísérletet teszünk arra, hogy megadjuk azokat a szükséges útmutatásokat, melyeket beszédemben meg akartam indokolni. Most rá szeretnék térni két kérdésre: a középparaszt helyzetére és a nemzetközi helyzet kérdésére, amelynek óriási jelentősége van.

A középparasztról beszéltünk a pártkongresszuson és eldöntöttük, hogy milyen vonalat kell követnie pártunknak a középparasztságot illetően. Pártunk a legfelelősebb tisztségre, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bi-

zottság elnöki tisztségére, erre az annál is inkább felelős tisztségre, mert eddig egy páratlanul tehetséges szervező, Szverdlov elvtárs, töltötte be, pártunk erre a tisztségre Kalinyin elvtársat választotta meg, aki petrográdi munkás és aki mind a mai napig kapcsolatot tart fenn a faluval. Ma a lapok közölték, hogy egy Kalinyin nevű elvtársat megöltek az eszerek — nem erről a Kalinyinről van szó. Ez megmutatja, hogy milyen eszközökhöz nyúlnak az eszerek. M. I. Kalinyin elvtárs Tver-kormányzósági középparaszt, és minden évben megfordul ott. A középparasztság a legszélesebb réteg, amely forradalmunk után megnövekedett annak következtében, hogy megszüntettük a földesúri földmagántulajdont. Forradalmunk megjavította a parasztság helyzetét, mert elvett minden földesúri földet, s ennek folytán a középparasztok száma jelentősen megnövekedett. Elégedetlenség tapasztalható közöttük, de megmondjuk, hogy erre az elégedetlenségre felülről szolgáltatnak okot, és tudnunk kell, mennyire igazolható ez erőink elégtelenségével. Önök itt, a fővárosban, tudják, milyen nehéz a harc a bürokrácia, a hivatali szellem ellen. Fel kell vennünk régi hivatalnokokat, mert mások nincsenek. Át kell őket nevelni, tanítani kell őket, ez pedig időt igényel. A közellátási szervezetek felelős tisztségeire be tudunk vinni új munkásokat, de az Állami Ellenőrzés szerveiben eddig aránytalanul sok régi hivatalnok ül, és sokat szenvedünk a bürokrácia meg a hivatali szellem miatt. Iparkodunk új munkásokat adni, hogy a szakemberekkel együtt részt vegyenek az ellenőrzés munkájában, a Közlekedésügyi Népbiztosságban. Ilyenformán harcolunk a bürokrácia és a hivatali szellem ellen. De mennyi fáradságba kerül ez itt, Moszkvában is! És mi történik a falvakban? Ott olyan emberek, akik pártembereknek nevezik magukat, nem ritkán szédelgők, akik a leglelkiismeretlenebb módon erőszakoskodnak. Hát még milyen gyakran kell harcolni tapasztalatlan emberek ellen, amikor a kulákot egy kalap alá veszik a középparaszttal! Kulák az, aki más munkájából él, aki más munkáját rabolja meg és a szükséget kihasználja a maga előnyére; középparaszt az, aki nem zsákmányol ki másokat és maga nincs kizsákmányolva, aki kisgazdaságból, saját

munkájából él. És a világon egyetlen szocialista sem gondolt soha arra, hogy a kisgazdától el kell venni a tulajdont. Kisgazda hosszú éveken át lesz. Itt semmiféle rendelettel sem lehet tenni semmit, itt várni kell, amíg a paraszt megtanul számolni a tapasztalattal. Amikor látni fogja, hogy a kollektív gazdaság sokkal jobb, akkor velünk lesz. Meg kell nyernünk a bizalmát. Ezen a téren harcolni kell a visszaélések ellen. Mi csak a városi munkások erejével harcolhatunk; minthogy rengeteg kapcsolatuk van a parasztttal, százezrekre menő funkcionáriust adhatnak. Mi nagyon jól tudjuk, hogy sem elvtársaknak magas tisztségekre való kinevezése, sem körlevelek, sem rendeletek nem segítenek, hanem minden egyes csoport, minden egyes kör munkásainak maguknak kell munkához látniok, nekik különleges kapcsolatuk van a faluval.

Megmondtam, hogy a munkásoknak, először, minden erejükkel segíteniök kell a háborúban; másodszor, segíteniök kell a középparasztnak a kapcsolat fenntartásával, hogy a falusi ellenség egyetlen komoly támadása se maradjon büntetlenül. Rá kell mutatni arra, hogy a városi munkás a középparasztnak mint társának nyujt segítséget, mert a középparaszt ugyanolyan dolgozó, csakhogy más körülmények között nőtt fel, elkülönülten, falusi tudatlanságban él, és kikerülni ebből számára hasonlíthatatlanul nehezebb. És tudnunk kell, hogy az elvtársak állhatatosságával megteremtjük a kapcsolatot a középparaszttal. Egy elenyészően csekély számú paraszt be fog jutni a kulákság soraiba, felkeléseket fog rendezni — ezt tudjuk. És ha ez így van, hogyan segítsünk, hogyan nyerjük meg a középparaszt bizalmát, hogyan támogassuk a mindenféle visszaélésekkel szemben? Ha ezen a téren keveset tettünk, az nem a mi hibánkból történt — akadályozott bennünket a burzsoázia ellen folytatott harc. Ennek tudatában kell lennünk, minden munkásnak fel kell vetnie ezt a kérdést és azt kell mondania: nekünk, munkásoknak, egészében véve van kapcsolatunk a középparasztsággal, és ezt a kapcsolatot ki fogjuk használni, el fogjuk érni, hogy minden középparaszt ne csak Kalinyin elvtárs kinevezése alapján szerezzen tudomást segítőkészségünkről, hanem hogy a gyakorlatban kapjon, ha nem is nagy segítséget, de segít-

séget, legalább valamilyen tanácsot, de baráti tanács formájában. És a paraszt most mindennél többre fogja becsülni az ilyen segítséget. Meg kell értenie, miért akadályoz bennünket nehéz helyzetünk abban, hogy olyan segítséget nyujtsunk neki, amilyenre szüksége van, amely a városi kultúrán alapul. A parasztnak városi termékekre, városi kultúrára van szüksége és ezt meg kell adnunk neki. A paraszt csak akkor fogja látni, hogy a munkás nem úgy segít neki, ahogy a kizsákmányolók segítették, amikor a proletariátus megadja neki ezt a segítséget. Segíteni kell a parasztnak, hogy felemelkedjék a városi színvonalra — ezt a feladatot kell maga elé tűznie minden munkásnak, akinek kapcsolata van a faluval. A városi munkásnak azt kell mondania magában, hogy most, tavasszal, amikor a közellátási helyzet különösen kiéleződött, a paraszt segítségére kell mennie, és ha mindenki legalább egy kis részét elvégzi ennek a munkának, akkor meglátjuk, hogy épületünknek nemcsak homlokzata van, és hogy ügyünk, ami a Szovjethatalom biztosítását illeti, nyert ügy, mert a paraszt azt mondja: „Éljen a Szovjethatalom, éljenek a bolsevikok, le a kommúniával!" Szidja a „kommúniát", amelyet ostobán szerveznek meg, amelyet rákényszerítenek. A paraszt mindennel szemben, amit rákényszerítenek, bizalmatlan, joggal bizalmatlan. Nekünk oda kell mennünk a középparaszthoz, segítenünk kell neki, tanítanunk kell, de csak tudományra meg szocializmusra, mezőgazdaságot nekünk kell tanulnunk őtőle. Ez az a feladat, amely különös erővel merül fel előttünk.

Most áttérünk a nemzetközi helyzet kérdésére. Anglia, Franciaország és Amerika imperialistái egy utolsó kísérletet tesznek arra, hogy torkon ragadjanak bennünket, de ez nem fog nekik sikerülni. Akármilyen nehéz a helyzet, meggyőződéssel mondhatjuk, hogy le fogjuk győzni a nemzetközi imperializmust. Le fogjuk győzni az egész világ milliárdosait. Két oknál fogva tudjuk őket legyőzni. Először azért, mert ezek vadállatok, akik annyira beletüzelték magukat az egymás elleni harcba, hogy továbbra is marják egymást és nem látják, hogy szakadék szélén állanak. Másodszor pedig azért, mert a Szovjethatalom szüntelenül terjed az egész világon. Nem múlik el egyetlen

nap, hogy ne olvasnánk erről az ujságokban. Ma az amerikai drótnélküli távirati sajtószolgálat egy lyoni közleményét olvassuk, amely szerint azok az emberek, akik a tizes bizottságban üléseztek, csökkentették a bizottság tagjainak számát, és most négy ember folytat megbeszélést: Wilson, Lloyd George, Clemenceau és Orlando. Négy nemzet vezére tárgyal, és ezek sem tudnak megegyezésre jutni: Anglia és Amerika nem hajlandó átengedni Franciaországnak a szénkitermelésből származó profitot. Ezek vadállatok, akik az egész világ kirablása árán zsákmányhoz jutottak és most nem tudnak kibékülni. Ez a négy ember visszavonult a négyek csoportjába, nehogy, isten ments, hírek szivárogjanak ki — mind a négyen nagy demokraták —, de ők maguk adnak okot híreszteléseksre, és szikratáviratot röpítenek világgá arról, hogy nem hajlandók átengedni a szénből származó profitot. Egy francia elvtárs, aki látta a francia hadifoglyokat, elmesélte nekem, hogy ezek a foglyok így beszélnek: „Nekünk azt mondták, azért kell Oroszországba mennünk, hogy a németek ellen harcoljunk, mert a németek eltiporták országunkat. De hiszen most Németországgal fegyverszünet van, ki ellen megyünk hát harcolni?" Erről egy szót sem mondtak nekik. Márpedig az olyan emberek száma, akik felteszik maguknak ezt a kérdést, minden nap milliókkal meg milliókkal növekszik. Ezek az emberek átélték az imperialista háború borzalmait és azt mondják: „Miért megyünk hát harcolni?" Ha azelőtt a bolsevikok világosították fel őket illegális röplapokkal arról, hogy miért mennek harcolni, most az imperialisták küldenek szikratáviratokat: Anglia nem hajlandó átengedni Franciaországnak a szénből származó profitot. Ilyenformán hiábavaló igyekezetükben, hogy megoldják a kérdést, egy francia ujságíró kifejezésével élve, egyik szobából a másikba ugrándoznak. Ők döntik el, hogy kinek adjanak többet, és öt hónapja tépik-marják egymást; odáig jutottak, hogy nem tudnak uralkodni magukon, és ezek a vadállatok addig tépik-marják egymást, hogy nem marad rajtuk ép bőr. És mi azt mondjuk, hogy nemzetközi helyzetünk, amely eleinte annyira gyenge volt, hogy néhány hét alatt eltiporhattak volna bennünket, most, amikor nem tudnak megosztozni a zsákmányon, mert ők maguk kezdtek el

marakodni — most a helyzetünk jobb. Esküdöznek a katonáknak, hogy Németország legyőzése hallatlan előnyöket jelent számukra. Azon vitatkoznak, hogy 60 vagy 80 milliárdot hajtsanak-e be Németországon. Rendkívül nagy elvi jelentőségű, rendkívül érdekes kérdés, különösen ha a munkásnak vagy a parasztnak mondják ezt. De ha sokáig fognak vitatkozni, egyetlen egy milliárdot sem hajtanak be. Ez a legérdekesebb!

Ezért mondjuk magunkban, mégcsak nem is mint szocialisták, hanem egyszerűen mint az ellenünk induló erőket józanul mérlegelő emberek, anélkül hogy a legkevésbbé túloznánk, hogy a Szovjet Köztársaság helyzete napról napra javul. Ellenségeink nem tudnak kibékülni egymással. Öt hónap mult el azóta, hogy győztek. És nem kötik meg a békét. A francia képviselőház nemrégiben újabb százmilliókat szavazott meg a háborús készülődésekre. Ők maguk ássák maguknak a sírt, és náluk már ott vannak azok az emberek, akik őket ebbe a sírba leeresztik és gondosan elhantolják. (T a p s.) Ez azért van, mert a szovjet mozgalom minden országban fejlődik, és a magyar forradalom megmutatta, hogy amikor mi azt mondjuk, hogy nemcsak magunkért harcolunk, hanem harcolunk a Szovjethatalomért az egész világon, hogy itt a vöröskatonák nemcsak az éhező elvtársakért ontják vérüket, hanem a Szovjethatalom győzelméért az egész világon — Magyarország példája megmutatta, hogy ez nemcsak jövendölés és ígéret, hanem a legelevenebb, legközvetlenebb valóság.

Magyarországon a forradalom rendkívül eredeti módon ment végbe. A magyar Kerenszkij, akit ott Károlyinak hívnak, maga mondott le, és a magyar megalkuvók — mensevikek és eszerek — megértették, hogy el kell menni a börtönbe, ahol Kun Béla magyar elvtárs, az egyik legjobb magyar kommunista ült. Odamentek hozzá és azt mondták neki: „Önöknek át kell venniök a hatalmat!" (T a p s.) A burzsoá kormány lemondott. A burzsoá szocialisták, a magyarországi mensevikek és eszerek, beolvadtak a magyar bolsevikok pártjába és egységes pártot, egységes kormányt alakítottak. Kun Béla elvtárs — a mi elvtársunk és olyan kommunista, aki Oroszországban teljesen végigjárta a bolse-

vizmus gyakorlati útját —, amikor szikratáviró útján beszélgettem vele, a következőket mondta: „Nincs többségem a kormányban, de győzni fogok, mert a tömegek mellettem vannak; és Tanácskongresszust hívunk egybe." Ez világtörténelmi jelentőségű fordulat.

Eddig az európai munkásoknak hazudtak, amikor azt mondták Szovjet-Oroszországról: „Ott nincs semmiféle hatalom, hanem egyszerűen anarchia van, azok ott egyszerűen verekedő emberek!" Pichon francia miniszter nemrégiben kijelentette Szovjet-Oroszországról: „Ez — anarchia, azok ott az erőszak emberei, bitorlók!" — „Nézzétek Oroszországot — mondták a német mensevikek munkásaiknak —, háború, éhínség, pusztulás! Ilyen szocializmust akartok?" És ezzel megfélemlítették a munkásokat. Magyarország pedig egy olyan forradalom példáját mutatta, amely egészen másképpen születik. Magyarországnak kétségtelenül súlyos harcot kell majd vívnia a burzsoáziával — ez elkerülhetetlen. De tény, hogy amikor ezek a vadállatok, az angol és a francia imperialisták, látták, hogy Magyarországon forradalom várható, meg akarták semmisíteni, nem akarták engedni, hogy megszülessen. Nálunk a helyzet nehézsége abban rejlett, hogy nekünk a patriotizmus ellenében kellett létrehoznunk a Szovjethatalmat. Csapást kellett mérni a patriotizmusra, meg kellett kötni a breszti békét. Ez igen vakmerő, brutális, véres csapás volt. A szomszédos országokban a burzsoázia meglátta, kinek kell kormányoznia. Kinek, ha nem a Szovjetnek? Ez olyasvalami, mint amikor a régi időben a királyok, a cárok és a hercegek látták, hogy hatalmuk gyengül, azt mondták: „Alkotmányra van szükség, jöjjön a burzsoázia és kormányozzon!" Ha pedig a király lejáratta magát, nyugdíjat vagy zsíros állást kapott. Ami 50—60 esztendővel ezelőtt a királyokkal és a cárokkal történt, ugyanaz történik most a világburzsoáziával. Amikor az angol és a francia imperialisták hallatlan követelésekkel léptek fel a magyar tőkésekkel szemben, ezek azt mondták: „Mi nem tudunk háborút folytatni. A nép nem követ minket, de mi mint magyar hazafiak ellenállást akarunk tanusítani. Milyen hatalomnak kell hát lennie? — Tanácshatalomnak." A magyar burzsoázia az egész világ színe előtt elismerte, hogy önkén-

tesen lemond, és hogy csak *egy* hatalom van a világon, amely nehéz pillanatokban képes vezetni a népeket és ez — a Szovjethatalom. (T a p s.) Ezért a magyar forradalom azzal, hogy egészen másképpen született meg, mint a miénk, megmutatja az egész világnak azt, ami Oroszország tekintetében nem volt világos: nevezetesen, hogy a bolsevizmus az új, proletárdemokráciával, munkásdemokráciával függ össze, amely a régi parlament helyébe lép. Ez olyan idő volt, amikor a munkásokat becsapták, kapitalista igában tartották. A régi burzsoá parlament helyébe a szovjet világhatalom lép, amely meghódította minden munkás rokonszenvét, mert a Szovjethatalom a dolgozók hatalma, a millióké, akik maguk uralkodnak, maguk kormányoznak. Lehet, hogy rosszul kormányoznak, mint mi Oroszországban, de mi hihetetlenül nehéz viszonyok között vagyunk. Abban az államban, amelyben a burzsoázia nem fog ilyen veszett ellenállást tanusítani, a Szovjethatalom feladatai könnyebbek lesznek, munkája során elkerülheti majd azt az erőszakot, azt a véres utat, amelyre Kerenszkij úrék és az imperialisták kényszerítettek bennünket. Mi még nehezebb utat is végig fogunk járni. Ám legyen Oroszországnak osztályrésze, hogy más országoknál több áldozatot kell hoznia. Ez nem meglepő, tekintve, hogy ránk csak ócska romhalmaz maradt örökségül. Más országok más, emberibb úton jutnak el ugyanahhoz — a Szovjethatalomhoz. Épp ezért lesz Magyarország példájának döntő jelentősége.

Az emberek tapasztalat útján tanulnak. A Szovjethatalom igazát szavakkal bebizonyítani nem lehet. Egyedül Oroszország példája nem volt érthető az egész világ munkásságának. Tudták, hogy Oroszországban Szovjet van — mindnyájan a Szovjet mellett vannak, de megijedtek a véres harc borzalmaitól. Magyarország példája döntő lesz a proletártömegek számára, az európai proletariátus és dolgozó parasztság számára, mert azt bizonyítja, hogy nehéz pillanatokban a Szovjethatalmon kívül senki más nem tudja kormányozni az országot.

Öreg emberek azt szokták mondani: „Felnőttek a gyerekek, emberré lettek, most már meghalhatunk.“ Mi nem készülünk meghalni, mi haladunk a győzelem felé, de

amikor olyan gyermeket látunk, mint Magyarország, ahol már Szovjethatalom van, akkor azt mondjuk, hogy mi már megtettük a magunkét nemcsak orosz, hanem nemzetközi méretekben is és hogy mi kibírunk minden szörnyű nehézséget, hogy teljes győzelmet arassunk, hogy az orosz és magyar Szovjet Köztársaság kiterebélyesedjék — és meglátjuk, ki is fog terebélyesedni — Nemzetközi Szovjet Köztársasággá. (T a p s.)

„Pravda" 76. és 77. sz.
1919 április 9. és 10.

2

HATÁROZATI JAVASLAT A SZOVJET KÖZTÁRSASÁG KÜLSŐ ÉS BELSŐ HELYZETÉRŐL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDDEL KAPCSOLATBAN

A Szovjet Köztársaság abban a nehéz és dicső harcban, amelyet valamennyi nép előtt járva folytat, életének legnehezebb időszakába lép. A következő hónapok a válság hónapjai lesznek. Az antant az utolsó kétségbeesett erőfeszítéseket teszi, hogy fegyveres erővel tiporjon el bennünket. A közellátási helyzet nagymértékben kiéleződik. A közlekedés erősen leromlott.

Csakis minden erő végső megfeszítése menthet meg bennünket. A győzelem azonban teljes mértékben lehetséges. A magyarországi forradalom végleges bizonyítékát szolgáltatta az európai szovjet mozgalom gyors növekedésének és küszöbön álló győzelmének. Több szövetségesünk van a világ valamennyi országában, mint mi magunk feltételezzük. Teljes győzelmünkig még csak ezen a talán legveszélyesebb és legkeservesebb négy vagy öt hónapon át kell kitartanunk. És ilyen időben eszelős emberek és kalandorok, akik mensevikeknek, baloldali és jobboldali eszereknek nevezik magukat, miközben szavakban csatlakoznak a Szovjethatalomhoz és tiltakoznak az antant katonai beavatkozása ellen, hol sztrájkok, hol a szabadkereskedelem javára szóló engedmények, hol a polgárháború beszüntetése mellett agitálnak, elfelejtve, hogy mi felajánlottuk a békét mindenkinek, és hogy a mi háborúnk — igazságos, jogos, elkerülhetetlen védekezés. Nyilvánvaló, hogy ez az agitáció a legaktívabb és leghatékonyabb segítség a fehérgárdistáknak, akik végsőkig megfeszítik erejüket, hogy bajt zúdítsanak ránk. A gyűlés kíméletlenül megbélyegzi a nép e burkolt ellenségeit.

A gyűlés kijelenti minden menseviknek és eszernek,

aki valóban kész segíteni nekünk nehéz harcunkban, hogy a munkás-paraszt hatalom teljes szabadságot ad nekik és biztosítja számukra a Szovjet Köztársaság polgárait megillető jogok összességét.

A gyűlés kijelenti, hogy a Szovjethatalom feladata most a könyörtelen harc azok ellen a mensevikek és eszerek ellen, akik, a „Vszegda Vperjod!" és a „Gyelo Naroda"[42] irodalmi és politikai csoportokhoz hasonlóan, a valóságban akadályozzák harcunkat és szövetségesei esküdt ellenségeinknek. A gyűlés felhív minden munkásszervezetet, minden proletárt és dolgozó parasztot, hogy feszítse meg minden erejét a Szovjethatalom ellenségeinek visszaverése, a Szovjethatalom megvédelmezése, valamint a közellátás és a közlekedés rendes kerékvágásba hozása érdekében.

Ehhez a gyűlés a következőket tartja szükségesnek:

1) A kimerült élharcosok helyébe be kell vonni a közepes képességű embereket, azaz a munkásságnak és a parasztságnak az élenjáró munkásoknál és parasztoknál kevésbbé tapasztalt képviselőit.

2) Egyre több és több embert kell küldeni mind az élenjáró, mind az egyszerű munkások közül közellátási, közlekedési és katonai munkára.

3) Minél több öntudatos munkást és parasztot kell bevonni a Közlekedésügyi Népbiztosság és az Állami Ellenőrzés munkájába, a munka megjavítása, a bürokratizmus, a hivatali huzavona és a hivatali szellem kiirtása céljából.

4) Minél több munkaerőt kell küldeni az éhező városokból falura, mezőgazdasági munkákra — a kertészetekben való munkára, Ukrajnába, a Donvidékre stb. a gabona és más mezőgazdasági termékek termelésének fokozása érdekében.

5) Minden erőnket meg kell feszíteni — a középparaszt baráti támogatása céljából — annak érdekében, hogy megsegítsük a középparasztot és végetvessünk azoknak a visszaéléseknek, amelyek következtében olyan gyakran szenved. Az olyan szovjet funkcionáriusokat, akik nem értik meg ezt az egyetlen helyes politikát vagy nem tudják azt végrehajtani, tüstént el kell mozdítani.

6) Mindenkinek az a napirenden levő feladata, hogy

harcoljon a fáradtság, kishitűség és ingadozás minden néven nevezendő megnyilvánulása ellen. Bátorságot kell önteni a szívekbe, állhatatosságra kell buzdítani, növelni kell a tudatosságot és meg kell szilárdítani az elvtársias fegyelmet.

Oroszország munkásosztálya és parasztsága hihetetlen szenvedéseken ment keresztül. A legutóbbi hónapokban szenvedéseik még súlyosbodtak. De a gyűlés kijelenti, hogy a munkások nem csüggedtek el, hogy a munkásosztály változatlanul ott áll az őrhelyén és teljesen áthatja az a meggyőződés, hogy leküzd minden nehézséget, hogy bármi történjék is, megvédi a Szovjet Szocialista Köztársaság győzelmét Oroszországban és az egész világon.

„Pravda" 73. sz.
1919 április 4.

LEVÉL A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ A KELETI FRONT MEGSEGÍTÉSÉRŐL

A petrográdi munkás elvtársakhoz

Elvtársak! A Keleti Fronton rendkívül megrosszabbodott a helyzet. Kolcsak ma elfoglalta a Votkin-üzemeket, küszöbön áll Bugulma eleste; úgy látszik, Kolcsak még folytatni fogja előnyomulását.

Fenyegető a veszély.

A Népbiztosok Tanácsában ma egész sor rendkívüli intézkedést terjesztünk elő a Keleti Front megsegítésére, fokozzuk az agitációt.

A petrográdi munkásokat arra kérjük, hogy *állítsanak talpra mindenkit, mozgósítsanak minden erőt* a Keleti Front megsegítésére.

A munkás-katonák ott jobban fognak táplálkozni és élelmiszercsomagokkal segíteni fogják családjaikat is. De a legfontosabb, hogy ott dől el a forradalom sorsa.

Ha ott győzünk, *befejezzük a háborút*, mert *külföldről a fehérek nem kapnak többé segítséget*. Délen közel vagyunk a győzelemhez. De délről nem vonhatunk el erőket, amíg nem arattunk ott teljes győzelmet.

Ezért *fel a Keleti Front megsegítésére!*

Mind a Szovjeteknek, mind a szakszervezeteknek meg kell feszíteniök minden erejüket, mindenkit talpra kell állítaniok, mindenképpen segíteniök kell a Keleti Frontnak.

Meg vagyok győződve, elvtársak, hogy a petrográdi munkások példát fognak mutatni egész Oroszországnak.

Kommunista üdvözlettel

Moszkva, 1919 április 10. *Lenin*

„Petrogradszkaja Pravda" 81. sz.
1919 április 12.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYELVEI A KELETI FRONT HELYZETÉVEL KAPCSOLATBAN

Kolcsak győzelmei a Keleti Fronton rendkívül fenyegető veszélyt jelentenek a Szovjet Köztársaságra nézve. A végsőkig meg kell feszítenünk minden erőnket, hogy szétzúzzuk Kolcsakot.

Ezért a Központi Bizottság utasítja valamennyi pártszervezetet, hogy minden erőfeszítésüket elsősorban a következő rendszabályok végrehajtására irányítsák, amelyeket mind a pártszervezeteknek, mindpedig különösen a szakszervezeteknek abból a célból kell megvalósítaniok, hogy a munkásosztály minél nagyobb tömegeit vonják be az ország védelmében való aktív részvételbe.

1. Az 1919 április 11-én kihirdetett mozgósítást minden módon támogatni kell.

A párt és a szakszervezetek erőit azonnal mozgósítani kell, hogy a Népbiztosok Tanácsa által 1919 április 10-én elrendelt mozgósítást már a legközelebbi napokban, minden késedelem nélkül, a legerélyesebben támogassák.

Azonnal el kell érni azt, hogy a mozgósításra várók lássák a szakszervezetek tevékeny részvételét és érezzék a munkásosztály támogatását.

Különösképpen oda kell hatni, hogy minden egyes mozgósított tisztában legyen azzal, hogy azonnali frontrakküldése biztosítani fogja élelmezésének megjavulását, először, azért, mert a gabonában gazdag hadműveleti területen a katonák élelmezése jobb; másodszor, annak következtében, hogy az éhínségsujtotta kormányzóságokba szállított gabonát kevesebb fogyasztó között kell elosztani; harmadszor, annak következtében, hogy nagy arányokban meg fogjuk szervezni élelmiszercsomagok hazaküldését a hadműveleti területekről a vöröskatonák családjainak.

A Központi Bizottság minden pártszervezettől és szakszervezettől hetenként, akár a legrövidebb formában is, jelentést követel arról, hogy mit tettek a mozgósítás és a mozgósításra várók érdekében.

2. A hadműveleti területeken, különösen a Volgavidéken, kivétel nélkül valamennyi szakszervezeti tagot fel kell fegyverezni, abban az esetben pedig, ha nem volna elegendő fegyver, mind egy szálig mozgósítani kell őket arra, hogy különféle módon segítsék a Vörös Hadsereget, hogy felváltsák azokat, akik kidőltek a sorból stb.

Az olyan városok, mint Pokrovszk, ahol a szakszervezetek saját maguk határozták el, hogy haladéktalanul mozgósítják tagjaik 50 százalékát, szolgáljanak például számunkra. A fővárosoknak és a nagy gyáripari központoknak nem szabad elmaradniok Pokrovszk mögött.

A szakszervezeteknek mindenütt, saját erejükből és eszközeikkel, végre kell hajtaniok tagjaik ellenőrző lajstromozását abból a célból, hogy mindazokat, akikre otthon nincs feltétlen szükség, harcba küldhessék a Volgáért és az Urálvidékért.

3. A legkomolyabb figyelmet kell fordítani az agitáció fokozására, különösen a mozgósítás előtt állók, a már mozgósítottak és a vöröskatonák körében. Nem szabad megelégedni az agitáció szokásos módszereivel, előadásokkal, gyűlésekkel stb., hanem agitációt kell kifejteni a vöröskatonák között egyes munkások és munkáscsoportok útján, az ilyen egyszerű munkások, szakszervezeti tagok csoportjai között fel kell osztani a kaszárnyákat, a Vörös Hadsereg egységeit, a gyárakat. A szakszervezetek szervezzék meg annak az ellenőrzését, hogy minden egyes tagjuk részt vegyen a háziagitációban, a röpiratterjesztésben és az egyéni beszélgetésekben.

4. Valamennyi férfi alkalmazottat nőkkel kell helyettesíteni. E célból újra lajstromozni kell mind a párt-, mind a szakszervezeti tagokat.

Külön nyilvántartást kell vezetni a szakszervezeti tagokról és az alkalmazottakról, annak megjelölésével, hogy milyen mértékben veszik ki részüket személyesen a Vörös Hadsereg támogatásának munkájából.

5. A szakszervezetek, üzemi bizottságok, pártszervezе-

tek, szövetkezetek stb. útján haladéktalanul meg kell alakítani mind a helyi, mind a központi *segítőirodákat* vagy *közreműködési bizottságokat*. Ezek címeit nyilvánosságra kell hozni. A lakosság legszélesebb köreinek is tudomást kell szerezniök róluk. Minden mozgósításra várónak, minden vöröskatonának, mindenkinek, aki délre, a Donvidékre, Ukrajnába kíván utazni közellátással kapcsolatos munkára, tudnia kell, hogy az ilyen, a munkás és paraszt számára közelálló és hozzáférhető segítőirodában vagy közreműködési bizottságban tanácsot, útmutatást kaphat, hogy ott megkönnyítik neki az érintkezést a katonai intézményekkel stb.

Az ilyen irodák elé külön feladatul kell kitűzni azt, hogy működjenek közre a *Vörös Hadsereg ellátásában*. Nagyon erősen megnövelhetjük hadseregünket, ha megjavítjuk fegyverrel, ruházattal stb. való ellátását. A lakosságnál még sok, elrejtett vagy fel nem használt fegyver akad a hadsereg számára. A hadsereg számára szükséges különféle anyagokból még nagyon sok tartalék van a gyárakban, csak sürgősen fel kell kutatni ezeket a készleteket és el kell küldeni a hadseregnek. Magának a lakosságnak sürgős, széleskörű, hathatós segítséget kell nyujtania a hadsereg ellátásával foglalkozó katonai intézményeknek. Ennek a feladatnak a végrehajtásához minden erővel hozzá kell fognunk.

6. A szakszervezetek útján meg kell szervezni a nemgabonatermelő kormányzóságok parasztságának, különösen parasztifjúságának széleskörű bevonását a Vörös Hadsereg soraiba, továbbá a Donvidéken és Ukrajnában megalakítandó élelmezési osztagokba és élelmezési hadseregbe.

Ezt a tevékenységet sokszorosan ki lehet és ki kell szélesíteni; ez egyidejűleg a fővárosok és a nem-gabonatermelő kormányzóságok éhező lakosságának megsegítését és a Vörös Hadsereg megerősítését szolgálja.

7. A mensevikek és eszerek tekintetében a párt vonala a mostani helyzetben a következő: börtönbe mindazokkal, akik tudatosan vagy nem-tudatosan Kolcsakot segítik. A dolgozók köztársaságában nem tűrünk meg olyan embereket, akik Kolcsak elleni harcunkban nem segítenek nekünk tettekkel. Az eszerek és mensevikek között azon-

ban vannak olyanok is, akik hajlandók ilyen segítséget nyujtani. Ezeket az embereket bátorítani kell azzal, hogy gyakorlati munkát adunk nekik, főleg a hátországban, a Vörös Hadsereg technikai támogatása terén, de szigorúan ellenőriznünk kell ezt a munkát.

A Központi Bizottság azzal a kéréssel fordul a pártszervezetekhez és a szakszervezetekhez, hogy forradalmi módon lássanak munkához és ne érjék be a régi megszokott módszerekkel.

Le tudjuk győzni Kolcsakot. Le tudjuk győzni gyorsan és véglegesen, mert a Déli Fronton aratott győzelmeink és a napról napra javuló, javunkra változó nemzetközi helyzet biztosítják végleges diadalunkat.

Meg kell feszíteni minden erőnket, fokozni kell forradalmi energiánkat, s akkor Kolcsakot mihamar szét fogjuk zúzni. A Volgát, az Urált, Szibériát meg tudjuk védeni és vissza tudjuk hódítani s ezt meg is kell tennünk.

Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága

A megírás ideje: 1919 április 11.
Megjelent: „Pravda" 79. sz. 1919 április 12.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI SZAKSZERVEZETI TANÁCS TELJES ÜLÉSE[43]

1919 ÁPRILIS 11

Rövid tudósítás: „Izvesztyija VCIK"
80. sz. 1919 április 13.
Teljes egészében elôször
1932-ben jelent meg.

I

ELŐADÓI BESZÉD A SZAKSZERVEZETEKNEK A KELETI FRONTRA VALÓ MOZGÓSÍTÁSSAL KAPCSOLATOS FELADATAIRÓL

Elvtársak, önök természetesen mindannyian ismerik a nem-gabonatermelő kormányzóságokra vonatkozólag ma megjelent mozgósítási rendeletet, és nincs szükség arra, hogy ezen a tanácskozáson hosszasan foglalkozzam azokkal az okokkal, amelyek ezt a rendeletet szükségessé tették, hiszen önök az ujságokból magától értetődően nagyon jól tudják, milyen váratlan, rendkívül súlyos helyzetbe sodort bennünket Kolcsak győzelme a Keleti Fronton.

Önök tudják, hogy ezzel a hadihelyzettel kapcsolatban a kormány minden utasítása már régóta arra irányul, hogy a fő erőket a Déli Frontra dobjuk. A Déli Fronton Krasznov valóban olyan erőket vont össze s ott olyan erős fészke volt a kétségtelenül ellenforradalmi kozákságnak, amely 1905 után ugyanolyan monarchista maradt, mint azelőtt, hogy a Déli Fronton aratott győzelem nélkül szó sem lehetett volna arról, hogy a központban csak valamennyire is megszilárdítsuk a proletár Szovjethatalmat. Minthogy a szövetséges imperialisták éppen dél felől, Ukrajna felől próbáltak előrenyomulni és minthogy Ukrajnából támaszpontot akartak csinálni a Szovjet Köztársaság ellen, a Déli Front jelentősége a mi szempontunkból még jobban megnövekedett és ezért nem kell megbánnunk, hogy minden katonai feladatot olymódon építettünk fel, hogy a legnagyobb figyelmet a Déli Frontra fordítsák és az erőket túlnyomórészben oda irányítsák. Azt hiszem, hogy ebben a tekintetben nem tévedtünk. Az Ogyessza elfoglalásáról szóló legutóbbi hírek, továbbá a Szimferopol és Jevpatorija elfoglalásáról szóló mai hír mutatják, hogy ott az a helyzet, hogy ezt a vidéket, amelynek az egész háborúban a legdöntőbb szerepe volt, megtisztítottuk az ellenségtől.

Önök nagyon jól tudják, milyen hallatlan erőfeszítéseket követel tőlünk, négyéves imperialista háború után, a polgárháború folytatása, milyen kimerültek a tömegek, milyen hihetetlen nagy áldozatokat hoznak a munkások most, amikor már két éve polgárháborút viselnek. Önök tudják, hogy erőink teljes megfeszítésével folytatjuk a háborút. Amikor tehát minden erőt a Déli Fronton vontunk össze, ezzel rendkívül meggyengült a Keleti Front. Ide nem tudtunk erősítéseket küldeni. A hadsereg a Keleti Fronton hallatlan nehézségekkel küzdött és hallatlan áldozatokat hozott. Hónapokig harcolt, és számos vezető elvtárs távirat útján tudatta velünk, hogy a vöröskatonák mind nehezebben viselik el ezeket a nehézségeket. Az eredmény az, hogy a katonák a Keleti Fronton túlerőltették magukat. Kolcsak közben a cári fegyelem, vagyis botfegyelem segítségével mozgósította a szibériai parasztokat. Kizárta hadseregéből a volt frontharcosokat, mert lehetősége volt arra, hogy hadseregében összegyűjtse a tiszteket mint vezetőket és az egész ellenforradalmi burzsoáziát. Kolcsak ezekre támaszkodva az utóbbi időben olyan területeket hódított meg a Keleti Fronton, hogy már a Volgát fenyegeti, ami arra kényszerít bennünket, hogy kijelentsük: erőinket nem kímélve vissza kell vetnünk Kolcsakot. Az ehhez szükséges erőket itt kell toboroznunk, mert délről nem vonhatjuk el — ez azt jelentené, hogy ott nem verjük meg teljesen a fő ellenséget.

Általános helyzetünk, a délen és a Don mellett aratott győzelmek után és a nemzetközi helyzettel kapcsolatban napról napra javul. Nincs olyan nap, hogy ne kapnánk híreket nemzetközi helyzetünk javulásáról.

Az angol, francia és amerikai tőkések három hónappal ezelőtt nemcsak óriási erőnek tűntek, hanem valóban óriási erőt is képviseltek, amely, természetesen, meg tudott volna fojtani bennünket, ha akkor fel tudták volna ellenünk használni óriási anyagi erőiket. Ezt megtehették volna. Most világosan látjuk, hogy ezt nem tették meg és nem is tudják megtenni. Legutóbbi ogyesszai vereségük világosan mutatja, hogy bármilyen nagy anyagi erővel rendelkeznek is az imperialisták, tisztán katonai szempontból teljes kudarcot vallottak az Oroszország ellen indított hadjáratban. Ha

figyelembe vesszük, hogy Európa szívében Tanácsköztársaságok vannak és hogy a szovjet forma feltartóztathatatlanul terjed, teljesen józanul mérlegelve a helyzetet minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy győzelmünk nemzetközi méretekben teljesen biztosítva van.

Ha csak ez volna a helyzet, egészen nyugodtan beszélhetnénk, de ha figyelembe vesszük Kolcsak legutóbbi győzelmeit, azt kell mondanunk, hogy még néhány hónapos komoly erőfeszítésre van szükségünk csapatainak teljes szétveréséhez. Kétségtelen, hogy csupán a régi módszerekkel ezt a feladatot nem tudjuk teljesíteni; nálunk ugyanis a Szovjethatalom másféléves fennállása alatt annyira szokványos, sőt olykor talán begyepesedett módszerek alakultak ki, hogy azok jelentős mértékben kimerítették a munkásosztály élenjáró rétegeinek erejét. Nem húnyunk szemet afölött, hogy a munkásosztály egyes rétegeiben milyen rendkívüli kimerültség tapasztalható, hogy milyen rendkívüli nehézségekbe ütközik a harcunk, de a számítás most sokkal egyszerűbb és világosabb. Még azok is, akik nem hívei a Szovjethatalomnak és akik eléggé komoly politikai nagyságoknak tekintik magukat, még azok is világosan látják, hogy győzelmünk nemzetközi méretekben biztosítva van.

Kolcsak miatt még át kell esnünk egy szakaszon, amelyben a polgárháború még elkeseredettebbé fog válni. Ezért arra a megállapításra jutottunk, hogy éppen az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsnak — a legtekintélyesebb szervezetnek, amely a proletariátus nagy tömegeit egyesíti — a maga részéről több igen erélyes rendszabályt kell javasolnia, amelyek segítségünkre lesznek majd abban, hogy néhány hónap alatt végképpen befejezzük a háborút. Erre megvan minden lehetőség, mert nemzetközi helyzetünk javul, és ebben a tekintetben teljesen biztosítva vagyunk. Az európai és amerikai hátországban a mi szempontunkból a lehető legkedvezőbb a helyzet, amiről öt hónappal ezelőtt még nem is álmodhattunk. Itt elmondhatjuk, hogy Wilson és Clemenceau úrék azt a feladatot tűzték maguk elé, hogy segítségünkre lesznek: a táviratok, amelyek nap nap után arról számolnak be, hogy viszályok vannak közöttük, hogy egymás előtt be akarják csapni

az ajtót, arról tanúskodnak, hogy ezek az urak irgalmatlanul hajbakaptak.

De minél nyilvánvalóbb, hogy nemzetközi méretekben nyert ügyünk van, annál kétségbeesettebben és elkeseredettebben harcolnak az orosz földbirtokosok és tőkések, meg az Urálon túlra menekült kulákok. Ez az egész nem éppen tiszteletreméltó társaság kétségbeesetten harcol. Az ujsághírekből bizonyára feltűnt önöknek, milyen hatalmas méreteket öltött Ufában a fehérgárdista terror; kétségtelen, hogy ezek a fehérgárdista elemek, ezek a burzsoák feltették az utolsó tétet. A burzsoázia kétségbeesése is tetőfokára hágott: arra számít, hogy elkeseredett támadásával kényszerít bennünket, hogy a sorsdöntő Déli Frontról elvonjuk erőink egy részét. Mi ezt nem tesszük, és nyiltan megmondjuk a munkásoknak, hogy ez újabb és újabb erőfeszítéseket követel tőlünk keleten.

Engedjék meg, hogy több gyakorlati rendszabályt javasoljak önöknek, amelyeknek, véleményem szerint az erők új csoportosítását, a szakszervezetek részéről újabb meghatározott feladatok kitűzését kell maguk után vonniok, és amelyeket én, az imént röviden ismertetett helyzetben, szükségszerűeknek tartok. Erre kár több szót vesztegetni — ezt a helyzetet mindenki ismeri. Ez a helyzet, a legjózanabb számítások szerint is, lehetővé teszi, hogy néhány hónapon belül véget vessünk a háborúnak, mind az országon belül, mind nemzetközi méretekben. De ez alatt a néhány hónap alatt feltétlenül nagy erőfeszítésekre van szükség. Az első feladat, amelyet a szakszervezetek előtt fel kellene vetni, a következő:

„1. Az 1919 április 11-én kihirdetett mozgósítást minden módon támogatni kell.

A párt és a szakszervezetek erőit azonnal mozgósítani kell, hogy a Népbiztosok Tanácsa által 1919 április 10-én elrendelt mozgósítást már a legközelebbi napokban, minden késedelem nélkül, a legerélyesebben támogassák.

Azonnal el kell érni azt, hogy a mozgósításra várók lássák a szakszervezetek tevékeny részvételét és érezzék a munkásosztály támogatását.

Különösképpen oda kell hatni, hogy minden egyes mozgósított tisztában legyen azzal, hogy azonnali frontra-

küldése biztosítani fogja élelmezésének megjavulását, először, azért, mert a gabonában gazdag hadműveleti területen a katonák élelmezése jobb; másodszor, annak következtében, hogy az éhínségsujtotta kormányzóságokba szállított gabonát kevesebb fogyasztó között kell elosztani; harmadszor, annak következtében, hogy nagy arányokban meg fogjuk szervezni élelmiszercsomagok hazaküldését a hadműveleti területekről a vöröskatonák családjainak . . ."

A közellátási helyzetre itt természetesen csak néhány szóval utaltam, de önök megértik, hogy ez a legnagyobb belső nehézségünk, és hogy ha nem volna lehetőség arra, hogy a mozgósítással sürgősen a gabonában gazdag frontszakaszokra küldjük az embereket és ott szervezzük meg az alakulatokat, nempedig itt — ha erre nem volna lehetőség, reménytelen volna a mozgósítás, vagyis nem lehetne számolni annak sikerével. Most azonban megvan erre a lehetőség. A mozgósítás főképpen a nem-gabonatermelő kormányzóságokra terjed ki, azokra a vidékekre, ahol a munkások és parasztok a legtöbbet szenvednek az éhínségtől. Ezeket az embereket elsősorban a Don mellé küldhetjük — az egész Don-terület most a mi kezünkben van; régen volt, amikor a kozákság ellen harcoltunk, most megvan ott a lehetőség arra, hogy az élenjáró osztagok élelmezését megjavítsuk, mégpedig nemcsak közvetlenül, hanem élelmiszercsomagok küldésének megszervezése útján is. Ebben a tekintetben már történtek lépések és engedélyezték havonta két húszfontos csomag küldését. Ebben a tekintetben megegyezés jött létre. Így tehát azokat a kedvezményeket, amelyeket a mult évben a másfélpudos szállítások[44] engedélyezése formájában tennünk kellett, össze lehet majd hasonlítani a nagyobb arányú kedvezménnyel: az élelmiszercsomagokkal, amelyek itt nagy segítséget fognak jelenteni a vöröskatonák családjainak.

Ha ilyen tevékenységet fejtünk ki, a front megsegítésével párhuzamosan megjavítjuk majd azoknak a legfontosabb nem-gabonatermelő vidékeknek élelmezését, amelyek ebben a tekintetben a legtöbbet szenvedtek. Világos, hogy a donvidéki előrenyomulás kapcsolatban lesz majd a volgavidéki előrenyomulással, ahol az ellenség olyan súlyos csapást mért ránk, hogy a Volgántúl, keleten,

többmillió pud begyüjtött gabona máris elveszett. Ott a háború egészen kézenfekvően, közvetlenül a gabonáért folyik. A szakszervezetek feladata elérni azt, hogy ez a mozgósítás ne a rendes mozgósítások keretei között menjen végbe, hanem egybekapcsolódjék a Szovjeteknek a szakszervezetek részéről nyujtott segítséggel. Abban a tézisben, amelyet felolvastam, ez nem jutott eléggé konkrétan kifejezésre. Véleményem szerint ennek a sokoldalú támogatásnak először több hozzávetőleges intézkedés formájában kellene megnyilvánulnia, majd konkrét utasítások és gyakorlati terv kidolgozásában arra vonatkozólag, miképpen kell éppen a szakszervezeteknek, erőik összefogásával, elősegíteniök ezt a mozgósítást, hogy az jellegét tekintve necsak katonai és az élelmezés megszervezésével kapcsolatos intézkedést jelentsen, hanem egyszersmind hatalmas politikai lépést is, miképpen kell ezt a munkásosztály ügyévé tenniök, amely tudatára ébred annak, hogy néhány hónapon belül véget vethetünk a háborúnak, mert bizonyos, hogy nemzetközi méretekben új szövetségeseink lesznek. Ezt csak proletárszervezetek, csak a szakszervezetek tudják elérni. Én nem tudom ezeket a gyakorlati intézkedéseket felsorolni. Véleményem szerint ezt csak maguk a szakszervezetek tehetik meg. Ezt a feladatot meg tudják oldani, ha számbaveszik a helyi sajátosságokat, ha gyakorlatiasan fognak hozzá a dologhoz. A mi feladatunk az, hogy megadjuk a fő politikai útmutatásokat a munkásosztálynak, amelynek újra egybe kell forrnia és fel kell ismernie az igazságot, amely igen keserű, mert újabb nehézségeket jelent, de ugyanakkor megmutatja, milyen reális és gyakorlati úton kell járnunk, hogy a legrövidebb időn belül leküzdhessük a nehézségeket. Ha fokozott mértékben küldünk munkásokat a déli gabonatermelő vidékekre, ezzel növeljük az ottani erőket, s ha a fehérgárdisták és földbirtokosok csapatai arra számítanak, hogy keleti győzelmeikkel kényszerítenek bennünket, hogy Déli Frontunkat megbontsuk, ez, véleményem szerint, nem fog nekik sikerülni, és szilárd meggyőződésem, hogy Déli Frontunk megbontása nélkül is támogatást tudunk nyujtani a Keleti Frontnak. Az ellenség — a frontharcosok mellőzésével, akiktől fél — összegyüjtötte a

szibériai ifjúságot és mozgósította a szibériai parasztokat. Ez az utolsó tétje, utolsó tartaléka. Sehonnan sem kap segítséget, nincs emberanyaga. A szövetségesek nem tudták segíteni. Ehhez nem volt elég erejük.

Ezért fordulok a szakszervezeti mozgalom képviselőihez azzal a kéréssel, hogy ezt a kérdést a legnagyobb figyelemmel kezeljék és törekedjenek arra, hogy ez a mozgósítás ne úgy menjen végbe, mint régen. Legyen ez a mozgósítás a munkásosztály hatalmas politikai kampánya, necsak katonai és élelmezési kampány, hanem rendkívül jelentős politikai kampány is. A háborús tényezők és az osztályviszonyok szempontjából egészen józanul mérlegelve a dolgokat, senki sem kételkedik abban, hogy ez a legközelebbi néhány hónapon belül megoldja a problémát. Ehhez az szükséges, hogy a szakszervezetek ne szorítkozzanak a munka régi kereteire. Ha a régi keretek között tevékenykedünk, ez a feladat megoldhatatlan. Itt új lendületre van szükség. A szakszervezeti funkcionáriusoknak nemcsak mint szakszervezeti funkcionáriusoknak kell cselekedniök, hanem mint forradalmároknak is, akik megoldják a Szovjet Köztársaság legfontosabb kérdését, amelynek megoldásán az Októberi Forradalom idején dolgoztunk: az imperialista háború befejezésének és a szocialista építés megkezdésének a kérdését. A szakszervezeteknek ma ugyanúgy kell cselekedniök, mint a forradalmároknak: tömegmunkával, nem szorítkozva a régi keretekre, meg kell oldaniok az oroszországi polgárháború befejezésének gyakorlati kérdését. Ez a befejezés igen közel van, de rendkívül nehéz. Továbbá:

„2. A hadműveleti területeken, különösen a Volga-vidéken, kivétel nélkül valamennyi szakszervezeti tagot fel kell fegyverezni, abban az esetben pedig, ha nem volna elegendő fegyver, mind egy szálig mozgósítani kell őket arra, hogy különféle módon segítsék a Vörös Hadsereget, hogy felváltsák azokat, akik kidőltek a sorból stb. . .

3. A legkomolyabb figyelmet kell fordítani az agitáció fokozására, különösen a mozgósítás előtt állók, a már mozgósítottak és a vöröskatonák körében. Nem szabad megelégedni az agitáció szokásos módszereivel, előadásokkal, gyűlésekkel stb., hanem agitációt kell kifejteni a vörös-

katonák között egyes munkások és munkáscsoportok útján, az ilyen egyszerű munkások, szakszervezeti tagok csoportjai között fel kell osztani a kaszárnyákat, a Vörös Hadsereg egységeit, a gyárakat. A szakszervezetek szervezzék meg annak az ellenőrzését, hogy minden egyes tagjuk részt vegyen a háziagitációban, a röpiratterjesztésben és az egyéni beszélgetésekben."

Most természetesen valamelyest elszoktunk a régi idők agitációs módszereitől, amikor üldözött vagy a hatalomért küzdő párt voltunk. Az államhatalommal, óriási államapparátus jutott a kezünkbe, amelynek segítségével új mederbe tereltük az agitációt. Ezt az agitációt a legutóbbi másfél évben más méretekben folytattuk, de a szörnyű pusztulás közepette, amelyet az imperialista háború hagyott ránk s amelyet a polgárháború még jobban fokozott, a borzalmas nehézségek közepette, amikor Oroszország számos kormányzóságára rázúdult az invázió, mint tudják, agitációnk korántsem tette meg azt, amit meg kellett volna tennie. A korábbi agitációhoz képest csodákat művelt, de nem tett meg mindent és nem vitte végig a dolgot. A parasztok és munkások óriási tömegei között most igen kisméretű agitáció folyik. Ezért itt nem szorítkozhatunk a régi keretekre, semmiképpen sem szabad arra építenünk, hogy erre a célra most itt vannak az állami szovjetszervek. Ha erre bízzuk magunkat, nem oldjuk meg feladatunkat. Ebben a tekintetben nem szabad megfeledkeznünk a multról, nagy figyelmet kell fordítanunk az egyéni kezdeményezésre, rá kell mutatnunk arra, hogy ha ezt az egyéni kezdeményezést tömegméretekben fogjuk alkalmazni, akkor ma többet valósítunk meg, mint azelőtt, mégpedig azért, mert a munkásosztály most, ha vannak is soraiban olyanok, akik kimerültek, ösztönével mégis felfogta a feladat lényegét. Még azok is — a mensevikek és eszerek —, akik politikai nézeteikben körömszakadtáig harcoltak az ellen, hogy megértsék az ügyek állását, akik vaspáncéllal vették körül magukat és nem értették meg a valóságot — még azok is belátták, hogy itt világszerte a régi, burzsoá rendszer és az új, szovjet rendszer között folyik a harc. Amióta a német forradalom megmutatta, miképpen fest a gyakorlatban, amióta Németország kormánya a többség szociálpatriótái-

nak támogatásával meggyilkolta a proletariátus legjobb vezetőit és semmi egyebet sem tudott felmutatni, amióta a Tanácshatalom számos európai országban győzött — azóta a kérdés gyakorlatilag megoldódott. Tanácshatalom vagy a régi, burzsoá rendszer — ez a kérdés. Történelmi méretekben ez a kérdés gyakorlatilag eldőlt. A munkások ösztöne megoldotta a dolgot; arra van szükség, hogy ez az ösztön megtízszerezett agitációvá alakuljon át.

Nem tudunk több élelmet adni, ha nincs élelem, nem tudjuk megtízszerezni a szakszervezeti agitátorok és értelmiségiek számát, ha nem állnak rendelkezésünkre — ezt nem tudjuk megtenni. De meg tudjuk mondani a munkások nagy tömegeinek: ma már nem vagytok azok, akik tegnap voltatok. Ha hozzáfogtok a munkához az egyéni agitáció módszereivel, mivel sokan vagytok, győzni fogtok.

El fogjuk érni, hogy ez a mozgósítás nemcsak a megszokott mozgósítás lesz, hanem valóságos hadjárat, és ez a hadjárat véglegesen eldönti a munkásosztály sorsát, amely felismerte, hogy ezek a legközelebbi hónapok választanak el bennünket a végső harctól — nem abban az értelemben, amelyben erről a dalban és versekben van szó, hanem a szó szoros értelmében, mert most a gyakorlatban nemcsak a fehérgárdistákkal mértük össze erőnket.

A háborúnak egy éve alatt a gyakorlatban a nemzetközi imperializmussal mértük össze erőnket. Volt idő, amikor a németek fojtogattak bennünket és mi tudtuk, hogy a németek meg vannak kötve, hogy egyik kezüket az angol-francia imperialisták fogják le. Volt idő, amikor az angolok és franciák szálltak szembe velünk; nekik mindkét kezük szabad volt. Ha 1918 decemberében rontottak volna ránk, nem tudtunk volna ellenállni, de most még néhány súlyos hónapon át kitapasztaltuk őket, és tudjuk, hogy mint burzsoá rendszer elrothadtak. Legjobb csapataik is csak arra alkalmasak, hogy még az olyan felkelő osztagokkal szemben is meghátráljanak, amilyenek Ukrajnában működtek. Ezért teljesen világosan látjuk, és a munkásosztály ösztönével megérezte, hogy a végső harc előtt állunk, hogy néhány hónap eldönti, végleges győzelmet aratunk-e itt, vagypedig továbbra is egyre újabb nehézségekkel kell megbirkóznunk.

A további intézkedések közül felolvasom azokat, amelyeket itt megjelöltek:

„4. Valamennyi férfi alkalmazottat nőkkel kell helyettesíteni. E célból újra lajstromozni kell mind a párt-, mind a szakszervezeti tagokat . . .

5. A szakszervezetek, üzemi bizottságok, pártszervezetek, szövetkezetek stb. útján haladéktalanul meg kell alakítani mind a helyi, mind a központi *segítőirodákat* vagy *közreműködési bizottságokat*. Ezek címeit nyilvánosságra kell hozni. A lakosság legszélesebb köreinek is tudomást kell szerezniök róluk. Minden mozgósításra várónak, minden vöröskatonának, mindenkinek, aki délre, a Donvidékre, Ukrajnába kíván utazni közellátással kapcsolatos munkára, tudnia kell, hogy az ilyen, a munkás és paraszt számára közelálló és hozzáférhető segítőirodában vagy közreműködési bizottságban tanácsot, útmutatást kaphat, hogy ott megkönnyítik neki az érintkezést a katonai intézményekkel stb.

Az ilyen irodák elé külön feladatul kell kitűzni azt, hogy működjenek közre a *Vörös Hadsereg ellátásában*. Nagyon erősen megnövelhetjük hadseregünket, ha megjavítjuk fegyverrel, ruházattal stb. való ellátását. A lakosságnál még sok, elrejtett, vagy fel nem használt fegyver akad a hadsereg számára. A hadsereg számára szükséges különféle anyagokból még nagyon sok tartalék van a gyárakban, csak sürgősen fel kell kutatni ezeket a készleteket és el kell küldeni a hadseregnek. Magának a lakosságnak sürgős, széleskörű, hathatós segítséget kell nyujtania a hadsereg ellátásával foglalkozó katonai intézményeknek. Ennek a feladatnak a végrehajtásához minden erővel hozzá kell fognunk."

Katonai feladatainkkal kapcsolatban hadd térjek ki néhány különböző időszakra. Első katonai feladatunkat, amely előttünk áll, ugyanazzal az irreguláris partizánfelkeléssel oldottuk meg, amellyel ma Ukrajnában az ottani elvtársak megoldják. Ott nem is annyira háború van, mint inkább partizánmozgalom és spontán felkelés. Ez olyan gyors előretörésre és olyan nagy zűrzavarra vezet, hogy az élelmiszertartalékok felhasználása mérhetetlenül nehéz feladat. Ott nincs semmiféle régi apparátus. Még

olyan sem, mint amilyen hatalmunk Szmolnij-időszakából maradt ránk örökül — ez igen rossz apparátus volt, s inkább ellenünk dolgozott, mint nekünk. De miért nincs Ukrajnában ilyen apparátus? Azért, mert Ukrajna a partizánmozgalom és a spontán felkelések időszakáról nem tért át a reguláris hadseregre, amely minden osztály megszilárdult hatalmának, s így a proletariátus megszilárdult hatalmának is jellemző sajátossága. Mi több hónapig tartó hihetetlen nehézségek után teremtettük meg a reguláris hadsereget.

Az ellátás kérdésében nálunk külön intézmények jöttek létre. Mi az ellátást úgy szerveztük meg, hogy bizonyos mértékig felhasználtuk a szakembereket, pártellenőrzés alá helyeztük őket, s most mindenütt vannak katonai intézményeink, amelyek az ellátást intézik. Amikor a végső erőfeszítés pillanata elérkezik, azt mondjuk: nem térünk vissza a régi tervszerűtlenséghez, túlságosan sokat szenvedtünk tőle, hangoztatjuk, hogy a meglevő szervezett intézményekbe, a Vörös Hadsereg ellátását szolgáló reguláris intézményekbe a munkásosztályhoz tartozóknak kell bekerülniök. A munkásosztály zöme megteheti ezt. Önök tudják, milyen sok a zűrzavar a javak tekintetében, a javak felkutatása, elszállítása stb. körül. Itt feltétlenül segítséget kell nyujtani a Vörös Hadsereg ellátása terén. Katonai szakemberek azt mondják nekünk, hogy ügyünk akkor fog sikerrel járni, ha nagyszámú katonát mozgósítunk, akik a Keleti Fronton azonnal és véglegesen megoldják a dolgot. Ezt az ügyet leginkább a hiányos ellátás akadályozza. Abban a pusztulásban, amelyet az imperialista háború és a polgárháború hagyott ránk, ez nem is csoda. Ez azonban az új helyzet, az új feladatok tanulmányozását és megértését követeli tőlünk. Még nem tettünk meg mindent azzal, hogy egy évvel ezelőtt reguláris intézményekre tértünk át: ezeket a reguláris intézményeket a munkásosztály tömegmozgalmával, tömegerejével is segíteni kell. Itt hozzávetőlegesen meg van jelölve az az út, amelyen haladva a szakszervezetek ezt megtehetik. Ezt csak a szakszervezetek tehetik meg, mert ezek állnak legközelebb a termeléshez és mert ezek vezetik a munkások millióinak legnagyobb tömegeit. Ez a feladat azt követeli,

hogy néhány hónapra változtassuk meg a munka ütemét és jellegét. Így néhány hónap alatt biztosíthatjuk magunknak a teljes győzelmet.

„6. A szakszervezetek útján meg kell szervezni a nemgabonatermelő kormányzóságok parasztságának, különösen parasztifjúságának széleskörű bevonását a Vörös Hadsereg soraiba, továbbá a Donvidéken és Ukrajnában megalakítandó élelmezési osztagokba és élelmezési hadseregbe.

Ezt a tevékenységet sokszorosan ki lehet és ki kell szélesíteni; ez egyidejűleg a fővárosok és a nem-gabonatermelő kormányzóságok éhező lakosságának megsegítését és a Vörös Hadsereg megerősítését szolgálja."

Már beszéltem arról, hogyan kapcsolódtak nálunk egybe az élelmezési feladatok a katonai feladatokkal, s önök nagyon jól megértik, hogy feltétlenül egybe is kell kapcsolnunk ezeket a feladatokat. Egyik feladatot sem oldhatjuk meg a másik feladat megoldása nélkül.

„7. A mensevikek és eszerek tekintetében a párt vonala a mostani helyzetben a következő: börtönbe mindazokkal, akik tudatosan vagy nem-tudatosan Kolcsakot segítik. A dolgozók köztársaságában nem tűrünk meg olyan embereket, akik Kolcsak elleni harcunkban nem segítenek nekünk tettekkel. Az eszerek és mensevikek között azonban vannak olyanok is, akik hajlandók ilyen segítséget nyujtani. Ezeket az embereket bátorítani kell azzal, hogy gyakorlati munkát adunk nekik, főleg a hátországban, a Vörös Hadsereg technikai támogatása terén, de szigorúan ellenőriznünk kell ezt a munkát . . ."

Itt meg kell mondanunk, hogy az utóbbi időben rendkívül nehéz és kellemetlen megpróbáltatásokon kellett keresztülmennünk. Önök tudják, hogy a mensevikek és eszerek vezető csoportjainak álláspontja a következő volt: „Minden körülmények között parlamenti úton akarunk haladni és egyformán elítéljük mind a bolsevikokat, mind a kolcsakistákat." Bocsánat — voltunk kénytelenek erre válaszolni —, most kisebb gondunk is nagyobb a parlamentnél. Most torkon ragadtak minket és mi az utolsó és döntő csatát vívjuk. Nem fogunk önökkel tréfálni. Ha ilyen sztrájkokat szerveznek, súlyos bűncselekményt

követnek el a munkásosztály ellen. Nekünk minden sztrájk ezer meg ezer vöröskatona életébe kerül. Mi ezt a helyszínen látjuk. Ha Tulában leállítják a fegyvergyártást, az azt jelenti, hogy ezer meg ezer parasztot és munkást pusztítanak el; ha megfosztanak bennünket néhány tulai gyártól, az azt jelenti, hogy többezer munkáséletet rabolnak el. Mi azt mondjuk: harcolunk, megfeszítjük minden erőnket, mert ezt a háborút az egyetlen igazságos és jogos háborúnak tartjuk. Itthon és az egész világon lángra lobbantottuk a szocializmus tüzét. Kíméletlenül fogunk harcolni mindazok ellen, akik a legkisebb mértékben is akadályozzák ezt a harcunkat. Ki nincs velünk, az ellenünk van. S ha vannak emberek — márpedig tudjuk, hogy a mensevikek között vannak ilyenek —, akik, mivel nem tudták vagy nem akarták megérteni az Oroszországban végbement eseményeket, még nem győződtek meg arról, hogy ha Oroszországban ezek a „gonosz" bolsevikok ilyen forradalmat hajtottak végre, úgy Németországban a forradalom még hasonlíthatatlanul nagyobb kínok között születik. Mi az ottani demokratikus köztársaság? Mi a németországi szabadság? — A proletariátus igazi vezérei: Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg és sok más meggyilkolásának szabadsága. A scheidemannisták ezzel késleltetik vereségüket. Világos, hogy kormányozni nem tudnak. November 9-e óta, öt hónapja van már szabadság a német köztársaságban. Ez alatt az idő alatt vagy a scheidemannisták, vagy cinkosaik voltak a hatalom képviselői. De önök tudják, hogy náluk egyre erősebben forr a gyűlölködés. Ez a példa mutatja, hogy két lehetőség van: vagy a burzsoázia diktatúrája, vagy a proletariátus diktatúrája; hogy mennyire nincs itt középút, az látható abból, amit például ma a „Frankfurter Zeitung"[45] c. lapban olvashatunk. A lap azt írja: Magyarország példája bizonyítja, hogy a szocializmus felé kell haladnunk. Magyarország bebizonyította, hogy a burzsoázia önként átadja a hatalmat a Tanácsoknak, mert tudja, hogy az ország olyan kétségbeejtő helyzetben van, hogy senki sem mentheti meg, senki sem vezetheti a népet a menekvés ilyen nehéz útján, csak a Tanácsok. S azoknak az embereknek, akik a régi és az új között ingadozva azt mondják: bár elvileg nem ismerjük

el a proletariátus diktatúráját, mégis készek vagyunk segíteni a Szovjethatalmat, anélkül hogy lemondanánk meggyőződésünkről, mert megértjük, hogy amikor a háború tombol, nem okoskodni kell, hanem harcolni — az ilyen embereknek azt válaszoljuk: ha önök politikával akarnak foglalkozni, és politikán azt értik, hogy a kimerült, elcsigázott tömegek előtt szabadon bírálják a Szovjethatalmat, anélkül hogy észrevennék, hogy ezzel Kolcsakot segítik, akkor azt mondjuk: könyörtelenül fogunk harcolni az ilyen emberek ellen. Ezt a vonalat nem könnyű egycsapásra elsajátítani és megvalósítani. Velük szemben nem követhetünk egy vonalat. Mi azt mondjuk: ha folytatni óhajtják politikájukat, helyet biztosítunk önöknek a börtönben, vagy más országokban, amelyek kezdik önöket befogadni. Az ilyen országokat megajándékozzuk néhány száz mensevikkel. Vagypedig hajlandók végülis azt mondani: segítséget nyujtunk a Szovjethatalomnak, mert különben néhány éven át kell majd még óriási bajokkal küzködnünk, s végül mégiscsak a Szovjethatalom győz. Az ilyen embereket mindenképpen segíteni kell és gyakorlati munkával kell őket megbízni. Ezt a politikát nem lehet olyan könnyen és azonnal meghatározni, mint azt a politikát, amely egy irányban halad, de meggyőződésem, hogy minden munkás, aki a gyakorlatban látta, mit jelent egy súlyos háború, mit jelent a Vörös Hadsereg ellátása, mit jelentenek a bestialitások, amelyek a fronton minden vöröskatonára várnak — minden munkás kitűnően megérti a politikának ezeket a tanulságait. Ezért azzal a kéréssel fordulok önökhöz, hogy fogadják el ezeket a irányelveket és hogy a szakszervezetek vessék latba minden erejüket minél erélyesebb és minél gyorsabb megvalósításuk érdekében.

2

VÁLASZ A TULAI SZTRÁJKKAL KAPCSOLATBAN FELTETT KÉRDÉSRE

Tulát illetően nem rendelkezem konkrét anyaggal, és így nem beszélhetek erről olyan mérvadóan, mint az előttem szóló elvtársak. De ismerem a „Vszegda Vperjod!" c. lap politikai arculatát. Ez nem más, mint sztrájkokra való bujtogatás. Ez elnéző magatartás ellenségeinkkel — a mensevikekkel szemben, akik sztrájkra bujtogatnak. Valaki feltette nekem a kérdést: be van ez bizonyítva? Azt válaszolom, hogy ha ügyvéd, prókátor vagy parlamenti ember volnék, akkor kötelességem lenne ezt bebizonyítani. Én sem ez, sem az, sem pedig amaz nem vagyok, s ezért nem állok oda bizonyítgatni, és nincs is erre szükség. Tegyük fel, hogy a mensevikek Központi Bizottsága jobb, mint azok a mensevikek, akiket Tulában tetten értek a bujtogatáson — sőt nem is kételkedem abban, hogy a mensevik bizottság belső tagjainak egy része jobb —, de vajjon a politikai harcban, amikor a fehérgárdisták torkuknak esnek, meg lehet-e ezt különböztetni? vajjon van-e nekünk erre időnk? Ami tény, az tény. Mondjuk, nem arról van szó, hogy elnézők voltak a jobboldali mensevikek irányában, de gyengék voltak velük szemben. Mit kell itt sokat magyarázni? A jobboldali mensevikek a sztrájk mellett agitálnak, Martov vagy mások elítélik ezeket a jobboldaliakat lapjukban. Nos, milyen tanulságot vonhatunk le ebből? Kapunk egy írást, amelyben az áll: én szintén elítélem, de... (Közbeszólás: „Hát mit tegyünk?") Ugyanazt, amit a bolsevik párt — nem szavakkal kell állást foglalni, hanem tettekkel. Vagy talán a külföldi agitáció nem használja ki valamennyi itteni mensevik magatartását, talán a

Berni Konferencia nem támogatta az imperialistákat, amikor azt mondták, hogy a bolsevikok — bitorlók? Mi azt mondjuk: önök akkor helyezkedtek ilyen álláspontra, amikor Kolcsak bandái támadásba mentek át, aminek következtében ezer meg ezer vöröskatona pusztult el egy olyan országban, amelyet az egész világ imperialistái szorongatnak. Meglehet, hogy két év mulva, akkor, amikor legyőzzük Kolcsakot, utána nézünk ennek a dolognak, de nem most. Most harcolni kell, hogy néhány hónap alatt legyőzzük az ellenséget, amely — önök tudják, milyen sorsot szán a munkásoknak. Önök tudják ezt az ivascsenkovói példából[46], és önök tudják, mit művel Kolcsak.

3

ZÁRSZÓ AZ ELŐADÓI BESZÉDHEZ

Elvtársak! Az egyik szónok, akit az ellenzék szónokának neveztek, határozati javaslatban azt követelte, hogy vegyük elő Alkotmányunkat. Amikor ezt hallottam, arra gondoltam: nem tévesztette-e össze a szónok a mi Alkotmányunkat a Scheidemann-féle alkotmánnyal? Scheidemannéknál és valamennyi demokratikus köztársaságban mindenféle szabadságot ígértek minden állampolgárnak. A burzsoá köztársaságok ezt mindenkinek igen hosszú időn át ígérgették. Önök tudják, hogy mire mentek ezek a burzsoá köztársaságok, és hogy most világméretekben kátyúba jutottak. A munkások óriási többsége a kommunisták pártján van, sőt világszerte megszületett a „szovjetista" szó, amely Oroszországban ismeretlen, és elmondhatjuk, hogy bármelyik országba is menjünk, csak ki kell ejtenünk a „szovjetista" szót, és mindenki megért minket, követ bennünket. Az Alkotmány 23. pontja kimondja:

„Az OSzFSzK, melyet a munkásosztálynak mint egésznek érdekei vezetnek, egyes személyeket és egyes csoportokat megfoszt azoktól a jogoktól, amelyeket arra használnak fel, hogy ártsanak a szocialista forradalom érdekeinek."

Mi nem ígértünk jobbra-balra szabadságot, ellenkezőleg, nyiltan megmondtuk az Alkotmányban — amelyet lefordítottak minden nyelvre: németre is, angolra is, olaszra is, franciára is —, nyiltan kijelentettük, hogy meg fogunk fosztani a szabadságtól bizonyos szocialistákat, ha azt arra használják fel, hogy ártsanak a szocialista forradalom érdekeinek, ha ez a szabadság a kapitalis-

ták szabadságát leplezi. Ezért a hivatkozás erre az Alkotmányra formailag is helytelen volt. Mi nyiltan kijelentettük, hogy az átmeneti időben, a tomboló harc idején, nemcsak hogy nem ígérünk jobbra-balra szabadságot, hanem előre megmondjuk, hogy meg fogjuk fosztani a jogoktól azokat az állampolgárokat, akik útjába állanak a szocialista forradalomnak. És ki fog ebben a kérdésben dönteni? — Dönteni a proletariátus fog.

Itt arra törekedtek, hogy a dolgot a parlamenti harc síkjára tereljék. Én mindig azt mondtam: nagyszerű dolog a parlamentarizmus, csakhogy most nem parlamentáris idők járnak. Lozovszkij elvtárs, hallva a kormány kijelentését, hogy a helyzet nehéz, azt mondja: a lakosságnak most kell előállania egy csomó követeléssel. Így jártak el a parlamenti emberek mind a „régi jó időkben", de most ez nem időszerű. Tudom, hogy nálunk igen-igen sok a hiányosság, tudom, hogy Magyarországon a Tanácshatalom jobb lesz, mint nálunk. De amikor mozgósítás idején azt mondják nekünk, hogy ezt meg azt javasoljuk és gyerünk alkudozni — én azt felelem, hogy a régi parlamenti módszernek ez az alkalmazása rossz dolog, hogy az öntudatos munkások már félredobták. Nem erről van szó.

Mi fő irányvonalunkat a következőképpen határoztuk meg: osztályharc a kulákokkal, a gazdag elemekkel, akik ellenünk vannak. Amikor ez már biztosítva van, azt mondjuk: most a középparaszt tekintetében arra kell törekednünk, hogy helyesebb irányt kövessünk. Ez igen nehéz dolog. Önöknek a nagy veszély percében segíteniök kell a Szovjethatalmat és olyannak kell venniök, amilyen. Mi ezekben a hónapokban nem fogunk megváltozni. Itt nincs és nem is lehet semmiféle középút. Ha valaki mesterkélt parlamenti módszerekkel igyekszik elővarázsolni ezt a középutat, az annyit jelent, hogy csuszamlós talajra lép. Amikor a szónok kijelentette, hogy a parasztság egészében ellenünk van — ez egyike volt azoknak a „kis" túlzásoknak, amelyek a gyakorlatban a baloldali eszereket és a mensevikeket izgalomba hozzák. A legtöbb ember tudja, hogy a parasztság óriási többsége mellettünk van. A parasztság először jutott

Szovjethatalomhoz. Még a paraszttömegek egy elenyésző részére kiterjedő felkelések jelszavai is így hangzottak: „Éljen a Szovjethatalom, éljenek a bolsevikok, le a kommúniával." Mi azt mondjuk: ez ellen igen szívós harcot kell majd folytatni, mert az értelmiség szabotálni kezdett. Olyan elemeket kellett alkalmaznunk, akik között több a rossz, mint a jó. Ha az értelmiség jobb elemei elfordultak tőlünk, a rosszabbakkal kellett megelégednünk.

Romanov elvtárs egy határozatot terjesztett elő, amelyet ő maga fogadtatott el, miután társait letartóztatták. Kijelentik: „Szabadságot követelünk mindenki számára..." (Lenin felolvassa a határozatot.) A munkások azután munkába álltak, de nekünk ez néhányezer elveszett munkanapba, a Keleti Fronton pedig néhányezer vöröskatona, munkás és paraszt életébe került.

Én józanul és határozottan teszem fel a kérdést: mi jobb — börtönbe vetni néhány tucat vagy néhány száz bujtogatót, akár bűnösek, akár nem, akár tudatosak, akár nem, vagy elveszteni ezer meg ezer vöröskatonát és munkást? — Az előbbi jobb. És hadd vádoljanak akármilyen halálos bűnökkel és a szabadság megsértésével — én elismerem, hogy bűnös vagyok ebben, de ez a munkások érdekeit szolgálja. Amikor olyan időt élünk, hogy a nép ki van merülve, az öntudatos elemeknek segítségére kell lenniök abban, hogy kibírja ezt a néhány hónapot. Nem mi győztünk Ogyesszában. Nevetséges dolog azt gondolni, hogy mi győztünk. Ogyesszát azért foglaltuk vissza, mert az ő katonáik nem mentek harcba. Egy távirat van nálam az Északi Frontról, amelyben azt írják: „Küldjetek angol foglyokat a frontra." Az elvtársak itt azt mondják, hogy az angolok sírnak és kijelentik: nem megyünk vissza a hadseregbe. Mit jelent ez? — Náluk a csapatok nem mennek harcba. Tízszer olyan erősek mint mi, és nem mennek.

Ezért, amikor azt mondják nekünk: sokat ígértetek, de semmit sem teljesítettetek, mi azt válaszoljuk: a legfontosabbat teljesítettük. Megígértük, hogy megkezdjük a forradalmat, amely nemzetközivé lesz — és az meg is kezdődött, s most olyan szilárdan áll a lábán, hogy nemzet-

közi helyzetünk ragyogó —, ezt a legfontosabb ígéretünket teljesítettük és ezt az öntudatos munkások óriási többsége nyilvánvalóan megértette. Megértették, hogy most már az egész világon csak néhány hónap választ el minket a kapitalisták fölötti győzelemtől. De mit tegyünk ebben a néhány hónapban, ha bizonyos elemek elfáradtak: játsszunk velük és bujtogassuk őket, vagy ellenkezőleg, segítsünk a fáradtaknak, hogy kitartsanak még néhány hónapig, amelyek eldöntik az egész háborút. Önök látják, hogy délen még néhány hónap sem kell és teljesen végzünk s felszabadítjuk a hadsereget kelet számára, minthogy az antant hatalmak — az angolok is, a franciák is, az amerikaiak is — kudarcot vallottak; ez tény. Ogyesszában 10 000 főnyi katonaságuk és flottájuk volt — így állt a dolog. Nem parlamentarizmusról és nem engedményekről van itt szó — ezt mi nem ígérjük és nem vállaljuk —, hanem arról van szó, hogy amikor a nép belefáradt a háborúba, amikor az éhség vasmarokkal fojtogat — mi az öntudatos proletariátus, a munkásság öntudatos részének a feladata? Megengedhetjük-e, hogy a fáradtságot játsszák ki ellenünk? — márpedig ezt kezdik csinálni. Ha mi azt mondjuk: be kell szüntetni a háborút — az öntudatlan tömegek erre fognak szavazni, a tudatosak pedig azt mondják: be lehet fejezni néhány hónap alatt. Bátorítani, támogatni kell a fáradtakat, magunkkal kell őket ragadni. Az elvtársak maguk is látják, hogy egy öntudatos munkás egész sereg fáradtat ragad magával. Mi ezt mondjuk és ezt követeljük. A proletárdiktatúra lényege éppen az, hogy egy osztály magával ragad egy másikat, mert szervezettebb, egybeforrottabb, tudatosabb. Az öntudatlanok lépre mennek és a fáradtság következtében készek mindenre, ezzel szemben a dolgozók öntudatos része azt mondja: ki kell tartani, mert néhány hónap múlva győzünk az egész világon. Így állunk ezzel a kérdéssel. Én úgy gondolom, hogy a parlamenti vitáknak nem jött el az ideje: vállalni kell még egy újabb erőfeszítést hogy ezekben a hónapokban győzzünk, mégpedig ezúttal véglegesen.

ELŐSZÓ HENRI GUILBEAUX: „SZOCIALIZMUS ÉS SZINDIKALIZMUS FRANCIAORSZÁGBAN A HÁBORÚ IDEJÉN" CÍMŰ BROSÚRÁJÁHOZ

Guilbeaux elvtárs brosúrája rendkívül időszerű. Az egyes országok háborúalatti szocialista és szakszervezeti mozgalmának történetét meg kell írni valamennyi ország számára. Ennek a mozgalomnak a története napnál világosabban mutatja, hogy a munkásosztály lassan, de biztosan balra fordul, a forradalmi gondolkodás és a forradalmi tett felé tesz lépéseket. Ez a történet egyrészt felfedi a III., Kommunista Internacionále mélyrenyúló gyökereit és annak előkészítését, ami minden egyes nemzeten belül az illető nemzet történelmi sajátosságainak megfelelő sajátszerű vonásokat mutat. A III. Internacionále mélyrenyúló gyökereit ismerni kell, hogy megérthessük elkerülhetetlenségét — és az utak különbözőségét, amelyek az egyes nemzetek szocialista pártjait hozzá elvezetik.

Másrészt, a háborúalatti szocialista és szakszervezeti mozgalom története megmutatja nekünk, hogy a polgári demokrácia és a polgári parlamentarizmus csődje elkezdődött, a polgári demokráciától a szovjet vagy proletár demokrácia felé való fordulat elkezdődött. Ezt a hatalmas világtörténelmi átalakulást igen-igen sok szocialista még sehogy sem tudja megérteni, mert béklyóba verte őket a megszokottság, a nyárspolgári behódolás annak, ami van és ami tegnap volt, a kispolgári elvakultság, ami nem engedi, hogy meglássák azt, amit a pusztuló kapitalizmus története során világszerte szül.

Guilbeaux elvtárs magára vállalta azt a feladatot, hogy megírja a háborúalatti francia szocialista és szakszervezeti mozgalom rövid történetét. A tények világos és szabatos felsorolása szemléltetően tárja az olvasó elé

a szocialista mozgalom történetében bekövetkezett nagy fordulat, döntő átalakulás kezdetét. Biztosak lehetünk abban, hogy *Guilbeaux* brosúrája nemcsak hogy a legszélesebb körben fog elterjedni az öntudatos munkások között, hanem hogy ezt a brosúrát más országok háború-alatti szocialista mozgalmának és munkásmozgalmának történetével foglalkozó számos más hasonló brosúra fogja követni.

N. Lenin

Moszkva, 1919. IV. 13.

Megjelent 1919-ben, francia nyelven.
Orosz nyelven először
1920-ban jelent meg.

BESZÉD AZ ELSŐ MOSZKVAI SZOVJET-PARANCSNOKI TANFOLYAMON, 1919 ÁPRILIS 15-ÉN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin emlékeztet egy német tábornok szavaira, aki azt mondta, hogy ha a katonák tudnák, miért hadakoznak, akkor nem volna háború. Most más a helyzet. A Vörös Hadsereg elé nagy, meghatározott feladatokat tűztek — a munkásosztály felszabadítását. A mi munkás-paraszt Vörös Hadseregünk napról napra nő és erősödik. Ez az erősödés annak köszönhető, hogy a munkások és parasztok mélységesen tudatában vannak céljaiknak, és bár most a Keleti Fronton több kudarc ért minket, mindenesetre meg kell állítanunk és szét kell zúznunk Kolcsakot, és szét is fogjuk zúzni. Krasznov bandái nemegyszer hozták nehéz helyzetbe Szovjet-Oroszországot, s ezeket a bandákat az egész burzsoá világ támogatása ellenére mégis szétvertük és hamarosan végleg meg fogjuk semmisíteni. Ezt csak a munkások és parasztok tudatos magatartása következtében érhettük el. Önöknek a kerületi bizottságtól kapott vörös zászlót kemény léptekkel és magabiztosan kell előre vinniök. Nap nap után kapunk hírt arról, hogy hol itt, hol ott emelik magasra a felszabadulás vörös zászlaját. Szemük előtt alakult meg a Magyar Tanácsköztársaság, a Bajor Tanácsköztársaság, a Harmadik, Kommunista Internacionále, és mihamar tanui lesznek a Föderatív Szovjet Világköztársaság megalakulásának.

Éljen a Föderatív Szovjet Világköztársaság!

Éljen a Vörös Hadsereg!

Éljenek a vörös parancsnokok! (Viharos taps.)

„Pravda", 83. sz.
1919 április 17.

A HARMADIK INTERNACIONÁLE ÉS HELYE A TÖRTÉNELEMBEN

Az „antant" országainak imperialistái ostromzár alá vették Oroszországot és arra törekszenek, hogy a Szovjet Köztársaságot mint ragályfészket elvágják a kapitalista világtól. Ezek az emberek, akik intézményeik „demokratizmusával" kérkednek, annyira elvakultak a Szovjet Köztársaság iránti gyűlöletükben, hogy nem veszik észre, mennyire nevetségessé teszik magukat. Gondoljuk csak el: az előrehaladott, a legcivilizáltabb és „legdemokratikusabb" országok, amelyek állig fel vannak fegyverkezve és katonai tekintetben osztatlanul uralkodnak az egész földkerekségen, félnek mint a tűztől attól a *szellemi* ragálytól, amely egy tönkretett, éhező, elmaradott, sőt, az ő állításuk szerint, félvad országból jön!

Már maga ez az ellentmondás felnyitja minden ország dolgozó tömegeinek a szemét és segít leleplezni az imperialista Clemenceau, Lloyd George, Wilson és kormányaik képmutatását.

De nemcsak az segít nekünk, hogy a kapitalistákat a Szovjetek iránti gyűlölet elvakítja, hanem az is, hogy marakodnak egymással és ezért gáncsot vetnek egymásnak. Valósággal összeesküdtek agyonhallgatásunkra, mert mindennél jobban félnek a Szovjet Köztársaságról szóló igaz hírek elterjedésétől, különösen a Szovjet Köztársaság hivatalos okmányainak elterjedésétől. A francia burzsoázia vezető lapja, a „Temps" („Az Idő"), mégis leközölt egy hírt a III., Kommunista Internacionále Moszkvában történt megalapításáról.

Mi ezért a francia burzsoázia vezető lapjának, a francia sovinizmus és imperializmus e vezérorgánumának, leg-

tiszteletteljesebb köszönetünket nyilvánítjuk. Elismerésünk jeléül hajlandók vagyunk a „Temps"-hoz ünnepélyes hálairatot intézni azért, hogy olyan sikeresen és ügyesen segít nekünk.

Abból, hogy a „Temps" a mi szikratáviratunk alapján hogyan szerkesztette meg a hírt, teljesen tisztán láthatók azok az indítóokok, amelyek a pénzeszsáknak ezt a lapját vezérlik. Wilsont akarta bosszantani, szúrni akart rajta egyet: lám — úgymond —, ilyenek azok, akikkel ön tárgyalni hajlandó! A pénzeszsák megrendelésére író bölcsek nem veszik észre, hogy amikor Wilsont a bolsevikokkal ijesztgetik, ez a dolgozó tömegek szemében reklámmá válik a bolsevikok javára. Mégegyszer: legtiszteletteljesebb köszönetünk a francia milliomosok lapjának!

A III. Internacionále megalapítása olyan világhelyzetben ment végbe, hogy az „antant" imperialistáinak vagy a kapitalizmus lakájainak — amilyenek a Scheidemannok Németországban, a Rennerek Ausztriában — semmiféle tilalma, semmiféle kicsinyes és szánalmas mesterkedése sem tudja megakadályozni, hogy az egész világ munkásosztályában el ne terjedjen és rokonszenvet ne ébresszen ennek az Internacionálénak a híre. Ezt a helyzetet a mindenütt nem is napról napra, hanem óráról órára szemmelláthatóan érlelődő proletárforradalom hozta létre. Ezt a helyzetet a dolgozó tömegek közötti *szovjet* mozgalom hozta létre, amely már olyan erőre kapott, hogy valóban *nemzetközivé* vált.

Az I. Internacionále (1864—1872) lerakta a munkások nemzetközi szervezetének alapját a tőke elleni forradalmi támadásuk előkészítése céljából. A II. Internacionále (1889—1914) olyan proletármozgalom nemzetközi szervezete volt, amely *szélességben* növekedett, ami nem ment a forradalmi színvonal ideiglenes süllyedése, az opportunizmus ideiglenes megerősödése nélkül, amely opportunizmus végülis ennek az Internacionálénak szégyenletes csődjére vezetett.

A III. Internacionále ténylegesen 1918-ban jött létre, amikor az opportunizmus és a szociálsovinizmus ellen sok éven át, de különösen a háború alatt vívott harc több nemzetnél kommunista pártok megalakítására vezetett.

Formálisan a III. Internacionále első kongresszusán, 1919 márciusában, Moszkvában, alakult meg. S ennek az Internacionálénak legjellemzőbb vonása, hivatása: hogy valóra váltsa, átvigye az életbe a marxizmus tanításait és megvalósítsa a szocializmus és a munkásmozgalom évszázados eszményeit, — a III. Internacionálénak ez a legjellemzőbb vonása azonnal megnyilvánult abban, hogy az új, a harmadik „Nemzetközi Munkásszövetség" bizonyos mértékben *már most kezd egyet jelenteni a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségével.*

Az I. Internacionále lerakta a szocializmusért vívott nemzetközi proletárharc alapját.

A II. Internacionále korszaka előkészítette a talajt a mozgalom széles, tömegméretekben való elterjedésére számos országban.

A III. Internacionále magáévá tette a II. Internacionále munkájának eredményeit, megtisztította az opportunista, szociálsoviniszta, polgári és kispolgári salaktól és *megkezdte* a proletárdiktatúra *megvalósítását.*

A világ legforradalmibb mozgalmát, a proletariátusnak a tőkés iga megdöntésére irányuló mozgalmát vezető pártok nemzetközi szövetségének ma már eddig példátlanul álló szilárd bázisa van: néhány Szovjet Köztársaság, amelyek nemzetközi méretekben viszik át az életbe a proletariátus diktatúráját, a proletariátusnak a kapitalizmuson aratott győzelmét.

A III., Kommunista Internacionále világtörténelmi jelentősége abban rejlik, hogy megkezdte valóra váltani Marx óriási jelentőségű jelszavát, azt a jelszót, amely a szocializmus és a munkásmozgalom évszázados fejlődését összegezi, azt a jelszót, amelyet ez a fogalom fejez ki: proletárdiktatúra.

Ez a lángeszű előrelátás, ez a lángeszű elmélet valósággá válik.

Ez a latin szó most már le van fordítva a mai Európa minden nemzetének nyelvére, sőt: a világ minden nyelvére.

A világtörténelemben új korszak kezdődött.

Az emberiség lerázza magáról a rabság utolsó formáját: a kapitalista, vagyis a bérrabszolgaságot.

Az emberiség, a rabságtól megszabadulva, először tér át az igazi szabadságra.

Hogyan történhetett az, hogy az első ország, amely a proletárdiktatúrát megvalósította, amely Szovjet Köztársaságot szervezett, az egyik legelmaradottabb európai ország volt? Aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy éppen az az ellentmondás, amely Oroszország elmaradottsága és a polgári demokrácián át a demokratizmus legmagasabb formájára, a szovjet vagy proletár demokráciára való „ugrása" között fennáll, hogy éppen ez az ellentmondás volt az egyik ok (azonkívül, hogy a szocializmus vezéreinek többsége opportunista szokások és nyárspolgári előítéletek rabja), amely különösen megnehezítette, illetve meglassította Nyugaton a Szovjetek szerepének megértését.

A munkástömegek az egész világon ösztönösen felfogták a Szovjeteknek mint a proletariátus harci fegyverének és a proletárállam formájának jelentőségét. Az opportunizmus által megrontott „vezérek" azonban továbbra is a polgári demokráciát bálványozták és bálványozzák, és azt mondják, hogy az „demokrácia" általában.

Van-e valami csodálatos abban, hogy a proletárdiktatúra megvalósítása mindenekelőtt „ellentmondást" mutat Oroszország elmaradottsága és a polgári demokrácia „*átugrása*" között? Az volna csodálatos, ha a demokrácia *új* formájának megvalósulását a történelem az ellentmondások egész sora *nélkül* ajándékozta volna nekünk.

Ha bármely marxistának, sőt akárkinek, aki ismeri általában a jelenkori tudományt, feladnók a kérdést: „Valószínű-e a különböző kapitalista országok egyenletes vagy harmonikusan arányos áttérése a proletárdiktatúrára?" — kétségtelenül tagadólag felelne erre a kérdésre. A kapitalizmus világában sohasem volt és nem is lehetett sem egyenletesség, sem harmónia, sem arányosság. Mindegyik ország a kapitalizmus és a munkásmozgalom sajátosságainak hol az egyik, hol a másik oldalát, vagy vonását, vagy csoportját fejlesztette ki különösen szembetűnően. A fejlődés folyamata egyenlőtlenül ment végbe.

Amikor Franciaország végrehajtotta nagy polgári

forradalmát és ezzel történelmileg új életre ébresztette az egész európai kontinenst, az ellenforradalmi koalíció élére Anglia került, holott ugyanakkor kapitalista szempontból sokkal fejlettebb volt, mint Franciaország. E kor angol munkásmozgalma pedig sok mindent zseniálisan előre megsejt a jövendő marxizmusából.

Amikor Anglia az első nagyarányú, valóban tömegméretű, politikailag kialakult proletárforradalmi mozgalmat, a chartizmust adta a világnak, az európai kontinensen a legtöbb esetben gyenge polgári forradalmak mentek végbe, Franciaországban viszont kitört az első nagy polgárháború a proletariátus és a burzsoázia között. A burzsoázia a proletariátus különböző nemzeti osztagait egyenként, a különböző országokban különbözőképpen verte széjjel.

Anglia mintaképe volt az olyan országnak, amelyben — Engels szavai szerint — a burzsoázia, az elpolgáriasodott arisztokrácia mellett, létrehozta a proletariátus leginkább elpolgáriasodott felső rétegét[47]. Ez az előrehaladott kapitalista ország néhány évtizeden át a proletariátus forradalmi harca szempontjából elmaradottnak bizonyult. Franciaország mintha kimerítette volna a proletariátus erőit a munkásosztálynak a burzsoázia elleni két hősies, világtörténelmi szempontból rendkívül sokat jelentő felkelésében, 1848-ban és 1871-ben. A munkásmozgalom Internacionáléjában a vezetőszerep ezután, a XIX. század 70-es éveitől kezdve, Németország kezébe ment át, amely pedig akkor gazdaságilag mind Anglia, mind Franciaország mögött állott. Amikor pedig Németország gazdaságilag mind a két országot maga mögött hagyta, azaz a XX. század második évtizedében, az egész világnak mintául szolgáló németországi marxista munkáspárt élére, Scheidemanntól és Noskétól Davidig és Legienig a cégéres gazfickók, a legmocskosabb kapitalista bérencek csürhéje, a munkások soraiból származó, de a monarchia és az ellenforradalmi burzsoázia szolgálatában álló, legocsmányabb hóhérok csoportja került.

A világtörténelem feltartóztathatatlanul halad a proletárdiktatúra felé, de korántsem síma, egyszerű, nyílegyenes utakon.

Amikor Karl Kautsky még marxista volt, nem pedig a marxizmusnak az a renegátja, amivé lett, mint a Scheidemannokkal való egységnek és a polgári demokráciának harcosa a szovjet vagy proletár demokráciával szemben, a XX. század legelején cikket írt „A szlávok és a forradalom" címmel. Ebben a cikkben kifejtette azokat a történelmi feltételeket, amelyek alapján kirajzolódott annak lehetősége, hogy a vezetőszerep a nemzetközi forradalmi mozgalomban a szlávok kezébe megy át.

Így is történt. Egyidőre — magától értetődően csak rövid időre — a vezetőszerep a forradalmi proletár Internacionáléban az oroszok kezébe ment át, mint ahogy a XIX. század különböző időszakaiban az angolok, majd a franciák, majd a németek kezében volt.

Már többízben volt alkalmam beszélni arról, hogy a fejlett országokhoz viszonyítva az oroszoknak könnyebb volt a nagy proletárforradalmat *megkezdeniök*, de nehezebb lesz *folytatniok* és végleges győzelemre vinniök a szocialista társadalom teljes megszervezésének értelmében.

Nekünk könnyebb volt megkezdenünk, először, azért, mert a cári monarchiának — a XX. század Európája szempontjából — rendkívül nagy politikai elmaradottsága a tömegek forradalmi nyomásának rendkívül nagy erejét váltotta ki. Másodszor, Oroszország elmaradottsága sajátságos módon egybeolvasztotta a burzsoázia ellen irányuló proletárforradalmat a földbirtokosok ellen irányuló parasztforradalommal. Mi ezzel kezdtük 1917 Októberében és nem győztünk volna akkor olyan könnyen, ha nem ezzel kezdtük volna. Marx, Poroszországról beszélve, már 1856-ban rámutatott a proletárforradalom és a parasztháború sajátságos egybekapcsolódásának lehetőségére[48]. A bolsevikok 1905 elejétől kezdve síkraszálltak a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának eszméjéért. Harmadszor, az 1905-ös forradalom rendkívül sokat tett a munkások és parasztok tömegeinek politikai iskolázása érdekében, abban az értelemben, hogy élcsapatuk megismerkedett a nyugati szocializmus „legújabb vívmányaival", s ugyanúgy a tömegek forradalmi *cselekvése* értelmében. Olyan „főpróba" nélkül, mint amilyen

1905 volt, az 1917-es forradalmak, a februári polgári forradalom éppúgy, mint az Októberi Proletárforradalom — lehetetlenek lettek volna. Negyedszer, Oroszország földrajzi viszonyai lehetővé tették, hogy más országoknál hosszabb ideig álljon ellent az előrehaladott kapitalista országok katonai túlerejének. Ötödször, a proletariátus és a parasztság sajátos viszonya megkönnyítette az átmenetet a polgári forradalomról a szocialista forradalomra, megkönnyítette a városi proletárok számára a falu félproletár, legszegényebb dolgozó rétegeinek befolyásolását. Hatodszor, a sztrájkharc hosszú iskolája és az európai munkás-tömegmozgalom tapasztalatai, mélyreható és gyorsan élesedő forradalmi helyzetben, megkönnyítették a proletár forradalmi szervezet olyan sajátos formájának kialakulását, mint a *Szovjetek*.

Ez a felsorolás természetesen nem teljes. Egyelőre azonban beérhetjük ennyivel.

A szovjet- vagy proletárdemokrácia Oroszországban született meg. A Párizsi Komműnhöz viszonyítva megtörtént a második világtörténelmi jelentőségű lépés. A proletár-paraszt Szovjet Köztársaság a világ első szilárd szocialista köztársaságának bizonyult. Mint *új államtípus*, már nem pusztulhat el. Most már nem áll egyedül.

Ahhoz, hogy a szocializmus építésének munkáját folytassuk, hogy azt végigvigyük, még nagyon-nagyon sokra van szükség. Kulturáltabb országok, olyan országok szovjet köztársaságainak, ahol a proletariátusnak nagyobb a súlya és befolyása, minden kilátásuk megvan arra, hogy elhagyják Oroszországot, mihelyt a proletárdiktatúra útjára lépnek.

A csődbejutott II. Internacionále most haldoklik és elevenen rothad. Ténylegesen a nemzetközi burzsoázia szekértolójának szerepét játssza. Igazi sárga Internacionále. Legkimagaslóbb szellemi vezérei, mint Kautsky, a *polgári* demokráciát dicsőítik, ezt nevezik „demokráciának" általában, vagy — ami még butább és otrombább — „tiszta demokráciának".

A polgári demokrácia idejét múlta, mint ahogy idejét múlta a II. Internacionále is, amely történelmileg szükséges, hasznos munkát végzett, amikor a munkástömegek-

nek e polgári demokrácia keretein belül való előkészítése volt napirenden.

A legdemokratikusabb polgári köztársaság sem volt soha és nem is lehetett semmi más, mint gépezet a tőke kezében a dolgozók elnyomására, mint a tőke politikai hatalmának fegyvere, a burzsoázia diktatúrája. A demokratikus polgári köztársaság a többségnek ígérte a hatalmat, ezt hirdette, de megvalósítani sohasem tudta, amíg fennállott a föld és egyéb termelési eszközök magántulajdona.

A burzsoá-demokratikus köztársaságban a „szabadság" valójában a *gazdagok* szabadsága volt. A proletárok és a dolgozó parasztok kihasználhatták ezt a szabadságot és ki is kellett használniok arra, hogy előkészítsék erőiket a tőke megdöntésére, a burzsoá demokrácia leküzdésére, de általános szabály, hogy a dolgozó tömegek a kapitalizmus alatt *ténylegesen* nem élhettek a demokráciával.

A világon először a szovjet vagy proletár demokrácia hozott létre *demokráciát* a tömegek, a dolgozók, a munkások és a kisparasztok számára.

A világon eddig még soha sem volt a lakosság *többségének* olyan államhatalma, ennek a *valódi* többségnek olyan hatalma, amilyen a Szovjethatalom.

A Szovjethatalom elnyomja a kizsákmányolók és cinkosaik „szabadságát", elveszi tőlük a kizsákmányolás „szabadságát", azt a „szabadságot", hogy az éhségen megszedjék magukat, azt a „szabadságot", hogy a tőke hatalmának visszaállításáért harcolhassanak, azt a „szabadságot", hogy más országok burzsoáziájával megegyezhessenek a saját országuk munkásai és parasztjai ellen.

Hadd védjék a Kautskyk az ilyen szabadságot. Ehhez a marxizmus renegátjának, a szocializmus renegátjának kell lenni.

A II. Internacionále szellemi vezéreinek csődje, az olyanoké, mint Hilferding és Kautsky, semmiben sem nyilvánult meg olyan világosan, mint abban, hogy teljesen képtelenek megérteni a szovjet vagy proletár demokrácia jelentőségét, annak a Párizsi Kommünhöz való viszonyát, a történelemben elfoglalt helyét, a szovjet demokráciának mint a proletárdiktatúra formájának szükségszerűségét.

A „független" (olvasd: nyárspolgári, filiszter, kispolgári) németországi szociáldemokrácia „Die Freiheit" („Szabadság") c. lapjának 74. számában, 1919 február 11-én, egy „Németország forradalmi proletariátusához" szóló felhívás jelent meg.

Ezt a felhívást a párt vezetősége és egész „nemzetgyűlési" — német „alkotmányozógyűlési" — frakciója írta alá.

Ez a felhívás azzal vádolja a Scheidemannokat, hogy meg akarják szüntetni a *Tanácsokat*, és azt ajánlja — tréfán kívül —, hogy *egyeztessék össze* a Tanácsokat az Alkotmányozó Gyűléssel, adjanak a Tanácsoknak bizonyos állami jogokat, bizonyos helyet az alkotmányban.

Kibékíteni, egyesíteni a burzsoázia diktatúráját a proletariátus diktatúrájával! Milyen egyszerű dolog ez! Micsoda zseniális nyárspolgári ötlet!

Csak az a kár, hogy az egyesült mensevikek és szociálforradalmárok, ezek a kispolgári demokraták, akik szocialistáknak képzelik magukat, már kipróbálták ezt Kerenszkij alatt Oroszországban.

Aki olvasta Marxot és nem értette meg, hogy a kapitalista társadalom minden válságos pillanatában, az osztályok minden komoly összeütközése idején vagy a burzsoázia diktatúrája, vagy a proletariátus diktatúrája lehetséges csupán, az semmit sem értett meg Marx gazdasági és politikai tanaiból.

De Hilferdingnek, Kautskynak és társaiknak az a zseniális nyárspolgári ötlete, hogy békésen össze kell egyeztetni a burzsoázia diktatúráját és a proletariátus diktatúráját, külön elemzést igényel, ha ki akarjuk meríteni azokat a gazdasági és politikai süketlenségeket, amelyeket ebben a szerfölött furcsa és komikus február 11-i kiáltványban egy halomba hordtak. Ezt félre kell tennünk egy másik cikk számára[49].

Moszkva, 1919 április 15.

Megjelent 1919 májusban.

BESZÉD A MOSZKVAI CSOMÓPONT VASUTASAINAK KONFERENCIÁJÁN, 1919 ÁPRILIS 16-ÁN

Elvtársak! Mindannyian tudjuk, hogy országunk most nehéz időket él át. Mozgósítást kellett hirdetnünk, hogy visszaverjük az ellenforradalom és a nemzetközi imperializmus utolsó rohamát. Most arra van szükség, hogy maguk a dolgozó tömegek hathatós segítséget nyujtsanak a mozgósítás sikeres végrehajtásában.

Elvtársak, önök természetesen nagyon jól tudják, milyen óriási nehézségeket gördít elénk és milyen óriási áldozatokat követel a háború, különösen most, amikor az ország közellátási nehézségekkel és a háborúval összefüggő közlekedési zavarokkal küzd. Ennek folytán most még jobban megnövekedtek azok a szenvedések, amelyek a háború következtében a dolgozó tömegekre zúdulnak.

De alapos okunk van hinni és állítani, hogy helyzetünk megjavult és hogy győztesen kerülünk ki minden nehézségből. Nem áltatjuk magunkat. Tudjuk, hogy most ellenségeink — az angol, francia és amerikai kapitalisták, akik tudvalevőleg együttműködnek az orosz tőkésekkel — az utolsó kísérleteket teszik arra, hogy megdöntsék a Szovjethatalmat. Látjuk, hogy a földbirtokosok és tőkések képviselői már régen tanácskoznak Párizsban. Látjuk, hogyan reménykednek napról napra, óráról órára egyre inkább abban, hogy a Szovjethatalom nem állja majd meg a helyét. Ugyanakkor azonban azt is látjuk, hogy még mind a mai napig, öt hónappal a Németországon aratott győzelem után sem tudták megkötni a békét. Miért? Azért, mert marakodnak egymással az inyencfalat felosztása körül — akörül, hogy kinek jusson Törökország, kinek Bulgária, hogyan fosszák ki Németországot, milyen

falat jusson Angliának, milyen Franciaországnak és Amerikának, hány milliárd hadisarcot hajtsanak be a németeken. Világos, hogy Németországon valószínűleg semmit sem fognak behajtani, mert a háború tönkretette az országot, és dolgozó tömegei egyre nagyobb és nagyobb erővel szállnak szembe a burzsoá kormány elnyomásával.

Mi, elvtársak, ennek folytán egészen határozottan és szilárdan meg vagyunk győződve arról, hogy jelenleg, Kolcsaknak a Keleti Fronton aratott győzelmével kapcsolatban, az orosz és a külföldi tőkésekben újra felpislákolt valamelyest a reménység. De ha Kolcsaknak sikerül is részleges győzelmeket aratnia, az Oroszországi Szovjet Köztársaságban nem fog sikerülni reményeiket valóra váltani.

Tudjuk, hogy az antant hatalmaknak a Németországon aratott győzelem után megmaradtak a tőkéi, megmaradt sokmilliós hadseregük, megmaradt a flottájuk is, amelynek nincs versenytársa. Mindjárt Németország veresége után teljes mértékben lehetséges volt számukra minden erőt az Oroszországi Szovjet Köztársaság meghódítására küldeni. Mindaz, amire az antant imperialisták Oroszország déli részén vállalkoztak — feketetengeri partraszállásuk, Ogyessza elfoglalása —, a Szovjethatalom ellen irányult.

És mi a helyzet most, öt hónap elmultával? Talán nem voltak katonai erőik, nem volt milliós hadseregük, nem volt flottájuk? Miért kellett hát visszavonulniok az ukrán munkások és parasztok rosszul felfegyverzett hadserege elől?

Azért, mert bomlás ment végbe saját csapataik soraiban, amiről a hozzánk eljutott hírek tanuskodnak. Ezek a hírek beigazolódtak. Nem lehet büntetlenül négy éven át háborút folytatni a tőkés profit felosztásáért. És most, miután szétzúzták Vilmost, akinek minden bűnt a nyakába varrtak, nem képesek folytatni a háborút. Mi tudjuk, hogy katonai tekintetben az antant országok hasonlíthatatlanul erősebbek lehetnének, és hogy szigorúan véve továbbra is hasonlíthatatlanul erősebbek nálunk, de azt mondjuk: elvesztették velünk szemben a háborút. Ez nem csupán a mi elképzelésünk, ez nem

csupán a mi vágyálmunk — ezt az ukrajnai események bebizonyították. Nem viselhetnek háborút akkor, amikor már minden országot kimerített és elgyötört a háború, amikor mindenki előtt világossá válik, hogy a háborút csak azért folytatják, hogy továbbra is megmaradjon a tőke hatalma a dolgozók fölött. Az antant hatalmak még mindig húzzák-halasztják a béke megkötését Oroszországgal, ami elkerülhetetlen, aminek megvalósítására mi számos lépést tettünk és amit, még a számunkra legsúlyosabb feltételekkel is, felajánlottunk. Hiszen tudjuk, hogy még a súlyos pénzügyi feltételek is hasonlíthatatlanul enyhébbek, mint a háború folytatása, amely a munkások és parasztok legjobb fiait ragadja el. Az imperialista államok tudják, hogy nem viselhetnek háborút ellenünk. Tudják, hogy mit jelent Kolcsak mozgalma, aki tíz- meg tízezer fiatal szibériai parasztot mozgósított. Nem merte bevenni a hadseregbe a frontharcosokat, tudja, hogy ezek nem követték volna, és botfegyelemmel meg ámításokkal tartja maga mellett az ifjúságot.

Ezért, bár helyzetünk súlyosbodott, teljes meggyőződéssel mondjuk: be tudjuk fejezni ezt a háborút néhány hónap alatt, és az antant hatalmaknak meg kell majd kötniök velünk a békét. Az antant hatalmak Kolcsakra támaszkodnak, arra számítanak, hogy a közellátási nehézségek felborítják a Szovjethatalmat, mi azonban azt mondjuk: ez nem fog sikerülni. Persze, közellátási helyzetünk nem könnyű; tudjuk, hogy még nagyobb nehézségek állanak előttünk, de mi mégis azt mondjuk: helyzetünk korántsem olyan rossz, mint tavaly volt; akkor, tavasszal, a közellátási zavarok és a közlekedési zavarok még szörnyűbb súllyal nehezedtek ránk.

1918 első felében közellátási szerveink csak 28 millió pud gabonát tudtak begyűjteni, az év második felében — 67 millió pudot gyűjtöttek be. Az év első fele rendszerint mindig nehezebb és ínségesebb, s tavaly, amikor egész Ukrajna a németek uralma alatt volt, amikor a Don-vidéken Krasznov sok vagon katonai felszerelést kapott a németektől, amikor a csehszlovákok elfoglalták a Volga-vidéket — a közellátási helyzet hasonlíthatatlanul roszszabb volt.

Most az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársasághoz más szocialista szovjet köztársaságok társultak. A Lett Szocialista Szovjet Köztársaság helyzete a legutóbbi időben megszilárdult; a német csapatok között, amelyek olyan gyorsan nyomultak előre, megkezdődött a bomlás, és a német katonák azt mondják, hogy nem mennek harcolni a bárók hatalmának visszaállításáért. Ukrajnát, amelyet a petljuristák rövid időre megszállottak, egészen megtisztítottuk a petljuristáktól, és a vörös csapatok Besszarábia felé nyomulnak előre. Tudjuk, hogy a Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzete napról napra, mondhatni, óráról órára szilárdul. Önök valamennyien tudják, hogy Magyarországon is szovjet hatalom van, hogy ott Tanácsköztársaság létesült, hogy amikor kitűnt, hogy az antant hatalmak meg akarják rabolni az országot, a burzsoázia lemondott a hatalomról és a munkásság állt a helyére.

Most, Ukrajna visszafoglalásával és a Szovjethatalom megszilárdulásával a Donvidéken, erősödünk. Most elmondhatjuk, hogy vannak gabona- és élelmiszerforrásaink, van lehetőségünk arra, hogy fűtőanyagot kapjunk a Donyec-medencéből. Biztosak vagyunk abban, hogy bár a közellátási válság kiéleződése, a közlekedési eszközök elhasználódása és a közlekedés leromlása folytán a legnehezebb hónapok előtt állunk — átvészeljük ezt a válságot. Ukrajnában óriási gabonakészletek, gabonafölösleges vannak, de ezekhez nehéz egyszerre hozzájutni — ott mind a mai napig fejetlenség uralkodik, ott a parasztokat megfélemlítette a németek brutális uralma és félnek elvenni a földesúri földeket. Az építés első lépései Ukrajnában nehezek, akárcsak nálunk abban az időszakban, amikor a Szovjet Kormány a Szmolnijban volt.

Nekünk legalább háromezer vasúti munkást kell küldenünk Ukrajnába, részben parasztokat az éhező Észak-Oroszországból. Az ukrán kormány már rendeletileg szabályozta annak a 100 millió pud gabonának pontos beszolgáltatását, amit már most be lehet gyüjteni.

A Donyec-medence egyik kerületében a kapott értesítések szerint ugyancsak van egymillió pud gabona, a vasútvonaltól legfeljebb tíz versztnyi távolságra.

Ezek azok a készletek, azok a segélyforrások, amelyek-

kel tavaly nem rendelkeztünk s amelyekkel most rendelkezünk. Ez azt mutatja, hogy ha egy rövid időn át megfeszítjük minden erőnket, akkor néhány hónap mulva befejezhetjük a háborút. Délen döntő fölényben vagyunk. Az antant hatalmak — a franciák és az angolok — elvesztették a hadjáratot, rájöttek, hogy azokkal a jelentéktelen csapatokkal, amelyekkel rendelkeznek, nem viselhetnek háborút a Szovjet Köztársaság ellen. A hazugság, amelyet rólunk terjesztenek, szertefoszlik; az olyan meséknek, hogy a bolsevikok erőszakos úton döntötték meg a kormányt és erőszak útján tartják magukat, már senki sem hisz, és most mindenki tudja, hogy a Szovjet Köztársaság napról napra erősödik.

Most felhívással fordulunk önökhöz, mert ettől a mozgósítástól — a forradalom sorsa függ. Teljes joggal elmondhatjuk, hogy ez a mozgósítás a mi javunkra dönti el az ügyet, és azt a békét, amelyet az imperialistáknak felajánlottunk, kénytelenek lesznek megkötni velünk, mert napról napra gyengülnek.

Elvtársak. ezért határozta el a Szovjethatalom, hogy megfeszíti minden erejét, mozgósítja elsősorban a nemgabonatermelő kormányzóságok munkásait és parasztjait. Arra számítunk, hogy a mozgósítás, gyors frontraküldés esetén, a közellátási helyzet megjavítását is lehetővé teszi azzal, hogy csökkenti a fogyasztók számát a nem-gabonatermelő, a leginkább éhező kormányzóságokban, azzal, hogy a fronton a tízezerszámra odaküldött emberek lehetőséget nyernek arra, hogy táplálékhoz jussanak — hiszen a legtermékenyebb és legjobban ellátott vidékeken folytatunk háborút —, és hogy a postacsomagforgalom fejlesztésével lehetővé válik számukra, hogy azonnal támogatást nyújtsanak otthon maradt családjaiknak, legalább úgy, mint ezelőtt a másfélpudosok, sőt jobban.

Ezzel a mozgósítással függ össze a háború gyors befejezésének lehetősége, ezzel a mozgósítással függnek össze azok a reményeink, hogy Kolcsak előnyomulását megállítjuk és végleg szétzúzzuk. Nem akarunk hozzányúlni azokhoz a csapatainkhoz, amelyek délen most tetőzik be a Krasznov-bandák maradványain aratott győzelmet, hogy biztosítsuk magunknak a gabonában leg-

inkább bővelkedő vidékeket. Visszafoglaltuk majdnem az egész Donvidéket, Észak-Kaukázusban pedig még több a gabona, ott a készletek még jelentősebbek, és ezeket biztosítjuk magunknak, ha nem gyengítjük meg a Déli Frontot.

Elvtársak, a világon először nálunk folyik olyan háború, amikor a munkások és parasztok — bár tudják, érzik és látják, hogy a háború terhei mérhetetlenek, és miután végigszenvedték az éhség minden kínját egy olyan országban, amelyet ostromlott vár módjára bekerítettek az imperialisták — megértik, hogy a földért, a gyárakért és üzemekért viselnek háborút. Sohasem fogják legyőzni azt a népet, amelynek munkásai és parasztjai nagy többségükben felismerték, megérezték és tisztába jöttek vele, hogy saját hatalmukat, a Szovjethatalmat — a dolgozók hatalmát védelmezik, hogy azt az ügyet védelmezik, amelynek győzelme nekik és gyermekeiknek biztosítja a kultúra minden áldását, mindannak élvezetét, amit az emberi munka létrehozott. És mi biztosak vagyunk benne, elvtársak, hogy ez a mozgósítás hasonlíthatatlanul jobban folyik majd le, mint az előbbiek, hogy támogatásra talál az önök körében, hogy azokon az agitátorokon kívül, akik felszólalnak a gyűléseken, önök közül is mindenki és minden ismerősük maga is agitátorrá válik, elmegy társaihoz, az üzemi munkásokhoz és vasutasokhoz, és érthetően, világosan megmagyarázza nekik, miért kell most megfeszíteni minden erőnket és néhány hónapon belül végezni az ellenséggel. Maguk a tömegek állnak talpra, és ha mind egy szálig agitátorokká lesznek, olyan törhetetlen erőt hoznak létre, amely biztosítja majd a Szovjet Köztársaságot nemcsak Oroszországban, hanem az egész világon is.

„Pravda" 85. sz.
1919 április 23.

BESZÉD A KOLCSAK ELLENI HARCRÓL A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS SZAKSZERVEZETEK KONFERENCIÁJÁN, 1919 ÁPRILIS 17-ÉN

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Lenin lelkes beszédben felszólítja a moszkvai proletariátust, hogy vegyen közvetlenül részt a Kolcsak elleni harcban. Kolcsak utolsó támadását — Lenin szavai szerint — kétségtelenül az imperialista antant hatalmak szervezték meg titokban. — Arról, hogy igenis az antant vezeti valamennyi végvidéki fehérgárdista mozgalmat, az a sürgöny tanuskodik, amely tegnap érkezett Sztucska elvtárstól; kiderül, hogy a németek Kurlandban abbahagyták a támadást, de a velük való békés megegyezés Lettország Szovjet Kormánya számára lehetetlen, mert Franciaország, Anglia és Amerika azt követeli a németektől, hogy maradjanak Kurlandban és folytassák a háborút; a tábornokok készek engedelmeskedni a győzteseknek, de a katonák határozottan megtagadják a harcot. Az antant hatalmak kijátszották utolsó kártyájukat. A délen aratott győzelmek azt mutatták, hogy az antant hatalmaknak nincs erejük háborút viselni ellenünk, vagy helyesebben, elvesztették hatalmukat haderőik fölött. Az antant hatalmak délvidéki kalandja az Ogyesszából való menekülésük során elkövetett fölöttébb gyalázatos rablással végződött. A „művelt" antant hatalmak, amelyek fosztogatással és erőszakoskodással vádolnak bennünket, teljesen jogtalanul és minden alap nélkül elvitték Ogyesszából egész kereskedelmi flottánkat, s ezzel éhínségre kárhoztatták a békés lakosságot. Ez bosszú volt az imperializmus terveinek összeomlásáért. A Déli meg a Krimi Frontot felszámoltuk, és hamarosan felszámoljuk a Doni Frontot is. A legutóbbi hírek szerint 40 verszt távolságra vagyunk Novocserkasszktól. Győzelmünk biztos.

Kolcsak támadásának, amelyet az antant hatalmak sugalmaztak, az a célja, hogy elvonja erőinket a Déli Frontról, s ezzel lehetővé tegye a déli fehérgárdista csapatok maradványainak és a petljuristáknak, hogy újra erőt gyüjtsenek, de ez nem fog nekik sikerülni. Egyetlen ezredet, egyetlen századot sem viszünk el a Déli Frontról.

A Keleti Front számára új hadseregeket toborzunk, ezért hirdettük ki a mozgósítást. Ez a mozgósítás az utolsó lesz, és lehetővé teszi számunkra, hogy végezzünk Kolcsakkal, azaz, hogy befejezzük a háborút, mégpedig ezúttal egyszersmindenkorra.

A most kihirdetett mozgósítás a nem-gabonatermelő kormányzóságokra, kizárólag az ipari kormányzóságokra terjed ki. A mozgósítási terv kidolgozásánál nemcsak a katonai érdekeket, hanem a mezőgazdaság és a közellátás érdekeit is figyelembe vettük. Az embereket az éhező kormányzóságokból a gabonában bővelkedő vidékekre küldjük. Ez a mozgósítás jelentős mértékben megkönnyíti a fővárosok és az északi kormányzóságok közellátási helyzetét. Azzal, hogy minden mozgósítottnak biztosítjuk azt a jogot, hogy havonta két élelmiszercsomagot küldjön családjának, lehetőséget nyujtunk a munkáslakosságnak arra, hogy kenyeret kapjon a frontra küldött hozzátartozóitól. A postaügyi népbiztos közlése szerint az élelmiszercsomagok jelentős mértékben hozzá fognak járulni a városok ellátásához; egyetlen nap 37 vagon élelmiszercsomag érkezett. Ennek az intézkedésnek az eredményei kétségtelenül jelentősebbek, érezhetőbbek lesznek, mint a múlt évben a „másfélpudosokkal" tett kísérlet eredményei.

A mozgósítást jól meggondoltuk és helyesen dolgoztuk ki, de ahhoz, hogy sikeres legyen, az kell, hogy ne hivatalnoki módszerekkel valósítsuk meg. Gondolni kell arra, hogy ez a mozgósítás döntő szerepet játszik, és megvalósítása minden erő megfeszítését követeli. Minden öntudatos munkásnak, minden öntudatos munkásnőnek közvetlenül részt kell vennie benne. Kevés az, ha népgyűléseket, tömeggyűléseket tartunk — egyéni agitációra van szükség, fel kell keresni a mozgósításra várókat, mindegyiknek külön-külön alaposan meg kell magyarázni,

hogy az ő bátorságától, elszántságától és áldozatkészségétől függ a háború befejezése.

A proletárforradalom a világ valamennyi országát magával ragadja; ha az antant hatalmak ténylegesen lemondtak az Oroszország ügyeibe való nyilt katonai beavatkozásról, ez csak azért történt, mert nem tudnak uralkodni hadseregeiken, amelyek ösztönösen átérezték az orosz forradalmat. Az antant hatalmak félnek saját katonáiktól és munkásaiktól, meg akarják óvni őket az orosz forradalom befolyásától. A legutóbbi időben az antant országokba még a bolsevizmus sikereiről szóló ujsághireket sem engedik be. Olaszországban sorompót állitottak fel, amelyen még az Oroszországból küldött magánlevelek sem jutnak át. Lenin elmondja, hogy a napokban levelet kapott Morgaritól, az ismert olasz szocialistától, aki a Zimmerwaldi Konferencián igen mérsékelt álláspontot foglalt el. Ezt a levelet titokban küldte, kis papírszeletekre irva, ahogy a cári időkben a pártlevelezést bonyolitották le. Ebben a konspiratív levélben Morgari a következőket irja: „Az olasz párt nevében a legforróbb üdvözletet küldöm az orosz elvtársaknak és a Szovjethatalomnak." (Viharos taps.) Magyarországon, mint tudjuk, a burzsoá kormány önként lemondott, önként kiengedte a börtönből Kun Bélát, a magyar kommunista tisztet, aki orosz fogságban volt, aktívan harcolt az orosz kommunisták soraiban és részt vett a tavaly júliusi baloldali eszer felkelés leverésében. Ez az üldözéseket, rágalmazásokat és bántalmakat elszenvedett magyar bolsevik most ténylegesen a Magyar Tanácskormány vezetője. Magyarország, Oroszországhoz képest, kis ország, de a magyar forradalom talán nagyobb szerepet játszik a történelemben, mint az orosz forradalom. Ebben a kultúrált országban figyelembe veszik az orosz forradalom minden tapasztalatát, keményen végrehajtják a szocializálást, és annak következtében, hogy a talaj jobban elő van készítve, tervszerűbben és sikeresebben épül a szocializmus.

És egy olyan pillanatban, amikor meggyőződéssel mondhatjuk, hogy a nemzetközi imperializmus ügye örökre elveszett, veszély fenyeget minket kelet felől, Kolcsak

elkeseredett és kétségbeesett fehérgárdista bandái részéről. Ezzel végezni kell. Ha Kolcsakkal végzünk, egyszersmindenkorra befejezzük a háborút. Meg kell feszíteni minden erőt, az öntudatos proletariátusnak egy szálig részt kell vennie a mozgósításban. Az öntudatos munkásoknak és munkásnőknek minden szabad napot, minden szabad órát fel kell használniok az egyéni agitációra. Erre az erőfeszítésre nem sokáig van szükségünk, néhány hónapig, talán néhány hétig, és ez lesz az utolsó, ez lesz a végső erőfeszítés, mert győzelmünk kétségtelen.

„Izvesztyija VCIK" 84. sz.
1919 április 18.

BESZÉD A KOMMUNISTA TANULÓK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919 ÁPRILIS 17-ÉN[50]

Nagyon örülök, hogy üdvözölhetlek benneteket. Nem tudom, hány kormányzóság van itt képviselve és honnan érkeztetek ide. A fontos az, hogy az ifjúság, a kommunista ifjúság szervezkedik. A fontos az, hogy az ifjúság készülődik, hogy megtanulja építeni az új iskolát. Most új iskola vár rátok. A régi, útált, bürokratikus, gyűlölt és tőletek távolálló iskola nincs többé. A munkát igen hosszú időre tervezzük. A jövő társadalmát, amely felé törekszünk, azt a társadalmat, amelyben csak dolgozók lehetnek, amelyben nem szabad lenni semmiféle különbségnek — ezt a társadalmat soká kell építenünk. Mi most a jövő társadalmának csak az alapköveit rakjuk le, de felépíteni nektek kell majd, amikor már felnőttek lesztek. Most pedig erőtökhöz mérten dolgozzatok, ne vállaljatok erőtöket meghaladó munkát és az idősebbek vezetése alatt dolgozzatok. Mégegyszer üdvözlöm a kongresszust és sok sikert kívánok munkátokhoz.

Először 1923-ban jelent meg.

ÜDVÖZLET A BAJOR TANÁCSKÖZTÁRSASÁGNAK

Köszönet az üdvözletért, és a magunk részéről is szívből üdvözöljük a Bajor Tanácsköztársaságot. Nagyon kérjük Önöket, tájékoztassanak bennünket gyakrabban és konkrétabban arról, hogy milyen intézkedéseket tettek az olyan burzsoá hóhérok elleni harc érdekében, mint Scheidemann és Társai, létrehozták-e a munkások és alkalmazottak városi kerületi Tanácsait, felfegyverezték-e a munkásokat, lefegyverezték-e a burzsoáziát, igénybe vették-e a ruha- és más áruraktárakat a munkások, különösen pedig a mezőgazdasági munkások és a kisparasztok azonnali és hathatós megsegítésére, kisajátították-e a müncheni tőkések gyárait és vagyonát, valamint a München környékén fekvő tőkés mezőgazdasági üzemeket, törölték-e a kisparasztokat terhelő jelzálogot és haszonbért, felemelték-e kétszeresére vagy háromszorosára a mezőgazdasági munkások és a segédmunkások bérét, elkoboztak-e minden papírt és minden nyomdát abból a célból, hogy népszerű röplapokat és ujságokat nyomassanak a tömegek számára, bevezették-e a két- vagy háromórás közigazgatási elfoglaltsággal párosuló 6 órás munkanapot, összeköltöztették-e a müncheni burzsoáziát, hogy azonnal munkásokat lehessen a gazdagok lakásaiba beköltöztetni, kezükbe vették-e valamennyi bankot, szedtek-e túszokat a burzsoázia soraiból, bevezették-e azt, hogy a munkások nagyobb élelmiszer-fejadagot kapjanak, mint a burzsoázia, mozgósították-e a munkásokat az utolsó emberig mind a védelemre, mind eszmei propagandára a környező falvakban? Az ilyen és hasonló rendszabályok legsürgősebb és széleskörű életbeléptetésének, a Munkás-, Mezőgazdasági

Munkás- és az ezektől különálló Kisparaszt Tanácsok öntevékenységével párosulva, meg kell szilárdítania helyzetüket. Rendkívüli adót kell kivetni a burzsoáziára, és a munkásoknak, mezőgazdasági munkásoknak és kisparasztoknak azonnal és bármi áron biztosítani kell helyzetük tényleges megjavítását.

Szívélyesen üdvözöljük Önöket és sok sikert kívánunk.

Lenin

A megírás ideje: 1919 április 27.
Először megjelent: „Pravda" III. sz. 1930 április 22.

TÁVIRAT UKRAJNA NÉPBIZTOSI TANÁCSÁNAK ELNÖKÉHEZ

A jekatyerinoszlavi eszerek határozata azt mutatja, hogy ezek alávaló emberek, a kulákok védelmezői. Sajtóhadjáratot kell indítani ellenük a kulákok védelmezése és a centralizációval szembeni ellenállást hirdető jelszó miatt, követelni kell tőlük, hogy leplezzék le a kulákokat és harcoljanak az ellen, hogy a parasztok szabadon adják el a gabonát. A kormányban a legpontosabb utasításokkal kell megkötni kezüket, a legszigorúbb felügyelet alá kell őket helyezni, és abban az esetben, ha a legkisebb mértékben is eltérnek a kormánynak a közellátás, a szövetkezetek, a pénzügy és az Oroszországhoz való legszorosabb közeledés kérdésében követett vonalától, elő kell készíteni megszégyenítő elkergetésüket. Tájékoztassanak engem gyakrabban.

Lenin

A megírás ideje: 1919 április vége.
Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

HÁROM BESZÉD A VÖRÖS TÉREN, 1919 MÁJUS 1-ÉN

UJSÁGÍRÓI FELJEGYZÉSEK

I

(Lenint megjelenésekor a felvonulók sokáig nem szűnő ünneplésben részesítik.) Lenin, miután üdvözölte Moszkva proletariátusát és a világproletariátust, párhuzamot von a tavalyi és a mostani május elsejei ünnepségek között. Ebben az évben a politikai helyzet jelentősen megváltozott a Szovjethatalom javára. Tavaly május elsején a német imperializmus fenyegetett bennünket. Most a német imperializmus meg van döntve, földre van terítve.

A proletárnap megünneplése nemcsak nálunk változott meg. A munkások világszerte az imperializmus elleni harc útjára léptek. A felszabadult munkásosztály diadalmasan ünnepli ezt a napot, szabadon és nyiltan nemcsak Szovjet-Oroszországban, hanem Tanács-Magyarországon és Tanács-Bajorországban is. Ugyanakkor meggyőződéssel mondhatjuk, hogy ma a munkások, akik nem azért mentek ki az utcára, hogy sétáljanak, hanem azért, hogy megmutassák erejüket, nemcsak Vörös Moszkvában, Vörös Petrográdban és Budapesten, hanem minden nagy proletárközpontban a Szovjethatalom jelentőségéről és a proletariátus közeli győzelméről beszélnek.

Lenin ezután rátér arra a veszélyre, amelyet az angol-francia imperializmus jelent, és azt mondja, hogy ha az angol-francia imperializmusnak át kellett engednie a csatateret Ukrajnában, ahol jelentéktelen felkelő osztagok működtek, akkor Szovjet-Oroszország, Tanács-Magyarország és Tanács-Bajorország egyesült erőivel szemben

egyáltalán nem lesz képes helytállni. Ogyessza és a Krim kiürítése azt mutatja, hogy az angol és a francia katonák nem akarnak harcolni Szovjet-Oroszország ellen, és ez a mi győzelmünk záloga.

Lenin ismerteti a Kamenyev elvtárstól kapott táviratot, amely szerint Szevasztopolt teljesen megtisztították a francia csapatoktól. Ilyenformán, mondja Lenin, ma a felszabadított Szevasztopolban az imperialista bandák uralma alóli felszabadulás napját ünneplő proletariátus vörös zászlaja lobog. (Hosszantartó ünneplés. Sokáig nem szűnő „hurrá" kiáltások.)

Lenin részletesen foglalkozik a Kolcsak-veszéllyel, és azt mondja, hogy a frontról érkezett legutóbbi hírek alapján bízvást állíthatjuk, hogy a győzelem Kolcsak fölött egészen közel van. A harcosok tíz- meg százezrei indulnak a frontra, akik végleg meg fogják semmisíteni Kolcsak bandáit.

Befejezésül Lenin annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a Szovjethatalom az egész világon győzni fog és beszédét a következő szavakkal zárja: „Éljen a Szovjet Világköztársaság! Éljen a kommunizmus!"

„Izvesztyija VCIK" 93. sz.
1919 május 3.

2

A jelenlevők többsége — mondja Lenin — nincs még túl a 30—35 éven, és meg fogja látni a kommunizmus virágzását, amelytől egyelőre még távol vagyunk.

A gyermekekre mutatva Lenin azt mondja, hogy ők, akik most részt vesznek a munka felszabadításának ünnepén, teljes mértékben élvezik majd a forradalmárok munkájának és áldozatainak gyümölcsét.

— Unokáink úgy fognak majd a kapitalista rend korának dokumentumaira és emlékeire nézni, mint valami furcsaságra. Nehezen tudják majd elképzelni, hogyan lehetett magánkézben a közszükségleti cikkekkel folytatott kereskedelem, hogyan lehettek a gyárak egyes személyek tulajdonában, hogyan zsákmányolhatta ki az egyik ember a másikat, hogyan létezhettek olyan emberek, akik nem dolgoztak. Eddig, mint valami meséről beszélek arról, amit gyermekeink majd látni fognak, de most, elvtársak, világosan látjátok, hogy a szocialista társadalom épülete, amelynek alapjait leraktuk, nem utópia. Még buzgóbban fogják majd építeni ezt az épületet gyermekeink. (Viharos taps.)

Megjelent: „Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta" 230. sz. 1919 május 2.

3

BESZÉD A SZTYEPAN RAZIN KIVÉGZÉSÉNEK HELYÉN EMELT EMLÉKMŰ LELEPLEZÉSE ALKALMÁBÓL

(Viharos taps.) Ma, elvtársak, május elsejét ünnepeljük az egész világ proletárjaival együtt, akik szenvedélyesen kívánják a tőke megdöntését. Ez a vesztőhely emlékezetünkbe idézi, hogy hány évszázadon át kínlódtak és milyen sokat szenvedtek a dolgozó tömegek az elnyomók igája alatt, mert hiszen a tőke sohasem tudta fenntartani hatalmát másképpen, mint erőszakkal és embertelenséggel, ami már az elmúlt időkben is felháborodást váltott ki. Ez az emlékmű a lázadó parasztok egyik képviselőjét ábrázolja. Ezen a helyen áldozta életét a szabadságért vívott harcban. Az orosz forradalmárok a tőke elleni harcban sok áldozatot hoztak. Életüket áldozták a proletariátus és a parasztság legjobbjai, a szabadság harcosai, de nem azért a szabadságért, amelyet a tőke kínál, a bankok, a magánüzemek és gyárak, az üzérkedés szabadságáért. Le az ilyen szabadsággal — nekünk valóságos szabadság kell, amely akkor lehetséges, ha a társadalomnak csak dolgozó tagjai lesznek. Sok munkát kell végezni, sok áldozatot kell hozni az ilyen szabadságért. És mi mindent megteszünk e nagy cél érdekében, a szocializmus megvalósítása érdekében. (Viharos taps.)

Megjelent: „Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta" 230. sz. 1919 május 2.

AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI ISKOLÁNKÍVÜLI OKTATÁSI KONGRESSZUS

1919 MÁJUS 6—19

Megjelent az N. Lenin. „Két beszéd az I. összoroszországi iskolánkívüli oktatási kongresszuson" c. brosúrában. Moszkva 1919.

I

ÜDVÖZLŐ BESZÉD
MÁJUS 6

Elvtársak, nagy örömet okoz nekem, hogy üdvözölhetem az iskolánkívüli oktatási kongresszust. Önök természetesen nem várnak tőlem olyan beszédet, amely érdemben taglalja a dolog lényegét, mint ahogy ezt az előző szónok, a kérdésben járatos és ezzel a kérdéssel speciálisan foglalkozó Lunacsarszkij elvtárs tette. Engedjék meg, hogy néhány üdvözlő szóra szorítkozzam, röviden közöljem megfigyeléseimet és azokat a megfontolásaimat, amelyekre akkor jutottam, amikor a Népbiztosok Tanácsában történetesen valamelyest behatóbban kellett foglalkoznom az önök közvetlen munkájával. Biztos vagyok abban, hogy aligha akad olyan szovjet munkaterület, ahol másfél év alatt olyan óriási sikereket értünk volna el, mint az iskolánkívüli oktatás és népművelés terén. Kétségtelen, hogy ezen a téren nekünk és önöknek könnyebben ment a munka, mint más területeken. Itt régi sorompókat és régi akadályokat kellett eltávolítanunk. Itt könnyebb volt kielégíteni az óriási szomjat a tudás, a szabad művelődés, a szabad fejlődés után, ami leginkább a munkás- és paraszttömegek körében mutatkozott meg, hiszen a tömegek hatalmas nyomása következtében könnyű volt ledöntenünk azokat az objektív akadályokat, amelyek útjukban álltak, lerombolni azokat a történelem során kialakult burzsoá intézményeket, amelyek az imperialista háborúhoz kötöttek minket és arra ítélték Oroszországot, hogy viselje az ezzel a háborúval járó legsúlyosabb terheket, könnyű volt lerombolnunk az objektív akadályokat, de annál jobban kellett éreznünk a munka egész terhét a tömegek átnevelése terén, a szervezés és az oktatás

terén, a tudás elterjesztése terén, az örökségül ránkmaradt tudatlanság és kulturálatlanság, vadság és elvadultság elleni harc terén. Itt a harcot egészen más módszerekkel kellett folytatni. Itt csak a lakosság élenjáró rétegeinek tartós sikerére és nem szűnő rendszeres befolyására számíthattunk, az olyan befolyásra, amelyet a tömegek a legnagyobb örömmel fogadnak, és mi gyakran követjük el azt a hibát, hogy kevesebbet nyujtunk, mint amennyit nyujtani tudnánk. Nekem úgy tűnik, hogy amikor ezeket az első lépéseket tettük a szabad, a régi keretek és formaságok által nem kötött, iskolánkívüli oktatás elterjesztése terén, annak az oktatásnak terén, amelyet a felnőtt lakosság szívesen fogad, ezen a téren az első időben főleg kétfajta akadály ellen kellett harcolnunk. Mindkét akadályt a régi kapitalista társadalomtól örököltük, amely mind a mai napig béklyóban tart minket, ezernyi meg milliónyi szállal, kötéllel és lánccal húz minket a mélybe.

Az első hiányosság — igen sok a burzsoá értelmiség soraiból kikerülő ember, amely értelmiség a munkások és parasztok új alapokon megszervezett közművelődési intézményeiben lépten-nyomon a legalkalmasabb érvényesülési teret látta a filozófiával vagy a kultúrával kapcsolatos egyéni hóbortjai számára, ahol azután a legnagyobb sületlenségeket lépten-nyomon holmi újdonságnak tüntette fel, s a tisztán proletár művészet és proletár kultúra ürügyén valami hallatlan értelmetlenséggel állt elő[51]. (T a p s.) De az első időben ez természetes és talán megbocsátható volt, s nem róható fel a széleskörű mozgalom bűnéül, és én remélem, hogy végeredményben mégiscsak kikecmergünk valahogy ebből és ki is fogunk belőle kecmeregni.

A második hiányosság — ugyancsak a kapitalizmus hagyatéka. A kispolgári dolgozók nagy tömegei, amikor tudásra törekedtek, amikor a régit lerombolták, nem vethettek latba semmiféle szervező erőt, semmiféle szervezett erőt. Alkalmam volt megfigyeléseket tenni, amikor a Népbiztosok Tanácsában felvetődött az írástudók mozgósításának és a könyvtár-osztálynak a kérdése, és ezekből az apró megfigyelésekből vontam le azt a következtetést, hogy ezen a téren még rosszul állunk. Persze, üd-

vözlő beszédekben nem igen szoktak beszélni arról, ami rossz. Remélem, hogy önök nem hódolnak az ilyen formaságoknak és nem veszik tőlem rossznéven, ha közlöm önökkel néhány szomorú megfigyelésemet. Amikor felvetettük az írástudók mozgósításának kérdését, leginkább az ötlött szembe, hogy nálunk a forradalom ragyogó győzelmet aratott, anélkül hogy egyszerre túllépte volna a polgári forradalom kereteit. Szabad fejlődéshez segítette a meglevő erőket, és ezek az erők — kispolgári erők, egyazon jelszóval: „kiki magáért, isten mindnyájunkért", egyazon átkos tőkés jelszóval, amely soha nem vezet semmi egyébre, mint Kolcsak-uralomra és a régi burzsoá uralom visszaállítására. Ha szemügyre vesszük, mi történik nálunk az írástudatlanok oktatása terén, úgy gondolom, hogy ebben a tekintetben nagyon keveset tettünk, és itt közös feladatunk — megérteni, hogy feltétlenül szükség van a proletár elemek szervezettségére. Nem nevetséges frázisokról van szó, amelyek papíron maradnak, hanem azokról a fontos rendszabályokról, amelyeket a nép érdekében mindjárt életbe kell léptetni, amelyek minden írástudó embert arra késztetnének, hogy kötelezettségének, szükségesnek tekintse néhány írástudatlan oktatását. Ezt rendeletileg ki is hirdettük[52]. Ezen a téren azonban majdnem hogy semmi sem történt.

Amikor a Népbiztosok Tanácsában egy másik kérdéssel, a könyvtárkérdéssel kellett foglalkoznom, azt mondtam: azok az állandóan hallható panaszok, hogy a hiba könyvkiadásunk elmaradottságában rejlik, hogy kevés a könyv és nem tudunk kellő mennyiségű könyvet előállítani — szerintem megfelelnek az igazságnak. Persze, nincs fűtőanyagunk, a gyárak állanak, kevés a papír és nem tudunk könyvekhez jutni. Ez mind igaz, de azonkívül igaz az is, hogy nem tudjuk megszerezni azt a könyvet sem, ami van. Ebben a tekintetben továbbra is paraszti naivságban és paraszti gyámoltalanságban szenvedünk; amikor a paraszt kifosztotta az uraság könyvtárát, hazaszaladt a könyvekkel és félt, hogy jaj, valaki még elveszi tőle, hiszen arra, hogy lehetséges helyes elosztás, még nem gondolhatott, annak, hogy az államvagyon nem valami gyűlöletes dolog, hogy az államvagyon — a munkások

és minden dolgozó közkincse, még nem lehetett tudatában. A fejletlen paraszttömegnek ezt nem róhatjuk fel bűnül, és a forradalom fejlődése szempontjából ez egészen törvényszerű dolog — elkerülhetetlen szakasz, s amikor a paraszt elvette a könyvtárat és mások előtt eltitkolva magánál tartotta, nem is járhatott el másképpen, mert nem értette meg, hogy ha egyesítjük Oroszország könyvtárait, akkor lesz elég könyv az írástudók számára és az írástudatlanok tanítására. Most fel kell venni a harcot a szervezetlenség maradványai, a zűrzavar, a nevetséges hatásköri viták ellen. Ez legyen a fő feladatunk. Hozzá kell látnunk egy egyszerű, de halaszthatatlanul fontos dologhoz, az írástudók mozgósításához és az írástudatlanság elleni harchoz. Fel kell használnunk azokat a könyveket, amelyekkel rendelkezünk, és hozzá kell látnunk, hogy megteremtsük a szervezett könyvtárhálózatot; a könyvtárak lehetővé teszik, hogy a nép minden egyes rendelkezésünkre álló könyvet felhasználjon; ne létesítsünk párhuzamos szervezeteket, hanem hozzunk létre egységes, tervszerűen dolgozó szervezetet. Ebben a kis dologban forradalmunk alapvető feladata tükröződik. Ha a forradalom nem oldja meg ezt a feladatot, ha nem tér rá arra az útra, hogy valóban tervszerűen dolgozó egységes szervezetet hozzon létre az oroszországi értelmetlen összevisszaság helyén, akkor ez a forradalom polgári forradalom marad, hiszen a kommunizmus felé haladó proletárforradalom fő sajátossága éppen az egységes szervezet létrehozásában rejlik, míg a burzsoáziának elég volt lerombolni a régit és szabadságot adni a parasztgazdaságnak, amely új erőt öntött a kapitalizmusba, mint a régebbi idők valamennyi forradalmából látjuk.

Ha mi kommunista pártnak nevezzük magunkat, meg kell értenünk, hogy csak most, amikor végeztünk az objektív akadályokkal, szétzúztuk a régi intézményeket, először most merült fel előttünk igazán és teljes nagyságában az igazi proletárforradalom első feladata — az emberek tízmillióinak és százmillióinak megszervezése. Az ezen a téren másfél éven át folytatott kísérletezés után, amelyben valamennyien részt vettünk, rá kell térnünk végre a helyes útra, melyen haladva legyőzzük azt a kulturálat-

lanságot, azt a tudatlanságot és elmaradottságot, ami miatt az egész idő alatt szenvedtünk. (V i h a r o s t a p s.)

2

BESZÉD A SZABADSÁG ÉS EGYENLŐSÉG JELSZAVÁVAL VALÓ NÉPBUTÍTÁSRÓL
MÁJUS 19

Elvtársak, engedjék meg, hogy a jelenlegi helyzet értékelése helyett, amit úgylátszik önök közül egyesek ma vártak, a leglényegesebb politikai kérdésekre válaszoljak, természetesen nem csupán az elméleti, hanem azokra a gyakorlati kérdésekre is, amelyek most előttünk állanak, amelyek a szovjet forradalom egész szakaszát jellemzik és amelyek a legtöbb vitát, a legtöbb támadást váltják ki olyan emberek részéről, akik szocialistáknak tartják magukat, a legtöbb értetlenséget olyan emberek részéről, akik demokratáknak tartják magukat s különösen szívesen és különösen széles körben terjesztik azt az ellenünk irányuló vádat, hogy megsértjük a demokratizmust. Véleményem szerint ezek az általános politikai kérdések igen gyakran, sőt állandóan visszatérnek az egész mostani propagandában és agitációban, az egész bolsevizmusellenes irodalomban, persze akkor, ha ez az irodalom csak egy kicsit is felülemelkedik a burzsoázia valamennyi lapjára jellemző közönséges hazugságok, rágalmak és szitkozódások színvonalán. Ha szemügyre vesszük azt az irodalmat, amely csak egy kicsit is felülemelkedik ezen a színvonalon, úgy gondolom, hogy az olyan sarkalatos problémák, mint a demokrácia és a diktatúra viszonyának kérdései, a forradalmi osztályra a forradalmi időszakban háruló feladatok kérdései, általában a szocializmusba való átmenet feladatainak kérdései, a munkásosztály és a parasztság viszonyának kérdései alkotják valamennyi jelenlegi politikai vita legfőbb alapját, és ezeknek a kérdéseknek a tisztázása, bár önök előtt néha talán a közvetlenül égető napi kérdésektől való eltávolodásnak tűnik,

mégis, úgy gondolom, hogy e kérdések tisztázásának közös fő feladatunknak kell lennie. Persze, semmiképpen sem merem azt állítani, hogy egy rövid előadás keretében fel tudom ölelni mindezeket a kérdéseket. Kiválasztottam közülük néhányat, és ez a néhány kérdés az, amelyekről beszélni szeretnék.

I

Az általam említett kérdések közül az első a minden forradalommal, az új rendre való minden áttéréssel együttjáró nehézségekre vonatkozik. Ha szemügyre veszik azokat a vádakat, amelyekkel olyan emberek halmozzák el a bolsevikokat, akik szocialistáknak és demokratáknak tartják magukat — az ilyen embereket illetően a szerintem teljes joggal és a forradalom érdekében betiltott „Vszegda Vperjod!" és „Gyelo Naroda" köré tömörülő irodalmi csoportok tagjait hozhatom fel például, amely lapok képviselői vádaskodásaik során (e vádaskodások teljesen érthetők olyan sajtóorgánumok részéről, amelyeket a mi hatalmunk ellenforradalminak minősített) a leggyakrabban folyamodnak elméleti bírálathoz, — ha szemügyre veszik azokat a kirohanásokat, amelyeket ebből a táborból intéznek a bolsevizmus ellen, látni fogják, hogy lépten-nyomon szerepel közöttük a következő: „A bolsevikok nektek, dolgozóknak, kenyeret, békét és szabadságot ígértek; nem adtak sem kenyeret, sem békét, sem szabadságot, becsaptak titeket, mégpedig azzal csaptak be, hogy letértek a demokrácia útjáról." Ami a demokrácia útjáról való letérést illeti, erről külön lesz szó. Most ennek a vádnak egy másik részével kívánok foglalkozni: „A bolsevikok kenyeret, békét és szabadságot ígértek, s amit a bolsevikok a valóságban hoztak, az a háború folytatása, különösen kegyetlen és különösen áldz harc, valamennyi antant ország, szóval a legcivilizáltabb és legelőrehaladottabb országok imperialistáinak, kapitalistáinak háborúja a kimerült, meggyötört, elmaradott, elfáradt Oroszország ellen." Ezeket a vádakat, ismétlem, megtalálják mind a két meg-

nevezett lapban, hallják a burzsoá intellektuel minden beszédében, aki természetesen azt képzeli magáról, hogy nem burzsoá, hallják ezt úton-útfélen minden nyárspolgári beszédben. Felszólítom önöket, gondolkozzanak az efféle vádakon.

Igen, a bolsevikok vállalták a forradalmat a burzsoázia ellen, hogy erőszakosan megdöntsék a polgári kormányt, hogy szakítsanak a polgári demokrácia minden hagyományos szokásával, ígéretével és örökségével, megkezdjék a legelkeseredettebb, legerőszakosabb harcot és háborút a birtokos osztályok elnyomása érdekében — azért, hogy kiragadják Oroszországot, azután pedig az egész emberiséget az imperialista mészárlásból és hogy véget vessenek minden háborúnak. Igen, a bolsevikok ezért vállalták a forradalmat, és természetesen sohase gondoltak arra, hogy erről az alapvető, fő feladatukról lemondjanak. És ugyanúgy kétségtelen, hogy azok a kísérletek, hogy kikerüljünk ebből az imperialista mészárlásból, hogy megtörjük a burzsoázia uralmát, Oroszországra zúdították valamennyi civilizált állam hadjáratát. Mert Franciaországnak, Angliának és Amerikának ez a politikai programja, bármennyire erősítgetik is, hogy lemondanak az intervencióról. Bármennyire erősítgetik is ezt a Lloyd George-ok, Wilsonok és Clemenceauk, bármennyire hangoztatják is, hogy lemondanak az intervencióról, mi valamennyien tudjuk, hogy ez hazugság. Tudjuk, hogy az antant hatalmak Ogyesszából és Szevasztopolból kivonult, kivonulásra kényszerített hadihajói ostromzár alatt tartják a Fekete-tenger partvidékét, sőt ágyúkkal fedezik Kercs körül a Krim-félszigetnek azt a részét, ahol az önkéntesek megvetették a lábukat. Azt mondják: „Ezt nem engedhetjük át nektek. Ha az önkéntesek nem bírnak veletek, akkor sem engedhetjük át nektek a Krim-félszigetnek ezt a részét, mert akkor ti uraivá lesztek az Azovi-tengernek, elvágjátok előttünk a Gyenyikinhez vezető utat, nem adtok lehetőséget arra, hogy utánpótlást küldjünk barátainknak." Vagy támadás készül Petrográd ellen: tegnap harc folyt le egy torpedónaszádunk és az ellenség négy torpedónaszádja között. Talán nem világos, hogy ez intervenció, talán nem az angol flotta vesz

részt ebben? Talán nem ugyanez történik Arhangelszkben, Szibériában? Tény az, hogy most az egész civilizált világ Oroszország ellen vonul.

Kérdezem: mi kerültünk-e ellentmondásba önmagunkkal, amikor forradalomra szólítottuk fel a dolgozókat, amikor békét ígértünk nekik, s az egész civilizált világ támadását idéztük fel a gyenge, fáradt, elmaradott, összetört Oroszország ellen, vagy azok kerültek ellentmondásba a demokrácia és a szocializmus elemi fogalmaival, akik arcátlanul ilyen szemrehányást mernek tenni nekünk? Ez itt a kérdés. Hogy a kérdést elméleti, általános formában vessem fel önöknek, egy hasonlathoz folyamodom. Forradalmi osztályról, a nép forradalmi politikájáról beszélünk; nos, vegyenek alapul egy egyedül álló forradalmárt. Vegyük akár Csernisevszkijt, értékeljük az ő munkásságát! Hogyan értékelheti őt egy egészen tudatlan és felvilágosulatlan ember? Bizonyára azt mondja: „No és aztán, ez az ember tönkretette az életét, Szibériába került, nem ért el semmit." Ezt a példát hozom fel önöknek. Ha ilyen megjegyzést hallunk és nem tudjuk, kitől ered, azt mondjuk: „A legjobb esetben olyan embertől származik, aki reménytelenül ostoba, és talán ártatlan is abban, hogy olyan korlátolt, hogy nem képes felfogni egy egyedül álló forradalmár tevékenységének jelentőségét a forradalmi események általános láncolata szempontjából; vagypedig holmi gazembertől, a reakció bérencétől származik, aki tudatosan el akarja riasztani a dolgozókat a forradalomtól." Azért vettem Csernisevszkijt példának, mert bármilyen irányzathoz tartozzanak is a magukat szocialistának nevező emberek, ebben, ennek az egyedül álló forradalmárnak a megítélésében lényeges eltérés nem lehetséges. Mindenki egyetért abban, hogy ha valaki egy egyedül álló forradalmárt az általa hozott látszólag haszontalan, gyakran hiábavaló áldozatoknak szempontjából értékel, figyelmen kívül hagyva munkásságának tartalmát és munkásságának a korábbi és későbbi forradalmárok tevékenységével való kapcsolatát, ha valaki így értékeli munkásságának jelentőségét — az csak ostobaság és feneketlen tudatlanság, vagy a reakció érdekeinek, a zsarnokságnak, a kizsákmányolásnak és osztályelnyomásnak gonosz, kép-

mutató védelme lehet. E tekintetben nem lehet nézeteltérés.

Most pedig térjünk át az egyedül álló forradalmárról egy egész nép, egy egész ország forradalmára. Vajjon van-e a bolsevikok között valaki, aki tagadta volna valaha is, hogy a forradalom véglegesen csak akkor győzhet, amikor magávalragad minden országot, vagy legalábbis egynéhányat a legfontosabb előrehaladott országok közül? Ezt mi mindig mondtuk. Vajjon állítottuk-e mi, hogy ki lehet kerülni az imperialista háborúból úgy, hogy egyszerűen földbe döfjük a szuronyokat? Szándékosan választom éppen azt a kifejezést, amelyet mi Kerenszkij idején — jómagam is, elvtársaink is mind — állandóan használtunk a határozatokban, beszédekben és ujságokban. Megmondtuk: a háborút nem lehet befejezni úgy, hogy földbe döfjük a szuronyokat; ha vannak tolsztojánusok, akik így gondolkoznak, sajnálkozni kell az ilyen eltévelyedett embereken — bizony, semmi egyebet nem várhatunk tőlük.

Megmondtuk, hogy a kilépés ebből a háborúból forradalmi háborút jelenthet. Ezt mondtuk 1915-től kezdve, majd Kerenszkij idején. És a forradalmi háború, természetesen, szintén háború, ugyanolyan nehéz, véres és gyötrelmes dolog. Ha pedig világméretű forradalommá válik, elkerülhetetlenül ugyanolyan világméretű ellenállást vált ki. S ezért, amikor most olyan helyzetben vagyunk, hogy a világ valamennyi civilizált országa hadba indul Oroszország ellen, nem kell csodálkoznunk, ha egészen felvilágosulatlan parasztok azt a vádat emelik ellenünk, hogy megszegtük ígéreteinket: azt mondjuk — semmi egyebet nem várhatunk tőlük. Teljes felvilágosulatlanságuk, határtalan tudatlanságuk kizárja, hogy vádoljuk őket. Valóban, hogyan is követelhetnők a teljesen felvilágosulatlan paraszttól annak megértését, hogy háború és háború között különbség van, hogy vannak igazságos és igazságtalan, a haladást szolgáló és reakciós háborúk, olyan háborúk, melyeket haladó osztályok és olyanok, amelyeket maradi osztályok folytatnak, olyan háborúk, melyek az osztályelnyomás megszilárdítását, és olyanok, amelyek annak megdöntését szolgálják? Ehhez ismerni

kell az osztályharcot, a szocializmus alapjait és legalább egy egészen kicsit a forradalom történetét. Mi ezt a felvilágosulatlan paraszttól nem követelhetjük.

De ha az olyan ember, aki demokratának, szocialistának nevezi magát, aki a szónoki emelvényre lép, hogy a nyilvánosság előtt beszéljen, függetlenül attól, hogy minek nevezi magát — menseviknek, szociáldemokratának, eszernek, igazi szocialistának, a berni Internacionále hívének — sok mindenféle elnevezés van, az elnevezés olcsó dolog —, ha az ilyen egyén emeli ellenünk a vádat: „Ti békét ígértetek és háborút idéztetek elő!" — mit válaszoljunk neki? Feltételezhető-e, hogy a tudatlanság olyan fokára süllyedt, amilyenen a felvilágosulatlan paraszt van, hogy nem tud különbséget tenni háború és háború között? Feltehető-e, hogy nem érti meg a különbséget az imperialista háború között, amely rablóháború volt és most végérvényesen lelepleződött — a versailles-i béke után csak a megfontolásra és gondolkozásra teljesen képtelen vagy egészen vak emberek nem látják, hogy ez a háború mindkét részről rablóháború volt —, feltehető-e, hogy van akár egyetlen olyan írástudó ember, aki nem érti meg a különbséget a között a háború, a rablóháború és a mi háborúnk között, amely azért ölt világméreteket, mert a világburzsoázia megértette, hogy a végső harc folyik ellene? Mindezt nem feltételezhetjük. S ezért mi azt mondjuk: mindenki, aki igényt tart arra, hogy egyik vagy másik árnyalathoz tartozó demokratának vagy szocialistának nevezzék, s ugyanakkor egy vagy más módon, közvetlenül vagy közvetve olyan vádakat terjeszt a nép soraiban, hogy a bolsevikok elhúzzák a polgárháborút, ezt a nehéz és gyötrelmes háborút, holott békét ígértek — a burzsoázia híve, és mi az ilyeneknek úgy fogunk válaszolni, mint Kolcsaknak, és ugyanúgy szembe fogunk kerülni velük, mint Kolcsakkal — ez a feleletünk. Erről van szó.

A „Gyelo Naroda" házatájékáról való urak elcsodálkoznak: „De hiszen mi, úgymond, Kolcsak ellen vagyunk; igazán égbekiáltó igazságtalanság, hogy üldöznek bennünket."

Nagy kár, uraim, hogy önök nem akarnak észre térni és nem akarják megérteni azt az egyszerű politikai elemi

igazságot, amelyből meghatározott következtetések adódnak. Önök azt erősítgetik, hogy Kolcsak ellen vannak. Előveszem a „Vszegda Vperjod!" és a „Gyelo Naroda" című lapokat, szemügyre veszem az ilyenfajta nyárspolgári elmefuttatásokat, ezt a beállítottságot, amely tömegesen észlelhető az értelmiség soraiban, uralkodik az értelmiség soraiban. Azt mondom: önök között mindenki, aki ilyenfajta vádakat terjeszt a nép soraiban — kolcsakista, mert nem érti meg azt az elemi, alapvető, minden értelmes ember számára érthető különbséget, mely az imperialista háború között, amelynek véget vetettünk és a polgárháború között van, amelyet magunkra zúdítottunk. Mi sohasem titkoltuk el a nép előtt, hogy vállaljuk ezt a kockázatot. Megfeszítjük minden erőnket, hogy ebben a polgárháborúban legyőzzük a burzsoáziát és gyökerében ássuk alá az osztályelnyomás lehetőségét. Nem, még nem volt és nem is lehetséges olyan forradalom, amely biztosítva volna a hosszú, nehéz és esetleg a legszörnyűbb áldozatokkal járó harc ellen. Az, aki nem tudja megkülönböztetni a forradalmi harc folyamán, annak győzelme érdekében és akkor hozott áldozatokat, amikor valamennyi vagyonos, valamennyi ellenforradalmi osztály harcol a forradalom ellen, aki ezeket az áldozatokat nem tudja megkülönböztetni a rabló, kizsákmányoló háborúval járó áldozatoktól, az teljesen tudatlan ember, s azt kell róla mondani, hogy oda kell ültetni az ábécéhez, és az iskolánkívüli oktatás előtt elemiiskolai oktatásra kell fogni, mert az ilyen ember a legálnokabb kolcsakista képmutatás képviselője, akárminek nevezze magát, akármilyen elnevezés mögött bújjon meg. Márpedig a bolsevikok ellen emelt ilyen vádak a legszokásosabb, „legfelkapottabb" vádak. Ezek a vádak valóban utat találnak a nagy dolgozó tömegekhez, hiszen a felvilágosulatlan parasztnak nehéz megértenie ezt a dolgot. Egyformán szenved a háborútól, akármiért folyjon is ez a háború. Engem nem lep meg, ha a felvilágosulatlan parasztok között ilyen kijelentéseket hallok: „A cár idején háborúskodtunk, a mensevikek idején végig háborúskodtunk, most pedig bolsevikok vannak uralmon és még mindig háborúskodunk." Ez engem nem lep meg. Valóban, a háború — háború, súlyos áldo-

zatokkal jár, amelyeknek se vége, se hossza. „A cár azt mondta, hogy ez a szabadságért és a rabság alóli felszabadulásért van, a mensevikek azt mondták, hogy ez a szabadságért és a rabság alóli felszabadulásért van, most a bolsevikok ugyanazt mondják. Mindenki ezt mondja, nehéz itt kiismerni magunkat!"

Valóban, a felvilágosulatlan paraszt ugyan hogyan ismerje itt ki magát. Az ilyen embernek még tanulnia kell a politikai alapismereteket. De mit mondhatunk az olyan emberről, aki csak úgy dobálózik a „forradalom", „demokrácia" és „szocializmus" szavakkal, aki azt hangoztatja, hogy amikor ezeket a szavakat használja, tisztában van az értelmükkel. Nem bűvészkedhet az efféle fogalmakkal, hacsak nem akar politikai szélhámossá válni, hiszen a különbség a rablók két csoportjának háborúja és a között a háború között, amelyet a mindenféle rablás ellen felkelt elnyomott osztály folytat — elemi, lényegbevágó és alapvető különbség. Nem arról van szó, hogy az egyik vagy a másik párt, az egyik vagy a másik osztály, az egyik vagy a másik kormány a háborút igazolja, hanem arról, hogy mi ennek a háborúnak a tartalma, mi az osztálytartalma, melyik osztály viseli a háborút, milyen politika ölt testet a háborúban.

II

Most arról a kérdésről, hogy hogyan ítéljük meg azt a nehéz és komoly időszakot, melyben ezidőszerint élünk, és amely szükségszerűen összefüggésben van a forradalommal, áttérek egy másik politikai kérdésre, amely ugyancsak lépten-nyomon felbukkan minden vitában és minden beszédben — ez az imperialistákkal való blokk, szövetség, az imperialistákkal való megegyezés kérdése.

Önök valószínűleg találkoztak az ujságokban a szociálforradalmár Volszkijnak, és még egy másiknak, ha jól tudom — Szvjatyickijnek nevével, akik a legutóbbi időben az „Izvesztyijá"-ba is írtak, akik kiáltványt adtak ki, s akik aztán már igazán olyan szociálforradalmároknak tartják magukat, akiket nem lehet Kolcsak-barát-

sággal vádolni: otthagyták Kolcsakot, szenvedtek Kolcsaktól és amikor otthagyták Kolcsakot — szolgálatot tettek nekünk Kolcsakkal szemben. Ez igaz. De vegyék csak szemügyre ezeknek a polgártársaknak az érvelését, vegyék csak szemügyre, hogyan ítélik meg az imperialistákkal való blokk, szövetség, vagy az imperialistákkal való megegyezés kérdését. Nekem akkor volt alkalmam megismerni érvelésüket, amikor az ellenforradalom ellen harcoló hatóságunk lefoglalta írásaikat és amikor be kellett tekinteni irataikba, hogy megítélhessük, hányadán állunk a Kolcsak-kalandban való részvételükkel. Ezek kétségtelenül az eszerek legjobbjai közé tartoznak. És írásaikban a következő érvelésre bukkantam: „Kérem, tőlünk megbánást várnak; azt várják, hogy bűnbánóan fogjuk verni a mellünket. Azt már nem, soha! Nincs mit megbánnunk! Azzal vádolnak minket, hogy blokkban voltunk, megegyezésre léptünk az antanttal, az imperialistákkal. Hát önök, bolsevikok, talán nem léptek megegyezésre a német imperialistákkal? Hát Breszt micsoda? Talán Breszt nem az imperializmussal való megegyezés? Önök megegyezésre léptek a német imperializmussal Bresztben, mi megegyezésre léptünk a francia imperializmussal — kvittek vagyunk, nincs mit megbánnunk!“

Ez az érvelés, amelyet az általam megnevezett egyének és elvbarátaik írásai között találtam, jut eszembe, amikor a fentebb említett lapokra gondolok, amikor megkísérlem összegezni a nyárspolgári beszédekkel kapcsolatban szerzett benyomásokat. Állandóan találkoznak ezzel az érveléssel. Ez az egyik fő politikai érvelés, amellyel dolgunk van. Nos, vegyék bonckés alá, elemezzék, vegyék fontolóra elméleti szempontból ezt az érvelést. Mit jelent ez az érvelés? Azoknak van-e igazuk, akik azt mondják: „Mi, demokraták, szocialisták, blokkban voltunk az antanttal, önök blokkban voltak Vilmossal, megkötötték a breszti békét — semmit sem vethetünk egymás szemére, kvittek vagyunk?“ Vagy nekünk van igazunk, amikor azt mondjuk, hogy azok, akikről bebizonyosodott, hogy nem szavakkal, hanem tettekkel megegyezésre léptek az antanttal a bolsevik forradalom ellen — kolcsakisták?

Még ha százezerszer is tagadták ezt, még ha egyénileg ott is hagyták Kolcsakot és az egész nép színe előtt kijelentették, hogy Kolcsak ellen vannak, ezek az emberek lelkük mélyén, érvelésük és tetteik egész tartalmát és értelmét tekintve — kolcsakisták. Kinek van igaza? Ez a forradalom sarkalatos kérdése, és ezen gondolkozni kell.

Ennek a kérdésnek megvilágítására hadd hozzak fel egy hasonlatot — ezúttal nem egy egyedül álló forradalmárral, hanem egy individualista nyárspolgárral kapcsolatban. Képzeljék el, hogy gépkocsijukat útonállók veszik körül és revolvert szegeznek a halántékuknak. Képzeljék el, hogy önök ezután odaadják az útonállóknak a pénzt és a fegyvert, és engedik, hogy továbbrobogjanak ezen a gépkocsin. Mi a helyzet? Önök fegyvert és pénzt adtak az útonállóknak. Ez tény. Képzeljék most el azt, hogy egy másik polgártárs azért adott fegyvert és pénzt az útonállóknak, hogy részt vegyen ezeknek az útonállóknak békés polgárok ellen intézett rablótámadásaiban.

Mind a két esetben fennforog a megegyezés ténye. Hogy létrejött-e megegyezés írásban vagy szóban, vagy nem jött létre, az nem fontos. Elképzelhető, hogy az ember szó nélkül adja oda revolverét, fegyverét és pénzét. A megegyezés tartalma világos. Azt mondja az útonállónak: „Én odaadom neked a revolvert, a fegyvert és a pénzt, te lehetőséget adsz nekem arra, hogy odébbálljak kellemes szomszédságodból" (derültség); a megegyezés ténye fennforog. Ugyanígy lehetséges az is, hogy egy olyan ember köt hallgatólagos megegyezést, aki azért ad fegyvert és pénzt az útonállóknak, hogy lehetővé tegye számukra mások kirablását, és aki azután részt kap a zsákmányból. Ez szintén hallgatólagos megegyezés.

Kérdezem önöket, akad-e olyan írástudó ember, aki ne tudna megkülönböztetést tenni a két megegyezés között. Önök azt mondják: ha ugyan valóban akad, egészen biztosan gyengeelméjű az olyan ember, aki nem képes különbséget tenni az egyik és a másik megegyezés között, és azt mondja: „Te fegyvert és pénzt adtal az útonállóknak, így hát ne vádolj többé senkit útonállással; mi jogod van ez után arra, hogy valakit útonállással vádolj?" Ha találnak ilyen írástudó embert, kénytelenek

lesznek elismerni, vagy mindenesetre 1 000 közül 999-en el fogják ismerni, hogy nincs eszénél és hogy az ilyen emberrel nemcsak politikai, hanem még bűnügyi dolgokról sem lehet beszélni.

Most térjenek át erről a példáról a breszti béke és az antanttal való megegyezés összehasonlítására. Mi volt a breszti béke? Talán ez nem útonállók által elkövetett erőszak volt, akik akkor támadtak ránk, amikor mi becsületesen felajánlottuk a békét, miután minden népnek azt ajánlottuk, hogy döntse meg *saját* burzsoáziáját? — Nevetséges lett volna, ha mi a német burzsoázia megdöntésével kezdtük volna! A szóbanforgó szerződést mi lelepleztük az egész világ előtt, mint a legnagyobb mértékben rabló- és haramiaszerződést, megbélyegeztük, sőt nem is voltunk hajlandók azonnal aláírni ezt a békét, mert számítottunk a német munkások támogatására. Amikor azonban az erőszaktevők halántékunknak szegezték a revolvert, azt mondtuk: itt a fegyver, itt a pénz, majd más módon fogunk leszámolni veletek. Mi ismerjük a német imperializmus egy másik ellenségét, amelyet a vak emberek nem vettek észre — a német munkásokat. Össze lehet-e hasonlítani az imperializmussal való ezt a megegyezést az olyan megegyezéssel, amikor demokraták, szocialisták, szociálforradalmárok — ne nevessünk, minél erősebb, annál hangzatosabb — megegyezésre léptek az antanttal azért, hogy saját országuk munkásai ellen menjenek? Tudniillik ez volt a helyzet és ez a helyzet mind a mai napig. Hiszen az Európaszerte ismert mensevikek és eszerek legbefolyásosabb része ma is külföldön van, és ezek ma is paktálnak az antanttal. Aláírtak-e egy ilyen írást vagy nem, én nem tudom — bizonyára nem írtak alá —, okos emberek az ilyen dolgokat hallgatólagosan csinálják. De világos, hogy van ilyen megegyezés, ha egyszer tenyerükön hordják őket, útlevelet adnak nekik, szikratávíró útján az egész világnak hírül adják, hogy ma Akszelrod beszélt, holnap Szavinkov vagy Avkszentyev, holnapután meg Breskovszkaja fog beszélni. Talán ez nem megegyezés akkor is, ha hallgatólagos? És vajjon az imperialistákkal való ugyanolyan megegyezés ez, mint a mienk volt? Külső látszatra pontosan úgy hasonlít a mienkhez, ahogy az

útonállóknak fegyvert és pénzt adó ember cselekedete külső látszatra hasonlít minden ilyen természetű cselekedethez, ha eltekintünk céljától és jellegétől, mindenesetre, ha eltekintünk attól, hogy miért adom az útonállóknak a pénzt és a fegyvert. Azért-e, hogy megszabaduljak tőlük, amikor rámtámadnak, és amikor olyan helyzetbe kerültem, hogy ha nem adom oda nekik a revolvert, megölnek? Vagy olyan útonállóknak adok pénzt és fegyvert, akik rablásra indulnak, amiről tudomásom van, és részesedem a zsákmányban?

„Én ezt természetesen Oroszország felszabadításának nevezem az erőszakoskodók diktatúrája alól, én magától értetődően demokrata vagyok, mert támogatom a közismert szibériai vagy arhangelszki demokráciát, én magától értetődően az Alkotmányozó Gyűlésért harcolok. Ne merjetek engem meggyanusítani azzal, hogy valami rosszban sántikálok, és ha szolgálatot teszek az útonállóknak, az angol, francia és amerikai imperialistáknak, ezt a demokrácia, az Alkotmányozó Gyűlés, a néphatalom, a lakosság dolgozó osztályainak egysége és az erőszakoskodók, a bitorlók, a bolsevikok megdöntése érdekében teszem!"

A célok természetesen a legnemesebbek. De vajjon nem hallotta-e mindenki, aki politikával foglalkozik, hogy a politikát nem a kijelentések, hanem reális osztálytartalma alapján ítélik meg? Melyik osztályt szolgálod? Ha megegyezésre léptél az imperialistákkal, részt veszel-e az imperialista útonállásban, vagy nem?

„Levél az amerikai munkásokhoz" c. levelemben többek között rámutattam arra, hogy az amerikai forradalmi nép, amikor a XVIII. században az Anglia uralma alóli felszabadulásáért küzdött, amikor az emberiség történetének egyik első és legnagyobb valóban felszabadító háborúját, az emberiség történetében kevés valóban forradalmi háború egyikét folytatta, akkor az önmagát felszabadító nagy forradalmi amerikai nép megegyezésre lépett a spanyol és a francia imperializmus útonállóival, amelynek akkor gyarmatai voltak magában Amerikában, ennek a népnek tőszomszédságában. Az amerikai nép, szövetségben ezekkel az útonállókkal, megverte az ango-

lokat és felszabadult uralmuk alól. Voltak-e olyan írástudó emberek a világon, láttak-e önök, láttak-e valaha is olyan szocialistákat, szociálforradalmárokat, a demokrácia képviseletében fellépő embereket vagy akárhogyan is nevezzék magukat, a mensevikeket is beleértve, akik rászánták volna magukat arra, hogy nyilvánosan vádat emeljenek ezért az amerikai nép ellen és azt mondják, hogy megszegte a demokratizmus, a szabadság stb. elvét? Ilyen csudabogár még nem született. Most azonban felbukkantak nálunk ilyesfajta emberek, akik ugyanígy nevezik magukat, sőt arra is igényt tartanak, hogy egy Internacionáléban legyenek velünk, és kizárólag bolsevik szeszély — a bolsevikok tudvalevően szeszélyes emberek —, hogy saját Kommunista Internacionálét szerveznek, nem akarnak belépni a jó, régi, közös, egységes berni Internacionáléba!

És vannak olyanok, akik azt mondják: „Nekünk nincs mit megbánnunk — önök megegyezésre léptek Vilmossal, mi megegyezésre léptünk az antanttal, kvittek vagyunk!"

Állítom, hogy ezek az emberek, ha rendelkeznek a legelemibb politikai alapismeretekkel — kolcsakisták, ha személyesen le is mondtak erről, ha személyesen meg is undorodtak a Kolcsak-kalandtól, ha személyesen szenvedtek is Kolcsaktól; kolcsakisták még akkor is, ha mellénk álltak. Kolcsakisták, mert elképzelhetetlen, hogy ne értsék meg a különbséget a kizsákmányolók elleni harcban létrejött kényszermegegyezés között, amilyennek megkötésére a kizsákmányolt osztályok a forradalmak története során lépten-nyomon rákényszerültek, és aközött, amit a mi állítólagos demokratáink legbefolyásosabb képviselői, az állítólag „szocialista" értelmiség képviselői tettek és tesznek, akik részint tegnap léptek megegyezésre, részint ma lépnek megegyezésre a nemzetközi imperializmus útonállóival és rablóival saját országuk dolgozó osztályainak *egy része* — ők mondják így —, egy része ellen. Ezek az emberek kolcsakisták, és velük szemben nem engedhető meg semmiféle más magatartás, mint amilyennek az öntudatos forradalmárok magatartásának a kolcsakistákkal szemben lennie kell.

III

Most rátérek a következő kérdésre. Ez az általános demokráciához való viszony kérdése.

Már volt alkalmam rámutatni arra, hogy annak a politikai álláspontnak, amelyre bizonyos demokraták és szocialisták velünk szemben helyezkednek, a legelterjedtebb igazolása, legelterjedtebb védelme a demokráciára való hivatkozás. Ennek az álláspontnak leghatározottabb képviselője az európai irodalomban, mint önök természetesen tudják, Kautsky, a II. Internacionále szellemi vezére, aki mindmáig tagja a berni Internacionálénak. „A bolsevikok olyan módszert választottak, amely megszegi a demokrácia elveit, a bolsevikok a diktatúra módszerét választották, ezért ügyük nem igaz ügy" — ezt mondja Kautsky. Ez az érv ezerszer meg milliószor szerepelt mindenütt és állandóan az egész sajtóban és az általam megnevezett lapokban. Ezt hajtogatja állandóan az egész értelmiség is, néha pedig félig tudatosan szajkózzák érveléseikben a nyárspolgárok. „A demokrácia — szabadság, egyenlőség, a többség döntése; mi is lehetne előbbrevaló a szabadságnál, az egyenlőségnél, a többség döntésénél! Ha ti, bolsevikok, eltértetek ettől, sőt emellett nem átallottátok nyiltan kijelenteni, hogy ti előbbrevalók vagytok a szabadságnál is, az egyenlőségnél is, a többség döntésénél is, akkor ne csodálkozzatok azon és ne panaszkodjatok amiatt, hogy bitorlóknak, erőszakoskodóknak nevezünk benneteket!"

Mi ezen a legkevésbbé sem csodálkozunk, mert mi elsősorban világosságot akarunk, és csak arra számítunk, hogy az élenjáró dolgozók valóban világosan tudatára ébrednek helyzetüknek. Igen, mi mindenkor mondtuk és mondjuk programunkban, pártprogramunkban, hogy nem hagyjuk magunkat félrevezetni olyan pompásan hangzó jelszavakkal, mint szabadság, egyenlőség, a többség akarata, és hogy azokat, akik demokratáknak, a tiszta demokrácia híveinek, a következetes demokrácia híveinek nevezik magukat és ezt közvetlenül vagy közvetve szembeállítják a proletariátus diktatúrájával — Kolcsak cinkosainak tekintjük.

Igyekezzenek tisztába jönni a dologgal, ezzel tisztába kell jönni. Az-e valóban a tiszta-demokraták bűne, hogy a tiszta demokráciát hirdetik, védelmezik azt a bitorlókkal szemben, vagy az a bűnük, hogy a vagyonos osztályok pártján, Kolcsak pártján vannak?

Kezdjük a szabadság kérdésének tisztázásával. A szabadság, szó se róla, minden forradalom szempontjából, akár szocialista, akár demokratikus forradalom, igen-igen lényeges jelszó. A mi programunk azonban kijelenti: a szabadság, ha ellenkezik a munkának a tőke elnyomása alól való felszabadításával, csalás. És önök között mindenki, aki olvasta Marxot, sőt, úgy gondolom, hogy mindenki, aki legalább egy, Marxot népszerűen ismertető munkát olvasott — tudja, hogy Marx életének, irodalmi tevékenységének és tudományos kutatásainak nagy részét éppen annak szentelte, hogy kigúnyolja a szabadságot, az egyenlőséget, a többség akaratát és a mindenféle Benthameket, akik minderről rengeteget összeírtak és bebizonyítsa, hogy ezek a frázisok az árutulajdonos szabadságának, a tőke szabadságának érdekeit szolgálják, s a tőke ezt a szabadságot arra használja fel, hogy elnyomja a dolgozó tömegeket.

Mi azt mondjuk mindenkinek, hogy aki abban a pillanatban, amikor az egész világon vagy akár egy országban a tőke hatalmának megdöntéséig jutott a dolog, aki egy olyan történelmi pillanatban, amikor előtérbe nyomul az elnyomott dolgozó osztályok harca a tőke teljes megdöntéséért, az árutermelés teljes megszüntetéséért, hogy mindenki, aki egy ilyen politikai helyzetben a „szabadság" szót általánosságban használja, aki ennek a szabadságnak jegyében szembefordul a proletariátus diktatúrájával — az semmi egyebet nem tesz, mint segít a kizsákmányolóknak, az a kizsákmányolók híve, mert a szabadság, ha nem rendeljük alá a munka felszabadítása, a tőke igája alól való felszabadítása érdekeinek, mint azt pártprogramunkban nyiltan kijelentettük — csalás. Lehet, hogy ez fölösleges a program formai felépítése szempontjából, de lényegbevágóan fontos egész propagandánk és agitációnk szempontjából, a proletárharc és a proletárhatalom alapjainak szempontjából. Mi nagyon jól tudjuk, hogy harcol-

nunk kell a világtőke ellen, nagyon jól tudjuk, hogy a világtőkére annakidején a szabadság megteremtésének feladata várt, hogy a világtőke lerázta a feudális rabságot, hogy polgári szabadságot teremtett, nagyon jól tudjuk, hogy világtörténelmi haladást jelentett. És mi kijelentjük, hogy általában a kapitalizmus ellen, a köztársasági kapitalizmus ellen, a demokratikus kapitalizmus ellen, a szabad kapitalizmus ellen indulunk harcba, és természetesen tudjuk, hogy a kapitalizmus a szabadság zászlaját fogja kitűzni velünk szemben. S mi válaszolunk neki. Szükségesnek tartottuk, hogy ezt a választ programunkban adjuk meg: minden szabadság csalás, ha ellenkezik a munka felszabadításának, a tőke elnyomása alól való felszabadításának érdekeivel.

De talán ez nem is lehetséges? Talán a szabadság nem is ellenkezik a munkának a tőke elnyomása alól való felszabadításával? Vegyék szemügyre valamennyi nyugateurópai országot, amelyben megfordultak, vagy amelyről legalábbis olvastak. Minden könyvben úgy festették le ezeknek az országoknak rendjét, mint a legszabadabb rendszert, és most ezek a nyugateurópai civilizált országok — Franciaország, Anglia, Amerika — magasra emelik ezt a zászlót, „a szabadság nevében" a bolsevikok ellen vonulnak. A közelmult napokban — a francia lapok most ritkán jutnak el hozzánk, mert minden oldalról be vagyunk kerítve, de szikratáviratok eljutnak, a levegőt mégsem lehet megszállni, fogjuk a külföldi szikratáviratokat —, a napokban alkalmam volt olvasni egy szikratáviratot, amelyet a francia rablókormány röpített világgá: amikor Franciaország a bolsevikok ellen megy és támogatja ellenfeleiket, most is mint ezelőtt, mindenek fölé helyezi a Franciaországot jellemző „magasztos szabadságeszményt". Ezzel minden lépésnél találkozunk, ez ellenünk folytatott vitáik alaptónusa.

És mit neveznek ők szabadságnak? Ezek a civilizált franciák, angolok és amerikaiak szabadságnak nevezik már azt is, ha gyülekezési szabadság van. Csak benne legyen az alkotmányban: „Gyülekezési szabadság minden állampolgárnak". „Ez — mondják ők — a szabadság tartalma, ez a szabadság legfőbb megnyilvánulása. Már-

pedig ti, bolsevikok, megszegtétek a gyülekezési szabadság elvét."

Igen — válaszoljuk mi —, a ti szabadságotok, angol, francia és amerikai urak, csalás, ha ellenkezik a munkának a tőke uralma alól való felszabadításával. Ti megfeledkeztetek egy csekélységről, civilizált urak. Megfeledkeztetek arról, hogy a ti szabadságotok egy olyan alkotmányban van lefektetve, amely *törvényesíti a magántulajdont.* Ez a dolog lényege.

A szabadság mellett — a tulajdon, így áll ez a ti alkotmányotokban. Az, hogy elismeritek a gyülekezési szabadságot, természetesen óriási haladás a hűbéri viszonyokhoz, a középkorisághoz, a jobbágysághoz képest. Ezt a szocialisták mind elismerték, amikor a burzsoá társadalomnak ezt a szabadságát felhasználták arra, hogy megtanítsák a proletariátust, hogyan kell megdönteni a kapitalista elnyomást.

De a ti szabadságotok csak papíron létezik, nempedig a valóságban. Ez azt jelenti, hogy ha a nagyvárosokban olyan nagy termek vannak, mint ez itt, azokkal a tőkések és földbirtokosok rendelkeznek, azokat például az „előkelő összejövetelek" célját szolgáló termeknek nevezik. Önök, az orosz demokratikus köztársaság polgárai, szabadon összegyűlhetnek, de ez — magántulajdon, bocsássanak meg, kérem szépen, tisztelni kell a magántulajdont, máskülönben önök igenis bolsevikok, gonosztevők, rablók, fosztogatók, csendháborítók. Mi pedig azt mondjuk: „Mi gyökeresen változtatunk ezen. Ezt az épületet az «előkelő összejövetelek» házából előbb a munkásszervezetek székházává változtatjuk, azután majd beszélünk gyülekezési szabadságról." Ti azzal vádoltok bennünket, hogy megszegjük a szabadság elvét. Mi azonban azt valljuk, hogy minden szabadság, ha nem rendeljük alá a munka felszabadítása, a tőke elnyomása alól való felszabadítása érdekeinek, csalás. A gyülekezési szabadság, ami benne van minden burzsoá köztársaság alkotmányában, csalás, mert ahhoz, hogy egy civilizált országban, amely nyilván nem szüntette meg a telet, nem változtatta meg az időjárást, össze lehessen gyűlni, gyűlésteremre van szükség, csakhogy a legjobb épületek — magántulajdonban van-

nak. Előbb elvesszük a legjobb épületeket, azután majd beszélünk szabadságról.

Mi azt mondjuk, hogy a kapitalisták gyülekezési szabadsága a legnagyobb bűntett a dolgozókkal szemben — ez az ellenforradalmárok gyülekezési szabadsága. Mi azt mondjuk a burzsoá értelmiségi uraknak, azoknak az uraknak, akik a demokrácia hívei: önök hazudnak, amikor azt a vádat emelik ellenünk, hogy megszegjük a szabadság elvét! Amikor az önök nagy burzsoá forradalmárai Angliában 1649-ben, Franciaországban 1792—1793-ban végrehajtották a forradalmat, nem adtak gyülekezési szabadságot a monarchistáknak. A francia forradalmat éppen azért nevezik nagynak, mert nem ismerte az 1848-as forradalmak közül sokra jellemző ingadozást, felemásságot, szószátyárkodást, mert tettekben megnyilvánuló forradalom volt, amely, miután megdöntötte a monarchistákat, következetesen elnyomta őket. Ugyanígy fogunk elbánni mi is a tőkés urakkal, mert tudjuk, hogy a dolgozóknak a tőke elnyomása alól való felszabadításához meg kell fosztani a kapitalistákat a gyülekezési szabadságtól, el kell venni vagy körül kell nyirbálni „szabadságukat". Ez a munkának a tőke elnyomása alól való felszabadítását szolgálja, ez azt az igazi szabadságot szolgálja, amikor nem lesznek olyan épületek, amelyekben egy család él, és amelyek egyesek — földbirtokosok, kapitalisták, vagy valamely részvénytársaság — birtokában vannak. Amikor így lesz, amikor az emberek már el is fogják felejteni, hogy társadalmi célokat szolgáló épületek valakinek a tulajdonában lehetnek, akkor mi a teljes „szabadság" mellett leszünk. Amikor a világon csak dolgozók lesznek és az emberek már emlékezni se fognak rá, hogy a társadalomnak nem-dolgozó tagja is lehetett — ez még nem lesz olyan hamar s ez a burzsoá urak és a burzsoá intellektuel urak bűne —, akkor mi a gyülekezési szabadság mellett leszünk mindenki számára, ma azonban a gyülekezési szabadság — a kapitalisták, az ellenforradalmárok gyülekezési szabadsága. Mi harcolunk ellenük, ellenállást fejtünk ki velük szemben és kijelentjük, hogy ezt a szabadságot eltöröljük.

Csatába megyünk — ez a proletárdiktatúra tartalma.

Elmúlt annak a naív, utópikus, képzeletszülte, mechanikus, intellektuel szocializmusnak az ideje, amikor úgy képzelték el a dolgot, hogy meggyőzik az emberek többségét, szépen lefestik a szocialista társadalmat, és a többség a szocializmus álláspontjára helyezkedik. Elmúltak azok az idők, amikor ezekkel a dajkamesékkel szórakoztak és szórakoztattak másokat. A marxizmus, amely felismerte az osztályharc szükségességét, azt mondja: az emberiség nem jut el a szocializmushoz másképpen, mint a proletariátus diktatúrája útján. A diktatúra szó — kegyetlen, súlyos, véres, kínzó szó, és az ilyen szavakat nem ejtik ki hiábavalóan. Ha a szocialisták ezt a jelszót adták ki, ezt azért tették, mert tudják, hogy a kizsákmányolók osztálya csak elkeseredett, könyörtelen harcban adja meg magát és hogy mindenféle szép szavakkal fogja álcázni uralmát.

Gyülekezési szabadság — mi lehet fennköltebb, mi lehet szebb ennél a szónál! Elképzelhető-e a dolgozók fejlődése és tudatosságuk elmélyülése gyülekezési szabadság nélkül? elképzelhetők-e az emberiesség alapjai gyülekezési szabadság nélkül? Mi pedig azt mondjuk, hogy az Anglia és az Északamerikai Egyesült Államok alkotmánya szerinti gyülekezési szabadság csalás, mert a szocializmusba való átmenet egész idejére megköti a dolgozó tömegek kezét — csalás, mert nagyon jól tudjuk, hogy a burzsoázia mindent el fog követni, hogy megdöntse ezt a kezdetben oly szokatlan, oly „szörnyű" hatalmat. Ez nem is lehet másképpen azok szemében, akik alaposan átgondolták az osztályharcot, akik csak valamennyire is konkrétan, világosan gondolkodnak arról, hogy milyen a viszony a felkelő munkások és a burzsoázia között, amely meg van döntve *egy* országban, de nincs megdöntve valamennyiben, és amely éppen azért, mert nincs teljesen megdöntve, annál nagyobb elkeseredéssel veti magát a harcba.

Az osztályharc éppen a burzsoázia megdöntése után ölti a legélesebb formákat. És hajítófát sem érnek azok a demokraták és szocialisták, akik becsapják önmagukat, azután pedig becsapnak másokat is, amikor azt mondják: amint egyszer a burzsoáziát megdöntöttük, elintéztük a dolgot. Csak elkezdtük, nempedig elintéztük, mert a burzsoázia mindeddig nem hitt abban, hogy megdöntötték,

és az Októberi Forradalom előestéjén igen kedvesen és igen szeretetreméltóan tréfálózott; tréfálózott Miljukov is, Csernov is, a „Novaja Zsizny" is. Tréfásan azt mondták: „Nos, tessék, bolsevik urak, alakítsanak kormányt, vegyék maguk kézbe a hatalmat néhány hétre — önök a mi malmunkra hajtják a vizet!" Ezt írta az eszer Csernov, ezt írta Miljukov a „Recs"-ben, ezt írta a félmensevik „Novaja Zsizny". Tréfálóztak, mert nem vették komolyan a dolgot. Most pedig rájöttek, hogy a dolog komolyra fordult, és az angol, a francia, meg a svájci burzsoá urak, akik azt gondolták, hogy „demokratikus köztársaságuk" — páncél, amely megvédi őket, felismerték és tudatára ébredtek annak, hogy a dolog komolyra fordult, és most valamennyien fegyverkeznek. Ha önök láthatnák, mi történik a szabad Svájcban, hogyan fegyverkezik ott egytől-egyig minden burzsoá, hogyan szervez fehér gárdát, mert tudja, hogy most már arról van szó, vajjon meg tudja-e őrizni kiváltságait, amelyek lehetővé teszik, hogy milliókat bérrabszolgaságban tartson. A harc világméreteket öltött, ezért most mindenki, aki a „demokrácia" és a „szabadság" jelszavával lép fel ellenünk, a vagyonos osztályok mellé áll, becsapja a népet, mivel a nép nincs tisztában azzal, hogy a szabadság és a demokrácia eddig a *vagyonosok* szabadsága és demokráciája volt, amelyből csak morzsák jutottak a vagyontalanok számára.

Mi a gyülekezési szabadság, amikor a dolgozókat a tőkés rabszolgaság és a tőkének végzett munka nyomja? Csalás, és ahhoz, hogy eljussunk a dolgozók szabadságához, előbb le kell győzni a kizsákmányolók ellenállását, ha pedig egy egész osztály ellenállásával állok szemben, világos, hogy nem ígérhetek ennek az osztálynak sem szabadságot, sem egyenlőséget, sem többségi döntést.

IV

A szabadságról most rátérek az egyenlőségre. Ez még bonyolultabb probléma. Itt még komolyabb, még több nézeteltérésre vezető és még kényesebb kérdéssel van dolgunk.

A forradalom, fejlődése során, elsöpri a kizsákmányoló osztályokat, egyiket a másik után. Először a monarchiát döntötte meg, és egyenlőségen csak azt értették, hogy választáson alapuló hatalom legyen, hogy köztársaság legyen. Azután, tovább haladva, elsöpörte a földbirtokosokat, és önök tudják, hogy a harc a középkori viszonyok, a feudalizmus ellen, az „egyenlőség" jelszavával folyt. Mindenki egyenlő, tekintet nélkül arra, hogy melyik rendhez tartozik, mindenki egyenlő, a milliomost és a koldust is beleértve — így beszéltek, így gondolkoztak, így vélekedtek, mégpedig őszintén, annak az időszaknak nagy forradalmárai, amely mint a nagy francia forradalom időszaka vonult be a történelembe. A forradalom az egyenlőség jelszavával fordult a földesurak ellen, és egyenlőségnek azt nevezték, hogy a milliomosnak és a munkásnak egyenlő jogokkal kell rendelkeznie. A forradalom tovább haladt előre, s megmutatta, hogy az „egyenlőség" — ezt mi nem mondtuk meg programunkban külön, de hiszen nem lehet végtelen ismétlésekbe bocsátkozni, ez épp oly világos, mint az, amit a szabadságról mondtunk — csalás, ha ellenkezik a munkának a tőke uralma alól való felszabadításával. Ezt mondjuk, és ez tökéletesen igaz. Mi azt mondjuk, hogy a demokratikus köztársaság a jelenlegi egyenlőséggel — hazugság, csalás, hogy ott az egyenlőség nem érvényesül és ott nem is lehet egyenlőség, s az, ami útjában áll annak, hogy élni lehessen ezzel az egyenlőséggel — a termelési eszközök, a pénz, a tőke magántulajdona. Egyszerre el lehet venni a magántulajdont, ha luxuspalotákról van szó, viszonylag hamar el lehet venni a tőkét és a termelési eszközöket, de vegyék el a pénzben fekvő magántulajdont.

A pénz — összesűrített társadalmi gazdagság, összesűrűsödött társadalmi munka, a pénz — jogosítvány a dolgozók megsarcolására, a pénz a tegnapi kizsákmányolás maradványa. Ez a pénz. Meg lehet-e valahogy egyszerre szüntetni? Nem. A szocialisták már a szocialista forradalom előtt azt írták, hogy a pénzt nem lehet egyszerre megszüntetni, és mi ezt tapasztalataink alapján megerősíthetjük. Igen sok technikai, és ami még sokkal nehezebb és sokkal fontosabb, szervezeti vívmányra van szükség

ahhoz, hogy a pénzt meg lehessen szüntetni, addig pedig szükségszerűen fennmarad az olyan helyzet, amikor az egyenlőség csak papíron, az alkotmányban van meg, és amikor mindenkinek, akinek pénze van, tényleges joga van a kizsákmányolásra. A pénzt mi sem tudtuk egyszerre megszüntetni. Mi azt mondjuk: egyelőre a pénz megmarad, s még meglehetősen sokáig meg fog maradni a régi kapitalista társadalomból az új szocialista társadalomba való átmenet ideje alatt. Az egyenlőség csalás, ha ellenkezik a munka felszabadításának, a tőke elnyomása alól való felszabadításának érdekeivel.

Engelsnek ezerszeresen igaza volt, amikor ezt írta: az egyenlőségnek az osztályok megszüntetésén *kívüleső* fogalma a legostobább és legbadarabb előítélet[53]. Burzsoá professzorok az egyenlőség fogalmával kapcsolatban megpróbálták ránkbizonyítani azt, hogy mi minden embert egyenlővé akarunk tenni. Ezzel az általuk kitalált dőreséggel próbálták a szocialistákat megvádolni. De tudatlanságukban nem tudták, hogy a szocialisták — és éppen a modern tudományos szocializmus megalapítói, Marx és Engels — mondották azt, hogy az egyenlőség üres frázis, ha egyenlőségen nem az osztályok megszüntetését értjük. Az osztályokat meg akarjuk szüntetni, ebben az értelemben az egyenlőség mellett vagyunk. De azt állítani, hogy mi minden embert egymással egyenlővé teszünk, ez a legüresebb frázis és az olyan intellektuel ostoba kitalálása, aki, néha jóhiszeműen, dobálózik a szavakkal, ide-oda forgatja őket, de minden tartalom nélkül — még ha írónak, olykor tudósnak és még mit tudom én minek is nevezi magát.

Mi pedig azt mondjuk: mi az egyenlőséget mint az osztályok megszüntetését tűzzük ki célunkul. Akkor a munkások és a parasztok közötti osztálykülönbséget is meg kell szüntetni. Éppen ez a célunk. Az olyan társadalom, amelyben megmaradt a munkás és a paraszt közötti osztálykülönbség, nem nevezhető sem kommunista, sem szocialista társadalomnak. Persze, ha bizonyos értelemben fogjuk fel a szocializmus szót, nevezhetjük szocialista társadalomnak, de ez kazuisztika, szavakon való vitatkozás lesz. A szocializmus — a kommunizmus

első szakasza — de szavakon vitatkozni nem érdemes. Egy dolog világos: amíg megmarad a munkás és paraszt közötti osztálykülönbség, nem beszélhetünk egyenlőségről, hacsak nem akarjuk, hogy elővigyázatlanul a burzsoázia malmára hajtsuk a vizet. A parasztság — a patriarchális kor osztálya, olyan osztály, amelyet a szolgaság évtizedei meg évszázadai neveltek, és a paraszt mindezeknek az évtizedeknek folyamán *kisgazda* volt, előbb más osztályoknak alávetett, majd formailag szabad és egyenlő, de *tulajdonos és élelmezési cikkek birtokosa.*

És itt elérkeztünk egy olyan kérdéshez, amelyben ellenségeink a legtöbbet gáncsolnak bennünket, amely leginkább támaszt kételyeket a tapasztalatlan és a dolgok mélyére nem hatoló emberek között és amely leginkább választ el minket azoktól, akik azt szeretnék, ha demokratáknak, szocialistáknak tekintenék őket, s akik rosszneven veszik tőlünk, hogy sem demokratáknak, sem szocialistáknak nem tartjuk, hanem a kapitalisták híveinek nevezzük őket, olyanoknak, akik talán tudatlanságukból kifolyólag, de a kapitalisták hívei.

A paraszt helyzeténél, életmódjánál, termelési viszonyainál, életkörülményeinél, gazdálkodásának feltételeinél fogva — félig dolgozó, félig spekuláns.

Ez — tény. Ezen a tényen önök nem változtatnak, amíg nem szüntetik meg a pénzt, nem szüntetik meg a cserét. Ahhoz pedig, hogy ezt meg lehessen tenni, a proletariátus szilárd uralmának hosszú éveire van szükség, mert csak a proletariátus képes legyőzni a burzsoáziát. Amikor azt mondják nekünk: „Önök megszegik az egyenlőség elvét, önök nemcsak a kizsákmányolókkal való egyenlőség elvét szegték meg — ezzel én még esetleg kész vagyok egyetérteni, jelenti ki valamelyik szociálforradalmár vagy mensevik, mivel nincs tisztában azzal, amit mond —, hanem megszegték a munkások és parasztok egyenlőségének, megszegték a «munkademokrácia» egyenlőségének elvét, önök gonosztevők!" — a mi válaszunk a következő: „Igen, mi megszegtük a munkások és parasztok egyenlőségének elvét, és állítjuk, hogy önök, akik síkraszállnak ezért az egyenlőségért, Kolcsak hívei." Nemrégiben olvastam Germanov elvtársnak a „Pravdá"-ban megjelent

nagyszerű cikkét, amelyben benne voltak Ser polgártársnak, az egyik leginkább „szocialista" mensevik szociáldemokratának tézisei. Ezeket a téziseket egy szövetkezeti intézményünkben terjesztették elő. Ezek a tézisek olyanok, hogy márványlapra kellene őket felvésni, ki kellene függeszteni minden voloszty végrehajtó bizottságában és alá kellene írni: „Imhol egy kolcsakista."

Nagyon jól tudom, hogy ez a Ser polgártárs és elvbarátai ezért rágalmazónak vagy még ennél is rosszabbnak fognak engem nevezni. Mindamellett felszólítom azokat, akik foglalkoztak a politikai gazdaságtan ábécéjével és a politikai alapismeretekkel, hogy vegyék fontolóra alaposan, kinek van igaza és ki a hibás. Ser polgártárs a következőket mondja: a Szovjethatalom közellátási politikája és általában gazdasági politikája hajítófát sem ér, s át kell térni előbb fokozatosan, azután nagyobb arányokban az élelmiszerekkel való szabad kereskedelemre és a magántulajdon biztosítására.

Én azt mondom, hogy ez Kolcsak gazdasági programja, gazdasági elve. Állítom, hogy annak, aki olvasta Marxot, különösen „A tőke" első fejezetét, aki olvasta akár Kautskynak „Marx gazdasági tanai" című, Marxot népszerűsítő munkáját, annak rá kell jönnie, hogy a gabonakereskedelem szabadsága egy olyan időpontban, amikor folyamatban van a proletariátus forradalma a burzsoázia ellen, amikor a földesúri és tőkés tulajdon megdől, amikor a négyéves imperialista háború által tönkretett ország éhezik — valójában a kapitalista szabadsága, a tőkés uralom visszaállításának szabadsága. Ez kolcsakista gazdasági program, hiszen Kolcsak nem a levegőre támaszkodik.

Elég abból, hogy valaki ostoba módon csak azért hibáztatja Kolcsakot, mert erőszakoskodott a munkásokkal és még tanítónőket is megvesszőztetett, mert rokonszenveztek a bolsevikokkal. Ez a demokrácia vulgáris védelme, ez azt jelenti, hogy bután vádoljuk Kolcsakot. Kolcsak azokat az eszközöket veszi igénybe, amelyek rendelkezésére állnak. De mire támaszkodik gazdaságilag? A szabadkereskedelemre támaszkodik, a szabadkereskedelem mellett van, *ezért* támogatják a kapitalisták valamennyien. Ti azt mondjátok: „Otthagytuk Kolcsakot,

nem vagyunk kolcsakisták." Ez természetesen becsületetekre válik, de ez még nem bizonyítja azt, hogy józan megfontolásra képes eszetek van. Ezt feleljük ezeknek az embereknek, s a legkevésbbé sem akarjuk becsületükben sérteni az olyan eszereket és mensevikeket, akik otthagyták Kolcsakot, amikor rájöttek, hogy erőszakoskodó. De ha az ilyen ember abban az országban, amely elkeseredett ütközetet vív Kolcsakkal, továbbra is harcol a „munkademokrácia egyenlőségéért", a gabonakereskedelem szabadságáért — akkor igenis kolcsakista, csak nem érti a dolog lényegét, nem tudja, miről is van szó tulajdonképpen.

Kolcsak arra támaszkodik, hogy miután gabonában bővelkedő vidéket foglalt el, ott engedélyezi — akár Kolcsaknak, akár Gyenyikinnek nevezik, az egyenruha különböző, a lényeg egy — a szabad gabonakereskedelmet és a *kapitalizmus visszaállításának szabadságát*. Így volt minden forradalomban, így lesz nálunk is, ha a proletariátus diktatúrájáról áttérünk arra a „szabadságra" és „egyenlőségre", amelyet a demokrata, eszer, baloldali mensevik stb. urak, néha még az anarchisták is, hirdetnek — elnevezés van sok. Most Ukrajnában minden banda nevet választ magának, egyik szabadabb, mint a másik, egyik demokratikusabb, mint a másik, és minden kerületben van egy banda.

A munkások és parasztok közötti egyenlőséget „a dolgozó paraszt érdekeinek szószólói" prédikálják nekünk, akik jobbára eszerek. Mások, mint Ser polgártárs, tanulták a marxizmust és mégsem értik meg, hogy a munkás és paraszt között a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet idején nem lehet egyenlőség, és hogy azok, akik ezt ígérik, Kolcsak programját fejtik ki még akkor is, ha ők maguk nincsenek ennek tudatában. Állítom, hogy mindenki, aki gondolkodik egy ország konkrét viszonyain, különösen egy teljesen tönkretett ország viszonyain, meg fogja ezt érteni.

A mi „szocialistáink", akik azt állítják, hogy most mi a polgári forradalom időszakában vagyunk, minduntalan azzal vádolnak bennünket, hogy nálunk fogyasztási kommunizmus van. Egyesek hozzáteszik, hogy katonai kommunizmus, és magasabbrendűeknek képzelik magukat,

azt képzelik, hogy fölötte állanak a kommunizmus ezen „alantas" formájának. Ezek egyszerűen olyan emberek, akik szavakkal dobálóznak. Láttak könyveket, bemagoltak könyveket, újból átvettek könyveket, de ezekből a könyvekből egy kukkot sem értettek meg. Vannak ilyen tudós, sőt nagyon is tudós emberek. A könyvekben azt olvasták, hogy a szocializmus a termelés legmagasabb fejlettségi fokát jelenti. Kautsky még most sem tesz egyebet, mint hogy ezt hajtogatja. A napokban láttam egy német ujságot, amely véletlenül került el hozzánk, és ebben olvastam a németországi Tanácsok legutóbbi kongresszusáról. Kautsky előadóként szerepelt, és előadásában hangsúlyozta — nem ő személyesen, hanem a felesége, minthogy ő beteg volt, felesége olvasta fel előadását —, ebben az előadásában hangsúlyozta, hogy a szocializmus a termelés legmagasabb fejlettségi fokát jelenti, és hogy termelés nélkül sem a kapitalizmus, sem a szocializmus nem állhat fenn, de a német munkások ezt nem értik meg.

Szegény német munkások! Harcolnak Scheidemann és Noske ellen, harcolnak a hóhérok ellen, arra törekszenek, hogy megdöntsék a hóhérok, Scheidemann és Noske hatalmát, akik továbbra is szociáldemokratáknak tartják magukat, a német munkások abban a hiszemben vannak, hogy polgárháború folyik. Liebknechtet meggyilkolták, Rosa Luxemburgot meggyilkolták. Az orosz burzsoák azt mondják: „Így kell elbánni a mi bolsevikjainkkal is!" — ez egy jekatyerinodari ujságban állt. Szószerint ez állt benne. Aki ért a dologhoz, nagyon jól tudja, hogy az egész nemzetközi burzsoázia ezen az álláspontón van. Védekezni kell. Scheidemann és Noske polgárháborút visel a proletariátus ellen. A háború — háború. A német munkások úgy gondolkodnak, hogy polgárháborúban vannak és minden egyéb kérdés alárendelt jelentőségű. Mindenekelőtt a munkást kell jóllakatni. Kautsky ezt katonai vagy fogyasztási kommunizmusnak tartja. A termelést kell fejleszteni! . .

Ó, mindentudó urak! De hogyan képesek fejleszteni a termelést egy olyan országban, amelyet kiraboltak és tönkretettek az imperialisták, amelyben nincs szén, nincs nyersanyag, nincs munkaeszköz? „A termelés fejlesztése!"

Hiszen nincs a Népbiztosok Tanácsának vagy a Honvédelmi Tanácsnak olyan ülése, amelyen ne az utolsó néhány millió pud szén vagy ásványolaj elosztásával foglalkoznánk és ne volnánk abban a gyötrelmes helyzetben, hogy minden népbiztos magának igényli az utolsó maradékokat és egyiknek sincs elég semmiből, s el kell dönteni, hogy itt zárjunk-e be egy gyárat vagy ott, itt hagyjuk-e a munkásokat munka nélkül vagy ott — ez gyötrő kérdés, de ezt kell tennünk, mert nincs szén. A szén — a Donyec-medencében van, a szenet megsemmisítette a német invázió. Nézzék meg Belgiumot vagy Lengyelországot — ez tipikus jelenség, mindenütt ugyanezt fogják tapasztalni mint az imperialista háború következményét. Ez azt jelenti, hogy a munkanélküliség és az éhínség évekig fog tartani, hiszen vannak olyan bányák, amelyeket, ha egyszer elárasztottak vízzel, sok éven át nem lehet helyreállítani. És még akkor azt mondják nekünk: „A szocializmus a termelékenység fokozása." Olvastak könyveket, jó uraim, írtak könyveket, és egy kukkot sem értettek meg a könyvekből. (Taps.)

Persze, az olyan kapitalista társadalom szempontjából, amely békés időben békés úton térne át a szocializmusra, nem volna halaszthatatlanabb feladatunk, mint a termelékenység fokozása. Csak egy kis szócskát kell hozzátenni: „Ha". *Ha* a szocializmus olyan békésen születne meg, ahogyan a tőkés urak nem méltóztattak megengedni, hogy megszülessen. Csak egy kis szócska hiányzott. De még ha nem is lett volna háború, a tőkés urak akkor is mindent elkövettek volna, hogy ne engedjék meg az ilyen békés fejlődést. A nagy forradalmak, még ha békésen is kezdődtek, mint a nagy francia forradalom, ádáz háborúkkal végződtek, amelyeket az ellenforradalmi burzsoázia indított. Másként nem is lehet, ha ezt a kérdést az osztályharc szempontjából vizsgáljuk, nempedig annak a szabadság, egyenlőség, munkademokrácia és a többség akarata körül folyó nyárspolgári frázispufogtatásnak, annak a nyárspolgári bárgyú szószaporításnak szempontjából, amelyet a mensevikek és az eszerek tálalnak fel, ez az egész „demokrácia" tálal fel nekünk. Békés fejlődés a szocializmus felé — nem lehetséges. A mostani időszakban

pedig, az imperialista háború után, nevetséges arról beszélni, hogy a fejlődés békésen menjen végbe, különösen egy tönkretett országban. Nézzék Franciaországot. Franciaország — győztes ország, mégis ott felére csökkent a gabonatermelés. Angliában, angol polgári lapokban olvastam, azt mondják: „Mi most koldusok vagyunk." És még akkor egy tönkretett országban tesznek szemrehányást a kommunistáknak a termelés fennakadása miatt! Aki ilyesmire vetemedik, az vagy kész idióta, még ha százszor is a berni Internacionále vezérének nevezi magát, vagy a munkásság árulója.

Egy tönkretett országban az első feladat — megmenteni a dolgozót. Az egész emberiség első termelőereje a munkás, a dolgozó. Ha életben marad, *mindent* megmentünk és helyreállítunk.

Átvészeljük a sok éven át tartó nyomorúságot, a barbárságba való visszaesést. Bennünket az imperialista háború vetett vissza a barbárságba, és ha megmentjük a dolgozót, megmentjük az emberiség fő termelőerejét — a munkást, mindent visszanyerünk, de ha nem tudjuk megmenteni, elpusztulunk, és ezért azok, akik ebben a pillanatban nagy hangon fogyasztási és katonai kommunizmusról beszélnek, felülről lefelé néznek másokra és azt képzelik, hogy fölötte állanak ezeknek a bolsevik-kommunistáknak, az ilyen emberek, ismétlem, egyáltalán semmit sem értettek meg a politikai gazdaságtanból, és könyvekből vett idézetekbe kapaszkodnak, mint az olyan tudós, akinek a feje színültig teli van szép sorjában elrendezett idézetekkel s ezeket szedi elő egymás után, ha azonban a könyvekben még nem ismertetett új kombináció merül fel, összezavarodik és éppen a nem megfelelő idézetet ragadja ki.

Olyan helyzetben, amikor az országot tönkretették, fő és legfontosabb feladatunk — megvédeni a munkás életét, *megmenteni a munkást*, márpedig a munkások elpusztulnak, mert a gyárak leállnak, s a gyárak azért állnak le, mert nincs fűtőanyag, s mert egész termelésünk rendellenes, az ipar el van szakítva a nyersanyagforrásoktól. Ez az egész világon így van. Az orosz pamutfeldolgozó gyáraknak Egyiptomból, Amerikából, legközelebbről Tur-

kesztánból kell szállítani a nyersanyagot, nos, tessék szállítani, amikor ott ellenforradalmi bandák vannak és az angol csapatok elfoglalták Aszhabadot meg Krasznovodszkot, tessék szállítani Egyiptomból, Amerikából, amikor nincs vasúti közlekedés, amikor a vasutakat tönkretették, amikor a vonatok állanak, nincs szén.

Meg kell menteni a munkást, még akkor is, ha nem dolgozhat. Ha megmentjük erre a néhány évre, megmentjük az országot, a társadalmat és a szocializmust. Ha nem mentjük meg, visszasüllyedünk a bérrabszolgaságba. Ez a helyzet a szocializmussal, ami nem holmi magát szociáldemokratának nevező békés tökfilkó fantáziájából születik meg, hanem a reális valóságból, az ádáz, elkeseredett, kegyetlen osztályharcból. Ez tény. Minden áldozatot meg kell hozni, hogy megmentsük a munkás életét. És ebből a szempontból, amikor odajönnek hozzánk és azt mondják nekünk: „Mi a munkademokrácia egyenlősége mellett vagyunk, önök kommunisták pedig még a munkás meg a paraszt egyenlőségét sem biztosítják" — mi a következőket válaszoljuk: a munkás és a paraszt egyenlő mint dolgozó, de a jóllakott gabonaspekuláns nem egyenlő az éhes dolgozóval. Alkotmányunkba csak ezért van beiktatva az, hogy a munkás meg a paraszt nem egyenlő.

Önök azt mondják, hogy egyenlőknek kell lenniök? Nos, mérlegeljünk, számoljunk. Vegyenek alapul 60 parasztot és 10 munkást. A 60 parasztnak gabonafölöslege van. Le vannak rongyolódva, de van kenyerük. Nézzük a 10 munkást. Az imperialista háború után le vannak rongyolódva, el vannak csigázva, nincs kenyerük, fűtőanyaguk, nyersanyaguk. A gyárak állanak. Nos, önök szerint ezek egyenlők? A 60 parasztnak van joga dönteni, a 10 munkás pedig vesse alá magát? Az egyenlőségnek, a munkademokrácia egységének és a többség döntésének magasztos elve!

Ezt mondják nekünk. Mi azt feleljük: „Önök bohócok, mert érzelgős szavakkal agyonbeszélik és elködösítik az éhínség kérdését."

Kérdezzük önöket: vajjon egy tönkretett országban, amelyben állnak a gyárak, van-e joguk az éhező munkásoknak alávetni magukat a paraszti többség döntésének, ha

a parasztok nem adják oda a gabonafölöslegeket? Van-e joguk elvenni ezeket a gabonafölöslegeket, akár erőszakkal is, ha másképpen nem lehet? Válaszoljanak kertelés nélkül! Itt hímezni-hámozni kezdenek és kibúvókat keresnek, amikor valaki a dolog igazi lényegének kérdését hozza elő.

Az ipar minden országban leromlott és leromlott állapotban is lesz több éven át, mert a gyárakat felperzselni és a bányákat elárasztani — egyszerű dolog, a vasúti kocsikat felrobbantani, a mozdonyokat tönkretenni — egyszerű dolog, erre minden tökfilkó képes, még ha német vagy francia tisztnek nevezik is, különösen ha jó robbantó anyagok, tűzfegyverek stb. állanak a rendelkezésére, de helyreállítani nagyon nehéz dolog, ehhez évekre van szükség.

A parasztok különleges osztályt alkotnak: mint dolgozók, ellenségei a tőkés kizsákmányolásnak, ugyanakkor azonban tulajdonosok. A paraszt évszázadokon át abban a szellemben nevelkedett, hogy a gabona az övé és azt szabad eladnia. Ehhez jogom van, gondolja a paraszt, hiszen ez az én munkám, az én véres verejtékem. A paraszt gondolkodásmódját nem lehet gyorsan átalakítani, ehhez hosszú és nehéz harcra van szükség. Aki azt képzeli, hogy az áttérés a szocializmusra olyanformán következik be, hogy az egyik ember meggyőzi a másikat, a másik pedig a harmadikat, az a legjobb esetben gyerek vagypedig politikai képmutató; s azok többsége, akik a politikai szószéken ágálnak, természetesen az utóbbi kategóriába tartozik.

A helyzet az, hogy a paraszt hozzászokott a szabad gabonakereskedelemhez. Amikor mi eltakarítottuk az útból a tőkés intézményeket, kitűnt, hogy van még egy erő, amelyre a kapitalizmus támaszkodott — a szokás ereje. Minél határozottabban takarítottuk el mindazokat az intézményeket, amelyek a kapitalizmus támaszául szolgáltak, annál világosabban tűnt elő az a másik erő, amely a kapitalizmust alátámasztotta — a szokás ereje. Valamely intézményt szerencsés esetben egyszerre szét lehet zúzni, a szokást soha, semilyen szerencsés esetben sem lehet egyszerre kiirtani. Mi minden földet odaadtunk a parasztnak, megszabadítottuk a földesúri földbirtoktól, eltakarítottunk az útból mindent, ami béklyóba verte, de a

paraszt továbbra is a szabad gabonakereskedelmet tartja a „szabadságnak", a gabonafölösleg megszabott áron való kötelező beszolgáltatását pedig a szabadság hiányának tekinti. Hát ez meg micsoda, kérdi a paraszt felháborodva, különösen, ha emellett még rossz is az apparátus, márpedig az apparátus rossz, mert az egész burzsoá értelmiség a Szuharevka híve. Világos, hogy ennek az apparátusnak olyan emberekre kell támaszkodnia, akik tanulnak, és akik a legjobb esetben, ha lelkiismeretesek és őszinte hívei az ügynek, néhány év alatt megtanulják a dolgot, addig pedig az apparátus rossz lesz, és néha mindenféle, magukat kommunistáknak nevező szélhámosok törleszkednek hozzá. Ennek a veszélynek minden kormányzó párt, minden győztes proletariátus ki van téve, mert egyszerre sem a burzsoázia ellenállását nem lehet megtörni, sem tökéletes apparátust nem lehet létrehozni. Mi nagyon jól tudjuk, hogy a Közellátási Népbiztosság apparátusa még rossz. Nemrégiben tudományos statisztikai kutatásokat végeztek azzal kapcsolatban, hogyan táplálkoznak a munkások a nem-gabonatermelő kormányzóságokban. Kitűnt, hogy az élelmiszereknek csak a feléhez jutnak hozzá a Közellátási Népbiztosság révén, a másik felét pedig spekulánsoktól szerzik be; az élelmiszerek első felére élelmiszerekre fordított kiadásuk egytizede, a második felére kilenctizede esik.

Azokat az élelmiszereket, amelyeket a Közellátási Népbiztosság gyűjt össze és bocsát rendelkezésre, persze, rosszul, de szocialista alapon, nempedig kapitalista alapon gyűjtötték össze. Ezt a spekulánsokon aratott győzelem, nempedig a velük való alkudozás alapján gyűjtötték össze, azon az alapon, hogy az égvilágon minden érdeket — beleértve annak a formális „egyenlőségnek" érdekeit is, amelyyel a mensevik és eszer urak és társaik hivalkodnak — fel kell áldozni az éhező munkások érdekeinek. Tartsanak csak ki, uraim, az önök által hirdetett „egyenlőség" mellett, mi pedig kitartunk az éhező munkások mellett, akiket megmentettünk az éhínségtől. Akármennyi szemrehányást is tesznek nekünk a mensevikek az „egyenlőség" elvének megszegése miatt, a tény az, hogy a közellátás feladatát hallatlan, hihetetlen nehézségek közepette félig megol-

dottuk. És mi azt mondjuk, hogy ha 60 parasztnak gabonafölöslege van, 10 munkás pedig éhezik, akkor nem általában „egyenlőségről" és nem „a munka embereinek egyenlőségéről" kell beszélni, hanem arról, hogy a 60 paraszt feltétlenül köteles alávetni magát a 10 munkás döntésének és odaadni nekik, ha nem másként, legalább kölcsönbe, a gabonafölösleget.

Az egész politikai gazdaságtan, ha valaki tanult belőle valamit, a forradalmak története, az egész XIX. század politikai fejlődésének története arra tanít bennünket, hogy a paraszt vagy a munkással, vagy a burzsoával tart. Nem is tehet egyebet. Persze, ez egyik-másik demokrata szemében esetleg sértőnek látszik, egyik-másik azt gondolja, hogy én mint marxista rosszindulatból rágalmazom a parasztot. A parasztok többségben vannak, a parasztok dolgozó emberek — és nem járhatják saját útjukat! Miért?

Ha önök nem tudják, hogy miért, mondhatnám az ilyen polgártársaknak, olvassák el Marx politikai gazdaságtanának alaptételeit, Kautsky könyvét, amelyben Marx gazdasági tanait ismerteti, gondolkozzanak a XVIII. és a XIX. század akármelyik nagy forradalmának fejlődéséről, a XIX. század akármelyik országának politikai történetéről. Ez választ ad önöknek arra, hogy miért. A tőkés társadalom gazdasági élete olyan, hogy uralkodó erő csak a tőke vagy a tőkét megdöntő proletariátus lehet.

Más erő nincs ennek a társadalomnak gazdasági életében.

A paraszt félig dolgozó, félig spekuláns. A paraszt dolgozó, mert véres verejték árán jut hozzá a gabonához, kizsákmányolják a földbirtokosok, a tőkések, a kereskedők. A paraszt spekuláns, mert gabonát, szükségleti cikket, olyan cikket ad el, amely, ha nincs, megéri, hogy mindenünket odaadjuk érte, amink csak van. Éhezve élni nem lehet; a gabonáért ezer rubelt is megadnak, akármennyit megadnak, még az egész vagyont is odaadják érte.

Ez nem a paraszt bűne, de gazdasági körülményei olyanok, hogy árugazdaságban él, árugazdaságban élt évtizedeken meg évszázadokon át, hozzászokott, hogy pénzre cserélje be gabonáját. A szokást nem lehet egyszerre

megváltoztatni, a pénzt nem lehet egyszerre megszüntetni. A pénz megszüntetéséhez meg kell szervezni a termékek elosztását száz- meg százmillió ember számára, ami hosszú évekre szóló munkát jelent. Amíg azonban megmarad az árugazdaság, amíg vannak éhező munkások és gabonafölösleget rejtegető jóllakott parasztok, addig megmarad a munkások és a parasztok bizonyos érdekellentéte, és aki ettől az életszülte reális ellentéttől olyan frázisokkal igyekszik megszabadulni, mint „szabadság", „egyenlőség" és „munkademokrácia", az a legjobb esetben üres szószátyár, a legrosszabb esetben pedig a kapitalizmus képmutató védelmezője. Ha a kapitalizmus legyőzi a forradalmat, csak azáltal győzi le, hogy kihasználja a parasztok tudatlanságát, hogy a szabadkereskedelemhez való visszatéréssel vesztegeti meg, csábítja őket. A mensevikek és az eszerek a valóságban a szocializmussal szemben a kapitalizmus pártján vannak.

Kolcsak, Gyenyikin és valamennyi orosz fehérgárdista gazdasági programja — a szabadkereskedelem. Ők tisztában vannak ezzel, és nem az ő bűnük, hogy Ser polgártárs ezzel nincs tisztában. Az élet gazdasági tényei nem változnak meg attól, hogy valamely párt nincs velük tisztában. A burzsoázia jelszava — a szabadkereskedelem. A parasztok becsapására törekednek, amikor azt mondják nekik: „Hát nem volt jobb a régi módon élni? Hát nem volt jobb szabadon, földműves munkátok eredményének szabad eladása útján élni? Mi lehet ennél igazságosabb?" Ezt mondják a tudatos kolcsakisták, és a tőke érdekeinek szempontjából igazuk van. Ahhoz, hogy Oroszországban vissza lehessen állítani a tőke uralmát, a hagyományokra — a paraszt ítélőképességével szemben a paraszt előítéleteire, a szabadkereskedelem régi megszokottságára kell támaszkodni, és erőszakkal el kell nyomni a munkások ellenállását. Más megoldás nincs. A kolcsakistáknak a tőke szempontjából igazuk van, gazdasági és politikai programjukban meg tudják ragadni azt, ami a leglényegesebb, tisztában vannak azzal, hogy mivel kell elkezdeni és mivel kell végezni, tisztában vannak a parasztok szabadkereskedelme és a munkások elleni erőszak, a munkáskivégzések közötti összefüggéssel. Az összefüggés megvan, bár Ser

polgártárs ezt az összefüggést nem érti. A szabad gabonakereskedelem a kolcsakisták gazdasági programja; a munkások tízezreinek agyonlövése (mint Finnországban) elengedhetetlen eszköz ennek a programnak megvalósításához, mert a munkás nem mond le szépszerével azokról a vívmányokról, amelyeket kiharcolt. Az összefüggés elválaszthatatlan, s ennek ellenére azok az emberek, akik egyáltalán semmit sem értenek a közgazdaságtudományhoz és a politikához, azok az emberek, akik nyárspolgári rémületükben elfelejtették a szocializmus alapelveit, nevezetesen a mensevikek és a „szociálforradalmárok", ezek az emberek olyan frázisokkal mint „egyenlőség", „szabadság", olyan sopánkodásokkal, hogy mi megszegjük a „munkademokrácián" belüli egyenlőség elvét, hogy a mi Alkotmányunk „igazságtalan" — arra próbálnak bennünket rávenni, hogy megfeledkezzünk erről az összefüggésről.

Több paraszt szavazata ugyanannyit ér, amennyit *egy* munkás szavazata. Igazságtalan ez?

Nem, ez igazságos abban az időszakban, amikor meg kell dönteni a tőkét. Én tudom, honnan származnak az önök fogalmai az igazságosságról. Az elmult kapitalista időszakból származnak. Az árubirtokos, annak egyenlősége, annak szabadsága — ezek az önök fogalmai az igazságosságról. Az, amit önök igazságosságnak, egyenlőségnek, munkademokráciának neveznek, nem egyéb, mint a kispolgári előítéletek megannyi kispolgári csökevénye. Szerintünk viszont az igazságosság alá van rendelve a tőke megdöntése érdekeinek. Megdönteni a tőkét másképpen, mint a proletariátus egyesült erőfeszítésével, nem lehet.

Lehet-e egyszerre és tartósan egyesíteni a parasztok tízmillióit a tőke ellen, a szabadkereskedelem ellen? Erre önök a gazdasági viszonyok folytán nem volnának képesek, még akkor sem, ha a parasztok teljesen szabadok és sokkal kulturáltabbak lennének. Ezt nem lehet megtenni, mert ehhez más gazdasági viszonyok szükségesek, ehhez hosszú éveken át tartó előkészítésre van szükség. És ki végzi el ezt az előkészítést? Vagy a proletariátus, vagy a burzsoázia.

A paraszt gazdasági helyzete a polgári társadalomban elkerülhetetlenül úgy alakul, hogy a paraszt vagy a munkásságot vagy a burzsoáziát követi. *Középút nincs.* A pa-

raszt ingadozhat, tévelyeghet, képzelődhet, dorgálhat, szitkozódhat, átkozhatja a „szűkkeblű" proletariátust vagy a „szűkkeblű" burzsoáziát. Mondhatja, hogy ezek kisebbséget alkotnak. Lehet őket átkozni, lehet nagyhangú frázisokat pufogtatni a többséggel, az önök munkademokráciájának átfogó, általános jellegével, a tiszta demokráciával kapcsolatban. Tetszés szerint lehet szaporítani a szót. Ezek csak szavak lesznek, amelyek azt a tényt leplezik, hogy ha a paraszt nem követi a munkásságot, akkor a burzsoáziát követi. Középút nincs és nem is lehet. És azok az emberek, akik a történelemnek ebben az igen nehéz időszakában, amikor a munkások éheznek és iparuk áll, *nem segítenek a munkásoknak* abban, hogy igazságosabb áron, *nem „szabad"* áron, nem kapitalista, nem üzér áron jussanak hozzá a gabonához — ezek az emberek a kolcsakisták programját valósítják meg, akárhogyan tagadják is ezt ők saját maguk előtt is és akármilyen őszintén is legyenek meggyőződve arról, hogy lelkiismeretesen hajtják végre saját programjukat.

V

Most rátérek az utolsó kérdésre, amelyet magamnak kijelöltem, a forradalom vereségének és győzelmének kérdésére. Kautsky, akit önök előtt a régi, rothadt szocializmus fő képviselőjének neveztem, nem értette meg a proletárdiktatúra feladatait. Szemrehányást tett nekünk és azt mondta, hogy a többségi döntés olyan döntés lett volna, amely biztosította volna a békés megoldást. A diktatúra útján történő döntés — katonai úton történő döntés. Tehát, ha nem nyertek katonai úton, legyőznek és megsemmisítenek benneteket, mert a polgárháborúban nem ejtenek foglyokat, a polgárháború irtóháború. Így „ijesztgetett" bennünket a megijedt Kautsky.

Tökéletesen igaz. Ez tény. Ennek a megfigyelésnek a helyességét aláírjuk. Itt kár minden szóért. A polgárháború komolyabb és kegyetlenebb, mint minden más háború. Így volt ez mindig a történelem során, az ókori Róma polgárháborúitól kezdve, hiszen a nemzetek közötti

háborúk mindig a vagyonos osztályok közötti megegyezéssel végződtek, és csak a polgárháború az, amelyben az elnyomott osztály erőfeszítése arra irányul, hogy végleg megsemmisítse az elnyomó osztályt, megsemmisítse ezen osztály létezésének gazdasági feltételeit.

Kérdem önöket: mit érnek az olyan „forradalmárok", akik azzal ijesztgetik a megkezdődött forradalmat, hogy vereséget szenvedhet? Nem volt, nincs, nem lesz és nem is lehet olyan forradalom, amely ne kockáztatná, hogy vereséget fog szenvedni. Forradalomnak az elkeseredettség legmagasabb fokára emelkedett ádáz osztályharcot nevezik. Az osztályharc elkerülhetetlen. Vagy le kell mondani általában a forradalomról, vagy el kell ismerni, hogy a harc a vagyonos osztályok ellen minden forradalom harcai között a legelkeseredettebb harc lesz. Ebben a tekintetben a csak valamelyest is tudatos szocialisták között nem volt véleménykülönbség. Egy évvel ezelőtt, amikor alkalmam volt bonckés alá venni Kautsky ezen írásainak egész renegát mivoltát és indítékait, a következőket írtam: még ha — ez tavaly szeptemberben volt —, még ha az imperialisták holnap meg is döntenék a bolsevik hatalmat, akkor sem bánnánk meg egy másodpercre sem, hogy a hatalmat kézbevettük. És a dolgozó tömegek érdekeit képviselő öntudatos munkások között nincs egy sem, aki ezt bánná és akinek kételyei támadnának aziránt, hogy forradalmunk mégiscsak győzött. Mert a forradalom győz, ha előtérbe tolja az élenjáró osztályt, amely komoly csapásokat mér a kizsákmányolásra. A forradalmak ilyen körülmények között még abban az esetben is győznek, ha az öntudatos munkások vereséget szenvednek. Ez szójátéknak tűnhet, de egy konkrét történelmi példán ki fogjuk mutatni, hogy ez tény.

Nézzük a nagy francia forradalmat. Ezt nem hiába nevezik nagy forradalomnak. Azért az osztályért, amelynek érdekét szolgálta, a burzsoáziáért, annyi sokat tett, hogy az egész XIX. század, az a század, amely az egész emberiségnek meghozta a civilizációt és a kultúrát, a francia forradalom jegyében zajlott le. Ez a század, a világ minden részén, csak azt tette, hogy részenként végrehajtotta, megvalósította és betetőzte azt, amit a bur-

zsoázia nagy francia forradalmárai létrehoztak, akik a burzsoázia érdekeit szolgálták, bár ők ennek nem is voltak tudatában és a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavára hivatkoztak.

A mi forradalmunk a mi osztályunkért, azért az osztályért, amelyet szolgálunk, a proletariátusért, másfél év alatt már hasonlíthatatlanul többet tett, mint az, amit a nagy francia forradalmárok tettek.

Ők két éven át tartották magukat, és elbuktak az egyesült európai reakció csapásai alatt, elbuktak az egész világ egyesített hordáinak csapásai alatt, amelyek leverték a francia forradalmárokat, visszahelyezték trónjára a legitim, törvényes francia uralkodót, az akkori Romanovot, visszahozták a földbirtokosokat, és hosszú évtizedekre szólóan elfojtottak Franciaországban minden forradalmi mozgalmat. És a nagy francia forradalom mégis győzött.

Mindenki, akinek állásfoglalása a történelemhez tudatos, elismeri, hogy a francia forradalom, bár leverték, mégis győzött, mert az egész világot a polgári demokrácia, a polgári szabadság olyan alapelveivel ajándékozta meg, amelyeket már nem lehetett kiküszöbölni.

A mi forradalmunk másfél év alatt a proletariátusnak, annak az osztálynak, amelyet szolgálunk, annak a célnak érdekében, amelyért fáradozunk, a tőke uralmának megdöntése érdekében, hasonlíthatatlanul többet hozott, mint a francia forradalom a maga osztályának. És azért — feltevésszerűen a lehetséges esetek legrosszabbikát véve alapul — mi azt mondjuk, hogy ha holnap holmi szerencsés Kolcsak minden bolsevikot az utolsó szálig lekaszabolna, a forradalom még akkor is legyőzhetetlen maradna. És szavaink bizonyítékát abban látjuk, hogy az az új államszervezet, amelyet ez a forradalom hozott létre, erkölcsileg már győzelmet aratott az egész világ munkásosztályának soraiban, már most élvezi annak támogatását. Amikor a nagy francia burzsoá forradalmárok elbuktak a harcban, magukra hagyatva buktak el, nem volt támaszuk más országokban. Hadbavonult ellenük valamennyi európai állam és elsősorban az előrehaladott Anglia. A mi forradalmunk most, a bolsevik hatalom mindössze másféléves uralma után, elérte azt, hogy az

az új államszervezet, amelyet létrehozott, a szovjet szervezet, érthetővé, ismertté, népszerűvé vált az egész világ munkásai előtt, s azt a magukénak érzik.

Bebizonyítottam önöknek, hogy a proletárdiktatúra elkerülhetetlen, szükséges és feltétlenül kötelező ahhoz, hogy kikerüljünk a kapitalizmusból. A diktatúra nemcsak erőszakot jelent, bár lehetetlen erőszak nélkül, a diktatúra magasabb munkaszervezetet is jelent, mint amilyen a megelőző szervezet volt. Ezért hangsúlyoztam a kongresszus elején mondott rövid üdvözlő beszédemben a *szervezésnek* ezt az alapvető, elemi, legegyszerűbb feladatát, és ezért helyezkedem olyan kíméletlenül ellenséges álláspontra minden intellektuel agytákolmánnyal, minden „proletár kultúrával" szemben. Ezekkel az agytákolmányokkal a legelemibb szervezési feladatot állítom szembe. Osszák szét a gabonát és a szenet úgy, hogy gondosan ügyeljenek minden egyes pud szénre és minden egyes pud gabonára — ez a proletár fegyelem feladata. Ez nem olyan fegyelem, amely a botra támaszkodik, mint a jobbágytartók idején, vagy az éhségre, mint a kapitalisták idején, hanem elvtársias fegyelem, a munkásszervezetek fegyelme. Oldják meg ezt az elemi, legegyszerűbb szervezési feladatot, és győzni fogunk. Mert akkor teljesen velünk fog tartani a paraszt, aki ingadozik a munkás és a tőkés között, aki nem tudja, hogy csatlakozzék-e azokhoz az emberekhez, akiknek még nem hisz, de akiktől nem lehet elvitatnia, hogy a munka igazságosabb rendjét valósítják meg, amelyben nem lesz kizsákmányolás, amelyben a „szabad" gabonakereskedelem államellenes bűntett lesz, nem tudja, hogy ezekkel tartson-e, vagypedig azokkal, akik régi szokás szerint a szabad gabonakereskedelmet ígérik neki, ami állítólag a munka szabadságát jelenti. Ha a paraszt azt fogja látni, hogy a proletariátus úgy építi ki államhatalmát, hogy rendet tud teremteni — és a paraszt rendet követel, rendet akar, s ebben igaza van, bár sok zavaros, sok reakciós elképzelés és sok előítélet kapcsolódik egybe a parasztnak ezzel a rendre való törekvésével —, akkor a paraszt, végülis, többszöri ide-oda ingadozás után, a munkással fog tartani. A paraszt nem tud egyszerűen, könnyen, egyszerre átlépni a régi társa-

dalomból az újba. Tudja, hogy a régi társadalom a dolgozók tönkretétele árán, szolgaságba taszításuk árán biztosította számára a „rendet". De nem tudja, hogy képes-e a proletariátus rendet biztosítani számára. A megfélemlített, felvilágosulatlan, szétforgácsoltan élő paraszttól nem is kívánhatunk többet. A paraszt nem hisz semmiféle szónak, semmiféle programnak. És jól teszi, hogy nem hisz a szavaknak, mert máskülönben lépten-nyomon becsapnák. A paraszt csak a tetteknek, a gyakorlati tapasztalatnak hisz. Bizonyítsák be neki, hogy önök, az egyesült proletariátus, a proletár államhatalom, a proletárdiktatúra, el tudják osztani a gabonát és a szenet úgy, hogy megmentsenek minden egyes pud gabonát és minden egyes pud szenet, hogy el tudják érni, hogy egyetlen pud gabonafölösleg, egyetlen pud szén se kerüljön eladásra spekulációs úton, egyetlen pud se szolgálja a Szuharevka hőseit, hanem az igazságos elosztást, az éhező munkások ellátását, az ő támogatásukat szolgálja még a munkanélküliség ideje alatt is, amikor leállnak az üzemek. Bizonyítsák ezt be. Ez a proletár kultúra, a proletár szervezés alapvető feladata. Erőszakot lehet alkalmazni gazdasági megalapozottság nélkül is, de akkor a történelem bukásra kárhoztatja. Lehet azonban erőszakot alkalmazni az élenjáró osztályra, a szocialista rendszer magasabbrendű elveire, viszonyaira és szervezetére támaszkodva. *És akkor lehet, hogy az erőszak ideiglenesen kudarcot szenved, de legyőzhetetlen.*

Ha a proletárszervezet bebizonyítja a parasztnak, hogy a rendszer helyes, hogy a munka és a gabona helyesen van elosztva, hogy gondoskodtak minden pud gabonáról és szénről, hogy mi mint munkások elvtársias, szervezeti fegyelmünkkel valóra tudjuk ezt váltani, hogy mi erőszakot csak a munka érdekeinek megvédéséért folytatott harc során alkalmazunk, hogy a spekulánstól vesszük el a gabonát, nempedig a dolgozó embertől, és hogy megegyezésre lépünk a középparaszttal, a dolgozó paraszttal, hogy mi készek vagyunk megadni neki mindent, amit ebben a pillanatban adhatunk — ha a paraszt látni fogja ezt, akkor szövetsége a munkásosztállyal, szövetsége a proletariátussal megbonthatatlan lesz, és mi haladunk is efelé.

De egy kicsit elkalandoztam a tárgytól és vissza kell rá térnem. Most minden országban az a helyzet, hogy a „bolsevik" és a „Szovjet" szó nem olyan furcsa kifejezés többé, mint nemrégiben volt, hasonlóképpen a „boxer" szóhoz, amelyet állandóan használtunk anélkül, hogy értettük volna. A „bolsevik" és a „Szovjet" szót most a világ minden nyelvén állandóan használják. Az öntudatos munkások látják, hogy a burzsoázia minden országban lapjainak millió meg millió példányában nap nap után rágalmakkal árasztja el a Szovjethatalmat, és tanulnak ebből a szitkozódásból. Nemrégiben olvastam néhány amerikai ujságot. Olvastam egy amerikai pap beszédét, aki azt mondta, hogy a bolsevikok erkölcstelen emberek, hogy bevezetik a nők államosítását, hogy a bolsevikok rablók, fosztogatók. És olvastam az amerikai szocialisták válaszát: ők 5 centes áron terjesztik az Oroszországi Szovjet Köztársaság Alkotmányát, ezét a „diktatúráét", amely nem biztosítja a „munkademokrácia egyenlőségét". Azzal válaszolnak, hogy idézik ennek az Alkotmánynak, a munkademokrácia egységét megbontó „bitorlók", „rablók", „erőszakoskodók" Alkotmányának egyik paragrafusát. Közbevetőleg mondva, amikor Breskovszkaját fogadták, New York legnagyobb tőkés lapja Breskovszkaja érkezésének napján öles betűkkel közölte az üdvözlő szavakat: „Isten hozta, nagymama!" Az amerikai szocialisták leközölték ezt lapjukban és azt írták: „Breskovszkaja a politikai demokrácia mellett van; csodálkoztok-e, amerikai munkások, azon, hogy a kapitalisták dicsőítik őt?" Ő a politikai demokrácia mellett van. Miért kell őt ezért a kapitalistáknak dicsőíteniök? Azért, mert a Szovjet Alkotmány ellen ágál. „Nos — mondják az amerikai szocialisták —, lássuk e rablók Alkotmányának egyik paragrafusát." Ők mindig egy és ugyanazt a paragrafust idézik, azt, amely kimondja, hogy nem választhat és nem választható az, aki kizsákmányol idegen munkát. Alkotmányunknak ezt a paragrafusát az egész világon ismerik. A Szovjethatalom éppen azzal, hogy nyiltan megmondta, hogy mindent alárendel a proletariátus diktatúrájának, hogy a Szovjethatalom az államszervezet új típusa, éppen ezzel hódította meg magának az egész világ munkásainak

rokonszenvét. Ez az új államszervezet a legnagyobb nehézségek közepette születik meg, mert legyőzni saját züllesztő, kispolgári fegyelmezetlenségünket — mindennél nehezebb, milliószorta nehezebb, mint elnyomni az erőszakoskodó földbirtokost vagy az erőszakoskodó tőkést, de ez milliószorta hasznosabb is a kizsákmányolástól mentes új szervezet létrehozása szempontjából. Amikor majd a proletárszervezet megoldja ezt a feladatot, akkor a szocializmus véglegesen győzni fog. Az iskolánkívüli és az iskolai oktatás is szentelje ennek egész tevékenységét. A szokatlanul súlyos viszonyok ellenére, annak ellenére, hogy a szocialista forradalom először a világon ilyen alacsony kulturális színvonalon álló országban megy végbe — a Szovjethatalom már kivívta más országok munkásainak elismerését. A proletárdiktatúra szó — latin szó, és nem minden dolgozó ember értette, ha hallotta ezt a szót, hogy mit jelent, nem mindegyik értette, hogyan valósul meg az életben. Most ez a szó latinból le van fordítva a ma élő nemzetek nyelvére, most mi megmutattuk, hogy a proletárdiktatúra — Szovjethatalom, az a hatalom, amikor a munkások maguk szervezkednek és azt mondják: „A mi szervezetünk fölötte áll mindennek; egyetlen nem-dolgozónak, egyetlen kizsákmányolónak sincs joga részt venni ebben a szervezetben. Ez a szervezet egy célt szolgál — a kapitalizmus megdöntését. Semmiféle hamis jelszavakkal, semmiféle olyan fétisekkel mint a «szabadság», «egyenlőség», nem lehet bennünket félrevezetni. Mi nem ismerjük el sem a szabadságot, sem az egyenlőséget, sem a munkademokráciát, ha ellenkezik a munka felszabadításának, a tőke elnyomása alól való felszabadításának érdekeivel." Ezt mi belevettük a Szovjet Alkotmányba, és már megnyertük számára az egész világ munkásainak rokonszenvét. Ők tudják, hogy akármilyen nehezen is született meg az új rendszer, akármilyen súlyos megpróbáltatások, sőt vereségek jussanak is az egyes Szovjet Köztársaságok osztályrészéül, nincs a világon olyan erő, amely vissza tudná fordítani az emberiséget. (Dörgő tapsok.)

ELŐSZÓ „A SZABADSÁG ÉS EGYENLŐSÉG JELSZAVÁVAL VALÓ NÉPBUTÍTÁSRÓL" MONDOTT BESZÉDHEZ

Az a kérdés, amelyet az iskolánkívüli oktatási kongresszuson május 19-én mondott beszédemben fejtegettem, mégpedig általában az egyenlőség, különösen pedig a munkások és parasztok egyenlőségének kérdése, kétségtelenül napjaink egyik legégetőbb és „legfájóbb" kérdése, amely a kispolgár, a kisgazdálkodó, a kisárutulajdonos, mindenféle nyárspolgár és az értelmiség kilenctizedének (köztük a mensevik és észer értelmiségnek) legbeidegződöttebb előítéleteit érinti.

Tagadni a munkás és a paraszt egyenlőségét! Csak gondolják el, milyen szörnyű dolog ez! Persze, a kapitalisták barátai, a kapitalisták uszályhordozói, mégpedig elsősorban a mensevikek és az eszerek, igyekeznek belekapaszkodni ebbe, hogy „felingereljék" a parasztot, hogy „feltüzeljék", ráuszítsák a munkásokra, a kommunistákra. Az ilyen kísérletek elkerülhetetlenek, minthogy azonban hazugságra épülnek fel, szégyenletes kudarcuk biztos.

A parasztok — józan, dolgos emberek, a gyakorlati élet emberei. Nekik az ügyet gyakorlatiasan, egyszerű, a mindennapi életből vett példákon kell megmagyarázni. Igazságos dolog-e az, hogy az a paraszt, akinek gabonafölöslege van, eldugja ezt a fölösleget, kivárja, míg az árak spekulációs, őrült magasságba szöknek fel, és nem törődik az éhező munkással? Vagy az az igazságos dolog, hogy az államhatalom, amelyet a munkások tartanak kezükben, elveszi az egész gabonafölösleget, nem spekulációs, nem az üzérek által követelt áron, nem rablóáron, hanem megszabott, az állam által megállapított áron?

A kérdés igenis ez. Ez a lényeg. A dolgoknak ezt a lé-

nyegét akarják „agyonbeszélni" az „egyenlőségről" és a „munkademokrácia egységéről" szóló mindenféle szólamokkal azok a minden hájjal megkent csalók, akik a mensevikekhez meg az eszerekhez hasonlóan a kapitalisták malmára hajtják a vizet, a kapitalisták teljhatalmának visszaállítása érdekében dolgoznak.

A parasztnak választania kell:

vagy a szabad gabonakereskedelem, tehát a gabonaspekuláció, tehát a gazdagok szabad meggazdagodása, a szegények szabad tönkrejutása és éhezése, tehát a földbirtokosok és kapitalisták teljhatalmának visszaállítása, a parasztok és a munkások szövetségének felrobbantása;

vagy a gabonafölöslegek átadása az államnak, vagyis az egyesült munkások hatalmának, megszabott áron, tehát a parasztok szövetsége a munkásokkal, a burzsoázia teljes megsemmisítése, minden olyan lehetőség kiküszöbölése érdekében, hogy hatalmát visszaállíthassa.

E között kell választani.

A zsírosparasztok, a kulákok, az előbbit választják, szerencsét akarnak próbálni szövetségben a kapitalistákkal és a földbirtokosokkal a munkások, a szegényparasztság ellen, de az ilyen parasztok Oroszországban kisebbségben lesznek. A parasztok többsége a munkásokkal lép szövetségre a kapitalisták hatalmának visszaállítása ellen, a „gazdag harácsolásának szabadsága ellen", a „szegény éhezésének szabadsága" ellen, az ellen, hogy ezt az átkozott kapitalista „szabadságot" (az éhhalál szabadságát) csalárdul elleplezzék „egyenlőséget" (a gabonafölöslegekkel rendelkező jóllakott, meg az éhező egyenlőségét) hangoztató tetszetős szavakkal.

A mi feladatunk — harcolni a ravasz kapitalista félrevezetés ellen, amit a mensevikek és az eszerek a „szabadság" és „egyenlőség" hangzatos és tetszetős szavainak köntösébe burkolnak.

Parasztok! Tépjétek le az álarcot a báránybőrbe bújt farkasokról, akik dícshimnuszokat zengenek a „szabadságról", az „egyenlőségről", a „munkademokrácia egységéről", a valóságban pedig ezzel a földbirtokosnak a parasztok elnyomását elősegítő „szabadságát", a gazdag tőkésnek a munkással vagy a félig-meddig éhező paraszttal

való „egyenlőségét", a gabonafölöslegeket rejtegető jóllakott embernek az olyan munkással való „egyenlőségét" védelmezik, akit kínoz az éhség és a munkanélküliség az ország háborúokozta pusztulása miatt. Az ilyen bárány-bőrbe bújt farkasok — a dolgozók leggonoszabb ellenségei és a valóságban, nevezzék bár őket mensevikeknek, eszereknek vagy pártonkívülieknek, a kapitalisták barátai.

„A munkás és a paraszt egyenlő mint dolgozó, de a jóllakott gabonaspekuláns nem egyenlő az éhes dolgozóval." „Mi csak a munka érdekeinek megvédéséért harcolunk, a spekulánstól vesszük el a gabonát, nempedig a dolgozó embertől." „Mi megegyezésre lépünk a középparaszttal, a dolgozó paraszttal" — ezt jelentettem ki beszédemben, ez a dolog *lényege*, ez a tényleges igazság, amit elhomályosítanak az „egyenlőségről" szóló hangzatos frázisokkal. És a parasztság óriási többsége tudja, hogy ez az igazság, hogy a *munkásállam* a spekulánsok és gazdagok ellen harcol s minden módon segíti a dolgozókat és szegényeket — míg a *földesúri állam is* (a cár idején), a *tőkés állam is* (a legszabadabb és legdemokratikusabb köztársaságban) mindig és mindenütt, az egész világon *a gazdagokat segíti, hogy kifoszthassák a dolgozókat, a spekulánsokat meg a gazdagokat segíti, hogy megszedhessék magukat a tönkremenő szegények rovására.*

Ezt az igazságot ismeri minden paraszt. És ezért a parasztok, többségükben, minél öntudatosabbak lesznek, annál gyorsabban és határozottabban fognak választani: a munkásokkal való szövetséget, a munkáskormánnyal való megegyezést fogják választani a földesúri vagy tőkés állammal szemben; a Szovjethatalmat az „Alkotmányozó Gyűléssel" vagy a „demokratikus köztársasággal" szemben; a bolsevikokkal, a kommunistákkal való megegyezést a kapitalisták, mensevikek és eszerek támogatásával szemben!

* * *

A „tanult" uraknak, a demokratáknak, szocialistáknak, szociáldemokratáknak, szociálforradalmároknak stb. pedig azt mondjuk: szavakban önök valamennyien elismerik az „osztályharcot", a valóságban megfeledkeznek

róla, mégpedig éppen akkor, amikor különösen kiéleződik. Megfeledkezni az osztályharcról viszont annyit jelent, mint átmenni a tőke oldalára, a burzsoázia oldalára, szembefordulni a dolgozókkal.

Aki elismeri az osztályharcot, annak el kell ismernie, hogy a polgári köztársaságban, még a legszabadabb és legdemokratikusabb polgári köztársaságban is, a „szabadság" és az „egyenlőség" sohasem lehetett és soha nem is volt semmi egyéb, mint az *drutulajdonosok* egyenlősége és szabadsága, a *tőke* egyenlősége és szabadsága. Marx minden művében, különösen pedig „Tőké"-jében (amelyet önök *szavakban* mindannyian elismernek) ezerszer is megmagyarázta ezt, feltárta ezeknek az absztrakcióknak anyagi gyökereit, gúnyolódott a „szabadság és egyenlőség" absztrakt értelmezésén, a Bentham-féle együgyű embereken, akik ezt nem látják.

A „szabadság és egyenlőség" a polgári rendben (vagyis amíg fennáll a földmagántulajdon és a termelési eszközök magántulajdona) és a polgári demokráciában csak formaság, valójában a munkásoknak (akik csak formailag szabadok, formailag egyenjogúak) a *bérrabszolgaságát* és *a tőke teljhatalmát* jelenti, azt jelenti, hogy a tőke elnyomja a munkát. Ez a szocializmus ábécéje, „tanult" urak, és önök elfelejtették ezt az ábécét.

Ebből az ábécéből az következik, hogy a proletárforradalom idején, amikor az osztályharc polgárháborúig éleződött, csak tőkefilkók és árulók folyamodhatnak olyan frázisokhoz, mint „szabadság", „egyenlőség", a „munkademokrácia egysége". A valóságban mindent annak a harcnak kimenetele dönt el, amelyet a proletariátus folytat a burzsoázia ellen, míg a közbeeső osztályok, a középosztályok (köztük az egész kispolgárság, tehát az egész „parasztság" is) elkerülhetetlenül ingadoznak a két tábor között.

Arról van szó, hogy ezeknek a közbeeső rétegeknek csatlakozniok kell az egyik fő erőhöz, a proletariátushoz vagy a burzsoáziához. Semmi egyéb *nem lehetséges:* aki nem értette ezt meg Marx „Tőké"-jének elolvasása során, az semmit sem értett meg Marxból, az semmit sem értett meg a szocializmusból, az a valóságban filiszter és kispolgár, aki vakon kullog a burzsoázia után. Aki viszont

ezt megértette, az nem engedi becsapni magát olyan frázisokkal, mint „szabadság" és „egyenlőség", az a *valóságról*, vagyis a parasztok és a munkások *közeledésének*, a kapitalisták elleni *szövetségüknek*, a kizsákmányolók, gazdagok és spekulánsok ellen irányuló *megegyezésüknek* konkrét feltételeiről fog gondolkodni és beszélni.

A proletárdiktatúra nem befejezése az osztályharcnak, hanem folytatása új formákban. A proletárdiktatúra a győztes és a politikai hatalmat saját kezébe vevő proletariátus osztályharca a legyőzött, de meg nem semmisített, el nem tűnt, ellenállását továbbra is folytató, ellenállását fokozó burzsoázia ellen. A proletárdiktatúra sajátos formájú osztályszövetség a proletariátus, a dolgozók élcsapata és a dolgozók nagyszámú nem-proletár rétege (kispolgárság, kistulajdonosok, parasztság, értelmiség stb.) vagy azok többsége között — szövetség a tőke ellen, szövetség a tőke teljes megdöntésére, a burzsoázia ellenállásának és restaurációs kísérleteinek teljes elnyomására, a szocializmus végleges megteremtésére és megszilárdítására. Ez sajátos fajtájú szövetség, amely sajátos helyzetben, mégpedig egy ádáz polgárháború viszonyai között alakul ki — a szocializmus tántoríthatatlan híveinek szövetsége ez a szocializmus ingadozó, néha „semleges" szövetségeseivel (ebben az esetben a szövetség harci egyezményből semlegességi egyezménnyé válik), gazdaságilag, politikailag, társadalmilag, szellemileg különböző osztályok közötti szövetség. E szövetség konkrét formáinak, feltételeinek és feladatainak tanulmányozása elől csak a rothadt „berni" vagy sárga Internacionále Kautsky, Martov és társaik fajtájából való rothadt hősei zárkózhatnak el a „szabadságról", „egyenlőségről" és „a munkademokrácia egységéről" hangoztatott általános frázisokkal, vagyis az árugazdaság korának eszmevilágából származó gondolatfoszlányokkal.

N. Lenin

1919 június 23.

Megjelent az N. Lenin. „Két beszéd az I. összoroszországi iskolánkívüli oktatási kongresszuson" c. brosúrában Moszkva 1919.

TÁVIRAT AZ UKRAJNAI NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK

Kiev

A párt Központi Bizottsága, miután megvitatta a Donyec-medencében és a Manics mentén kialakult válságos, szinte katasztrofális helyzetet, azzal a sürgős indítvánnyal fordul a Kievi Honvédelmi Tanácshoz, hogy feszítse meg minden erejét a Donyec-medencének nyujtandó katonai segítség meggyorsítása és fokozása érdekében, jelöljön ki több elvtársat a legjobbak közül arra, hogy állandóan, minden nap ellenőrizzék ennek teljesítését, s különösen Ogyessza, Jekatyerinoszlav, Nyikolajev, Harkov és Szevasztopol munkásainak azonnali és az utolsó szálig való mozgósítását, hogy be lehessen osztani őket a Déli Front megerősítésére küldendő egységekbe, végül, hogy tegye Podvojszkit és Antonovot egyénileg felelőssé a Mahno csoportért. Értsék meg, hogy Rosztov gyors elfoglalása nélkül a forradalom bukása elkerülhetetlen.

A Központi Bizottság nevében

Lenin. Sztálin

A megírás ideje: 1919 május 8.
Először 1942-ben jelent meg.

KIEGÉSZÍTÉS A NÉMET MUNKÁSOKHOZ ÉS IDEGEN MUNKÁT KI NEM ZSÁKMÁNYOLÓ PARASZTOKHOZ SZÓLÓ FELHÍVÁS TERVEZETÉHEZ

Az egész világon nő a proletárok rokonszenve a Szovjethatalom iránt, erősödik az a meggyőződésük, hogy csak a Szovjethatalom, maguknak a dolgozóknak a hatalma, nempedig a burzsoá parlamentarizmus az — még akkor sem, ha a legdemokratikusabb köztársaság parlamentarizmusa —, amely képes megszabadítani a munkát a tőke igájától, a népeket a gyűlölködéstől és a háborúktól, az emberiséget az imperializmus őrült tobzódásától.

Ez a meggyőződés mindenképpen utat tör magának. A világ munkásai egyre inkább meggyőződnek arról, hogy nem lehet megmenekülni az imperializmustól és a háborúktól, ha nem szakítanak a burzsoáziával és nem győzik le, ha nem döntik meg a burzsoázia hatalmát, ha nem nyomják el kíméletlenül a kizsákmányolók ellenállását. Ezt mindenki csak a saját országában kezdheti el. Az orosz szovjet rendszer rokonszenvvel találkozott az egész világ munkástömegeiben, a kizsákmányolókon és lakájaikon kívül most mindenki csak a Szovjethatalomban látja a szabadulás útját, és mi, orosz munkások és parasztok, azzal nyertük meg ezt a bizalmat, hogy szakítottunk burzsoáziánkkal, megdöntöttük, elnyomtuk ellenállását, szégyenszemre kiűztük a dolgozók soraiból az áruló szocializmus olyan vezéreit, akik, mint a mensevikek és az eszerek, közvetlenül, és közvetve is, szövetségre léptek az imperialista burzsoáziával, Kerenszkijjel stb.

Amíg a német munkások megtűrik a hatalmon a szocializmus ugyanilyen árulóit, az ugyanilyen semmirekellőket és burzsoá-bérenceket, a Scheidemannokat és egész pártjukat, addig szó sem lehet a német nép meg-

mentéséről. Addig a német nép a valóságban — minden „szocialista" frázis, mindenféle „demokratikus" és „köztársasági" cicoma ellenére is — a burzsoázia rabszolgája és gaztetteinek *cinkostársa* marad, ugyanúgy ahogyan a szocializmus árulói, semmirekellők és a francia, angol, amerikai burzsoázia kegyetlenkedéseinek és gaztetteinek cinkostársai maradnak az antant „szocialistái", akik bent vannak a „berni", a sárga Internacionálében, és álszenteskedő jámbor óhajtásokkal, semmitmondó jókodó frázisokkal vagy Wilsonhoz intézett bókokkal stb. válaszolnak az antant kegyetlenkedéseire.

A német munkások szakítása a szocializmus árulóival, a Scheidemannokkal és pártjukkal, elkerülhetetlen. A német munkások szakítása az úgynevezett „függetlenek" petyhüdtségével, határozatlanságával, eszmenélküliségével, gerinctelenségével, a szakítás azokkal, akik tegnap a Scheidemannoktól függtek, ma pedig attól való félelmüktől függnek, hogy határozottan síkraszálljanak a Tanácsok teljhatalmáért — ez a szakítás elkerülhetetlen. A burzsoázia halomra gyilkolhatja a vezérek százait és a munkások ezreit, de ahhoz nincs ereje, hogy megakadályozza ezt a szakítást.

A megírás ideje: 1919 május 11.

Először megjelent: „Bolsevik" 1. sz. 1949.

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK[54]

1919. V. 20.

Sztálinnak
Petrográd
Szmolnij

Mind a két feljegyzést megkaptam. Részletesen megállapodtam Szkljanszkijjal a végrehajtás fölötti állandó felügyeletre vonatkozóan. Remélem, a petrográdiak általános mozgósítása azt vonja majd maga után, hogy támadást indítanak, nempedig azt, hogy a kaszárnyákban fognak lézengeni.

Lenin

Először 1938-ban jelent meg.

BESZÉD AZ ÁLTALÁNOS KATONAI OKTATÁS ÜNNEPÉN, 1919 MÁJUS 25-ÉN[55]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Ma a dolgozók általános katonai oktatásának napját ünnepeljük.

Eddig a katonaság egyik eszköze volt annak, hogy a tőkések és földbirtokosok osztálya fenntartsa a proletariátus kizsákmányolását, és a kapitalisták hatalma egész Európában ma is a burzsoá tisztek vezetése alatt álló régi hadsereg maradványaira támaszkodik. De a burzsoáziának ez a legszilárdabb támasza megdől, amikor a munkások saját kezükbe veszik a fegyvert, amikor hozzálátnak, hogy létrehozzák hatalmas proletárhadseregüket, hozzálátnak, hogy olyan katonákat neveljenek, akik tudni fogják, miért harcolnak, akik védelmezni fogják a munkásokat és parasztokat, a gyárakat és üzemeket, hogy a földbirtokosok és kapitalisták vissza ne állíthassák hatalmukat.

A mai ünnep megmutatja, milyen sikereket értünk el, milyen új erő bontakozik ki a munkásosztály mélyén. Amikor ezt a díszszemlét nézzük, az a szilárd meggyőződés alakul ki bennünk, hogy a Szovjethatalom kivívta az egész világ munkásainak rokonszenvét, hogy a nemzetek közötti háború helyén létrejön a nemzetközi szovjet köztársaságok testvéri szövetsége.

Bemutatom önöknek Szamuely Tibor magyar elvtársat, a Magyar Tanácsköztársaság hadügyi népbiztosát.

Éljen a magyar proletariátus!

Éljen a kommunista világforradalom!

„Izvesztyija VCIK" 113. sz.
1919 május 27.

ÜDVÖZLET A MAGYAR MUNKÁSOKNAK

Elvtársak! Lelkesedéssel és örömmel töltenek el bennünket a hírek, amelyeket a Magyar Tanácsköztársaság politikusaitól kapunk. Alig több mint két hónapja áll fenn Magyarországon a Tanácshatalom, de szervezettség tekintetében a magyar proletariátus, úgy látszik, már túltett rajtunk. Ez érthető, mert Magyarországon a lakosság általános kulturális színvonala magasabb, azonkívül az ipari munkások aránya az egész lakossághoz képest (a mai Magyarországnak 8 millió lakosa van, ebből Budapestnek 1 millió) hasonlíthatatlanul nagyobb, végül a szovjet rendszerre, a proletárdiktatúrára való átmenet is hasonlíthatatlanul könnyebb és békésebb volt Magyarországon.

Ez az utóbbi körülmény különösen fontos. Európában a szocialista vezérek többsége, mind a szociálsoviniszta, mind a Kautsky-féle irányzathoz tartozók, olyan mélyen elmerültek a tisztára nyárspolgári előítéletek mocsarában, amelyeket évtizedeken át nevelt beléjük a viszonylag „békés" kapitalizmus és a polgári parlamentarizmus, hogy képtelenek megérteni a szovjet hatalmat és a proletárdiktatúrát. A proletariátus nem töltheti be világtörténelmi felszabadító küldetését, ha nem söpri el, nem távolítja el útjából ezeket a vezéreket. Ezek az emberek teljesen vagy félig elhitték az oroszországi Szovjethatalomról terjesztett burzsoá hazugságot, és nem tudták megkülönböztetni a Szovjethatalomban testet öltött új, proletár demokráciának, a dolgozók demokráciájának, a szocialista demokráciának lényegét a polgári demokráciától, amely előtt szolgamódra hasravágódnak, s amelyet „tiszta demokráciának" vagy általában „demokráciának" neveznek.

Ezek az elvakult, polgári előítéletekkel teli emberek nem értették meg a világtörténelmi fordulatot a polgári demokráciától a proletár demokráciához, a burzsoá diktatúrától a proletár diktatúrához. Az orosz Szovjethatalom, a szovjet hatalom fejlődése orosz történetének ilyen vagy olyan sajátosságát összetévesztették a nemzetközi jelentőségében vett szovjet hatalommal.

A magyar proletárforradalom még a vakot is látóvá teszi. A proletárdiktatúrára való átmenet formája Magyarországon egészen más, mint Oroszországban: a burzsoá kormány önként lemondott, a munkásosztály egységét, a szocializmus egységét azonnal helyreállították *kommunista program alapján.* Annál világosabban domborodik ki most a szovjet hatalom lényege: most sehol a világon nem lehetséges semmiféle más olyan hatalom, amelyet a dolgozók, élükön a proletariátussal, támogatnának, mint a Szovjethatalom, mint a proletariátus diktatúrája.

Ez a diktatúra feltételezi a kíméletlenül szigorú, gyors és határozott erőszak alkalmazását a kizsákmányolók, a kapitalisták, a földbirtokosok és lakájaik ellenállásának elnyomása céljából. Aki ezt nem értette meg, az nem forradalmár, azt el kell távolítani a proletariátus vezéreinek vagy tanácsadóinak sorából.

De nem egyedül az erőszak a proletárdiktatúra lényege és nem elsősorban az erőszak. A proletárdiktatúra legfőbb lényege a dolgozók vezető osztagának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletariátusnak szervezettsége és fegyelmezettsége. A proletárdiktatúra célja, hogy megteremtse a szocializmust, megszüntesse a társadalom osztályokra tagozódását, dolgozóvá tegye a társadalom valamennyi tagját, és az embernek ember által való mindenféle kizsákmányolását megfossza talajától. Ezt a célt nem lehet egycsapásra elérni, ehhez a kapitalizmusról a szocializmusra való átmenetnek meglehetősen hosszú időszakára van szükség, azért is, mert a termelés átszervezése nehéz dolog, azért is, mert időbe telik, amíg az élet minden terén gyökeres változásokat hajthatunk végre, azért is, mert a kispolgári és polgári gazdálkodás megszokottságának hatalmas erejét csak hosszú, kitartó harc-

cal lehet leküzdeni. Éppen ezért beszél Marx a proletárdiktatúra egész időszakáról mint a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakáról[56].

Ennek az egész átmeneti időszaknak folyamán a fordulattal szemben ellenállást fognak kifejteni a kapitalisták, valamint a polgári értelmiség soraiból kikerülő nagyszámú csatlósaik, akik tudatosan tanusítanak ellenállást, és gyakran nemtudatosan ellenállást fognak kifejteni a kispolgári szokásoknak és hagyományoknak túlságosan alávetett dolgozók óriási tömegei is, többek közt a parasztok. Az ingadozás e rétegekben kikerülhetetlen. A paraszt mint dolgozó a szocializmushoz húz, szívesebben látja a munkások diktatúráját, mint a burzsoázia diktatúráját. A paraszt mint gabonaeladó a burzsoáziához, a szabadkereskedelemhez húz, vagyis visszafelé húz a „megszokott", régi, „ősidőktől" való kapitalizmushoz.

Proletárdiktatúrára, egy osztály uralmára, szervezettségének és fegyelmezettségének erejére, központosított hatalmára van szükség, amely a kapitalizmus kultúrájának, tudományának és technikájának valamennyi vívmányára támaszkodik; szükség van a proletariátusnak valamennyi dolgozó pszichológiájához való közelségére, tekintélyére, mellyel a szétforgácsolt, a politikában kevésbbé járatos, kevésbbé szilárd, faluról vagy a kisiparból származó dolgozók előtt bír, hogy a proletariátus *magával ragadhassa* a parasztságot és általában a kispolgári rétegeket. Itt a „demokráciáról" általában, az „egységről" vagy a „munkademokrácia egységéről", a „munka embereinek egyenlőségéről" és más effélékről hangoztatott frázisokkal, amelyekre annyira hajlamosak az elnyárspolgáriasodott szociálsoviniszták és kautskysták — ilyen frázisokkal az ügyet nem mozdítjuk elő. A frázisok csak port hintenek az emberek szemébe, elhomályosítják az öntudatot, fokozzák a kapitalizmus, a parlamentarizmus, a polgári demokrácia régi eltompultságát, megcsontosodottságát, maradiságát.

Az osztályok megszüntetése — hosszú, nehéz, szívós *osztályharc* műve, s az osztályharc a tőke uralmának megdöntése *után*, a burzsoá állam lerombolása *után*, a proletárdiktatúra megteremtése *után*, *nem tűnik el* (mint

ezt a régi szocializmus és a régi szociáldemokrácia sekélyes képviselői képzelik), hanem csak formáit változtatja és sok tekintetben még elkeseredettebbé válik.

A burzsoázia ellenállásával szemben, a kispolgárság megcsontosodottságával, maradiságával, határozatlanságával és ingadozásaival szemben a proletariátus osztályharccal kénytelen megvédeni hatalmát, megszilárdítani szervező befolyását, elérni ama rétegek „semlegesítését", amelyek félnek otthagyni a burzsoáziát és túlságosan határozatlan lépésekkel követik a proletariátust, megszilárdítani a dolgozók új fegyelmét, elvtársias fegyelmét, a proletariátussal való tartós kapcsolatukat, tömörülésüket a proletariátus körül, megszilárdítani ezt az új fegyelmet, a társadalmi kapcsolatnak ezt az új alapját a középkori feudális fegyelem helyébe, az éhség korbácsa által teremtett fegyelem, a kapitalizmus idején fennálló „szabad" bérrabszolgaság fegyelme helyén.

Ahhoz, hogy az osztályokat megszüntessük, egy osztály diktatúrájának időszaka szükséges, éppen azé az osztályé az elnyomott osztályok közül, amely nemcsak megdönteni képes a kizsákmányolók uralmát, nemcsak ellenállásukat tudja könyörtelenül elnyomni, hanem eszmeileg is szakítani tud az egész burzsoá-demokrata ideológiával, az általában a szabadságról és egyenlőségről hangoztatott kispolgári frázisokkal (mert a valóságban, mint azt Marx már régen kimutatta, ezek a frázisok az *árutulajdonosok* „szabadságát és egyenlőségét", *a kapitalista és a munkás* „szabadságát és egyenlőségét" jelentik).

Mi több. Az elnyomott osztályok közül csak az az osztály képes megszüntetni diktatúrájával az osztályokat, amely a tőke elleni sztrájkok és politikai harcok évtizedei folyamán iskolázódott, tömörült, kinevelődött, megedződött, — csak az az osztály, amely elsajátította az egész városi, ipari, nagykapitalista kultúrát, amely el van szánva és képes arra, hogy ezt a kultúrát megvédje, minden vívmányát megőrizze, továbbfejlessze és az egész nép, minden dolgozó számára hozzáférhetővé tegye, — csak az az osztály, amely képes elviselni mindazokat a nehézségeket, megpróbáltatásokat, viszontagságokat és nagy áldozatokat, amelyeket a történelem elkerülhetetlenül ráró

arra, aki szakít a multtal és merészen utat tör az új jövő felé, — csak az az osztály, amelynek legjobbjait gyűlölet és megvetés tölti el minden iránt, ami nyárspolgári és filiszteri, azon tulajdonságok iránt, amelyek olyan buján tenyésznek a kispolgárság, a kistisztviselők, az „értelmiség" körében, — csak az az osztály, amely „végigjárta a munka megacélosító iskoláját" s amely munkaképességével minden dolgozóban, minden becsületes emberben tiszteletet tud kelteni maga iránt.

Magyar munkások! Elvtársak! Ti még jobb példát adtatok a világnak, mint Szovjet-Oroszország, azzal hogy az igazi proletárdiktatúra alapján egycsapásra egyesíteni tudtatok valamennyi szocialistát. Most az a hálás és igen nehéz feladat áll előttetek, hogy megálljátok a sarat az antant elleni súlyos háborúban. Legyetek szilárdak. És ha ingadozás üti fel a fejét a szocialisták között, akik tegnap csatlakoztak hozzátok, a proletárdiktatúrához, vagy a kispolgárság körében, nyomjátok el könyörtelenül ezeket az ingadozásokat. Agyonlövetés — ez a gyáva méltó jutalma a háborúban.

Az a háború, amelyet ti viseltek, az egyetlen jogos, igazságos, igazán forradalmi háború, az elnyomottak háborúja az elnyomók ellen, a dolgozók háborúja a kizsákmányolók ellen, háború a szocializmus győzelméért. Az egész világon a munkásosztály minden becsületes tagja a ti pártotokon áll. Minden hónap közelebb hozza a proletár világforradalmat.

Legyetek szilárdak! A győzelem a tietek lesz!

1919. V. 27.

Lenin

„Pravda" 115. sz.
1919 május 29.

A BERNI INTERNACIONÁLE HŐSEI

„A Harmadik Internacionále és helye a történelemben" című cikkemben („Kommunista Internacionále[57], 1919 május 1. 1. sz. 38. old., orosz kiadás) rámutattam a régi, rothadt „berni" Internacionále képviselői eszmei csődjének egyik legszembetűnőbb megnyilvánulására. A reakciós, a proletárdiktatúra megértésére képtelen szocializmus teoretikusainak ez a csődje a német „független" szociáldemokraták azon indítványában jutott kifejezésre, amely szerint a burzsoá parlamentet össze kell egyeztetni, egyesíteni kell a szovjet hatalommal.

A régi Internacionále legnevesebb teoretikusai, Kautsky, Hilferding, Otto Bauer és társaik, nem értették meg, hogy ők a burzsoázia diktatúrájának és a proletariátus diktatúrájának összeegyeztetését indítványozzák! Ezek az emberek, akik nevet szereztek maguknak és kivívták a munkások rokonszenvét azzal, hogy osztályharcot hirdettek és megmagyarázták annak szükségességét, nem értették meg — a szocializmusért folyó harc döntő pillanatában —, hogy teljesen feladják az osztályharcról szóló tant, teljesen lemondanak róla és ténylegesen a burzsoázia táborába mennek át, amikor megkísérlik összeegyeztetni a burzsoázia diktatúráját a proletariátus diktatúrájával. Ez hihetetlennek látszik, de tény.

Ritka kivételképpen most Moszkvában sikerült hozzájutnunk meglehetősen sok, jóllehet igen különböző időpontokban megjelent külföldi ujsághoz, úgy hogy valamelyest kimerítőbben — bár természetesen korántsem teljesen — rekonstruálhatjuk a „független" urak napjaink legfőbb elméleti és gyakorlati kérdésében tanusított

ingadozásainak történetét. Ez a kérdés a *(proletár)* diktatúra és a *(burzsoá)* demokrácia, illetőleg a szovjet hatalom és a burzsoá parlamentarizmus viszonyának kérdése.

Kautsky úr „A proletariátus diktatúrája" című brosúrájában (Wien 1918) azt írta, hogy „a szovjet szervezet korunk egyik legfontosabb jelensége. Minden valószínűség szerint döntő jelentőségre fog szert tenni a tőke és a munka közötti nagy döntő ütközetekben, amelyek felé közeledünk" (Kautsky brosúrája, 33. old.). És hozzátette, hogy a bolsevikok hibát követtek el, amikor a Szovjeteket „egy *osztály harci szervezetéből*" *„államszervezetté"* változtatták és ezzel „megsemmisítették a demokráciát" (ugyanott).

„A proletárforradalom és a renegát Kautsky" című brosúrámban (Petrográd és Moszkva, 1918) tüzetesen elemeztem Kautsky e gondolatmenetét, és kimutattam, hogy benne teljesen feledve vannak a marxizmus államelméletének maguk az alapjai. Hiszen az állam (minden állam, a legdemokratikusabb köztársaságot is beleértve) nem egyéb, mint gépezet az egyik osztály kezében egy másik osztály elnyomására. Ha valaki a Szovjeteket egy *osztály* harci szervezetének nevezi és megtagadja tőlük azt a jogot, hogy „államszervezetté" változzanak át, az azt jelenti, hogy *a gyakorlatban* lemond a szocializmus alaptételeiről, *a proletariátus elnyomását szolgáló burzsoá gépezet (azaz* a burzsoá-demokratikus köztársaság, a burzsoá állam) sérthetetlenségét hirdeti, illetve védelmezi, azt jelenti, hogy ténylegesen a burzsoázia táborába megy át.

Kautsky álláspontjának értelmetlensége annyira szembetűnő, a Szovjethatalmat követelő munkástömegek nyomása annyira erős, hogy Kautsky és a kautskysták kénytelenek voltak szégyenszemre visszavonulni, összevissza magyarázkodni, mert arra nem voltak képesek, hogy becsületesen beismerjék hibájukat.

1919 február 9-én a „Freiheit" („Szabadság") című ujságban, a németországi „független" (a marxizmustól független, de a kispolgári demokráciától teljes mértékben függő) szociáldemokraták lapjában, megjelenik Hilferding úr cikke, aki *már* követeli a Tanácsok államszervezetté változtatását, de a burzsoá parlament, a „Nemzet-

gyűlés" *mellett*, ezzel együtt. 1919 február 11-én, a németországi proletariátushoz intézett felhívásban, az *egész* „független" párt elfogadja ezt a jelszót (tehát Kautsky úr is, aki agyonüti 1918 őszén tett saját kijelentéseit).

Ez a kísérlet a burzsoázia diktatúrájának a proletariátus diktatúrájával való összeegyeztetésére azt jelenti, hogy teljesen megtagadják a marxizmust és általában a szocializmust, hogy megfeledkeznek az orosz mensevikek és „szociálforradalmárok" kísérletéről, akik 1917 május 6-tól 1917 október 25-ig (a régi időszámítás szerint) — „kísérletet" tettek a Szovjeteknek mint „államszervezetnek" a *burzsoá* államisággal való összeegyeztetésére, és szégyenletesen belebuktak ebbe a kísérletbe.

A „függetlenek" pártkongresszusán (1919 március elején) az egész párt erre a bölcs álláspontra, a Tanácsok és a burzsoá parlamentarizmus összeegyeztetésének álláspontjára helyezkedett. A „Freiheit" 1919 április 13-i, 178. száma („Melléklet") azonban arról számol be, hogy a II. Tanácskongresszus „független" frakciója a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

„A Második Tanácskongresszus a tanácsrendszer alapjára helyezkedik. Ennek megfelelően Németország politikai és gazdasági rendjének a tanácsszervezeteken kell alapulnia. A Munkástanácsok vannak hivatva arra, hogy képviseljék a dolgozó lakosságot a politikai és gazdasági élet minden területén."

Ezzel együtt pedig ugyanaz a frakció tervezet formájában „irányelveket" (Richtlinien) terjesztett a kongresszus elé, amelyekben a következőket olvassuk:

„Minden politikai hatalom a Tanácskongresszus kezében van" . . . „A Tanácsok választása során aktív és passzív választójoga van nemre való tekintet nélkül mindenkinek, aki társadalmilag szükséges és hasznos munkát végez és nem zsákmányol ki idegen munkaerőt."

Tehát azt látjuk, hogy a „független" vezérek szánalmas nyárspolgároknak bizonyultak, akik teljesen függenek a proletariátus legelmaradottabb részének nyárspolgári előítéleteitől. 1918 őszén ezek a vezérek Kautsky útján kijelentik, hogy lemondanak a Tanácsok államszer-

vezetekké változtatásáról. 1919 márciusban, a munkástömegek uszályában kullogva, feladják ezt az álláspontot. 1919 áprilisban felborítják kongresszusuk határozatát, és teljesen a kommunisták álláspontjára helyezkednek: „Minden hatalmat a Tanácsoknak."

Nem sokat érnek az ilyen vezérek. Ahhoz, hogy a proletariátus legelmaradottabb, hátul kullogó, nem pedig elől, az élcsapatban járó részét eltöltő hangulatnak fokmérőjéül szolgáljanak — nincs szükség vezérekre. És ha ezek a vezérek annyira gerinctelenek, hogy cserélgetik jelszavaikat, semmit sem érnek. Nem lehet bízni bennük. Ezek a munkásmozgalomban *mindig* tehertételt, negatív mennyiséget fognak jelenteni.

A „legbaloldalibb" ezek között, egy bizonyos Däumig úr, a pártkongresszuson a következőképpen okoskodott (lásd „Freiheit", március 9.):

„... Däumig kijelenti, hogy őt semmi sem választja el a kommunisták «Minden hatalmat a Munkástanácsoknak» követelésétől. De szembe kell fordulnia a kommunisták pártjának a gyakorlatban követett puccs-politikájával és azzal, hogy a kommunisták pártja szolgailag megalázkodik a tömegek előtt, ahelyett hogy nevelné a tömegeket. A puccs, a szétforgácsolt akciók politikája, nem vihet előre ..."

Puccs-politikának a németek azt nevezik, amit a régi oroszországi forradalmárok 50 esztendővel ezelőtt „fellobbantásnak", „mesterséges kirobbantásnak" neveztek — kis összeesküvések, merényletek, felkelések stb. rendezését.

Amikor Däumig úr a kommunistákat „puccs-politikával" vádolja, ezzel csak azt bizonyítja, hogy ő maga „szolgailag megalázkodik" a kisburzsoázia nyárspolgári előítéletei előtt, lakáj módjára hódol ezeknek az előítéleteknek. Az ilyen uraság „baloldalisága", aki gyávaságból a „divatos" jelszót hajtogatja a tömegek előtt és *nincs tisztában a forradalmi tömegmozgalommal*, egy fabatkát sem ér.

Németországot hatalmas ösztönös sztrájkmozgalom hulláma önti el. A proletárharc hallatlan fellendülése és terjedése szemmelláthatólag azt is felülmúlja, ami 1905-ben Oroszországban volt, amikor a sztrájkmozgalom a világon

még sohasem látott arányokat öltött. Ha valaki ilyen mozgalom láttán „puccs-politikáról" beszél, az azt jelenti, hogy reménytelenül sekélyes alak, és lakáj módjára behódol a nyárspolgári előítéleteknek.

A nyárspolgár urak, Däumiggal az élükön, valószínűleg olyan forradalomról ábrándoznak (ha ugyan egyáltalán gondolnak forradalomra), amikor a tömegek *egyszerre* és *teljesen szervezetten* kelnek fel.

Ilyen forradalom nincs és nem is lehet. A kapitalizmus nem volna kapitalizmus, ha nem tartaná a dolgozók milliós tömegeit, óriási többségüket elnyomásban, megfélemlítettségben, nyomorban, felvilágosulatlanságban. A kapitalizmus nem dőlhet meg másként, mint forradalom útján, amely a harc folyamán azelőtt érintetlen tömegeket ragad magával. Az ösztönös kirobbanások a forradalom kibontakozása során elkerülhetetlenek. E nélkül nem volt és nem is lehet egyetlen forradalom sem.

Hogy a kommunisták elnézéssel kezelik az ösztönösséget, az Däumig úr hazugsága, pontosan ugyanolyan fajta hazugság, mint az, amelyet sokszor hallottunk a mensevikektől és az eszerektől. A kommunisták *nem* kezelik elnézéssel az ösztönösséget, *nem* hívei a szétforgácsolt fellobbanásoknak. A kommunisták arra tanítják a tömegeket, hogy szervezetten, egységesen, egyetértően, kellő időben és érett megfontolás után kell akcióba lépni. Däumig meg Kautsky úrék és társaik nyárspolgári rágalmai nem cáfolják meg ezt a tényt.

A nyárspolgárok azonban nem képesek megérteni, hogy a kommunisták kötelességüknek tartják — mégpedig egészen helyesen —, hogy az elnyomottak *harcoló tömegeivel legyenek*, nempedig a nyárspolgárság félrehúzódó és gyáván várakozó álláspontra helyezkedő hőseivel. Amikor a tömegek harcolnak, a hibák a harcban elkerülhetetlenek: a kommunisták látják ezeket a hibákat, megmagyarázzák azokat a tömegeknek, a hibák kijavítására törekednek, fáradhatatlanul síkraszállnak azért, hogy a tudatosság győzedelmeskedjen az ösztönösségen, de — *a tömegekkel maradnak*. Jobb a harcoló tömegekkel lenni, amelyek a harc folyamán fokozatosan megszabadulnak a hibáktól, mint az intellektuelekkel, a nyárspolgárokkal, a

kautskystákkal, akik félrehúzódva megvárják a „teljes győzelmet" — ez az az igazság, amelyet a Däumig-féle urak képtelenek megérteni.

Annál rosszabb rájuk nézve. Ők már bevonultak a proletár világforradalom történetébe, mint gyáva nyárspolgárok, reakciós sopánkodók, akik tegnap a Scheidemannok szekerét tolták, ma a „társadalmi békét" prédikálják, akár az alkotmányozó gyűlés és a Tanácsok egyesítésének leplébe, akár a „puccs-politika" bölcselkedő elítélésének leplébe burkolózik ez a prédikáció.

A marxizmusnak reakciós nyárspolgári sopánkodással való felváltása terén Kautsky úr vitte el a pálmát. Ő mindig ugyanazt a nótát fújja: siránkozik azon, ami történik, panaszkodik, jajgat, rémüldözik, megbékélést prédikál! Ez a gyászvitéz egész életén át osztályharcról és szocializmusról *írt*, amikor pedig odafejlődött a dolog, hogy az osztályharc maximálisan kiéleződött és elérkezett a szocializmus előestéje, a mi bölcsünk elvesztette a fejét, sírva fakadt és tucatnyárspolgárnak bizonyult. A bécsi szociálárulók, az Austerlitzek, Rennerek, Bauerek lapjának 98. számában („Arbeiter Zeitung", 1919 április 19, Bécs, reggeli kiadás) Kautsky századszor, ha ugyan nem ezredszer egybefoglalja siralmait.

„... A közgazdasági gondolkodás és a közgazdasági belátás — siránkozik Kautsky — kiveszett valamennyi osztályból..." „A hosszú háború hozzászoktatta a proletariátus széles rétegeit ahhoz, hogy teljesen figyelmen kívül hagyják a gazdasági feltételeket és szilárdan higgyenek az erőszak mindenhatóságában..."

Ez a mi „igen tanult" emberünk két „kis pontja"! Az „erőszak kultusza" és a termelés csődje — ez az, ami miatt Kautsky az osztályharc *reális* feltételeinek elemzése helyett a megszokott, régi, ősrégi nyárspolgári sopánkodás útjára tévelyedett. „Azt vártuk — írja Kautsky —, hogy a forradalom a proletárosztályharc termékeként fog beköszönteni...", „ezzel szemben a forradalom, Oroszországban is, Németországban is, az uralkodó rendszer katonai csődje következtében robbant ki..."

Másszóval: ez a bölcs békés forradalmat „várt"! Ez pompás!

De Kautsky úr elvesztette a fejét, megfeledkezett arról, hogy régebben, amikor marxista volt, ő maga is olyannak minősítette ezt a háborút, mint amely minden valószínűség szerint indíték lesz a forradalomra. Most a mi „teoretikusunk", ahelyett hogy józanul és bátran elemezné a forradalom formáinak a háború következtében *elkerülhetetlen* változásait, füstbement „várakozásain" siránkozik!

„...A proletariátus széles rétegei figyelmen kívül hagyják a gazdasági feltételeket!"

Milyen szánalmas sületlenség! Milyen jól ismerjük ezt a nyárspolgári nótát a Kerenszkij-idők mensevik ujságaiból!

A közgazdász Kautsky megfeledkezett arról, hogy amikor az országot a háború tönkretette és a pusztulás szélére juttatta, akkor a fő, az alapvető, a lényeges „gazdasági feltétel" a *munkás megmentése*. Ha a munkásosztályt megmentjük az éhhaláltól, a közvetlen pusztulástól, akkor helyre lehet majd állítani a tönkretett termelést. Ahhoz azonban, hogy a munkásosztályt megmentsük, proletárdiktatúrára van szükség, ez az egyetlen eszköz annak megakadályozására, hogy a háború terheit és következményeit a munkások vállára hengerítsék.

A közgazdász Kautsky „megfeledkezett" arról, hogy a vereség nyomában járó terhek megoszlásának kérdése *osztályharc* útján dől el, és hogy egy teljesen kimerült, tönkretett, éhező, pusztulás szélén álló ország viszonyai között az osztályharc formái *elkerülhetetlenül* megváltoznak. Ez az osztályharc már nem a termelésben való részesedésért, nem a termelés vezetéséért folyik (hiszen a termelés szünetel, nincs szén, a vasutak tönkrementek, a háború kihozta az embereket a rendes kerékvágásból, a gépek elhasználódtak stb. stb.), hanem *az éhínségtől való megmenekülésért*. Csak tökfilkók, még ha igen „tanult" tökfilkók is, „ítélhetik el" ilyen körülmények között a „fogyasztási, katonai" kommunizmust és oktathatják ki nagyképűen a munkásokat affelől, hogy mennyire fontos dolog a termelés.

Először, mindenekelőtt, elsősorban, meg kell menteni a munkást. A burzsoázia meg akarja őrizni kiváltságait, a munkásra akarja hárítani a háború minden következményét, ez pedig azt jelenti, hogy a munkásokat éhhalálnak teszi ki.

A munkásosztály meg akar menekülni az éhségtől, ehhez azonban halálos csapást kell mérni a burzsoáziára, *előbb* a fogyasztást, akár a legszűkösebb fogyasztást kell biztosítani, mert különben a munkásosztály *nem bírja ki* az éhezést, *nem tart ki* addig, amikor újra el lehet majd indítani a termelést.

„Gondolj a termelésre!", mondja a jóllakott burzsoá a kiéhezett és az éhségtől legyengült munkásnak, s Kautsky, amikor a „gazdaságtudomány" követelményének ürügyén a tőkéseknek ezt a nótáját ismételgeti, teljesen a burzsoázia lakájává válik.

A munkás viszont azt mondja: szorítsák a burzsoáziát is a félig éhezést jelentő fejadagra, hogy a dolgozó emberek összeszedhessék magukat, hogy *életben maradhassanak*. A „fogyasztási kommunizmus" a munkás megmentésének feltétele. A munkás megmentése érdekében semilyen áldozattól sem szabad visszariadni! Félfontot a kapitalistáknak, fontot a munkásoknak — ezen az úton kell kivergődni az ínséges időszakból, a pusztulásból. A kiéhezett munkás fogyasztása a termelés helyreállításának alapja és feltétele.

Clara Zetkin teljes joggal jelentette ki Kautskynak:

„a burzsoá politikai gazdaságtan lejtőjére siklik. A termelés van az emberért, és nem fordítva . . ."

A kispolgári előítéletektől való ugyanilyen függést árult el a független Kautsky úr akkor is, amikor az „erőszak kultuszán" siránkozott. Amikor a bolsevikok, már 1914-ben, rámutattak arra, hogy az imperialista háború polgárháborúba fog átcsapni, akkor Kautsky úr hallgatott és egy pártban volt Daviddal és Társaival, akik ezt a jóslatot (és ezt a jelszót) „esztelenségnek" minősítették. Kautsky egyáltalán nem értette meg az imperialista háború polgárháborúvá változásának elkerülhetetlenségét, most pedig saját értetlenségét a polgárháborúban harcoló

mindkét fél nyakába varrja! Hát nem mintaképe ez a reakciós nyárspolgári bárgyúságnak?

Ha azonban 1914-ben annak megnemértése, hogy az imperialista háborúnak elkerülhetetlenül polgárháborúba kell átcsapnia, *csak* nyárspolgári bárgyúság volt, most, 1919-ben, már rosszabb valami. Ez a munkásosztály elárulása. Hiszen a polgárháború Oroszországban is, Finnországban is, Lettországban is, Németországban is, Magyarországon is — *tény*. Kautsky korábbi műveiben százszor meg százszor elismerte, hogy vannak olyan történeti időszakok, amikor az osztályharc elkerülhetetlenül polgárháborúba csap át. Ez bekövetkezett, és Kautsky az ingadozó, gyáva kispolgárság táborába került.

„... *A Spartacust lelkesítő szellem alapjában véve Ludendorff szelleme... Spartacus nemcsak azt éri el, hogy saját ügye elvész, hanem azt is, hogy erősödni fog az erőszakpolitika a többségi szocialisták részéről. Noske Spartacus ellenlábasa...*"

Kautsky e szavai (amelyeket a bécsi „Arbeiter Zeitung"-ban megjelent cikkéből idézünk) annyira végtelenül bárgyúak, aljasak és gyalázatosak, hogy elég ujjal mutatni rájuk. Az a párt, amely megtűri soraiban az ilyen vezéreket, rothadt párt. A berni Internacionálét, amelyhez Kautsky úr tartozik, Kautsky e szavai alapján méltán sárga Internacionálénak kell minősítenünk.

Mint furcsaságot, idézzük még Haase úr egy bölcs mondását „Az Amszterdami Internacionále" című cikkéből („Freiheit", 1919 május 4.). Haase úr azzal dicsekszik, hogy a gyarmati kérdésben egy határozati javaslatot terjesztett elő, amely szerint „a népek szövetségének, amelyet az Internacionále javaslatai alapján szerveztek meg... az a feladata, hogy a *szocializmus megvalósításáig*..." (ezt jól jegyezzük meg!) „... igazgassa a gyarmatokat elsősorban a bennszülöttek érdekében, továbbá a népek szövetségében egyesült valamennyi nép érdekében..."

Nemde, gyöngyszem? A szocializmus megvalósítása*ig a gyarmatokat igazgatni* ennek a bölcsnek

határozati javaslata szerint nem a burzsoázia fogja, hanem holmi jóságos, igazságos, mézes-mázos „népek szövetsége"!! Miben különbözik ez gyakorlatilag a legförtelmesebb kapitalista képmutatás szépítgetésétől? És ezek — a berni Internacionále „baloldali" tagjai...

Hogy az olvasó szemléletesebben hasonlíthassa össze Haase, Kautsky és társaik írásainak egész bárgyúságát, aljasságát és förtelmességét a németországi tényleges viszonyokkal, felhozok még egy rövid idézetet.

Walter Rathenau, az ismert tőkés, egy kis könyvet tett közzé „Az új állam" (Der neue Staat) címmel. A könyvecskén az 1919 március 24-i dátum van feltüntetve. A könyv elméleti értéke egyenlő a semmivel. De mint megfigyelő, Walter Rathenau kénytelen elismerni a következőket:

„... Mi, a költők és gondolkodók népe, mellékfoglalkozásunkat tekintve (im Nebenberuf) filiszterek vagyunk..."

„... Idealizmus most csak a szélsőséges monarchistáknál és a spartakistáknál észlelhető..."

„A leplezetlen igazság az, hogy diktatúra felé, proletárdiktatúra vagy pretoriánus diktatúra felé haladunk" (29, 52. és 65. old.).

Ez a burzsoá szemmelláthatóan ugyanolyan „függetlennek" véli magát a burzsoáziától, mint amilyen „függetleneknek" vélik magukat Kautsky és Haase urak a nyárspolgárságtól és a filiszterségtől.

De Walter Rathenau két fejjel túlemelkedik Karl Kautskyn, mert az utóbbi sopánkodik és gyáván elrejtőzik a „leplezetlen igazság" elől, az előbbi viszont nyiltan elismeri.

1919 május 28.

A megjelenés ideje: 1919 június.

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK

Sztálinnak, Petrográd, Szmolnij

A Petrográd ellen irányuló fehérgárdista támadás körülményei arra a feltevésre késztetnek, hogy mögöttes területünkön, de lehet, hogy magán a fronton, szervezett árulás van. Csak ezzel magyarázható az aránylag jelentéktelen erőkkel végrehajtott támadás, a gyors előrenyomulás, valamint az, hogy a Petrográd felé vezető főútvonalakon ismételten hídrobbantások fordultak elő. A dolognak olyan színezete van, hogy az ellenség egészen biztos abban, hogy mi nem rendelkezünk csak valamelyest is szervezett katonai erővel az ellenállásra, és azonkívül számít a mögöttes területről jövő segítségre (tűz a novoszokolnyiki tüzérségi raktárban, a hídrobbantások, az oregyezsi lázadás, amelyről ma érkezett hír). Kérem, fordítson fokozott figyelmet ezekre a körülményekre, és léptessen életbe rendkívüli intézkedéseket az összeesküvések leleplezése érdekében.

Lenin

A megírás ideje: 1919 május 29.
Először 1938-ban jelent meg.

ÓVAKODJATOK A KÉMEKTŐL!

Halál a kémekre!

A fehérgárdisták Petrográd ellen irányuló támadása nyilvánvalóan bebizonyította, hogy a fehérek az egész frontövezetben, minden nagyobb városban nagy szervezettel rendelkeznek, amelynek feladata kémkedés, árulás, hidak felrobbantása, felkelések rendezése a hátországban, a kommunisták és a munkásszervezetek neves tagjainak meggyilkolása.

Mindenkinek résen kell lennie.

Mindenütt meg kell kettőzni az éberséget, fontolóra kell venni és a legszigorúbban életbe kell léptetni több rendszabályt a kémek és fehér összeesküvők kinyomozása és elfogásuk érdekében.

A vasúti dolgozók és kivétel nélkül valamennyi katonai egység politikai vezetői különösen kötelesek megkettőzni az elővigyázatosságot.

Minden öntudatos munkásnak és parasztnak testével kell védelmeznie a Szovjethatalmat, fel kell vennie a harcot a kémekkel és a fehérgárdista árulókkal. Legyen mindenki őrhelyén — állandó, katonai módon megszervezett kapcsolatban a pártbizottságokkal, a Rendkívüli Bizottságokkal, a legmegbízhatóbb és legtapasztaltabb szovjetfunkcionárius elvtársakkal.

V. Uljanov (Lenin)
a Munkás-Paraszt Honvédelmi Tanács elnöke
F. Dzerzsinszkij
belügyi népbiztos

„Pravda" 116. sz.
1919 május 31.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG IRÁNYELVEI A KATONAI EGYSÉGRŐL. TERVEZET

Tekintettel arra:

1) hogy az OSzFSzK, szövetségben az Ukrán, Lett, Észt, Litván és Belorusz testvéri Szovjet Köztársaságokkal, kénytelen védelmi háborút folytatni a közös ellenség — a világimperializmus és az általa támogatott feketeszázas és fehérgárdista ellenforradalom ellen;

2) hogy e háború sikerének elengedhetetlen feltétele a Vörös Hadsereg valamennyi osztagának egységes parancsnokság alá helyezése és a legszigorúbb központosítás a szocialista köztársaságok erőivel és erőforrásaival, különösen a hadsereg egész ellátási apparátusával, továbbá a vasúti közlekedéssel mint a háború olyan igen fontos anyagi tényezőjével való rendelkezés terén, amelynek nemcsak a hadműveletek végrehajtása szempontjából, hanem a Vörös Hadseregnek harcieszközökkel, hadianyaggal és élelmiszerekkel való ellátása szempontjából is elsőrendű jelentősége van —

az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága határozatilag kimondta:

1) a szocialista védelmi háború egész tartamára feltétlenül egyesíteni kell a Vörös Hadsereg egész ellátásügyét az OSzFSzK Honvédelmi Tanácsának és más központi intézményeinek egységes vezetése alatt;

2) a szocialista védelmi háború egész tartamára egyesíteni kell a vasúti közlekedést és a vasúti hálózat igazgatását a testvéri szocialista köztársaságok egész területén, az OSzFSzK Közlekedésügyi Népbiztosságának vezetése és igazgatása alatt;

3) a honvédelem érdekeivel össze nem egyeztethető-

nek kell elismerni azt, hogy a testvéri Szovjet Köztársaságokban a Vörös Hadsereg ellátására külön szervek, továbbá külön közlekedésügyi népbiztosságok állanak fenn, és ragaszkodni kell ahhoz, hogy ezeket a háború idejére az OSzFSzK Vörös Hadserege ellátási szerveinek és az OSzFSzK Közlekedésügyi Népbiztosságának olyan osztályaivá alakítsák át, melyek az OSzFSzK Vörös Hadserege központi ellátási szerveinek és az OSzFSzK Közlekedésügyi Népbiztosságának közvetlen vezetése alatt állanak és teljesen alá vannak azoknak rendelve;

4) hatályon kívül helyezendő a Vörös Hadsereg ellátására és a vasúti közlekedésre, illetőleg a vasúti hálózat igazgatására vonatkozó minden rendelet, amennyiben ellentétben van az OSzFSzK Vörös Hadseregének ellátását, valamint az OSzFSzK vasúti közlekedésének és vasúti hálózatának igazgatását szabályozó határozatokkal és rendeletekkel.

Lenin. Sztálin

A megírás ideje: 1919 május.

Először 1942-ben jelent meg.

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK

Sztálinnak, Petrográd, Szmolnij

Ha a helyzet a Petrográdi Fronton kedvező, meg kell feszíteni minden erőt a gyors és döntő csapás érdekében, mert a csapatokra igen nagy szükség van más helyeken.

Lenin

A megírás ideje: 1919 június 4.
Először 1938-ban jelent meg.

AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A PETROGRÁDI FRONTRÓL. TERVEZET

A Központi Bizottság határozatilag kimondja:

1. A Petrográdi Frontot elsőrendű fontosságúnak kell elismerni. Ezt kell szem előtt tartani a csapatok elosztásánál stb.

2. A Keleti Frontról elvont hadosztály $^2/_3$ részét Petrográd, $^1/_3$ részét a Déli Front rendelkezésére kell bocsátani.

3. Meg kell bízni a Szervező Irodát, hogy intézkedjék a legerélyesebben és legsürgősebben a kommunistáknak a (központi és helyi) szovjet munkáról való leváltása és katonai munkára irányítása érdekében, különösen a hátország mélyén és a fronthoz közelebb álló mögöttes területen (a szökések elleni harc, katonai kiképzők, raktárak, a mozgósítás meggyorsítása és így tovább).

4. Ugyanilyen megbízatást kell adni a Honvédelmi Tanácsnak és a Népbiztosok Tanácsának.

A megírás ideje: legkésőbb 1919 június 10.

Az első két pont 1941-ben jelent meg.
Teljes egészében e kötet orosznyelvű
kiadásában jelent meg először.

A NAGY KEZDEMÉNYEZÉS

(A MUNKÁSOK HŐSIESSÉGÉRŐL A HÁTORSZÁGBAN. A „KOMMUNISTA SZOMBATOK" ALKALMÁBÓL)

Megjelent külön brosúrában,
Moszkva 1919 július.
Aláírás: N. Lenin.

A sajtóban sokat olvashatunk a vöröskatonák hősiességéről. A munkások és parasztok a kolcsakisták, a gyenyikinisták, s a földbirtokosok és tőkések egyéb csapatai ellen vívott harcban, a szocialista forradalom vívmányainak védelme során gyakran a bátorság és az állhatatosság csodáit művelik. Lassan és nehezen halad a tervszerűtlenség kiküszöbölése, a fáradtság és fegyelmezetlenség leküzdése, de, minden nehézség ellenére, mégiscsak halad. A szocializmus győzelméért tudatosan áldozatokat hozó dolgozó tömegek hősiessége — ez az alapja a Vörös Hadsereg új, bajtársi fegyelmének, újjászületésének, megszilárdulásának és növekedésének.

Nem kisebb figyelmet érdemel a munkások hősiessége a hátországban. Ebben a tekintetben egyenesen óriási jelentősége van a *kommunista szombatoknak*, melyeket a munkások a saját kezdeményezésükből rendeztek. Ez nyilván még csak kezdet, de rendkívül nagyfontosságú kezdet. Ez olyan fordulatnak a kezdete, amely nehezebb, mélyrehatóbb, alaposabb, döntőbb jelentőségű, mint a burzsoázia megdöntése, mert ez a magunk renyhesége, fegyelmezetlensége, kispolgári önzése fölötti győzelmet jelenti, győzelmet jelent azokon a szokásokon, amelyeket az átkozott kapitalizmus hagyott örökségül a munkásnak és parasztnak. Az új társadalmi fegyelmet, a szocialista fegyelmet akkor és csakis akkor teremtettük meg, akkor és csakis akkor válik lehetetlenné a visszatérés a kapitalizmushoz és válik valóban legyőzhetetlenné a kommunizmus, amikor *ezt* a győzelmet megszilárdítottuk.

A „Pravda" május 17-én A. Zs. elvtárs „Forradalmi

módon végzett munka (Kommunista szombat)" című cikkét közli. Ez a cikk olyan fontos, hogy teljes egészében idézzük:

FORRADALMI MÓDON VÉGZETT MUNKA

(KOMMUNISTA SZOMBAT)

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottságának levele arról, hogy a munkát *forradalmi módon* kell végezni, erős ösztönzést adott a kommunista szervezeteknek és a kommunistáknak. Az általános lelkesedés hatása alatt sok kommunista vasutas a frontra ment, a többség azonban nem hagyhatta el felelős munkahelyét és nem kereshetett új módszereket, hogy forradalmi módon végezze a munkát. A beérkezett vidéki jelentések, amelyek szerint a mozgósítás lassan megy, és a bürokratikus huzavona arra bírták a Moszkva—Kazany vasútvonal alkerületét, hogy figyelmét a vasúti gazdaság gépi berendezésére fordítsa. Kiderült, hogy a munkaerőhiány és a munka lecsökkent intenzitása folytán sürgős rendelések és gyors mozdonyjavítások szenvednek késedelmet. Május 7-én a Moszkva—Kazany vasútvonal alkerületéhez tartozó kommunisták és szimpatizánsok közös gyűlésén felvetették azt a kérdést, hogy a Kolcsak fölötti győzelem előmozdítását hangoztató szavakról át kell térni a tettekre. Az elfogadott javaslat így szól:

„Tekintettel a súlyos belső és külső helyzetre, annak érdekében, hogy az osztályellenség fölébe kerekedjünk, a kommunistáknak és a szimpatizánsoknak újra neki kell gyürkőzniök és szabad idejükből még egy órát ki kell szakítaniok munkára, azaz még egy órával meg kell toldaniok munkanapjukat, hogy a napi egy órákat egyberakva, szombaton egyhuzamban hat órán át fizikai munkát végezzenek és így azonnal reális értékeket termeljenek. Tekintettel arra, hogy a kommunistáknak a forradalom vívmányai érdekében még egészségüket és életüket sem szabad kímélniök, ezt a munkát díjtalanul végzik. A Kolcsak fölötti teljes győzelemig az egész alkerületben bevezetjük a *kommunista szombatot.*"

A gyűlés némi ingadozás után egyhangúlag elfogadta ezt a javaslatot.

Május 10-én, szombaton este 6 órakor a kommunisták és a szimpatizánsok katonai pontossággal megjelentek a munkahelyen, felsorakoztak és a mesterek minden fennakadás nélkül beosztották őket a munkára.

A *forradalmi módon* végzett munkának *megvan* az eredménye. A mellékelt táblázat mutatja az üzemeket és a munka jellegét.

A munka helye	A munka megnevezése	A munkások száma	Óraszám: Egy emberi dolgozott	Óraszám: Összesen	Az elvégzett munka
Moszkva Mozdonyjavító főműhelye	A Perovo, Murom, Alatir és Szizrany állomásokon levő mozdonyok és vasúti kocsik javításához szükséges anyagok és alkatrészek berakása	48 21 5	5 3 4	240 63 20	Beraktak 7 500 pudot Kiraktak 1 800 pudot
Moszkva Személyvonatpark	Mozdonyok bonyolult folyó javítása	26	5	130	Összesen 1 ½ mozdony javítási munkálatait végezték el
Moszkva Rendező	Folyó mozdonyjavítások	24	6	144	2 mozdony elkészült, 4 mozdony javítás alá kerülő alkatrészeit leszerelték
Moszkva Kocsiosztály	Személykocsik folyó javítása	12	6	72	2 harmadosztályú személykocsi
Perovo Kocsijavító főműhely	Kocsijavítások és kisebb javítások szombaton, vasárnap	46 23	5 5	230 115	12 csukott és 2 nyitott teherszállító kocsi
	Összesen	205	—	1 014	Összesen elkészült 4 mozdony és 16 vasúti kocsi Ki- és beraktak 9 300 pudot

A teljesített munka összértéke rendes munkabérben 5 000 rubel, ha a túlóradíjazás alapján számítjuk, másfélszer annyi.

A berakodásnál a munkaintenzitás 270%-kal múlja felül az átlagos munkásokét. Körülbelül ugyanilyen intenzitással végezték a többi munkát is.

Kiküszöbölték a (sürgős) rendeléseknél a munkaerő hiánya és a bürokratikus huzavona következtében előállott hét naptól három hónapig terjedő késedelmet.

A munka végzése közben egyes csoportokat 30—40 percig feltartott az a körülmény, hogy a szerszámok (könnyen elvégezhető) javításokra szorultak.

A munkálatok vezetésére visszahagyott személyzet alig győzte az új munkákat előkészíteni, és talán nem sok túlzás van egy öreg mesternek abban a kijelentésében, hogy a *kommunista szombaton*, az öntudatlan és hanyag munkások munkájával összehasonlítva, egy hétre való munkát végeztek el.

Tekintettel arra, hogy a munkában olyanok is részt vettek, akik egyszerűen a Szovjethatalom őszinte hívei, és mivel a következő szombatokon az ilyeneknek nagy tömegére számítanak, tekintettel továbbá arra, hogy más kerületek követni szeretnék a Moszkva—Kazany vonal kommunista vasutasainak példáját, a helyi jelentések alapján részletesebben térek ki a kérdés szervezeti oldalára.

A munkában részt vevők 10%-a volt olyan kommunista, aki állandóan az üzemben dolgozik. A többi felelős állásokat betöltő tisztviselő, illetve választott funkcionárius volt, a vasútvonal politikai megbízottjától kezdve egyes üzemek politikai megbízottaiig, továbbá szakszervezeti megbízottakig és a központi vasúti igazgatóságban, meg a Közlekedésügyi Népbiztosságban dolgozókig.

A lelkesedés és az összetartás a munkában példátlan volt. Amikor a munkások, irodai és igazgatósági tisztviselők gorombáskodás és viták nélkül megragadták egy személyvonat mozdonyának negyvenpudos kerékabroncsát és mint szorgos hangyák a helyére gurították, az embernek repesett a szíve a kollektív munka örömétől, és erősödött a munkásosztály győzelmének megingathatatlanságába vetett hite. A világ ragadozóinak nem fog sikerülni megfojtani a győzelmes munkásokat, az országon belül a szabotálók pedig hiába várják Kolcsakot.

A munka befejezése után a jelenlevők elé ritka kép tárult: vagy száz kommunista fáradtan, de örömtől csillogó szemekkel ünnepelte a munka sikerét az Internacionále ünnepélyes hangjai mellett — és úgy tűnt, mintha a győzelmi himnusz győzelmes hullámai túlcsapnának a falakon és elömlenének a munkás Moszkván, mint a vízbedobott kő által felvert hullámok, szerteáradnának az egész dolgozó Oroszországon és új erőt öntenének a fáradtakba és az ingadozókba.

A. Zs.

E nagyszerű, „követésre méltó példa" értékelése során N. R. elvtárs a május 20-i „Pravdá"-ban ezzel a címmel megjelent cikkében a következőket írta:

„A kommunisták ehhez hasonló munkájának esetei nem mennek ritkaságszámba. Tudomásom van róla, hogy voltak ilyen esetek egy villanytelepen és különböző vasútvonalakon. A nyikolajevi vasútvonalon a kommunisták néhány éjszakán át túlóráztak, hogy felemeljenek egy, fordítókorongra esett mozdonyt; az északi vasútvonalon, télen, a kommunisták és szimpatizánsok több vasárnapon át dolgoztak, hogy a vasútvonalakról eltakarítsák a havat; sok teherpályaudvar pártsejtjei a szállítmányok fosztogatásának megakadályozására éjszakai őrjáratokat szerveznek az állomásokon — de az ilyen munka véletlenszerű volt, nem rendszeres. A kazanyi elvtársak hozták be azt az újítást, amely ezt a munkát rendszeresíti, állandósítja. «A Kolcsak fölötti teljes győzelemig» — mondták ki határozatilag a kazanyi elvtársak és ebben rejlik munkájuk jelentősége. A kommunisták és a szimpatizánsok a munkanapot a háború egész tartamára egy órával meghosszabbítják; ugyanakkor példát mutatnak a termelőmunkában.

Ezt a példát mások is követték eddig is és *kell is* követniök. Az Alekszander vasútvonal kommunistáinak és szimpatizánsainak nagygyűlése, megvitatva a hadihelyzetet és a kazanyi elvtársak határozatát, a következő határozatot hozta: 1) Az Alekszander vasútvonal kommunistái és szimpatizánsai bevezetik a «kommunista szombatokat». Az első kommunista szombatot május 17-ére tűzik ki. 2) A kommunistákat és szimpatizánsokat példát mutató mintabrigádokba kell szervezni, amelyek arra vannak hivatva, hogy megmutassák a munkásoknak, hogyan kell dolgozni és mit lehet a valóságban elvégezni a meglevő anyagokkal és szerszámokkal, a mostani élelmezés mellett.

A kazanyi elvtársak azt mondják, hogy példájuk mély benyomást keltett és a legközelebbi szombatra jelentékeny számban várnak a munkára *pártonkívüli* munkásokat. Amikor ezeket a sorokat írom, az Alekszander vasútvonal műhelyeiben még nem kezdődött meg a kommunisták túlórázása, de alig hogy híre kelt a tervezett munkának, a pártonkívüli tömeg máris megmozdult, megszólalt. «Mi tegnap nem tudtuk, különben mi is felkészültünk volna és szintén dolgoztunk volna», «a jövő szombaton feltétlenül eljövök» — hangzik mindenfelől. Az ilyenfajta munka igen nagy benyomást kelt.

A kazanyi elvtársak példáját követnie kell a hátország

minden kommunista sejtjének. Nemcsak a moszkvai vasúti csomópont kommunista sejtjeinek — Oroszország valamennyi pártszervezetének követnie kell ezt a példát. A kommunista sejtek a falvakban is lássanak hozzá elsősorban ahhoz, hogy megműveljék a vöröskatonák földjét és segítsék családjaikat.

A kazanyi elvtársak első kommunista szombatjukon a munkát az Internacionále éneklésével fejezték be. Ha Oroszország minden kommunista szervezete követi és következetesen valóra váltja ezt a példát, akkor az Oroszországi Szovjet Köztársaság a legközelebbi nehéz hónapokkal úgy fog megbirkózni, hogy a köztársaság minden dolgozója az Internacionále hangjainak harsogása mellett dolgozik...

Munkára fel, kommunista elvtársak!"

1919 május 23-án a „Pravda" közölte, hogy

„május 17-én az Alekszander vasútvonalon megtartották az első «kommunista szombatot». 98 kommunista és szimpatizáns a közös gyűlés határozatának megfelelően öt órát dolgozott a munkaidején túl ingyen, csak arra volt joguk, hogy fizetés ellenében másodszor ebédeljenek, emellett az ebédhez, ugyancsak pénzért, megkapták a fizikai munkásoknak járó félfont kenyéradagot."

Jóllehet a munka gyengén volt előkészítve és gyengén volt megszervezve, *a munka termelékenysége kétszer-háromszor magasabb volt a szokottnál.*

Például:

5 vasesztergályos 4 óra alatt 80 tengelyt készített el. A termelékenység a szokásos munkateljesítményhez viszonyítva 213 százalék.

20 segédmunkás 4 óra alatt 600 pud régi anyagot és 70 darab 3 és fél pudos kocsirúgót, összesen 850 pudot hordott össze. A termelékenység a szokásos teljesítményhez viszonyítva 300 százalék.

„Az elvtársak ezt azzal magyarázzák, hogy a rendes munkaidőben sokszor elege van az embernek a munkából, megúnja a munkát, itt pedig szívesen, lelkesen dolgoznak. Most azonban már restelni fogják, ha a rendes munkaidőben kevesebbet termelnek, mint a kommunista szombatokon."

„Most sok pártonkívüli munkás kijelenti, hogy részt

akar venni a kommunista szombatokon. A mozdonyok személyzetét felszólítják, hogy szombatra a mozdony-«temetőből» hozzanak ki egy mozdonyt, javítsák meg és adják át a forgalomnak.

Hírt kaptunk arról, hogy a Vjazma vonalon is folyamatban van az ilyen szombatok szervezése."

Arról, hogyan folyik a munka ezeken a kommunista szombatokon, A. Gyacsenko elvtárs ír a „Pravda" június 7-i számában. Idézzük „Feljegyzések a kommunista szombatról" című cikkének legfontosabb részét:

„Nagy örömmel készültem egy elvtársammal együtt arra, hogy a párt vasúti alkerületének határozata értelmében «ledolgozzam» a szombati szolgálatomat, egyidőre, néhány órára pihentessem az agyamat és dolgoztassam izmaimat ... A vasútvonal fafeldolgozó üzemébe osztottak be bennünket. Megérkeztünk, észrevettük a mieinket, üdvözöltük egymást, eltréfálgattunk, összeszámoltuk az erőket — harmincan voltunk ... Előttünk pedig egy «szörnyeteg» fekszik, egy meglehetősen nehéz gőzkazán, úgy 600—700 pudos, és pont ezt kell nekünk «átrakni», azaz egynegyed vagy egyharmad versztnyire átgurítani a talapzatra. Kételyeink támadnak ... De már hozzá is fogunk: az elvtársak egyszerűen fahengereket helyeztek a kazán alá, két kötelet erősítettek rá és a munka megkezdődött... Nem egykönnyen mozdult el helyéről a kazán, de mégis elindult. Örülünk, hiszen oly kevesen vagyunk ... hiszen ugyanezt a kazánt majdnem két hét hosszat tologatták nem-kommunista munkások, háromszor annyian, mint mi, de a kazán makacskodott, amíg mi nem jöttünk ... Egy órát, keményen, összetartással dolgozunk, csoportvezető elvtársunk ütemes vezényszavára: «Egy, kettő, három», és a kazán mozog, igen, mozog. Egyszerre mi történt? Váratlanul egész sor elvtárs nevetséges módon elvágódott — a kezükben levő kötél követett el «árulást»... De csak egy percig álltunk: erősebb kötelet teszünk rá ... Este van, már észrevehetően sötétedik, de még egy kis dombbal kell megbírkóznunk, aztán már rövidesen megvagyunk a munkával. Karjaink csak úgy ropognak, ég a tenyerünk, kimelegedünk, teljes erővel nekigyűrkőzünk — és a dolog halad. Nézi a «főnök», sikerünk láttára elresteli magát s önkéntelenül szintén nekiakaszkodik a kötélnek: segíts! már régen itt az ideje! Egy vöröskatona ránkbámul. Kezében harmonika. Mit gondol rólunk? Micsoda emberek ezek? Mit akar-

nak ezek szombaton, amikor mindenki otthon ül? Én nem engedem, hogy sokáig törje a fejét és odakiáltok: «Elvtárs! Játssz el valami víg nótát, hiszen mi nem akármilyen napszámosok vagyunk, hanem igazi kommunisták: látod, hogy ég a kezünk alatt a munka, nem henyélünk, hanem keményen megmarkoltuk.» A vöröskatona óvatosan leteszi a harmonikáját és siet megfogni a kötelet...

U. elvtárs szép tenorjával rákezdi a «Ravasz ánglius» nótát. Mi kísérjük és zengve száll a munkásnóta: «Hej, te bunkócska, te drága...»

Izmaink elfáradtak a szokatlan munkától, fáj a vállunk, a hátunk, de... holnap szabadnap, pihenőnap, kialhatjuk magunkat. A cél közel van és «szörnyetegünk» némi ingadozás után már majdnem ott van a talapzaton: rakjátok alá a deszkákat, állítsátok a talapzatra! — hadd dolgozzék ez a kazán, már régen elvárják tőle. Mi pedig csoportosan bemegyünk a szobába, a helyi sejt «klubjába», amely tele van aggatva plakátokkal, tele van rakva fegyverekkel, jól ki van világítva, és miután szépen elénekeltük az «Internacionálét», teát iszunk «rummal», sőt kenyeret is eszünk hozzá. A helybeli elvtársak vendégszeretete a nehéz munka után olyan jól esett, hogy jobban nem is eshetett. Melegen elbúcsúzunk az elvtársaktól, aztán sorakozunk. Az álmos utca éjszakai csendjét forradalmi nóták verik fel, lépések ütemes dobbanása kíséri az éneket: «Fel, vörösök, proletárok!», «Fel, fel, ti rabjai a földnek» — hangzik a mi Internacionálénk és a munka éneke.

Elmult egy hét. Kezünk és vállunk pihent és megyünk a «szombatra», most már 9 versztnyire, vasúti kocsikat javítani Perovóba utazunk. Az elvtársak az «amerikai» kocsi tetejére másztak és szépen, dallamosan éneklik az «Internacionálét». Az utazóközönség hallgatja és szemmelláthatóan csodálkozik. Egyenletesen kattognak a vonat kerekei és mi, akik már nem tudtunk felmászni, «kétségbeesett» utasok módjára az «amerikai» kocsi lépcsőin lógunk. Itt az állomás, már helyben vagyunk, átmegyünk egy hosszú udvaron és G. politikai megbízott elvtárs örömmel üdvözöl:

— Munka, az van, de kevés az ember! Mindössze harmincan vannak, pedig 6 órán belül közepes javításra vár tizenhárom vasúti kocsi! Itt állnak a kijelölt pároskerekek, nemcsak üres kocsik vannak itt, hanem még egy tele tartály is van... de sebaj, «belejövünk», elvtársak!

Ég a kezünk alatt a munka. Öt elvtárssal együtt darukkal, azaz hogy emelőkkel dolgozom. Ezek a 60 és 70 pudos páros-

kerekek vállaink nyomására és a «csoportvezető» által irányított két emelő segítségével élénken és könnyen ugrálnak át egyik vágányról a másikra. Az egyik párat elszállították — új áll a helyén. Most már mindegyiknek megvan a maga helye, és mi ezt az elhasznált ócskaságot a síneken át villámgyorsan a szertár felé «tuszkoljuk»... Egy, kettő, három — a vas forgódaru máris felemeli őket a levegőbe és máris eltűnnek a vágányokról. Onnan, a sötétből, kalapácsütések hangzanak, ott az elvtársak, mint a méhek, szorgalmasan javítják «beteg» vagonjaikat. Asztalosmunkát végeznek, festenek, a vagontetőt javítják, — örömünkre és politikai megbízottunk örömére csak úgy ég a munka. Az egyik helyen a kovácsok is igényt tartanak segítségünkre. Egy mozgó kovácsműhelyben izzó «csatlórúd» fekszik, azaz a vasúti kocsik összekapcsoló rúdja, amelynek kampóját egy ügyetlen lökés elferdítette. A fehér, szikrázó rudat üllőre helyezik és egy tapasztalt elvtárs szemmértéke szerint, ügyes ütéseink nyomán a rúd felölti rendes alakját. Még fehéres-vörös, de máris vállunkra emeljük, gyorsan a helyére visszük és szikrázóan a vasnyílásba helyezzük — néhány ütés és helyben van. A vasúti kocsi alá mászunk. Ezeknek a kapcsolóknak és rudaknak nem is olyan egyszerű a szerkezete, mint ahogy az ember hinné: egész rendszer szegecsekkel és tekercsrúgóval...

A munka gyorsan halad, egyre sötétedik, a fáklyák fénye egyre erősödik. Nemsokára végzünk. Az elvtársak egy része egy keréktalp-rakásnál «kötött ki» és forró teát «szürcsöl». Hűvös májusi éjszaka van és szép az égen az újhold sarlója. Tréfás szavak, kacagás, egészséges humor.

— G. elvtárs, hagyd abba, elég neked 13 kocsi.

De G. elvtársnak ez kevés.

Kiittuk a teánkat, rázendítünk győzelmi dalunkra és megyünk a kijárat felé...“

A „kommunista szombatok“ szervezésére irányuló mozgalom nem korlátozódik Moszkvára. Június 6-án a „Pravda“ a következő hírt közölte:

„Tverben május 31-én folyt le az első kommunista szombat. A vasúton 128 kommunista dolgozott. Három és fél óra alatt beraktak és kiraktak 14 vagont, megjavítottak három mozdonyt, felfűrészeltek 10 öl fát és még más munkákat is végeztek. A szakképzett kommunista munkások munkája tizenháromszorosan meghaladta a szokásos termelékenységet.“

Továbbá, a „Pravda“ június 8-i számában ezt olvassuk:

KOMMUNISTA SZOMBATOK

„Szarátov, június 5. Válaszul a moszkvai elvtársak felhívására, a kommunista vasutasok pártgyűlésükön elhatározták, hogy szombatonként a népgazdaság javára a rendes munkaidőn túl öt órát ingyenesen fognak dolgozni.“

* * *

A legrészletesebben és legteljesebben idéztem a kommunista szombatokról szóló jelentéseket, mert itt kétségtelenül a kommunista építés egyik legfontosabb oldalát látjuk magunk előtt, amelyre sajtónk nem fordít kellő figyelmet s amelyet mi valamennyien még nem eléggé értékeltünk.

Kevesebb politikai fecsegést, több figyelmet a kommunista építés legegyszerűbb, de eleven, az életből vett, az életben kipróbált tényeire — ezt a jelszót fáradhatatlanul ismételni kell mindannyiunknak, íróinknak, agitátorainknak, propagandistáinknak, szervezőinknek stb.

Természetes és elkerülhetetlen dolog, hogy a proletárforradalmat követő első időben a fő és alapvető feladat foglalkoztat bennünket leginkább: a burzsoázia ellenállásának letörése, a győzelem a kizsákmányolókon, összeesküvésük elnyomása (mint például „a rabszolgatartók összeesküvése“ Petrográd átadására, amely összeesküvésben mindenki részt vett, kezdve a feketeszázaktól és a kadetoktól a mensevikekig és eszerekig[58]). De párhuzamosan ezzel a feladattal, ugyanilyen elkerülhetetlenül — és minél tovább, annál inkább — napirendre kerül a pozitív kommunista építésnek, az új gazdasági viszonyok, az új társadalom megteremtésének még lényegesebb feladata.

A proletárdiktatúra — amint erre már ismételten rámutattam, többek között március 12-én, a Petrográdi Szovjet ülésén mondott beszédemben — nemcsak erőszak a kizsákmányolókkal szemben, sőt nem is legfőképpen erő-

szak. Ennek a forradalmi erőszaknak gazdasági alapja, életképességének és sikerének záloga az, hogy a proletariátus a társadalmi munkaszervezetnek magasabb típusát képviseli és valósítja meg, mint a kapitalizmus. Ez a lényeg. Ez a kommunizmus elkerülhetetlen teljes győzelmének erőforrása, záloga.

A társadalmi munka hűbéri szervezete a deresfegyelemre támaszkodott, és emellett a dolgozók, akiket maroknyi földesúr rabolt és gyötört, a legteljesebb sötétségben és megfélemlítettségben éltek. A társadalmi munka kapitalista szervezete az éhség fegyelmére támaszkodott, s a dolgozók óriási tömege a polgári kultúra és polgári demokrácia minden haladása ellenére, még a legelőrehaladottabb, legcivilizáltabb és legdemokratikusabb köztársaságokban is, a bérrabszolgák vagy leigázott parasztok tudatlan és megfélemlített tömege maradt, amelyet maroknyi kapitalista fosztogatott és gyötört. A társadalmi munka kommunista szervezete, amely felé az első lépés a szocializmus, maguknak a dolgozóknak szabad és tudatos fegyelmére támaszkodik, akik lerázták mind a földbirtokosok, mind a kapitalisták igáját, és mindinkább erre fog támaszkodni.

Ez az új fegyelem nem az égből pottyan és nem jámbor óhajok szülötte, hanem a kapitalista nagyüzemű termelés anyagi feltételeiből és csakis azokból nő ki. Ezek nélkül az új fegyelem nem lehetséges. Ezeknek az anyagi feltételeknek hordozója vagy megvalósítója pedig egy bizonyos történelmi osztály, amelyet a nagykapitalizmus hozott létre, szervezett meg, tömörített, iskolázott, világosított fel és edzett meg. Ez az osztály — a proletariátus.

A proletariátus diktatúrája, ha ezt a latin, tudományos, történelmi-filozófiai kifejezést egyszerű nyelvre lefordítjuk, ezt jelenti:

csakis egy bizonyos osztály, mégpedig a városi és általában a gyári, az ipari munkások képesek arra, hogy vezessék a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét a tőke igájának megdöntéséért folyó harcban, a tőke megdöntése folyamán, a győzelem megtartásáért és megszilárdításáért folyó egész harcban, az új szocialista társadalmi rend megteremtésének művében, az osztályok teljes meg-

szüntetéséért folyó egész harcban. (Zárójelben megjegyezzük: a szocializmus és kommunizmus között tudományos szempontból csak az a különbség, hogy az előbbi a kapitalizmusból kinövő új társadalom első fokát jelenti, az utóbbi — ennek a társadalomnak magasabb, további fokát.)

A „berni", a sárga Internacionálénak az a bűne, hogy vezérei csak szavakban ismerik el az osztályharcot és a proletariátus vezetőszerepét, de félnek végiggondolni a dolgot, félnek éppen attól az elkerülhetetlen következtetéstől, amely különösen rettegésben tartja a burzsoáziát és teljesen elfogadhatatlan számára. Félnek elismerni, hogy a proletariátus diktatúrája *szintén* olyan időszak, melyben osztályharc folyik, ami elkerülhetetlen, míg az osztályok meg nem szűntek, s ami változtatja formáit és különösen elkeseredetté, különösen sajátszerűvé válik a tőke megdöntését követő első időben. A proletariátus, miután kivívta a politikai hatalmat, nem szünteti be az osztályharcot, hanem folytatja — persze más viszonyok között, más formában, más eszközökkel — egészen az osztályok megszüntetéséig.

De mit jelent „az osztályok megszüntetése"? Mindenki, aki magát szocialistának nevezi, elismeri a szocializmusnak ezt a végső célját, de korántsem mindenki veszi alaposan fontolóra ennek a jelentőségét. Osztályoknak az emberek olyan nagy csoportjait nevezik, amelyek a társadalmi termelés történelmileg meghatározott rendszerében elfoglalt helyük, a termelési eszközökhöz való (nagyrészt törvényekben szabályozott és rögzített) viszonyuk, a munka társadalmi szervezetében játszott szerepük, következésképpen a társadalmi javak rendelkezésükre álló részének megszerzési módjai és nagysága tekintetében különböznek egymástól. Az osztályok az emberek olyan csoportjai, amelyek közül az egyik eltulajdoníthatja a másik munkáját, annak következtében, hogy a társadalmi gazdaság adott rendszerében különböző a helyzetük.

Világos, hogy az osztályok teljes megszüntetéséhez nemcsak a kizsákmányolókat, a földbirtokosokat és kapitalistákat kell megdönteni, nemcsak *ezek* tulajdonát kell megszüntetni, hanem meg kell szüntetni a termelési eszkö-

zök *mindenféle* magántulajdonát is, meg kell szüntetni mind a város és a falu közötti különbséget, mindpedig a fizikai munkát végző emberek és a szellemi munkát végző emberek közötti különbséget. Ez igen hosszadalmas dolog. Eléréséhez óriási lépéssel kell előbbrevinni a termelőerők fejlődését, le kell küzdeni a kisüzemű termelés nagyszámú maradványának ellenállását (gyakran passzív ellenállását, mely különösen szívós, s amelyet különösen nehéz leküzdeni), le kell küzdeni az e maradványokkal összefüggő szokások és renyheség roppant erejét.

Annak feltételezése, hogy valamennyi „dolgozó" egyformán képes erre a munkára, nem volna más, mint az özönvízelőtti, Marx előtti szocialisták üres frázisa vagy illúziója. Mert ez a képesség nem adódik önmagától, hanem történetileg fejlődik ki és *csak* a kapitalista nagyüzemű termelés anyagi feltételeiből fejlődik ki. A kapitalizmusból a szocializmus felé vezető út elején ez a képesség *csak* a proletariátusban van meg. A proletariátus, először, azért tudja teljesíteni a rá háruló óriási feladatokat, mert a civilizált társadalmak legerősebb és élenjáró osztálya; másodszor, azért, mert a legfejlettebb országokban a lakosság többségét alkotja; harmadszor, azért, mert az elmaradott kapitalista országokban, mint amilyen Oroszország, a lakosság többsége a félproletárokhoz, vagyis azokhoz az emberekhez tartozik, akik az év egy részében állandóan proletármódra élnek, akik állandóan úgy keresik meg a kenyerüket, hogy részben bérmunkára szegődnek el a kapitalista üzemekbe.

Aki úgy próbálja megoldani a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet feladatait, hogy a szabadságról, egyenlőségről, a demokráciáról általában, a munkademokrácia egyenlőségéről stb. hangoztatott általános frázisokból indul ki (mint Kautsky, Martov és a berni, sárga Internacionále többi hőse teszi), az ezzel csak a maga kispolgári, filiszteri, nyárspolgári természetét árulja el, eszmei tekintetben szolgamódra a burzsoázia után kullog. Ezt a feladatot csak úgy lehet helyesen megoldani, ha konkrétan tanulmányozzuk azt a sajátos viszonyt, amely a politikai hatalom birtokába jutott külön osztály, nevezetesen a proletariátus és a dolgozó lakosság nem-proletár,

valamint félproletár tömegei között kialakul, márpedig ez a viszony nem képzeletszülte harmonikus, nem „eszményi" körülmények között alakul ki, hanem a burzsoázia részéről kifejtett bősz és sokoldalú ellenállás reális körülményei közepette.

A lakosság — leginkább pedig a dolgozó lakosság — óriási többsége bármelyik kapitalista országban, köztük Oroszországban is, ezerszer tapasztalta a saját bőrén és hozzátartozóinál a tőke nyomását, fosztogatását, a különféle durva szidalmazásokat. Az imperialista háború — vagyis az emberek tízmillióinak legyilkolása annak a kérdésnek eldöntése céljából, hogy az angol vagy a német tőke szerezze-e meg az elsőséget az egész világ kirablásában — rendkívül kiélezte, növelte, elmélyítette ezeket a megpróbáltatásokat és rákényszerítette az embereket, hogy azokat tudatosan felismerjék. Innen ered a lakosság óriási többségének és különösen a dolgozó tömegeknek elkerülhetetlen rokonszenve a proletariátus iránt, azért, mert a proletariátus hősies bátorsággal, forradalmi kíméletlenséggel lerázza a tőke igáját, megdönti a kizsákmányolókat, elnyomja ellenállásukat és saját vére árán tör utat az új társadalom megteremtése felé, amelyben nem lesz helyük kizsákmányolóknak.

Bármilyen nagyok, bármennyire elkerülhetetlenek is a dolgozó lakosság nem-proletár és félproletár tömegeinek kispolgári ingadozásai, tétovázása, hogy nem volna-e jobb visszatérni a polgári „rendhez", a burzsoázia „védőszárnyai" alá, ezek a tömegek mégis kénytelenek elismerni, hogy az erkölcsi és politikai tekintély a proletariátus oldalán van, amely nemcsak megdönti a kizsákmányolókat és elnyomja ellenállásukat, de új, magasabbrendű társadalmi kapcsolatot, társadalmi fegyelmet teremt: a tudatos és egyesült dolgozók fegyelmét, akik nem ismernek maguk fölött semmiféle igát és semmiféle hatalmat, kivéve a saját egyesülésük hatalmát, a saját tudatosabb, bátrabb, tömörültebb, forradalmibb, állhatatosabb élcsapatuk hatalmát.

A proletariátusnak ahhoz, hogy győzzön, hogy megteremtse és megszilárdítsa a szocializmust, kettős, illetve kettősségében egységes feladatot kell megoldania: először,

a tőke elleni forradalmi harcban tanusított határtalan bátorságával magával kell ragadnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, magával kell ragadnia, szerveznie és vezetnie kell ezt a tömeget a burzsoázia megdöntése és minden ellenállási kísérletének teljes elnyomása céljából; másodszor, maga után kell vonnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, továbbá valamennyi kispolgári réteget az új gazdasági építés útjára, az új társadalmi kapcsolat, az új munkafegyelem, az új munkaszervezet megteremtésének útjára, amely a tudomány és a kapitalista technika legújabb vívmányait a nagyüzemű szocialista termelést létrehozó öntudatos dolgozók tömeges egyesülésével kapcsolja egybe.

Ez a második feladat nehezebb az elsőnél, mert semmiesetre sem oldható meg egyetlen hősies fellángolással, hanem a tömegek közt végzett *hétköznapi* munkához szükséges legtürelmesebb, legállhatatosabb, legnagyobb hősiességet követeli meg. De ez a feladat lényegesebb is az elsőnél, mert a burzsoázia fölötti győzelemhez szükséges erő legmélyebbről fakadó forrása, s a győzelem tartósságának és megdönthetetlenségének egyetlen záloga végső fokon csakis az új, magasabbrendű társadalmi termelési mód lehet, amely a kapitalista és kispolgári termelést a nagyüzemű szocialista termeléssel váltja fel.

* * *

A „kommunista szombatoknak" éppen azért van óriási történelmi jelentőségük, mert a munka termelékenységének fokozása, az új munkafegyelemre való áttérés, a szocialista gazdasági és életviszonyok létrehozása terén a munkások öntudatos és önkéntes kezdeményezését mutatják meg nekünk.

Azoknak a kis számban levő, helyesebben mondva, egészen ritkaságszámba menő német polgári demokratáknak egyike, akik az 1870—1871-es évek tanulságai után nem a sovinizmushoz és nem a nemzeti liberalizmushoz, hanem a szocializmushoz jutottak el, J. Jacoby mondotta, hogy egyetlen munkásegyesület megalapításának nagyobb történelmi jelentősége van, mint a sadowai ütközetnek[59].

Ez igaz. A sadowai ütközet azt a kérdést döntötte el, hogy a német nemzeti kapitalista állam megteremtésénél a két polgári monarchia, az osztrák és a porosz monarchia közül melyiké legyen az elsőség. Az, hogy egy munkásegyesületet alapítottak, a proletariátusnak a burzsoázia fölötti, világméretekben való győzelme felé jelentett egy kis lépést. Így mi is elmondhatjuk, hogy az első kommunista szombat, amelyet Moszkvában 1919 május 10-én a Moszkva—Kazany vasútvonal munkásai rendeztek, nagyobb történelmi jelentőséggel bír, mint Hindenburg vagy Foch és az angolok bármelyik győzelme az 1914—1918-as imperialista háborúban. Az imperialisták győzelmei nem jelentenek mást, mint a munkásmilliók lemészárlását az angol, amerikai és francia milliárdosok profitjáért, nem jelentenek mást, mint a pusztuló, elhájasodott, elevenen rothadó kapitalizmus vadállati kegyetlenkedését. A Moszkva—Kazany vasútvonal munkásainak kommunista szombatja egy sejtje annak az új, szocialista társadalomnak, amely a föld minden népét megszabadítja a tőke igájától és a háborúktól.

A burzsoá urak és csatlósaik — a mensevikeket és eszereket is beleértve —, akik megszokták, hogy a „közvélemény" képviselőinek tartsák magukat, természetesen kigúnyolják a kommunisták reménységeit és ezeket a reményeket „virágcserépben növő faóriásnak" tartják, gúnyolódnak azon, hogy a lopásoknak, a naplopásnak, a termelékenység hanyatlásának, a nyersanyag tönkretevésének, a termékek tönkretevésének stb. tömeges eseteihez képest milyen csekély a kommunista szombatok száma. Mi azt feleljük ezeknek az uraknak: ha a polgári értelmiség a dolgozók szolgálatába állítaná tudását, nempedig az orosz és külföldi kapitalistákat szolgálná hatalmuk visszaállítása érdekében, akkor az átalakulás gyorsabban és békésebben haladna. Ez azonban utópia, mert a kérdést az osztályharc dönti el, az értelmiség többsége pedig a burzsoáziához húz. Nem az értelmiség segítségével, hanem (legalábbis az esetek többségében) az értelmiség ellenállása ellenére fog győzni a proletariátus olymódon, hogy félresöpri útjából a javíthatatlan burzsoá intellektueleket, átgyúrja, átneveli, befolyási körébe vonja az ingadozókat

és fokozatosan mind nagyobb részüket állítja a maga oldalára. A kárörvendezés az átalakulás nehézségein és balsikerein, a pánikkeltés, a régihez való visszatérés hirdetése — mindezek a burzsoá értelmiség osztályharcának eszközei és fogásai. A proletariátus ezzel nem engedi becsapni magát.

De vajjon, ha érdemben vizsgáljuk a kérdést, előfordult-e a történelemben, hogy egy új termelési mód azonnal gyökeret vert, a balsikerek, hibák, visszaesések hosszú sorozata nélkül? Az orosz faluban félszázaddal a jobbágyság eltörlése után is jócskán maradt még hűbéri csökevény. Amerikában félszázaddal a néger-rabszolgaság eltörlése után a négerek legnagyobbrészt még félig rabszolgasorban voltak. A burzsoá intellektuelek, a mensevikeket és eszereket is beleértve, hívek maradnak önmagukhoz azzal, hogy a tőkét szolgálják és továbbra is elejétől végig hazug érvekkel hozakodnak elő: a proletárforradalom előtt azt vetették szemünkre, hogy utópisták vagyunk, a proletárforradalom után meg azt követelik tőlünk, hogy fantasztikus gyorsasággal küszöböljük ki a mult minden nyomát!

Mi azonban nem vagyunk utópisták és ismerjük a polgári „érvek" valódi értékét, tudjuk azt is, hogy a forradalom után, bizonyos ideig, az erkölcsökben a régi nyomai még feltétlenül túlsúlyban lesznek az új hajtásai fölött. Amikor az új éppencsak megszületett, a régi, bizonyos ideig, mindig erősebb az újnál, ez mindig így szokott lenni, a természetben és a társadalmi életben egyaránt. A csúfolódás azon, hogy az új hajtásai gyengék, az intellektuelek olcsó kétkedése és más efféle — mindez, lényegében, a burzsoázia osztályharcának módszere a proletariátus ellen, a kapitalizmus védekezése a szocializmussal szemben. Gondosan kell tanulmányoznunk az új hajtásait, a legnagyobb figyelmet kell tanusítanunk irányukban, minden eszközzel elő kell segítenünk növekedésüket és „ápolnunk" kell ezeket a zsenge hajtásokat. Néhány feltétlenül elpusztul közülük. Nem kezeskedhetünk azért, hogy éppen a „kommunista szombatok" fognak különösen fontos szerepet játszani. Nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy az új minden néven nevezendő hajtását

támogatnunk kell, s majd az élet kiválasztja közülük a legéletrevalóbbakat. Ha egy japán tudósnak azért, hogy az embereknek a vérbaj legyőzésében segítsen, elég türelme volt ahhoz, hogy kipróbáljon 605 vegyi készítményt, amíg elő nem állította a 606-ot, azt a készítményt, amely megfelelt bizonyos követelményeknek, akkor azoknak, akik nehezebb feladatot akarnak megoldani, akik a kapitalizmust akarják legyőzni, elég kitartással kell rendelkezniök száz meg száz új harci módszer, eljárás, eszköz kipróbálásához, hogy ilyenformán kidolgozzák azokat, amelyek a legalkalmasabbak.

A „kommunista szombatok" azért annyira fontosak, mert azokat egyáltalán nem olyan munkások kezdeményezték, akik különösen jó viszonyok között élnek, hanem különböző szakmákhoz tartozó munkások, köztük szakképzettség nélküli, tanulatlan munkások, akik *közönséges*, azaz a *legnehezebb* viszonyok között élnek. Mi mindannyian jól ismerjük a munkatermelékenység csökkenésének, ami nemcsak Oroszországban, de az egész világon megfigyelhető, a legfőbb okát; ez az ok: az imperialista háború nyomában járó pusztulás és nyomorúság, elkeseredés és fáradtság, a betegségek és a hiányos táplálkozás. Ez utóbbi fontosság szempontjából első helyen áll. Az ok — az éhínség. Ahhoz viszont, hogy az éhínséget kiküszöböljük, növelni kell a munka termelékenységét a mezőgazdaságban is, a közlekedésben is, az iparban is. Tehát holmi bűvös kör féle áll elő: hogy a munka termelékenységét növeljük, meg kell szabadulnunk az éhínségtől, hogy megszabaduljunk az éhínségtől, növelnünk kell a munka termelékenységét.

Tudjuk, hogy a gyakorlatban az ilyen ellentmondások a bűvös kör áttörésével oldódnak meg, azzal, hogy a tömegek hangulatában fordulat áll be egyes csoportok hősies kezdeményezése következtében, amely az ilyen fordulat hátterében nem ritkán döntő szerepet játszik. A moszkvai segédmunkások és a moszkvai vasutasok (természetesen a többségre gondolok, nempedig maroknyi spekulánsra, az igazgatóságokban lebzselőkre és más efféle fehérgárdista csőcselékre) — azok közé a dolgozók közé tartoznak, akik kétségbeejtően nehéz körülmények között élnek.

Állandóan elégtelen a táplálkozásuk, de most, az új termés előtt, a közellátási helyzet általános megrosszabbodása következtében — egyenesen éheznek. És ezek az éhes munkások, akiket a burzsoázia, a mensevikek és az eszerek dühös ellenforradalmi agitációja vesz körül, „kommunista szombatokat" rendeznek, *minden fizetés nélkül* túlóráznak, és annak ellenére, hogy fáradtak, agyongyötörtek, kimerültek az éhségtől, *a munka termelékenységének óriási emelkedését* érik el. Hát nem óriási hősiesség ez? Hát nem világtörténelmi jelentőségű fordulat kezdete ez?

A munka termelékenysége, ez végeredményben a legfontosabb, a legfőbb az új társadalmi rend győzelme szempontjából. A kapitalizmus a munka olyan termelékenységét hozta létre, amilyet a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni és azzal fogjuk véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabbfokú termelékenységét hozza létre. Ez igen nehéz és igen hosszadalmas dolog, de *megkezdtük* és ez a legfontosabb. Ha az éhező Moszkvában 1919 nyarán az éhező munkások, akik az imperialista háború négy nehéz évét, utána pedig a még nehezebb polgárháború másfél évét élték át, meg tudták kezdeni ezt a nagy művet, milyen lesz a további fejlődés, amikor majd győzünk a polgárháborúban és kiharcoljuk a békét?

A kommunizmus a kapitalizmussal szemben az önkéntes, a tudatos, az egyesült, a modern technikát felhasználó munkások magasabbfokú munkatermelékenységét jelenti. A kommunista szombatok rendkívül becsesek, a *kommunizmus tényleges* csíráját jelentik, ez pedig igen ritka dolog, mert mi azon a fokon vagyunk, amikor „csak *az első lépéseket* tesszük a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet felé" (mint azt pártunk programja igen helyesen mondja).

A kommunizmus ott kezdődik, mikor az *egyszerű munkás* önfeláldozóan, nehéz munkával megbirkózva kezd gondoskodni a munka termelékenységének emeléséről, *arról, hogy minden pud gabonát, szenet, vasat* és egyéb terméket megőrizzen, bár azokat nem személyesen a dolgozó kapja, nem is „hozzátartozói", hanem „távolállók", azaz a társadalom egésze, tíz- és százmillió ember, akik eleinte

egy szocialista államban, később a Szovjet Köztársaságok Szövetségében egyesülnek.

Karl Marx a „Tőké"-ben kigúnyolja az emberi szabadságjogok polgári demokrata alapokmányának dagályosságát és ünnepélyességét, ezt az egész frázishalmazt a szabadságról, egyenlőségről és testvériségről *általában*, amely minden országban elkápráztatja a nyárspolgárokat és filisztereket, az aljas berni Internacionále mostani aljas hőseit is beleértve. Marx a jogok e dagályos kinyilatkoztatásával szembeállítja a proletariátus egyszerű, szerény, a tárgyra szorítkozó, mindennapi kérdésfeltevését: a munkanap törvényes megrövidítése az állam részéről — ez a proletariátus kérdésfeltevésének egyik tipikus példája[60]. Marx megjegyzésének találó volta és egész mélysége annál világosabb, annál nyilvánvalóbb lesz előttünk, minél jobban kibontakozik a proletárforradalom tartalma. Az igazi kommunizmus „formulái" éppen abban különböznek a Kautskyk, a mensevikek, az eszerek és kedves berni „atyafiaik" dagályos, körmönfont és ünnepélyes frázishalmazaitól, hogy mindent *a munkafeltételekre* vezetnek vissza. Kevesebb fecsegést a „munkademokráciáról", a „szabadságról, egyenlőségről, testvériségről", a „népuralomról" és más effélékről: napjaink öntudatos munkása és parasztja ezekben a felfujt frázisokban ugyanolyan könnyen felfedezi a polgári intellektuel szélhámosságát, mint ahogy az élettapasztalattal bíró embernek elég, ha ránéz a „gentleman" kifogástalanul „síma" képére és kü!sejére, s azonnal, csalhatatlanul megállapítja: „Minden valószínűség szerint csirkefogó."

Kevesebb dagályos frázist, több egyszerű, *hétköznapi* munkát, gondoskodjunk a pud gabonáról meg a pud szénről! Fordítsunk több gondot arra, hogy ez az éhező munkásnak és a lerongyolódott, ruhátlan parasztnak oly szükséges pud gabona és pud szén *ne üzérkedés útján*, ne kapitalista ügyletek révén kerüljön elő, hanem az egyszerű dolgozók — az olyanok, mint a Moszkva—Kazany vasútvonal segédmunkásai és vasutasai — tudatos, önkéntes, odaadóan hősies munkája révén.

Mindannyiunknak el kell ismernünk, hogy a forradalom kérdéseinek kezelése tekintetében mindenütt, töb-

bek között a mi sorainkban is, lépten-nyomon megmutatkoznak a burzsoá-intellektuel, a frázisos módszer nyomai. Sajtónk például keveset harcol a rothadt, burzsoá-demokratikus mult e rothadt maradványai ellen, kevéssé támogatja az igazi kommunizmus egyszerű, szerény, hétköznapi, de eleven hajtásait.

Nézzük a nők helyzetét. Nincs a világon olyan demokrata párt, a legelőrehaladottabb polgári köztársaságban sem, amely évtizedek alatt ebben a tekintetben akár a századrészét tette volna annak, amit mi kormányzásunknak már az első évében megtettünk. A szó szoros értelmében követ követ nem hagytunk azokból a nők jogi egyenlőtlenségéről, a válás megszorításáról, a válással kapcsolatos undorító formaságokról, a törvénytelen gyermekek el nem ismeréséről, az apaság megállapításáról stb. szóló aljas törvényekből, amelyeknek, a burzsoázia és a kapitalizmus szégyenére, még sok maradványa található minden civilizált országban. Ezerszeresen jogunk van büszkélkedni azzal, amit ezen a téren tettünk. De *minél inkább megtisztítottuk* a talajt a régi, polgári törvények és intézmények szemetétől, annál világosabbá vált előttünk, hogy ez csak a talaj megtisztítása az építkezés számára, de még nem maga az építkezés.

A nő továbbra is *házi rabszolga*, minden felszabadító törvény ellenére, mert a *kis háztartás* elnyomja, fojtogatja, eltompítja, lealacsonyítja a nőt, odaláncolja a konyhához és a gyermekszobához, munkaerejét barbár módra terméketlen, kicsinyes, idegölő, butító, nyomasztó munkára pazarolja. A *nők* igazi *felszabadítása*, az igazi kommunizmus csak ott és akkor kezdődik, ahol és amikor megkezdődik a tömegharc (amelyet az államhatalom birtokában levő proletariátus vezet) a kis háztartás ellen, vagy helyesebben, amikor kezdetét veszi a kis háztartás *tömeges átépítése* nagy szocialista háztartássá.

Vajjon elég figyelmet fordítunk-e a gyakorlatban erre a kérdésre, amely elméletileg minden kommunista számára vitán felül áll? Nyilván nem. Eléggé gondosan ápoljuk-e a kommunizmus *hajtásait*, amelyek már most megvannak ezen a téren? Nem és mégegyszer nem. A nyil-

vános étkezők, bölcsődék, napközi otthonok — ezek a kommunizmus hajtásainak példái, ezek azok az egyszerű, hétköznapi, semmiféle pompát, ékesszólást, ünnepélyességet nem igénylő eszközök, amelyek *valóban* alkalmasak arra, hogy *felszabadítsuk a nőt*, valóban alkalmasak arra, hogy csökkentsük és megszüntessük azt az egyenlőtlenséget, amely a nők helyzetében a férfiakéhoz képest a társadalmi termelésben és a társadalmi életben való szereplésük terén fennáll. Ezek az eszközök nem újak, a nagykapitalizmus teremtette meg őket (mint általában a szocializmus valamennyi anyagi előfeltételét), de a kapitalista rendszerben, először, ritkaságszámba mentek, másodszor — ami különösen fontos —, vagy *üzleti* vállalkozások maradtak, a spekuláció, nyerészkedés, csalás, hamisítás minden rossz oldalával, vagypedig a „polgári jótékonyság látványosságai" voltak, amiket a jóérzésű munkások joggal gyűlöltek és megvetettek.

Kétségtelen, hogy nálunk ezeknek az intézményeknek a száma jelentékenyen megszaporodott és hogy *kezdik* megváltoztatni jellegüket. Kétségtelen, hogy a munkásnők és parasztasszonyok között sokkal több a *szervezőtehetség*, mint amennyiről tudomásunk van, sokkal több az olyan ember, aki ért ahhoz, hogy valamilyen gyakorlati dolgot sok munkásnak és még több fogyasztónak a részvételével megszervezzen, minden frázispufogtatás, kapkodás, civakodás, tervekről, rendszerekről stb. szóló fecsegés nélkül, ami a túlságosan öntelt „intelligencia", vagy az újdonsült „kommunisták" állandó „betegsége". Mi azonban *nem ápoljuk* kellő módon az új élet e hajtásait.

Nézzük a burzsoáziát. Milyen nagyszerűen reklámozza azt, amire *neki* van szüksége! Hogyan dicsőítik a *kapitalisták* lapjai millió meg millió példányban azokat a vállalatokat, amelyek a kapitalisták szemében „mintavállalatok", hogyan teszik a „mintaszerű" polgári intézményeket a nemzeti büszkeség tárgyává! A mi sajtónk nem törődik vagy alig törődik azzal, hogy a legjobb étkezőkről vagy a legjobb bölcsődékről írjon, hogy mindennapi befolyásolással elérje azt, hogy ezek egyike-másika mintaintézménnyé váljék, hogy népszerűsítse azokat, részletesen leírja, hogy

mintaszerű kommunista munkával mennyi munkát takarítanak meg, mennyi kényelmet szereznek a fogyasztók számára, mennyi élelmiszert takarítanak meg, milyen mértékben szabadítják fel a nőt a házi rabszolgaság alól, mennyire javítják meg az egészségügyi viszonyokat, mit lehet elérni ezen a téren, mennyire lehet ezt kiterjeszteni az egész társadalomra, minden dolgozóra.

A mintaszerű termelés, a mintaszerű kommunista szombatok, a mintaszerű gondosság és lelkiismeretesség minden egyes pud gabona beszerzésénél és elosztásánál, a mintaétkezők, a mintaszerű tisztaság ebben vagy abban a munkásházban, ebben vagy abban a városnegyedben — minderre ujságainknak is, *minden egyes* munkás- és parasztszervezetnek is, tízszerannyi figyelmet és gondot kell fordítania, mint eddig. Ezek mind a kommunizmus hajtásai, és mindannyiunk közös és elsőrendű kötelessége, hogy ezeket a hajtásokat ápoljuk. Bármily nehéz is a helyzetünk az élelmezés és a termelés terén, másfélévi bolsevik uralom után mégis kétségtelen, hogy az *egész vonalon* előrehaladtunk: a gabonabegyüjtés 30 millió pudról (1917 augusztus 1-től 1918 augusztus 1-ig) 100 millió pudra (1918 augusztus 1-től 1919 május 1-ig) emelkedett; a konyhakertészet területe növekedett, a be nem vetett gabonaterület csökkent, a vasúti közlekedés a roppant fűtőanyagnehézségek ellenére is javulóban van és így tovább. Ezen az általános alapon és a proletár államhatalom támogatása mellett a kommunizmus hajtásai nem fognak elsorvadni, hanem kifejlődnek és teljes kommunizmussá terebélyesednek.

* * *

Alaposan át kell gondolni a „kommunista szombatok" jelentőségét, hogy ebből a nagy kezdeményezésből levonjuk a belőle adódó roppant fontosságú gyakorlati tanulságokat.

Az első és legfontosabb tanulság az, hogy mindenképpen támogatni kell ezt a kezdeményezést. Nálunk túlságosan könnyen kezdték használni a „kommúna" szót.

Mindenféle vállalkozást, amely kommunistáktól indul ki, vagy amelyben kommunisták vesznek részt, gyakran azonnal „kommúnának" nyilvánítanak — és emellett gyakran elfelejtik, hogy ezt az *annyira megtisztelő elnevezést* hosszú és szívós munkával kell *kiharcolni*, az igazi kommunista építés során bebizonyított *gyakorlati* sikerrel kell kiharcolni.

Ezért, szerintem, tökéletesen helyes az a határozat, amely a Központi Végrehajtó Bizottság tagjainak többségénél megérlelődött: *meg kell változtatni* a Népbiztosok Tanácsának azt a rendeletét, amely a „fogyasztási kommúnák" *elnevezésre* vonatkozik[61]. Hadd legyen az elnevezés egyszerűbb — legalább az új szervezeti munka *első* fokainak hibáit és fogyatékosságait nem fogják a „kommúnák" rovására írni, hanem (mint ahogyan az igazság meg is követeli) a *rossz* kommunisták rovására. Nagyon hasznos volna a „kommúna" szót kiküszöbölni a *köznapi* használatból, megtiltani, hogy boldog boldogtalan felkapja, vagypedig ezt *az elnevezést c s a k* az igazi kommúnáknál *ismerni el*, azoknál, amelyek a gyakorlatban valóban bebizonyították (és amelyeknél az egész környékbeli lakosság egyhangú elismeréssel igazolta), hogy kommunista módon képesek és tudják az ügyeket intézni. Először bizonyítsd be, hogy tudsz ingyen dolgozni a társadalom érdekében, a dolgozók összessége érdekében, hogy tudsz „forradalmi módon dolgozni", hogy emelni tudod a munka termelékenységét, hogy amit csinálsz, az mintaszerű, és azután nyujtsd ki a kezed a „kommúna" megtisztelő elnevezésért!

A legértékesebb kivételek ebben a tekintetben a „kommunista szombatok". Itt ugyanis a Moszkva—Kazany vasútvonal tanulatlan segédmunkásai és vasutas munkásai *előbb tettel* mutatták meg, hogy tudnak *kommunistákként* dolgozni, és azután nevezték el kezdeményezésüket „kommunista szombatnak". Törekednünk kell arra és el kell érnünk, hogy ez ezentúl is így legyen, hogy mindenkit, aki vállalkozását, intézményét, vagy ügyét kommúnának nevezi, *anélkül hogy* ezt nehéz munkával és a *tartós munka* gyakorlati *sikerével*, a dolog mintaszerű és valóban kommunista intézésével *bebizonyítaná*, könyörtelenül nevet-

ségessé tegyenek és mint csalót és fecsegőt megbélyegezzenek.

A „kommunista szombatok" nagy kezdeményezését más szempontból is ki kell használni, mégpedig: a párt*tisztítás* érdekében. A forradalmat követő első időben, amikor a „becsületes" és nyárspolgári beállítottságú emberek tömege különösen félénk volt, amikor a burzsoá értelmiség, beleértve természetesen a mensevikeket és eszereket is, a burzsoázia előtt lakájkodva, mind egy szálig szabotált, teljességgel elkerülhetetlen volt, hogy a kormányzó párthoz oda ne dörgölőzzenek kalandorok és egyéb igen ártalmas elemek. Enélkül egyetlen forradalom sem volt és nem is lehet. A kérdés lényege az, hogy a kormányzó párt, amely egészséges és erős haladó osztályra támaszkodik, értsen hozzá, hogy megtisztítsa sorait.

E tekintetben a munkát régen elkezdtük. Ezt a munkát következetesen és fáradhatatlanul folytatni kell. Segített nekünk a kommunisták mozgósítása a háborúra: a gyávák és mihasznák elmenekültek a pártból. Szerencsés utat! A párttagok számának *ilyen* csökkenése a párt erejének és súlyának *óriási növekedését* jelenti. Folytatni kell a párttisztítást, kihasználva a „kommunista szombatok" kezdeményezését: a pártba csakis féléves, mondjuk „próbaidő" vagy „forradalmi módon végzett munkában" kiállott „vizsga" után kell felvenni tagokat. Ugyanilyen vizsgát kell követelni *minden* párttagtól, aki 1917 október 25-e után lépett be a pártba és különleges munkájával vagy érdemeivel nem bizonyította be, hogy feltétlenül megbízható, hűséges, és tud kommunista lenni.

A párttisztítás, ha az a párt részéről az igazi kommunista munkát illető *követelmények* állandó *fokozásával* jár együtt, meg fogja javítani az államhatalom *apparátusát* és óriási mértékben meg fogja gyorsítani a parasztok *végleges áttérését* a forradalmi proletariátus oldalára.

A „kommunista szombatok" többek között rendkívül élénk fényt vetettek az államhatalom apparátusának osztályjellegére a proletariátus diktatúrája idején. A párt Központi Bizottsága körlevelet bocsátott ki a „forradalmi módon végzett munkáról"[62]. A gondolat egy 100—200 000 tagot számláló párt (feltételezem, hogy komoly tisztítás

után ennyi tag marad, mert most több van) Központi Bizottságától származik.

Ezt a gondolatot felkarolták a szakmailag szervezett munkások. Számuk nálunk, Oroszországban és Ukrajnában, eléri a 4 milliót. Óriási többségükben a proletár államhatalom mellett, a proletárdiktatúra mellett vannak, 200 000 és 4 millió — ez a „fogaskerekek" egymáshoz való viszonya, ha szabad magunkat így kifejezni. Azután jönnek a parasztság *tízmilliói*, amely három főcsoportra oszlik: a legszámosabb és a proletariátushoz a legközelebb áll a félproletárok vagyis a szegényparasztság csoportja; utána a középparasztság következik; végül, van egy igen kisszámú csoport — a kulákok vagyis a falusi burzsoázia.

Amíg fennáll a gabonakereskedelem és az éhségre való spekulálás lehetősége, a paraszt megmarad (és ez a proletárdiktatúra alatt egy bizonyos időtartamra elkerülhetetlen) félig dolgozónak, félig spekulánsnak. Mint spekuláns, ellenségesen áll velünk szemben, ellenségesen áll a proletárállammal szemben, hajlandó megegyezni a burzsoáziával és a burzsoázia hű lakájaival, egészen a mensevik Serig vagy az eszer B. Csernyenkovig, akik a szabad gabonakereskedelem mellett foglalnak állást. De *mint dolgozó*, a paraszt a proletárállam barátja, a munkás hű szövetségese a földbirtokos és a kapitalista elleni harcban. Mint dolgozó, a paraszt óriási, sokmilliós tömegével az államnak azt a „gépezetét" támogatja, amelyet egy 100—200 000 főnyi kommunista proletár élcsapat vezet és amely a szervezett proletárok millióiból áll.

Nem volt még a világon a szó igazi értelmében demokratikusabb, a dolgozó és kizsákmányolt tömegekkel szorosabban egybeforrott állam.

Éppen az olyan proletármunka, amilyet a „kommunista szombatok" jelentenek és váltanak valóra, eredményezi majd azt, hogy a parasztságban végérvényesen megerősödik a tisztelet és szeretet a proletárállam irányában. Az ilyen munka és csakis az ilyen munka győzi meg a parasztot véglegesen arról, hogy az igazság a mi oldalunkon, a kommunizmus oldalán van, az ilyen munka teszi a parasztot odaadó hívünkké, ez pedig azt jelenti, hogy az ilyen munka a közellátási nehézségek teljes leküzdé-

sére, a gabonatermelés és elosztás kérdésében a kommunizmusnak a kapitalizmuson aratott teljes győzelmére, a kommunizmus feltétlen megszilárdulására vezet.

1919 június 28.

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK

Petrográd, Szmolnij

Jekatyerinoszlavot elfoglalták. Délen a töltényhiány kétségbeejtő. Ezzel kapcsolatban, miután kapott három milliót és megkapta a vidlicai készleteket[63], a legmesszebbmenően takarékoskodnia kell a töltényekkel és más hadianyaggal is.

Lenin

A megírás ideje: 1919 június 30.
Először 1942-ben jelent meg.

MIND EGY SZÁLIG HARCRA GYENYIKIN ELLEN!

(AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK LEVELE A PÁRTSZERVEZETEKHEZ)

Elvtársak! Bekövetkezett a szocialista forradalom egyik igen válságos, sőt minden valószínűség szerint a legválságosabb pillanata. A kizsákmányolók, a földbirtokosok és kapitalisták orosz és külföldi (elsősorban angol és francia) védelmezői kétségbeesett kísérletet tesznek arra, hogy visszaállítsák a népi munka fosztogatóinak, a földbirtokosoknak és kizsákmányolóknak uralmát Oroszországban, hogy megszilárdítsák az egész világon bukófélben levő hatalmukat. Kudarcot vallott az angol és francia kapitalistáknak az a terve, hogy saját csapataikkal meghódítsák Ukrajnát; kudarcot vallottak Kolcsak támogatásával Szibériában; a Vörös Hadsereg az egyemberként felkelt uráli munkások támogatásával hősiesen nyomul előre az Urálban, közeledik Szibériához, hogy ezt az ottani urak, a kapitalisták hallatlanul kegyetlen járma alól felszabadítsa. Kudarcot vallott végül az angol és francia imperialistáknak az a terve is, hogy elfoglalják Petrográdot egy ellenforradalmi összeesküvés segítségével, amelyben orosz monarchisták, kadetok, mensevikek és eszerek vettek részt, a baloldali eszereket is beleértve.

Most a külföldi kapitalisták kétségbeesett kísérletet tesznek, hogy visszaállítsák a tőke jármát Gyenyikin hadjárata segítségével, akit, mint valamikor Kolcsakot, tisztekkel, hadianyaggal, lőszerrel, tankokkal stb. stb. segítenek.

A munkásoknak és parasztoknak meg kell feszíteniök minden erejüket, a Szovjet Köztársaságnak meg kell feszítenie minden erejét, hogy visszaverjük Gyenyikin támadását és legyőzzük őt anélkül, hogy a Vörös Hadsereg

győzelmes támadását az Urálban és Szibériában megállítanók. Ez

A JELEN PILLANAT LEGFŐBB FELADATA

Mindenekelőtt és legfőképpen minden kommunista, minden velük rokonszenvező, minden becsületes munkás és paraszt, minden szovjet funkcionárius *feszítse meg katonamódra erejét*, hogy *munkája*, ereje és igyekezete *maximumát a háború közvetlen feladataira*, Gyenyikin támadásának gyors visszaverésére fordítsa és e feladatnak megfelelően csökkentse és szervezze át minden egyéb tevékenységét.

A Szovjet Köztársaságot ostrom alá vette az ellenség. A Szovjet Köztársaságnak *egységes harci tábornak* kell lennie, nem szavakban, hanem a valóságban.

Minden intézmény egész munkáját a háborúhoz kell alkalmazni és át kell szervezni a háború követelményeinek megfelelően!

A testületi vezetés elengedhetetlen a munkás- és parasztállam ügyeinek intézésénél. De a testületi vezetés minden túlzásba vitele, huzavonára, felelőtlenségre vezető minden eltorzítása, a testületi szerveknek minden átváltoztatása fecsegő intézményekké — igen nagy baj és ennek a bajnak mindenáron, minél hamarább, semmitől vissza nem riadva véget kell vetni.

A testületi vezetés sem a testületek tagjainak száma tekintetében, sem a munka gyakorlati vezetése szempontjából ne terjedjen túl az okvetlen szükséges minimumon; meg kell tiltani a „szónoklatokat", a vitákat a legnagyobb gyorsasággal kell lefolytatni, információra és pontosan megfogalmazott gyakorlati javaslatokra kell korlátozni.

A testületi vezetés alkalmazását minden esetben, amikor arra akár a legkisebb lehetőség van, csakis a legfontosabb kérdéseknek minél szűkebb körű testületben való legrövidebb megtárgyalására kell korlátozni, az intézmény, a vállalat, az ügyek és feladatok *gyakorlati irányítását* vagy intézését pedig *egyetlen elvtársra* kell bízni, akiről tudjuk, hogy kemény, határozott, merész ember,

ért az ügyek gyakorlati vezetéséhez és a legnagyobb bizalomnak örvend. A testületi vezetésnek minden esetben és kivétel nélkül minden körülmények között együtt kell járnia azzal, hogy pontosan megállapítjuk *minden egyes* személy egyéni felelősségét valamely *pontosan* meghatározott munkáért. A testületi vezetésre való hivatkozással leplezett felelőtlenség a legveszedelmesebb baj, amely mindenkit fenyeget, akinek nincs igen nagy tapasztalata a gyakorlati testületi munkában, s amely a katonai ügyekben lépten-nyomon elkerülhetetlenül katasztrófára, zűrzavarra, pánikra, egymásnak ellentmondó parancsolgatásra, vereségre vezet.

Nem kevésbbé veszedelmes baj a kapkodás a szervezési kérdésekben, vagy a szervezési tervkovácsolás. A munkának a háború érdekében szükséges átszervezése semmiesetre se vezessen az intézmények átszervezésére és még kevésbbé új intézményeknek sebtében való létesítésére. Ez minden körülmények közt megengedhetetlen, ez csak zűrzavarra vezet. A munka átszervezésének abból kell állania, hogy azoknak az intézményeknek működését, amelyek nem feltétlenül szükségesek, ideiglenesen beszüntetjük vagy bizonyos mértékig csökkentjük. De a háború támogatására irányuló minden munkát *teljesen és kizárólag a már létező* katonai intézmények *útján* kell lebonyolítani, olymódon, hogy ezeket az intézményeket megjavítjuk, megerősítjük, kibővítjük, támogatjuk. Külön „honvédelmi bizottságok" vagy „forradalmi bizottságok" (forradalmi vagy katonai-forradalmi bizottságok) alakítása, először, csak kivételesen engedhető meg; másodszor, csak az illetékes katonai hatóság, illetve a Szovjethatalom legfelsőbb szerve jóváhagyásával; harmadszor, a jelzett feltétel kötelező teljesítése mellett engedhető meg.

A NÉPNEK MEG KELL MAGYARÁZNI AZ IGAZAT KOLCSAKRÓL ÉS GYENYIKINRŐL

Kolcsak és Gyenyikin a Szovjet Köztársaság fő és egyedül komoly ellenségei. Ha az antant (Anglia, Franciaország, Amerika) nem segítené őket, már régen össze-

omlottak volna. Csak az antant segítsége ad nekik erőt. De mégis kénytelenek ámítani a népet, s időnként a „demokrácia", az „Alkotmányozó Gyűlés", a „néphatalom" stb. híveinek tüntetni fel magukat. A mensevikek és eszerek szívesen hagyják magukat félrevezetni.

Most teljesen kiderült az igazság Kolcsakról (márpedig Gyenyikin Kolcsak hasonmása). A munkások *tízezreit* lőtték agyon. Még mensevikeket és eszereket is agyonlőttek. Egész kerületek parasztjait megbotozták. Nyilvánosan vesszőztek meg nőket. A tisztek, a földbirtokoscsemeték, hatalmuk teljében tobzódnak. A rablásnak se vége, se hossza. Ez az igazság Kolcsakról és Gyenyikinről. Még a mensevikek és eszerek között is, akik maguk is elárulták a munkásokat, maguk is Kolcsak és Gyenyikin hívei voltak, még ő közöttük is egyre többen akadnak, akik kénytelenek elismerni ezt az igazságot.

Egész propaganda- és agitációs munkánk középpontjába kell állítani azt, hogy felvilágosítsuk erről a népet. Meg kell magyarázni, hogy vagy Kolcsak és Gyenyikin, vagy a Szovjethatalom, a munkások hatalma (diktatúrája); középút nincs; középút nem lehetséges. Különösen ki kell használni a nem-bolsevikok tanúvallomásait: az olyan mensevikekét, eszerekét, pártonkívüliekét, akik Kolcsaknál vagy Gyenyikinnél *voltak egy ideig*. Hadd tudja meg minden munkás és paraszt, miért folyik a harc, mi vár rá Kolcsak vagy Gyenyikin győzelme esetén.

A MOZGÓSÍTANDÓK KÖZÖTTI MUNKA

Gondoskodásunk egyik fő tárgya most a mozgósításra várók közötti munka, a mozgósítást elősegítő munka és a mozgósítottak közötti munka legyen. A kommunistákat és a velük rokonszenvezőket mind egy szálig talpra kell állítani mindenütt, ahol a mozgósítottakat összpontosítják, vagy ahol helyőrségek és különösképpen ahol tartalék-zászlóaljak stb. vannak. Kivétel nélkül valamennyiüknek össze kell fogniok és dolgozniok kell, egyeseknek naponta, másoknak, mondjuk, négy vagy nyolc órát hetenként, a mozgósítás elősegítése érdekében és a

mozgósítottak között, a helyőrség katonái között — természetesen, szigorúan szervezetten, olymódon, hogy a helyi pártszervezet és katonai hatóság jelöl ki mindenkit a megfelelő munkára.

A pártonkívüli, vagy nem a kommunista párthoz tartozó lakosság természetesen nem képes eszmei munkát kifejteni Gyenyikin vagy Kolcsak ellen. De megengedhetetlen, hogy ezen az alapon mentesítsük őket minden munka alól. Meg kell találnunk a megfelelő módot arra, hogy mind egy szálig az egész lakosságot (elsősorban pedig a *vagyonosabb réteget*, a városokban és a falvakban) kötelezhessük, hogy egy vagy más módon hozzájáruljon a maga obulusával a mozgósítás, illetve a mozgósítottak támogatásához.

A segítség külön módja legyen a mozgósítottak lehető leggyorsabb és legjobb kiképzésénél való közreműködés. A Szovjethatalom behív minden volt tisztet, altisztet stb. A kommunista pártnak s a párt példáját követve minden rokonszenvezőnek és minden munkásnak a munkás-paraszt állam segítségére kell sietnie, először azzal, hogy minden módon közreműködik a jelentkezés alól kibújó volt tisztek, altisztek stb. kézrekerítésénél; másodszor azzal, hogy a pártszervezet ellenőrzése alatt és a pártszervezet mellett megszervezi azok csoportjait, akik elméletileg vagy gyakorlatilag (például úgy, hogy részt vettek az imperialista háborúban) katonai kiképzésben részesültek és hasznunkra lehetnek.

A KATONASZÖKEVÉNYEK KÖZÖTTI MUNKA

Az utóbbi időben szemmelláthatóan fordulat állott be a hadseregből való szökések elleni harcban. Több kormányzóságban a katonaszökevények tömegesen kezdenek visszatérni a hadseregbe és túlzás nélkül mondhatjuk, hogy szinte megrohanták a Vörös Hadsereget. Ennek oka, először, az, hogy a párttagok ügyesebben és rendszeresebben végzik munkájukat; másodszor, a parasztok körében mindinkább terjed az a meggyőződés, hogy Kolcsak és Gyenyikin a cári rendszernél is rosszabb rendszer vissza-

állítását hozzák magukkal, visszahozzák a munkások és parasztok *rabszolgaságát*, a botozást, fosztogatást, a tisztek és nemesi csemeték garázdálkodását.

Ezért mindenütt és *minden erőnkből* neki kell látni a katonaszökevények közötti munkának, hogy a szökevények visszatérjenek a hadsereg kötelékébe. Ez egyik legelső és legéletbevágóbb feladatunk.

Csak mellékesen jegyzem meg: az a körülmény, hogy módunkban van a meggyőzés erejével hatni a katonaszökevényekre, valamint ennek a munkának a *sikere* azt mutatja, hogy a munkásállam egészen *különleges*, a földbirtokos és tőkés államétól eltérő magatartást tanusít a parasztság irányában. Az állam e két utóbbi formájánál a fegyelem egyetlen forrása a botozás, illetőleg az éhség réme. A munkásállam vagy a proletárdiktatúra számára lehetséges a fegyelem *más* forrása: a parasztok meggyőzése a munkások által, a munkások és parasztok testvéri szövetsége. Amikor szemtanúk elbeszéléseit halljuk arról, hogy ebben és ebben a kormányzóságban (például Rjazany kormányzóságban) a katonaszökevények ezrei meg ezrei térnek vissza önként a hadseregbe, hogy a népgyűléseken néha a „katonaszökevény-elvtársak" megszólításnak leírhatatlan sikere van, csak akkor kezdjük megérteni, hogy még mennyi, általunk ki nem használt *erő* rejlik a munkásoknak és parasztoknak ebben a baráti szövetségében. A parasztnak *előítéletei* vannak, amelyek a kapitalista, az eszer, a „szabadkereskedelem" felé sodorják, de van *ítélőképessége* is, amely mindinkább a munkásokkal való szövetség felé viszi.

KÖZVETLEN SEGÍTSÉG A HADSEREGNEK

Hadseregünknek legelsősorban arra van szüksége, hogy *ellássuk* egyenruhával, lábbelivel, fegyverrel, lőszerrel. Egy kifosztott országban óriási erőfeszítéseket kell tenni ahhoz, hogy fedezni tudjuk a hadseregnek ezt a szükségletét, Kolcsakot meg Gyenyikint is csak Anglia, Franciaország és Amerika rabló kapitalistáinak bőkezű támogatása menti meg az ellátási hiányok nyomában járó elkerülhetetlen csődtől.

Bármennyire tönkre van téve Oroszország, még mindig jócskán vannak olyan erőforrásai, amelyeket még nem használtunk ki, gyakran *nem tudtunk* kihasználni. Még sok olyan hadianyagraktár van, amelyet nem kutattunk fel vagy nem vizsgáltunk át, még sok termelési lehetőséget nem használtunk ki, gyakran a tisztviselők tudatos szabotálása miatt, gyakran a bürokratikus huzavona, a fejetlenség és gyámoltalanság — „a mult bűnei" miatt, amelyek oly elkerülhetetlenül és oly kegyetlenül nehezednek rá minden forradalomra, amely „ugrást" tesz egy új társadalmi rend felé.

Ebben a tekintetben különösen fontos a hadseregnek nyujtott közvetlen segítség. Azok az intézmények, amelyek ezzel foglalkoznak, különösen rászorulnak a „felfrissítésre", a kívülről jövő támogatásra, a munkások és parasztok önkéntes, erélyes és hősies *helyi kezdeményezésére.*

Minél szélesebb körben fel kell szólítani erre a kezdeményezésre minden öntudatos munkást és parasztot, minden szovjet funkcionáriust, ebben a tekintetben a különböző helyeken és a különböző munkaterületeken a hadsereg megsegítésének *különböző* formáit kell kipróbálni. Itt sokkal kisebb mértékben alkalmazzák a „forradalmi módon végzett munkát", mint más területeken, pedig itt *sokkal nagyobb* szükség van „forradalmi módon végzett munkára".

E munkának egyik szerves része a fegyvergyüjtés a lakosság körében. Hogy egy négyéves imperialista háborút, továbbá két népforradalmat átélt országban a parasztoknál és a burzsoáziánál nagyon sok fegyver van elrejtve, az természetes és elkerülhetetlen. De ez ellen most, Gyenyikin fenyegető hadjárata idején, *minden erőnkből* harcolnunk kell. Aki fegyvert rejt el vagy segít elrejteni, a legnagyobb bűnt követi el a munkások és parasztok ellen, megérdemli, hogy főbelőjék, mert bűnös abban, hogy a legjobb vöröskatonák ezrei meg ezrei pusztulnak el a frontokon, gyakran csakis fegyverhiány miatt.

A petrográdi elvtársaknak ezer meg ezer fegyvert sikerült felkutatniok, amikor — szigorúan szervezett formában — tömeges házkutatást hajtottak végre. Oroszország más részei ne maradjanak Petrográd mögött, ha-

nem minden áron érjék utól és szárnyalják túl Petrográdot.

Másrészt kétségtelen, hogy a legtöbb puskát a parasztok rejtik el, mégpedig gyakran minden rossz szándék nélkül, egyszerűen azért, mert meggyökeresedett bizalmatlansággal viseltetnek mindenféle „államisággal" stb. szemben. Ha értettünk ahhoz, hogy a szökevényeknek a Vörös Hadseregbe való önkéntes visszatérése érdekében (a legjobb kormányzóságokban) sokat, mégpedig nagyon sokat érjünk el *meggyőzéssel*, ügyes agitációval, azzal, hogy jól fogjuk meg a dolgot, akkor nem kétséges, hogy ugyanannyit, ha ugyan nem többet tehetünk és kell is tennünk a fegyverek önkéntes visszaadása érdekében.

Munkások és parasztok! Kutassátok fel az elrejtett puskákat és szolgáltassátok be a hadseregnek! Ezzel megmenekültök attól, hogy Kolcsak és Gyenyikin parancsára halálragyötörjenek, agyonlőjenek, tömegesen megbotozzanak és kifosszanak benneteket!

A NEM-HÁBORÚS MUNKA CSÖKKENTÉSE

Ahhoz, hogy a fentebb röviden vázolt munkáknak akár egy részét is elvégezhessük, egyre újabb és újabb funkcionáriusokra van szükség, mégpedig a legmegbízhatóbb, legodaadóbb és legerélyesebb kommunisták közül. De honnan vegyük őket, amikor általános a panasz, hogy nincs kellő számú ilyen funkcionárius és a meglevők túlságosan fáradtak.

Kétségtelen, hogy ezek a panaszok sok tekintetben jogosak. Ha valaki pontosan kiszámítaná, hogy a munkás- és paraszttömegek támogatását és rokonszenvét élvező élenjáró munkások és kommunisták milyen vékony rétege kormányozta a legutóbbi húsz hónap folyamán Oroszországot, egyenesen hihetetlennek találná az eredményt. Márpedig óriási sikerrel kormányoztunk, dolgoztunk a szocializmus megteremtésén, példátlan nehézségeket küzdöttünk le és legyőztük a burzsoáziával közvetve vagy közvetlenül kapcsolatban álló ellenséget, amely mindenütt felüti a fejét. És már valamennyi ellenségünket legyőztük

egy kivételével: az antant kivételével, Anglia, Franciaország és Amerika világhatalommal rendelkező imperialista burzsoáziája kivételével, de ugyanakkor ennek az ellenségnek is összetörtük már egyik karját — Kolcsakot; csak a másik karja — Gyenyikin — fenyeget bennünket.

Az állam igazgatásához, a proletárdiktatúra feladatainak megvalósításához szükséges új munkás erők gyorsan fejlődnek, annak a munkás- és parasztifjúságnak képében, amely a legőszintébben, leglelkesebben és legodaadóbban tanul, feldolgozza magában az új renddel kapcsolatban szerzett új benyomásokat, levetkőzi a régi, kapitalista és burzsoá-demokratikus előítéleteket és még keményebb kommunistákat kovácsol ki soraiból, mint a régi kommunista nemzedék.

De akármilyen gyorsan fejlődik is ez az új réteg, akármilyen gyorsan tanul és érlelődik is a polgárháború és a burzsoázia veszett ellenállásának tüzében, a legközelebbi hónapokban mégsem adhat nekünk az államigazgatáshoz szükséges *felkészült* funkcionáriusokat. Márpedig éppen a legközelebbi hónapokról, 1919 nyaráról meg őszéről van szó, hiszen a Gyenyikin elleni harcban a *döntés haladéktalanul* szükséges és küszöbön áll.

Hogy a katonai munka fokozásához nagy számban kapjunk felkészült funkcionáriusokat, *csökkenteni* kell a szovjet munkának egész sor nem hadi célokat, vagy helyesebben, nem közvetlenül hadi célokat szolgáló területét és intézményét, ebben az irányban (vagyis a csökkentés irányában) kell *átszervezni* minden olyan intézményt és vállalatot, amely *nem feltétlenül szükséges.*

Nézzük például a Legfőbb Népgazdasági Tanács tudományos műszaki osztályát. Ez fölöttébb hasznos intézmény, amely szükséges a szocializmus teljes felépítéséhez, valamennyi tudományos és műszaki erő helyes nyilvántartásához és elosztásához. De vajjon feltétlenül szükséges-e az ilyen intézmény? Nyilván nem. Ha olyan embereket bocsátanánk a rendelkezésére, akiket azonnal fel lehet és fel is kell használni arra, hogy halaszthatatlan és égetően szükséges kommunista munkát végezzenek a *hadseregben* és *közvetlenül* a hadsereg számára, az a jelenlegi helyzetben egyenesen bűn volna.

Ilyenfajta intézmény és intézmény keretében működő osztály, a központban és vidéken, nálunk meglehetősen sok van. Mivel a szocializmus teljes megvalósítására törekszünk, elkerülhetetlen volt, hogy azonnal hozzáfogjunk ilyen intézmények felépítéséhez. De tökfilkók vagy bűnösök volnánk, ha most, amikor Gyenyikin hadjárata fenyegető veszéllyé vált, nem lennénk képesek olymódon *átszervezni sorainkat*, hogy *leállítsunk* és *csökkentsünk mindent*, ami nem feltétlenül szükséges.

Ha nem esünk rémületbe és nem kapkodunk szervezési munkánkban, nem is kell sem átszervezni, sem végleg megszüntetni semilyen intézményt, sem pedig — ami különösen káros a sebtében végzett munkánál — új intézmények szervezésébe fogni. *Le kell állítanunk* három, négy, öt hónapra *minden* nem feltétlenül szükséges intézményt és intézmény keretében működő osztályt, a központban és a vidéken, vagy, ha munkájukat nem lehet teljesen leállítani, *csökkenteni* kell tevékenységüket (körülbelül) ugyanannyi időre, csökkenteni kell a lehető legnagyobb mértékben, azaz csak minimális, a feltétlenül szükséges munkát szabad folytatni.

Mivel fő célunk az, hogy azonnal nagyszámú felkészült, tapasztalt, odaadó, kipróbált kommunistát vagy a szocializmussal rokonszenvező embert kapjunk a katonai munka céljaira, megkockáztathatjuk azt, hogy sok olyan intézményt (illetőleg intézmény keretében működő osztályt), amelynek tevékenységét erősen csökkentettük, ideiglenesen *egyetlen kommunista nélkül* hagyjunk, kizárólag burzsoá funkcionáriusok kezébe adjunk. Ez a kockázat nem nagy, hiszen csak a nem feltétlenül szükséges intézményekről van szó; tevékenységük leépítése (felére csökkentése) ugyan kárral fog járni, ez a kár azonban nem lesz nagy, semmiesetre sem fogja vesztünket okozni. Ezzel szemben a katonai munka fokozásához, azonnali és jelentős fokozásához szükséges erők hiánya vesztünket okozhatja. Ezt világosan meg kell érteni és le kell vonni belőle a következtetéseket.

Ha a kormányzósági, kerületi stb. hivatalok, vagy hivatali ügyosztályok minden vezetője, minden kommunista sejt, egy percnyi időt sem vesztegetve, felteszi

magának a kérdést: feltétlenül szükséges-e ez vagy az az intézmény? ez vagy az az osztály? elpusztulunk-e, ha beszüntetjük vagy kilenctizedére csökkentjük munkáját, ha teljesen kommunisták nélkül hagyjuk? — ha ennek a kérdésnek felvetését az követi, hogy gyorsan és határozottan csökkentik a munkát és kivonják a kommunistákat (feltétlenül megbízható szimpatizáns vagy pártonkívüli segéderőikkel együtt), akkor a legrövidebb időn belül száz meg száz embert kaphatunk a hadsereg politikai osztályain végzendő munkára, a politikai megbízotti és egyéb tisztségekre. S akkor komoly esélyeink lesznek arra, hogy legyőzzük Gyenyikint ugyanúgy, ahogy legyőztük az erősebb Kolcsakot.

A FRONTÖVEZETBEN VÉGZETT MUNKA

Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság frontövezete az utóbbi hetekben hatalmasan megnövekedett és rendkívül gyorsan megváltozott. Ez előhírnöke, illetve velejárója annak, hogy a háború döntő pillanatában vagyunk, hogy közeledik a kibontakozás.

Egyrészt, a Vörös Hadsereg győzelmei és Kolcsak bomlása, a forradalomnak Kolcsak területén való érlelődése folytán az urálvidéki és az uráli óriási frontövezet a mi frontövezetünkké vált. Másrészt *még nagyobb* mögöttes terület vált frontövezetté Petrográd alatt és délen, a mi veszteségeink folytán, annak következtében, hogy az ellenség igen közel jutott Petrográdhoz, dél felől pedig betört Ukrajnába és Közép-Oroszországba.

A frontövezetben végzett munka különösen nagy jelentőségre tesz szert.

Az Urálvidéken, ahol a Vörös Hadsereg gyorsan halad előre, a hadseregkáderek, a politikai megbízottak, a politikai osztályok tagjai stb., továbbá a helybeli munkások és parasztok részéről az a természetes kívánság merül fel, hogy az újonnan meghódított területeken letelepedjenek és ott alkotó szovjetmunkát végezzenek, amely kívánság annál természetesebb, minél erősebb a háborús fáradtság, minél lesujtóbb a Kolcsak által véghezvitt pusztítás képe.

De semmi sem veszélyesebb, mint e kívánság teljesítése. Ez a támadás gyengülésével, elakadásával, annak az esetőségnek növekedésével fenyeget, hogy Kolcsak még összeszedi magát. A mi részünkről ez egyenesen bűn lenne a forradalommal szemben.

A keleti hadseregből semmiesetre sem szabad elvinni helyi munkára egyetlen embert sem!* Semmiesetre sem szabad gyengíteni a támadást! Egyetlen esely a teljes győzelemre az, ha az urálvidéki és az uráli lakosság, amely végigszenvedte a Kolcsak-féle „demokrácia" borzalmait, az utolsó emberig részt vesz a harcban, ha folytatjuk a támadást Szibéria ellen, a forradalom *teljes győzelméig* Szibériában.

Hadd szenvedjen késedelmet az építő munka az Urálvidéken és az Urálban, hadd menjen gyengébben, tisztán helyi, fiatal, tapasztalatlan, gyenge erőkkel ez a munka. Ebbe nem pusztulunk bele. De ha *gyengítjük* az Urál és Szibéria elleni támadást, az *vesztünket okozza — fokoznunk* kell ezt a támadást az uráli felkelő munkások erejével, az urálvidéki parasztok erejével, akik most a saját bőrükön tapasztalták, mit jelentenek a mensevik Majszkij és az eszer Csernov „alkotmányozógyűlési" ígéretei, és mit jelent ezeknek az ígéreteknek valóságos tartalma, *azaz Kolcsak.*

Az Urál és Szibéria elleni támadás gyengítése azt jelentené, hogy eláruljuk a forradalmat, eláruljuk a munkások és a parasztok Kolcsak járma alóli felszabadításának ügyét.

A nemrég felszabadított frontövezetben végzett munka során gondolni kell arra, hogy ott a fő feladat: bizalmat kelteni a Szovjethatalom iránt, nemcsak a munkásokban, hanem a parasztokban is, tények alapján megmagyarázni nekik a Szovjethatalomnak mint a munkások és parasztok hatalmának lényegét, azonnal abban a helyes irányban indulni el, amelyet a párt húszhónapos munkájának tapasztalatai alapján magáévá tett. Nem szabad megismételnünk az Urálban azokat a hibákat,

* Végső szükség nélkül általában nem szabad elvinni embereket, hanem a központi kormányzóságokból kell áthelyezni!

amelyeket Nagy-Oroszországban néha elkövettünk és amelyekről gyorsan leszokunk.

A Petrográd alatti frontövezetben és abban a hatalmas frontövezetben, amely Ukrajnában és délen oly gyorsan és oly fenyegetően megnőtt, kivétel nélkül mindent a háború szolgálatába kell állítani, egész munkánkat, minden erőfeszítésünket, minden gondolatunkat teljes egészében a háborúnak és csakis a háborúnak kell alárendelni. Máskülönben nem lehet visszaverni Gyenyikin támadását. Ez világos. S ezt világosan meg kell érteni és teljes egészében valóra kell váltani.

Mellékesen jegyzem meg: Gyenyikin hadseregének az a sajátossága, hogy sok benne a tiszt és a kozák. Ez olyan elem, amely mögött nem áll ugyan tömegerő, de amely rendkívül alkalmas gyors rajtaütésekre, kalandokra, kétségbeesett vállalkozásokra abból a célból, hogy pánikot keltsen, hogy a rombolás kedvéért romboljon.

Az ilyen ellenség elleni harcban a legnagyobb fokú katonai fegyelemre és katonai éberségre van szükség. Ha ölbetett kézzel várunk vagy elvesztjük a fejünket, az annyit jelent, hogy mindent elvesztünk. Minden felelős párt- vagy szovjetfunkcionárius tartsa ezt szem előtt.

Katonai fegyelem a katonai ügyekben és minden ügyben!

Katonai éberség és szigorúság, hajthatatlanság minden elővigyázatossági rendszabály életbeléptetésénél!

MAGATARTÁSUNK A KATONAI SZAKEMBEREK IRÁNYÁBAN

Az a nagyarányú összeesküvés, amely Krasznaja Gorkában tört ki és amelynek célja Petrográd feladása volt, újból különös erővel vetette fel a katonai szakemberek és a hátországi ellenforradalommal vívott harc kérdését. Kétségtelen, hogy az élelmezési és hadi helyzet kiéleződésével elkerülhetetlenül fokozódnak és a közeljövőben fokozódni fognak az ellenforradalmárok kísérletei (a petrográdi összeesküvésben részt vett az „Újjászületés Szövetsége",

részt vettek benne a kadetok is, a mensevikek is, a jobboldali eszerek is; bár elvétve, de mégiscsak részt vettek benne a baloldali eszerek is). Ugyanúgy kétségtelen, hogy a katonai szakemberek között a közeljövőben nőni fog az árulók arányszáma, éppúgy mint a kulákok, a burzsoá intellektuelek, a mensevikek és az eszerek között.

Helyrehozhatatlan hiba és megbocsáthatatlan gerinctelenség volna azonban, ha emiatt felvetnők azt a kérdést, hogy meg kell változtatni katonai politikánk alapelveit. Száz meg száz katonai szakember árul el és fog elárulni bennünket, mi ezeket kézre fogjuk keríteni és agyon fogjuk lőni, de nálunk rendszeresen és hosszú ideje dolgoznak a katonai szakemberek ezrei és tízezrei, akik nélkül nem lehetett volna megteremteni azt a Vörös Hadsereget, amely a rosszemlékű partizánságból fejlődött ki és keleten ragyogó győzelmeket aratott. Tapasztalt és hadseregünk élén álló emberek joggal mutatnak rá arra, hogy ott, ahol a legszigorúbban valósult meg a pártnak a katonai szakemberek tekintetében és a partizán módszerek kiirtása tekintetében követett politikája, ott, ahol a legkeményebb a fegyelem, ahol a leggondosabban végzik a csapatok között a politikai munkát és a leggondosabb a politikai megbízottak munkája — ott, általánosságban véve, a katonai szakértők között a legkevesebb az olyan ember, akinek kedve kerekedik az árulásra, ott az ilyeneknek a legkevesebb lehetőségük van arra, hogy szándékukat megvalósítsák, ott nincs rendetlenség a hadseregben, ott jobb a hadsereg szervezete és szelleme, ott több győzelmet aratunk. A partizán módszer és nyomai, maradványai, csökevényei mind a mi hadseregünkben, mind az ukrán hadseregben hasonlíthatatlanul több bajt, bomlást, vereséget, katasztrófát, ember- és hadianyagveszteséget okoztak, mint a katonai szakemberek minden árulása.

A mi pártprogramunk mind a burzsoá szakemberek általános kérdésében, mind ezek egyik fajtája, a katonai szakemberek külön kérdésében, egészen pontosan meghatározta a kommunista párt politikáját. Pártunk harcol és „kíméletlenül harcolni fog az ellen a látszólag radikális, valójában azonban ostoba önhittség ellen, hogy a dolgozók le tudják küzdeni a kapitalizmust és a polgári rendet,

anélkül hogy a burzsoá szakemberektől tanulnának, anélkül hogy felhasználnák őket, anélkül hogy kijárnák a velük együtt végzett munka *hosszú iskolájá*t".

Magától értetődik, hogy ugyanakkor a párt nem teszi „a legkisebb politikai engedményt sem ennek a burzsoá rétegnek", a párt elnyomja és a jövőben is „el fogja nyomni kíméletlenül e réteg minden ellenforradalmi próbálkozását". Természetes, hogy amikor az ilyen „próbálkozás" bekövetkezik, vagy körvonalai több-kevesebb valószínűséggel kirajzolódnak, akkor ennek a próbálkozásnak „kíméletlen elnyomásához" más tulajdonságokra van szükség, mint a lassúság, a tanulók óvatos magatartása, amit a „hosszú iskola" követel és amit ez az iskola az emberekbe belénevel. Az az ellentmondás, amely a katonai szakemberekkel „együtt végzett munka hosszú iskolájában" elfoglalt emberek magatartása és azoknak a magatartása között áll fenn, akiknek az a közvetlen feladatuk, hogy „kíméletlenül elnyomják" a katonai szakemberek „ellenforradalmi próbálkozását" — ez az ellentmondás könnyen vezethet és vezet is surlódásokra és összeütközésekre. Ugyanez vonatkozik a szükséges egyéni áthelyezésekre, vagy néha nagyobb számú katonai szakember áthelyezésére, amelyet az ellenforradalmi „próbálkozások" és méginkább a nagyobb összeesküvések egyik vagy másik esete idéz elő.

Ezeket a surlódásokat és összeütközéseket a párt útján oldjuk meg és fogjuk megoldani, ugyanezt követeljük minden pártszervezettől és ragaszkodunk ahhoz, hogy a gyakorlati munka a legkisebb kárt se szenvedje, hogy a szükséges intézkedések megtételében a legkisebb huzavona se forduljon elő, hogy katonai politikánk megállapított alapelveinek végrehajtásában a legkisebb ingadozást se tűrjék.

Ha egyes pártszervek katonai szakemberekkel szemben helytelen hangot ütnek meg (mint nemrégiben Petrográdban történt), vagy ha a katonai szakemberek „bírálata" egyes esetekben odáig fajul, hogy a felhasználásukra irányuló rendszeres és kitartó munka közvetlen akadályává válik, a párt ezeket a hibákat azonnal kijavítja és ki fogja javítani.

E hibák kijavításának legfőbb és alapvető módszere a politikai munka fokozása a hadseregben és a mozgósításra várók között, a hadseregben működő politikai megbízottak munkájának fokozása, összetételük megjavítása, színvonaluk emelése, az, hogy *ténylegesen* megvalósítsák azt, amit a pártprogram követel és amit igen gyakran korántsem eléggé teljesítenek, nevezetesen „a (katonai) parancsnoki kar *minden térre kiterjedő* ellenőrzésének összpontosítását a munkásosztály kezében". A katonai szakemberek illetéktelen bírálata, minden olyan kísérlet, hogy „rajtaütéssel" javítsanak az ügyön — túlságosan könnyű, s éppen ezért kilátástalan és káros dolog. Mindenki, aki tudatában van politikai felelősségének, akinek szívügye, hogy hadseregünk kiküszöbölje fogyatékosságait, álljon be a sorba vöröskatonának vagy parancsnoknak, politikai munkásnak vagy politikai megbízottnak, dolgozzék mindegyikük — minden párttag megtalálja a képességeinek megfelelő helyet — a katonai szervezeten belül ennek megjavítása érdekében.

A Szovjethatalom már régóta a legnagyobb figyelmet fordítja arra, hogy a munkások, továbbá a parasztok, különösen pedig a kommunisták, komoly katonai kiképzésben részesülhessenek. A katonai kiképzés ma már több intézetben, katonai intézményben, tanfolyamon folyik, de még korántsem kellő mértékben. A személyes kezdeményezés, a személyes energia számára itt még sok a tennivaló. A kommunistáknak különösen a géppuskák, ágyúk, páncélosok stb. kezelésében kell buzgalommal képezniök magukat, mert ezen a téren elmaradottságunk érezhetőbb, az ellenség fölénye a tisztek nagy számánál fogva jelentősebb, a megbízhatatlan katonai szakember ezen a téren nagy kárt okozhat, itt rendkívül nagy szerepe van a kommunistának.

HARC AZ ELLENFORRADALOMMAL A HÁTORSZÁGBAN

Az ellenforradalom ugyanúgy, mint mult év júliusában, ismét felüti a fejét nálunk, itt közöttünk, a hátországban.

Az ellenforradalmat legyőztük, de még korántsem semmisítettük meg, és érthető, hogy kihasználja Gyenyikin győzelmeit és az élelmiszerhiány kiéleződését. Márpedig a közvetlen és nyilt ellenforradalom mögött, a feketeszázak és a kadétok mögött, akiket erőssé tesz tőkéjük, az antant imperializmussal való közvetlen kapcsolatuk és az, hogy megértik a diktatúra elkerülhetetlenségét és meg is tudják azt valósítani (Kolcsak módjára) — ezek mögött ott kullognak, mint mindig, az ingadozó, a gerinctelen, a cselekedeteiket szavakkal szépítgető mensevikek, jobboldali eszerek és baloldali eszerek.

Ne legyenek e tekintetben illúzióink! Ismerjük, nagyon jól ismerjük azt a „talajt", amely az ellenforradalmi vállalkozásokat, lázadásokat, összeesküvéseket stb. táplálja. Ez a talaj a burzsoázia, a polgári értelmiség, a falvakban a kulákok, szerte mindenfelé — a „pártonkívüli" emberek, továbbá az eszerek és mensevikek. Meg kell háromszorozni, meg kell tízszerezni a felügyeletet e környezet fölött. Meg kell tízszerezni az éberséget, mert az ellenforradalmi próbálkozások erről az oldalról teljesen elkerülhetetlenek éppen a jelenlegi pillanatban és a közeljövőben. Ezen a talajon az ismételt hídrobbantási kísérletek és sztrájkszervezési kísérletek, mindenféle kémkedési esetek stb. is természetesek. Elengedhetetlenek a legmesszebbmenő, rendszeres, ismételt, tömeges és váratlan elővigyázatossági rendszabályok kivétel nélkül minden olyan központban, ahol az ellenforradalmárok „táptalajának" akár a legcsekélyebb lehetősége van arra, hogy „befészkelje" magát.

A mensevikeket, jobboldali és baloldali eszereket illetően figyelembe kell venni a legutóbbi tapasztalatokat. Az ő „perifériájukon", a hozzájuk húzó emberek körében, kétségtelenül észlelhető eltávolodás Kolcsaktól és Gyenyikintől, közeledés a Szovjethatalomhoz. Mi ezt figyelembe vettük és minden alkalommal, amikor csak valamennyire reális formában nyilvánul meg, a magunk részéről egy bizonyos lépést tettünk feléjük. Ezt a politikánkat semmiesetre sem fogjuk megváltoztatni, s a Kolcsakhoz és Gyenyikinhez húzó mensevikek és eszerek táborából a Szovjethatalomhoz húzó mensevikek és eszerek táborába

való „átszökések" száma, általánosságban szólva, kétségtelenül növekedni fog.

A jelenlegi pillanatban azonban a gerinctelen és ingadozó kispolgári demokrácia, az eszerekkel és mensevikekkel az élén, mint mindig, a széljáráshoz igazodik és a győztes Gyenyikin felé hajlik. Különösen áll ez a baloldali eszerek, a (Martov és Társai fajtájából való) mensevikek és a (Csernov és Társai fajtájából való) jobboldali eszerek „politikai vezéreire" s általában „irodalmi csoportjaikra", amelyeknek tagjait, minden egyébtől eltekintve, mélységesen bántja teljes politikai csődjük, és éppen ezért szinte lebírhatatlan „vonzalmat" éreznek a Szovjethatalom *elleni* kalandok iránt.

Ne engedjük, hogy félrevezessenek bennünket vezéreik szavai és ideológiája, egyéni becsületessége vagy képmutatása. Ennek csak az illetők életrajzának szempontjából van jelentősége. A politika, vagyis az osztályok közötti viszony, az embermilliók egymás közötti viszonya szempontjából ennek nincs jelentősége. Martov és Társai a „Központi Bizottság nevében" ünnepélyesen elítélik saját „aktivistáikat" és azzal fenyegetőznek (örökké fenyegetőznek!), hogy kizárják őket a pártból. Ez azonban egyáltalán nem változtat azon a tényen, hogy ilyen „aktivisták" leginkább a mensevikek között találhatók és az ő hátuk mögé rejtőzve folytatják kolcsakista-gyenyikinista tevékenységüket. Volszkij és Társai elítélik Avkszentyevet, Csernovot és társaikat, de ez egyáltalán nem akadályozza ez utóbbiakat abban, hogy erősebbek legyenek Volszkijnál, nem akadályozza Csernovot abban, hogy kijelentse: „Ha nem mi és nem most, akkor ugyan ki és mikor döntse meg a bolsevikokat?" Lehet, hogy a baloldali eszerek „önállóan" „dolgoznak", anélkül hogy bármilyen megegyezésük volna a reakcióval, a Csernovokkal, a valóságban azonban ugyanolyan szövetségesei Gyenyikinnek és ugyanolyan egyszerű sakkfigurák *Gyenyikin* játszmájában, mint amilyen a megboldogult baloldali eszer, Muravjov, az egykori hadseregfőparancsnok volt, aki „eszmei" okokból nyitotta meg a frontot a csehszlovákok és Kolcsak előtt.

Martov, Volszkij és társaik azt képzelik, hogy ők a

két harcoló fél „fölött" állnak, azt képzelik magukról, hogy képesek holmi „harmadik" tábort létrehozni.

Ez az óhaj, még ha őszinte is, a kispolgári demokrata ábrándja marad, aki még most, hetven évvel 1848 után sem tanulta meg az ábécét, vagyis azt, hogy kapitalista környezetben csak vagy a burzsoázia diktatúrája, vagy a proletariátus diktatúrája lehetséges, és nincs semmiféle harmadik eshetőség. A Martovok és Társaik, úgylátszik, ezzel az ábránddal fognak meghalni. Ez az ő dolguk. A mi dolgunk viszont gondolni arra, hogy a gyakorlatban elkerülhetetlen az effajta népség elhajlása ma Gyenyikin felé, holnap a bolsevikok felé. És ma a *mai* nap munkáját kell elvégezni.

A mi dolgunk az, hogy nyiltan vessük fel a kérdést. Mi jobb? Kihalászni és börtönbe zárni, sőt olykor agyonlőni néhányszáz árulót a kadetok, pártonkívüliek, mensevikek, eszerek közül, akik a Szovjethatalom *ellen, vagyis Gyenyikin mellett* „lépnek fel" (ki fegyverrel, ki összeesküvéssel, ki a mozgósítás elleni agitációval, mint például a mensevik nyomdászok vagy vasutasok stb.)? Avagy hagyni, hogy a dolgok odáig fejlődjenek, hogy Kolcsak és Gyenyikin a munkások és parasztok tízezreit gyilkolja le, lövesse agyon, botoztassa halálra? A választás nem nehéz.

Ez és csakis ez a kérdés.

Aki ezt mind a mai napig sem értette meg, aki képes arra, hogy sopánkodjon az ilyen határozat „igazságtalanságán", az menthetetlen, azt köznevetség és közmegvetés tárgyává kell tenni.

AZ EGÉSZ LAKOSSÁG MOZGÓSÍTÁSA A HÁBORÚRA

A Szovjet Köztársaság a világtőke által ostromolt erőd. Menedékjogot Kolcsak üldözései elől itt csak az élvezhet és általában a Szovjet Köztársaságban való tartózkodás jogát csak azok számára ismerhetjük el, akik cselekvően részt vesznek a háborúban és minden módon támogatnak bennünket. Ebből következik az a jogunk és kötelességünk, hogy a háború érdekében az egész lakosságot

mozgósítsuk, kit a szó szoros értelmében vett katonai munkára, kit pedig a háború érdekeit szolgáló mindenféle egyéb munkára.

Ennek teljes megvalósítása eszményi szervezettséget követel. Miután pedig államszervezetünk még igen messze van attól, hogy eszményi legyen (amin egyáltalán nincs semmi csodálnivaló, ha figyelembe vesszük fiatalságát, újszerűségét és fejlődésének rendkívüli nehézségeit), a legkárosabb szervezési tervkovácsolás volna, ha ezen a téren nagy méretben, egyszerre valami egésznek vagy akár csak valami igen nagy dolognak a megvalósításához fognánk hozzá.

Sok olyan részletmunkát azonban, amely ebben a tekintetben közelebb visz az eszményhez, el lehet végezni, és pártfunkcionáriusaink, szovjetmunkásaink „kezdeményezése" ebben a tekintetben még korántsem elegendő.

Itt elég, ha felvetjük a kérdést és ráirányítjuk az elvtársak figyelmét. Nincs szükség arra, hogy konkrét utasításokat adjunk vagy feltevéseket ismertessünk.

Csupán azt jegyezzük meg, hogy a Szovjethatalomhoz legközelebb álló kispolgári demokraták, akik a bevett szokás szerint szocialistáknak nevezik magukat, például egyes „baloldali" mensevikek stb., különös előszeretettel háborodnak fel azon a szerintük „barbár" módszeren, hogy túszokat szedünk.

Hát csak háborodjanak fel, de háborút viselni enélkül lehetetlen, és a veszély fokozódása esetén ezt az eszközt minden tekintetben nagyobb arányokban és gyakrabban kell igénybe venni. A mensevik vagy sárga nyomdászok, az „igazgatóságokban dolgozó" és titkos spekulációval foglalkozó vasutasok, a kulákok, a városi (és falusi) lakosság vagyonos része és más hasonló elemek például a Kolcsak és Gyenyikin elleni védekezés ügyével szemben gyakran oly végtelenül bűnös és végtelenül kihívó közömbösséggel viseltetnek, hogy az már szabotálásba csap át. Össze kell állítani az ilyen csoportok jegyzékét (vagy arra kell kényszeríteni őket, hogy ők maguk állítsanak fel csoportokat, egyetemleges kezesség alapján), és nemcsak lövészárkok ásására kell felhasználni őket, ahogy ezt néha teszik, hanem a Vörös Hadsereg legkülönfélébb és leg-

sokoldalúbb anyagi támogatásával is meg kell őket terhelni.

Ha nagyobb méretekben, sokoldalúbban és ügyesebben fogjuk alkalmazni ezt a módszert, akkor a vöröskatonák földjei jobban lesznek megművelve, jobb lesz a vöröskatonák ellátása élelemmel, dohánnyal és más szükséges dolgokkal, jelentősen csökkenni fog annak a veszélye, hogy egyes összeesküvések stb. miatt ezer meg ezer munkás és paraszt pusztul el.

„FORRADALMI MÓDON VÉGZETT MUNKA"

A fentebb elmondottakat összefoglalva, a következő egyszerű eredményre jutunk: minden kommunistától, minden öntudatos munkástól és paraszttól, mindenkitől, aki nem akarja, hogy Kolcsak és Gyenyikin győzzön, most azonnal és a legközelebbi hónapok folyamán rendkívüli erőkifejtést, „forradalmi módon végzett munkát" követelünk.

Ha az éhes, fáradt és agyongyötört moszkvai vasutasok, a szakmunkások és a tanulatlan munkások egyaránt, a Kolcsak fölötti győzelem érdekében és egészen Kolcsak végleges legyőzéséig be tudták vezetni a „kommunista szombatokat", azt, hogy hetenként néhány órát ingyen dolgozzanak s ugyanakkor példátlan, a rendesnél sokkal magasabb termelékenységű munkát végezzenek, ez azt bizonyítja, hogy még sokat, nagyon sokat lehet tenni.

S ezt a sokat meg is kell tennünk.

Akkor győzni fogunk.

Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága

A megírás ideje: legkésőbb 1919 július 3.
Megjelent: „Izvesztyija CK RKP(b)" 4. sz. 1919 július 9.

A SZOVJETHATALOM JELENLEGI HELYZETÉRŐL ÉS LEGKÖZELEBBI FELADATAIRÓL

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MUNKÁS- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJE, A SZAKSZERVEZETEK ÖSSZOROSZORSZÁGI TANÁCSA ÉS A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK KÜLDÖTTEI EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1919 JÚLIUS 4-ÉN[64]

Elvtársak, amikor most azt a feladatot tűzik elénk, hogy mérlegeljük általános helyzetünket, önkénytelenül is felmerül bennünk a gondolat, hogy mindenekelőtt összehasonlítsuk 1919 júliusát 1918 júliusával. Úgy vélem, hogy az ilyen természetesen kínálkozó összehasonlítás alapján, egyrészt, legkönnyebben alkothatunk magunknak helyes fogalmat azokról az új, bizonyos fokig azonban mégis régi nehézségekről, amelyek itt most állandósultak, a helyzetet súlyossá tették és új erőfeszítéseket követelnek tőlünk, másrészt, ez az összehasonlítás megmutatja nekünk, milyen óriási lépést tett a világforradalom ebben az esztendőben, és miért merítünk belőle még a dolog legjózanabb, legóvatosabb megítélése mellett is megintcsak teljes bizonyosságot abban a tekintetben, hogy a teljes és végleges győzelem felé haladunk.

Elvtársak, emlékezzenek vissza az egy évvel ezelőtti helyzetre. Éppen 1918 júliusában úgy látszott, hogy a legfenyegetőbb felhők és egészen helyrehozhatatlan bajok tornyosulnak a Szovjet Köztársaság körül. Akkor, mint most is, rosszabbodott a közellátási helyzet, éppen az új termés előtt, éppen a régi közellátási év végén, amikor kifogynak a készletek. Tavaly a helyzet hasonlíthatatlanul súlyosabb volt. Akárcsak most, a közellátási nehézségekhez a mult nyáron több belső és külső politikai és katonai nehézség is járult. Amikor a mult év nyarán összeült a Szovjetek kongresszusa, ez a kongresszus egybeesett a

baloldali eszerek moszkvai felkelésével, egybeesett az akkori hadseregparancsnok, a baloldali eszer Muravjov árulásával, aki majdnem megnyitotta a frontunkat. 1918 nyara egybeesett a jaroszlavli hatalmas összeesküvéssel, amelyet, mint most bebizonyítást nyert és mint az abban részt vevők beismerték, Noulens francia követ szőtt, aki rábeszélte Szavinkovot, hogy szervezze meg ezt az összeesküvést, és kezességet vállalt azért, hogy az Arhangelszkben partra tett francia csapatok Jaroszlavl megsegítésére mennek, hogy amikor Jaroszlavlban nagyon súlyossá válik a helyzet, egyesülhet Arhangelszkkel, egyesülhet a szövetségesekkel — tehát azért, hogy Moszkva mihamar elesik. Keleten az ellenségnek ebben az időben sikerült elfoglalnia Szamárát, Kazanyt, Szimbirszket, Szizranyt és Szarátovot. Délen a kozákcsapatok, amelyeket a német imperializmus támogatott — ez egészen pontos megállapítást nyert —, igen, amelyeket a német imperializmus támogatott, pénzt és fegyvert kaptak. Ellenségeink ránk támadtak, két oldalról bekerítettek minket, gúnyolódtak rajtunk. A német imperialista körökben így beszéltek: „Ha nem tudtok boldogulni a csehszlovákokkal, próbáljatok velünk boldogulni." Ilyen szemtelen hangot engedtek meg maguknak a német imperialisták.

Úgy látszott akkor, hogy a Szovjet Köztársaságot reménytelenül bekerítették, a közellátás terén hallatlan nehézségekkel küzdöttünk, s hadseregünk éppencsak kialakulófélben volt. Hadseregünknek nem volt szervezete, nem voltak tapasztalatai, sietve, hevenyében kellett összeállítani egyik osztagot a másik után — egységesen átgondolt rendszeres munkára gondolni sem lehetett. És ha átvészeltük ezt az esztendőt, ha ennek az esztendőnek tapasztalataira támaszkodva s ezeket a tapasztalatokat erősen emlékezetünkben tartva szemügyre vesszük a jelenlegi helyzetet, teljes joggal elmondhatjuk: igen, a helyzet nehéz, de ha azt, amit a mult évben éltünk át, összehasonlítjuk azzal, hogy milyen a helyzet most, ez az összehasonlítás még a belső egyszerű erőviszonyok szempontjából, még az ideiglenes nehézségekre vonatkozó tények egymás mellé állítása szempontjából is azt mutatja — ez kétségtelen mindenki számára, aki figyelmesen akar

tanulmányozni és megfigyelni, aki nem akarja, hogy a hangulata kerítse hatalmába —, hogy jelenlegi helyzetünk hasonlíthatatlanul szilárdabb, s ezért ezerszeresen bűnös dolog volna, ha pánikba esnénk. Ha egy évvel ezelőtt a helyzet hasonlíthatatlanul súlyosabb volt és mégis leküzdöttük a nehézségeket, akkor teljes bizonyossággal mondhatjuk, anélkül hogy a legkevésbbé is túlbecsülnők erőnket és lebecsülnők a nehézségeket, hogy most is le fogjuk azokat küzdeni. Nekem csak a legfontosabb összehasonlító adatokat kell ismertetnem, mert erről a kérdésről a következő szónokok fognak beszélni.

Tavaly, amikor nyárra a közellátási helyzet kiéleződött, odáig ment nálunk a dolog, hogy júliusban és augusztusban a közellátásügyünket intéző szervezetben, a Közellátási Népbiztosságban, egyáltalán semmi sem volt raktáron, amit a városok és a nem-mezőgazdasági vidékek legfáradtabb, legelcsigázottabb, legkiéhezettebb lakosságának odaadhattunk volna. Ezidén apparátusunk óriási lépést tett előre. Az 1917 augusztus 1-től 1918 augusztus 1-ig terjedő év folyamán csak 30 millió pudot tudtunk begyűjteni, ezzel szemben 1918 augusztus 1-től 1919 május 1-ig már 100 millió pudot gyűjtöttünk be. Ez nagyon kevés ahhoz képest, amire szükségünk van, de ez azt bizonyítja, hogy az élelmiszerbegyűjtés terén millió meg millió olyan szervezeti nehézséget kell legyőzni, amelyeket utunkba gördít minden gabonafölösleggel rendelkező paraszt, aki hozzászokott a régi, szabad piacon folyó gabonakereskedelemhez és elidegeníthetetlen jogának tartja, hogy szabad áron adja el a gabonát, minden olyan paraszt, aki még nem képes megérteni, hogy olyan időben, amikor az ország az orosz és a világtőke ellen harcol, hogy ilyen időben a gabonával való kereskedés az állammal szemben elkövetett legnagyobb bűntett. Ez a szegény és éhező emberek kigúnyolása, ez a legjobb szolgálat, amit valaki a tőkésnek és a spekulánsnak tehet. Tudjuk, hogy minden paraszt, aki a munka súlya alatt görnyedezve véres verejtékkel biztosította megélhetését, tisztában van azzal, mi a kapitalizmus. Rokonszenvez, jóllehet határozatlanul és ösztönösen, a proletárral, mert hisz abban, hogy a proletariátus egész életét annak szenteli, minden csepp vérét

kész áldozatul hozni azért, hogy megdöntse a tőkét. De a rokonszenvtől addig a képességig, hogy megvédje a szocialista állam érdekeit, ezeket az érdekeket fölébe helyezze a kufár érdekeinek, aki most akarja megszedni magát, amikor hallatlanul és soha nem látott magas áron tudja eladni gabonáját az éhezőnek — eddig igen-igen nagy a távolság. Mi most kezdjük felmérni ezt a távolságot. Ennek az útnak egyrészét magunk mögött hagytuk, s ezért biztosan tudjuk, hogy bármilyen nehéz és fáradságos is ez az út, mi képesek vagyunk leküzdeni ezeket a nehézségeket. Óriási lépést tettünk azóta, a mult évhez képest, de korántsem oldottunk meg minden nehézséget. Nem ígérhetünk azonnali javulást, de tudjuk, hogy a helyzet mégiscsak sokkal több reményre jogosít, tudjuk, hogy segélyforrásaink most mégsincsenek úgy elvágva, ahogyan azokat tavaly a kozákbandák délkelet felől, a német imperializmus délnyugat felől, a csehszlovákok a gabonában bővelkedő kelet felől elvágták. A helyzet sokkal jobb, és ezért azokat a legközelebbi heteket, amelyek kétségtelenül újabb áldozatokat és terheket hoznak magukkal, átvészeljük és leküzdjük, mert tudjuk, hogy egyszer már megtettük ezt a mult évben, mert tudjuk, hogy most helyzetünk jobb, mert tudjuk, hogy ez minden szocialista átalakulás legeslegfőbb nehézsége, a gabonakérdés terén felmerült nehézség, amelyet átéltünk a gyakorlatban. És mi, valóban, nem feltevések és remények alapján, hanem saját gyakorlati tapasztalatunk alapján mondjuk és állítjuk, hogy megtanultuk leküzdeni ezt a nehézséget, és megtanuljuk teljesen leküzdeni.

Ha szemügyre vesszük a katonai helyzetet, most, amikor az antant hatalmak a németek után, akik összeomlásuk idején Ogyessza és Szevasztopol birtokában voltak, elfoglalták Ukrajnát, azt látjuk, hogy az a veszély, amely a kisburzsoázia zöme és a megrémült nyárspolgár előtt legyőzhetetlennek látszott, nemlétezőnek bizonyult, azt látjuk, hogy ennek a veszélynek, ennek az óriásnak agyagból voltak a lábai. Az antant hatalmak minden lehetőt elkövettek, hogy fegyverrel és felszereléssel segítsék a fehérgárdistákat, a földbirtokosokat és tőkéseket. Az angol lapok — és az angol miniszterek is — nyiltan dicsekedtek

azzal, hogy támogatásukkal segítséget nyujtottak Gyenyikinnek. Tudomásunkra jutott, hogy 250 000 ember számára küldtek felszerelést és ők adták az egész fegyverzetet. Utóbb megerősítést nyert értesüléseink voltak arról, hogy több tucat tankot küldtek. Ez hozzájárult ahhoz, hogy abban az időben, amikor kelet felől szorongattak minket, Gyenyikin a legsúlyosabb csapásokat mérte ránk. Tudjuk, milyen nehéz időt éltünk át tavaly júliusban. A legkevésbbé sem kisebbítjük a veszélyt és egy cseppet sem húnyunk szemet afölött, hogy nyiltan a legszélesebb tömegekhez kell mennünk, ismertetnünk kell elöttük a helyzetet, meg kell nekik magyaráznunk a teljes igazságot, fel kell nyitnunk a szemüket, mert minél inkább ismerik az igazságot a munkások és különösen a parasztok — a parasztokat nagyon nehéz meggyőzni az igazságról —, annál határozottabb[illegible] eltökéltebben és tudatosabban jönnek majd át a mi oldalunkra. (T a p s.)

Elvtársak, tegnap a Központi Bizottságban elhatároztuk, hogy a katonai helyzetről itt Trockij elvtárs fog beszámolót tartani. Sajnos, ma az orvosok határozottan megtiltották neki, hogy megtartsa a beszámolót. Ezért néhány szóban én ismertetem a helyzetet, és bár én semmiképpen sem tartom magamat illetékesnek arra, hogy erről a kérdésről beszámoljak, egészen röviden elmondhatom önöknek, elvtársak, azt, amit tegnap hallottunk Trockij elvtárstól, aki beutazta a Déli Frontot.

A helyzet ott valóban nehéz, a ránk mért csapások rendkívül súlyosak és veszteségeink óriásiak. Valamennyi kudarcunknak két oka van. Igenis, két oka: az első az, hogy a csapatok jelentős részét el kellett vonnunk onnan, hogy erősítést dobhassunk át keletre, ugyanabban az időben, amikor Kolcsak csapásokat mért ránk. És éppen ebben az időben tért át Gyenyikin az általános mozgósításra. Igaz ugyan, hogy a Déli Front Forradalmi Tanácsának egyik tagja, aki régen dolgozik ott, azt közölte velünk, hogy éppen ez az általános mozgósítás fogja pusztulásba dönteni Gyenyikint, ahogyan pusztulásba döntötte Kolcsakot. Amíg hadserege osztályhadsereg volt, amíg önkéntesekből, a szocializmust gyűlölő emberekből állott, addig ez a hadsereg erős és szilárd volt. Amikor azonban hozzá-

kezdett az általános sorozáshoz, akkor természetesen gyorsan össze tudott toborozni egy hadsereget, de ez a hadsereg, minél nagyobbra nő, annál kevésbbé lesz majd osztályhadsereg, és annál gyengébb lesz. A Gyenyikin hadseregébe besorozott parasztok ugyanazt fogják véghezvinni ebben a hadseregben, amit a szibériai parasztok műveltek Kolcsak hadseregében — teljesen felbomlasztották.

A kudarcok másik oka, Gyenyikin hadseregének óriási megerősödésén kívül, az, hogy a Déli Fronton partizánszellem alakult ki. Tegnap Trockij elvtárs ezt is részletesen ismertette velünk. Önök valamennyien tudják, min mentek keresztül seregeink a Mahno-banditizmus következményét jelentő Grigorjev-kaland miatt, s min mentek keresztül az ukrán parasztok és az egész ukrán proletariátus a hetman-uralom idején. A proletáröntudat rendkívül alacsony színvonala Ukrajnában, a gyengeség és szervezetlenség, Petljura züllesztő munkája és a német imperializmus nyomása — ezen a talajon Ukrajnában spontán kialakult az ellenségeskedés és a partizánszellem. A parasztok minden osztagban fegyverhez nyúltak, saját atamánt vagy „bátyuskát" választottak, hogy gyakorolják a helyi hatalmat, illetőleg helyi hatalmat hozzanak létre. A központi hatalommal egyáltalán nem törődtek, és minden bátyuska azt gondolta, hogy ő a helyi atamán, azt képzelte, hogy maga dönthet el minden ukrán kérdést, nem törődve semmivel, amit a központban kezdeményeznek. Most egészen világos előttünk, hogy a jelenlegi helyzetben a lelkesedéssel egymagában, a rajongással egymagában nem lehet megnyerni a parasztságot — ez a módszer nem megbízható. Mi ezerszer is figyelmeztettük az ukrán elvtársakat arra, hogy amikor a dolog eljut a milliós néptömegek mozgalmáig, akkor már kevés a szó, akkor már saját élettapasztalatra van szükség, arra, hogy az emberek maguk ellenőrizzék az útmutatásokat, hogy higgyenek saját tapasztalatukban. Ezt a tapasztalatot az ukrán parasztok rendkívül gyötrelmes úton szerezték meg. A német megszállás idején olyan hallatlan bajok érték őket, olyan hallatlan áldozatokat kellett hozniok, hogy azok sokszorosan felülmúlják mindazt, amin mi mentünk keresztül, de ennek ellenére még nem tudják, hogyan kell

kivívni szervezettségüket, függetlenségüket és állami önállóságukat. Eleinte, amikor a német imperializmustól való megszabadulás után Gyenyikin bandái erősödni kezdtek, csapataink korántsem mindig tanusítottak velük szemben kellő ellenállást, és amikor csapatainkat a folyók gyors tavaszi áradása után megállították, mivel nem lehetett tovább előrenyomulni, innen pedig nem érkezett erősítés, bekövetkezett az a katasztrofális pillanat, amely az első csapást mérte az egész ukrán parasztságra és az Ukrajnával meg a Donvidékkel határos övezet parasztságára, de amely szerencsére megszabadítja majd őket ezektől a hibáktól, a partizánszellemtől és a káosztól. Mi nagyon jól tudjuk, hogy az ukrán parasztság ereje meg fogja dönteni Gyenyikin erőit, tudjuk, hogy azok a csapások, amelyeket az ukrán parasztok szenvedtek, rendkívül súlyosak, de új öntudatra fogják ébreszteni őket és új erőt öntenek beléjük. Trockij elvtárs is, aki saját szemével látta az ott szenvedett hallatlan veszteségeket, határozottan kijelenti, hogy ez a tapasztalat feltétlenül nyomot hagy az ukránokban, hogy ennek át kell alakítania az ukrán parasztok egész gondolkozásmódját — hiszen mi ezt már átéltük. Tudjuk, hogy tavaly a mi helyzetünk nem volt jobb. Tudjuk, hogy az országok egész sora lenézett minket, a fiatal orosz köztársaságot, most pedig sok országban ugyanaz kezdődik, ami nálunk volt, ugyanazok a jelenségek figyelhetők meg.

Ukrajna nehezebben áll talpra, mint mi, de talpraáll. A bomlás, a partizánszellem tanulságait Ukrajna megértette. Ez a fordulat időszaka lesz az egész ukrán forradalomban, ez kihatással lesz Ukrajna egész fejlődésére. Ez olyan fordulat, amelyet mi is átéltünk, fordulat a partizánszellemtől és az olyasfajta forradalmi frázispufogtatástól, hogy „mi mindennel megbirkózunk!" — a hosszadalmas, tartós, szívós nehéz szervezőmunka szükségességének felismerése felé. Ez ugyanaz az út, amelyre mi sok hónappal Október után léptünk, és amelyen jelentős sikert értünk el. Mi azzal a biztos tudattal tekintünk a jövőbe, hogy minden nehézséget le fogunk küzdeni.

Az egyik azok közül a körülmények közül, amelyeket Trockij elvtárs hangsúlyozott és amely szemléltetően

mutatott rá erre a fordulatra, az, amit a katonaszökevényeket illetően figyelt meg. Sok olyan kormányzóságot utazott be, ahová mi elvtársakat küldtünk a szökés elleni harc céljából, és nem értünk el eredményt. Ő maga tartott beszédet népgyűléseken és azt tapasztalta, hogy nálunk a katonaszökevények tízezrei olyan emberek voltak, akik vagy pánikba estek, vagy nagyon könnyen a burzsoázia uszályába kerültek. Mi pedig készek vagyunk levonni olyan következtetéseket, amelyek egyértelműek a kétségbeeséssel. Trockij, aki maga is átutazott Kurszkon meg Rjazanyon, néhány városban meggyőződött erről és beszélt arról a fordulatról, amely ebben a tekintetben bekövetkezett, s amelyet egyszerűen nem lehet leírni. Egyes megbízottak azt mondták, hogy most valósággal elárasztanak minket a Vörös Hadseregbe visszatérő szökevények. Olyan nagy számban mennek vissza a Vörös Hadseregbe, hogy amennyiben elég visszatérni kívánó régi szökevény jelentkezik majd, beszüntethetjük az általunk hirdetett mozgósítást.

A parasztok látták, mit jelentenek a kozákok és Gyenyikin hadjáratai, s a paraszttömeg, amely kétszeres öntudatossággal kezdte figyelni a dolgokat, amely azt kívánta, hogy azonnal biztosítsák számára a békét, nem képes megérteni, hogy a polgárháborút ránk kényszerítették. A parasztok mindent megtettek, hogy megmeneküljenek a sorozástól, elrejtőztek az erdőkben, zöld bandákba verődtek, és utánuk az özönvíz. Ez az az állapot, amely Ukrajnában összeomlásra vezetett, ez az az állapot, amely nálunk olyan helyzetet hozott létre, hogy a katonaszökevények száma sok ezerre rúgott. Trockij arról a fordulatról beszél, amely bekövetkezett, amikor bátrabban nyúltunk hozzá ehhez a dologhoz és haladékot adtunk a szökevényeknek. Rjazany kormányzóságban száz meg száz elvtárs jelentkezett munkára, és fordulat következett be. Jelen voltak egy népgyűlésen, és a szökevények csak úgy özönlöttek a Vörös Hadseregbe. A helyi megbízottak azt mondják, hogy nem győzték beosztani őket a vöröskatonák soraiba. Ez a körülmény vezetett arra, hogy elkezdődött a Kurszk és Voronyezs melletti állások megszilárdulása, miután a liszki állomást visszafoglaltuk. Ez a körülmény

szolgáltatott okot Trockijnak arra a kijelentésre, hogy a helyzet délen súlyos, és meg kell feszítenünk minden erőt. De én azt állítom, hogy *ez a helyzet nem katasztrofális*. Erre a következtetésre jutottunk tegnap este. (T a p s.)

E következtetés helyessége egyáltalán nem vonható kétségbe, s mi minden lehetőt elkövetünk, hogy megfeszítsünk minden erőt, és biztosak vagyunk benne, hogy győzni fog a dolgozó tömegek tudatossága, mert a tapasztalat Ukrajnában bebizonyította, hogy minél közelebb jut Gyenyikin, minél világosabb, mit hoz Gyenyikin, mit hoznak a kapitalisták és a földbirtokosok, annál könnyebben harcolunk a szökés ellen, annál bátrabban adhatunk még egy hét haladékot a katonaszökevények jelentkezésére. Tegnapelőtt a Honvédelmi Tanácsban még egy héttel meghosszabbítottuk a szökevények jelentkezésének határidejét, mert teljesen megbizonyosodtunk arról, hogy az a tudatosság, amelyre Gyenyikin ébreszt, nem lesz hiábavaló számukra, és a Vörös Hadsereg gyarapodni fog, ha szem előtt tartjuk, hogy a legközelebbi hónapokban minden erőt a katonai munkának kell szentelnünk. És meg kell mondanunk: ahogy keleten segítettünk, ugyanúgy most is nekigyürkőzünk, hogy segítséget nyujtsunk délnek és ott győzelmet arassunk. Elvtársak, egy olyan ember, aki a hangulat hatása, a vakrémület hangulatának hatása alá került, itt felvetheti a kérdést: ha minden erővel délen gyürkőzünk neki — mondhatja az ilyen ember —, akkor elvesztjük azt, amit keleten kivívtunk. Ezzel kapcsolatban azt mondhatjuk, hogy az, amit csapataink keleten kivívtak, minden valószínűség szerint bele fog torkolni a szibériai forradalomba. (T a p s.)

Tegnap Moszkvában egy mensevik előadást tartott. Önök az „Izvesztyijá"-ban olvashattak Goloszov polgártársnak erről az előadásáról, aki elmondta, hogy a mensevikek azért mentek Szibériába, mert azt gondolták, hogy ott Alkotmányozó Gyűlés és népuralom van, hogy ott általános választójog van és a nép akarata érvényesül, nempedig *egy* osztály holmi diktatúrája, bitorlás, erőszakoskodás, ahogyan ők a Szovjethatalmat titulálják. Ezeknek az embereknek a tapasztalata, akik nyolc hónapon át flörtöltek Kerenszkijjel és mindent Kornyilov

rendelkezésére bocsátottak, akik semmit sem tanultak és Kolcsakhoz mentek — most megmutatta, hogy nem valamiféle bolsevikok, hanem a bolsevikok ellenségei, olyan emberek, akik egész tevékenységüket a bolsevizmus ellen irányuló harcnak szentelték, akik száz meg száz versztet jártak be gyalog, szintén azokra a következtetésekre jutottak, amelyekről hallottunk, s amelyekről a közönség a mensevikek beszámolóiból szerzett tudomást — azokra a következtetésekre, amelyek úgy szóltak, hogy ők nemcsak a munkásokat, hanem a parasztokat is, nemcsak a parasztokat, hanem a kulákokat is eltaszították maguktól. Még a kulákok is felkelnek Kolcsak ellen! (T a p s.) Mindaz, amit a Kolcsak-kaland elleni felkelésről hallottunk, a legkevésbbé sem túlzás. Kolcsak nemcsak a munkásokat és a parasztokat, hanem a hazafias érzelmű értelmiséget is, amely annakidején mind egy szálig szabotált, azt az értelmiséget, amely szövetségben volt az antanttal — ezt is eltaszította. Most azt mondják nekünk, hogy az Urálvidéken felkelés van folyamatban; mi az igazi munkásfelkelés időszaka előtt állunk és ismét azt mondjuk: minden esély és minden alap megvan ahhoz, hogy az uráli győzelemtől a legközelebbi hónapokban fordulatot várjunk, amelynek eredménye a szibériai lakosság egész tömegének Kolcsak fölötti teljes győzelme lesz.

Elvtársak! Tegnap olvashattak az ujságokban Motoviliha bevételéről — itt kezdődik az uráli gyárvidék. A Perm elfoglalásáról szóló részletes hírek, ahol több ezred átállt a mi oldalunkra, megerősítik ezt, s minden nap táviratot távirat után kapunk, amelyek mind azt mutatják, hogy az Urálvidéken döntő fordulat következett be. Ma egy július 2-ról keltezett táviratot kaptam Ufából, amely erről tanuskodik. Részletesebb híreink is vannak, amelyek alapján joggal állíthatjuk, hogy bekövetkezett a gyökeres fordulat és hogy az Urálvidéken győzni fogunk. Perm, majd Motoviliha elfoglalásával — ezeknek a hatalmas gyárközpontoknak az elfoglalásával, ahol a munkások szervezkednek, százával állnak át a mi oldalunkra és az ellenség mögöttes területén elvágják a vasútvonalakat — sokat értünk el. Önök közül valószínűleg kevesen voltak abban a helyzetben, hogy találkozzanak

kolcsakistákkal — onnan kikerült munkásokkal és parasztokkal, de mi azt szeretnők, ha Moszkvában minél többen láthatnák az onnan érkezett embereket. Hiszen egy évvel ezelőtt az urálvidéki és szibériai parasztok készek voltak elfordulni a bolsevikoktól. Elégedetlenkedtek és méltatlankodtak, amikor a bolsevikok segítséget követeltek a nehéz háborúban, amikor a bolsevikok azt mondták: „A győzelmet a földbirtokosokon és a kapitalistákon nem adják ingyen, s ha a kapitalisták és a földbirtokosok háborút kezdenek, minden áldozatot meg kell hoznotok, hogy megvédelmezzétek a forradalom vívmányait. A forradalmat nem adják ingyen, s ha ti megtörtök ezeknek az áldozatoknak súlya alatt, ha nem lesztek elég kitartóak ahhoz, hogy meghozzátok ezeket az áldozatokat, tönkreteszitek a forradalmat." A parasztok nem akarták ezt megszívlelni, úgy tűnt nekik, hogy ez csak forradalmi felhívás. S amikor ott békét ígértek és megígérték az antant segítségét, arra az oldalra pártoltak. Hiszen önök tudják, hogy a szibériai parasztok nem ismerték a jobbágyságot. Ezek a legjóllakottabb parasztok, akik hozzászoktak az Oroszországból érkezett száműzöttek kizsákmányolásához, olyan parasztok, akik nem látták, hogy a forradalom javulást hozott volna nekik, és ezek a parasztok vezéreket kaptak az egész orosz burzsoáziától, a mensevikektől és eszerektől — ilyen elemek ott százával meg ezrével voltak. Így például Omszkban most egyesek szerint 900 000, mások szerint pedig 500 000 burzsoá elem van. Az egész burzsoázia mind egy szálig odacsődült, odacsődült mindenki, aki a nép vezetésére tartott igényt azon az alapon, hogy ismeretekkel, kultúrával, igazgatási gyakorlattal rendelkezik, minden párt, a mensevikektől az eszerekig, oda csődült. Jóllakott, nyakas, a szocializmus felé nem hajló parasztok álltak mögöttük, támogatást kaptak az antant minden államától, azoktól a mindenható államoktól, amelyek az egész világon kezükben tartják a hatalmat. A tenger felé vezető és onnan szabadon megközelíthető vasútvonalaik voltak, márpedig ez teljes uralmat jelent, mert az antantországok lobogójának a világon nincs ellenfele és uralkodik az egész földkerekségen. Mi hiányzott még? Mi az oka annak, hogy ezek az emberek, akik összegyűj-

töttek mindent, amit össze lehetett gyüjteni a bolsevikok ellen: olyan vidék állt rendelkezésükre, amelyen nyakas és jómódú parasztok élnek, rendelkezésükre állt az antant segítsége is — mi az oka annak, hogy kétéves kísérletezés után úgy megbuktak, hogy „népuralom" helyett a földesúri csemeték és kapitalisták féktelen uralmára lyukadtak ki, és Kolcsak-ország teljesen összeomlott, amit a napnál is világosabban láthatunk, amikor vöröskatonáink, mint felszabadítók, az Urálhoz közelednek. Hiszen egy évvel ezelőtt a parasztok azt mondták: „Le a bolsevikokkal, mert súlyosan megterhelik a parasztokat", és a parasztok átállottak a földbirtokosok meg a kapitalisták oldalára. Akkor a parasztok nem hittek abban, amit mondtunk; most maguk jöttek rá erre, amikor látták, hogy a bolsevikok egy lovat vettek el, a kolcsakisták pedig mindent elvettek — a lovakat is, minden egyebet is, és cári fegyelmet vezettek be. S most a parasztok, a mult tapasztalata láttán, megmentőként üdvözlik a Vörös Hadsereget és azt mondják, hogy a bolsevikokkal megvalósul Szibéria tartós és teljes szabadsága. (T a p s.)

Kolcsak-országnak ez a tapasztalata számunkra igen becses tapasztalat, kis méretekben azt mutatja meg nekünk, ami világszerte történik, megmutatja nekünk a bolsevikok erejének igazi forrásait — mégpedig felülmúlhatatlan forrásait, kiapadhatatlan forrásait. Mi erőtleneknek látszottunk, amikor Szibéria ellenségeink kezében volt. Most ez az egész roppant erő összeomlott. Miért? Azért, mert igazunk volt az imperialista háborúnak és következményeinek megítélése tekintetében, igazunk volt, amikor azt mondtuk, hogy az emberiség ebből a háborúból a régi módon nem lábol ki — az emberek olyan sokat szenvedtek, annyira kimerültek, annyira felháborodtak a kapitalizmuson, hogy eljön a munkásosztály uralma és megvalósul a szocializmus. Itt „középútról" beszéltek, és én nagyon jól tudom, hogy erről a középútról a jobboldali eszerek és a mensevikek álmodoznak, hogy ezeknek a középső helyen álló pártoknak legjobb emberei egészen őszintén álmodoznak erről a középútról, de mi egész országok tapasztalata alapján, a népek tapasztalata alapján tudjuk, hogy ez hiú ábránd, mert az Alkotmányozó Gyűlés-

nek abban a birodalmában, amelyben a Csernovok és Majszkijok ismét megkezdték a miniszteri cselszövéseket és ahol az eredmény a teljes összeomlás volt, nincs középút. Mi ez — véletlen, vagy bolsevik rágalom? De hiszen ezt senki sem fogja elhinni! S ha ők eleinte olyannyira hittek az Alkotmányozó Gyűlésben és ilyen összeomlás lett a dolog vége, ez ismételten azt bizonyítja, hogy a bolsevikoknak igazuk van, amikor azt mondják: vagy a munkásosztály diktatúrája, valamennyi dolgozó diktatúrája és győzelem a kapitalizmuson, vagy a burzsoázia legpiszkosabb, legvéresebb uralma, egészen addig a monarchiáig terjedően, amelyet Kolcsak hozott létre, mint ahogy ez Szibériában volt. Most pedig, a Szibériával kapcsolatos tanulságok és következtetések levonása után befejezhetem szavaimat azzal, hogy röviden utalok a nemzetközi helyzetre.

Elvtársak, a belpolitikai helyzetet illetően most óriási lépéssel jutottunk előre olyan értelemben, hogy az orosz parasztok milliói, akik egy évvel ezelőtt még egészen öntudatlanul állottak szemben a világ dolgaival, becsületszóra hittek mindenkinek, aki szépen beszélt az Alkotmányozó Gyűlésről, elcsüggedtek azoknak a terheknek hatására, amelyekkel a bolsevizmus járt, megszöktek, amikor az első harcrahívás elhangzott — azóta átélték a németek példátlanul súlyos megpróbáltatásokkal járó, véres uralmát délen, és ebből a tapasztalatból sokat tanultak. Végtelenül erősek lettünk azért, mert milliók ismerték fel, hogy mit is jelent voltaképpen Kolcsak; Szibéria parasztjainak milliói eljutottak a bolsevizmushoz — ott kivétel nélkül mindenki várja a bolsevikokat —, nem a mi beszédeink és tanításaink, hanem saját tapasztalataik alapján, annak következtében, hogy hívták és hatalomra juttatták a szociálforradalmárokat, s az eszereknek meg a menszevikeknek ez a hatalomra juttatása a régi orosz monarchia, a régi önkényuralom feltámadására vezetett, ami a „demokrácia" idején a hallatlan erőszakoskodások áradatát zúdította az országra. De a nép ilyen kiábrándulása sokat ér. (T a p s.)

Vessenek egy pillantást a nemzetközi helyzetre. Vajjon ebben a tekintetben az elmult év folyamán nem jutottunk előre óriási lépésekkel ahhoz képest, ami egy évvel ezelőtt

volt? Vajjon akkor nem fordultak el tőlünk még a forradalom ügye iránt odaadással viseltető emberek is, akik azt mondták, hogy a bolsevikok kiszolgáltatták Oroszországot a német rablóknak, s akik szerint a breszti béke bebizonyította, hogy helyrehozhatatlan hiba történt, és vajjon nem úgy vélekedtek ezek az emberek, hogy csak a demokratikus Franciaországgal meg Angliával való szövetség fogja megmenteni Oroszországot? És mi történt? Néhány hónappal a tavalyi válság után a breszti béke összeomlott. Egy félév telt el 1918 november 9-e óta, amikor Németország végleg vereséget szenvedett, és féléves erőfeszítés után a francia meg az angol imperialisták megkötötték a békét. És mire vezetett ez a béke? Arra vezetett, hogy mindazok a munkások, akik eddig a francia és az angol imperialisták végsőkig való háborút prédikáló híveinek a pártján voltak, most nem napról napra, hanem óráról órára növekvő számban állnak át a mi oldalunkra, s azt mondják magukban: „Minket négy éven át vezettek az orrunknál fogva, vittek a háborúba. A szabadság nevében Németország vereségét, a szabadság, egyenlőség győzelmét és a demokrácia győzelmét ígérték nekünk, ehelyett azonban a versailles-i békével — ezzel a rablás és a profit érdekeit szolgáló méltatlan, erőszakos békével ajándékoztak meg bennünket.“ Helyzetünk ebben az évben úgy alakult, hogy nehéz harcot folytattunk a nemzetközi forradalom győzelméért. S a mi helyzetünk, ha ellenségeink helyzetével hasonlítjuk össze, olyan volt, hogy minden lépésnél az egész világon egyre több szövetségesre tettünk szert. S most azt látjuk, hogy az, amit a németek a maguk imperialista szempontjából vereségnek tartanak, az, amit a franciák és az angolok teljes győzelemnek tartanak — az angol és a francia imperialistákra nézve a vég kezdete. A munkásmozgalom most nem napról napra, hanem óráról órára erősödik. A munkások azt követelik, hogy vonják vissza Oroszországból a külföldi csapatokat és semmisítsék meg a versailles-i békét. A breszti béke előtt egyedül voltunk, ez a béke összeomlott és helyébe a versailles-i béke lépett, amely Németországot fojtogatja.

Amikor ezt a mögöttünk levő évet értékeljük és nyiltan elismerünk minden nehézséget, nyugodtan, magabiz-

tosan és határozottan mondhatjuk önöknek: elvtársak, mint már annyiszor, ismét eljöttünk ide, hogy beszámoljunk önöknek az általános helyzetről és ismertessük Moszkva élenjáró munkásaival az utunkban újólag felmerült nehézségeket; eljöttünk felszólítani önöket, hogy vegyék fontolóra azokat a tanulságokat, amelyeket ennek a nehéz évnek folyamán szűrtünk le, s ennek a megfontolásnak és mérlegelésnek alapján, ennek a tapasztalatnak alapján, velünk együtt arra a törhetetlen és szilárd meggyőződésre jussanak, hogy a győzelem a mienk lesz, mégpedig nemcsak oroszországi méretekben, hanem nemzetközi méretekben is. Újra meg újra megfeszítjük minden erőnket, hogy helyrehozzuk azokat a vereségeket, amelyeket délen szenvedtünk. Latbavetjük kipróbált eszközeinket — a szervezettséget, a fegyelmet és az odaadást, s akkor biztosak vagyunk benne, hogy megtörjük és eltiporjuk Gyenyikint is, akkor Gyenyikin ugyanúgy összeomlik, ahogy összeomlott Kolcsak, s ahogy összeomlanak most a francia és az angol imperialisták. (*Viharos taps.*)

Rövid tudósítás: „Pravda" 145. sz.
1919 július 5.

Teljes egészében először
1932-ben jelent meg.

AZ ÁLLAMRÓL

ELŐADÁS A SZVERDLOV EGYETEMEN
1919 JÚLIUS 11[65]

Elvtársak, az önöknél elfogadott és velem közölt terv szerint mai beszélgetésünk tárgya — az állam kérdése. Nem tudom, mennyire ismerik már önök ezt a kérdést. Ha nem tévedek, tanfolyamaik csak most kezdődtek, és első ízben van alkalmuk rendszeresen foglalkozni ezzel a kérdéssel. Ha ez így van, könnyen lehetséges, hogy erről a nehéz kérdésről tartott első előadásomban nem sikerül elérnem, hogy az minden hallgató számára eléggé világos és érthető legyen. És ha ez így is lenne, kérem önöket, hogy ne kedvetlenedjenek el, mert az állam kérdése a legbonyolultabb, a legnehezebb és a polgári tudósok, írók és filozófusok által alighanem leginkább összekuszált kérdések egyike. Ezért sohase várják azt, hogy egyszeri rövid megbeszélésben teljesen tisztázni lehessen ezt a kérdést. Az első megbeszélés után jegyezzék meg maguknak a meg nem értett vagy homályos helyeket, hogy másodszor, harmadszor, sőt negyedszer is visszatérjenek azokra, hogy azt, amit nem értettek meg, később részint olvasás útján, részint a különböző előadások és megbeszélések során kiegészítsék, teljesen világossá tegyék. Remélem, sikerül még egyszer összegyűlnünk, s akkor majd valamennyi kiegészítő kérdésben eszmecserét folytathatunk és ellenőrizhetjük, hogy mi az, ami leginkább tisztázatlan maradt. Ugyancsak remélem, hogy a megbeszélések és előadások kiegészítéseképpen önök bizonyos időt fognak szentelni arra, hogy Marxnak és Engelsnek legalább néhány legfontosabb művét elolvassák. Kétségtelen, hogy az irodalomjegyzékben és a kézikönyvek között, melyek a szovjet- és pártiskola hallgatóinak itt, az önök könyvtárában rendelke-

zésre állanak, ezeket a fő műveket megtalálják, és habár egyeseket talán, ismétcsak első tekintetre, elriaszt a szöveg nehézsége — újból figyelmeztetnem kell önöket arra, hogy ez senkit ne kedvetlenítsen el, hogy az, ami első olvasásra érthetetlen, érthetővé válik ismételt olvasásra, vagy később, amikor némileg más oldalról közelítik majd meg a kérdést, mert újból ismétlem, a kérdés oly bonyolult s a burzsoá tudósok és írók annyira összekuszálták, hogy annak, aki komolyan végig akarja gondolni és önállóan meg akarja ismerni ezt a kérdést, néhányszor neki kell gyürkőznie, ismételten vissza kell rá térnie, különböző szempontból kell átgondolnia, hogy végülis világosan és határozottan megértse. Erre a kérdésre pedig annál is könnyebb lesz visszatérniök, mert ez a kérdés annyira alapvető, annyira sarkalatos kérdése az egész politikának, hogy nemcsak az olyan viharos, forradalmi időkben, mint amilyenben most élünk, hanem még a legbékésebb időkben is, bármely ujságban, bármely gazdasági vagy politikai kérdéssel kapcsolatban beleütközünk abba a kérdésbe: mi az állam, mi az állam lényege, mi a jelentősége, és mi a viszonya a mi pártunknak, a kapitalizmus megdöntéséért harcoló pártnak, a kommunisták pártjának, az államhoz — szóval, egy vagy más oknál fogva, minden nap vissza fognak térni erre a kérdésre. És a legfontosabb, hogy olvasmányaik, illetve az állam kérdéséről folyó megbeszélések és előadások eredményeképpen megszerezzék maguknak azt a képességet, hogy önállóan nyúljanak ehhez a kérdéshez, mert a legkülönfélébb alkalmakkor, a legjelentéktelenebb kérdésekben, a legváratlanabb összefüggésekben, az ellenféllel való beszélgetésekben és vitákban mindig találkozni fognak ezzel a kérdéssel. Csak akkor érezhetik, hogy elég szilárd alapon nyugszik a meggyőződésük és csakis akkor védhetik meg eredményesen meggyőződésüket bárkivel szemben és bármikor, ha megtanulnak önállóan tájékozódni ebben a kérdésben.

E rövid megjegyzések után rátérek magára a tárgyra: mi az állam, hogyan keletkezett, és alapjában véve milyen legyen a munkásosztály pártjának, a kapitalizmus teljes megdöntéséért küzdő pártnak, a kommunisták pártjának a viszonya az államhoz.

Már beszéltem arról, hogy aligha akad más kérdés, amelyet a burzsoá tudomány, filozófia, jogtudomány, politikai gazdaságtan és publicisztika képviselői — szándékosan is, akaratlanul is — annyira összekuszáltak volna, mint az állam kérdését. Mindmáig nagyon gyakran összetévesztik ezt a kérdést a vallási kérdésekkel, nemcsak a vallási tanok képviselői (tőlük ezt egészen természetesen el lehet várni), de olyanok is, akik azt tartják magukról, hogy mentesek a vallási előítéletektől, gyakran összetévesztik az állam speciális kérdését a vallás kérdésével és megkísérlik — filozófiai eszmékből kiindulva és filozófiai indokolással — egy igen gyakran bonyolult tan kidolgozását, hogy az állam valami isteni, valami természetfölötti, valami olyan erő, amely az élet forrását jelenti az emberiség számára, hogy holmi nem embertől való, hanem kívülről jövő valamit nyujt, vagy nyujthat az embereknek, illetve testesít meg, hogy az állam — isteni eredetű erő. És meg kell mondani, hogy ez a tan annyira egybekapcsolódik a kizsákmányoló osztályok — a földbirtokosok és kapitalisták érdekeivel, annyira az ő érdekeiket szolgálja, oly mélyen áthatotta a burzsoázia képviselőinek minden szokását, minden nézetét, egész tudományát, hogy ennek maradványaival lépten-nyomon találkozni fognak, beleértve a mensevikeknek és eszereknek az államról vallott nézeteit is, bár ők felháborodva tagadják azt, hogy vallási előítéleteknek hódolnak és meg vannak győződve róla, hogy józanul ítélik meg az államot. Ez a kérdés azért oly kuszált és bonyolult, mert nagyobb mértékben érinti az uralkodó osztályok érdekeit, mint bármely más kérdés (e tekintetben csupán a gazdaságtudomány alapelvei múlják felül). Az államról szóló tanítás arra szolgál, hogy igazolja a társadalmi kiváltságokat, igazolja a kizsákmányolás létezését, igazolja a kapitalizmus létezését — ezért igen nagy hibát követnénk el, ha e kérdésben pártatlanságra számítanánk, ha feltételeznénk, hogy tudományosságra igényt tartó emberek ebben a kérdésben a tiszta tudomány álláspontját tárhatják fel. Az állam kérdésében, az államról szóló tanban, az államelméletben, amikor majd megismerkednek a kérdéssel és eléggé a mélyére hatolnak, mindig fel fogják ismerni a különböző osztályok egymás

közt folyó harcát, azt a harcot, mely az államra vonatkozó nézetek harcában, az állam szerepének és jelentőségének megítélésében tükröződik, jut kifejezésre.

E kérdés minél tudományosabb taglalása céljából legalább futólagos történeti visszapillantást kell vetnünk arra, hogyan keletkezett és hogyan fejlődött az állam. A társadalomtudomány terén, ha valóban meg akarjuk szerezni azt a képességet, hogy helyesen nyúljunk ehhez a kérdéshez és ne tévedjünk el az apró-cseprő részletek tömkelegében vagy az egymással harcoló vélemények óriási változatosságában, ha tudományos szempontból akarjuk taglalni ezt a kérdést, a legmegbízhatóbb módszer, a legfontosabb az, hogy ne feledkezzünk meg az alapvető történelmi összefüggésekről, s minden kérdést abból a szempontból vizsgáljunk, hogyan jött létre a szóbanforgó jelenség a történelem folyamán, milyen főbb szakaszokon ment át fejlődése során, s ennek a fejlődésnek szempontjából vizsgáljuk meg, hogy mivé lett most.

Remélem, hogy az állam kérdésével kapcsolatban önök meg fognak ismerkedni Engelsnek „A család, a magántulajdon és az állam eredete" című művével. A modern szocializmus egyik alapvető műve ez, melynek minden egyes mondatában megbízhatunk, mert biztosak lehetünk abban, hogy minden egyes mondatot nem találomra, hanem óriási történelmi és politikai anyag alapján írtak. Kétségtelen, hogy ennek a műnek nem mindegyik része van egyformán közérthetően, egyformán világosan kifejtve: egyes részei olyan olvasót tételeznek fel, aki bizonyos történelmi és közgazdasági ismeretekkel rendelkezik. De ismétlem: ne veszítsék el a kedvüket, ha mindjárt az első olvasásra nem értik meg ezt a művet. Így jár úgyszólván mindenki. De ha később, amikor felébred az érdeklődésük, visszatérnek rá, elérik azt, hogy ha nem is teljes egészében, de túlnyomórészt megértik. Azért hívom fel figyelmüket erre a könyvre, mert megtanít arra, hogy az említett vonatkozásban helyes módszerrel nyúljunk a kérdéshez. Történelmi vázlattal kezdődik, azzal, hogyan keletkezett az állam.

Ezt a kérdést — mint minden kérdést, például a kapitalizmus keletkezésének, az emberek közti kizsákmá-

nyolásnak a kérdését, a szocializmusnak, a szocializmus keletkezésének, a szocializmust érlelő feltételeknek a kérdését — csak akkor közelíthetjük meg helyesen, csak akkor férkőzhetünk hozzá megbízhatóan és biztonsággal, ha történelmi visszapillantást vetünk annak egész fejlődésére. Ennél a kérdésnél mindenekelőtt azt kell figyelembe venni, hogy az állam nem mindig létezett. Volt idő, amikor nem volt állam. Az állam ott és akkor jelenik meg, ahol és amikor a társadalom osztályokra tagozódik, amikor megjelennek a kizsákmányolók és kizsákmányoltak.

Mindaddig, amíg az ember ember által való kizsákmányolásának első formája, az osztályokra — rabszolgatartókra és rabszolgákra — való tagozódás első formája létre nem jött, mindaddig patriarchális, vagy — mint néha nevezik — *klán*-család (klán — nemzetség, nemzedék, amikor az emberek nemzetségekként, nemzedékekként éltek együtt) állt fenn, és ezeknek az ősi időknek nyomai elég határozottan megmaradtak számos primitív nép életmódjában. Ha az őskultúráról szóló bármelyik könyvet veszik is kézbe, mindig találkozni fognak többé-kevésbbé határozott leírásokkal, utalásokkal, hagyományokkal, amelyek arra vonatkoznak, hogy volt idő, amely többé-kevésbbé hasonlított az őskommunizmushoz, amikor a társadalom nem különült rabszolgatartókra és rabszolgákra. És akkor nem volt állam, nem volt külön apparátus arra a célra, hogy rendszeresen alkalmazzanak erőszakot és az embereket az erőszaknak alávessék. Az ilyen apparátust nevezik államnak.

Az őstársadalomban, amikor az emberek még kisebb nemzetségekben éltek és a fejlődés legalacsonyabb fokán állottak, közel a vadság állapotához, abban a korszakban, amelytől a modern, civilizált emberiséget néhány évezred választja el, még semmi jele sem észlelhető az államnak. Látjuk a szokások uralmát, a tekintélyt, a tiszteletet, amelyben a nemzetség vénei részesültek és a hatalmat, amelyet gyakoroltak, látjuk, hogy ezt a hatalmat néha nőkre ruházták — a nő akkori helyzete nem hasonlított mai jogfosztott, elnyomott helyzetére —, de sehol sem találkozunk olyan emberek külön *kategóriájával*, akik különválnak azért, hogy másokat kormányozzanak, s hogy a

kormányzás érdekeinek és céljainak elérésére rendszeresen és állandóan bizonyos kényszerítő szerv, erőszakszervezet álljon rendelkezésükre, amilyenek jelenleg, mint tudják, a felfegyverzett katonai alakulatok, a börtönök és egyéb olyan eszközök, amelyek arra szolgálnak, hogy mások akaratát alárendeljék az erőszaknak, — vagyis az, ami az állam lényegét alkotja.

Ha eltekintünk azoktól az úgynevezett vallási tanoktól, csalafintaságoktól, filozófiai rendszerektől, azoktól a különféle véleményektől, amelyeket a polgári tudósok alakítanak ki, és a dolog igazi lényege után kutatunk, akkor azt látjuk, hogy az állam nem más, mint ilyen, az emberi társadalomtól különvált kormányzási apparátus. Amikor megjelenik az emberek ilyen különleges csoportja, amely csak azzal foglalkozik, hogy kormányoz és amelynek a kormányzás céljából különleges kényszerítő, mások akaratát erőszaknak alávető apparátusra — börtönökre, emberek különleges alakulataira, katonaságra stb. — van szüksége, akkor megjelenik az állam.

De volt idő, amikor nem volt állam, amikor az emberek közötti kapcsolatot, magát a társadalmat, a fegyelmet, a munkarendet a szokás, a hagyományok ereje, az a tekintély vagy tisztelet tartotta fenn, amelyet a nemzetség vénei vagy a nők élveztek, akik abban az időben gyakran nemcsak egyenjogúak voltak a férfiakkal, hanem sokszor még magasabb helyet foglaltak el, volt idő, amikor a kormányzás feladatainak elvégzésére még nem létezett az emberek, a szakemberek külön csoportja. A történelem azt mutatja, hogy az állam mint az emberek kényszerítésére szolgáló különleges apparátus csakis ott és akkor keletkezett, ahol és amikor megjelent a társadalom osztályokra való tagozódása, tehát az embereknek csoportokra való tagozódása, akik közül egyesek állandóan elsajátíthatják mások munkáját, ahol az egyik kizsákmányolja a másikat.

És ezt, hogy a társadalom a történelem során osztályokra tagozódott, mint alapvető tényt, mindig világosan kell látnunk. Az emberi társadalmak fejlődése, kivétel nélkül minden országban, évezredek folyamán ennek a fejlődésnek ugyanazt a törvényszerűségét, szabályosságát,

sorrendjét mutatja: kezdetben osztálynélküli társadalom volt — kezdeti patriarchális, őstársadalom, amelyben nem voltak arisztokraták; azután a rabszolgaságon alapuló társadalom, a rabszolgatartó társadalom következett. Ezt az utat megjárta az egész modern, civilizált Európa — kétezer évvel ezelőtt a rabszolgatartó rend volt az uralkodó forma. Ezt az utat megjárta a népek túlnyomó többsége a világ többi részén. A legkevésbbé fejlett népeknél a rabszolgaság nyomai mind a mai napig megmaradtak, és a rabszolgaság intézményét, például Afrikában, még ma is megtalálhatjuk. Rabszolgatartók és rabszolgák — ez az első nagy osztálytagozódás. Az előbbi csoport nemcsak valamennyi termelési eszközt — a földet és a szerszámokat, bármily kezdetlegesek voltak is ezek abban az időben —, hanem még az embereket is birtokolta. Ezt a csoportot rabszolgatartóknak nevezték, azokat pedig, akik dolgoztak és másoknak végeztek munkát, rabszolgáknak.

Ezt a formát a történelem során egy másik forma — a hűbériség követte. A rabszolgatartó rend a fejlődés folyamán az országok óriási többségében hűbériséggé alakult át. A társadalom alapjában jobbágytartó földesurakra és jobbágyokra oszlott. Az emberek közötti viszony formája megváltozott. A rabszolgatartók a rabszolgákat saját tulajdonuknak tekintették, ezt a felfogást a törvény szentesítette és a rabszolgát tárgynak tekintette, amellyel teljesen a rabszolgatartó rendelkezik. A jobbágyot illetően megmaradt az osztályelnyomás, a függőség, a jobbágytartó földesúr azonban nem volt a parasztnak mint valami tárgynak tulajdonosa, hanem csak a paraszt munkájára volt joga, és a parasztot bizonyos szolgáltatások teljesítésére kényszeríthette. A gyakorlatban, mint valamennyien tudják, a hűbériség különösen Oroszországban, ahol a leghosszabb ideig maradt fenn és a legdurvább formákat öltötte, semmiben sem különbözött a rabszolgatartó rendtől.

Továbbá — a hűbéri társadalomban, a kereskedelem fejlődésével, a világpiac kialakulásával, a pénzforgalom fejlődésével egy új osztály keletkezett: a kapitalisták osztálya. Az áruból, az árucseréből, a pénz hatalmának ki-

alakulásából keletkezett a tőke hatalma. A XVIII. század folyamán, helyesebben a XVIII. század végén és a XIX. század folyamán világszerte forradalmak mentek végbe. Nyugat-Európa minden országából kiszorult a hűbériség. Ez legkésőbben Oroszországban következett be. Oroszországban 1861-ben szintén fordulat állt be, melynek következtében a társadalom egyik formáját egy másik váltotta fel — a hűbériséget felváltotta a kapitalizmus, amelyben megmaradt az osztályokra tagozódás, megmaradtak a hűbériség különféle nyomai és csökevényei, de az osztályokra tagozódás alapjában véve más formát öltött.

A tőke urai, a föld urai, a gyárak és üzemek urai minden kapitalista államban a lakosság elenyésző kisebbségét alkották és alkotják, amely teljes mértékben rendelkezik az egész nép munkájával, s ennélfogva hatalmában tartja, elnyomja, kizsákmányolja a dolgozók egész tömegét, akiknek többsége proletár, bérmunkás, és a termelési folyamatban a létfenntartásához szükséges javakat csakis két keze munkájának, munkaerejének eladásával szerezheti meg. A parasztok, akik már a hűbériség idején szétszórtan és elnyomásban éltek, a kapitalizmus alatt részben (többségükben) proletárrá, részben (kis részben) jómódú parasztsággá, falusi burzsoáziává váltak, amely maga is munkásokat alkalmazott.

Ezt az alapvető tényt — a társadalom átmenetét a rabszolgaság kezdetleges formáiból a hűbériségbe és végül a kapitalizmusba — mindig tartsák szem előtt, mert a politikai tanokat csak akkor értékelhetik helyesen, csak akkor tájékozódhatnak abban, hogy mire vonatkoznak, ha emlékezetükbe vésik ezt az alapvető tényt, ha ebbe a fő keretbe helyeznek minden politikai tanítást, hiszen az emberiség történelmének e nagy időszakai közül mindegyik — a rabszolgatartó rend, a hűbériség és a kapitalizmus — évszázadokra és évezredekre terjedő időt ölel fel, s a politikai formáknak, a különféle politikai tanoknak, véleményeknek, forradalmaknak olyan tömegét foglalja magában, hogy eligazodni mindebben a rendkívüli tarkaságban és óriási változatosságban — ami különösen a polgári tudósok és politikusok politikai, filozófiai és egyéb tanaival

függ össze — csak abban az esetben lehetséges, ha alapvető vezérfonalként szorosan szem előtt tartjuk a társadalomnak ezt az osztályokra tagozódását, az osztályuralom formáinak változásait és ha ebből a szempontból vizsgáljuk a társadalmi kérdések — a gazdasági, politikai, szellemi, vallási stb. kérdések összességét.

Ha ennek az alapvető tagozódásnak szempontjából vizsgálják az államot, látni fogják, hogy mielőtt a társadalom osztályokra tagozódott, mint már mondottam, állam sem létezett. De amilyen mértékben létrejön és megszilárdul a társadalom osztályokra tagozódása, amilyen mértékben létrejön az osztálytársadalom, olyan mértékben létrejön és megszilárdul az állam. Az emberiség történetéből nagyon sok olyan országot ismerünk, amelyek átélték, illetőleg most élik át a rabszolgaságot, a hűbériséget, illetve a kapitalizmust. Mindegyik országban, a lejátszódott hatalmas történelmi változások ellenére, mindazon politikai fordulatok és forradalmak ellenére, amelyek az emberiségnek e fejlődésével, a rabszolgatartó rendből a hűbériségen keresztül a kapitalizmusra és a kapitalizmus ellen folytatott jelenlegi, az egész világra kiterjedő harcra való átmenettel voltak összefüggésben — mindig ott látjuk az állam keletkezését. Az állam mindig bizonyos apparátus volt, amely kivált a társadalomból és olyan emberek csoportjából állott, akik csak azzal, vagy majdnem csak azzal, vagy főképpen azzal foglalkoztak, hogy kormányoztak. Az emberek kormányzottakra és a kormányzás szakembereire, olyanokra oszlanak, akik a társadalom fölé emelkednek, s akiket kormányzóknak, az állam képviselőinek neveznek. Ez az apparátus, a másokat kormányzó embereknek ez a csoportja, mindig kezébe keríti az erőszaknak, a fizikai erőnek bizonyos apparátusát — egyre megy, hogy az emberek fölötti erőszak az őskori dorongban testesül-e meg, vagy a rabszolgaság korszakában a már tökéletesebb típusú fegyverben, vagypedig a lőfegyverben, mely a középkorban jelent meg, vagy, végül, a modern fegyverekben, amelyek a XX. században csodálatos technikai tökéletességet értek el és teljesen a modern technika legújabb vívmányain alapulnak. Az erőszak módszerei változtak, de mindenkor, ami-

kor volt állam, minden társadalomban megvolt azoknak az embereknek a csoportja, akik kormányoztak, akik parancsoltak, uralkodtak és a hatalom megtartása céljából a fizikai kényszer apparátusával, erőszakszervezettel rendelkeztek, olyan fegyverzettel rendelkeztek, amely megfelelt az illető kor technikai színvonalának. És csakis ha jól szemügyre vesszük ezeket az általános jelenségeket, ha felvetjük a kérdést, miért nem létezett állam akkor, amikor még nem voltak osztályok, amikor még nem voltak kizsákmányolók és kizsákmányoltak, és miért keletkezett állam, amikor az osztályok kialakultak, — csakis így kapunk határozott választ az állam lényegének és jelentőségének kérdésére.

Az állam — gépezet, mely arra szolgál, hogy egyik osztály fenntarthassa a másik osztály fölötti uralmát. Amikor a társadalomban nem voltak osztályok, amikor az emberek a rabszolgaság előtti korban, a nagy egyenlőség kezdetleges viszonyai közepette, a munka még igen alacsony termelékenysége mellett dolgoztak, amikor az ősember csak nagy fáradsággal tudta megszerezni a maga számára a legdurvább és legprimítívebb létfenntartási eszközöket, akkor nem jöttek létre és nem is jöhettek létre az olyan emberek külön csoportjai sem, akiket külön arra jelöltek ki, hogy kormányozzanak és uralkodjanak a társadalom többi tagján. Csak amikor kialakult a társadalom osztályokra tagozódásának első formája, amikor megjelent a rabszolgaság, amikor lehetővé vált, hogy az embereknek, akik erejüket a földművelés legkezdetlegesebb formájára összpontosították, bizonyos osztálya némi fölösleget termeljen, amikor ez a fölösleg már nem volt feltétlenül szükséges magának a rabszolgának a legnyomorúságosabb létfenntartásához és a rabszolgatartó kezébe került, amikor ilymódon megszilárdult a rabszolgatartók osztályának fennállása, és azért, hogy az megszilárduljon, akkor volt szükség arra, hogy megjelenjék az állam.

És megjelent az állam — a rabszolgatartók állama —, az az apparátus, amely a rabszolgatartók kezébe hatalmat adott, lehetővé tette számukra, hogy a rabszolgákat kormányozzák. Akkor a társadalom is, az állam is sokkal kisebb körre terjedt, mint ma, a kapcsolatok hasonlít-

hatatlanul gyengébb apparátusával rendelkezett — akkor még nem voltak meg a mostani közlekedési eszközök. A hegyek, a folyók és a tengerek hasonlíthatatlanul nagyobb akadályt jelentettek, mint manapság, és az államalakulás sokkal szűkebb földrajzi határokon belül ment végbe. Technikai szempontból gyenge államapparátus állt az állam rendelkezésére, melynek tevékenysége aránylag szűk határok közt és szűk körben mozgott. De mégis volt olyan apparátus, amely a rabszolgákat arra kényszerítette, hogy rabszolgaságban maradjanak, amely a társadalom egyik részét a másik kényszere, elnyomása alatt tartotta. Az erőszak állandó apparátusa nélkül nem lehet a társadalom túlnyomó részét arra kényszeríteni, hogy a másik rész számára rendszeres munkát végezzen. Amíg nem voltak osztályok, ilyen apparátus sem volt. Amikor az osztályok megjelentek, ennek a tagozódásnak növekedésével és megszilárdulásával egyidejűleg mindenütt és mindenkor egy különleges intézmény — az állam is megjelent. Az államformák rendkívül változatosak voltak. A rabszolgaság idején az akkori értelemben vett legelőrehaladottabb, legműveltebb és legcivilizáltabb országokban, például a teljes egészében rabszolgaságon alapuló ókori Görögországban és Rómában, már egymástól eltérő államformákat találunk. Már akkor létrejön a különbség a monarchia és a köztársaság, az arisztokrácia és a demokrácia között. A monarchia — mint egyeduralom, a köztársaság — mint minden olyan hatalom tagadása, amely nem választás útján jön létre; az arisztokrácia — mint egy aránylag törpe kisebbség uralma, a demokrácia — mint a nép uralma (demokrácia görög szó, szószerint azt jelenti: népuralom). Mindezek a különbségek a rabszolgaság korszakában keletkeztek. E különbségek ellenére a rabszolgaság korának állama rabszolgatartó állam volt, akár monarchia volt, akár arisztokratikus vagy demokratikus köztársaság.

Az ókori történelem bármelyik tanfolyamán hallgatják is meg az erről a tárgyról szóló előadást, hallani fognak arról a harcról, amely a monarchikus és köztársasági államok között dúlt, de a lényeges az volt, hogy a rabszolgák nem mentek emberszámba; nemhogy állam-

polgároknak, de embereknek sem számítottak. A római jog tárgynak tekintette őket. A gyilkosságról szóló törvény, nem is említve az emberi személyiség védelméről szóló egyéb törvényeket, a rabszolgákra nem vonatkozott. A törvény csak a rabszolgatartókat védte, mint egyedül elismert teljesjogú állampolgárokat. Ha monarchia létesült — az rabszolgatartó monarchia, ha köztársaság — az rabszolgatartó köztársaság volt. Mindegyikben a rabszolgatartók élveztek minden jogot, a rabszolga pedig a törvény értelmében csupán tárgy volt, bármiféle erőszakot lehetett alkalmazni vele szemben, sőt még a rabszolga meggyilkolását sem tekintették bűntettnek. A rabszolgatartó köztársaságok, belső szervezetüket tekintve, különböztek egymástól: voltak arisztokratikus és demokratikus köztársaságok. Az arisztokratikus köztársaságban kisszámú kiváltságos csoport vett részt a választásokban, a demokratikus köztársaságokban pedig mindenki, de megintcsak minden rabszolgatartó, mindenki, a rabszolgák kivételével. Ezt az alapvető körülményt nem szabad szem elől téveszteni, mert ez derít leginkább fényt az állam kérdésére és mutatja meg világosan az állam lényegét.

Az állam — gépezet, amely arra szolgál, hogy egyik osztály elnyomja a másikat, olyan gépezet, amely arra szolgál, hogy az egyik osztály iránti engedelmességre kényszerítse a többi alárendelt osztályt. Ennek a gépezetnek a formái különfélék. A rabszolgatartók állama lehet monarchia, arisztokratikus köztársaság, sőt akár demokratikus köztársaság is. A valóságban a kormányzás formái rendkívül változatosak voltak, a lényeg azonban mindig egy és ugyanaz maradt: a rabszolgáknak semilyen joguk sem volt és megmaradtak elnyomott osztálynak, nem ismerték el őket embereknek. Ugyanezt látjuk a hűbéri államban is.

A kizsákmányolás formájának változásával a rabszolgatartók állama hűbéri állammá alakult át. Ennek óriási jelentősége volt. A rabszolgatartó társadalomban a rabszolga teljesen jogtalan volt, nem tartották embernek; a hűbéri államban — a paraszt röghöz kötött. A hűbériség fő jellegzetessége az, hogy a parasztság (és abban

az időben a parasztság volt többségben, a városi lakosság rendkívül fejletlen volt) röghözkötöttnek számított, — ebből keletkezett magának a jobbágyságnak a fogalma is[65a]. A paraszt bizonyos számú napot a maga számára dolgozhatott azon a telken, amelyet a földesúrtól kapott — a többi napokon a jobbágy a földesúrnak dolgozott. Az osztálytársadalom lényege megmaradt: a társadalom osztálykizsákmányoláson épült fel. Teljesjogúak csakis a földesurak lehettek, a paraszt jogfosztott volt. A gyakorlatban a parasztok helyzete alig különbözött a rabszolgák helyzetétől a rabszolgatartók államában. Mindamellett felszabadulásukra, a parasztság felszabadulására sokkal több kilátás volt, mert a jobbágyot nem tekintették a földesúr közvetlen tulajdonának. A jobbágy idejének egy részét a saját telkén tölthette, hogy úgy mondjuk, bizonyos fokig saját magának élhetett, és a hűbériség, minthogy a cserének, a kereskedelmi kapcsolatok kifejlődésének nagyobb lehetőségei voltak, egyre inkább bomlásnak indult, s a parasztság felszabadulásának köre egyre inkább tágult. A hűbéri társadalom mindig bonyolultabb volt, mint a rabszolgatartó társadalom. A kereskedelem és az ipar fejlődésének jelentős elemét tartalmazta, ami már akkor elvezetett a kapitalizmushoz. A középkorban a hűbériség volt az uralkodó. Az államformák itt is különfélék voltak, itt is volt monarchia és — bár sokkal kevésbbé kifejezett formában — köztársaság, de az uralom mindenkor kizárólag csak a jobbágytartó földesurat illette meg. A jobbágyok a politikai jogokból teljesen ki voltak rekesztve.

Mind a rabszolgaság, mind a hűbériség idején a jelentéktelen kisebbség uralma az emberek hatalmas többségén nem lehetséges kényszer alkalmazása nélkül. Az egész történelem tele van az elnyomott osztályok szakadatlan kísérleteivel, hogy megdöntsék az elnyomást. A rabszolgaság története sok évtizeden át tartó háborúkat ismer, melyek a rabszolgaság alóli felszabadulásért folytak. Mellesleg, a magukat „spartakistáknak" nevező német kommunisták pártja — ez az egyetlen német párt, amelyik valóban harcol a kapitalista elnyomás ellen —, ezt az elnevezést azért választotta, mert körülbelül két-

ezer évvel ezelőtt Spartacus volt egyik legkimagaslóbb hőse az egyik leghatalmasabb rabszolgafelkelésnek. Még a mindenhatónak látszó Római Birodalom is, amely teljesen a rabszolgaságon épült fel, évek során át érezte a rabszolgák hatalmas felkelésének megrázkódtatásait és csapásait, akik felfegyverkeztek és Spartacus vezetése alatt összegyűlve, hatalmas hadsereget alkottak. Végülis a rabszolgatartók leverték, elfogták és kegyetlenül megkínozták őket. A polgárháborúk végigvonulnak az osztálytársadalom egész történetén. Az imént hoztam fel a rabszolgaság korában lejátszódott egyik legnagyobb polgárháború példáját. A hűbériség egész korszaka szintén tele van állandó parasztfelkelésekkel. Németországban például a középkorban a két osztály — a földesurak és a jobbágyok — közötti harc nagy méreteket öltött és a parasztságnak a földesurak elleni polgárháborújává alakult át. Önök mindnyájan ismernek Oroszország történelméből is hasonló példákat arra, hogy a parasztok ismételten felkeltek a jobbágytartó földesurak ellen.

A földesúrnak, uralmának fenntartása, hatalmának megőrzése érdekében olyan apparátussal kellett rendelkeznie, amely egybefoglalta és a földesúr alá rendelte, bizonyos törvényeknek és jogszabályoknak vetette alá az emberek óriási tömegét, s mindezek a törvények alapjában véve arra irányultak, hogy a földesúr fenntartsa a jobbágy fölötti hatalmát. Ez volt az a hűbéri állam, amely például Oroszországban, vagy azokban a teljesen elmaradott ázsiai országokban, ahol mindeddig a feudalizmus uralkodik, formáját tekintve különböző — vagy köztársasági, vagypedig monarchista — volt. Amikor az állam monarchista volt, akkor egy ember hatalmát ismerték el; amikor az állam köztársasági volt, akkor többékevésbbé elismerték a földesúri társadalom választottainak részvételét — így volt ez a hűbéri társadalomban. A hűbéri társadalom olyan osztálytagozódást jelentett, amely mellett a túlnyomó többség — a jobbágyparasztság, teljesen függött a maroknyi kisebbségtől — a földesuraktól, akik a földet birtokolták.

A kereskedelem fejlődése, az árucsere fejlődése egy új osztálynak, a kapitalisták osztályának kialakulására

vezetett. A tőke a középkor végén keletkezett, amikor a világkereskedelem, Amerika felfedezése után, óriási fejlődésnek indult, amikor megnövekedett a nemesfémek mennyisége, amikor az ezüst és arany csereeszközzé vált, amikor a pénzforgalom lehetővé tette, hogy egyesek kezében hatalmas vagyonok halmozódjanak fel. Az ezüst és az arany jelentette az egész világ szemében a gazdagságot. A földesúri osztály gazdasági ereje hanyatlott, az új osztálynak, a tőke képviselőinek ereje pedig fejlődésnek indult. A társadalom átalakulása olymódon ment végbe, hogy az állampolgárok valamennyien úgyszólván egyenlők lettek, hogy megszűnt a régebbi, a rabszolgatartókra és rabszolgákra való tagozódás, hogy a törvény előtt mindenkit egyenlőnek ismertek el; függetlenül attól, ki milyen tőkével rendelkezik, van-e földje a magántulajdon alapján, vagy nincstelen, akinek csak két munkás keze van — a törvény előtt mindenki egyenlőnek számít. A törvény egyenlően véd mindenkit, védi a tulajdont, ha valakinek tulajdona van, annak a tömegnek a támadásaival szemben, amely, mivel nincs tulajdona, mivel két kezén kívül semmije sincsen, fokozatosan elszegényedik, tönkremegy és proletárrá válik. Ilyen a kapitalista társadalom.

Nem térhetek ki erre részletesen. Ehhez a kérdéshez még vissza fognak térni, amikor a párt programját fogják tanulmányozni, akkor majd hallani fogják a kapitalista társadalom jellemzését. Ez a társadalom a szabadság jelszavával indult harcba a hűbériség ellen, a régi feudális rend ellen. De ez a szabadság azt illette meg, akinek tulajdona volt. És amikor a hűbériség megdőlt, ami a XVIII. század vége felé és a XIX. század elején ment végbe — Oroszországban pedig más országoknál később, 1861-ben — akkor a feudális államot a kapitalista állam váltotta fel, amely kinyilatkoztatja, hogy jelszava — az egész nép szabadsága, azt állítja, hogy az egész nép akaratát fejezi ki, tagadja, hogy osztályállam — és itt az egész nép szabadságáért küzdő szocialisták és a kapitalista állam között kibontakozik a harc, amely most a Szovjet Szocialista Köztársaság megteremtésére vezetett, és amely az egész világra kiterjed.

Hogy megértsük a világtőke ellen indított harcot,

hogy megértsük a kapitalista állam lényegét, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a kapitalista állam a feudális állam ellen a szabadság jelszavával szállt harcba. A jobbágyság eltörlése a kapitalista állam képviselői számára a szabadságot jelentette és a javukat szolgálta, mivel megdőlt a hűbériség, s a parasztok számára lehetővé vált, hogy a földet, amelyet akár megváltás útján, akár kis részben földbér fizetésével — ezzel az állam nem törődött — megvásároltak, teljes tulajdonként birtokolják: az állam védte a tulajdont, bármilyen úton keletkezett, mert az állam a magántulajdonon épült fel. A parasztok magántulajdonosokká váltak valamennyi modern civilizált államban. Az állam ott is megvédte a magántulajdont, ahol a földesúr a föld egy részét átadta a parasztnak, az állam kártalanította a földesurat megváltás útján, pénzért való eladással. Az állam mintegy kijelentette: megőrizzük a teljes magántulajdont, és azt mindenféle támogatásban és védelemben részesítette. Az állam elismerte ezt a magántulajdont minden kereskedő, vállalkozó és gyáros számára. És ez a társadalom, amely a magántulajdonon, a tőke hatalmán, a nincstelen munkások és a dolgozó parasztttömegek teljes alárendeltségén alapult — ez a társadalom azt hirdette magáról, hogy a szabadság alapján uralkodik. A hűbériség ellen folytatott harcában a tulajdon szabadságát hirdette és különösen büszke volt arra, hogy az állam állítólag nem osztályállam többé.

Az állam azonban továbbra is az a gépezet maradt, amely segíti a kapitalistákat, hogy a szegényparasztságot és a munkásosztályt alárendeljék maguknak, látszólag azonban az állam szabad volt. Kihirdeti az általános választójogot, védelmezői, szószólói, tudósai és filozófusai útján kijelenti, hogy ez az állam nem osztályállam. Még most is, amikor ez ellen az állam ellen megkezdődött a Szovjet Szocialista Köztársaságok harca, azzal vádolnak bennünket, hogy megsértjük a szabadságot, hogy olyan államot építünk, amely kényszeren, azon alapszik, hogy egyesek elnyomnak másokat, ők pedig az össznépi államot, a demokratikus államot képviselik. Ez a kérdés — az állam kérdése — most, a szocialista világforradalom

kezdetén és éppen akkor, amikor a forradalom néhány országban győzött, amikor különösen kiéleződött a világtőke elleni harc — most ez a kérdés a legnagyobb jelentőségre tett szert és elmondhatjuk, hogy a legfájóbb kérdéssé, valamennyi politikai kérdésnek és korunk valamennyi politikai vitájának gyujtópontjává vált.

Bármelyik pártot nézzük is Oroszországban vagy akármelyik civilizáltabb országban, csaknem valamennyi politikai vita, nézeteltérés és vélemény most az állam fogalma körül forog. Vajjon kapitalista országban, demokratikus köztársaságban — különösen olyanban, mint Svájc vagy Amerika —, a legszabadabb demokratikus köztársaságokban, kifejezi-e az állam a nép akaratát, megtestesíti-e az egész nép döntését, kifejezi-e a nemzeti akaratot stb., vagypedig az állam nem egyéb, mint gépezet, mely arra szolgál, hogy az ottani kapitalisták fenntarthassák uralmukat a munkásosztály és a parasztság fölött? Ez — alapvető kérdés, amely körül mostanában az egész világon politikai viták folynak. Mit mondanak a bolsevizmusról? A polgári sajtó szidja a bolsevikokat. Nem találnak egyetlen olyan ujságot, amely unos-untalan ne ismételné azt a közkeletű vádat, hogy a bolsevikok megsértik a népuralmat. Ha mensevikjeink és szociálforradalmáraink együgyűségükben (de lehetséges, hogy nem is együgyűségükben, vagy lehetséges, hogy olyan együgyűség ez, amelyikről azt szokták mondani, hogy rosszabb a lopásnál) azt hiszik, hogy ők fedezték fel vagy találták ki azt a vádat, amely szerint a bolsevikok megsértették a szabadságot és a népuralmat, akkor bizony nevetséges módon tévednek. Manapság a leggazdagabb országok leggazdagabb ujságai között, amelyek tízmilliókat költenek a terjesztésre és sokmillió példányban terjesztik a polgári hazugságot és az imperialista politikát — ezek között az ujságok között egy sem akad, amelyik ne ismételné azokat a fő érveket és vádakat a bolsevizmus ellen, hogy Amerika, Anglia és Svájc előrehaladott államok, amelyek népuralmon alapulnak, a bolsevik köztársaság viszont rablók állama, amely nem ismeri a szabadságot s hogy a bolsevikok megsértik a népuralom eszméjét, sőt odáig mentek, hogy szétkergették az Alkotmányozó Gyűlést.

Ezeket a bolsevikok ellen szórt rettenetes vádakat az egész világon szajkózzák. Ezek a vádak egyenesen elvezetnek bennünket ahhoz a kérdéshez, hogy mi az állam? Hogy megértsék ezeket a vádakat, hogy kiismerjék magukat bennük, hogy tudatosan foglalhassanak állást ezekben a kérdésekben és ne csupán szóbeszéd alapján tájékozódjanak, hogy határozott véleményt alkossanak, világosan meg kell érteniök, mi is az állam. Itt vannak a különféle kapitalista államok és mindazok a védelmükre szolgáló tanok, amelyek a háború előtt jöttek létre. Hogy a kérdést helyesen oldjuk meg, kritikával kell megvizsgálnunk mindezeket a tanokat és nézeteket.

Már felhívtam figyelmüket arra, hogy milyen segítséget nyujt önöknek Engels „A család, a magántulajdon és az állam eredete" című műve. Itt éppen arról van szó, hogy minden állam, ahol fennáll a föld és a termelési eszközök magántulajdona, ahol a tőke uralkodik, bármily demokratikus legyen is az az állam — kapitalista állam, gépezet a kapitalisták kezében, amely arra szolgál, hogy a munkásosztályt és a szegényparasztságot elnyomásban tartsák. Az általános választójog, az Alkotmányozó Gyűlés, a parlament pedig — csak forma, olyan váltóféle, amely semmiképpen sem változtat a dolog lényegén.

Az állam uralmi formája különféle lehet: a tőke ereje más módon nyilvánul meg ott, ahol az egyik uralmi forma és más módon ott, ahol a másik forma érvényesül, de a hatalom lényegében véve megmarad a tőke kezében akár cenzushoz vagy más feltételhez van kötve a jog, akár demokratikus a köztársaság, sőt, minél demokratikusabb, annál durvább, annál cinikusabb a kapitalizmus uralma. A világ egyik legdemokratikusabb köztársasága az Északamerikai Egyesült Államok, de (aki 1905 után járt arra felé, annak valószínűleg van róla némi fogalma) sehol sem nyilvánul meg oly durván, oly nyilt megvesztegetés formájában a tőke uralma, maroknyi milliárdos uralma az egész társadalom fölött, mint Amerikában. A tőke, ha már létezik, az egész társadalmon uralkodik, és semmiféle demokratikus köztársaság, semmiféle választójog sem változtat a dolog lényegén.

A demokratikus köztársaság és az általános választó-

jog a feudalizmushoz képest óriási haladás volt: lehetővé tette a proletariátus számára, hogy elérje az egyesülésnek és tömörülésnek mai fokát, hogy kialakítsa azokat a zárt, fegyelmezett sorokat, melyek rendszeres harcot folytatnak a tőke ellen. Ilyesmiről még csak szó sem lehetett a jobbágynál, nem is szólva a rabszolgákról. A rabszolgák, mint tudjuk, felkeltek, lázadoztak, polgárháborúba fogtak, de sohasem tudtak öntudatos többséget, a harcot vezető pártokat teremteni, nem tudták világosan megérteni, milyen cél felé haladnak, és még a történelem legforradalmibb pillanataiban is mindig bábok voltak az uralkodó osztályok kezében. Burzsoá köztársaság, parlament, általános választójog, mindez a társadalom általános fejlődése szempontjából óriási haladást jelent. Az emberiség a kapitalizmus felé haladt, és csakis a kapitalizmus tette lehetővé a városi kultúra folytán, hogy a proletárok elnyomott osztálya öntudatra ébredjen és megteremtse világszerte azt a munkásmozgalmat, létrehozza a munkásoknak azokat a millióit, akik az egész világon pártokban vannak szervezve, létrehozza azokat a szocialista pártokat, amelyek tudatosan vezetik a tömegek harcát. Parlamentarizmus nélkül, választójog nélkül a munkásosztálynak ez a fejlődése lehetetlen lett volna. A széles tömegek szemében mindez éppen ezért tett szert ilyen nagy jelentőségre. Ezért tűnik fel oly nehéznek a fordulat. Nemcsak a tudatos képmutatók, a tudósok és papok támogatják és védelmezik azt a burzsoá hazugságot, amely szerint az állam szabad és arra van hivatva, hogy mindenki érdekét védje, hanem azoknak az embereknek tömege is, akik jóhiszeműen ismételgetik a régi előítéleteket és akik nem képesek megérteni az átmenetet a régi kapitalista társadalomból a szocializmusba. Nemcsak olyan emberek, akik közvetlenül függnek a burzsoáziától, nemcsak azok, akik a tőke elnyomása alatt szenvednek, vagy akiket megvásárolt a tőke (mindenféle tudósok, művészek, papok stb. serege áll a tőke szolgálatában), hanem olyan emberek is, akik egyszerűen a burzsoá szabadság felől táplált előítéletek befolyása alatt állanak — világszerte felsorakoztak a bolsevizmus ellen azért, mert megalakulásakor a Szovjet Köztársaság elvetette ezt a

burzsoá hazugságot és nyiltan kijelentette: ti szabadnak nevezitek államotokat, a valóságban azonban, amíg magántulajdon van, addig a ti államotok, még ha demokratikus köztársaság is, nem más, mint a munkások elnyomására szolgáló gépezet a kapitalisták kezében és minél szabadabb az állam, annál világosabban jut ez kifejezésre. Példa erre — Európában Svájc, Amerikában az Északamerikai Egyesült Államok. Sehol sem uralkodik a tőke oly cinikusan és kegyetlenül, és sehol sem látható ez oly világosan, mint éppen ezekben az országokban — noha ezek demokratikus köztársaságok —, akármennyire kendőzik is magukat, akármennyit beszélnek is munkademokráciáról, valamennyi állampolgár egyenlőségéről. A valóságban Svájcban és Amerikában a tőke uralkodik, és a munkások minden kísérletére, amely helyzetük valamennyire is komoly megjavítására irányul, nyomban polgárháborúval válaszolnak. Ezekben az országokban kevesebb a katona, kisebb az állandó hadsereg — Svájcban milícia van és minden svájci polgárnak van a lakásán fegyver, Amerikában a legutóbbi időkig nem volt állandó hadsereg —, s ezért, amikor sztrájk van, a burzsoázia felfegyverkezik, zsoldosokat fogad fel és elnyomja a sztrájkot, és a munkásmozgalomnak ez az elnyomása sehol sem folyik olyan kíméletlen brutalitással, mint Svájcban és Amerikában, és sehol sem nyilvánul meg a parlamentben a tőke befolyása oly erősen, mint éppen ezekben az országokban. A tőke ereje — mindenható, a tőzsde — mindenható, ezzel szemben a parlament, a választások — bábuk, játékszerek... De minél tovább űzik játékukat, annál jobban kinyílik a munkások szeme és annál szélesebben terjed el a Szovjethatalom eszméje, különösen az után a vérfürdő után, amelyet éppen hogy átéltünk. A munkásosztály számára mind világosabbá válik a tőkések elleni kíméletlen harc szükségessége.

Bármilyen köntösbe burkolja is magát a köztársaság, legyen az akár a legdemokratikusabb köztársaság, ha egyszer burzsoá köztársaság, ha a föld, a gyárak magántulajdonban vannak és a magántőke bérrabszolgaságban tartja az egész társadalmat, vagyis ha ebben a társadalomban nem valósul meg az, amiről pártunk programja

és a Szovjet Alkotmány szól — akkor ez az állam nem más, mint gépezet, amely arra szolgál, hogy egyesek elnyomjanak másokat. És ezt a gépezetet annak az osztálynak kezébe adjuk, amelynek meg kell döntenie a tőke uralmát. Mi elvetünk minden olyan ósdi előítéletet, hogy az állam általános egyenlőséget jelent — ez csalás: amíg kizsákmányolás van, nem lehet egyenlőség. A földbirtokos nem lehet egyenlő a munkással, az éhes ember a jóllakottal. Azt a gépezetet, melyet államnak neveztek, mely előtt az emberek babonás tisztelettel meghajolnak, hitelt adva annak a régi mesének, hogy az állam általános népuralom — ezt a gépezetet a proletariátus félredobja és azt mondja: ez burzsoá hazugság. Mi ezt a gépezetet elvettük a kapitalistáktól, magunkhoz ragadtuk. Ezzel a gépezettel, ezzel a furkósbottal megsemmisítünk minden kizsákmányolást, s ha majd nem lesz már lehetséges a világon a kizsákmányolás, nem lesz már többé földbirtokos, gyártulajdonos, nem lesz úgy, hogy az egyik túlságosan jóllakik, a másik pedig éhezik, — csakis akkor, amikor erre már nem lesz lehetőség, csakis akkor dobjuk sutba ezt a gépezetet. Akkor majd nem lesz állam, nem lesz kizsákmányolás. Ez kommunista pártunk álláspontja. Remélem, hogy a következő előadások során visszatérünk még erre a kérdésre, mégpedig nem is egyszer.

Először megjelent: „Pravda" 15. sz.
1929 január 18.

BESZÁMOLÓ A KÖZTÁRSASÁG BELSŐ ÉS KÜLSŐ HELYZETÉRŐL AZ OK(b)P MOSZKVAI KONFERENCIÁJÁN, 1919 JÚLIUS 12-ÉN[66]

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Az előttem szóló előadó már rámutatott arra, hogy milyen nehéz szívvel nyúlunk hozzá közellátási politikánk rendszeréhez[67]. Ez persze csak azt jelenti, hogy ideiglenesen megfoltozzuk a lyukas kabátot, ahelyett hogy újat szereznénk be. De amikor ezt tesszük, helyesen járunk el. Gondoljunk az elmult évre, amikor a közellátási helyzet sokkal rosszabb volt: egyáltalán nem volt semmiféle élelmiszerforrásunk. És akkor az a körülmény, hogy el kellett térnünk közellátási politikánk elveitől, nagy zavart keltett sorainkban. Az emberek úgy gondolkodtak, hogy a kis engedmények nagy engedményeket vonnak maguk után, s ezáltal lehetetlenné válik a visszatérés a szocialista politikához. De ez tévesnek bizonyult. Akármilyen nehéz is volt a helyzet, átvészeltük. Ellenségeink reményei nem teljesedtek be.

Most a helyzet lényegesen jobb a tavalyinál: most olyan élelmiszerforrásaink vannak, amilyenekről tavaly álmodni sem mertünk. Tavaly az ellenség által elfoglalt terület jóval nagyobb volt. Most nagy győzelmeket aratunk keleten, ahol óriási termésre van kilátás. Azonkívül már van tapasztalatunk. Ez a legfontosabb. E tapasztalat alapján szilárd meggyőződéssel mondjuk, hogy le fogjuk küzdeni az utunkban álló nehézségeket. Július — a legrosszabb hónap, nemcsak a közellátás tekintetében, hanem abban az értelemben is, hogy az ellenforradalom nagyobb erővel üti fel a fejét.

Csakhogy tavaly az országon belüli ellenforradalmi hullám is erősebb volt, mint most. A baloldali eszerek tevékenysége akkor érte el csúcspontját. Számunkra meg-

lepetés volt, hogy szavakban való támogatásunkról hirtelen fegyveres harcra tértek át. A nehézségek mérhetetlenek voltak. Az időpontot nagyon ügyesen választották meg. Az eszerek az éhínség miatt kétségbeesett nyárspolgárt akarták kihasználni ütőkártyának. Ugyanakkor Muravjov elárult bennünket a fronton. A baloldali eszerek felkelését nagyon gyorsan felszámoltuk, de a vidéken néhány napon át mégis komoly ingadozások voltak.

Most, az egyévi tapasztalaton okulva, helyesebben ítéljük meg a kispolgári pártokat. A Mahno-banditizmus, a Grigorjev-kaland tapasztalata, a mensevikek és az eszerek ingadozásai megmutatták nekünk, hogy befolyásuk a munkás- és parasztttömegekre csak látszólagos. Erejük a valóságban — blöff. Ezért, amikor tudomásunkra hozzák, hogy a jobboldali eszerek pártja nemrégiben tanácskozást tartott, ahol Csernov kijelentette: „Ha nem most és nem mi, akkor ugyan mikor és ki döntse meg a bolsevikokat?" — mi azt mondjuk: „Szörnyű az álom, de kegyes az isten." Most csak azon csodálkozunk, hogy nem únják már hibáik megismétlését. Két éven át azt láttuk, hogy az „általános demokráciáról" szőtt minden ábrándjuk összeomlott, és mégis, minden egyes csoportjuk kötelességének tartja, hogy a maga módján végrehajtsa ezt a kísérletet. A forradalom fejlődése azt mutatja, hogy hibáik ismétlődnek, és ez az ismétlődés tengernyi bajt hoz ránk. Keleten a parasztok támogatták az eszereket is, a mensevikeket is, mert a parasztok nem akartak háborút, s ugyanakkor érezték, hogy a bolsevikok kemény hatalmat gyakorolnak, amely megköveteli tőlük a háborúban való részvételt. Az eredmény az volt, hogy megjelent Kolcsak, aki tengernyi bajt hozott rájuk. Most, a visszavonulás során, mindent megsemmisít útjában — a vidék teljesen tönkre van téve, mérhetetlen szenvedéseket él át, sokkal többet, mint mi. A burzsoá irodalmárok minden képmutatására van szükség ahhoz, hogy ezeknek a tényeknek láttán a bolsevikok rémtetteiről beszéljenek.

A Kolcsak-história során az eszerek és a mensevikek újból megtették ugyanazt a véres politikai utat, mint a Kerenszkij-história során, azt az utat, amely elvezette

őket a régi kiindulóponthoz és megmutatta a koalíció eszméjének teljes csődjét.

Most a tömegek visszatántorodtak tőlük, és azt látjuk, hogy Szibériában felkelés tört ki, amelyben nemcsak a munkások és a parasztok vesznek részt, hanem még a kulákok és az értelmiség is. Azt látjuk, hogy a Kolcsak-kaland teljesen összeomlott. Úgy látszik, minden hibájuknak meg kell ismétlődni ahhoz, hogy fel lehessen nyitni az öntudatlan tömegek szemét. A tömegek, miután a tapasztalat alapján rájöttek arra, hogy a koalíció reakcióra vezet, hozzánk jönnek, bár összetörten és megkínzottan, de megedzetten és okulva a tapasztalaton. Ugyanazt, amit fentebb mondottunk, az imperialistákról is elmondhatjuk. Az imperialisták hosszúra nyujtják a háborút, fokozzák a kimerültséget, de ezzel csak erősítik a tömegekben a forradalom szükségességének tudatát. Akármilyen nehéz is ez az év, megvan az a haszna, hogy nemcsak a felső rétegek, hanem a nagy tömegek is, egészen a legeldugottabb kerületek és határvidékek parasztjaiig, megszerezték azt a tapasztalatot, amely rákényszerítette őket, hogy ugyanazokra a következtetésekre jussanak, amelyekre mi jutottunk. Ez erősít minket abban a meggyőződésünkben, hogy győzni fogunk. Kolcsak nélkül a szibériai paraszt nem jutott volna egy év alatt arra a meggyőződésre, hogy szüksége van a mi hatalmunkra, a munkáshatalomra. Csakis ennek az évnek nehéz körülmények között szerzett tapasztalata győzte meg erről.

Könnyen meglehet, hogy a mensevikek és az eszerek irodalmi csoportjai úgy is fognak meghalni, hogy semmit sem értettek meg forradalmunkból, és papagájok módjára még sokáig fogják hajtogatni, hogy az ő hatalmuk a világ legjobb hatalma lett volna, polgárháború nélküli, igazán szocialista és igazán demokratikus hatalom, ha nem lett volna Kolcsak és nem lettek volna bolsevikok; de ez nem fontos; ilyen önfejű csodabogarak voltak minden forradalomban. A fontos az, hogy a tömegek, amelyek velük tartottak, otthagyják őket. A parasztság tömegei a bolsevikok mellé álltak — ez tény. Ezt legjobban Szibéria bizonyította be. A parasztok nem fogják elfelejteni azt, amit Kolcsak uralma alatt átéltek. Minél súlyosabb volt

a megpróbáltatás, annál jobban elsajátították a bolsevikok tanítását.

A Keleti Fronton most nagy győzelmeket aratunk, amelyek reményt nyujtanak arra, hogy keleten néhány hét alatt végzünk Kolcsakkal. Délen fordulat következett be a fronton, és ami még fontosabb, fordulat következett be a frontövezetben élő parasztok hangulatában. Márpedig ezek gazdag parasztok; ott a középparasztok hasonlítanak a kulákokhoz. De a fordulat a hangulatukban a mi javunkra bekövetkezett, ez — tény, ezt a katonaszökevények visszatérése és az általunk kifejtett katonai ellenállás is bizonyítja. A munkások, akik a városokban élnek, akik körül zajlik az élet, üléseken, beszédekből és ujságokból hamarabb értik meg eszméinket. A parasztnál ez így nem lehetséges, a parasztot csak az élettapasztalat győzi meg. Az ország déli részén élő parasztok szavakban készek voltak elátkozni a bolsevikokat, de amikor megérkezett Gyenyikin, aki nagy hangon demokráciáról beszél (ugyanis nemcsak a mensevikek és az eszerek emlegetnek nagy hangon demokráciát — ez a szó Gyenyikin lapjainak minden sorában megtalálható), a parasztok harcra keltek ellene, mert a tapasztalat alapján nagyon hamar rájöttek arra, hogy a gyönyörű szavak a botbüntetést és a rablást takargatják. A szenvedések és a pusztítások a déli frontövezetben ugyanarra vezetnek, amire keleten — meghozzák nekünk a tartósabb eredményeket. Mi egy pillanatra sem feledkeztünk meg azokról a nehézségekről, amelyeket átélünk, arról, hogy rettenetesen meg kell feszítenünk és mozgósítanunk kell minden erőnket, de azt mondjuk, hogy az eredmény a tartósabb győzelem lesz. Ennek az évnek a tapasztalata megmutatta a tömegeknek, hogy most csak egy hatalom lehetséges és szükséges: a bolsevikok munkás-paraszt hatalma. Ez az, aminek alapján meggyőződéssel mondjuk, hogy ez a nehéz július az utolsó nehéz július.

Ha egy pillantást vetünk a nemzetközi helyzetre, ez csak megerősít bennünket abban a meggyőződésünkben, hogy győzni fogunk.

Valamennyi velünk ellenséges viszonyban álló államban gyarapodnak az irányunkban barátsággal viseltető

erők. Nézzük az olyan kis államokat mint Finnország, Lettország, Lengyelország, Románia. Minden kísérlet, hogy ezekben az országokban létrehozzák a nagy- és a kisburzsoázia koalícióját az ellenünk való harc céljából, kudarccal végződött, és kitűnik, hogy ezekben az országokban semmiféle más hatalom nem lehetséges, mint a mienk.

A nagy államokban ugyanez a helyzet. Vegyük például Németországot. Ott mindjárt a versailles-i béke aláírása után hatalmas forradalmi mozgalom indult meg. Az antant nem mumus többé, s a munkás a felkelés útjára lép, mindama áldozatok ellenére, amelyeket a proletariátus hozott. Ennek az esztendőnek folyamán Németország, valamelyest más formában, megszerezte ugyanazt a tapasztalatot, amelyet mi szereztünk, amelyet Szibéria szerzett, azt a tapasztalatot, amely kommunista forradalomra vezet. Hát az antant, a győztesek? Ők azt mondják, hogy a győzelemmel biztosították magukat, de alighogy aláírták a békét, máris világossá vált, hogy a béke aláírása egyértelmű saját ítéletük aláírásával. A tömegek ellenük irányuló mozgalma erősödik. Éppen ezért, számításba véve mindazt, amit átéltünk, ennek az évnek minden tapasztalatát, meggyőződéssel mondjuk, hogy a nehézségeket le fogjuk küzdeni, hogy ez a július — az utolsó nehéz július, jövőre júliusban pedig a nemzetközi Szovjet Köztársaság győzelmét fogjuk majd köszönteni — s ez a győzelem teljes és visszavonhatatlan lesz.

„Pravda" 154. sz.
1919 július 16.

A III. INTERNACIONÁLE FELADATAIRÓL

(RAMSAY MACDONALD A III. INTERNACIONÁLÉRÓL)

Az „Humanité" („Emberiség") című francia szociálsoviniszta lap[68] 1919 április 14-i, 5475. számában vezércikket közöl Ramsay MacDonaldnak, az angol, úgynevezett „Független Munkáspárt" — ténylegesen azonban mindenkor a burzsoáziától függő opportunista párt — ismert vezérének tollából. Ez a cikk annyira jellemző annak az *irányzatnak* álláspontjára, amelyet „centrumnak" szoktak nevezni, s amelyet a Kommunista Internacionále Moszkvában megtartott I. kongresszusa is így nevezett, hogy *teljes egészében* idézzük az „Humanité" szerkesztőségének bevezető soraival együtt:

A HARMADIK INTERNACIONÁLE

Ramsay MacDonald barátunk a háború előtt az Alsóházban a Munkáspárt népszerű vezére volt. Mint meggyőződéses szocialista és meggyőződéses ember, kötelességének tartotta, hogy elítélje ezt a háborút mint imperialista háborút, ellentétben azokkal, akik üdvözölték, mint a jogért folytatott háborút. Ennek következtében augusztus 4-e után visszalépett a „Munkáspárt" (Labour Party) vezetésétől, és az „Independent"-hez („Független Munkáspárt"-hoz) tartozó elvtársaival együtt, Keir Hardievel együtt, akitől valamennyien el voltunk ragadtatva, nem félt megüzenni a háborút a háborúnak.

Ehhez nem kis hősiességre, mégpedig napról napra ismétlődő hősiességre volt szükség.

MacDonald saját példaadásával mutatta meg,

hogy a bátorság, Jaurès szavaival élve, „abból áll, hogy nem vetjük alá magunkat a diadalmaskodó hazugság törvényének s nem visszhangozzuk a tökfilkók tapsát és a fanatikusok pisszegését".

MacDonaldot a november végén „parancsszóra" történt választásokon* legyőzte Lloyd George. Nyugodtak lehetünk — MacDonald vissza fog vágni, mégpedig a közeljövőben.

A szeparatista tendenciák kialakulása a szocializmus nemzeti és nemzetközi politikájában szerencsétlenség volt az egész szocialista mozgalomra nézve.

Persze, abban nincs semmi baj, hogy a szocializmuson belül a vélemények terén árnyalatok, a módszerek terén pedig eltérések vannak. Hiszen szocializmusunk még a kísérletezések stádiumában van.

Alapelveit megállapították, de ezek alkalmazásának legmegfelelőbb módja, azok a kombinációk, amelyek meghozzák a forradalom diadalát, a szocialista állam szervezete — mindezek olyan kérdések, amelyek megvitatásra szorulnak, s amelyekkel kapcsolatban még nem hangzott el az utolsó szó. Csak mindezeknek a kérdéseknek elmélyült tanulmányozása vezethet el bennünket a magasabbrendű igazsághoz.

A végletek megütközhetnek egymással, és az ilyen harc hozzájárulhat a szocialista nézetek erősödéséhez, de rosszul kezdődik, ha mindenki úgy néz ellenfelére, mint valami árulóra, mint olyan hívőre, aki elvesztette az üdvözüléshez való jogát, s aki előtt be kell csapni a párt édenkertjének kapuit.

Amikor a szocialistákat hatalmába keríti a dogmatizmus szelleme, az olyasfajta dogmatizmusé, amilyen valamikor a keresztény világban polgárháborút robbantott ki azért, hogy dicsőség legyen mennyben az istennek és vesszen az ördög — akkor a burzsoázia nyugodtan alhat, mert uralmának ideje még nem ért véget, akármilyen nagy helyi és nemzetközi sikereket is vívott légyen ki a szocializmus.

Ezidőszerint mozgalmunk, szerencsétlenségére, újabb akadályba ütközik útjában. Moszkvában új Internacionálét alapítottak.

---

* Szószerint: „khaki" — így gúnyolták a választásokat a katonák, akiknek megparancsolták, hogy a kormányjelöltekre szavazzanak.

Engem személyesen ez a tény igen nagy keserűséggel tölt el, hiszen a szocialista Internacionále jelenleg eléggé nyitva áll a szocialista gondolat minden irányzata számára, és én, mindazoknak az elméleti és gyakorlati egyenetlenkedéseknek ellenére, amelyeket a bolsevizmus idézett elő benne, nem látom annak okát, hogy miért kell az Internacionále balszárnyának különválnia a centrumtól és önálló csoportot alakítania.

Mindenekelőtt gondoljunk arra, hogy mi még a forradalom születésének időszakát éljük. A háború előidézte politikai és szociális pusztítások nyomán kialakult kormányzási formák még nem állották ki a próbát s ezeket még nem tarthatjuk véglegesen kialakultaknak.

Az új seprő eleinte csodálatosan jól seper, de arról, hogy hogyan fog majd seperni a vége felé — előre nem alkothatunk biztos ítéletet.

Oroszország nem Magyarország, Magyarország nem Franciaország és Franciaország nem Anglia, s ezért az, aki bármelyik nemzet tapasztalatából kiindulva szakadást idéz elő az Internacionáléban, bűnös szellemi korlátoltságról tesz tanuságot.

Mit ér a valóságban Oroszország tapasztalata? Ki tud erre válaszolni? A szövetséges kormányok nem mernek teljes tájékozódási lehetőséget biztosítani számunkra. De van két dolog, amit tudunk.

Mindenekelőtt tudjuk, hogy a jelenlegi orosz kormány a forradalmat nem előre kidolgozott terv alapján hajtotta végre. A forradalom az események alakulásával kapcsolatban bontakozott ki. Lenin, amikor megkezdte a harcot Kerenszkij ellen, Alkotmányozó Gyűlés egybehívását követelte. Az események elvezették az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetéséhez. Amikor Oroszországban fellángolt a szocialista forradalom, senki sem sejtette, hogy a Szovjetek azt a helyet fogják elfoglalni a kormányban, amelyet elfoglaltak.

Továbbá, Lenin egészen helyesen járt el, amikor meggyőzte a magyarokat arról, hogy nem kell szolgaian utánozni Oroszországot, hanem biztosítani kell a magyar forradalomnak a szabad, saját szellemének megfelelő fejlődést.

A szemünk előtt kibontakozó kísérleteknek, amelyek bizonytalanok, semmiesetre sem kellett volna szakadásra vezetniök az Internacionálén belül.

Minden szocialista kormánynak szüksége van az Internacionále segítségére és tanácsaira. Az Internacionálénak vigyázó és bíráló szemmel kell követnie kísérleteiket.

Éppen most hallottam egy barátomtól, aki röviddel ezelőtt

találkozott Leninnel, hogy senki sem bírálja a Szovjet Kormányt olyan élesen, mint maga Lenin.

***

Ha azonban a háborúutáni zavargások és forradalmak nem igazolják a szakadást, vajjon nem lehetséges-e, hogy igazolja az az álláspont, amelyre egyes szocialista frakciók helyezkedtek a háború idején? Nyiltan elismerem, hogy ebben értelmesebb okot lehetne találni. De ha valóban az a helyzet, hogy van valamiféle ürügy az Internacionáléban bekövetkezett szakadásra, mindenesetre a moszkvai konferencián ezt a kérdést a lehető legszerencsétlenebb módon vetették fel.

Én annak a felfogásnak a hívei közé tartozom, amely szerint a berni konferencián a háborús felelősség kérdésével kapcsolatban lefolyt vita *nem volt egyéb, mint engedmény a nem-szocialista körök általánosan vallott véleményének.*

A berni konferencián nemcsakhogy nem volt lehetőség arra, hogy ebben a kérdésben olyan határozatot hozzanak, amelynek a történelem szempontjából valamilyen értéke lett volna (bár a politika szempontjából lehetett valamiféle értéke), hanem még magát a kérdést sem vetették fel megfelelő módon.

A német többség elítélése (amit a német többség teljes mértékben megérdemelt, s amihez én örömmel csatlakozom) nem lehetett a háború okainak kifejtése.

A berni vitákat nem követte annak az álláspontnak nyilt megvitatása, amelyre más szocialisták helyezkedtek a háború kérdésében.

E viták eredményeképpen egyáltalában nem szegezték le, hogy milyen magatartást kötelesek tanusítani a szocialisták háború idején. Mindaz, amit az Internacionále addig mondott, abban foglalható össze, hogy amikor nemzetvédelmi jellegű háborúról van szó, a szocialistáknak össze kell fogniok más pártokkal.

Kit ítéljünk el ilyen körülmények között?

Voltak közöttünk egyesek, akik tudták, hogy az Internacionále e határozatainak nem volt jelentőségük és nem voltak alkalmasak arra, hogy a kérdésben gyakorlati vezérfonalul szolgáljanak.

Tudtuk, hogy ennek a háborúnak az imperializmus győzelmével kell végződnie, és mivel a szó mindennapi értelmében véve nem voltunk sem pacifisták, sem antipacifisták, ahhoz a politikához csatlakoztunk, amely véleményünk szerint egyedül egyeztethető össze az internacionalizmussal. *De az Internacionále* sohasem irta elő nekünk, hogy ilyen magatartást tanusítsunk.

Ez az oka annak, hogy abban a pillanatban, amikor a háború elkezdődött, az Internacionále csődöt mondott. Elvesztette a tekintélyét és nem tett közzé egyetlen olyan határozatot sem, amelynek alapján most jogunk volna elítélni azokat, akik becsületesen teljesítették a nemzetközi kongresszusok határozatait.

Erre való tekintettel most a következő álláspont mellett kell síkra szállni: ahelyett hogy különválnánk a mult eseményeivel kapcsolatos nézeteltérések miatt, alapítsunk egy olyan Internacionálét, amely valóban aktív, és segíti a szocialista mozgalmat a forradalomnak és az építésnek abban az időszakában, amelybe léptünk.

Újból érvényre kell juttatnunk szocialista elveinket. Le kell rakni a nemzetközi szocialista magatartás szilárd alapjait.

Ha viszont kiderül, hogy ami ezeket az elveket illeti, lényegesen eltérünk egymástól, ha nem jutunk megegyezésre a szabadság és a demokrácia kérdésében, ha nézeteink azoknak a feltételeknek tekintetében, amelyek mellett a proletariátus kezébe veheti a hatalmat, végleg eltérnek egymástól, ha végül kitűnik, hogy a háború megfertőzte az imperializmus mételyével az Internacionále egyes szekcióit — akkor a szakadás lehetséges.

De én nem hiszem, hogy ilyen szerencsétlenség történjen.

És ezért töltött el engem keserűséggel a moszkvai kiáltvány, amely legalábbis korai és természetesen hiábavaló; s én remélem, hogy francia elvtársaim, akikre a legutóbbi négy szerencsétlen esztendő folyamán annyi rágalom és baj zúdult, nem engednek a türelmetlenség rohamának és nem fogják elősegíteni saját részükről a nemzetközi szolidaritás felrobbantását.

Máskülönben gyermekeiknek kellene majd újból helyreállítani ezt a szolidaritást, ha a proletariátusnak megadatott, hogy valamikor kormányozza a világot.

J. Ramsay MacDonald

E cikk szerzője, mint az olvasó látja, azt igyekszik bebizonyítani, hogy a szakadás szükségtelen. Ellenkezőleg, abból, *ahogyan* Ramsay MacDonald, a II. Internacionále e tipikus képviselője, Scheidemann és Kautsky, Vandervelde és Branting stb. stb. méltó fegyvertársa érvel, éppen az következik, hogy a szakadás elkerülhetetlen.

Ramsay MacDonald cikke a legjobb példája azoknak a jól kikerekített, hangzatos, látszatra szocialista tucatfrázisoknak, amelyek minden előrehaladott kapitalista országban már régen a munkásmozgalmon belüli burzsoá politika leplezésére szolgálnak.

I

Kezdjük azzal, ami a legkevésbbé fontos, de különösen jellemző. A szerző, akárcsak Kautsky („A proletariátus diktatúrája" című brosúrájában), azt a burzsoá hazugságot szajkózza, hogy Oroszországban senki sem látta előre a Szovjetek szerepét, hogy én és a bolsevikok csak az Alkotmányozó Gyűlés jegyében indítottunk harcot Kerenszkij ellen.

Ez burzsoá hazugság. Valójában én már 1917 április 4-én, mindjárt Petrográdba érkezésem napján, „téziseket" tettem közzé, amelyekben *szovjet* köztársaságot, nempedig burzsoá-parlamentáris köztársaságot követeltem. Ezt én Kerenszkij alatt a sajtóban és gyűléseken sokszor hangoztattam. A bolsevikok pártja ezt 1917 április 29-i konferenciájának határozataiban ünnepélyesen és hivatalosan kinyilatkoztatta[69]. Ha valaki ezt nem tudja — ez azt jelenti, hogy *nem akarja* tudni az igazságot az oroszországi szocialista forradalomról. Ha valaki nem akarja megérteni, hogy a burzsoá-parlamentáris köztársaság Alkotmányozó Gyűléssel egy lépés előre az Alkotmányozó Gyűlés *nélküli* ugyanilyen köztársasághoz képest, ezzel szemben a *szovjet* köztársaság két lépés előre ehhez képest — ez azt jelenti, hogy szemet húny a burzsoázia és a proletariátus közötti különbség fölött.

Ha valaki szocialistának nevezi magát és nem látja ezt a különbséget, két évvel azután, hogy ezt a kérdést Oroszországban felvetették, másfél évvel azután, hogy Oroszországban győzelmet aratott a szovjet forradalom — ez azt jelenti, hogy konokul és teljes mértékben rabja marad „a nem-szocialista körök általánosan vallott véleményének", *azaz* a burzsoázia eszméinek és politikájának.

Ilyen emberekkel a szakítás szükségszerű és elkerülhetetlen, mert nem lehet végrehajtani a szocialista forradalmat azokkal együtt, akik a burzsoáziához húznak.

És ha az olyan emberek, mint Ramsay MacDonald vagy Kautsky stb. még azt az egészen kis nehézséget sem voltak hajlandók leküzdeni, amelyet e „vezérek" számára a bolsevikok és a Szovjethatalom viszonyáról, e kérdés 1917 október 25-e (november 7-e) előtti és utáni felvetéséről szóló *okmányokkal* való megismerkedés jelent, akkor nem volna-e nevetséges hajlandóságot és képességet várni az ilyen emberektől arra, hogy leküzdjék a szocialista forradalomért indított igazi harc hasonlíthatatlanul nagyobb nehézségeit?

A süketnél is rosszabb az, aki nem akar hallani.

II

Térjünk át a második hazugságra (a számtalan hazugság közül, amelyektől csak úgy hemzseg Ramsay MacDonald cikke, mert ebben a cikkben talán több a hazugság, mint a szó). Ez alighanem a legkomolyabb hazugság.

J. R. MacDonald állítása szerint az Internacionále az 1914—1918-as háború előtt csak azt mondta, hogy „amikor nemzetvédelmi jellegű háborúról van szó, a szocialistáknak össze kell fogniok más pártokkal".

Ez az igazság szörnyű, égbekiáltó felrúgása.

Mindenki tudja, hogy az 1912-es Bázeli Kiáltványt minden szocialista egyhangúlag elfogadta, s hogy az Internacionále valamennyi dokumentuma közül egyesegyedül ez a kiáltvány vonatkozik éppen arra az imperialista rablók angol és német csoportja közötti háborúra, amelyet 1912-ben mindenki számára nyilvánvalóan előkészítettek és amely 1914-ben kitört. A Bázeli Kiáltvány éppen erről a háborúról mondott három dolgot, és amikor MacDonald most ezeket a dolgokat elhallgatja, óriási bűnt követ el a szocializmus ellen, s bebizonyítja, hogy az olyan emberekkel, mint MacDonald, feltétlenül szakítani kell,

mert ezek valójában a burzsoáziát szolgálják, nempedig a proletariátust.

Ez a három dolog a következő:

az a háború, amely fenyeget, semmiképpen sem igazolható a nemzeti szabadság érdekeivel;

a munkások részéről bűn volna, ha ebben a háborúban egymásra lőnének;

a háború proletárforradalomra vezet.

Ez az a három alapvető, sarkalatos igazság, amelyről „megfeledkezve" (noha a háború előtt aláírta őket) MacDonald a proletariátussal szemben *ténylegesen* a burzsoáziához pártol át, s ezzel bebizonyítja, hogy a szakadás feltétlenül szükséges.

A Kommunista Internacionále nem lép egységre olyan pártokkal, amelyek vonakodnak elismerni ezt az igazságot és nem képesek *tetteikkel* bebizonyítani azt az eltökéltségüket, hajlandóságukat és képességüket, hogy beoltják a tömegek tudatába ezeket az igazságokat.

A versailles-i béke még a tökfilkóknak és a vakoknak, még a rövidlátó emberek tömegének is bebizonyította, hogy az antant ugyanolyan véreskezű és piszkos imperialista rabló volt és maradt, mint Németország. Arra, hogy ezt ne lássák, csak vagy képmutatók és hazudozók voltak képesek, akik tudatosan folytatnak burzsoá politikát a munkásmozgalomban, akik a burzsoázia közvetlen ügynökei és szószólói (mint az amerikai szocialisták mondják — labor lieutenants of the capitalist class, a tőkésosztály munkásügyvivői), vagy olyan emberek, akik annyira a burzsoá eszmék és a burzsoá befolyás hatása alá kerültek, hogy csak szavakban szocialisták, valójában azonban kispolgárok, filiszterek, a kapitalisták cinkosai. A különbség az első és a második csoport között fontos az egyének, azaz a világ szociálsovinisztái közül János vagy Péter megítélése szempontjából. A politika, azaz a millió meg millió ember, az osztályok egymáshoz való viszonya szempontjából ez a különbség nem lényeges.

Azok a szocialisták, akik az 1914—1918-as háború idején nem értették meg, hogy ez a háború mindkét részről bűnös, reakciós, rabló, imperialista háború — szociál-

soviniszták, azaz szavakban szocialisták, a valóságban soviniszták; szavakban a munkásosztály barátai, a valóságban azonban „saját" nemzeti burzsoáziájuk lakájai, akik segítenek neki félrevezetni a népet azzal, hogy „nemzeti", „felszabadító", „védelmi", „igazságos" stb. háborúnak tüntetik fel az *egyaránt* piszkos, haszonleső, véres, bűnös, reakciós imperialista rablók angol és német csoportja közötti háborút.

A szocialsovinisztákkal való egység — a forradalom elárulása, a proletariátus elárulása, a szocializmus elárulása, átállás a burzsoázia oldalára, mert ez „egység" „saját" országunk *nemzeti burzsoáziájával* a nemzetközi forradalmi proletariátus egysége *ellen*, egység a burzsoáziával a proletariátus *ellen*.

Az 1914—1918-as háború ezt véglegesen bebizonyította. Aki ezt nem értette meg, az csak maradjon a szociálárulók sárga berni Internacionáléjában.

III

Ramsay MacDonald az olyan „szalon"-szocialista mulatságos naivságával, aki dobálózik a szavakkal, de egyáltalán nem érti azok komoly jelentőségét, egyáltalán nem gondol arra, hogy *a szavak tettekre kötelezneknek* — kijelenti: az, amit Bernben tettek, nem volt egyéb, mint „engedmény a nem-szocialista körök általánosan vallott véleményének".

Éppen erről van szó! Mi az egész berni Internacionálét azért tartjuk sárga, áruló, hitszegő Internacionálénak, mert *egész* politikája nem egyéb, mint *„engedmény"* a burzsoáziának.

Ramsay MacDonald nagyszerűen tudja, hogy mi azért hoztuk létre a III. Internacionálét és szakítottunk fenntartás nélkül a II. Internacionáléval, mert meggyőződtünk reménytelenségéről, javíthatatlanságáról, arról, hogy az imperializmus csatlósának szerepét játssza, a burzsoá befolyás, a burzsoá hazugság, a burzsoá züllés hordozója a munkásmozgalomban. Ha Ramsay MacDo-

nald, amikor a III. Internacionáléról akar véleményt mondani, megkerüli a dolog lényegét, kerülgeti, mint a macska a forró kását, üres frázisokat pufogtat és nem beszél arról, amiről beszélni kell, ez bűn, ez gaztett részéről. Mert a proletariátusnak szüksége van az igazságra, és nincs semmi, ami károsabb volna a proletariátus ügyére nézve, mint a tetszetős, illedelmes, nyárspolgári hazugság.

Az imperializmus kérdését és azt a kérdést, hogy milyen *összefüggésben van* az imperializmus a munkásmozgalomban jelentkező opportunizmussal, a munkások ügyének elárulásával a munkásvezérek részéről, már régen, nagyon régen felvetették.

Marx és Engels *negyven* éven át, 1852-től 1892-ig, szüntelenül rámutattak arra, hogy az angol munkásosztály felső rétegei *elpolgáriasodtak* Anglia gazdasági sajátosságai (gyarmatok; monopólium a világpiacon stb.) következtében[70]. Marx a mult század hetvenes éveiben az akkori „berni" nemzetközi irányzat gyalázatos hőseinek, az opportunistáknak és a reformistáknak megtisztelő gyűlöletét vívta ki azzal, hogy az angol trade-unionok sok vezérét megbélyegezte mint olyan embereket, akik eladták magukat a burzsoáziának, vagy akiket a burzsoázia megfizetett azokért a szolgálatokért, amelyeket a munkásmozgalmon *belül* tettek a *burzsoá* osztálynak.

Az angol-búr háború idején az angolszász sajtó már egészen világosan felvetette az imperializmusnak mint a kapitalizmus legújabb *(és utolsó)* szakaszának kérdését. Ha emlékezetem nem csal, senki más, mint éppen Ramsay MacDonald volt az, aki akkor kilépett a „Fábiánus Társaságból", a „berni" Internacionále ezen első képmásából, az opportunizmus e melegágyából és mintaképéből, amelyet Engels zseniális erővel, éleslátással és az igazságnak megfelelően jellemzett Sorgéhoz írt leveleiben[71]. „Fábiánus imperializmus" — ez volt akkor az általánosan használt kifejezés az angol szocialista irodalomban.

Ha Ramsay MacDonald megfeledkezett erről, annál rosszabb rá nézve.

A „fábiánus imperializmus" és a „szociálimperializ-

mus" egy és ugyanaz: szavakban szocializmus, a gyakorlatban imperializmus, *az opportunizmusnak imperializmusba való átnövése*. Ez a jelenség most, az 1914—1918-as háború idején és e háború után, az *egész világon* észlelhető tény lett. Ennek megnemértése a „berni", sárga Internacionále részéről a legnagyobb vakságra vall és ennek az Internacionálénak legnagyobb bűne. Az opportunizmusnak vagy reformizmusnak elkerülhetetlenül át kellett nőnie a világtörténelmi jelentőséggel bíró *szociálimperializmusba* vagy szociálsovinizmusba, mert az imperializmus létrehozta az egész világot fosztogató igen gazdag, előrehaladott nemzetek maroknyi csoportját, s ezzel lehetővé tette ez országok burzsoáziájának, hogy monopolista extraprofitjából (az imperializmus — monopolkapitalizmus) *megvesztegesse a munkásosztály felső rétegeit* ezekben az országokban.

Akik nem látják, hogy ez a tény az imperializmus idején gazdaságilag elkerülhetetlen, azok vagy tökfilkók, vagy képmutatók, akik félrevezetik a munkásokat, amikor *közhelyeket* ismételgetnek a kapitalizmusról, s ilyen módon elkenik azt a keserű igazságot, hogy a *szocializmus egy egész irányzata* átpártolt az imperialista burzsoázia oldalára.

Márpedig ebből a tényből két vitathatatlan következtetés adódik:

Az első következtetés: a „berni" Internacionále ténylegesen, igazi történelmi és politikai szerepét tekintve, függetlenül egyik-másik tagjának jóakaratától vagy jámbor óhajaitól — *a nemzetközi imperializmus ügynökeinek szervezete*, akik a munkásmozgalmon *belül* működnek, a burzsoá befolyás, a burzsoá eszmék, a burzsoá hazugság és a burzsoá züllés hordozói a *munkásmozgalomban*.

A régi demokratikus-parlamenti iskolázottsággal rendelkező országokban a burzsoázia nemcsak azt tanulta meg nagyszerűen, hogyan kell erőszakot alkalmazni, hanem azt is, hogyan kell alkalmazni a csalás, a megvesztegetés és a hízelgés módszereit, e módszerek legkörmönfontabb formáiig. Az angol „munkásvezérek" (azaz a burzsoáziának a munkások rászedését szolgáló ügyvivői)

számára rendezett „villásreggelik" nem hiába tettek szert nevezetességre, s ezekről már Engels is megemlékezett[72]. A tényeknek ugyanebbe a kategóriájába tartozik az is, amikor Clemenceau úr „pompás" fogadást rendez a szociálárúló Merrheimnek, amikor az antant miniszterei szívélyes fogadásokat rendeznek a berni Internacionále vezéreinek stb. stb. „Ön kioktatja, mi pedig megvásároljuk őket" — mondta egy okos angol tőkés úrjasszony a szociálimperialista Hyndman úrnak, aki emlékirataiban elmondta, hogyan értékelte ez a hölgy — aki élesebben látott, mint a „berni" Internacionále valamennyi vezére együttvéve — a szocialista intellektueleknek a munkások közül kikerült szocialista vezérek oktatása terén kifejtett „munkásságát".

A háború alatt, amikor a Vanderveldék, Brantingok, az árulók egész bandájával egyetemben, „nemzetközi" konferenciákat rendeztek, a francia polgári lapok, nagyon csípősen és nagyon helyesen, csak nevettek rajtuk: „Ezeknek a Vanderveldéknek mintha ideges rángásuk volna. Ahogyan az ideges rángásban szenvedő emberek nem tudnak kimondani két mondatot arcizmaik furcsa rángatózása nélkül, ugyanúgy a Vanderveldék sem képesek elmondani egy politikai beszédet anélkül, hogy ne hajtogatnák papagáj módjára az internacionalizmus, szocializmus, nemzetközi munkásszolidaritás, proletárforradalom stb. szavakat. Hadd hajtogassanak akármilyen szentséges igéket, csak segítsenek orruknál fogva vezetni a munkásokat s tegyenek szolgálatot nekünk, kapitalistáknak, az imperialista háború folytatása és a munkások béklyóba verése terén."

Az angol és a francia burzsoák néha nagyon okosak és igen jól értékelik a „berni" Internacionále lakájszerepét.

Martov valahol azt írta: ti, bolsevikok, ócsároljátok a berni Internacionálét, pedig a „ti" barátotok, Loriot is ehhez az Internacionáléhoz tartozik.

Ez az érv a csaló érve. Hiszen mindenki tudja, hogy Loriot nyiltan, becsületesen, hősiesen harcol a III. Internacionáléért. Amikor Zubatov Moszkvában, 1902-ben, munkásgyűléseket rendezett abból a célból, hogy „rendőr-

szocializmussal" bolondítsa a munkásokat, a munkás Babuskin, akit 1894-ben ismertem meg, amikor Pétervárott az én munkáskörömhöz tartozott, a legjobb, legodaadóbb „iszkrás" munkásoknak, a forradalmi proletariátus vezéreinek egyike, akit Rennenkampf 1906-ban Szibériában agyonlövetett, *elment a Zubatov által rendezett gyűlésekre*, hogy harcoljon a Zubatov-féle szédelgés ellen és kiragadja a munkásokat Zubatov karmaiból. Babuskin éppoly kevéssé volt „zubatovista", mint ahogy Loriot nem „bernista".

IV

A második következtetés: a III., Kommunista Internacionálét éppen azért alapították, hogy „szocialisták" ne úszhassák meg a dolgot a forradalomnak azzal a *szavakban való* elismerésével, aminek mintaképét Ramsay MacDonald szolgáltatja cikkében. A forradalom szavakban való elismerése, ami a valóságban az ízig-vérig opportunista, reformista, nacionalista, kispolgári politikát leplezte, a II. Internacionále legfőbb bűne volt, és mi ez ellen a baj ellen élethalálharcot folytatunk.

Amikor azt mondják: a II. Internacionále meghalt, szégyenletes csődöt mondott, tudnunk kell, hogy ez mit jelent. Ez azt jelenti, hogy csődöt mondott és meghalt az opportunizmus, a reformizmus, a kispolgári szocializmus. Mert a II. Internacionálénak van olyan történelmi érdeme, van olyan *εἰς ἀεί* (örökreszóló) vívmánya, amelyről az öntudatos munkás sohasem fog lemondani, nevezetesen: a munkás tömegszervezetek, a szövetkezeti, szakmai és politikai szervezetek létrehozása, a burzsoá parlamentarizmus s általában a burzsoá demokrácia valamennyi intézményének kihasználása stb.

Ahhoz, hogy valóban le tudjuk győzni az opportunizmust, amely a II. Internacionále szégyenletes halálára vezetett, hogy valóban elősegítsük a forradalmat, amelynek közeledését *még* Ramsay MacDonald *is* kénytelen elismerni, az kell, hogy:

először, az egész propagandát és agitációt, ellentétben

a reformokkal, a forradalom szempontjából folytassuk, és mind elméletileg, mind gyakorlatilag a parlamenti, szakszervezeti, szövetkezeti stb. munka minden lépésénél rendszeresen megmagyarázzuk a tömegeknek ezt az ellentétet. Semmiesetre sem kell lemondani (a különleges, kivételnek számító eseteket leszámítva) a parlamentarizmus és a burzsoá demokrácia által biztosított valamennyi „szabadság" kihasználásáról, nem kell lemondani a reformokról, de ezeket *csak* a proletariátus forradalmi osztályharca *melléktermékének* kell tekinteni. A „berni" Internacionále egyetlen pártja sem felel meg ennek a követelménynek. Mégcsak meg sem értik, hogyan kell folytatni az *egész* propagandát és agitációt olymódon, hogy megmagyarázzuk a reform és a forradalom közötti *különbséget*, hogyan kell *következetesen a forradalomra* nevelni a pártot is, a tömegeket is.

Másodszor, egybe kell kapcsolni a legális és az *illegális* munkát. Erre tanítottak a bolsevikok mindig, és különösen állhatatosan tanítottak erre az 1914—1918-as háború alatt. Az aljas opportunizmus hősei nevettek ezen és öntelten magasztalták a nyugateurópai országok, köztársaságok stb. „törvényességét", „demokráciáját", „szabadságát". Most már csak a munkásokat frázisokkal félrevezető cégéres csalók tagadhatják, hogy a bolsevikoknak igazuk volt. Nincs olyan ország a világon, még a legelőrehaladottabb és „legszabadabb" polgári köztársaságok között sem, ahol ne uralkodna a burzsoázia terrorja, ahol ne volna tilos nyiltan agitálni a szocialista forradalom érdekében és propaganda- és szervezőmunkát folytatni ebben az irányban. Az a párt, amely mind a mai napig nem ismerte el, hogy a burzsoázia uralma alatt ez így van, s a burzsoázia törvényei és a burzsoá parlamentek ellenére nem folytat rendszeres és minden térre kiterjedő *illegális* munkát — olyan árulók és semmirekellők pártja, akik a forradalom szavakban való elismerésével becsapják a népet. Az ilyen pártok helye a sárga, „berni" Internacionálében van. Ilyen pártok a Kommunista Internacionálében nem lesznek.

Harmadszor, következetesen és kíméletlenül harcolnunk kell annak érdekében, hogy a munkásmozgalomból

egytől-egyig kiűzzék azokat az opportunista vezéreket, akik a háború előtt és különösen a háború alatt szomorú hírnévre tettek szert mind a politika terén, mindpedig kiváltképpen a szakszervezetekben és a szövetkezetekben. A „semlegesség" elmélete hazug és alávaló cselfogás, amely segítette a burzsoáziát abban, hogy 1914—1918-ban hatalmába kerítse a tömegeket. Azok a pártok, amelyek szavakban a forradalom mellett vannak, ténylegesen azonban nem fejtenek ki következetes munkát azért, hogy minden néven nevezendő munkás-tömegszervezetben éppen a forradalmi és csakis a forradalmi pártnak legyen befolyása — árulók pártjai.

Negyedszer, nem szabad megbékülni azzal, amikor szavakban elítélik az imperializmust, ténylegesen azonban nem folytatnak forradalmi harcot a gyarmatoknak (és a függő nemzeteknek) *saját* imperialista burzsoáziájuk uralma alól való felszabadításáért. Ez képmutatás. Ez a burzsoázia munkásmozgalomban működő ügynökeinek (labor lieutenants of the capitalist class) politikája. Az angol, francia, holland, belga stb. párt, amely szavakban ellenségesen áll szemben az imperializmussal, ténylegesen azonban nem folytat forradalmi harcot „saját" gyarmatain „saját" burzsoáziájának *megdöntéséért*, nem segíti rendszeresen a gyarmatokon már mindenütt megkezdődött *forradalmi* munkát, nem visz a gyarmatokra fegyvert és irodalmat a gyarmatok forradalmi pártjai számára — semmirekellők és árulók pártja.

Ötödször, a legnagyobb képmutatásról tanuskodik az a „berni" Internacionále pártjaira nézve jellemző jelenség, hogy szavakban elismerik a forradalmat és a munkások előtt hangzatos frázisokat pufogtatva azzal kérkednek, hogy elismerik a forradalmat, a valóságban viszont tisztán reformista álláspontra helyezkednek a forradalom érlelődésének olyan csirái, hajtásai, megnyilvánulásai tekintetében, amilyenek a burzsoá törvényeket áthágó, minden törvényesség határán túlmenő mindenféle tömegmegmozdulások, például a tömegsztrájkok, utcai tüntetések, katonatiltakozások, a csapatok között rendezett tömeggyűlések, röplapok terjesztése a kaszárnyákban és a táborokban stb.

Ha a „berni" Internacionále bármelyik hősét megkérdezik, hogy folytat-e pártja ilyen rendszeres munkát, vagy kitérő frázisokkal fog önöknek válaszolni, amelyek azt leplezik, hogy nem folyik ilyen munka: azt fogja mondani, hogy nincs rá szervezet és apparátus, hogy az ő pártja képtelen ilyen munkát folytatni, vagypedig szónoklatokba kezd a „puccsizmus" („forradalmasdi"), az „anarchizmus" stb. ellen. S éppen ebből áll a munkásmozgalom elárulása a berni Internacionále részéről, ennek tényleges átpártolása a burzsoázia táborába.

A berni Internacionále valamennyi semmirekellő vezére veri a mellét, kijelenti, hogy „rokonszenvez" általában a forradalommal, különösen pedig az orosz forradalommal. De csak képmutató vagy gyengeelméjű ember nem érti meg, hogy az oroszországi forradalom különösen gyors sikerei egy forradalmi pártnak az említett irányban kifejtett sokéves munkájával *függenek össze*, melynek során éveken át rendszeresen dolgoztak a tüntetések és sztrájkok vezetésére, a csapatok közötti munkára alkalmas illegális apparátus létrehozásán, behatóan tanulmányozták a módszereket, olyan illegális irodalmat hoztak létre, amely összegezte a tapasztalatokat, s az egész pártot a forradalom szükségszerűségének szellemében nevelte, tömegvezéreket neveltek ki ilyen esetekre stb. stb.

V

A legmélyrehatóbb és leglényegesebb nézeteltérések, amelyek összegezik a fentebb elmondottakat és megmagyarázzák, miért kell a forradalmi proletariátusnak elkerülhetetlenül engesztelhetetlen elméleti és gyakorlati politikai harcot folytatnia a „berni" Internacionále ellen — az imperialista háború polgárháborúvá változtatásának és a proletárdiktatúrának kérdésében felmerült nézeteltérések.

Az a tény, hogy a berni Internacionále behódolt a burzsoá ideológiának, leginkább abban mutatkozik meg, hogy a berni Internacionále nem értette meg (vagy: nem akarta megérteni, vagy: úgy tett, mintha nem értené meg)

az 1914—1918-as háború imperialista jellegét, és ezért nem értette meg, miért kell ennek a háborúnak elkerülhetetlenül valamennyi előrehaladott ország proletariátusa és burzsoáziája közötti polgárháborúvá válnia.

Amikor a bolsevikok már 1914 novemberében rámutattak ennek elkerülhetetlenségére, a világ nyárspolgárai együgyű gúnyolódással válaszoltak, s a berni Internacionále valamennyi vezére e nyárspolgárokhoz tartozott. Most az imperialista háború polgárháborúvá változása már befejezett tény egész sor országban, nemcsak Oroszországban, hanem Finnországban, Magyarországon, Németországban, sőt a semleges Svájcban is, és a polgárháború érlelődése kivétel nélkül valamennyi előrehaladott országban megfigyelhető, érezhető, kézzel tapintható.

Ha most valaki hallgatással megkerüli ezt a kérdést (mint Ramsay MacDonald teszi), vagy édeskés békülékeny frázisokkal *kitér* az elől, hogy a polgárháború elkerülhetetlen (mint Kautsky úr és Társai teszik), az egyértelmű a proletariátus nyilt elárulásával, egyértelmű a tényleges átállással a burzsoázia oldalára. Mert a burzsoázia igazi politikai vezérei már régen megértették, hogy a polgárháború elkerülhetetlen, nagyszabásúan, megfontoltan, rendszeresen készülnek rá, és erősítik állásaikat a polgárháború idejére.

Az egész világ burzsoáziája minden erővel, óriási energiával, hozzáértéssel, határozottsággal, semilyen gaztettől vissza nem riadva, egész országokat éhínségre és általános pusztulásra ítélve, készíti elő a proletariátus elnyomását a közeledő polgárháborúban. A berni Internacionále hősei pedig, gyengeelméjű emberek, képmutató papocskák vagy vaskalapos professzorok módjára egyre a régi, elcsépelt, elkoptatott reformista nótát húzzák! Nincs ennél visszataszítóbb, undorítóbb látvány!

A Kautskyk és MacDonaldok továbbra is forradalommal *ijesztgetik* a kapitalistákat, polgárháborúval *rémítgetik* a burzsoáziát, hogy engedményeket érjenek el náluk, elérjék a reformista útba való beleegyezésüket. Ebben csúcsosodik ki az egész berni Internacionále minden irka-firkája, egész filozófiája, egész politikája. Ezt a szánalmas lakájmódszert mi Oroszországban 1905-ben a liberálisoknál

(kadetoknál), 1917—1919-ben a mensevikeknél és a „szociálforradalmároknál" tapasztaltuk. Arra, hogy a tömegeket *nevelni* kell, mégpedig annak tudatára, hogy a burzsoáziát elkerülhetetlenül és szükségszerűen polgárháborúban kell *legyőzni*, arra, hogy a politikát teljes egészében ennek a célnak szemszögéből kell folytatni, minden kérdést ebből és csakis ebből a szempontból kell megvilágítani, felvetni és eldönteni — erre a berni Internacionále lakájlelkei mégcsak nem is gondolnak. S ezért célunk csak az lehet, hogy végleg a burzsoázia kiszolgálóinak szemétdombjára vessük a javíthatatlan reformistákat, azaz a berni Internacionále vezéreinek kilenctizedrészét.

A burzsoáziának *szüksége van* az olyan kiszolgálókra, akikben a munkásosztály egyrésze megbízik, és akik a burzsoáziát szép, tetszetős színben tüntetik fel olyanformán, hogy a reformista út lehetőségéről beszélnek, akik port hintenek a nép szemébe az ilyen beszédekkel, akik *elvonják* a népet a forradalomtól azzal, hogy a reformista út gyönyörűségeit és lehetőségeit színezik ki előtte.

A Kautskyk, s ugyanígy a mi mensevikjeink és eszereink minden írása nem egyéb, mint ennek az útnak kiszínezése, a forradalomtól félő gyáva kispolgár nyafogása.

Nem áll módunkban, hogy itt részletesen megismételjük, milyen fő gazdasági okok tették elkerülhetetlenné azt, hogy éppen forradalmi úton és csakis forradalmi úton haladjunk, tették lehetetlenné, hogy a történelem napirendjére került kérdéseket másképpen oldjuk meg, mint polgárháború útján. Erről kell írni, és erről köteteket fognak írni. Ha Kautsky úrék és a berni Internacionále más vezérei ezt nem értették meg, csak azt mondhatjuk: a tudatlanság közelebb áll az igazsághoz, mint az előítélet.

Mert tudatlan, de becsületes munkásemberek és a dolgozók pártján állók könnyebben megértik most, a háború után, a forradalom, a polgárháború és a proletárdiktatúra elkerülhetetlenségét, mint a szörnyen tudálékos reformista előítéletekkel átitatott urak, a Kautskyk, MacDonaldok, Vanderveldék, Brantingok, Turatik és tutti quanti*.

---

*— ahányan csak vannak. — *Szerk.*

A forradalmi tudatosság növekedésének, mint tömegjelenségnek, mint olyasminek, ami mindenütt megfigyelhető a tömegekben, egyik kiváltképpen szemléltető igazolása Henri Barbusse két regénye: a „Tűz" („Le Feu") és a „Világosság" („Clarté"). Az elsőt már minden nyelvre lefordították és Franciaországban 230 000 példányban terjedt el. Szokatlan erővel, tehetségesen, híven mutatja be ez a regény, hogyan válik egy egészen tudatlan, nyárspolgári eszméktől és előítéletektől valósággal agyonnyomott tucatember éppen a háború hatása alatt forradalmárrá.

Proletárok és félproletárok tömegei vannak mellettünk és minden nap többen csatlakoznak hozzánk. A berni Internacionále — hadsereg nélküli vezérkar, amely összeomlik mint a kártyavár, ha egészen leleplezzük a tömegek előtt.

Az antant burzsoá sajtójában Karl Liebknecht nevét a háború alatt a tömegek félrevezetésére használták fel, arra, hogy olyan színben tüntessék fel a francia meg az angol imperialista rablókat és fosztogatókat, mint akik rokonszenveznek ezzel a hőssel, ezzel a — mint ők mondták — „egyetlen becsületes némettel".

Most a berni Internacionále hősei egy szervezetben vannak a Scheidemannokkal, akik titokban megrendezték Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolását, a Scheidemannokkal, akik a burzsoáziának hóhérszolgálatokat teljesítő munkások közül kikerült hóhérok szerepét töltötték be. Szavakban képmutató kísérleteket tesznek arra, hogy „elítéljék" a Scheidemannokat (mintha az „elítélés" változtatna a dolgon!). A valóságban egy szervezetben maradnak a gyilkosokkal.

Az elhúnyt Harry Quelch-et a német kormány 1907-ben kiutasította Stuttgartból azért, mert az európai diplomaták ülését „tolvajok gyűlésének" nevezte[73]. A berni Internacionále vezéreinek gyülekezete nemcsak tolvajok gyűlése, hanem — alávaló gyilkosok gyűlése.

Nem menekülnek meg a forradalmi munkások ítélőszékétől.

VI

A proletárdiktatúra kérdését Ramsay MacDonald néhány szóval intézi el, mint olyasvalamit, ami a szabadságról és a demokráciáról szóló vita körébe vág.

Nem! Ideje cselekedni. A viták ideje már elmúlt.

A legveszedelmesebb a berni Internacionále részéről az, hogy szavakban elismeri a proletárdiktatúrát. Ezek az emberek képesek mindent elismerni, mindent aláírni, csakhogy a munkásmozgalom élén maradjanak. Kautsky már most kijelenti, hogy ő nincs ellene a proletárdiktatúrának! A francia szociálsoviniszták és „centristák" határozatot írnak alá, amely a proletariátus diktatúrája mellett foglal állást!

Mákszemnyi bizalmat sem érdemelnek.

Nem szóbeli elismerés kell, hanem *tényleges*, teljes szakítás a reformizmus politikájával, a burzsoá szabadság és a burzsoá demokrácia előítéleteivel, a forradalmi osztályharc politikájának tényleges végrehajtása.

A proletárdiktatúrát szavakban igyekeznek elismerni, hogy vele együtt suttyomban becsempésszék a „többség akaratát", az „általános szavazást" (ezt teszi Kautsky), a burzsoá parlamentarizmust, az egész burzsoá államapparátus teljes megsemmisítésének, felrobbantásának, lerombolásának visszautasítását. A legjobban a reformizmusnak ezektől az új kibúvóitól, új egérutaitól kell félni.

A proletárdiktatúra lehetetlen volna, ha a lakosság többsége nem állana proletárokból és félproletárokból. Ezt az igazságot Kautsky és Társai olymódon igyekeznek meghamisítani, hogy hát „a többség szavazatára" van szükség ahhoz, hogy a proletariátus diktatúráját „helyesnek" ismerjék el.

Nevetséges szőrszálhasogatók! Nem értették meg, hogy a szavazás a burzsoá parlamentarizmus keretein, intézményein, szokásain belül — *része* a burzsoá államapparátusnak, amelyet össze kell törni és le kell rombolni az egész vonalon, *azért*, hogy meg lehessen valósítani a proletárdiktatúrát, hogy a burzsoá demokráciáról át lehessen térni a proletár demokráciára.

Nem értették meg, hogy egyáltalán nem szavazások,

hanem a polgárháború dönti el a politika *valamennyi* komoly kérdését, amikor a történelem napirendre tűzte a proletárdiktatúrát.

Nem értették meg, hogy a proletárdiktatúra *egy* osztály hatalma, amely kezébe veszi az új államiság *egész* apparátusát, *legyőzi* a burzsoáziát és *semlegesíti* az egész kispolgárságot, a parasztságot, a nyárspolgárokat, az értelmiséget.

A Kautskyk és MacDonaldok szavakban elismerik az osztályharcot, hogy a valóságban megfeledkezzenek róla a történelem legdöntőbb pillanatában — a proletariátus felszabadításáért folyó harc idején: abban a pillanatban, amikor az államhatalom birtokába jutott és a félproletariátus által támogatott proletariátus ennek a hatalomnak a segítségével *folytatja* az osztályharcot és viszi egészen *az osztályok megszüntetéséig*.

A berni Internacionále vezérei mint igazi nyárspolgárok a szabadság, egyenlőség és demokrácia burzsoádemokratikus szócskákat szajkózzák, és nem látják, hogy a szabad és egyenlő *árutulajdonosról* szóló eszmék töredékeit ismételgetik, nem értik meg, hogy a proletariátusnak az államra nem a „szabadság" érdekében, hanem ellenségének, a kizsákmányolónak, a kapitalistának *elnyomása* érdekében van szüksége.

Az *árutulajdonos* szabadsága és egyenlősége meghalt, ahogy meghalt a kapitalizmus. A Kautskyk és MacDonaldok nem fogják feltámasztani.

A proletariátusnak az osztályok megszüntetésére van szüksége — ez a *reális* tartalma a proletárdemokráciának, a proletárszabadságnak (a kapitalistától, az árucserétől való megszabadulásnak), a proletáregyenlőségnek (nem az *osztályok* egyenlőségének — ennek a vulgáris elgondolásnak útjára a Kautskyk, a Vanderveldék és a MacDonaldok tévelyednek —, hanem a tőkét és a kapitalizmust *megdöntő* dolgozók egyenlőségének).

Amíg vannak osztályok, addig az osztályok szabadsága és egyenlősége — burzsoá ámítás. A proletariátus magához ragadja a hatalmat, *uralkodó* osztállyá válik, lerombolja a polgári parlamentarizmust és a polgári demokráciát, elnyomja a burzsoáziát, elnyomja *minden* más

osztály *minden* arra irányuló kísérletét, hogy visszatérjenek a kapitalizmushoz, *igazi* szabadságot és egyenlőséget ad a dolgozóknak (ami csupán a termelési eszközök magántulajdonának *megszüntetése* esetén valósítható meg), nemcsak „jogot" ad nekik, hanem annak *reális* felhasználását is lehetővé teszi számukra, *amit elvettek* a burzsoáziától.

Az, aki nem értette meg a proletárdiktatúrának (vagy ami ugyanaz, a szovjet hatalomnak, vagy a proletár demokráciának) *ezt* a tartalmát, hiába fogadja el ezt a szót.

Nem fejtegethetem itt részletesebben ezeket a gondolatokat, amelyeket az „Állam és forradalom"-ban és „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" című brosúrában kifejtettem. Befejezhetem azzal, hogy ezeket a megjegyzéseket a berni Internacionále 1919 augusztus 10-ére egybehívott luzerni kongresszusa[74] küldötteinek ajánlom.

1919 július 14.

Megjelent 1919 augusztusban.

BESZÉD A KÜLSŐ ÉS BELSŐ HELYZETRŐL A HODINKA-MEZEI TÁBOR VÖRÖSKATONÁINAK KONFERENCIÁJÁN, 1919 JÚLIUS 15-ÉN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A szónoki emelvényen megjelenő Lenin elvtársat tapsviharral üdvözlik.) Elvtársak, most az imperialista háború befejezésének igen fontos pillanatát éljük át. A Németországon aratott győzelem után, 1918 novemberétől kezdve, az antant hatalmak mind a békefeltételek kidolgozásával foglalkoztak, s közben azt mondották, hogy a német imperializmusnak vége és a népek felszabadultak. A nemzetgyűlés ratifikálta a békét — jóváhagyták a békét egy olyan háború után, amelyben tízmillió embert gyilkoltak le és húszmillió embert tettek nyomorékká rablócélok érdekében, a zsákmány kedvéért.

Most, amikor a versailles-i békét aláírták, kitűnt, hogy a bolsevikoknak igazuk volt: ez a béke rosszabb a breszti békénél, melyet annakidején mi kötöttünk a dögrovásón levő német imperializmussal. Most egyre világosabbá és világosabbá válik, hogy a versailles-i béke aláírásának napja az angol, amerikai stb. imperializmus vereségének napja lesz. Az imperialisták mindjárt a béke megkötése után hozzáláttak a gyarmatok felosztásához: Anglia megkaparintotta Perzsiát, osztozkodnak Szírián, Törökországon — most a tőkés országok munkásai számára világossá vált, hogy ez a háború rablók háborúja volt. És akármilyen furcsán hangzik is, értesülésünk szerint Lvov herceg, Kerenszkij Ideiglenes Kormányának egykori tagja, aki most Párizsban tartózkodik, az antanttól Oroszország számára követelte Konstantinápolyt és a tengerszorosokat, s ezt azzal indokolta meg, hogy Oroszország csak ezekért viselt háborút; persze, naiv követelésére azt

válaszolták, hogy csak a régi, erős Oroszországnak adták volna oda.

A francia imperialisták, hogy félrevezessék a népet, július 14-re, a Bastille lerombolásának napjára, tűzték ki a Németország fölötti győzelem ünnepét. De a francia munkások nem kapták be ezt a horgot, és július 14-én a kávéházi és éttermi alkalmazottak sztrájkba léptek; ezen a napon, amikor rendszerint mindenki az utcán mulat és táncol, a kávéházak meg az éttermek zárva voltak, s ezzel az ünnep meghiúsult. Július 21-ére Anglia, Franciaország és Olaszország munkásai kihirdették az általános sztrájkot[75], és elmondhatjuk, hogy ahogyan a breszti béke Németország számára, ugyanúgy a versailles-i béke Franciaországra és Angliára nézve a kapitalisták vereségével és a proletariátus győzelmével fog végződni. A nyugati proletariátus ugyanezen mozgalmára mutatnak rá az antant első, déloroszországi hadjáratának és második, szibériai hadjáratának kudarcai is. Ezek a kudarcok megmutatták, hogy a nyugati proletariátus mellettünk van.

Sőt, maga a szibériai meg az ukrajnai parasztság is, amely azelőtt Kolcsak és Gyenyikin mellett szállt síkra, a súlyos adók kivetése, az általános rablás és erőszakoskodás után ellenük fordult. Most világos, hogy Kolcsaknak befellegzett, és hogy a Gyenyikin fölötti győzelem közel van; ezt a győzelmet a nyugati proletariátus győzelme fogja betetőzni, hiszen Nyugaton a munkásmozgalom mindenütt bolsevik jelleget ölt, s ha Oroszország a maga szovjet hatalmával kezdetben egyedül volt, később csatlakozott hozzá Tanács-Magyarország, a dolog olyan irányban halad, hogy Németországban átadják a hatalmat a Tanácsoknak, és nincs messze az a nap, amikor egész Európa egységes Szovjet Köztársaságban egyesül majd, amely az egész világon meg fogja semmisíteni a kapitalisták uralmát. (Hosszantartó taps.)

Megjelent: „Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta" 293. sz. 1919 július 17.

VÁLASZ EGY AMERIKAI UJSÁGÍRÓ KÉRDÉSEIRE[76]

Válaszolok a nekem feltett öt kérdésre, azzal a feltétellel, hogy teljesítik írásban adott ígéretüket, amely szerint válaszomat teljes egészében le fogják közölni az Északamerikai Egyesült Államok több mint száz ujságában.

1. A Szovjet Kormánynak nem reformista, hanem forradalmi kormányprogramja volt. A reformok — az uralkodó osztálytól uralma fenntartása mellett kapott engedmények. A forradalom — az uralkodó osztály megdöntése. Ezért a reformista programok rendszerint sok, részletekre vonatkozó pontból állanak. A mi forradalmi programunk tulajdonképpen egy általános jelentőségű pontból állt: a földbirtokosok és tőkések igájának megdöntése, hatalmuk megdöntése, a dolgozó tömegek megszabadítása ezektől a kizsákmányolóktól. Ezt a programot mi sohasem változtattuk meg. Az e program megvalósítására irányuló egyes részleges intézkedéseket nemegyszer megváltoztattuk; felsorolásuk egész kötetet töltene be. Csak arra mutatok rá, hogy van kormányprogramunknak még egy általános jelentőségű pontja, amellyel kapcsolatban az egyes intézkedéseket talán a legtöbbször változtattuk meg. Ez a pont: a kizsákmányolók ellenállásának elnyomása. Az 1917 október 25-i (november 7-i) forradalom után még a burzsoá lapokat sem tiltottuk be, terrorról pedig szó sem volt. Szabadon engedtük nemcsak Kerenszkij sok miniszterét, hanem Krasznovot is, aki harcolt ellenünk. Csak miután a kizsákmányolók, azaz a kapitalisták, az ellenállás útjára léptek, kezdtük elnyomni rendszeresen ezt az ellenállást, a terror eszközét is igénybevéve. Ez a proletariátus válasza volt a burzsoázia olyan

cselekedeteire, mint az összeesküvés Németország, Anglia, Japán, Amerika és Franciaország kapitalistáival abból a célból, hogy visszaállítsák Oroszországban a kizsákmányolók hatalmát; a csehszlovákok angol és francia, Mannerheim, Gyenyikin és mások német és francia pénzzel történt felbérelése stb. A legutóbbi olyan összeesküvések közül, amelyek „változtatásra" — nevezetesen, a petrográdi burzsoázia elleni terror fokozására — vezettek, az egyik az volt, amikor a burzsoázia az eszerekkel és a mensevikekkel együtt összeesküvést szőtt Petrográd átadása céljából, az összeesküvő tisztek elfoglalták Krasznaja Gorkát, az angol és a francia kapitalisták, sok orosz alkalmazotton kívül megvesztegették a svájci követség alkalmazottait stb.

2. Szovjet Köztársaságunk tevékenysége Afganisztánban, Indiában és más, Oroszország területén kívül levő mohamedán országokban ugyanolyan, mint az Oroszországon belüli nagyszámú mohamedán és más nem-orosz nép soraiban kifejtett tevékenységünk. Mi lehetőséget adtunk például a baskír tömegeknek arra, hogy Oroszországon belül autonóm köztársaságot létesítsenek, mi mindenképpen elősegítjük minden egyes nép önálló szabad fejlődését, mindegyik nép saját anyanyelvű irodalmának gyarapodását és elterjedését, lefordítjuk és propagáljuk Szovjet Alkotmányunkat, amelynek az a hibája, hogy a földkerekség gyarmati, függő, elnyomott és nemteljesjogú népeihez tartozó több mint egymilliárd lakosának jobban tetszik, mint a burzsoá-„demokratikus" államok „nyugateurópai" és amerikai típusú alkotmánya, amely szentesíti a föld és a tőke magántulajdonát, vagyis szentesíti azt, hogy a kisszámú „civilizált" kapitalista elnyomja saját országának dolgozóit és az ázsiai, afrikai stb. gyarmatokon élő száz- meg százmillió embert.

3. Az Egyesült Államok és Japán tekintetében mindenekelőtt az a politikai célunk, hogy visszaverjük Oroszország ellen indított arcátlan, bűnös, rablócélokat követő, csupán tőkéseik meggazdagodását szolgáló hadjáratukat. Mindkét államnak többízben ünnepélyesen felajánlottuk a békét, de még csak nem is válaszoltak nekünk, és folytatják ellenünk a háborút, segítik Gyenyikint és Kolcsa-

kot, fosztogatják Murmanszkot és Arhangelszket, feldúlják és tönkreteszik különösen Kelet-Szibériát, ahol az orosz parasztok hősiesen ellenállnak Japán és az Északamerikai Egyesült Államok rabló tőkéseinek.

Távolabbi politikai és gazdasági célunk valamennyi nép, köztük az Egyesült Államok és Japán tekintetében — egy: testvéri szövetség kivétel nélkül valamennyi ország munkásaival és más dolgozóival.

4. Azokat a feltételeket, amelyek alapján hajlandók vagyunk békét kötni Kolcsakkal, Gyenyikinnel és Mannerheimmel, mi egészen pontosan és világosan, írásban sokszor kifejtettük például Bullittnak[77], aki az Egyesült Államok kormánya nevében tárgyalásokat folytatott velünk (és velem személyesen Moszkvában), a Nansennek írt levélben[78] stb. Nem a mi bűnünk, hogy az Egyesült Államok és más országok kormányai nem merik teljes terjedelemben közzétenni ezeket az okmányokat, hogy eltitkolják a nép előtt az igazságot. Csak fő feltételünkre hívom fel a figyelmüket: mi készek vagyunk visszafizetni minden adósságunkat Franciaországnak és más államoknak, csak valóságos békét kapjunk, nempedig csupán szavakban békét, azaz hogy a békét Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok, Japán és Olaszország kormánya hivatalosan aláírja és jóváhagyja, hiszen Gyenyikin, Kolcsak, Mannerheim és a többiek egyszerű sakkfigurák e kormányok kezében.

5. Leginkább a következőket szeretném közölni az amerikai közvéleménnyel:

A feudalizmushoz képest a kapitalizmus világtörténelmi jelentőségű lépés volt a „szabadság", az „egyenlőség", a „demokrácia", a „civilizáció" útján. Mindazonáltal a kapitalizmus a *bérrabszolgaság* rendszere, olyan rendszer volt és az is marad, amelyben a dolgozók, a munkások és parasztok millióit az elenyésző kisebbségben levő jelenkori („moderne") rabszolgatartók, a földbirtokosok és tőkések leigázzák. A polgári demokrácia megváltoztatta ennek a gazdasági rabszolgaságnak a formáját a feudalizmushoz képest, különösen csillogó lepelbe burkolta, de nem változtatta és nem is változtathatta meg a lényegét. A kapitalizmus és a polgári demokrácia — bérrabszolgaság.

Általában a technika, különösen pedig a közlekedési utak óriási fejlődése, a tőke és a bankok kolosszális növekedése idézte elő azt, hogy a kapitalizmus megérett és túlérett. Túlélte önmagát. Az emberi fejlődés legreakciósabb kerékkötője lett. Maroknyi milliárdos és milliomos teljhatalmára vezetett, akik a népeket vágóhídra viszik annak a kérdésnek eldöntéséért, hogy a ragadozók német vagy angol-francia csoportja kaparintsa-e meg az imperialista zsákmányt, a gyarmatok fölötti uralmat, a pénzügyi „befolyási szférákat" vagy az „igazgatási mandátumokat" stb.

Az 1914—1918-as háború idején tíz- meg tízmillió embert öltek meg és tettek nyomorékká éppen ezért, csakis ezért. Ennek az igazságnak a felismerése feltartóztathatatlan erővel és gyorsasággal terjed a dolgozók tömegei közt minden országban — annál is inkább, mert a háború mindenfelé hallatlan nyomorúságot idézett elő és a háborúért *mindenütt* fizetni kell az adósság kamatait, fizetniök kell a „győztes" népeknek is. De mi ez a kamat? Milliárdos sarc a milliomos uraknak azért, mert voltak olyan kegyesek és megengedték a munkások és parasztok tízmillióinak, hogy legyilkolják és nyomorékká tegyék egymást annak a kérdésnek az eldöntéséért, hogyan kell felosztani a kapitalisták profitját.

A kapitalizmus csődje elkerülhetetlen. A tömegek forradalmi tudata mindenütt növekszik. Ezernyi jel mutat erre. A kevésbbé fontos, de a filiszter számára igen szemléltető jelek egyike: Henri Barbusse regényei („Le Feu" és „Clarté"), aki hadbavonult, bár a legbékésebb, legszerényebb, legtörvénytisztelőbb kispolgár, filiszter, nyárspolgár volt.

A kapitalisták, a burzsoázia, a számukra „legjobb" esetben késleltethetik az egyik vagy másik országban a szocializmus győzelmét, a munkások és parasztok újabb százezreinek kiirtása árán. De nem menthetik meg a kapitalizmust. A kapitalizmus helyébe a *Szovjet Köztársaság* lépett, amely a hatalmat a dolgozók és csakis a dolgozók kezébe adja, amely a dolgozók felszabadításának vezetését a proletariátusra bízza, amely megszünteti a föld, a gyárak és egyéb termelési eszközök magántulajdonát,

minthogy ez a magántulajdon a forrása sokak kizsákmányolásának kevesek által, a tömegek nyomorának, a népek közti rablóháborúknak, amelyek csak a kapitalistákat gazdagítják.

A nemzetközi Szovjet Köztársaság győzelme biztos.

Befejezésül egy szemléltető példa: az amerikai burzsoázia ámítja a népet, amikor azzal dicsekszik, hogy országában szabadság, egyenlőség, demokrácia van. De sem ez, sem valamely más burzsoázia, a világ egyetlen kormánya sem kelhet versenyre, mindegyik fél versenyre kelni a mi kormányunkkal az igazi szabadság, egyenlőség és demokrácia elvei alapján: tegyük fel, hogy szerződés biztosítja kormányunk számára és akármelyik más kormány számára az olyan... brosúrák szabad cseréjét, amelyeket a kormány ad ki bármilyen nyelven, s amelyek az illető ország törvényeinek szövegét, alkotmányának szövegét tartalmazzák, és megmagyarázzák, hogy menynyire fölötte áll más országok alkotmányának.

A világ egyetlen burzsoá kormánya sem mer ilyen békés, civilizált, szabad, egyenlő, demokratikus szerződést kötni velünk.

Miért? Azért, mert a szovjet kormányok kivételével, minden kormány a tömegek elnyomásával és ámításával tartja fenn magát. De az 1914—1918-as nagy háború halálos csapást mért a nagy ámításra.

Lenin

1919 július 20.

„Pravda" 162. sz.
1919 július 25.

BESZÉD A KÖZELLÁTÁSI ÉS A HADIHELYZETRŐL AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK, A SZAKSZERVEZETEK ÉS A MOSZKVAI KÖZPONTI MUNKÁSSZÖVETKEZET MEGBÍZOTTAINAK MOSZKVAI KONFERENCIÁJÁN, 1919 JÚLIUS 30-ÁN

(T a p s.) Elvtársak, engedjék meg, hogy közellátási és hadihelyzetünkkel kapcsolatban rövid magyarázattal szolgáljak önöknek. Remélem, hogy az ezekkel a kérdésekkel kapcsolatos legfőbb tényeket ismerik és az én feladatom úgyszólván csak abban áll, hogy kissé megvilágítsam e tények jelentőségét.

Éppen akkor, amikor önöknek meg kell oldaniok a szövetkezeti kérdéseket, ugyanolyan válságos pillanatot élünk át, különösen a közellátás terén, mint a mult év nyarán is. Tudomásuk van arról, hogy a legutóbbi évben közellátásügyünk terén az előző évhez képest igen nagy sikereket értünk el. Aligha van a szovjetek tevékenységének még egy olyan területe, amelyen oly pontosan fel lehetne mérni a sikert, mint éppen a közellátásügy terén. A Szovjethatalom első évében, amely részben a Kerenszkij-rendszer végét is felöleli, az állami begyüjtés mindössze 30 millió pudot eredményezett. A következő évben több mint 107 millió pudot gyüjtöttünk be, annak ellenére, hogy katonai tekintetben és a fő gabonatermelő vidékek hozzáférhetősége szempontjából ebben a második esztendőben sokkal nehezebb körülmények között voltunk, mert hiszen nemcsak Szibériához nem tudtunk hozzáférni, hanem Ukrajnához és a távoli dél nagy részéhez sem. Amint látják, gabonabegyüjtésünk ennek ellenére megháromszorozódott. A közellátási apparátus munkájának szempontjából ez óriási siker, de a nem-gabonatermelő vidékek gabonaellátása szempontjából — nagyon kevés, mert amikor pontosan megvizsgáltuk a nem-földművelő lakosság, különösen pedig a városi munkáslakosság élelmezési viszo-

nyait, kiderült, hogy a városi munkás ezidén tavasszal és nyáron élelmiszereinek körülbelül csak felét kapja a Közellátási Népbiztosságtól, a többit pedig kénytelen a szabadpiacon, a Szuharevkán meg a spekulánsoknál beszerezni, s emellett az, amit az első feléért fizet, összkiadásainak egytizedét, az pedig, amit a másik feléért fizet, összkiadásainak — kilenctizedét teszi. A spekuláns urak, mint várható is volt, a kilencszeresét nyúzzák le a munkásokról annak az árnak, amelyet az állam a begyüjtött gabonáért kér. Ha megnézzük közellátási helyzetünk pontos adatait, azt kell mondanunk, hogy félig-meddig, féllábbal, a régi kapitalizmusban állunk és csak félig-meddig kecmeregtünk ki a spekulációnak ebből a szakadékából, mocsarából és léptünk a valóban szocialista gabonabegyüjtés útjára, amikor a gabona nem áru többé, nem spekuláció tárgya többé, nem olyan tárgy, amely marakodás, harc és sokak elszegényedésének oka. Amint látják, a nem-földművelő dolgozó lakosság szükségleteinek kielégítése szempontjából nem sokat végeztünk, de ha arra gondolunk, hogy milyen nehéz körülmények között kellett dolgoznunk a polgárháború viszonyai között, amikor fő gabonatermelő vidékeink nagyrésze nem volt birtokunkban — akkor azt kell mondanunk, hogy a közellátási apparátus munkáját rendkívül gyorsan hoztuk rendes kerékvágásba. Azt hiszem, mindenki egyetért velem abban, hogy e tekintetben a szervezési feladat, az a feladat, hogy a parasztság tömegeitől ne kapitalista módon gyüjtsük be a gabonát, hallatlanul nehéz feladat, amelyet nem lehet megoldani az intézmények semminemű felváltásával — nem is beszélve a kormányváltozásról —, mert ez a feladat szervezeti átépítést követel, megköveteli a mezőgazdasági élet alapjainak átépítését, amelyek évszázadok, ha ugyan nem évezredek alatt alakultak ki. Ha, mondjuk, teljes béke esetén, tegyük fel, öt évünk lenne egy olyan szervezeti apparátus megteremtésére, amely képes lenne kivenni a gabonát a spekulánsok kezéből és képes lenne azt maradéktalanul az állam kezében összpontosítani, akkor elmondhatnók, hogy a társadalmi és gazdasági átszervezésnek ez a gyorsasága — példátlan és egyedülálló a maga nemében. És ha ezt a feladatot nem egészen két

év alatt felerészben sikerült megoldanunk, ez nagyon sokat jelent. Ez elvitathatatlan bizonyítéka annak, hogy a Szovjethatalom a közellátási kérdésben, ebben a legnehezebb és legsúlyosabb kérdésben, helyes irányvonalat szabott meg és helyes úton halad. Mindenesetre elmondhatjuk: a Szovjethatalom eltökélt szándéka, hogy csakis ezen az úton halad tovább s erről nem téríti le az a sok ingadozás és aggályoskodás, az a kritika, sőt néha kétségbeesés, amit magunk körül látunk. Nem csoda, ha az éhező vidékeken egyik-másik embernél néha azt látjuk, hogy nagyon el van keseredve s közel áll a kétségbeeséshez. Azért nem csoda, mert azok az általános adatok, amelyeket a nem-gabonatermelő vidékek és városok munkásainak élelmezésével kapcsolatban idéztem, azt mutatják, hogy a munkások kénytelen-kelletlen félig a spekulánsoktól, a véletlentől és más efféléktől függenek.

Márpedig önök tudják, hogy a spekuláció nálunk a legádázabb harc és a legeszeveszettebb nyúzás jellegét ölti azok részéről, akiknek lehetővé vált, hogy árut szállítsanak erre a piacra. Nem csoda, ha kétségbeeséssel találkozunk azoknál, akik ebben a spekulánsok és éhezők között folyó ádáz harcban összeroppantak. Érthető, hogy amikor a vasúti közlekedés leromlott, amikor a leggazdagabb gabonatermelő vidékeken azt látjuk, amit Ukrajnában tapasztalunk, ahol semilyen apparátust sem sikerül létrehozni, ahol a kapkodás és fejetlenség régi maradványai mind a mai napig kizárják a szervezőmunka minden lehetőségét, ahol a lakosság mindeddig nem tudott felülkerekedni a fejetlenségen — ez teljes egészében Gyenyikin kezére játszik, aki ott aratja legkönnyebb győzelmeit, és ez megnehezíti számunkra azoknak a gabonapiacoknak a kihasználását, ahol vannak gabonakészletek, amelyek könnyen kisegíthetnének minket a nehézségből. Mondom, ilyen helyzetben nem csoda, ha a kétségbeesés jeleit látjuk magunk körül azoknál az embereknél, akiket különösen súlyos csapás ért ebben a kenyérért folyó harcban. Ha általánosságban, nem egyes esetek alapján, hanem a munka eredményeit tekintve nézzük a Szovjetek munkájának fejlődését, ha összehasonlítjuk, hogy mit adott a Szovjethatalom és mit a szabadpiac, akkor azt kell

mondanunk, hogy az élelemmel való ellátásnak az a része, amely a spekulánsok kezében van, még ma is szörnyű elnyomásnak s a spekulánsok legveszettebb, legfelháborítóbb, semmivel sem szabályozható meggazdagodásának forrása, és akkor, amikor egyrészt éhező emberek vannak, másrészt pedig egyeseknek lehetőségük van a gazdagodásra — a legkétségbeejtőbb züllés forrása.

És érthető, ha azok, akik nem képesek felfogni ezt a folyamatot, akik nem képesek tisztába jönni vele, ahelyett hogy gondolkoznának azon, hogyan lehet megbirkózni a kapitalizmus elleni harcban ezzel a feladattal — a gabona megszabott áron, a munkásállam iránti bizalom alapján való begyüjtésének megszervezésével —, ahelyett hogy ezen gondolkoznának, lépten-nyomon azt hajtogatják: „Nézzék, ha a munkások kiadásainak kilenctizedrésze a Szuharevkán eszközölt vásárlásokra esik, ez azt bizonyítja, hogy önöket a batyuzók és spekulánsok tartják fenn. Önöknek tehát alkalmazkodniok kell ehhez.“ Ezt néha olyan emberektől halljuk, akik éleselméjűeknek tartják magukat s azt hiszik, hogy nagyszerűen értik az eseményeket. Valójában nem egyebek ezek szofistáknál. A forradalmak tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a kormányformák megváltoztatása — nem nehéz dolog, hogy az uralkodó földbirtokos- és tőkésosztályt rövid időn belül, a forradalom sikeres fejlődése esetén már néhány hét alatt fel lehet számolni, de a gazdasági élet alapjainak átformálása, a harc azok ellen a szokások ellen, amelyek minden egyes kisgazdába évszázadok és évezredek óta mélyen beidegződtek, ez — olyan dolog, amely a kizsákmányoló osztályok teljes megdöntése esetén is sokévi állhatatos szervezőmunkát igényel. És amikor azzal hozakodnak elő, hogy, úgymond, nézzék, milyen buján virágzik szomszédságukban a Szuharevka, mennyire függ a Szovjethatalom a Szuharevkától, mi azt mondjuk: mit csodálkoznak ezen? Vagy talán meg lehetett volna oldani ezt a feladatot nem egészen két év alatt, méghozzá akkor, amikor Oroszország el volt vágva a legjobb gabonatermelő vidékektől? Azok az emberek, akik a legtöbb ellenvetést teszik elvi szempontból, sőt néha azt erősítgetik, hogy szocialista szempontból beszélnek — de isten ments ettől a szocializmus-

tól! —, azt vetik a bolsevikok szemére, hogy utópisták és kalandorpolitikát folytatnak, mert azt mondották: össze lehet és össze is kell törni forradalmi úton nemcsak a monarchiát és a földesúri földbirtokot, hanem össze kell törni, el kell seperni a tőkésosztályt, el kell tüntetni a régi imperialista háború utolsó nyomait is, hogy megtisztítsuk a talajt a szervezetek felépítése számára, ami múlhatatlanul arra kényszerít bennünket, hogy a munkáshatalom uralmának hosszú időszakával számoljunk, mert egyedül a munkáshatalom képes vezetni a parasztság széles tömegeit. Ezek az emberek, akik azt vetik szemünkre, hogy utópisták vagyunk, mert lehetségesnek tartottuk forradalmi úton összetörni a földbirtokosok és tőkések osztályát, maguk erőszakolják ránk azt az utópikus feladatot, hogy az új szocialista rendnek és annak a harcnak szervezeti kérdéseit, amelyet az intézmények semmiféle megszüntetésével ki nem irtható régi szokások ellen folytatunk, hogy ezeket a szervezeti kérdéseket — akkor, amikor polgárháború köti kezünket — olyan rövid idő alatt oldjuk meg, amilyen rövid idő alatt semmiféle földi erő nem képes azokat megoldani.

Igen, éppen a közellátási politika mutatja különösen világosan, hogy a szocializmus harca a kapitalizmus ellen, annak utolsó formájában, éppen itt megy végbe, amikor nemcsak a régi intézmények és nemcsak a földbirtokosok meg a tőkések ellen, hanem a kapitalizmus által az emberekbe bele nevelt szokások és a kisgazdák millióinak gazdasági viszonyai ellen is kell harcolni. El kell érnünk, hogy ítélőképességük legyőzze előítéleteiket. Minden valamennyire is öntudatos paraszt egyetért azzal, hogy a szabad gabonakereskedelem és a gabona eladása a szabadpiacon olyan időben, amikor a nép éhezik — egyértelmű az emberek közötti háborúval és a spekulánsok meggazdagodásával, a néptömegek számára pedig az éhínséggel. De ennek felismerése egymagában még kevés, mert a parasztnak előítéletei és szokásai azt a gondolatot sugalmazzák, hogy előnyösebb eladni a gabonát a spekulánsnak néhányszáz rubelért, mint az államnak néhány papírtizesért, amin most nem tud árut vásárolni. Mi azt mondjuk: ha az ország tönkre van téve, ha nincs üzemanyag és a gyárak

leálltak, neked, a parasztnak, segítséget kell nyujtanod a munkásállamnak, kölcsönbe oda kell adnod a gabonát. Az a papírpénz, amit a gabona ellenében adnak neked, annak igazolása, hogy kölcsönt adtál az államnak. Ha te, a paraszt, kölcsönt adsz az államnak és odaadod a gabonát, a munkás helyre tudja állítani az ipart. Nincs más mód az ipar helyreállítására olyan országban, amelyet tönkretett az imperialista háború négy éve és a polgárháború két esztendeje! Minden paraszt, aki valamennyire is felvilágosult és hátat fordított az ősi paraszti tudatlanságnak, egyetért azzal, hogy más kiút nincs. De más a tudatosan gondolkodó paraszt, akit meggyőznek, ha emberséges módon fordulnak hozzá, és más dolog — a parasztok millióinak előítéletei, akik abból a tényből indulnak ki, hogy egész életüket kapitalista társadalomban élték le, hogy a gabona tulajdonjogát igazságosnak tartják, hogy az új rendet még nem próbálták ki és nem bízhatnak benne. Ezért mondjuk, hogy éppen ezen a területen, a közellátás területén folyik a legádázabb háború a kapitalizmus és a szocializmus között — most már valójában, nempedig csak szavakban és nem az államépítés csúcsszerveiben. Ezeket a csúcsszerveket könnyű átalakítani, de az ilyen átalakításoknak nincs nagy jelentőségük. Itt azonban a dolgozóknak és élcsapatuknak — a munkásosztálynak — öntudata döntő és végső harcra kel a paraszttömegek előítéletei, szétforgácsoltsága, széttagoltsága ellen. Amikor a kapitalizmus hívei — mindegy, hogy polgári pártok képviselőinek vagy mensevikeknek vagy eszereknek nevezik-e őket — azt mondják: „Mondjatok le az állami monopóliumról, a gabonának kényszer útján, megszabott áron való beszedéséről" — mi azt feleljük: „Önök, kedves mensevikek és eszerek, lehet, hogy őszinte emberek, de önök a kapitalizmust védelmezik, az önök ajkáról éppenséggel annak a régi kispolgári demokráciának az előítéletei szólnak, amely a szabadkereskedelmen kívül mást nem látott, amely távol tartja magát a kapitalizmus ellen folytatott elkeseredett harctól és úgy véli, hogy a kapitalizmussal ki lehet békülni és meg lehet egyezni." Nekünk elég tapasztalatunk van és tudjuk, hogy az igazi dolgozó tömegeket azok képviselik, akik nem kapaszkodtak fel a felső rétegekbe, akiket a föld-

birtokosok és tőkések egész életükben kizsákmányoltak — ezek tudják, hogy itt a kapitalizmus elleni végső és döntő, semmiféle megalkuvást nem tűrő harcról van szó. Tudják, hogy éppen itt, ezen a téren, nem lehetséges semmiféle engedmény. A Szovjethatalom a mult nyáron ideiglenesen azt mondotta: engedélyt adok a másfélpudosoknak ennyi meg ennyi hétre — utána viszont üzembe helyezte apparátusát és az többet adott, mint azelőtt. Tudják, hogy most is kellett ilyen engedményt tennünk és ilyen szünetet engedélyeznünk: hadd lássák el a munkások magukat gabonával egyenként, amikor szabadságra mennek. Annál jobban biztosítjuk magunknak azt a lehetőséget, hogy újra munkához fogunk, biztosítjuk szocialista munkánkat. Igazi harcot folytatunk a kapitalizmus ellen és azt mondjuk, hogy bármilyen engedményekre kényszerített is bennünket, mi mégis a kapitalizmus elleni és a kizsákmányolás elleni harc mellett vagyunk. Itt ugyanolyan kíméletlenül fogunk harcolni, mint Kolcsak és Gyenyikin ellen, mert az az erő, ahonnan erősítésüket veszik — a kapitalizmus ereje, az pedig, természetesen, nem az égből pottyan, hanem a szabad gabona- és árukereskedelmen alapul. Tudjuk, hogy amikor az országban szabadon adják el a gabonát, éppen ez a körülmény a kapitalizmus legfőbb forrása, az a forrás, amely eleddig még minden köztársaság pusztulásának oka volt. Most folyik a döntő és végső harc a kapitalizmus és a szabadkereskedelem ellen, s számunkra ez azt jelenti, hogy most folyik a legnagyobb jelentőségű harc a kapitalizmus és a szocializmus között. Ha győzünk ebben a harcban, akkor már nincs többé visszatérés a kapitalizmushoz és a korábbi hatalomhoz, mindahhoz, ami azelőtt volt. Lehetetlen lesz a visszatérés, csupán az szükséges, hogy háborút folytassunk a burzsoázia, a spekuláció, a kisgazdaság ellen, hogy ne maradjon fenn az az elv, amely azelőtt érvényben volt: „Kiki magáért, isten mindnyájunkért." Sutba kell dobni azt az elvet, amely szerint minden paraszt a maga ura, Kolcsak pedig mindenki ura volna. Kölcsönös viszonyainknak és építésünknek most új formája van. Tudnunk kell, hogy a szocializmus előrehalad, és bármennyire is ragaszkodnánk a mult csökevényeihez, nem szabad elfelejtenünk, hogy ezek a csöke-

vények csak ósdi eszmék ósdi gondolatfoszlányai lesznek, mert a parasztnak egészen másképpen kell viszonyulnia az általa termelt fogyasztási cikkekhez; ellenkező esetben, ha a paraszt „szabad" áron adja el a gabonát a munkásnak, kétségtelenül burzsujjá és tulajdonossá válik, mi pedig azt mondjuk, hogy a gabonát megszabott állami áron kell eladni és ez lehetővé teszi, hogy eltávolodjunk a kapitalizmustól. Még teljes súlyával nehezedik ránk az éhínség, ámde, amikor összehasonlítjuk mai helyzetünket a tavalyival, meg kell mondanunk, hogy ma hasonlíthatatlanul jobb helyzetben vagyunk, mint a mult évben. Igaz, kell némi engedményeket tennünk, de mi mindig feleletet tudunk adni és meg tudjuk magyarázni ezeket az engedményeket. Mindamellett, noha a Szovjethatalom fennállásának 20 hónapja alatt sokat végeztünk, még nem oldottuk meg a mai súlyos helyzet minden nehézségét.

Amikor majd elszakítjuk a parasztokat a tulajdontól s amikor majd felkeltjük érdeklődésüket állami munkánk iránt, akkor elmondhatjuk, hogy utunk nehezebbik részét megtettük. De erről az útról nem térünk le, mint ahogy nem térünk le a Gyenyikin és Kolcsak elleni harc útjáról sem. Azoknak az embereknek táborából, akik eszereknek és mensevikeknek nevezik magukat, olyan kijelentéseket hallunk, hogy ez a háború reménytelen, hogy ebből a háborúból nincs kiút és hogy mindent el kell követnünk a háború befejezése érdekében — ezt hallják önök lépten-nyomon. Ezt olyan emberek mondják, akik nem értik a dolgok igazi állását. Kilátástalannak tartják a polgárháborút, mert túlságosan súlyos, de hát nem értik, hogy ezt a háborút az európai imperialisták erőszakolják ránk, mert félnek Szovjet-Oroszországtól. Ugyanakkor az imperialisták palotáikban ma Szavinkovot, holnap Maklakovot, holnapután pedig Breskovszkaját látják vendégül, és nem holmi ártatlan dologról beszélgetnek velük, hanem arról, hogyan észszerűbb ide, hozzánk, katonákat, tüzérséget, ágyúkat meg más halálfegyvereket küldeni, hogyan nyujtsanak segítséget az Arhangelszki Frontnak, hogyan tetézzék azt egy Déli, egy Keleti, no meg egy Petrográdi Fronttal. Egész Európa és az egész európai burzsoázia hadbavonult Szovjet-Oroszország ellen. A burzsoázia odáig ment arcátlan-

ságában, hogy ilyen dolgokat ajánl a magyar kormánynak: „Adunk kenyeret nektek, de mondjatok le a Tanácshatalomról." El tudom képzelni, milyen nagy agitáció lesz ez az ajánlat Magyarország számára, amikor elolvassák a budapesti ujságokban! De ez még mindig jobb, ez becsületesebb és őszintébb út, mint a szabadkereskedelemért folytatott harccal stb. kapcsolatos jövendölések. Világosan megmondják: nektek kenyér kell — mondjatok le erről meg erről, ami nekünk nem előnyös, és adunk kenyeret.

Ezért, ha a szeretetreméltó kapitalisták ezzel a javaslattal fordulnának az orosz parasztokhoz, mi igen hálásak lennénk nekik. Azt mondanánk: nem volt elég agitátorunk — most Clemenceau, Lloyd George, Wilson segítségünkre jöttek és a legjobb agitátoroknak bizonyultak. Most már nem lesz többé szó az Alkotmányozó Gyűlésről, a gyülekezési szabadságról stb., hanem nyilt kártyával fognak játszani. De mi megkérdezzük a kapitalista urakat: önök annyi sok háborús kölcsönt nyujtottak, önöknek minden bőröndjük duzzadásig tömve adósságlevelekkel, ennyi meg ennyi milliárd hadikölcsön-kötvénnyel — és önök azt hiszik, a nép majd megfizeti azokat? Önöknek annyi lőszerük, töltényük, ágyújuk van, hogy nem tudnak vele mihez kezdeni — és önök azt tartották a legjobbnak, ha ezt a temérdek lőszert az orosz munkásokra lövik ki? Önök megvásárolták Kolcsakot . . . miért nem mentették meg? Hiszen nemrégiben hoztak egy határozatot, hogy az antant hatalmak nemzetközi Népszövetsége Kolcsak kormányát ismeri el az egyetlen teljesjogú orosz kormánynak[79]. Azután pedig Kolcsak úgy elfutott, hogy csak a csizmája sarkát látták. Miért történt ez így? (T a p s.) Éppen Kolcsakék példáján látjuk, mit érnek az eszer és mensevik vezérek ígéretei. Hiszen ők kezdték a Kolcsak-históriát, az ő kezükben volt a szamárai kormány. Mit érnek ezek az ígéretek? És mi történjék, ha olyan erők verődnek össze ellenünk, amelyek katonai szempontból mérhetetlenül nagyobbak, mint a mi erőink, mégcsak megközelítőleg sem hasonlíthatók össze. Persze, a burzsoázia, a nagyburzsoázia is, a kisburzsoázia is, ebből levonja a megfelelő következtetést és azt mondja a fáradt, kiéhezett tömegeknek: „Polgárháborúba vittek benneteket, amelyből nincs

kiút. Hogyan is harcolhatnátok ti, fáradt, elmaradott ország, Anglia, Franciaország és Amerika ellen?" Ezt a vezérszólamot állandóan halljuk magunk körül nap nap után, óráról órára, a burzsoá értelmiségtől is. Azt igyekeznek bebizonyítani, hogy a polgárháború reménytelen dolog. De a történelem választ ad nekünk. A válasz — a szibériai kormány története. Tudjuk, hogy ott jómódú parasztok élnek, akik nem ismerték a jobbágyságot, akik ezért nem lehetnek hálásak a bolsevikoknak, hogy megszabadították őket a földesuraktól. Tudjuk, hogy ott kormányt alakítottak és eleinte gyönyörű zászlókat küldtek oda, amelyeket az eszer Csernov vagy a mensevik Majszkij készített, s amelyeken szép jelszavak voltak — Alkotmányozó Gyűlés, a kereskedelem szabadsága — minden, amit akarsz, együgyű paraszt, mindent ráírunk neked, csak segíts megdönteni a bolsevikokat! Mi lett ebből a hatalomból? Alkotmányozó Gyűlés helyett Kolcsak-diktatúra, a legeszeveszettebb diktatúra, rosszabb minden cári hatalomnál. Talán véletlen ez? Azt felelik nekünk — hibát követtek el. Csakhogy, uraim, hibázhatnak egyes személyek életük valamely cselekedetében, de hiszen itt segítségükre siettek legjobb embereik, pártjaik színe-java. Vagy talán az értelmiség nem sietett segítségükre? Ha pedig ez nem is történt meg — bár mi tudjuk, hogy megtörtént —, önök mellett volt minden előrehaladott ország, Franciaország, Anglia, Amerika és Japán értelmisége. Önök területtel rendelkeztek, volt hajóhaduk, volt hadseregük, volt pénzük — miért dőlt mégis halomra minden? Azért, mert holmi Csernov vagy Majszkij hibát követett el? Nem! Azért, mert ebben az elkeseredett háborúban nem lehet semilyen középút, s hogy a burzsoázia fenntarthassa magát, tízével és százával kell agyonlőnie a munkásosztály alkotásra képes legjobbjait. Ez világosan látszik Finnország példáján, ezt mutatja most Szibéria példája. Az eszerek és mensevikek, hogy bebizonyítsák, hogy a bolsevikok semmire sem képesek, új hatalom kiépítéséhez láttak hozzá, amivel aztán ünnepélyesen egyenesen a Kolcsak-hatalom karjaiba omlottak. Nem, ez nem véletlen, ez történik az egész világon, s ha a bolsevikok ajkán elhalna a szó, ha egytől-egyig eltűnnének nyomtatott műveik, amelyek

ellen most uszítanak minden országban, ahol úgy vadásznak a bolsevik brosúrákra, mint holmi kórokozó mikrobákra, amelyektől rettegnek a szegény Wilsonok, Clemenceau-k és Lloyd George-ok — ha minden eltűnne, mi csak rámutatnánk Szibériára, ahol épp az imént működtek szekértolóik, és azt mondanánk: ez nagyobb hatást gyakorol minden agitációnál! Ez azt mutatja, hogy a burzsoázia diktatúrája és a munkásosztály diktatúrája között nem lehet középút. Ez az érv nemcsak a munkástömegeket győzi meg, hanem meggyőzi a legöntudatlanabb parasztot is. Önök tudják, hogy a parasztok azt mondották: „Mi nem akarunk bolsevik kormányt, mi szabad gabonakereskedelmet akarunk." Önök tudják, hogy Szamárában a parasztság, a középparasztság, a burzsoázia oldalán állott. Ugyan ki taszította most el Kolcsaktól? Kiderül, hogy a paraszt egymagában nem tudja megteremteni . . .* Ezt igazolja a forradalom egész története, és mindenki, aki ezt és a szocialista mozgalom történetét ismeri, tudja, hogy ezt példázza a XIX. század politikai pártjainak egész fejlődése.

A paraszt ezt természetesen nem tudta. Nem foglalkozott sem a szocializmus, sem a forradalom történetével, de elhiszi és elismeri azokat a következtetéseket, amelyeket saját bőrén szerzett tapasztalatai igazolnak. Amikor rájött, hogy a bolsevikok a kizsákmányolók legyőzése érdekében raktak rá terheket, amikor rájött, hogy a Kolcsak-hatalom visszaállította a kapitalizmus legdurvább rendőruralmát, tudatosan azt mondotta: „A munkástömegek diktatúráját választom, és azon leszek, hogy végleg legyűrjük a bürokratikus burzsoázia diktatúráját — így nevezi a paraszt Kolcsak diktatúráját —, hogy proletárdiktatúra, a nép diktatúrája legyen." A Kolcsak-história azt mutatja, hogy bármeddig is tart a polgárháború, bármilyen nehéz is, bármennyire kilátástalannak is látszik, mégsem vezet zsákutcába. Ez a história a bolsevikoktól legtávolabb álló néptömegeket saját tapasztalatuk alapján vezeti rá arra a meggyőződésre, hogy ennek a hatalomnak az oldalára kell pártolniok.

* A gyorsírói jegyzőkönyvben egy szó nem olvasható. — *Szerk.*

Ennyit, elvtársak, hadihelyzetünkről. Most engedjék meg, hogy beszédem befejezéséül rámutassak arra a szövetkezeti munkára, amelynek elvégzése előttünk áll. Sok, az önök előtt álló gyakorlati feladatok megítélésében nálam sokkal illetékesebb elvtárs beszélt már erről önöknek. Én bátorkodom kifejezni azt a kívánságomat, hogy az önökre háruló feladatot — a dolgozó tömegeket felölelő fogyasztási szövetkezet megalakítását —, ezt az óriási fontosságú feladatot, sikerrel teljesítsék. A kapitalista társadalomban a szövetkezetek múlhatatlanul kitermelték azokat a felső rétegeket, amelyek a szövetkezeteket vezették és ezek a vezető rétegek ízig-vérig fehérgárdisták voltak. Hogy ez nemcsak nálunk volt így, azt bebizonyították azok a nagyfejűek, akik lepaktálnak Kolcsakkal. Ezt láttuk Angliában és Németországban — a kapitalista országokban. Amikor megkezdődött a háború, a szövetkezetek legfelsőbb vezetői, akik hozzászoktak ahhoz, hogy tőkéből éljenek, egy szálig az imperialisták oldalára álltak.

Nem véletlen, hogy az imperialista háború idején a parlamenti szocialisták, a szocialista mozgalom vezetői, az egész világon egy szálig az imperialistákhoz pártoltak. Ők szították fel a háború tüzét, és odáig jutottak, hogy barátaik állnak annak a kormánynak az élén, amely meggyilkolta Liebknechtet és Luxemburgot és segítenek agyonlövetni a munkásosztály vezéreit. Ez nem egyes emberek bűne. Ez nem egyik vagy másik szerencsétlen bűnös embernek a vétke. Ez a kapitalizmus következménye, amely megrontotta őket. Így volt ez az egész világon, és Oroszország sem szent ország, mi sem kerülhettünk ki a kapitalista társadalomból másképpen, ránk is az a feladat várt, hogy súlyos háborút viseljünk ez ellen a felső vezető réteg ellen. Ez a háború még most sem ért véget; magával ragadja a néptömegeket, a tömegek harcra kelnek minden spekuláció ellen. Azok, akik saját bőrükön érezték a kizsákmányolást, nem feledkeznek meg róla, amikor saját kezükbe veszik a javak elosztásának ügyét. Meglehet, hogy ezen a téren nem kevés vereséget fogunk szenvedni. Tudjuk, hogy ezen a téren sok a hozzánemértés és a tudatlanság, hogy hol itt, hol ott lesz fennakadás — tudjuk, hogy egycsapásra nem ér el semmit az ember. De mi, akik

tudatosan vezetjük a Szovjetek munkáját, az öntudatos parasztok és munkások, akik a szocialista Oroszországot építik, végigharcoljuk ezt a háborút. Ezt a háborút önök velünk együtt viselik, és ezt a háborút, bármilyen nehéz is legyen, teljes győzelemmel fejezzük be, elvtársak. (T a p s.)

Rövid tudósítás: „Pravda" 167. sz.
1919 július 31.

Teljes egészében először
1932-ben jelent meg.

BESZÉD A KÖZOKTATÁS ÉS A SZOCIALISTA KULTÚRA DOLGOZÓINAK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919 JÚLIUS 31-ÉN[80]

Elvtársak, nagyon örülök, hogy a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözölhetem kongresszusukat.

A közoktatás terén hosszú időn át ugyanazokkal a nehézségekkel kellett megküzdenünk, amelyek a Szovjethatalom előtt a munka minden terén és a szervezés minden területén egész idő alatt felmerültek. Azt tapasztaltuk, hogy azoknak a szervezeteknek élén, amelyek az egyedüli tömegszervezeteknek számítottak, a legelső időben olyan emberek állottak, akik még sokáig burzsoá előítéleteknek hódoltak. Sőt, a Szovjethatalom legelején azt tapasztaltuk, hogy a hadsereg, 1917 októberében, olyan nyilatkozatokkal árasztott el bennünket Petrográdban, hogy nem ismeri el a Szovjethatalmat, azzal fenyegetőzött, hogy Petrográd ellen vonul, és szolidaritását fejezte ki a burzsoá kormányokkal. Mi már akkor meggyőződtünk róla, hogy ezek a nyilatkozatok e szervezeteknek azoktól a csúcsszerveitől, az akkori hadseregbizottságoktól indultak ki, amelyek teljes egészében azt képviselték, ami hadseregünk hangulatának, meggyőződésének és nézeteinek terén a multhoz tartozott. Azóta ez a jelenség megismétlődött valamennyi tömegszervezetnél: megismétlődött a vasutas proletariátusnál, megismétlődött a posta- és távíróalkalmazottaknál is. Mindig azt tapasztaltuk, hogy az első időkben a multnak még van ereje és befolyásolja a tömegszervezeteket. Ezért egyáltalán nem lepett meg bennünket a tanítók körében dúló hosszantartó makacs harc sem, hiszen a tanítóknak kezdettől fogva olyan szervezetük volt, amely óriási többségében, ha ugyan nem teljes egészében, a Szovjethatalommal szemben ellenséges álláspontot foglalt

ei. Azt tapasztaltuk, hogy lépésről lépésre kellett leküzdeni a régi polgári előítéleteket, és hogy azoknak a tanítóknak, akik szoros kapcsolatban voltak a munkásokkal meg a dolgozó parasztsággal, az előző, burzsoá rend elleni harcban kellett kivívniok maguknak a jogokat, és utat törniök ahhoz, hogy valóban közelebb kerüljenek a dolgozó tömegekhez és valóban megértsék a végbemenő szocialista forradalom jellegét. Önök eddig bárki másnál fokozottabb mértékben találták szemben magukat a burzsoá értelmiség régi előítéleteivel, szokásos módszereivel és érvelésével, azzal, hogy védelmezi a burzsoá vagy tőkés társadalmat, a burzsoá értelmiség harcával, amelyet rendszerint nem nyiltan, hanem különféle, első benyomásra jóhangzású, valójában azonban így vagy úgy a kapitalizmus védelmére kilyukadó jelszavak fedezete alatt folytatnak.

Elvtársak, önök talán emlékeznek arra, hogyan írja le Marx a munkás belépését a modern tőkés gyárba, hogyan vizsgálja meg, a munkás rabszolgasorsát elemezve, a fegyelmezett, kulturált és „szabad" kapitalista társadalomban a dolgozók tőkés elnyomásának okait, hogyan jut el a termelési folyamat alapjaihoz, hogyan írja le a munkás belépését a tőkés gyárba, ahol az értéktöbblet elrablása végbemegy, ahol lerakják az egész tőkés kizsákmányolás alapjait, ahol a kapitalista társadalom létesül, amely a gazdagságot kevesek kezébe adja és elnyomásban tartja a tömegeket. Amikor Marx művének ehhez a leglényegesebb és legnagyobb jelentőségű helyéhez — a tőkés kizsákmányolás elemzéséhez — ér, a bevezetéshez a következő irónikus megjegyzést fűzi: „Itt, ahová önöket bevezetem, a tőkés profit kisajtolásának e színhelyén szabadság, egyenlőség és Bentham uralkodik"[81]. Amikor Marx ezt mondta, a burzsoáziának azt az ideológiáját húzta alá, melyet a burzsoázia a kapitalista társadalomban érvényesít, melyet a burzsoázia igazol, mert a burzsoázia szempontjából, amely felülkerekedett a hűbérúr elleni harcban, ennek a burzsoáziának szempontjából a tőke uralmán, a pénz uralmán, a dolgozók kizsákmányolásán alapuló kapitalista társadalomban igenis „szabadság, egyenlőség és Bentham" uralkodik. Szabadság, aminek ők a profit szabadságát, kevesek meggazda-

godásának szabadságát, a kereskedelmi forgalom szabadságát nevezik; egyenlőség, aminek ők a tőkések és munkások egyenlőségét nevezik; Bentham, azaz a szabadsággal és egyenlőséggel kapcsolatban táplált kispolgári előítéletek uralma.

Ha körülnézünk, ha megvizsgáljuk azokat az érveket, amelyekkel tegnap harcoltak ellenünk és ma harcolnak a régi tanítószövetség képviselői és amelyeket mindmáig megtalálunk a magukat szocialistáknak nevező ideológiai ellenfeleinknél, az eszereknél és mensevikeknél, azokat az érveket, amelyeket, nem elég tudatos formában, megtalálunk a szocializmus jelentőségét még nem értő parasztok tömegével folytatott mindennapi beszélgetéseinkben — ha önök felfigyelnek erre és jól átgondolják ezeknek az érveknek eszmei értelmét, akkor megtalálják ugyanazt a burzsoá motívumot, amelyet Marx a „Tőké"-ben hangsúlyozott. Mindezek az emberek azt a bölcs mondást hajtogatják, hogy a kapitalista társadalomban szabadság, egyenlőség és Bentham uralkodik. S amikor ebből a szempontból kiindulva ellenvetésekkel hozakodnak elő és azt mondják, hogy mi, a bolsevikok és a Szovjethatalom, megsértjük a szabadságot és az egyenlőséget, mi azoknak, akik így beszélnek, azt ajánljuk, hogy foglalkozzanak a politikai gazdaságtan alapismereteivel, Marx tanításának alapjaival. Azt mondjuk: az a szabadság, amelynek megsértéséért önök a bolsevikoknak szemrehányásokat tesznek, a tőke szabadsága, a tulajdonos szabadsága arra, hogy eladja a gabonát a szabadpiacon, vagyis a meggazdagodás szabadsága a kevesek számára, akiknél fölöslegben van ez a gabona. Az a sajtószabadság, amelynek megsértésével állandóan vádolták a bolsevikokat — mi tulajdonképpen ez a sajtószabadság a kapitalista társadalomban? Mindenki tapasztalta, hogy mi volt a sajtó nálunk, a „szabad" Oroszországban. Még inkább tapasztalták ezt azok, akik megismerték — mivel közvetlenül megfigyelték, vagy éppen lapszerkesztéssel foglalkoztak — a fejlett kapitalista országok sajtóját. A sajtószabadság a kapitalista társadalomban — szabadság arra, hogy kereskedjenek a sajtóval és a néptömegek befolyásolásával. A sajtószabadság azt jelenti, hogy a sajtó, a tömeg-

befolyásolás e hatalmas eszköze a tőke kitartottja. Ez az a sajtószabadság, amelyet a bolsevikok leromboltak, és a bolsevikok büszkék arra, hogy ők voltak az elsők, akik szabaddá tették a sajtót a tőkésektől, hogy egy óriási kiterjedésű országban ők teremtették meg elsőízben azt a sajtót, amely nem függ maroknyi gazdagtól és milliomostól, — azt a sajtót, amely minden betűjét a tőke elleni harc feladatainak szenteli, és nekünk ennek a harcnak mindent alá kell rendelnünk. Ebben a harcban a dolgozók élenjáró része, a dolgozók élcsapata csak a munkás proletariátus lehet, amely tudja vezetni az öntudatlan parasztmegeket.

Ha az *egy* párt diktatúráját vetik szemünkre, és, mint hallottuk, szocialista egységfrontot javasolnak, mi azt mondjuk: „Igenis, *egy* párt diktatúrája! Ezen az alapon állunk s erről a talajról nem térhetünk le, mert ez az a párt, amely évtizedek során kivívta magának az egész gyári és ipari proletariátus élcsapatának helyzetét. Ez az a párt, amely már az 1905-ös forradalom előtt kivívta magának ezt a helyzetet. Ez az a párt, amely 1905-ben a munkástömegek élén állt, amely azóta, az 1905 utáni reakció idején is, amikor a sztolipini duma fennállása alatt olyan nagy fáradság árán állt talpra a munkásmozgalom, egybeforrt a munkasosztállyal, és az egyetlen párt volt, amely képesnek bizonyult arra, hogy a munkásosztályt a régi társadalom mélyreható és gyökeres megváltoztatásának útjára vezesse." Amikor szocialista egységfrontot javasolnak nekünk, mi azt mondjuk: ezt a mensevikek és az eszerek pártja javasolja, akik a forradalom folyamán a burzsoázia javát szolgáló ingadozást tanusítottak. Két tapasztalatunk van: a Kerenszkij-uralom, amikor az eszerek koalíciós kormányt alakítottak, amely az antant, vagyis a világburzsoázia, Franciaország, Amerika és Anglia imperialistáinak támogatását élvezte. És mit láttunk, mire vezetett ez? A szocializmusra való fokozatos átmenetet láttuk-e, amit az eszerek megígértek? Nem, amit láttunk, az csőd, az imperialisták teljes uralma, a burzsoázia uralma és minden megalkuvó illúzió teljes csődje volt.

Ha ez a tapasztalat kevés, vegyék szemügyre Szibériát. Ott ennek a tapasztalatnak megismétlődését láttuk.

Szibériában a hatalom bolsevikellenes volt. Az első időben a csehszlovák felkelésnek és annak a felkelésnek, amelyet a mensevikek és az eszerek rendeztek a Szovjethatalom ellen, segítségére ment a Szovjethatalom elől elmenekült egész burzsoázia. Segítségükre mentek a leghatalmasabb európai országok és Amerika kapitalistái és egész burzsoáziája, mégpedig nemcsak eszmei támogatással, hanem pénzügyi meg katonai támogatással is. És mi volt az eredmény? Mire vezetett az állítólagos Alkotmányozó Gyűlésnek ez az uralma, ez az eszerekből és mensevikekből összetevődő, állítólag demokratikus kormány? A Kolcsak-kalandra. Miért vezetett ez az uralom a szemünk előtt végbemenő összeomlásra? Azért, mert itt ugyanaz az alapvető igazság mutatkozott meg, amelyet az ellenfeleink táborából kikerülő állítólagos szocialisták nem akarnak megérteni, hogy tőkés társadalomban, amikor fejlődik, szilárdan tartja magát, vagy amikor pusztulóban van, egyaránt — csak egy lehetséges a két hatalom közül: vagy a kapitalisták hatalma, vagy a proletariátus hatalma. Minden középső hatalom — ábránd, minden olyan kísérlet, hogy valamiféle harmadik hatalmat hozzanak létre, arra vezet, hogy az emberek, még akkor is, ha teljesen őszinték, az egyik vagy a másik oldalra csúsznak. Csak a proletariátus hatalma, csak a munkások uralma sorakoztathatja fel maga mögött azt az egész többséget, amely a munka talaján áll, mert a parasztttömegek, bár dolgozó tömeget képviselnek, mégis, bizonyos értelemben, saját kisgazdaságuk, saját gabonájuk tulajdonosai is. Ezen az alapon bontakozott ki az a harc, amely szemünk előtt folyik, az a harc, amely megmutatja, hogyan veti el a proletariátus fokozatosan a hosszú politikai kísérletek folyamán, azoknak a kormányoknak felváltása folyamán, amelyeket Oroszország különböző határvidékein látunk, mindazt, ami a kizsákmányolást szolgálja, hogyan tör magának utat, s hogyan válik egyre inkább és inkább a dolgozó tömegek igazi és teljes vezérévé a tőke ellenállásának elnyomása és felszámolása terén.

Azok az emberek, akik arról beszélnek, hogy a bolsevikok megsértik a szabadságjogokat, akik szocialista egységfrontot javasolnak, vagyis azt javasolják, hogy fog-

junk össze azokkal, akik ingadoztak, akik az orosz forradalom története során már kétszer rohantak át a burzsoázia oldalára — ezek az emberek nagy előszeretettel vádolnak bennünket azzal, hogy terrort alkalmazunk. Azt mondják, hogy a bolsevikok bevitték a kormányzásba a terror rendszerét, azt mondják, hogy Oroszország megmentése érdekében a bolsevikoknak le kell mondaniok a terrorról. Egy szellemes francia burzsoá jut eszembe, aki polgári szempontot vallva, azt mondta a halálbüntetés megszüntetéséről: „Kezdjék el a halálbüntetés megszüntetését a gyilkos urak." Ez a válasz jut eszembe, amikor egyesek azt mondják: „A bolsevikok mondjanak le a terrorról." Mondjanak le róla az orosz tőkés urak és szövetségeseik, Amerika, Franciaország és Anglia, vagyis azok, akik rákényszerítették a terrort Szovjet-Oroszországra! Ezek azok az imperialisták, akik ránk törtek, és mind a mai napig ránk törnek a mienknél ezerszerte hatalmasabb egész katonai erejükkel. Vagy talán az nem terror, amikor az antant minden országának, Anglia, Franciaország és Amerika imperialistáinak fővárosában ott vannak a nemzetközi tőke kiszolgálói — akár Szazonovoknak, akár Maklakovoknak nevezik őket —, akik megszervezték a tíz- meg százezernyi elégedetlen, tönkrejutott, megbántódott és felháborodott burzsoát és tőkést? Bizonyára hallottak a hadseregben szőtt összeesküvésekről, bizonyára olvastak a legutóbbi, Krasznaja Gorkában szőtt összeesküvésről, amelynek során majdnem kiszolgáltatták Petrográdot; hát ez mi volt, ha nem terror, mégpedig az egész világ burzsoáziája részéről, amely hajlandó bármilyen bestialitásra, gaztettre és erőszakra abból a célból, hogy visszaállítsa Oroszországban a kizsákmányolók uralmát és elfojtsa a szocialista forradalom most még saját országaikban is fenyegető tüzét? Itt van a terror igazi forrása, itt vannak azok, akiket felelősség terhel! S ezért vagyunk meggyőződve róla, hogy azok, akik Oroszországban a terrorról való lemondást prédikálják, tudatos vagy öntudatlan eszközök, ügynökök azoknak az imperialista terroristáknak kezében, akik fojtogatják Oroszországot blokádjukkal és Kolcsaknak meg Gyenyikinnek nyujtott támogatásukkal. De ügyük reménytelen.

Oroszország — az első ország, amelynek a történelem a szocialista forradalom elindítójának szerepét juttatta, s éppen ezért van részünk annyi harcban és szenvedésben. Más országok imperialistái és kapitalistái megértik, hogy Oroszország teljes vértezetben áll, hogy Oroszországban nemcsak az orosz tőke sorsa dől el, hanem egyben a nemzetközi tőke sorsa is. Ezért terjesztenek egész sajtójukban, a milliókkal meg milliárdokkal szőröstül-bőröstül megvásárolt egész burzsoá világsajtóban, tengernyi hazugságot a bolsevikokról.

Ők ugyanazoknak az elveknek jegyében, a „szabadság, egyenlőség és Bentham" elvek jegyében támadnak Oroszország ellen. Ha önök olyan emberekkel találkoznak majd nálunk, akik azt gondolják, hogy amikor szabadságról, egyenlőségről és arról beszélnek, hogy a bolsevikok megsértik ezeket, akkor valami önálló dolgot védelmeznek, általában a demokrácia elveit védelmezik — kérjék meg ezeket az embereket, hogy ismerkedjenek meg az európai kapitalizmus sajtójával. Minek a leple alatt visel hadjáratot Kolcsak és Gyenyikin, minek a leple alatt fojtogatja Oroszországot az európai tőke és burzsoázia? Mind csak erről — a szabadságról és egyenlőségről beszélnek! Amikor az amerikaiak, angolok és franciák elfoglalják Arhangelszket, amikor elküldik csapataikat délre — a szabadságot és egyenlőséget védelmezik. Ezzel a jelszóval leplezik magukat, és ezért száll szembe Oroszország proletariátusa ebben az ádáz harcban az egész világ tőkéjével. Erre szolgálnak ezek a jelszavak, a szabadság és egyenlőség jelszavai, amelyekkel a burzsoázia képviselői mind, ahányan csak vannak, ámítják a népet, s amelyek teljes leleplezése annak az értelmiségnek a feladata, amely valóban a munkássággal és parasztsággal tart.

Látjuk, hogy minél konokabbá és elkeseredettebbekké válnak az antant imperialistáinak kísérletei, annál inkább kiváltják saját országaik proletariátusának ellenállását és ellenszegülését. Július 21-én megtörtént az első kísérlet Anglia, Franciaország és Olaszország munkásainak ez országok kormányai ellen irányuló nemzetközi sztrájkjára a következő jelszóval: vessenek véget Oroszország ügyeibe való minden néven nevezendő beavatkozásnak és

kössenek tisztességes békét a köztársasággal. Ez nem sikerült. Több országban — Angliában, Franciaországban és Olaszországban — egyes sztrájkok robbantak ki. Amerikában és Kanadában bősz hajszát indítanak minden ellen, ami a bolsevizmusra emlékeztet. Az utóbbi években két nagy forradalom történetét éltük át. Tudjuk, hogy 1905-ben az orosz dolgozó tömegek élcsapata milyen nehezen lendült neki a cárizmus elleni harcnak. Tudjuk, hogy 1905 január 9-e után, az első véres lecke után milyen fáradozások árán, milyen lassan és nehezen fejlődött a sztrájkmozgalom 1905 októberig, amikor Oroszországban a tömegsztrájk először aratott sikert. Tudjuk, milyen nehezen ment ez. Ezt bizonyította két forradalom tapasztalata, jóllehet Oroszországban a helyzet forradalmibb volt, mint más országokban. Tudjuk, milyen fáradozások árán kovácsolódik ki számos sztrájkban a kapitalizmus elleni harchoz szükséges erő. Ezért nem lep meg bennünket ennek a július 21-i első nemzetközi sztrájknak a kudarca. Tudjuk, hogy a forradalom az európai országokban hasonlíthatatlanul nagyobb ellenállásba és akadályba ütközik, mint nálunk ütközött. Tudjuk, hogy Anglia, Franciaország és Olaszország munkásai, amikor július 21-re nemzetközi sztrájkot hirdettek, hallatlan nehézségeket küzdöttek le. Ez a történelem folyamán még sohasem látott kísérlet volt. Semmi csodálni való sincs azon, hogy nem sikerült. Mi azonban tudjuk, hogy a legcivilizáltabb országok dolgozó tömegei, bár az európai burzsoázia acsarkodik ellenünk, velünk vannak, megértik ügyünket, s akármilyen nagyok is legyenek a forradalom nehézségei és a ránk váró megpróbáltatások, a hazugság és a tőke „szabadságának és egyenlőségének", a jóllakott és az éhes egyenlőségének jelszavával folytatott megtévesztés akármilyen légkörével vegyenek is körül bennünket, mi tudjuk, hogy a mi ügyünk az egész világ munkásainak ügye, és ezért ez az ügy egészen biztosan és elkerülhetetlenül le fogja győzni a nemzetközi tőkét.

„Pravda" 170. sz.
1919 augusztus 3.

LAKÁJSZOBÁBAN

Az elvtársak délről néhány mensevik, eszer stb. sajtóterméket hoztak, amelyek lehetővé teszik, hogy egy pillantást vessünk arra a „szellemi életre", amely a barikádok *túlsó* oldalán, a *másik* táborban folyik. Bazarov és Martov harkovi „Miszl"-je, Mjakotyin, Pesehonov, Bunakov, Visnyak, Potreszov és Grosszman „Grjaduscsij Gyeny"-je, Balabanov, Szt. Ivanovics, Mjakotyin és Pesehonov „Juzsnoje Gyeló"-ja és „Objegyinyenyijé"-je — ez a neve e sajtótermékeknek és néhány kimagasló munkatársuknak.

A megnevezett sajtótermékeknek még ez a néhány és különböző időpontokból származó száma is annyira jellegzetes és átható illatot áraszt, hogy az ember egyszerre mintha lakájszobában érezné magát. Ez az egész írótársaság lényegében olyan művelt intellektuelekből áll, akik szocialistáknak vélik és nevezik magukat, ízig-vérig át vannak itatva polgári előítéletekkel és lakájkodnak a burzsoázia előtt. Ezek között az emberek között igen sok árnyalat található, de ezeknek az árnyalatoknak politikai szempontból nincs semilyen komoly jelentőségük, mert ezek az emberek csak abban különböznek egymástól, mennyire képmutatóan vagy őszintén, durván vagy finom formában, esetlenül vagy ügyesen tesznek eleget a burzsoáziával szemben fennálló lakájkötelezettségeiknek.

I

A lakájnak szolgálati kötelezettségei közé tartozik az, hogy frakkot viseljen, ápolt külseje és megfelelő modora legyen, fehér kesztyűt hordjon. A lakájnak megengedik,

hogy bizonyos fokig szeresse a népet: egyrészt, ez elkerülhetetlen, hiszen az a környezet, amelyből a lakájok kikerülnek, szükségképpen igen szegénysorsú emberekből áll; másrészt, ez még előnyös is az uraságra nézve, hiszen lehetővé teszi számára, hogy jótékonyságot „gyakoroljon" — elsősorban természetesen azoknak a rétegeknek „szófogadó" képviselői irányában, amelyekből a cselédek, kiszolgálók és munkások kikerülnek. Minél értelmesebbek és műveltebbek azok az osztályok, amelyek lakájokat tartanak, annál rendszeresebben és megfontoltabban folytatják politikájukat, s a lakájokat arra használják fel, hogy spicliskedjenek a dolgozók között, hogy az egy részüknek tett engedményekkel megbontsák soraikat, hogy megszilárdítsák saját helyzetüket, érdekeltté tegyék a „szolgálatban állót" az uraság vagyonának növekedésében, annak kilátásba helyezésével, hogy majd koncot kap stb. stb.

Persze, a nép szeretetét a lakájnak csak igen szerény keretek között és azzal a kötelező feltétellel engedik meg, hogy ha alázatos és szófogadó, s kész „vigasztalni" a dolgozókat és kizsákmányoltakat. Zárójelben mondva, Feuerbach nagyon találóan azt válaszolta azoknak, akik a vallást mint az emberek „vigaszának" forrását védelmezik, hogy a rabszolga vigasztalása a rabszolgatartóra nézve előnyös foglalkozás, ezzel szemben a rabszolgák igazi híve lázadásra, felkelésre, az iga lerázására tanítja, s egyáltalán nem „vigasztalja" őket. A lakáj szebbnél szebb, ékesebbnél ékesebb képzelt virágokkal díszíti a béklyókat, s ezzel nyujt „vigaszt" a bérrabszolgáknak, akiket a bérrabszolgaság láncaival bilincsbe vertek. Az, aki híve annak, hogy az emberek felszabaduljanak a bérrabszolgaság alól, széttépi a bérrabszolgaság láncait ékesítő képzelt virágokat, hogy a rabszolgák megtanulják tudatosabban és izzóbban gyűlölni láncaikat, hamarabb rázzák le azokat és élő virágok után nyujtsák ki kezüket.

Az a lakáj helyzetével velejáró szükségszerűség, hogy a nép igen mérsékelt szeretetét egybe kell kapcsolni a messzemenő szófogadással és az uraság érdekeinek messzemenő védelmével, elkerülhetetlenül megszüli a lakájra mint szociális típusra jellemző képmutatást. Itt igenis

szociális típusról, nempedig egyes személyek tulajdonságairól van szó. A lakáj lehet becsületes ember, családjának példás tagja, nagyon jó állampolgár, de elkerülhetetlenül képmutatóskodásra van ítélve, mivel hivatásának fő jellegzetessége az, hogy annak az uraságnak érdekeit, amelynek „szívvel-lélekkel" való szolgálatára „elkötelezte magát", egybekapcsolja annak a környezetnek érdekeivel, amelyből a cselédséget toborozzák. S ezért, ha a kérdést a politika szempontjából, vagyis az emberek millióinak szempontjából és az emberek milliói közötti viszonynak szempontjából vizsgáljuk, szükségképpen arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a lakájnak mint szociális típusnak alaptulajdonsága a képmutatás és a gyávaság. Éppen ezeket a tulajdonságokat neveli ki a lakáj-foglalkozás. Éppen ezek a tulajdonságok a leglényegesebbek a bérrabszolgák és általában a dolgozók tömegei szempontjából bármelyik tőkés társadalomban.

II

A magukat menseviceknek, szociáldemokratáknak, szociálforradalmároknak stb. nevező művelt intellektuelek politikára akarják tanítani a népet. Ezért kénytelen-kelletlen napjaink döntő kérdésével, az imperialista háború polgárháborúvá változtatásának kérdésével is foglalkozniok kellett. Nézzük, hogyan vélekednek erről a kérdésről.

Az „Objegyinyenyijé"-ben P. Juskevics úr egész cikket szentel a „Forradalom és polgárháború"-nak. Az, hogy miféle irodalomhoz — tisztesség ne essék szólván, irodalomhoz — tartozik ez a cikk, már a szerző következő két elmefuttatásából is kitűnik:

„... A szocializmusnak, amikor olyan forradalmat tűz maga elé célul, amely a többség érdekeit tartja szem előtt és amelyet ez a többség hajt végre, nincs oka arra (!!), hogy a polgárháború módszereihez folyamodjon (!!!), amelyekre a hatalmat megragadó kisebbségek rendszerint végzetszerűen rá

vannak utalva"... „És a modern társadalom leghaladóbb osztályának, amikor majd megérik arra, hogy teljesen megértse világfelszabadító küldetését és az ezzel összefüggő feladatokat, el kell majd azt (a polgárháborút) vetnie, a történelmi barbárság egyéb hagyatékával együtt..."

Nemde, gyöngyszem?

Az orosz burzsoázia, mindjárt a bolsevik forradalom után, arra törekedett, hogy megegyezésre jusson és megegyezést kössön a külföldi burzsoáziával saját országának munkásai és más dolgozói ellen. A burzsoáziát a mensevikek és eszerek támogatták. Így volt Finnországban 1918 elején. Így volt Oroszország északi részén meg délen is 1918 elején, amikor a németekkel szövetségben a kadetok is, a mensevikek is, az eszerek is fojtogatták a bolsevikokat. Ugyanez a helyzet Grúziában. A németek pénzt és fegyvert adtak Krasznovnak. Azután az antant burzsoáziája megvásárolta a csehszlovákokat, Gyenyikint, csapatokat küldött Murmanszkba, Arhangelszkbe, Szibériába, Bakuba, Ashabadba.

A nemzetközi burzsoázia, előbb a német, majd az angol-francia (nemegyszer a kettő együtt is), haddal támadt az Oroszországban győzedelmeskedett proletariátusra. S akkor még előáll egy magát szocialistának nevező ember, aki a burzsoáziához pártolva azt tanácsolja a munkásoknak, hogy „vessék el" a „polgárháború módszereit"! Hát mi ez, ha nem a legújabb kapitalista észjárású Juduska Golovljov?

Talán azt mondják majd nekem, hogy Juskevics egyszerűen a burzsoázia közönséges tintakulija, hogy egyáltalán nem jellemző bizonyos pártokra és ezek nem felelnek érte. De ez helytelen volna. Először is, az „Objegyinyenyije" munkatársainak összetétele és egész irányzata éppen az ilyen, a mensevik-eszer társaságra tipikus lakájkodást tárják elénk. Másodszor pedig, nézzük L. Martovot. Ez az alak a legtekintélyesebb (és alighanem a „legbaloldalibb") mensevik, méghozzá a berni Internacionále igen nagyrabecsült tagja, aki szolidáris annak szellemi vezérével, K. Kautskyval.

Nézzük, hogyan vélekedik Martov. A „Miszl" 1919

áprilisi számában a „világbolsevizmusról" ír. Martov tüzetesen ismeri a bolsevizmus irodalmát és a bolsevizmusról szóló irodalmat. És nézzük csak, mit ír ez az író a polgárháborúról:

„... Mindjárt a háború első heteiben alkalmam volt írni arról, hogy a munkásmozgalomnak e háború előidézte válsága elsősorban «morális válság», olyan válság, amely abban nyilvánul meg, hogy a proletariátus különböző részei elvesztették az egymás iránti bizalmat, s a proletártömegek nem hisznek többé a régi erkölcsi-politikai értékekben. Akkor még nem gondoltam arra az eshetőségre, hogy az egymás iránti bizalom elvesztése, azoknak az eszmei kapcsoknak megsemmisülése, amelyek a legutóbbi évtizedek folyamán nemcsak a reformistákat és a forradalmárokat tartották össze, hanem bizonyos időpontokban a szocialistákat az anarchistákkal s az előbbieket meg az utóbbiakat a liberális és a keresztényszocialista munkásokkal is egyesítették — a proletárok közötti *polgárháborúra* fog vezetni..."

A kiemelés Martov úrtól származik. Ő maga hangsúlyozza, hogy itt igenis a polgárháborúról mond véleményt. Sőt az is lehet, hogy a Kautskyval való teljes egyetértését hangsúlyozza, aki mindenesetre ugyanígy vélekedik a polgárháborúról.

S ebben a vélekedésben annyi körmönfont alávalóság, olyan töméntelen hazugság, munkásámítás, a munkásérdekek olyan aljas elárulása, a szocializmus irányában megnyilvánuló olyan képmutatás és renegátság van, hogy csak elámulunk, mennyi lakájszellem halmozódott fel az opportunizmussal való „kacérkodás" évtizedei során a Kautskykban és Martovokban!

Először, amikor Kautsky és Martov képmutatóan könnyeket hullatnak „a *proletárok közötti* polgárháború" miatt, ezzel azt próbálják leplezni, hogy átpártoltak a burzsoázia oldalára. Hiszen a polgárháború valójában a proletariátus és a burzsoázia között folyik. Sohasem volt a történelemben, és osztálytársadalomban nem is lehetséges polgárháború a kizsákmányolt tömegek és a kizsákmányoló kisebbség között anélkül, hogy a kizsákmányoltak egy része ne követné a kizsákmányolókat, ne haladna

velük együtt saját testvérei ellen. Minden írástudó ember elismeri, hogy az olyan francia, aki a vendée-i parasztoknak a monarchia és a földesurak érdekében rendezett felkelése idején „a *parasztok közötti* polgárháborún" kezdett volna siránkozni, a monarchia visszataszítóan képmutató lakája lett volna. Ugyanilyen lakájai a kapitalistáknak Kautsky és Martov úrék.

A világhatalommal rendelkező nemzetközi burzsoázia fojtogatja egy ország munkásságát, amely győzedelmeskedett a tőke megdöntéséért folytatott harcban, fojtogatja úgy, hogy közben magával rántja a munkások félrevezetett, felvilágosulatlan, megfélemlített részét, a hitvány Kautskyk és Martovok pedig könnyeket hullatnak „a proletárok közötti polgárháború" miatt. Ezeknek az alakoknak ehhez az undorító képmutatáshoz kell folyamodniok, hiszen nem ismerhetik be nyiltan, hogy a proletariátus és a burzsoázia közötti polgárháborúban a burzsoázia oldalára kerültek!

Másodszor, Martov s ugyanúgy Kautsky és az egész berni Internacionále nagyon jól tudják, hogy mint szocialisták azért örvendtek a munkások között rokonszenvnek, mert a proletárforradalom szükségességét hirdették. Kautsky 1902-ben a forradalomnak a háborúval való lehetséges összefüggéséről írt, továbbá arról, hogy a proletariátus közelgő forradalma valószínűleg nagyobb mértékben fog egybekapcsolódni polgárháborúval, mint az előző forradalmak. 1912-ben a Bázeli Kiáltványban az egész II. Internacionále ünnepélyesen kijelenti, hogy a közelgő háború összefügg a közelgő proletárforradalommal. Amikor pedig ez a háború kitört, a II. Internacionále „forradalmárai" a burzsoázia lakájainak bizonyultak!

A bolsevikok 1914 novemberben kijelentették, hogy az imperialista háború át fog változni polgárháborúvá. Ez igaznak bizonyult. Ez most tény — világméretekben. Amikor Martov „világbolsevizmusról" beszél, kénytelen elismerni ezt a tényt. Ahelyett azonban, hogy becsületesen elismerné teljes eszmei csődjét, mindazok nézeteinek kudarcát, akik a nyárspolgár lenéző fintorával elvetették az imperialista háború polgár-

háborúvá változtatásának gondolatát, ehelyett Martov képmutatóskodik, a „proletártömegeket" „okolja", amelyek, úgymond, „nem hisznek többé a régi erkölcsi-politikai értékekben"!!

A renegátok a tömegekre hárítják át saját renegátságukat. A tömegek rokonszenveznek a bolsevikokkal s mindenütt a forradalom útjára lépnek. Ez nyilván a tömegek bűne az olyan emberek „elmélete" szerint, akik egész életükön át a forradalomhoz való hűségüket hangoztatták, hogy azután a proletariátussal szemben a burzsoázia táborába kerüljenek, amikor a forradalom bekövetkezett.

Harmadszor, a háború előtt a szocialista mozgalomban észlelhető belső harccal kapcsolatos két különböző elmélet a következő volt. Kautsky és Martov, valamint az opportunisták többsége, a reformistákban és a forradalmárokban egy és ugyanazon osztály egy és ugyanazon mozgalmának két törvényszerű árnyalatát, két szükségszerű szárnyát látta. Az ezen árnyalatok közötti szakadást elítélték. Közeledésüket és egybeolvadásukat a proletár osztályharc minden komoly pillanatában — elkerülhetetlennek tartották. Rövidlátással vádolták a szakadás híveit.

A másik felfogás, a bolsevik felfogás hívei a reformistákban a proletariátusra gyakorolt burzsoá befolyás hordozóit látták, a reformistákkal való szövetséget csak mint ideiglenes rosszat, nyilvánvalóan nem-forradalmi helyzetben tartották megengedhetőnek, a szakítást a reformistákkal, a tőlük való elszakadást elkerülhetetlennek tartották a harc minden komoly kiéleződése, s annál inkább a forradalom kirobbanása esetén.

Kinek lett igaza?

A bolsevikoknak.

A háború világszerte meghozta a munkásmozgalom kettészakadását, a szociálpatrióták átpártolását a burzsoáziához. Oroszország után ennek a legszemléltetőbb példáját egy előrehaladott tőkés ország, Németország mutatta. És ha valaki most védelmezi a reformisták és a forradalmárok közötti „eszmei kapcsokat", az azt jelenti, hogy támogatja azokat a Noske és Scheidemann fajtájából való munkásszármazású hóhérokat, akik segítettek a

burzsoáziának Rosa Luxemburg és Karl Liebknecht meggyilkolásában, segítettek neki legyilkolni a munkások tízezreit a burzsoázia ellen folytatott forradalmi harcukért.

A megírás ideje: 1919 július.

Először 1925-ben jelent meg.

BESZÉD A PÁRTONKÍVÜLI MUNKÁS-VÖRÖSKATONA KONFERENCIÁN, 1919 AUGUSZTUS 6-ÁN

UJSÁGÍRÓI FELJEGYZÉS

ELSŐ VÁLTOZAT

(Lelkes ünneplés.) Elvtársak, engedjék meg, hogy azokkal az eseményekkel kezdjem, amelyekről tegnap és ma olvastak a lapokban. Ezek — a magyarországi események.

Tudják, hogy Magyarországon március végéig „Kerenszkij-rendszer" uralkodott, s a Kerenszkij-rendszer képviselői csak március végén távoztak helyükről, belátva, hogy nem tarthatják magukat, a szociálmegalkuvók pedig elküldték képviselőiket a börtönbe, ahol abban az időben Kun Béla elvtárs volt, aki valamikor a mi Vörös Hadseregünk soraiban is tevékenykedett. A szociálmegalkuvók tárgyalásokat kezdtek vele, és Kun Béla elvtárs egyenesen a börtönből jutott be a kormányba.

A legutóbbi időben azonban olyan híreket kaptunk, hogy a magyarországi szocialista párton belül nem rendjén való dolgok történtek.

Lenin azután arról beszél, hogyan vonultak be a román csapatok Budapestre. Erre azonban külön nem érdemes kitérni.

Így volt ez különböző frontokon nálunk is — mondja Lenin. Mi azonban elég erővel rendelkeztünk a hátországban, s így annyira megerősödtünk, hogy utóbb méltó módon válaszolhattunk Kolcsaknak, vagyis úgy, ahogy például a Petrográdi Fronton válaszoltunk. Tudják, hogy csapataink elfoglalták Jamburgot.

Lenin továbbá arról a politikai tapasztalatról beszél,

amelyet ez alatt az idő alatt szereztünk. Ilyen tapasztalattal a magyarok természetesen nem rendelkeznek.

Mi azonban nem csüggedünk, mert tudjuk, mire vezet a Kolcsak-banda és a Kornyilov-banda ideiglenes diadala. Csak járja most a román Kolcsak-banda táncát a magyar munkások holttestein. Mi tudjuk, hogy ez a diadal nem hosszúéletű. Az igazság az, hogy ebből a nehéz háborúból csak a munkások vasereje kerülhet ki győztesen, amely segítséget nyujt minden dolgozónak és meghozza minden spekulánsnak a büntetést.

Ezután Lenin a megalkuvók, a mensevikek és az eszerek szibériai működéséről beszél, akik most a Szovjet Kormányt azzal vádolják, hogy helytelen taktikát követ, de maguk nem tudtak mintát szolgáltatni a taktikára. Alapjában véve mindaz, ami Szibériában történt, mindaz, amit a mensevikek és az eszerek megígértek, csak szenvedést hozott mind a parasztokra, mindpedig a munkásokra. De attól a pillanattól fogva, hogy a versailles-i békét aláírták, Franciaország, Anglia és más országok munkásai kezdik egyre jobban és jobban megérteni a helyzetet.

Ezért hasonlítanak a legutóbbi magyarországi események, bármilyen súlyosak is, azokhoz az eseményekhez, amelyek Gyenyikin és Kolcsak táborában mentek végbe. Ezek az események a munkások újabb százezreinek nyitják majd fel a szemét, és rámutatnak előttük arra, hogy a tőke kinyujtja a kezét s be akarja zsebelni a váltók után azt, amit vesztett.

A továbbiakban Lenin azokról az összeesküvésekről beszél, amelyeket a mensevikek, a szociálforradalmárok és a kapitalisták szőnek azért, hogy visszaszerezzék a hatalmat. Az összeesküvők ugyanakkor, amikor összeesküvéseket szőnek, arra akarják rávenni a Szovjet Kormányt, hogy mondjon le a terrorról.

De nem, mi nem mondunk le a terrorról, mert tudjuk, hogy ez a Kolcsakok és Gyenyikinek ideiglenes győzelmére vezet! Ebben a háborúban a tőke önmagára mért halálos csapást. És ez a most döglődő fenevad, miközben az utolsókat rúgja, morog a munkásokra. De kimúlását nem lehet feltartóztatni, meg fog dögleni! (Viharos taps.)

MÁSODIK VÁLTOZAT

Elvtársak, engedjék meg, hogy ismertessem önökkel azokat az eseményeket, amelyek szemünk előtt játszódtak le Magyarországon.

Mint tudjuk, ez év márciusának végéig tott „Kerenszkij-rendszer" uralkodott, annak minden gyönyörűségével. Amikor akkoriban, március 21-én, ott hirtelen Tanácshatalom jött létre, s az ottani mensevikek beleegyeztek ennek a hatalomnak a támogatásába, azt lehetett hinni, hogy valamilyen új korszak kezdődött a szocialista mozgalomban... A legutóbbi események azonban megmutatták nekünk, hogy a szociálmegalkuvók egyáltalán nem változtak meg. Az, ami most Magyarországon történt, úgylátszik annak nagy méretekben való megismétlődése, ami nemrégiben szemünk előtt ment végbe Bakuban[82].

Lenin élénk színekkel ecseteli a bakui proletariátus tragikus történetét, elmondja, hogy ennek a proletariátusnak szociálárulói segítségért fordultak az angol parancsnoksághoz, és a munkások háta mögött titkos megegyezésre léptek a nyugati imperialistákkal. A szónok párhuzamot von e bakui tragédia és a mostani magyarországi fordulat között, beszél arról a szikratáviratról, amelyből megtudjuk, hogy a románok már bevonultak a vörös Budapestre.

A továbbiak során Lenin összehasonlítja Magyarország és Szovjet-Oroszország helyzetét, s röviden emlékeztetve a mi ideiglenes balsikereinkre, azt mondja, hogy minket az óriási terület mentett meg és fog megmenteni, Magyarország viszont túlságosan kicsiny ahhoz, hogy visszaverhesse minden ellenségét. A szónok azután áttér általában a megalkuvók kérdésére, foglalkozik a mi orosz megalkuvó szocialista pártjainkkal is, és kijelenti:

— Ha az oroszországi megalkuvók Kerenszkij idején, a gyakorlati munka hat hónapja folyamán hibát követtek el, miért nem hozták helyre ezt a hibát a szibériai Kolcsak-kaland idején?

A helyzet azonban az, hogy a gyenyikinisták ugyancsak az Alkotmányozó Gyűlés híveinek tüntetik fel ma-

gukat, az ellenforradalom sehol sem lép fel nyiltan, s ezért mi azt mondjuk: semmiféle olyan ideiglenes kudarc, mint a legutóbbi magyarországi események, nem fog bennünket megzavarni. A bajokból nincs más kivezető út, mint a forradalom, s csak egy biztos eszköz van — a proletárdiktatúra. Mi azt mondjuk: a Vörös Hadsereget minden újabb vereség csak megedzi, a legnagyobb mértékben állhatatossá és tudatossá teszi, mert a munkások és parasztok most véres tapasztalatok árán megértették, mit hoz nekünk a burzsoázia és a megalkuvók hatalma. A világtőke döglődő fenevada végső erőfeszítéseket tesz, de mégiscsak meg fog dögleni! (V i h a r o s t a p s.)

Megjelent: az első változat
1919 augusztus 7-én, az „Izvesztyija VCIK"
173. számában; a második változat
1919 augusztus 8-án, a „Vecsernyije
Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta" c. lap
312. számában.

SERRATI ÉS LAZZARI ELVTÁRSAKNAK

Kedves elvtársaim és barátaim! Köszönet a pártjuk nevében küldött üdvözletért. Mi nagyon keveset tudunk az Önök mozgalmáról; semmiféle nyomtatott anyaggal nem rendelkezünk. Az a kevés azonban, amit tudunk, azt bizonyítja nekünk, hogy mi Önökkel együtt — a tömegeket félrevezető berni sárga Internacionále ellen és a Kommunista Internacionále mellett vagyunk. Azok a tárgyalások, amelyeket a sárga Internacionále vezetői folytattak az Önök pártjával, azt bizonyítják, hogy ezek a vezetők pusztán hadseregnélküli vezérkart jelentenek. A proletárdiktatúra és a szovjet rendszer erkölcsileg már győzelmet aratott az egész világon. A valóságos és végleges győzelem, minden nehézség, vérözön, burzsoá fehér terror stb. ellenére, elkerülhetetlenül be fog következni a világ minden országában.

Le a kapitalizmussal! Le a hazug burzsoá demokráciával! Éljen a Szovjet Világköztársaság!

Az Önök
V. Leninje

Moszkva, 1919 augusztus 19.

Megjelent: „Avanti!" 243. sz.
1919 szeptember 2. olaszul.
Orosz nyelven először
1932-ben jelent meg.

LEVÉL A MUNKÁSOKHOZ ÉS PARASZTOKHOZ A KOLCSAKON ARATOTT GYŐZELEM ALKALMÁBÓL

Elvtársak! A vörös csapatok az egész Urált felszabadították Kolcsak uralma alól és megkezdték Szibéria felszabadítását. Az Urál és Szibéria munkásai és parasztjai lelkes örömmel fogadják a Szovjethatalmat, mert vasseprűvel söpri ki az egész földesúri és kapitalista bandát, amely súlyos adókkal, önkényeskedéssel, botozással, a cári elnyomás visszaállításával gyötörte a népet.

Az általános öröm és lelkesedés, amelyet az Urál felszabadítása és az vált ki belőlünk, hogy a vörös csapatok Szibéria területére léptek, nem szolgálhat okul arra, hogy megpihenjünk babérjainkon. Az ellenség még korántsincs megsemmisítve. Sőt meg sincs törve véglegesen.

Minden erőnket meg kell feszítenünk, hogy kiűzzük Kolcsakot, a japánokat és a többi idegen rablót Szibériából, és még nagyobb erőfeszítés szükséges ahhoz, hogy megsemmisítsük az ellenséget és ne engedjük meg, hogy rabló munkáját újból és újból megkezdhesse.

Hogyan érjük el ezt?

Az Urálban és Szibériában szerzett súlyos tapasztalatoknak, s ugyanígy a négyéves imperialista háború meggyötörte országok tapasztalatainak, nem szabad hiábavalóaknak lenniök számunkra.

E tapasztalatokból minden munkásnak és parasztnak, minden dolgozónak *a következő öt fő tanulságot* kell levonnia, hogy biztosítsa magát a Kolcsak-rendszer pusztításainak megismétlődése ellen.

Első tanulság. Ahhoz, hogy a munkások és parasztok hatalmát megvédjük a rablókkal, vagyis a földbirtokosokkal és kapitalistákkal szemben, hatalmas Vörös Had-

seregre van szükségünk. Nem szavakkal, hanem tettekkel bizonyítottuk be, hogy tudunk ilyen hadsereget teremteni, hogy megtanultuk annak vezetését, megtanultuk, hogyan kell legyőzni a kapitalistákat annak ellenére, hogy bőkezű támogatást kapnak fegyverben és felszerelésben a világ leggazdagabb országaitól. A bolsevikok ezt tettekkel bizonyították be. Minden munkás és paraszt — ha öntudatos — hinni fog nekik, de nem szavaik (szavaknak hinni ostobaság), hanem azoknak a tapasztalatoknak alapján, amelyeket millió meg millió ember az Urálban és Szibériában szerzett. Az a feladat, hogy a munkások és parasztok felfegyverzését a többnyire a kapitalistákkal és földbirtokosokkal együttérző volt tisztek parancsnoklásával egyesítsük, igen nehéz. Ezt a feladatot csak kitűnő szervezőképességgel, szigorú és öntudatos fegyelemmel és csak abban az esetben lehet megoldani, ha a nagy tömegek bíznak a munkásokból kikerült politikai megbízottak vezető rétegében. Ezt a nagyon nehéz feladatot a bolsevikok megoldották: bár igen gyakran fordul elő nálunk árulás a volt tisztek között, mégis, a Vörös Hadsereg nemcsak hogy a kezünkben van, hanem megtanulta legyőzni a cár tábornokait és Anglia, Franciaország meg Amerika tábornokait.

Ezért mindenkinek, aki komolyan meg akar szabadulni a Kolcsak-uralomtól, minden erejét, minden eszközt, minden tudását teljes egészében oda kell adnia, hogy a Vörös Hadsereget megteremtsük és megerősítsük. Szívvel-lélekkel végre kell hajtani a Vörös Hadseregre vonatkozó minden törvényt, minden parancsot, mindenképpen erősíteni kell a fegyelmet a hadseregben, segíteni kell a Vörös Hadsereget mindennel, amivel kiki segítheti — ez az első, legfontosabb és legfőbb kötelessége minden öntudatos munkásnak és parasztnak, aki nem kívánja a Kolcsak-uralmat.

Mint a tűztől, úgy kell irtózni a partizán-módszerektől, az egyes osztagok önkényeskedésétől, a központi hatalommal szemben való engedetlenségtől, mert mindez pusztulásba vezet: ezt bebizonyította az Urál is, Szibéria is, Ukrajna is.

Aki nem segíti odaadóan és önfeláldozóan a Vörös

Hadsereget, aki nem támogatja teljes erővel a rendet és a fegyelmet a hadseregben, az áruló és hitszegő, az a Kolcsak-rendszer híve, azt könyörtelenül meg kell semmisíteni.

Erős Vörös Hadsereggel legyőzhetetlenek vagyunk. Erős hadsereg nélkül elkerülhetetlenül Kolcsak, Gyenyikin, Jugyenyics áldozatai leszünk.

Második tanulság. A Vörös Hadsereg nem lehet erős nagy állami gabonatartalékok nélkül, mert enélkül a hadsereget sem szabadon mozgatni, sem a szükséghez mérten előkészíteni nem lehet. És enélkül nem lehet ellátni a munkásokat, akik a hadsereg számára dolgoznak.

Minden öntudatos munkásnak és parasztnak tudnia kell és jól meg kell jegyeznie, hogy Vörös Hadseregünk nem elég gyors és nem elég tartós sikereinek fő oka ma éppen az állami gabonatartalékok elégtelenségében rejlik. Aki nem szolgáltatja be gabonafölöslegét az államnak, az Kolcsakot segíti, az hitszegő, az a munkások és parasztok árulója, az bűnös a Vörös Hadseregben szolgáló munkások és parasztok újabb tízezreinek halálában és szenvedéseiben.

A szélhámosok, a spekulánsok és a teljesen felvilágosulatlan parasztok így okoskodnak: jobb lesz, ha szabad áron adom el a gabonámat, mert akkor sokkal többet kapok érte, mintha megszabott áron az államnak adom el.

De hisz éppen arról van szó, hogy a szabad eladás folytán növekszik a spekuláció, néhányan meggazdagodnak, de csak a gazdagok laknak jól, a munkástömegek pedig éhesek maradnak. Ezt láttuk a valóságban Szibéria és Ukrajna leggazdagabb gabonatermelő vidékein.

Szabad gabonakereskedelem mellett a tőke diadalmaskodik, a dolgozók pedig éheznek és nyomorognak.

Szabad gabonakereskedelem mellett a gabona ára pudonként többezer rubelra is felszökik, a pénz elértéktelenedik, maroknyi spekuláns meggazdagszik, a nép pedig elszegényedik.

Szabad gabonakereskedelem mellett üresek az állami raktárak, a hadsereg erőtlen, az ipar pusztul, Kolcsak vagy Gyenyikin győzelme elkerülhetetlen.

Csak a gazdagok, csak a munkás- és paraszthatalom

leggonoszabb ellenségei pártolják tudatosan a szabad gabonakereskedelmet. Aki felvilágosulatlansága miatt pártolja a szabad gabonakereskedelmet, annak Szibéria és Ukrajna példájából meg kell tanulnia és meg kell értenie, hogy miért jelenti a szabad gabonakereskedelem Kolcsak és Gyenyikin győzelmét.

Vannak még felvilágosulatlan parasztok, akik így okoskodnak: adjon előbb az állam nekem a gabonámért cserébe jó minőségű árut háborúelőtti áron, akkor odaadom a gabonafölösleget, másképpen nem. S ilyen okoskodással a szélhámosok és a földbirtokosok csatlósai gyakran „lépre csalják" a felvilágosulatlan parasztokat.

Nem nehéz megérteni, hogy a munkásállam most, amikor a kapitalisták az országot a Konstantinápolyért folytatott négyéves rablóháborúval teljesen tönkretették és utána még a Kolcsakok és Gyenyikinek, az egész világ kapitalistáinak segítségével, bosszúból pusztítják — nem adhat árut a parasztoknak, mert az ipar áll. Nincs gabona, nincs fűtőanyag, nincs ipar.

Minden értelmes paraszt egyetért azzal, hogy gabonafölöslegét kölcsön kell adnia az éhes munkásoknak, azzal a feltétellel, hogy ipari termékeket kap majd érte cserébe.

Így van ez most is. Minden öntudatos, értelmes paraszt, mindenki, a szélhámosokat és a spekulánsokat kivéve, belátja, hogy *az egész gabonafölösleget* kölcsön kell adnia a munkásállamnak, mert akkor az állam helyre fogja állítani az ipart és fog adni ipari termékeket a parasztoknak.

Megbíznak-e a parasztok a munkásállamban, hogy kölcsönadják neki gabonafölöslegüket? — ezt kérdezhetik tőlünk.

Válaszolunk: először, az állam nyugtát ad a kölcsönről, bankjegyeket ad. Másodszor, minden paraszt tapasztalatból tudja, hogy a munkásállam, vagyis a Szovjethatalom, segíti a dolgozókat, harcol a földbirtokosok és a kapitalisták ellen. Ezért nevezik a Szovjethatalmat munkás-paraszt hatalomnak. Harmadszor, a parasztnak nincs más választása: vagy a munkásnak hisz vagy a kapitalistának, vagy a munkásállamban bízik és annak nyujt kölcsönt vagy a kapitalisták államának. Más vá-

lasztás nincs, sem Oroszországban, sem a világ egyetlen más államában. Minél öntudatosabbakká válnak a parasztok, annál szilárdabban állanak a munkások pártján, annál erősebb az az elhatározásuk, hogy mindenképpen segítsék a munkásállamot, hogy lehetetlenné tegyék a földbirtokosok és kapitalisták hatalmának visszatérését.

Harmadik tanulság. Kolcsak és Gyenyikin végleges megsemmisítése érdekében a legszigorúbb forradalmi rendet kell tartani, szentül be kell tartani a Szovjethatalom törvényeit és rendeleteit s meg kell követelni, hogy mindenki végrehajtsa azokat.

Kolcsak uráli és szibériai győzelmeinek példáján mindnyájan világosan láttuk, hogy a legkisebb rendetlenség, a Szovjethatalom törvényeinek legkisebb megszegése, a legkisebb figyelmetlenség vagy hanyagság feltétlenül a földbirtokosok és kapitalisták megerősödésének, győzelmének malmára hajtja a vizet. Mert a földbirtokosok és a kapitalisták nincsenek megsemmisítve és nem tartják magukat legyőzötteknek: minden értelmes munkás és paraszt látja, tudja és megérti, hogy csak szét vannak verve és elrejtőztek, megbújtak és nagyon gyakran „szovjet" színt — „védő" színt öltöttek. Sok földbirtokos besurrant a szovjetgazdaságokba, a kapitalisták pedig szovjet hivatalnokok képében a különböző „igazgatóságokba" és „központokba"; minden lépésnél lesik a Szovjethatalom hibáit és gyengéit, hogy megdöntsék, hogy segítsék ma a csehszlovákokat, holnap Gyenyikint.

Minden erőnkkel ki kell nyomozni és kézre kell keríteni ezeket az elrejtőzött földbirtokos és kapitalista rablókat, *bárhol bújtak is meg,* le kell leplezni és könyörtelenül meg kell büntetni őket, mert ezek a dolgozók leggonoszabb, legkörmönfontabb, legképzettebb és legtapasztaltabb ellenségei, akik türelmesen lesik az összeesküvésre alkalmas pillanatot; szabotálók ezek, akik semilyen gaztettől sem riadnak vissza, csak hogy árthassanak a Szovjethatalomnak. A dolgozók ez ellenségeivel, a földbirtokosokkal, a kapitalistákkal, a szabotálókkal, a fehérekkel szemben könyörtelennek kell lennünk.

Ahhoz pedig, hogy kézrekerítsük őket, ügyesnek, óvatosnak, öntudatosnak kell lennünk, a legéberebb figye-

lemmel kell kísérnünk a legkisebb rendetlenséget, a szovjet törvények lelkiismeretes végrehajtásától való legkisebb eltérést. A földbirtokosokat és kapitalistákat nemcsak tudásuk és gyakorlatuk teszi erőssé, nemcsak a világ leggazdagabb országainak támogatása ad nekik erőt, hanem a nagy tömegek megszokása és tudatlansága is, akik a „régi módon" akarnak élni és nem értik meg annak szükségességét, hogy a Szovjethatalom törvényeit szigorúan és lelkiismeretesen betartsák.

A legkisebb törvénytelenség, a szovjet rend legkisebb megszegése már olyan *rés*, amelyet a dolgozók ellenségei azonnal kihasználnak s amely *elősegíti* Kolcsak és Gyenyikin győzelmeit. Bűn volna elfelejteni azt, hogy a Kolcsak-uralom a csehszlovákokkal szemben tanusított kis vigyázatlansággal, egyes ezredek kisebb engedetlenségével kezdődött.

Negyedik tanulság. Bűn volna megfeledkezni nemcsak arról, hogy a Kolcsak-uralom apró dolgokból keletkezett, hanem arról is, hogy megszületésénél bábáskodtak és közvetlen támogatást nyujtottak a mensevikek (a „szociáldemokraták") és az eszerek (a „szociálforradalmárok"). Ideje már megtanulni, hogy a politikai pártokat tetteik, ne pedig szavaik szerint értékeljük.

A mensevikek és eszerek, akik szocialistáknak nevezik magukat, a valóságban a *fehérek cinkosai*, a földbirtokosok és kapitalisták szekértolói. Nemcsak egyes tények bizonyították be ezt a valóságban, hanem az orosz forradalom történetének két nagy időszaka is: 1) a Kerenszkij-uralom és 2) a Kolcsak-uralom. A mensevikek és eszerek szavakban mindkét esetben „szocialistáknak" és „demokratáknak" vallották magukat, a valóságban azonban a *fehérgárdisták szekértolóinak* szerepét játszották. Hát csak nem leszünk olyan ostobák, hogy hiszünk nekik most, amikor azt javasolják, hogy még egyszer engedjünk nekik „próbálkozni", s ezt a próbálkozást „egységes szocialista (vagy demokrata) frontnak" nevezik? Csak nem akadnak még a Kolcsak-uralom után olyan parasztok, egyes kivételektől eltekintve, akik nem értették meg, hogy az „egységfront" a mensevikekkel és eszerekkel — a Kolcsak szekértolóival való megegyezést jelenti?

Egyesek azt az ellenvetést teszik, hogy a mensevikek és eszerek belátták hibájukat és lemondtak a burzsoáziával való mindennemű szövetségről. Ez azonban nem igaz. Először, a jobboldali mensevikek és eszerek még csak le sem mondtak az ilyen szövetségről és *nincs* megállapított határvonal, amely elválasztaná a baloldaliakat ezektől a „jobboldaliaktól", mégpedig a „baloldali" mensevikek és eszerek hibájából nincs; miatt szavakban „elítélik" a „jobboldalukat", a valóságban még a legjobb mensevikek és eszerek is *tehetetlenek* maradnak velük szemben, minden szóbeli fogadkozásuk ellenére. Másodszor, még a legjobb mensevikek és eszerek is éppen *kolcsakista* eszmékért szállnak síkra, amelyek segítik a burzsoáziát, Kolcsakot és Gyenyikint, fedezik szennyes és véres kapitalista üzelmeiket. Ezek az eszmék: néphatalom, általános, egyenlő, közvetlen választójog, Alkotmányozó Gyűlés, sajtószabadság és más egyebek. Az egész világon látunk kapitalista köztársaságokat, amelyek éppen ezzel a „demokratikus" hazugsággal igazolják a kapitalisták uralmát és a gyarmatok leigázásáért folytatott háborúikat. Itt nálunk azt látjuk, hogy Kolcsak, Gyenyikin, Jugyenyics és akármelyik tábornok szívesen tesz nyakra-főre ilyen „demokratikus" ígéreteket. Lehet-e hinni annak, aki üres ígéretek fejében támogat egy megrögzött banditát? A mensevikek és eszerek kivétel nélkül valamennyien támogatják a megrögzött banditákat, az egész világ imperialistáit, azáltal, hogy áldemokratikus jelszavakkal kendőzik *azok* hatalmát, *azok* hadjáratát Oroszország ellen, *azok* uralmát, *azok* politikáját. A mensevikek és eszerek mind „szövetséget" ajánlanak fel nekünk, azzal a feltétellel, hogy tegyünk engedményeket a kapitalistáknak és vezéreiknek, Kolcsaknak és Gyenyikinnek, például „mondjunk le a terrorról" (amikor az egész antant milliárdosainak, a leggazdagabb országok egész szövetségének terrorja áll velünk szemben és ezek az országok összeesküvéseket szőnek Oroszországban), vagy hogy nyissuk meg az utat a szabad gabonakereskedelem számára stb. A mensevikek és eszerek e „feltételei" a következőket jelentik: mi, mensevikek és eszerek, a kapitalisták felé hajlunk, de mi „egységfrontot" akarunk a bolsevikokkal,

akik ellen a kapitalisták, minden engedményt felhasználva, harcot folytatnak! Nem, mensevik és eszer urak, most már ne Oroszországban keressenek olyan embert, aki képes hinni önöknek. Oroszországban az öntudatos munkások és parasztok megértették, hogy a mensevikek és eszerek a fehérgárdisták szekértolói, egyesek tudatosan és rossz szándékból, mások pedig megnemértésből és a régi hibák mellett való makacs kitartásból, de valamennyien — a fehérgárdisták szekértolói.

Ötödik tanulság. Hogy Kolcsakot és az egész Kolcsak-uralmat úgy megsemmisítsük, hogy az újból talpra ne állhasson, az egész parasztságnak ingadozás nélkül a munkásállam mellé kell állani. Ijesztgetik a parasztokat (különösen a mensevikek és eszerek, mind, még a „baloldaliak" is), az *„egy* párt diktatúrájának", a bolsevikok, a kommunisták pártja diktatúrájának mumusával.

Kolcsak példáján a parasztok megtanulták, hogy ne féljenek a mumustól.

Vagy a földesurak és kapitalisták diktatúrája (vagyis vashatalma), vagy a munkásosztály diktatúrája.

Nincs középút. Hiába ábrándoznak középútról a nemesi csemeték, az intellektuelecskék és az úrfiak, akik rossz könyvekből rosszul tanultak. Középút sehol a világon nincs és nem is lehet. Vagy a burzsoázia diktatúrája (amelyet a néphatalomról, Alkotmányozó Gyűlésről, a szabadságról és egyebekről szóló dagályos eszer és mensevik frázisok takarnak), vagy a proletariátus diktatúrája. Aki ezt nem tanulta meg az egész XIX. század történetéből, az reménytelen idióta. Oroszországban pedig mindnyájan láttuk, miként ábrándoztak a középútról a mensevikek és eszerek a Kerenszkij-uralom és Kolcsak idején.

Kinek használtak ezek az ábrándok? Kinek segítettek? — Kolcsaknak és Gyenyikinnek. A középútról ábrándozók — Kolcsak cinkosai.

Az Urálban és Szibériában a munkások és parasztok a tapasztalat alapján hasonlították össze a burzsoázia diktatúráját és a munkásosztály diktatúráját. A munkásosztály diktatúráját az a bolsevik párt valósítja meg, amely már 1905-től kezdve, sőt már korábban, összeforrt az egész forradalmi proletariátussal.

A munkásosztály diktatúrája azt jelenti, hogy a munkásállam ingadozás nélkül elnyomja a földbirtokosokat és kapitalistákat, elnyomja és legyőzi az árulókat és hitszegőket, akik ezeket a kizsákmányolókat segítik.

A munkásállam — könyörtelen ellensége a földbirtokosnak és a kapitalistának, a spekulánsnak és a csalónak, ellensége a föld és a tőke magántulajdonának, ellensége a pénz hatalmának.

A munkásállam — egyetlen igaz barátja és segítője minden dolgozónak, a parasztságnak is. Semmiféle ingadozás a tőkével szemben, a dolgozók szövetsége a tőke elleni harcban, *munkás-paraszt hatalom, Szovjethatalom* — ez a *valóságban* a „munkásosztály diktatúrája".

A mensevikek és eszerek ezekkel a szavakkal ijeszteni akarják a parasztokat. Nem fog sikerülni. Kolcsak után még a legfélreesőbb vidékeken élő munkások és parasztok is megértették, hogy ezek a szavak jelentik *éppen azt, ami nélkül nem menekülhetnek meg Kolcsaktól.*

Le az ingadozókkal, a gerinctelenekkel, a tőkét segíteni akarókkal, mindazokkal, akiket elbűvölnek a tőke jelszavai és ígéretei! Könyörtelen harc a tőke ellen és a dolgozók szövetsége, a parasztok szövetsége a munkásosztállyal — ez a Kolcsak-uralom utolsó és legfontosabb tanulsága.

1919 augusztus 24.

N. Lenin

„Pravda" 190. sz.
1919 augusztus 28.

LEVÉL SYLVIA PANKHURSTNEK[83]

SYLVIA PANKHURST ELVTÁRSNŐNEK, LONDON

1919 augusztus 28.

Kedves Elvtársnő! 1919 július 16-i levelét csak tegnap kaptam meg. Rendkívül hálás vagyok, hogy tájékoztatott Angliát illetően, és igyekszem eleget tenni kérésének, azaz válaszolni kérdésére.

Egyáltalán nem kételkedem abban, hogy a proletariátus legjobb, legbecsületesebb, őszintén forradalmi elemeihez tartozó sok munkás ellensége a parlamentarizmusnak és a parlamentben való mindennemű részvételnek. Minél régibb a kapitalista kultúra és a burzsoá demokrácia valamely országban, annál érthetőbb ez, hiszen a burzsoázia a régi parlamentáris országokban nagyszerűen megtanulta a képmutatást és a népnek ezer módon való rászedését olyanformán, hogy a burzsoá parlamentarizmust „demokráciának általában" vagy „tiszta demokráciának" stb. tüntette fel, s ugyanakkor ügyesen elleplezte a parlamentnek a tőzsdével és a tőkésekkel való milliónyi kapcsolatát, kihasználta a korrupt, megvásárolható sajtót és minden módon latba vetette a pénz erejét, a tőke hatalmát.

Nem kétséges, hogy a Kommunista Internacionále és az egyes országok kommunista pártjai jóvátehetetlen hibát követtek volna el, ha eltaszították volna maguktól az olyan munkásokat, akik hívei a szovjet hatalomnak, de nem hajlandók részt venni a parlamenti harcban. Ha általánosságban, elméletileg vetjük fel a kérdést, akkor éppen ez a program, vagyis a szovjet hatalomért, a szovjet köztársaságért való harc az, amely most egyesíthet és

amelynek egyesítenie is kell feltétlenül minden őszinte, becsületes munkásforradalmárt. Most igen sok anarchista munkás válik a szovjet hatalom legőszintébb hívévé, ha pedig ez így van, az azt bizonyítja, hogy az ilyen munkások a legjobb elvtársaink és barátaink, a legjobb forradalmárok, akik csak félreértésből, vagy helyesebben, nem is félreértésből, hanem annak következtében voltak a marxizmus ellenségei, hogy a II. Internacionále korszakának (1889—1914) uralkodó hivatalos szocializmusa elárulta a marxizmust, az opportunizmus posványába süllyedt, meghamisította általában Marx forradalmi tanításait, különösen pedig az 1871-es Párizsi Kommün tanulságairól szóló tanítást. Én részletesen írtam erről „Állam és forradalom" c. könyvemben, s ezért nem foglalkozom tovább ezzel a kérdéssel.

Mi történjék, ha valamely országban olyan emberek, akik meggyőződésüket és a forradalmi munka folytatására való készségüket tekintve kommunisták, akik a szovjet hatalom (mint a nem-oroszok néha mondják — szovjet rendszer) őszinte hívei, nem tudnak egyesülni azért, mert a parlamentben való részvétel kérdésében nézeteltérés van közöttük?

Én az ilyen nézeteltérést ezidőszerint lényegtelennek tartanám, hiszen a szovjet hatalomért való harc a proletariátus politikai harca, ennek a harcnak legmagasabbrendű, legtudatosabb, legforradalmibb formája. Jobb a forradalmi munkásokkal együtt lenni, akkor is, ha tévednek egy részletkérdésben vagy másodrendű kérdésben, mint a „hivatalos" szocialistákkal vagy szociáldemokratákkal, ha nem őszinte, nem kemény forradalmárok, nem akarnak vagy nem képesek forradalmi munkát végezni a munkástömegek között, de egyetértenek az ebben a részletkérdésben követett helyes taktikával. A parlamentarizmus kérdése ugyanis most részletkérdés, másodrendű kérdés. Rosa Luxemburgnak és Karl Liebknechtnek szerintem igazuk volt, amikor a spartakisták 1919 januárban Berlinben megtartott konferenciáján e konferencia többségével *szemben* azt az álláspontot védelmezték, hogy részt kell venni a német burzsoá parlamenti választásokban, az alkotmányozó „Nemzetgyűlési" választásokban[84]. De ter-

mészetesen még fokozottabb mértékben volt igazuk akkor, amikor inkább együtt maradtak a kommunista párttal, amely egy részletkérdésben hibát követett el, mint hogy a szocializmusnak a Scheidemann és pártja fajtájából való nyilt árulóival vagy az olyan szolgalelkű emberekkel, doktrinérekkel, gyávákkal, a burzsoázia olyan önkénytelen szekértolóival és valójában reformistákkal menjenek, amilyenek Kautsky, Haase, Däumig és a német „függetleneknek" ez az egész „pártja".

Jómagam meg vagyok győződve róla, hogy a parlamenti választásokban való részvétel visszautasítása hiba az angol forradalmi munkások részéről, de jobb vállalni ezt a hibát, mint késleltetni azt, hogy Angliában a bolsevizmussal rokonszenvező és a szovjet köztársaság mellett őszintén síkraszálló valamennyi Ön által felsorolt irányzatból és elemből egy nagy kommunista munkáspárt alakuljon. Ha például a BSP[85] tagjai között akadnának olyan őszinte bolsevikok, akik a parlamentben való részvétel kérdésében fennálló nézeteltérések miatt visszautasítanák azt, hogy azonnal egybeolvadjanak a kommunista pártban a 4, 6. és 7. számú irányzattal, akkor ezek a bolsevikok szerintem ezerszer nagyobb hibát követnének el annál a hibánál, amely az angol burzsoá parlamenti választásokban való részvétel visszautasításában nyilvánul meg. Persze, amikor ezt mondom, feltételezem, hogy a 4, 6. és 7. számú irányzatnak együttvéve valóban a munkások *tömegével* van kapcsolata és nem *pusztán* kis intellektuel csoportocskákat képvisel, mint az Angliában gyakran előfordul. Ebben a tekintetben bizonyára különösen fontosak a Workers Committees és a Shop Stewards*, mivel ezek feltételezhetően szoros kapcsolatban vannak a *tömegekkel*.

A széttéphetetlen kapcsolat a munkástömegekkel, az a képesség, hogy állandó agitációt folytasson közöttük, részt vegyen minden sztrájkban, válaszoljon a tömegek minden kérdésére — a legfőbb dolog a kommunista párt számára, különösen olyan országban, mint Anglia, ahol eddig (mint egyébként valamennyi imperialista ország-

* — Munkásbizottságok és üzemi bizalmiak. — *Szerk.*

ban) a szocialista mozgalomban és általában a munkásmozgalomban főleg a munkások egészen vékony felső rétegei, a munkásarisztokrácia képviselői vettek részt, akiket legnagyobbrészt velejükig és helyrehozhatatlanul megrontott a reformizmus, akik a burzsoá és imperialista előítéletek rabságába kerültek. Ha nem harcolunk ez ellen a réteg ellen, ha nem romboljuk le minden tekintélyét a munkások között, ha nem győzzük meg a tömegeket arról, hogy ezt a réteget teljesen megrontotta a burzsoázia, szó sem lehet komoly kommunista munkásmozgalomról. Ez egyaránt vonatkozik Angliára, Franciaországra, Amerikára és Németországra.

Azoknak a munkásforradalmároknak, akik a parlamentarizmust állítják támadásaik középpontjába, teljesen igazuk van annyiban, amennyiben ezekben a támadásokban a burzsoá parlamentarizmus és a burzsoá demokrácia elvi elvetése jut kifejezésre. A munkásforradalom a burzsoá demokrácia helyébe a szovjet hatalmat, a szovjet köztársaságot állította — ez a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet formája, a proletárdiktatúra formája. S a parlamentarizmus bírálata nemcsak jogos és szükséges mint a szovjet hatalomra való áttérés megindokolása, hanem helyes is mint a parlamentarizmus történelmileg feltételes voltának és korlátozottságának, a kapitalizmussal és csakis a kapitalizmussal való összefüggésének, a középkorisághoz képest haladó és a *szovjet hatalomhoz képest reakciós mivoltának* felismerése.

A parlamentarizmus bírálata azonban Európában és Amerikában nagyon gyakran, amikor tudniillik anarchistáktól és anarchoszindikalistáktól indul ki, helytelennek bizonyul, mert ezek elvetnek a választásokban és a parlamenti tevékenységben való *mindennemű részvételt*. Ebben egyszerűen a forradalmi tapasztalat elégtelensége mutatkozik meg. Mi, oroszok, két nagy forradalmat éltünk át a XX. században, és jól tudjuk, milyen nagy jelentősége lehet és van is ténylegesen a parlamentarizmusnak általában forradalmi időben és különösen *közvetlenül a forradalom idején*. A burzsoá parlamenteket ki kell küszöbölni és szovjet intézményekkel kell felváltani. Ez kétségtelen. Most, Oroszország, Magyarország, Németország és más

országok tapasztalata után, kétségtelen, hogy ez a proletárforradalom idején *feltétlenül megtörténik*. Ezért az olyan munkásnak, aki valóban forradalmár akar lenni, *feltétlen* kötelessége, hogy rendszeresen előkészítse erre a munkástömegeket, jóelőre megvilágítsa előttük a szovjet hatalom jelentőségét, propagandát és agitációt folytasson a szovjet hatalomért. Mi, oroszok, azonban *ezt* a feladatot úgy teljesítettük, hogy a parlamenti porondon *is* tevékenységet fejtettünk ki. Képviselőink értettek ahhoz, hogy a cári, meghamisított, földesúri dumában forradalmi és köztársasági propagandát fejtsenek ki. Ugyanúgy lehet és kell a burzsoá parlamentekben, azokon belül, *szovjet propagandát kifejteni*.

Meglehet, hogy ezt az egyik vagy a másik parlamentáris országban nem könnyű dolog egyszerre elérni. Ez azonban más kérdés. Törekedni kell arra, hogy ezt a helyes taktikát a forradalmi munkások minden országban elsajátítsák. És ha valamely munkáspárt valóban *forradalmi* párt, ha valóban *munkás*párt (azaz kapcsolata van a tömegekkel, a dolgozók többségével, a proletariátus *alsó rétegeivel*, nem pedig csupán annak felső rétegével), ha valóban *párt*, azaz a *forradalmi élcsapat* erősen, komolyan összeforrott *szervezete*, amely képes arra, hogy minden lehető módon forradalmi tevékenységet fejtsen ki a tömegekben, akkor az ilyen párt egészen biztosan kezében tudja tartani *saját* parlamenti embereit, igazi forradalmi propagandistákat tud belőlük nevelni, olyanokat, mint Karl Liebknecht volt, s azok nem lesznek opportunisták, nem lesznek olyan emberek, akik burzsoá módszerekkel, burzsoá szokásokkal, burzsoá eszmékkel, burzsoá eszménélküliséggel lezüllesztik a proletariátust.

Ha ezt Angliában nem sikerülne egyszerre elérni, ha ezenkívül Angliában éppen a parlamentarizmus kérdésében észlelhető eltérések miatt és csakis emiatt a szovjet hatalom híveinek semilyen egyesülése sem volna lehetséges, akkor a teljes egység felé való előrehaladás érdekében hasznosnak tartanám, ha azonnal *két* kommunista pártot, azaz két olyan pártot alakítanának, amely a burzsoá parlamentarizmusról a szovjet hatalomra való áttérés mellett száll síkra. Hadd ismerje el e két párt közül

az egyik és hadd vesse el a másik a burzsoá parlamentben való részvételt; ez a nézeteltérés most annyira lényegtelen, hogy a legokosabb dolog az volna, ha emiatt nem következne be szakadás. De két ilyen párt párhuzamos fennállása is óriási haladás volna a mostani helyzethez képest, minden valószínűség szerint átmenet volna a teljes egységhez és a kommunizmus gyors győzelméhez.

A Szovjethatalom nemcsak azt mutatta meg Oroszországban immár csaknem két esztendő tapasztalata alapján, hogy a proletárdiktatúra lehetséges *még* paraszti országban *is*, és erős hadsereget teremtve (ami a szervezettség és a rend legjobb bizonyítéka) hihetetlenül, hallatlanul nehéz körülmények közt fenn tud maradni.

A Szovjethatalom többet ért el: erkölcsileg már győzött az *egész* világon, hiszen a munkástömegek, jóllehet a Szovjethatalomról az igazságnak csak a morzsáit ismerik, jóllehet ezernyi meg milliónyi álhírt hallanak a Szovjethatalomról, *már* mindenütt *a Szovjethatalom pártján vannak.* Már megértette az egész világ proletariátusa, hogy ez a hatalom a dolgozók hatalma, hogy ez a hatalom az egyetlen, amely megment a kapitalizmustól, a tőke igájától, az imperialisták közötti háborúktól és tartós békére vezet.

Éppen ezért lehetséges, hogy az imperialisták levernek egyes szovjet köztársaságokat, de lehetetlen, hogy legyőzzék a proletariátus szovjet világmozgalmát.

Kommunista üdvözlettel
N. Lenin

P. S.* A következő orosz lapszemelvény megmutatja Önnek, hogy milyen értesülésünk van Angliáról:

„London, augusztus 25. (Beloosztrovon át.) A «Berlingske Tidende» c. kopenhágai lap londoni tudósítója ez évi augusztus 3-án az angliai bolsevik mozgalommal kapcsolatban a következőket táviratozza: «A legutóbbi napokban lezajlott sztrájkok és a nemrégiben tett leleplezések megingatták az

* Postscriptum — utóirat. — *Szerk.*

angoloknak azt a meggyőződését, hogy országuk immunis a bolsevizmussal szemben. Jelenleg a lapok élénken tárgyalják ezt a kérdést, a közigazgatási szervek pedig minden erejüket latba vetik annak megállapítása érdekében, hogy az ‚összeesküvést' meglehetősen hosszú időn át szőtték s célja nem volt sem több, sem kevesebb, mint a fennálló rendszer megdöntése. Az angol rendőrség letartóztatta a forradalmi bizottságot, amelynek, a lapok szerint, pénz is, fegyver is állt a rendelkezésére. A ‚Times' közli néhány, a letartóztatottaknál talált dokumentum tartalmát. Ezek a dokumentumok teljes forradalmi programot tartalmaznak, amely szerint az egész burzsoáziát le kell fegyverezni; a munkás- és vöröskatonaküldöttek Tanácsai számára fegyvert és lőszert kell előteremteni, s meg kell alakítani a Vörös Hadsereget; minden állami tisztséget munkásokkal kell betölteni. Továbbá forradalmi törvényszék felállítása volt tervbe véve a politikai bűntettesek és olyan személyek fölötti ítélkezés céljából, akik kegyetlenül bántak a bebörtönzöttekkel. A dokumentumok szerint minden élelmiszert el kell kobozni. A parlamentet és a társadalmi önkormányzat más szerveit fel kell oszlatni és helyükbe forradalmi Tanácsokat kell létesíteni. A munkaidőt hat órára kell korlátozni s a legalacsonyabb heti munkabért 7 font sterlingre kell felemelni. Az államadósságokat és minden egyéb adósságot semmisnek kell nyilvánítani. A bankokat, ipari és kereskedelmi vállalatokat, továbbá a közlekedési eszközöket mind állami tulajdonnak kell nyilvánítani.»"

Ha ez igaz, legtiszteletteljesebb elismerésemet és hálámat kell kifejeznem a világ leggazdagabb lapjának, a „Times"-nak, azoknak, akiket képvisel, az angol imperialistáknak és tőkéseknek, a bolsevizmus érdekében kifejtett kiváló propagandáért. Csak folytassák tovább, ugyanebben a szellemben, uraim, ott a „Times" szerkesztőségében, önök kiválóan vezetik Angliát a bolsevizmus győzelme felé!

Megjelent 1919 szeptemberben.

A SZABAD GABONAKERESKEDELEMRŐL

A GYŐZELEM FŐ FELTÉTELE

Hogyan szilárdítsuk meg a Kolcsakon aratott győzelmet? hogyan fejezzük azt be Gyenyikin megsemmisítésével? hogyan tegyük lehetetlenné a földbirtokosoknak, a tőkéseknek és a kulákoknak a hatalom, a föld, a tőke, a munkások és parasztok fölötti uralom visszaszerzésére irányuló további kísérleteit?

Ez a kérdés — az egész oroszországi szocialista forradalom sorsának kérdése. Minden öntudatos munkás és paraszt ezen a kérdésen töri a fejét. És nem nehéz meggyőződni arról, hogy ezidőszerint a szocializmus építésének a közellátási kérdés az alapja.

Ha az egész gabonafölösleget a központi Szovjethatalom kezében összpontosítjuk és helyesen osztjuk el, ez azt jelenti, hogy legyőzhetetlenné tesszük Vörös Hadseregünket, azt jelenti, hogy végleg eltapossuk Kolcsakot és Gyenyikint, azt jelenti, hogy helyreállítjuk az ipart és biztosítjuk a helyes szocialista termelést és elosztást, biztosítjuk a teljes szocialista rendet.

Most már elég tapasztalattal rendelkezünk a közellátási munka és a szocialista építés terén ahhoz, hogy világosan el tudjuk képzelni ennek a feladatnak méreteit is, a feladat megoldásának módjait is. Tisztában vagyunk a feladat nehézségeivel, de a tapasztalat alapján tudjuk azt is, hogy helyes utat találtunk megoldására s hogy az esetben, ha jobban nekifekszünk ennek a feladatnak, fokozzuk lendületünket, megfeszítjük erőnket és tökéletesítjük apparátusunkat, *képesek* vagyunk mindvégig megoldani ezt a feladatot.

1917 augusztus 1-től 1918 augusztus 1-ig az állam 30 millió pud gabonát gyüjtött be. 1918 augusztus 1-től 1919 augusztus 1-ig körülbelül 105 millió pudot, vagyis 3½-szer annyit, jóllehet ez alatt az idő alatt a Donvidékkel, Észak-Kaukázussal és Nyugat-Szibériával egyáltalában nem, Ukrajnának pedig csak egy kis részével rendelkeztünk, vagyis a leggazdagabb gabonatermelő vidékek nem álltak rendelkezésünkre.

Ha 1919-ben jó lesz a termés, igen sokat, talán 400 millió pud vagy még ennél is több gabonát tudunk majd begyüjteni. Akkor majd rendkívül nagy mértékben fokozzuk a fűtőanyag — a fa, szén stb. kitermelését. Akkor majd helyreállítjuk az ipart, és szilárdan, véglegesen kijutunk a tervszerű szocialista építés széles útjára. Akkor majd teljes győzelmet aratunk a spekuláción, megsemmisítjük a kapitalizmusnak ezt az undorító örökségét, amely most mindenfelé annyira pusztítja a szocializmus hajtásait.

A BIZTOS GYŐZELEM ÚTJA

Az ismertetett számok amellett szólnak, hogy a Szovjethatalom a közellátásügy terén komoly sikereket ért el, hallatlan, nem mindennapi nehézségek közepette. De a legvilágosabb számadatokat, a legvitathatatlanabb tényeket is elvitatják vagy elhallgatják, amikor a burzsoázia, a kapitalisták, a spekulánsok, a kulákok önző érdekeiről van szó.

A városi munkás táplálkozásának pontos tanulmányozása bebizonyította, hogy az az élelmiszereknek csak (hozzávetőlegesen) a felét kapja az államtól, a Közellátási Népbiztosságtól, másik felét viszont a „szabad", a „fekete" piacon, vagyis az üzérektől szerzi be. Ugyanakkor a munkás élelmiszerekre fordított összkiadásainak *egytizedét* fordítja az államtól kapott élelmiszerek megvásárlására és *kilenctizedét* az üzérektől beszerzett élelmiszerekre.

A spekulánsok kilenc bőrt nyúznak le az éhező munkásról.

A spekulánsok hallatlanul fosztogatják a munkást.

És mi valamennyien tudjuk, hogy a harácsolás, a lopás, a bűntettek, a munkástömegek kínzó éhsége, néhány csirkefogó meggazdagodása — mindez a gabonával való hírhedt „*szabadkereskedelemmel*“ van kapcsolatban.

Mindamellett akadnak olyanok, akik védelmezik a szabadkereskedelmet!

Munkás-paraszt kormányunk, az egész Szovjet Köztársaság, egész születőben levő szocialista társadalmunk igen súlyos, elkeseredett, vad élethalálharcban áll a kapitalizmussal, a spekulációval, a szabad gabonakereskedelemmel. Ez — a kapitalizmus legnagyobb kihatással járó, legáltalánosabb, legmegszokottabb, legszélesebb síkon folytatott harca a szocializmus ellen. Éttől a harctól függ forradalmunk egész sorsa. S akkor még olyan emberek, akik „szocialistáknak“ nevezik magukat: szociáldemokraták, mensevikek, „szociálforradalmárok“, ebben a harcban a kapitalizmusnak segítenek a szocializmussal szemben! Ezeknek az embereknek legkiválóbbjai, akik a legjobban gyűlölik Kolcsakot, Gyenyikint és a kapitalis*tákat*, a Szovjethatalom közellátási politikájának kérdésében állandóan a kapitalizmus oldalára állnak, valamelyes engedményeket követelnek a „magánkereskedelmi apparátus“, az „egyéni vállalkozó szellem“ stb. stb. számára.

Lényegében, ha figyelmesen szemügyre vesszük, ha alaposan megfontoljuk, hogy miért folyik a harc a Szovjethatalom ellen, arra a következtetésre jutunk, hogy a Szovjethatalom ellenségei két nagy csoportra oszlanak. Mindkét csoport a kapitalizmust védelmezi a szocializmus ellenében. Az egyik brutálisan és a legdurvább haszonlesésből teszi; ezek — a földbirtokosok, a kapitalisták, a kulákok, a Gyenyikinek, a Kolcsakok, a feketeszázak és a kadetok. A másik csoport „eszmeileg“, vagyis önzetlenül, illetőleg közvetlen személyes haszonlesés nélkül, előítéletből, az újtól való gyáva félelemből védelmezi a kapitalizmust; ezek — a mensevikek és az eszerek. Ezek — a kapitalizmus utolsó „eszmei“ védelmezői. S ezért egyáltalán nem véletlen, hogy a Kolcsakok és Gyenyikinek, az orosz és a külföldi kapitalisták a mensevikek és az eszerek fedezete alatt, az *ő* zászlajuk, az *ő* harci lobogójuk alatt haladnak, az *ő* jelszavaikat és frázisaikat ismétel-

getik — mint például „szabadság" általában, „demokrácia" általában, „magán" (kereskedelmi, tőkés) vállalkozó szellem stb. stb.

Az okos kapitalisták megértik, hogy a mensevikek és eszerek „eszmei" álláspontja őket, az *ő* osztályukat, az „*ő*" kapitalizmusukat szolgálja, ezzel szemben a mensevikek és eszerek mint a kispolgári szocialisták egytőlegyig, mindenütt és mindig — nem értik ezt meg. Halálosan rettegnek a szabad gabonakereskedelem ellen folyó harctól, azt akarják, hogy engedményeket tegyünk a szabad gabonakereskedelemnek, legalább részben elismerjük, „békében" hagyjuk, megalkudjunk vele.

MI VOLTAKÉPPEN A SZABAD GABONAKERESKEDELEM?

A szabad gabonakereskedelem visszatérés a kapitalizmushoz, a földbirtokosok és kapitalisták teljhatalmához, az emberek között a haszonért folyó vad harchoz, kevesek „szabad" meggazdagodásához, a tömegek nyomorához, örökös szolgaságukhoz, ahhoz, amit a világ minden polgári államában látunk, a legszabadabb és legdemokratikusabb köztársaságokat sem véve ki.

Ha megkérdezzük bármelyik dolgozó embert, munkást, parasztot, sőt értelmiségit, hogy vajjon akarja-e az ilyen „rendet", mindegyik azt fogja válaszolni, hogy nem. De éppen az a baj, éppen az a veszélyes, hogy igen sok dolgozó, különösen pedig igen sok paraszt *nem érti meg* az összefüggést a szabad gabonakereskedelem és a földbirtokosok meg a kapitalisták teljhatalma között.

A megírás ideje: 1919 augusztus.
Először 1930-ban jelent meg.

JEGYZETEK

[1] *„Derék berni revizorok"* — Lenin arra a bizottságra gondol, melyet a II. Internacionále pártjainak 1919 február 3—10-én megtartott berni konferenciája jelölt ki a Szovjet Köztársaság meglátogatására. A bizottság beutazási kérelmére a Szovjet Kormány 1919 február 19-én azt válaszolta, hogy bár a berni konferenciát nem tekinti sem szocialista, sempedig olyan konferenciának, amely a munkásosztályt bármilyen mértékben is képviseli, mégis engedélyt ad arra, hogy a bizottság meglátogassa Szovjet-Oroszországot. A bizottság látogatása elmaradt. — *3*

[2] A párizsi békekonferenciáról van szó, amelyet az imperialista világháború (1914—1918) befejezése után hívtak össze. A konferencia, amelyet 1919 január 18-án nyitottak meg, 1919 június 28-án, a versailles-i békeszerződés aláírásával fejezte be munkáját. — *6*

[3] *„The Times"* („Idők")— ujság, Londonban alapították 1785-ben; az angol burzsoázia konzervatív köreinek egyik nagy ujsága. — *6*

[4] A Nagy Északi Út — az Ob folyót Kotlaszon keresztül Petrográddal és Murmanszkkal összekötő vasútvonal — építésére szóló koncesszió kérdését a Népbiztosok Tanácsa 1919 február 4-i ülésén tárgyalták meg. A Népbiztosok Tanácsa elfogadta Lenin javaslatát, amely szerint az ország termelőerőinek fejlesztése érdekében elvileg megengedhető, hogy koncessziókat adjanak külföldi tőkéseknek. Ennek a koncessziónak tárgyában nem jött létre megegyezés. — *14*

[5] *Az egyszeri rendkívüli tizmilliárdos forradalmi adóról szóló rendeletet* az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 október 30-i ülésén fogadták el. A rendelet értelmében az egyszeri rendkívüli adót főképpen a kulákokra és a városi burzsoáziára vetették ki, a középső rétegeket csak kis összegekkel terhelték meg. Az adófizetés alól mentesültek a város és a falu szegényei és mindazok, akiknek egyetlen megélhetési forrásuk a munkabérük volt. 1919 április 9-én az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság pótrendeletet fogadott el a rendkívüli adó tekintetében a középparasztságnak nyujtandó kedvezményekről. — *17*

[6] *A Vetésterületi Bizottságot* a Népbiztosok Tanácsának 1919 január 28-i rendelete alapján a Földművelésügyi Népbiztosság mellett szervezték meg. E rendelet értelmében a vetésre alkalmas parlagon heverő földeket a gabonavetés megszervezése céljából az állam rendelkezésére bocsátották. A vetésterület növelésének irányítása és az ezzel kapcsolatos intézkedések végrehajtása a Vetésterületi Bizottság hatáskörébe tartozott. — *19*

[7] *A Munkás Együttműködési Bizottságot* 1919 februárjában szervezték meg a Földművelésügyi Népbiztosság mellett az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak „A szocialista földrendezéssel és a szocialista földművelésre való áttéréssel kapcsolatos intézkedések szabályzata" alapján. A bizottság feladatai közé tartozott, hogy a munkások közül tapasztalt szervezőket küldjön a szovjet gazdaságok kormányzósági és kerületi igazgatóságaiba és az egyes szovjet gazdaságokba, bevonja az ipari proletariátust a mezőgazdasági munkákba, különböző technikai berendezéseket létesítsen a szovhozok és a szovhozokat környező lakosság szükségleteinek kielégítése céljából, közreműködjék a mezőgazdasági munkások szakmai egyesüléseinek szervezésénél stb. — *19*

[8] *A Petrográd-kormányzósági mezőgazdasági munkások I. kongresszusát* 1919 március 11—13-án tartották Petrográdban. A kongresszuson mintegy 200 küldött vett részt. A kongresszus a következő kérdéseket vitatta meg: a politikai helyzet, a Szervező Iroda munkája, a jelenlegi mezőgazdasági politika; ezenkívül meghallgatta a vidéki küldöttek beszámolóit. A kongresszuson elfogadták a mezőgazdasági munkások szakszervezetének alapszabályát és megválasztották a vezetőséget. — *23*

[9] A Kommunista Internacionále I. kongresszusáról van szó, amelyet 1919 március 2—6-án, Moszkvában tartottak. — *37*

[10] Lenin. A Kommunista Internacionále megalapításáról. Lásd Lenin Művei. 28. köt. 1952. 507—510. old. — *38*

[11] *A szegényparasztbizottságok* az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 június 11-i rendelete („A szegényparasztság megszervezéséről és gabonával, közszükségleti cikkekkel és mezőgazdasági szerszámokkal való ellátásáról" szóló rendelet) alapján alakultak meg. A VI., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus (1918 november) határozata alapján a szegényparasztbizottságok, miután teljesítették feladataikat, egyesültek a falusi Szovjetekkel. — *66*

[12] „A Szovjethatalom sikerei és nehézségei" c. brosúrának ez az utószava Lenin kérése ellenére, Zinovjev hibájából nem jelent meg 1919-ben. Az utószó először 1922-ben jelent meg. — *76*

[13] „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programjának tervezetéhez" a következő dokumentumok tartoznak: „Az OKP programtervezetének fogalmazványa", valamint a programtervezet különböző részei és pontjai Lenin változtatásaival. A programtervezet fogalmazványának „A proletárdiktatúra fő feladatai Oroszországban" c. része először jelenik meg egész terjedelmében.

Ezenkívül először jelenik meg a Művekben „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programjának tervezete", amely „Az Oroszországi Kommunista Párt programtervezete fogalmazványának" első részeit foglalja magában Lenin változtatásaival és kiegészítéseivel, továbbá a „Toldalék a nemzeti kérdésről szóló programpont végleges tervezetéhez".

A pártprogram kidolgozására az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VII. kongresszusán választott bizottság, amelynek Lenin, Sztálin és mások voltak a tagjai, a pártprogram összeállításánál az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programtervezetére vonatkozóan a Lenin által előterjesztett anyagot és dokumentumokat fogadta el munkája alapjául. — *87*

[14] Lásd Lenin Művei. 24. köt. 1952. 479—484. old. és 27. köt. 1952. 141—147. old. — *89*

[15] Itt a kézirat félbeszakad. A töredék változtatásokkal bekerült a OK(b)P VIII. kongresszusán elfogadott programba, mint az „Általános-politikai téren" c. rész 5. pontja (lásd „Az SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". I. rész. 1940. 285—286. old., oroszul). — *117*

[16] A toldalék teljes egészében bekerült az OK(b)P VIII. kongresszusán elfogadott programba, mint „A nemzetiségi viszonyok terén" c. rész 4. pontja (lásd „Az SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". I. rész. 1940. 287. old., oroszul). — *119*

[17] A programtervezet gazdasági részének ez a pontja az első változatban hármas számmal volt megjelölve; később Lenin a pontot átdolgozta, nyolcas számmal jelölte meg, s mint nyolcadik pont került be a pártprogram gazdasági részébe. — *127*

[18] *Az OK(b)P VIII. kongresszusa* 1919 március 18-tól 23-ig ülésezett Moszkvában. A kongresszuson részt vett: 301 küldött szavazati joggal 313 766 párttag képviseletében és 102 küldött tanácskozási joggal. A kongresszus napirendje: a Központi Bizottság beszámolója, az OK(b)P programja, a Kommunista Internacionále megalakítása, a katonai helyzet és katonai politika, a falusi munka, szervezeti kérdések stb.

A kongresszuson új pártprogramot fogadtak el. A program megvitatása közben a kongresszus visszautasította Buharin bolsevikellenes nézeteit. Buharin azt javasolta, hogy töröljék a programból a kapitalizmusról, a kisárutermelésről és a középparaszti gazdaságról szóló pontokat. Buharin nézetei azt a mensevik-trockista felfogást tükrözték, amely tagadja a középparaszt szerepét a szovjet építésben. Ugyanakkor Buharin elkente azt a tényt, hogy a kisárutermelés szüli és fejleszti a kulákelemeket. A kongresszus Buharinnak és Pjatakovnak a nemzeti kérdésben vallott bolsevikellenes nézeteit is szétzúzta, akik ellenezték, hogy a nemzetek önrendelkezéséről és a nemzetek egyenjogúságáról szóló pontot bevegyék a programba.

A VIII. kongresszus kijelölte a párt új vonalát a közép-

parasztság tekintetében. Ezt az új vonalat Lenin a falusi munkáról szóló előadói beszédében, a kongresszus pedig e kérdésben elfogadott határozataiban szabta meg. A kongresszus azt javasolta, hogy térjenek át a középparaszt semlegesítésének politikájáról a középparaszttal való tartós szövetség politikájára, biztosítva a proletariátus vezetőszerepét ebben a szövetségben.

A katonai kérdésben a kongresszus határozatot fogadott el, amely előírta a Vörös Hadsereg megerősítését. Lenin és Sztálin felszólalásaikban a legszigorúbb vasfegyelem szellemével áthatott reguláris Vörös Hadsereg létrehozását követelték. Leleplezték a kongresszuson Trockij pártellenes katonai politikáját, aki ellenséges szemmel nézte a hadseregben levő régi bolsevik kádereket és behódolt a régi cári hadsereg katonai szakembereinek, akiknek egy része a polgárháború idején elárulta a Szovjethatalmat. Lenin és Sztálin a leghatározottabban felléptek a kongresszuson az úgynevezett „katonai ellenzékkel" szemben, amely a reguláris Vörös Hadsereg megteremtése ellen harcolt és védelmébe vette a partizán szellem maradványait a hadseregben. A kongresszus elvetette a „katonai ellenzék" számos javaslatát, és ugyanakkor megsemmisítő csapást mért Trockij áruló politikájára.

A kongresszus határozatot fogadott el a párt- és szovjetépítésről és csapást mért az opportunista Szapronov—Oszinszkij-csoportra, amely tagadta a párt vezetőszerepét a Szovjetek munkájában.

A pártépítés kérdésében a kongresszus határozatot fogadott el a párttagok általános átregisztrálásáról és a párt szociális összetételének megjavításáról.

A kongresszus új Központi Bizottságot választott, melynek tagjai lettek: Lenin, Sztálin, Kalinyin, Dzerzsinszkij és mások. — *133*

[19] *A Herceg-szigeteken* (Márvány-tenger) tervezett konferencia az antant kezdeményezésére került szóba, s az Oroszország területén akkor fennálló minden kormány képviselői vettek volna részt rajta, hogy megtárgyalják a béke helyreállításának kérdését. A Szovjet Kormány nem kapott közvetlen meghívást a konferenciára, s a rádión leadott külföldi sajtószemlékből értesült arról, hogy válaszának elmaradását az imperialista hatalmak a néptömegek előtt a konferencián való részvétel megtagadásaként igyekeznek beállítani. A Szovjet Kormány annak érdekében, hogy eljárásának minden

hamis értelmezését lehetetlenné tegye, 1919 február 4-én Nagy-Britannia, Franciaország, Olaszország, Japán és az Egyesült Államok kormányainak küldött rádiótáviratában leszegezte, hogy kész haladéktalanul tárgyalásokba bocsátkozni és rámutatott arra, hogy a béke érdekében kész komoly engedményeket tenni. Az antant kormányok a Szovjet Kormány rádiótáviratát válasz nélkül hagyták. A konferencia nem jött létre. — *139*

[20] „*Németországi Független Szociáldemokrata Párt*" — centrista párt, 1917 áprilisában alapították. 1920 októberében a Független Szociáldemokrata Párt hallei kongresszusán szakadás ment végbe. A párt jelentős része 1920 decemberében egyesült a Németországi Kommunista Párttal. A jobboldali elemek külön pártot alapítottak és felvették a Független Szociáldemokrata Párt régi elnevezését. A párt 1922-ig állott fenn. — *143*

[21] Engels bevezetése Marx „A polgárháború Franciaországban" c. művéhez. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 462—463. old. — *145*

[22] Rosa Luxemburgnak a Németországi Kommunista Párt alakuló kongresszusán mondott beszédéről van szó, amelyet Berlinben, 1918 december 30 és 1919 január 1 között tartottak meg. Rosa Luxemburg támogatta a kongresszus néhány küldöttjének a szakszervezetek feloszlatásának kérdésében elhangzott hibás felszólalását. Véleménye szerint a szakszervezetek feladatait a Munkás- és Katonaküldöttek Tanácsainak, valamint a Munkások és Alkalmazottak Üzemi Tanácsainak kellett átvenniök. — *149*

[23] Lásd ebben a kötetben 23—31. old. — *152*

[24] Lenin. A moszkvai pártfunkcionáriusok gyűlése, 1918 november 27. Lásd Lenin Művei. 28. köt. 1952. 199—226. old. — *153*

[25] *A külföldi csoportok szövetségét* 1919 májusában szervezték, mint a külföldi kommunisták vezető szervét, az oroszországi volt hadifoglyok közötti munka irányítására. A szövetséget 1920 elején megszüntették. — *155*

[26] „*Bednota*" („Szegényparasztság") — napilap, a Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának sajtószerve; Moszkvá-

ban jelent meg 1918 március 27-től 1931 január 31-ig. Az ujságot az OK(b)P Központi Bizottságának határozata alapján a „Gyerevenszkaja Bednota" („Falusi Szegénység"), „Gyerevenszkaja Pravda" („Falusi Igazság") és a „Szoldatszkaja Pravda" („Katona Igazság") c. ujságok helyett adták ki: 1931 február 1-én a „Bednota" egybeolvadt a „Szocialisztyicseszkoje Zemlegyelije" („Szocialista Földmüvelés") c. ujsággal, amely ma is megjelenik. — *157*

[27] Engels. „Bevezetés Sigismund Borkheim «Az 1806—1807-es évek német hurrá-hazafiainak emlékére» c. irásához" (1887). Lásd Engels. Über die Gewaltstheorie. Dietz, Berlin 1946. Melléklet. 85. old. (németül). — V. ö. Lenin „Látnoki szavak" c. cikkét; Lásd Lenin Művei. 27. köt. 1952. 506—507. old. — *160*

[28] Lásd Marx. A tőke. 1. köt. 1949. 398. old. — *162*

[29] Lenin. A pártprogram felülvizsgálásához. Lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 163—168. old. — *165*

[30] A Finnország függetlenségének elismeréséről szóló határozatról van szó, amelyet a Népbiztosok Tanácsa fogadott el és amelyet Lenin nyujtott át 1917 december 18-án (31-én) a finnországi burzsoá kormány elnökének, Svinhufvudnak. 1917 december 22-én (1918 január 4-én) az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság a határozatot Sztálin beszámolója alapján jóváhagyta. — *166*

[31] Lenin azokra a tárgyalásokra gondol, amelyeket Sztálin folytatott 1919 márciusában, Moszkvában, egy baskír küldöttséggel az autonóm Szovjet Baskíria megalakításának kérdésében. 1919 március 20-án Sztálin aláírta „A központi Szovjethatalom Egyezményét a baskír kormánnyal Baskíria szovjet autonómiájára vonatkozólag". Az Egyezményt a Népbiztosok Tanácsának elnöke, Lenin, és az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság jóváhagyta. Az Egyezmény a Szovjet Alkotmány alapján körvonalazta az autonóm Baskír Szovjet Köztársaság szervezetét, meghatározta a köztársaság határait és közigazgatási beosztását. — *166*

[32] *A Munkásküldöttek Varsói Szovjetje* 1918 november 11-én alakult meg. Munkásküldött Szovjetek Lengyelország számos más városában és iparvidékén is alakultak. A Munkás-

küldöttek Varsói Szovjetje hozzákezdett a nyolcórás munkanap tényleges bevezetéséhez a vállalatoknál, felvette a harcot a vállalkozók szabotázsával, határozatot hozott a forradalmi Oroszországgal való kapcsolatról stb. 1919 nyarán a lengyel burzsoá kormány feloszlatta a Szovjeteket. — *169*

[33] *Az OK(b)P VIII. kongresszusának felhívása a pártszervezetekhez* 1919 március 20-án jelent meg (lásd „Az SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". I. rész. 1940. 312—313. old., oroszul). — *171*

[34] A németországi szociáldemokrácia *erfurti programját* 1891 októberében fogadták el az 1875-ös gothai program helyébe. Az erfurti program hibáit Engels „Az 1891-es szociáldemokrata programtervezet bírálatához" c. munkájában bírálta (lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946.). — *187*

[35] Az OK(b)P VIII. kongresszusa, amikor megérkezett az a hír, mely szerint 1919 március 21-én Magyarországon kikiáltották a Tanácsköztársaságot és megvalósították a proletárdiktatúrát, megbízta Lenint, hogy küldjön üdvözletet a kongresszus nevében a Magyar Tanácsköztársaságnak. A Magyar Tanácsköztársaság 1919 augusztusáig állott fenn. — *194*

[36] *A falusi munka kérdésével foglalkozó szekciót* az OK(b)P VIII. kongresszusának első ülésén, 1919 március 18-án alakították meg. A szekció háromszor ülésezett. Az üléseken a szekció meghallgatta a földpolitikáról és a falusi munkáról szóló beszámolókat, majd bizottságot választott a határozati javaslatok kidolgozására. A középparaszthoz való viszonyról szóló határozati javaslatot, melyet Lenin írt, továbbá a falusi politikai propagandáról és kulturális-felvilágosító munkáról szóló határozati javaslatot a kongresszus elfogadta. — *195*

[37] Engels. „A parasztkérdés Franciaországban és Németországban". Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 436. old. — *202*

[38] Azzal a mondattal kapcsolatban, amelyet Lenin az „Utasítások és rendelkezések a Nyizsnyij-Novgorod-kormányzó-

sági pártmunka megszervezéséről" c. brosúrából idézett, a nyizsnyijnovgorodi (ma gorkiji) pártszervezet küldöttei nyilatkozatot terjesztettek az OK(b)P VIII. kongresszusának elnöksége elé. A nyilatkozatban az állt, hogy a brosúrába sajtóhiba csúszott be. — *205*

[39] *Kun Béla* — magyar kommunista, később leleplezték mint a kommunizmus ügyének árulóját. — *224*

[40] Az OK(b)P VIII. kongresszusának a szervezeti kérdésben hozott határozatáról van szó. A kongresszus határozata kimondta, hogy egész Oroszországban végre kell hajtani a párttagok általános átregisztrálását. Az átregisztrálást 1919 májustól októberig hajtották végre. — *231*

[41] Lenin beszédeinek hanglemezekre való felvételét a Sajtóközpont (az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Központi Ügynöksége a Sajtó Hírellátására és a Sajtótermékek Terjesztésére) szervezte meg. 1919—1921-ben Lenin 13 beszédét vették fel lemezre. — *237*

[42] „*Vszegda Vperjod*" („Mindig Előre") — ujság, a mensevik párt sajtószerve; Moszkvában jelent meg 1918-ban (egy szám jelent meg) és 1919 január 22-től február 25-ig.

„*Gyelo Naroda*" („A Nép Ügye") — ujság, az eszer párt sajtószerve; megszakításokkal 1917—1919-ben jelent meg. Mind a két lapot betiltották ellenforradalmi tevékenységük miatt. — *275*

[43] *Az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács plénuma* 1919 április 11-én ülésezett Moszkvában. Lenin beszámolója után, melyben a Keleti Frontra való mozgósítással kapcsolatban a szakszervezetekre háruló feladatok kérdésével foglalkozott, a plénum elfogadta Lenin javaslatát: „Az OK(b)P Központi Bizottságának irányelvei a Keleti Front helyzetével kapcsolatban", melyek másnap megjelentek a „Pravdá"-ban (lásd ebben a kötetben 278—281. old.). — *283*

[44] Lenin a Moszkvai Szovjet 1918 augusztus 24-i és a Petrográdi Szovjet szeptember 5-i rendeletére utal, amelyek értelmében a moszkvai és petrográdi munkásoknak és alkalmazottaknak a nehéz élelmezési helyzetre való tekintettel megengedték, hogy másfél pud súlyig élelmiszert hozzanak fel személyes fogyasztás céljaira. A Népbiztosok Tanácsának

határozata értelmében e rendeletek 1918 október 1-ig maradtak érvényben. — *289*

[45] *„Frankfurter Zeitung"* („Frankfurti Ujság") — német burzsoá lap; 1856-tól 1943-ig jelent meg Frankfurt am Mainban. — *297*

[46] Lenin arra az esetre gondol, amikor a fehérgárdisták 1918 október 1-én és 2-án vadállati kegyetlenséggel leszámoltak Ivanscsenkovo állomásán (Szamárához közel) a Szergijev gyár és a Tomilovszki lőszerraktár munkásaival. A munkások a Vörös Hadsereg egységeinek közeledésekor nem engedték meg a fehérgárdistáknak, hogy elszállítsák a gyárak berendezését. Ellenforradalmi csehszlovák csapatok támogatásával a fehérgárdisták elfojtották a munkások ellenállását és több mint 1 000 embert agyonlőttek. — *300*

[47] Engels levele Marxhoz. 1858 október 7. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 122. old. — *312*

[48] Marx levele Engelshez. 1856 április 16. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 101. old. — *313*

[49] Lásd ebben a kötetben 398—407. old. — *316*

[50] *A kommunista tanulók első összoroszországi kongresszusát* 1919 április 15—21-én tartották meg Moszkvában. A kongresszuson mintegy 200 küldött vett részt a Kommunista Tanulók Szövetsége 8 000 tagjának képviseletében. A kongresszuson határozatot hoztak a Kommunista Tanulók Szövetségének a Kommunista Ifjúsági Szövetségbe való beolvadásáról. A OK(b)P Központi Bizottságának 1919 május 11-én elfogadott határozata értelmében a munkásparaszt és a tanuló ifjúság közötti munka az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetségre hárult. — *327*

[51] Lenin A. Bogdanovnak és másoknak a kulturális-felvilágosító szervezetekben (proletkultokban) elterjedt antimarxista nézeteire gondol. Bogdanov hívei „proletárkultúra" leple alatt reakciós burzsoá filozófiai nézeteket (machizmust) terjesztettek, tagadták a párt és a szovjet állam vezetőszerepét a kulturális építésben, a szovjet kultúra fejlesztését elszakították a szocialista építés általános feladataitól, tagadták azt, hogy a mult kulturális vívmányait fel kell

használni. Megkísérelték, hogy a proletkult szervezeteket függetlenítsék a Szovjethatalomtól és a párttól. Lenin erélyesen fellépett azok ellen a kísérletek ellen, hogy a proletkultokban marxistaellenes, burzsoá elméleteket terjesszenek. Az OK(b)P Központi Bizottságának és a proletkultok I. összoroszországi kongresszusa kommunista frakciójának 1920 októberében hozott határozata a proletkult szervezeteket a Közoktatásügyi Népbiztosság szerveinek rendelte alá, ahol mint osztályok működtek. Az OK(b)P Központi Bizottsága „A proletkultokról" c. levelében elítélte a proletkultokban elterjedt marxistaellenes, burzsoá nézeteket. 1922-től kezdve a proletkult szervezetek bomlásnak indultak. — *338*

[52] *„Az írni-olvasni tudók mozgósításáról és a szovjet rend propagandájának megszervezéséről"* c. rendeletről van szó, amelyet a Népbiztosok Tanácsa 1918 december 10-én fogadott el. — *339*

[53] Lásd Engels. „Anti-Dühring". 1950. 110. old. — *363*

[54] A párt Központi Bizottsága és a Honvédelmi Tanács 1919 május 17-én Jugyenyics támadásával és a Petrográdot fenyegető veszéllyel kapcsolatban Sztálint a Petrográdi Frontra küldte. Május 19-én és 20-án Sztálin két jelentést küldött Leninnek közvetlen vonalon a petrográdi helyzetről és a front megerősítése érdekében szükséges rendszabályokról. A közölt távirat Lenin válasza volt Sztálin jelentésére. Ugyanazon a napon, május 20-án, a Honvédelmi Tanács ülésén meghallgatták a Köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsa képviselőjének jelentését a Petrográdi Front megsegítésére küldött csapatok elindításáról. Az ülésen azt javasolták, hogy a jelentést a legrövidebb időn belül juttassák el Sztálinhoz. — *391*

[55] *Az általános katonai oktatás ünnepén, 1919 május 25-én mondott beszédet* Lenin a Vörös Téren tartotta Moszkva munkásezredeinek, kommunista zászlóaljainak és a moszkvai katonaiskolák hallgatóinak díszszemléjén. Ezt az ünnepet az általános katonai oktatás első évfordulójával kapcsolatban rendezték. Az általános katonai oktatást az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 április 22-én kelt rendelete alapján vezették be a munkások és idegen munkát ki nem zsákmányoló parasztok számára. Egy év

leforgása alatt a dolgozók százezrei nyertek katonai kiképzést, akikkel feltöltötték a Vörös Hadsereg sorait. — *392*

[56] Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 25. old. — *395*

[57] „*Kommunyisztyicseszkij Intyernacional*" („Kommunista Internacionále") — folyóirat, a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának sajtószerve; 1919 május 1-től 1943 júliusáig jelent meg. — *398*

[58] Lenin arra az összeesküvésre gondol, amelynek célja Petrográd átadása volt és amelyet egy kadetokból, mensevikekből és eszerekből álló ellenforradalmi kém- és kártevő szervezet irányított. Ezt a szervezetet az ú. n. „nemzeti központ" vezette, amely külföldi kémközpontok utasításai szerint működött. E szervezet rendezte a Krasznaja Gorka erődítmény helyőrségében 1919 június 13-án kirobbant felkelést.

Sztálin közvetlen vezetésével, aki abban az időben a párt Központi Bizottságának megbízásából a Petrográdi Fronton tartózkodott, a parti hadseregcsoportot és a Balti Flotta egységeit vetették be a lázadók leverésére. A támadás a szárazföldről és a tenger felől egyszerre indult meg. Június 16-án a szovjet csapatok elfoglalták az erődítményt. Az összeesküvést vezető ellenforradalmi szervezetet lelepleztek és felszámolták. — *426*

[59] *A sadowai ütközet* (Sadowa — falu Csehországban, közel Hradec Královéhoz (Königgrätz)) 1866 július 3-án folyt le. Ez az ütközet, amely Poroszország teljes győzelmével és Ausztria vereségével végződött, eldöntötte az osztrák—porosz háború kimenetelét. — *431*

[60] Lásd Marx. A Tőke. 1. köt. 1949. 326. old. — *436*

[61] A Népbiztosok Tanácsa 1919 március 16-i rendeletével újjászervezte a fogyasztási szövetkezeteket és a szövetkezeteket „Fogyasztási Kommúnák"-nak nevezte el. A szövetkezeteknek ez az elnevezése azonban oda vezetett, hogy a parasztlakosság helyenként helytelenül értelmezte a rendeletet. Ezt figyelembe véve, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1919 június 30-i határozatával jóváhagyta a rendeletet, de úgy döntött, hogy a „Fogyasztási Kommúna" elnevezést a lakosság számára megszokottabb „Fogyasztási Szövetkezet"-re változtatja. — *440*

[62] Lásd ebben a kötetben 278—281. old. — *441*

[63] Azokról a lőszer-, hadianyag- és élelmiszerraktárakról van szó, amelyek 1919 június 27-én kerültek a Vörös Hadsereg egységei kezébe, a Ladoga-tó keleti partján fekvő, a Petrográdi Front olonyeci szakaszán működő fehérfinnek fő támaszpontját jelentő Vidlica és a vidlicai gyár elfoglalása alkalmából. — *444*

[64] Az ülést a Nagy Színházban tartották 1919 július 4-én, amikor a Szovjet Köztársaság Gyenyikin támadása következtében egyik legnehezebb időszakát élte át. Lenin előadói beszéde után elfogadták „A munkásokhoz, parasztokhoz, vöröskatonákhoz és matrózokhoz" szóló felhívást, amelyben felszólították őket, hogy minden erejüket feszítsék meg az ellenség visszaverése, Kolcsak, Gyenyikin és az ellenforradalom valamennyi kreatúrája fölötti végleges győzelem érdekében. — *466*

[65] *J. M. Szverdlovról elnevezett Kommunista Egyetem* — agitátor és instruktor tanfolyamokból alakult, melyeket 1918-ban szerveztek az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság mellett és amelyeket később a szovjet munka iskolájává szerveztek át. Az OK(b)P VIII. Kongresszusának határozata értelmében, amely előírta, hogy pártkáderek képzése céljából a Központi Bizottság mellett pártfőiskolát kell szervezni, az iskolát a szovjet és pártmunka központi iskolájává szervezték át; 1919 második felében az OK(b)P Központi Bizottsága Szervező Irodájának határozata értelmében a főiskola a J. M. Szverdlov Kommunista Egyetem nevet kapta.

Lenin az államról kétszer tartott előadást. Az 1919 augusztus 29-én megtartott második előadás jegyzetei elkallódtak. — *481*

[65a] Jobbágy — oroszul kreposztnoj; ez a szó a prikreplenyije — röghözkötés szóból származik. — *493*

[66] *Az OK(b)P Moszkva-városi konferenciáját* 1919 július 12-én tartották. A konferencián Moszkva város pártszervezeteinek képviseletében 200 küldött vett részt. Lenin a konferencián beszédet mondott a köztársaság belső és külső helyzetéről. A konferencia határozatot fogadott el, amely rámutatott a párt- és szovjet munka — a katonai, élelmezési, társadalom-

biztosítási, agitációs és propagandamunka — fokozásának, továbbá a munkások és vöröskatonák közötti kulturálisfelvilágosító és politikai munka széleskörű megszervezésének szükségességére. A konferencián tervbe vették, hogy rendszeresen össze fogják hívni a pártonkívüli munkások kerületi konferenciáját és a pártonkívüli vöröskatonák konferenciáját. — *502*

[67] A Moszkvai Szovjet augusztus 24-i és a Petrográdi Szovjet 1918 szeptember 5-i rendeletéről van szó. E rendeletek értelmében a munkások és alkalmazottak másfél pud súlyig élelmiszereket szállíthattak fel maguknak (1919 október 1-ig), továbbá a Népbiztosok Tanácsának 1919 június 30-i rendeletéről, amely megengedte, hogy 1919 augusztus 15-ig a központi kormányzóságok munkás- és falusi szervezetei önállóan szerezzenek be gabonát Szimbirszk kormányzóságban, valamint más rendeletekről. A Szovjet Kormány az ország nehéz élelmezési viszonyaira való tekintettel kénytelen volt ilyen rendszabályokhoz nyúlni. — *502*

[68] „*L'Humanité*" („Emberiség") — napilap; J. Jaurès alapította 1904-ben mint a Francia Szocialista Párt lapját. Az imperialista világháború éveiben (1914—1918) a lap a Francia Szocialista Párt szélsőjobboldali szárnyának kezében volt és szociálsoviniszta álláspontot foglalt el. Nem sokkal a szocialista pártnak az 1920 decemberi kongresszuson végbement szakadása és a Franciaországi Kommunista Párt megalakulása után a lap a kommunista párt sajtószerve lett; Párizsban jelenik meg ma is, mint a Kommunista Párt Központi Lapja. — *507*

[69] Az OSzD(b)MP hetedik (áprilisi) összoroszországi konferenciájának határozatairól van szó. A konferenciát 1917 április 24—29-én (május 7—12-én) tartották Petrográdban (lásd „Az SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". I. rész. 1940. 224—239. old., oroszul). — *512*

[70] Engels „A munkásosztály helyzete Angliában" bevezetése. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 411—417. old.; Engels levele Marxhoz. 1858 október 7; Engels levele Kautskyhoz. 1882 szeptember 12; Engels levele Sorgéhoz. 1889 december 7. (Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 122, 416, 483—484. old.); Engels levele Marxhoz. 1881

augusztus 11. (Marx—Engels. Briefwechsel. IV. köt. Berlin 1950. 608—609. old.); Engels levele Sorgéhoz. 1872 szeptember 21; Marx levele Sorgéhoz. 1874 április 4. (Briefe und Auszüge aus Briefen von J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx u. A. an F. A. Sorge u. A., Stuttgart 1921. 62—63, 136—137. old.). — *516*

[71] Engels levele F. A. Sorgéhoz. 1893 január 18. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 533. old. — *516*

[72] Engels levele F. A. Sorgéhoz. 1889 december 7. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 483—485. old. — *518*

[73] Az angol szociáldemokraták egyik vezérének, Harry Quelchnek a II. Internacionále stuttgarti kongresszusán, 1907-ben elhangzott felszólalásáról van szó. Harry Quelch felszólalásában az abban az időben Hágában ülésező nemzetközi konferenciát „tolvajok gyülekezetének" („a thief's supper") nevezte; ezért a német kormány kiutasította Stuttgartból (lásd Lenin „Harry Quelch". Lenin Művei. 4. kiad. 19. köt. 331—333. old., oroszul). — *525*

[74] Lenin a II. Internacionále 1919 augusztus 2—9-én Luzernben (Svájc) megtartott konferenciájára gondol. A konferencia egyes küldötteinek felszólalását Lenin „Hogyan használja fel a burzsoázia a renegátokat" c., 1919 szeptemberében írt cikkében jellemezte. — *528*

[75] Arról a nemzetközi politikai munkássztrájkról van szó, amelyet 1919 július 21-ére terveztek az orosz és a magyar forradalom támogatásának jelszavával és azzal a követeléssel, hogy az imperialista kormányok ne avatkozzanak be az orosz és a magyar ügyekbe. A kijelölt napon egyes sztrájkok voltak Angliában, Franciaországban, Olaszországban, Németországban, Norvégiában, de mint a proletariátus nemzetközi akciója a sztrájk nem jött létre. — *530*

[76] Ez a cikk Leninnek a „United Press" hírügynökség következő öt kérdésére adott válaszát tartalmazza:

„1) Eszközölt-e az Oroszországi Szovjet Köztársaság kisebb vagy nagyobb változtatásokat a kormány eredeti bel- és külpolitikai programján és a gazdasági programon, s ha igen, mikor és milyeneket?

2) Mi az Oroszországi Szovjet Köztársaság taktikája

Afganisztán, India és más, Oroszország határain kívüleső muzulmán országok tekintetében?

3) Milyen politikai és gazdasági célokat követnek Önök az Egyesült Államok és Japán tekintetében?

4) Milyen feltételekkel lennének hajlandók Önök békét kötni Kolcsakkal, Gyenyikinnel és Mannerheimmel?

5) Mit kívánna Ön még az amerikai közvélemény tudomására hozni?"

1919 októberében a „Liberator" c. baloldali szocialista folyóiratban megjelent az „A Statement and a Challenge" („Nyilatkozat és kihívás") c. cikk, amely nyilvánosságra hozta Leninnek az ötödik pontra adott válaszát. A cikkhez fűzött megjegyzésben a folyóirat szerkesztője közölte, hogy a „United Press" hírügynökség szétküldte ugyan az ujságoknak Lenin válaszát, de kihagyta az ötödik pontra adott s a lap által most nyilvánosságra hozott választ mint „tiszta bolsevik propagandát". — *531*

[77] Bullitt-tal, aki az Egyesült Államok elnökének, Wilsonnak megbízásából érkezett Moszkvába, a Szovjet Kormány 1919 márciusában folytatott tárgyalásokat a békekötés kérdésében. A Szovjet Kormány több helyen kiegészítette és pontosabban fogalmazta meg az Egyesült Államok és Anglia javaslatait, ami után kidolgozta a megegyezés végleges tervezetét. Az Egyesült Államok és Anglia kormánya nem fogadta el a szovjet javaslatokat, mivel tavasszal Kolcsak hadserege támadást indított és ezzel kapcsolatban azt remélték, hogy Kolcsak erői szétzúzzák Szovjet-Oroszországot. — *533*

[78] A Külügyi Népbiztosság azt a levelet, amelyben a Szovjet Kormány kijelentette, hogy kész tárgyalásokba bocsátkozni az antant országok kormányaival a hadműveletek befejezése tárgyában, 1919 május 7-én küldte el F. Nansennek (a norvég sarkkutatónak). A Szovjet Kormány javaslatait Nansen eljuttatta az antant országok kormányaihoz, de nem érkezett rájuk válasz. — *533*

[79] Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok, Olaszország és Japán kormányai 1919 május 26-án jegyzéket intéztek Kolcsakhoz, melyben kijelentették, hogy készek őt elismerni és felszereléssel, élelmiszerrel meg lőszerrel támogatni, és ezzel lehetővé tenni számára, hogy egész Oroszország kormányzójává legyen. De sem az antant országok kormányai-

nak elismerése, sem az általuk nyujtott támogatás nem mentette meg Kolcsakot; a Vörös Hadsereg szétzúzta seregeit. — *544*

[80] *A közoktatás és a szocialista kultúra dolgozóinak I. összoroszországi kongresszusát* 1919 július 28 és augusztus 1 között tartották meg Moszkvában. A kongresszuson 32 kormányzóság képviseletében több mint 230 küldött vett részt. A kongresszuson a közoktatási programról és a kulturális építőmunka soronlevő feladatairól, a szakszervezeti mozgalomról, Oroszország és a Nyugat ifjúságának mozgalmáról és más kérdésekről tartottak beszámolókat. Július 31-én a kongresszuson Lenin beszédet mondott. A kongresszuson megalapították a Közoktatás és a Szocialista Kultúra Munkásainak Összoroszországi Szakszervezetét és megválasztották a szakszervezet Központi Bizottságát. — *549*

[81] Marx. A tőke. 1. köt. 1949. 190. old. — *550*

[82] Lenin a bakui eseményekre gondol. 1918 július 25-én a mensevikek, eszerek és dasnakok a Bakui Szovjet ülésén jelentéktelen szótöbbséggel áruló határozatot fogadtattak el, melyben segítségül hívták az angol imperialistákat azon az ürügyön, hogy Bakut meg kell védeni a támadó török csapatokkal szemben. Az egész bakui ellenforradalmi aknamunkát, a város ellátásának meghiúsítását, a hadseregben és a flottában folytatott ellenforradalmi agitációt MacDonel angol konzul vezette.

Sztálin, aki abban az időben Caricinben tartózkodott, Sz. G. Saumjannak, a bakui Népbiztosi Tanács elnökének 1918 július 20-án küldött táviratában az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa nevében a leghatározottabban követelte a Bakui Szovjettől, hogy fenntartás nélküli független külpolitikát folytasson és erélyesen harcoljon a külföldi tőke ügynökei ellen. Ezt a követelést a Népbiztosok Tanácsa nevében Lenin, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság nevében Szverdlov hagyta jóvá. A július 25-i ülésen a Bakui Szovjet bolsevik frakciója határozati javaslatot terjesztett elő, melyben követelte, hogy haladéktalanul tegyenek lépéseket Bakunak saját erőkkel való megvédésére. A Bakui Szovjet bolsevik tagjai, mivel kisebbségben maradtak, lemondtak meghatalmazásukról, ami után a hatalom ténylegesen az ellenforradalmi kormány kezébe ment át, amely „Közép-

Káspividék Diktatúrájának" nevezte magát. Néhány nap mulva bevonultak Bakuba az ellenforradalmi kormány által behivott angolok. A Bakui Szovjet bolsevik tagjait — a 26 bakui biztost — az angol intervenciósok a mensevikek és eszerek közvetlen részvételével vadállati kegyetlenséggel meggyilkolták (Sztálin. „Az angol imperializmus ügynökei agyonlőtték 26 bakui elvtársunkat". Lásd Sztálin Müvei. 4. köt. 1950. 266—270. old.). — *567*

[83] *Pankhurst, Sylvia* — angol politikus, akî 1919-ben a kommunista párt tagja volt, levelet írt Leninnek azzal a kéréssel, hogy nyilatkozzon a parlamentben való részvétel kérdéséről. Levelében jellemezte az angol pártokat és csoportokat, s a következő sorrendet állitotta fel: 1) Trade-unionisták és régi típusú munkás-politikusok; 2) Független Munkáspárt; 3) Brit Szocialista Párt; 4) Forradalmi indusztrialisták; 5) Szocialista Munkáspárt; 6) „Szocialista Munkásföderáció"; 7) Dél-Walesi Szocialista Közösség. Lenin válaszában ehhez a sorrendhez igazodik. — *579*

[84] A Németországi Kommunista Párt alapító kongresszusáról van szó, amelyet Berlinben tartottak 1918 december 30-tól 1919 január 1-ig. A kongresszus Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg felszólalása ellenére, akik azt javasolták, hogy részt kell venni a nemzetgyűlési választásokban, szótöbbséggel (62 szavazattal 23 ellenében) hibás határozatot fogadott el, amely szerint nem kell részt venni a választási kampányban. — *580*

[85] *A Brit Szocialista Pártot* (BSP — British Socialist Party) 1911-ben alapitották Manchesterben. A Brit Szocialista Párt marxista szellemben fejtett ki propagandát és agitációt és „nem opportunista, a liberálisoktól *valóban* független" párt volt (Lenin). Alacsony taglétszáma és a tömegektől való elszigeteltsége következtében a pártot bizonyos szektás vonások jellemezték.

Az első imperialista világháború idején (1914—1918) a pártban két irányzat érvényesült: egy nyilt szociálsoviniszta irányzat, élén Hyndman-nel, és egy internacionalista irányzat A. Inkpin és mások vezetésével. 1916 áprilisában a pártban szakadás állott be. Hyndman és hívei kisebbségbe kerültek és kiváltak a pártból. Ettől az időtől kezdve a Brit

Szocialista Párt élére internacionalista elemek kerültek. A Brit Szocialista Párt volt a kezdeményezője a Nagy-britanniai Kommunista Párt alapításának, amely 1920-ban alakult meg. — *581*

V. I. LENIN

ÉLETÉNEK ÉS TEVÉKENYSÉGÉNEK DÁTUMAI

(1919 március—augusztus)

1919

Február—március Lenin az OK(b)P programtervezetének összeállításán dolgozik.

Március 12—13. Lenin Petrográdban tartózkodik.

Március 12. Lenin a Petrográdi Szovjet ülésén beszédet mond a Népbiztosok Tanácsának kül- és belpolitikájáról.

Március 13. Lenin részt vesz M. F. Jelizarov temetésén, a petrográdi Volkov-temetőben.

Lenin megtekinti Petrográdban a Munka Palotáját; beszédet mond a Petrográd-kormányzósági mezőgazdasági munkások kongresszusának ülésén a mezőgazdasági munkások szakszervezetének megalakításáról.

Lenin kétszer felszólal a petrográdi Népházban rendezett nagygyűléseken.

Március 14. Lenin Petrográdból visszatér Moszkvába.

Március 16. Lenin meglátogatja a Kremlben a beteg J. M. Szverdlovot.

Március 17. Lenin részt vesz a baloldali eszerek újabb petrográdi ellenforradalmi megmozdulásával kapcsolatos harci rendszabályokról szóló kormányközlemény összeállításában, és Sztálinnal együtt aláírja a kormánynyilatkozatot.

Március 18. Lenin beszédet mond az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság J. M. Szverdlov halála alkalmából tartott rendkívüli ülésén. Az ülés után Lenin a temetési menettel a Vörös Térre megy, ahol rövid beszédet mond J. M. Szverdlov sírjánál.

Március 18—23. Lenin irányítja az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VIII. kongresszusának munkáját.

Március 18. Lenin üdvözlő beszéd kíséretében megnyitja a kongresszust; beválasztják a kongresszus elnökségébe; beszámolót tart a Központi Bizottság nevében.

Március 19. Lenin a kongresszus második ülésén beszámolót tart, a harmadik ülésen pedig zárszót mond a pártprogramról.

Március 20—21. Lenin elnököl a kongresszus programbizottságának ülésein.

Március 21. Lenin a kongresszus ötödik (zárt) ülésén hozzászól a katonai kérdéshez.

Március 22. Lenin a kongresszus megbízásából drótnélküli távíró útján üdvözletet küld a Magyar Tanácsköztársaságnak.

Március 23. Lenin a kongresszus nyolcadik ülésén beszédet mond a talusi munkáról; a középparasztsághoz való viszonyról szóló határozati javaslatot, melyet Lenin írt, a kongresszus elfogadja.

Lenint a Központi Bizottság tagjává választják; beszédet mond a kongresszus záróülésén.

Március 20. Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a Baskír Autonóm Szovjet Köztársaság megalapítása — előadó: Sztálin; a mezőgazdasági szakemberek mozgósítása stb.

Március 25. Lenint az OK(b)P Központi Bizottsága plénumán az OK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának tagjává választják.

Március 27. Lenin megírja a „Választ egy szakember nyílt levelére".

Március 30. Lenin beszédet mond az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén M. I. Kalinyinnak az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elnöki tisztségére való jelöléséről.

Március vége. Lenin 8 beszédet mond hanglemezre.

Április 1. Lenin telefontáviratot küld az Összoroszországi Rendkívüli Bizottságnak arról, hogy sürgősen léptessen életbe megfelelő rendszabályokat minden vasútrobbantási és vasútrongálási kísérlet meghiúsítása érdekében.

Április 3. Lenin beszédet mond a Moszkvai Szovjet rendkívüli ülésén a Szovjet Köztársaság külső és belső helyzetéről; megírja az erről szóló határozati javaslatot.

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, melyen a következő kérdéseket vitatják meg: a szovjet munkás-paraszt milícia; az élelmiszerszállítás fokozása a keleti vasútvonalakon; rendelettervezet az állami ellenőrzés átszervezéséről — előadó Sztálin.

Április 8. Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, melyen a következő kérdéseket vitatják meg: a középparasztoknak nyujtandó adókedvezmények az egyszeri rendkívüli forradalmi adó behajtásánál; a fogyasztó kormányzóságok takarmány és élelmiszer normái stb.

Április 9. Lenin, Sztálin és Kalinyin aláírják az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság

által jóváhagyott rendeletet az állami ellenőrzésről.

Április 10. Lenin megírja a „Levelet a petrográdi munkásokhoz a Keleti Front megsegítéséről".

Április 11. Lenin megírja „Az OK(b)P Központi Bizottságának irányelveit a Keleti Front helyzetével kapcsolatban".

Lenin beszédet mond az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács plénumán a szakszervezetek feladatairól a Keleti Frontra való mozgósítással kapcsolatban.

Április 13. Lenin részt vesz az OK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkájában.

Lenin előszót ír Henri Guilbeaux „Szocializmus és szindikalizmus Franciaországban a háború idején" c. brosúrájához.

Április 15. Lenin megírja „A Harmadik Internacionále és helye a történelemben" c. cikket.

Lenin beszédet mond az első moszkvai szovjet nehéztüzérségi parancsnokképző tanfolyamok ünnepi ülésén abból az alkalomból, hogy az OK(b)P Rogozsszk-kerületi Bizottsága zászlót ad át a tanfolyamhallgatóknak.

Április 16. Lenin beszédet mond a moszkvai csomópont vasutasainak konferenciáján arról, hogy minden erőt mozgósítani kell a Kolcsak elleni harcra.

Április 17. Lenin a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek konferenciáján beszédet mond a Kolcsak elleni harcról.

Lenin utószót ír „A Szovjethatalom sikerei és nehézségei" c. brosúrához.

Lenin üdvözlő beszédet mond a kommunista tanulók első összoroszországi kongresszusán.

Április 20. Lenin a Déli Front Forradalmi Katonai Tanácsának küldött táviratában azt javasolja, hogy a Donyec-medencében gyorsítsák meg a Gyenyikin elleni hadműveleteket.

Április 21. Lenint és Sztálint a Honvédelmi Tanács határozatával kinevezik a Vörös Hadsereg ellátását intéző Rendkívüli Bizottság hadfelszerelési nyilvántartásának kivizsgálására alakult bizottság tagjává.

Április 25. Lenin utasítást ad az Ukrán Front parancsnokának Taganrog elfoglalására.

Április 27. Lenin megírja az „Üdvözletet a Bajor Tanácsköztársaságnak".

Április 28. Lenin elnököl a Honvédelmi Tanács ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a Kolcsak támadásával kapcsolatos soronkívüli mozgósítás; rendkívüli intézkedések a fűtőanyagtakarékosság terén stb.

Április. Lenin levélben utasítja a petrográdi szervezeteket, hogy küldjenek petrográdi munkásokat a Donvidékre és Ukrajnába s hogy szervezzék meg a hadiszükségletekre dolgozó iparvállalatok munkáját.

Április vége. Lenin az ukrán Népbiztosi Tanács elnökének címzett táviratban azt javasolja, hogy szervezzék meg az ukrán kormányszerveknél dolgozó eszerek tevékenységének legszigorúbb ellenőrzését.

Május 1. Lenin három beszédet mond a Vörös Téren: kettőt május elsejéről, egyet pedig a Sztyepan Razin kivégzésének helyén emelt emlékmű leleplezése alkalmából.

Május 3. Lenin beszédet mond a pártnak a középparasztság irányában követett politikájáról az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a proletár egyetem által rende-

zett agitátorképző tanfolyamok hallgatóinak gyűlésén.

Május 4. Lenin részt vesz az OK(b)P Központi Bizottsága munkájában.

Május 5. Lenin az Ukrán Szovjet Kormánynak küldött táviratában a Donyec-medence katonai támogatásának meggyorsítását követeli.

Lenin elnököl a Honvédelmi Tanács ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a szovjet intézmények felülvizsgálatának eredményei és a létszámcsökkentés érdekében szükséges rendszabályok (előadó Sztálin); a hadianyagok szállításának szabályozása stb.

Május 6. Lenin üdvözlő beszédet mond az iskolánkívüli oktatás első összoroszországi kongresszusán.

Május 8. Lenin és Sztálin a párt Központi Bizottsága nevében táviratot küld Ukraina Népbiztosi Tanácsának a Déli Front fokozottabb katonai támogatásáról.

Május 9. Lenin és Sztálin a párt Központi Bizottsága nevében utasítja a Honvédelmi Tanács kievi meghatalmazottját, hogy gondoskodjék a munkások sürgős mozgósításáról és a Déli Frontra küldéséről.

Május 11. Lenin módosításokat és kiegészítéseket ír a német munkásokhoz és idegen munkát ki nem zsákmányoló parasztokhoz szóló felhívás tervezetéhez.

Május 12. Lenin az V. hadsereg Forradalmi Katonai Tanácsának küldött táviratában a támadás meggyorsítását és a Kolcsakon aratott győzelem megszilárdítását követeli.

Május 15. Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának

ülésén, melyen a következő kérdéseket vitatják meg: a kerületi közélelmezési szervek; anyagi eszközök kiutalása a saturai és a kasirai villamoserőművek építkezése számára stb.

Május 17. Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: az Állami Könyvkiadó; az ingyenes gyermekétkeztetés stb.

Lenin elnököl a Honvédelmi Tanács ülésén, melyen Petrográd helyzetének kérdését vitatják meg a fehérgárdista támadással kapcsolatban; aláírja Sztálin meghatalmazását, akit a Honvédelmi Tanács Petrográdba és más kerületekbe készül irányítani abból a célból, hogy a Nyugati Front megszilárdítása érdekében rendkívüli intézkedéseket foganatosítson.

Május 19. Lenin az iskolánkívüli oktatás első összoroszországi kongresszusán beszédet mond „A szabadság és egyenlőség jelszavával való népbutításról".

Május 20. Lenin, válaszképpen Sztálin két jelentésére, közli vele a Petrográd megsegítése érdekében tett intézkedéseket.

Május 25. Lenin a Vörös Téren díszszemlét tart az általános katonai kiképzés keretében felállított munkásezredek fölött és beszédet intéz hozzájuk a dolgozók általános katonai kiképzésének jelentőségéről; beszédet tart az általános katonai kiképzés díszszemléjén megjelent ifjú kommunisták előtt.

Május 27. Lenin megírja az „Üdvözlet a magyar munkásoknak" c. cikket.

Május 28. Lenin megírja „A berni Internacionále hősei" c. cikket.

Lenin követeli Ukrajna Népbiztosi Tanácsától, hogy tegyenek sürgős lépéseket a Déli Front megsegítése érdekében.

Lenin az ukrán helyettes hadügyi népbiztosnak küldött táviratában azt javasolja, hogy Luganszk védelmére küldjenek munkásokat Harkovból.

Május 29. Lenin Szimbirszkbe, a Keleti Front Forradalmi Katonai Tanácsának küldött táviratában követeli, hogy feszítsenek meg minden erőt az Urálnak még a tél beállta előtti felszabadítása érdekében.

Lenin táviratot küld Sztálinnak Petrográdba, amelyben közli, hogy a Petrográd elleni fehérgárdista támadással kapcsolatban kivételes rendszabályokat kell életbeléptetni a hátországban és a fronton lehetséges összeesküvések leleplezése céljából.

Május 31. Lenin és F. E. Dzerzsinszkij aláírásával a „Pravdá"-ban megjelenik a lakossághoz intézett „Óvakodjatok a kémektől!" c. felhívás.

Május. Lenin Sztálinnal együtt a Központi Bizottság elé terjeszti az Oroszországi Szovjet Köztársaságok, Ukrajna, Lettország, Észtország, Litvánia és Belorusszija katonai egységéről és szövetségéről szóló irányelvek tervezetét.

Június 1. Lenin részt vesz a Központi Bizottság Politikai Irodájának ülésén, amelyen az ukrán hadsereg felállításának kérdését vitatják meg.

Június 2. Lenin részt vesz az OK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának és Szervező Irodájának együttes ülésén.

Június 4. Lenin táviratot küld Sztálinnak Petrográdba azzal a kéréssel, hogy utazzon a Nyugati Frontra.

Lenin Sztálinnak küldött táviratában kéri, hogy a Petrográdi Fronton minden erő megfeszítésével mérjenek gyors és döntő csapást az ellenségre.

Június 6. Lenin Szimbirszkbe, a Keleti Front Forradalmi Katonai Tanácsának küldött táviratában sürgős intézkedéseket javasol annak érdekében, hogy megakadályozzák Kolcsak esetleges áttörését Vjatka irányában.

Június 9. Lenin Sztálin táviratával kapcsolatban utasítja a Köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsát, hogy szervezze meg Petrográd támogatását a Keleti Front felől.

Legkésőbb június 10-én. Lenin megírja a tervezetet az OK(b)P Központi Bizottságának a Petrográdi Frontról szóló határozatához.

Június 10. Lenin részt vesz az OK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának és Szervező Irodájának együttes ülésén.

Június 11. Lenin utasítja a Köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsát, hogy indítson vizsgálatot abban az ügyben, hogy miért halogatják a Petrográdi Front megerősítésére Sztálin követelése értelmében kijelölt csapatok útnakindítását.

Június 14. Lenin a Déli Front Forradalmi Katonai Tanácsának és a X. hadsereg Forradalmi Katonai Tanácsának küldött táviratában javasolja minden erő megfeszítését Caricin megtartása érdekében.

Lenin beszédet mond a moszkvai gépfegyverkezelői tanfolyamok hallgatóinak a Szakszervezetek Házában rendezett gyűlésén.

Június 15. Lenin részt vesz az OK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának és Szervező Irodájának együttes ülésén.

Június 18 előtt. Lenin Petrográdba küldött táviratában arra kéri Sztálint, hogy tájékoztassa őt minél gyakrabban a front helyzetéről és küldje el neki a front térképét.

Június 18. Lenin a X. hadsereg Forradalmi Katonai Tanácsához intézett táviratában üdvözletét küldi a vörös Caricin védőinek.

Június 19. Lenin elnököl a Honvédelmi Tanács ülésén, melyen a következő kérdéseket vitatják meg: az élelmezési hadsereg növelésével kapcsolatos rendszabályok; a krasznajagorkai események kivizsgálása. Sztálint megbízzák, hogy készítsen beszámolót a vizsgálat eredményeiről.

Június 23. Lenin előszót ír „A szabadság és egyenlőség jelszavával való népbutításról" szóló beszédének nyomtatott kiadásához.

Június 25. Lenin a Honvédelmi Tanács nevében megköszöni az V., a II. és a Turkesztáni Hadsereg vöröskatonáinak és parancsnoki karának a kolcsakisták elleni harcokban tanusított rendkívüli bátorságot és erélyt.

Június 28. Lenin befejezi „A nagy kezdeményezés (A munkások hősiességéről a hátországban. A «kommunista szombatok» alkalmából)" c. brosúráját.

Június 30. Lenin aláírja a Népbiztosok Tanácsának rendeletét, amely engedélyezi, hogy a központi kormányzóságok munkás- és falusi szervezetei önállóan szerezzenek be gabonát Szimbirszk kormányzóságban.

Lenin értesíti Sztálint, hogy Gyenyikin csapatai elfoglalták Jekatyerinoszlavot, továbbá, hogy délen igen nagy a töltényhiány, és arra kéri Sztálint, takarékoskodjanak a tölténnyel és egyéb hadianyaggal.

Július 1. Lenin a Keleti Front Forradalmi Katonai Tanácsának küldött táviratában üdvözli Urál felszabadítóit — a hős vöröscsapatokat, amelyek visszafoglalták Permet és Kungurt.

Július 3—4. Lenin részt vesz az OK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkájában. A plénum jóváhagyja a pártszervezetekhez szóló „Mind egy szálig harcra Gyenyikin ellen!" című levelet, melyet Lenin írt.

Július 4. Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Munkás- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetje, az Összoroszországi Szakszervezeti Tanács és a moszkvai üzemi bizottságok képviselőinek együttes ülésén előadói beszédet mond a Szovjethatalom helyzetéről és legközelebbi feladatairól.

Július 11. Lenin a Szverdlov Egyetemen előadást tart az államról.

Július 12. Lenin az OK(b)P Moszkva-városi konferenciáján előadói beszédet mond a köztársaság belső és külső helyzetéről.

Július 14. Lenin megírja „A III. Internacionále feladatairól (Ramsay MacDonald a III. Internacionáléról)" c. cikket.

Július 15. Lenin beszédet mond a köztársaság külső és belső helyzetéről a Hodinka-mezei tábor vöröskatonáinak konferenciáján.

Július 20. Lenin megírja a „Választ egy amerikai ujságíró kérdéseire".

Július 30. Lenin beszédet mond a közellátási és a hadihelyzetről az üzemi bizottságok, szakszervezetek és a Moszkvai Központi Munkásszövetkezet megbizottainak moszkvai konferenciáján.

Július 31. Lenin beszédet mond a közoktatás és a szocialista kultúra dolgozóinak első összoroszországi kongresszusán.

Július. Lenin hozzáfog a „Lakájszobában" c. cikk írásához. A cikk befejezetlen maradt.

Augusztus 6. Lenin beszédet mond a pártonkívüli munkások és vöröskatonák konferenciáján.

Augusztus 7—9. Lenin az OK(b)P Központi Bizottsága Politikai Irodájának nevében utasítást ad a Köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsának és Ukrajna Népbiztosi Tanácsának Ogyessza és Kiev védelmére.

Augusztus 19. Lenin levelet ír Serrati és Lazzari olasz szocialistáknak.

Augusztus 24. Lenin megírja a „Levelet a munkásokhoz és parasztokhoz a Kolcsakon aratott győzelem alkalmából".

Augusztus 28. Lenin levelet ír Sylvia Pankhurst angol kommunistához.

Augusztus 29. Lenin a Szverdlov Egyetemen megtartja második előadását az államról.

Augusztus. Lenin megírja „A szabad gabonakereskedelemről" c. cikket.

TARTALOM

Előszó ..... VII—X

1919 március—augusztus

A PETROGRÁDI SZOVJET 1919 MÁRCIUS 12-I ÜLÉSE 1—22

1. Beszámoló a Népbiztosok Tanácsának kül- és belpolitikájáról. *Rövid ujságtudósítás* 1
2. Válasz az írásban benyujtott kérdésekre 9

A PETROGRÁD-KORMÁNYZÓSÁGI MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁSOK I. KONGRESSZUSÁNAK ÜLÉSE. 1919 MÁRCIUS 13 ..... 23—31

1. Beszéd a Mezőgazdasági Munkások Szakszervezetének megalakításáról 23
2. Válasz az írásban benyujtott kérdésekre 28

BESZÉD A PETROGRÁDI NÉPHÁZBAN TARTOTT NAGYGYŰLÉSEN, 1919 MÁRCIUS 13-ÁN. *Ujságtudósítás* ..... 32—39

A SZOVJETHATALOM SIKEREI ÉS NEHÉZSÉGEI . 41—77

Utószó 76

EMLÉKBESZÉD J. M. SZVERDLOVRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉN, 1919 MÁRCIUS 18-ÁN ..... 78—84

BESZÉD J. M. SZVERDLOV TEMETÉSÉN, 1919 MÁRCIUS 18-ÁN. *Tudósítói feljegyzés* 85

AZ OK(b)P PROGRAMJÁNAK TERVEZETE ..... 87—131

1. Az OKP programtervezetének fogalmazványa 89

A proletárdiktatúra fő feladatai Oroszországban 95

2. Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt programjának tervezete 110

3. Toldalék a program politikai részéhez ... 116

4. Töredék a program politikai részéből ... 117

5. A nemzetek közti kapcsolatokról szóló programpont 118

6. Toldalék a nemzeti kérdésről szóló programpont végleges tervezetéhez 119

7. Bevezetés a katonai kérdésről szóló programponthoz 120

8. A bíráskodásról szóló programpont első bekezdése 122

9. A közoktatásról szóló programpont 123

10. A vallási viszonyokról szóló programpont 125

11. A program gazdasági részének pontjai .. 126

12. A program agrárpontja 130

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT VIII. KONGRESSZUSA. 1919 március 18—23 ..... 133—223

1. Beszéd a kongresszus megnyitása alkalmából. Március 18 135

2. A Központi Bizottság beszámolója. Március 18 139

3. Előadói beszéd a pártprogramról. Március 19 159

4. Zárszó a pártprogramról mondott előadói beszédhez. Március 19 182

5. Üdvözlő szikratávirat a kongresszus nevében a Magyar Tanácsköztársaság kormányának. Március 22 194

6. Előadói beszéd a falusi munkáról. Március 23 195

7. Felszólalás a falusi munkáról elhangzott előadói beszédet követő vita beszüntetésének tárgyában tett javaslat ellen. Március 23 ... 214
8. Határozat a középparasztsághoz való viszonyról 215
9. Beszéd a kongresszus befejezése alkalmából. Március 23 219

ÜDVÖZLET DRÓTNÉLKÜLI TÁVÍRÓN A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG KORMÁNYÁNAK. 1919 MÁRCIUS 22 224

A KUN BÉLÁNAK KÜLDÖTT SZIKRATÁVIRAT. 1919 MÁRCIUS 23 225

VÁLASZ EGY SZAKEMBER NYILT LEVELÉRE ...226—231

M. I. KALINYINNAK AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ELNÖKI TISZTSÉGÉRE VALÓ JELÖLÉSÉRÖL. *Beszéd az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság XII. ülésén, 1919 március 30-án* .....232—236

HANGLEMEZRE FELVETT BESZÉDEK .....237—253

1. Megemlékezés Jakov Mihajlovics Szverdlov elvtársról, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elnökéről 239
2. A III., Kommunista Internacionále 240
3. Tájékoztatás a Kun Bélával szikratávirón folytatott beszélgetésről 242
4. Felhívás a Vörös Hadsereghez 244
5. A középparasztokról 246
6. Mi a Szovjethatalom? 248
7. Hogyan mentsük meg egyszersmindenkorra a dolgozókat a földbirtokosok és tőkések igájától? 250
8. A zsidók elleni pogromuszításról 252

TELEFONTÁVIRAT AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI RENDKÍVÜLI BIZOTTSÁGNAK. 1919 ÁPRILIS 1 254

A MUNKÁS- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉNEK RENDKÍVÜLI PLENÁRIS ÜLÉSE. *1919 április 3* ..... 255—276

1. Előadói beszéd a Szovjet Köztársaság külső és belső helyzetéről 255

2. Határozati javaslat a Szovjet Köztársaság külső és belső helyzetéről mondott előadói beszéddel kapcsolatban 274

LEVÉL A PETROGRÁDI MUNKÁSOKHOZ A KELETI FRONT MEGSEGÍTÉSÉRŐL. *A petrográdi munkás elvtársakhoz* 277

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYELVEI A KELETI FRONT HELYZETÉVEL KAPCSOLATBAN ..... 278—281

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI SZAKSZERVEZETI TANÁCS TELJES ÜLÉSE. *1919 április 11* 283—304

1. Előadói beszéd a szakszervezeteknek a Keleti Frontra való mozgósítással kapcsolatos feladatairól 285

2. Válasz a tulai sztrájkkal kapcsolatban feltett kérdésre 299

3. Zárszó az előadói beszédhez 301

ELŐSZÓ HENRI GUILBEAUX: „SZOCIALIZMUS ÉS SZINDIKALIZMUS FRANCIAORSZÁGBAN A HÁBORÚ IDEJÉN" CÍMŰ BROSÚRÁJÁHOZ ... 305—306

BESZÉD AZ ELSŐ MOSZKVAI SZOVJET-PARANCSNOKI TANFOLYAMON, 1919 ÁPRILIS 15-ÉN. *Rövid ujságtudósítás* 307

A HARMADIK INTERNACIONÁLE ÉS HELYE A TÖRTÉNELEMBEN ..... 308—316

BESZÉD A MOSZKVAI CSOMÓPONT VASUTASAINAK KONFERENCIÁJÁN, 1919 ÁPRILIS 16-ÁN ..... 317—322

BESZÉD A KOLCSAK ELLENI HARCRÓL A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS SZAKSZERVEZETEK KONFERENCIÁJÁN, 1919 ÁPRILIS 17-ÉN. *Ujságtudósítás* ..... 323—326

BESZÉD A KOMMUNISTA TANULÓK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919 ÁPRILIS 17-ÉN 327

ÜDVÖZLET A BAJOR TANÁCSKÖZTÁRSASÁGNAK 328—329

TÁVIRAT UKRAJNA NÉPBIZTOSI TANÁCSÁNAK ELNÖKÉHEZ 330

HÁROM BESZÉD A VÖRÖS TÉREN, 1919 MÁJUS 1-ÉN. *Ujságírói feljegyzések* .....331—334

1. 331

2. 333

3. Beszéd a Sztyepan Razin kivégzésének helyén emelt emlékmű leleplezése alkalmából 334

AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI ISKOLÁNKÍVÜLI OKTATÁSI KONGRESSZUS. 1919 május 6—19 ..... 335—382

1. Üdvözlő beszéd. Május 6 337

2. Beszéd a szabadság és egyenlőség jelszavával való népbutításról. Május 19 342

I. 343

II. 349

III. 355

IV. 361

V. 376

ELŐSZÓ „A SZABADSÁG ÉS EGYENLŐSÉG JELSZAVÁVAL VALÓ NÉPBUTÍTÁSRÓL" MONDOTT BESZÉDHEZ .....383—387

TÁVIRAT AZ UKRAJNAI NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK 388

KIEGÉSZÍTÉS A NÉMET MUNKÁSOKHOZ ÉS IDEGEN MUNKÁT KI NEM ZSÁKMÁNYOLÓ PARASZTOKHOZ SZÓLÓ FELHÍVÁS TERVEZETÉHEZ .....389—390

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK. *1919. V. 20* 391

BESZÉD AZ ÁLTALÁNOS KATONAI OKTATÁS ÜNNEPÉN, 1919 MÁJUS 25-ÉN. *Rövid ujságtudósitás* 392

ÜDVÖZLET A MAGYAR MUNKÁSOKNAK .....393—397

A BERNI INTERNACIONÁLE HŐSEI .....398—407

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK. *1919 május 29* 408

ÓVAKODJATOK A KÉMEKTŐL! 409

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG IRÁNYELVEI A KATONAI EGYSÉGRŐL. TERVEZET .....410—411

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK. *1919 június 4*..... 412

AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A PETROGRÁDI FRONTRÓL. TERVEZET 413

A NAGY KEZDEMÉNYEZÉS *(A munkások hősiességéről a hátországban. A „kommunista szombatok" alkalmából)* ..... 415—443

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK. *1919 június 30* 444

MIND EGY SZÁLIG HARCRA GYENYIKIN ELLEN! *(Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának levele a pártszervezetekhez)*. 445—465

A jelen pillanat legfőbb feladata 446
A népnek meg kell magyarázni az igazat Kolcsakról és Gyenyikinről 447
A mozgósítandók közötti munka 448
A katonaszökevények közötti munka 449
Közvetlen segítség a hadseregnek 450
A nem-háborús munka csökkentése 452
A frontövezetben végzett munka 455
Magatartásunk a katonai szakemberek irányában 457
Harc az ellenforradalommal a hátországban .. 460
Az egész lakosság mozgósítása a háborúra .. 463
„Forradalmi módon végzett munka" 465

A SZOVJETHATALOM JELENLEGI HELYZETÉRŐL ÉS LEGKÖZELEBBI FELADATAIRÓL. *Előadói beszéd az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Munkás- és Vöröskatonaküldöttek Moszkvai Szovjetje, a Szakszervezetek Összoroszországi Tanácsa és a moszkvai üzemi bizottságok küldöttei együttes ülésén, 1919 július 4-én* .....466—480

AZ ÁLLAMRÓL. *Előadás a Szverdlov Egyetemen. 1919 július 11* ..... 481—501

BESZÁMOLÓ A KÖZTÁRSASÁG BELSŐ ÉS KÜLSŐ HELYZETÉRŐL AZ OK(b)P MOSZKVAI KONFERENCIÁJÁN, 1919 JÚLIUS 12-ÉN. *Ujságtudósítás* ..... 502—506

A III. INTERNACIONÁLE FELADATAIRÓL. *(Ramsay MacDonald a III. Internacionáléról)* ..... 507—528

I. 512
II. 513
III. 515
IV. 519
V. 522
VI. 526

BESZÉD A KÜLSŐ ÉS BELSŐ HELYZETRŐL A HODINKA-MEZEI TÁBOR VÖRÖSKATONÁINAK KONFERENCIÁJÁN, 1919 JÚLIUS 15-ÉN. *Rövid ujságtudósítás* ..... 529—530

VÁLASZ EGY AMERIKAI UJSÁGÍRÓ KÉRDÉSEIRE 531—535

BESZÉD A KÖZELLÁTÁSI ÉS A HADIHELYZETRŐL AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK, A SZAKSZERVEZETEK ÉS A MOSZKVAI KÖZPONTI MUNKÁSSZÖVETKEZET MEGBÍZOTTAINAK MOSZKVAI KONFERENCIÁJÁN, 1919 JÚLIUS 30-ÁN ..... 536—548

BESZÉD A KÖZOKTATÁS ÉS A SZOCIALISTA KULTÚRA DOLGOZÓINAK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919 JÚLIUS 31-ÉN ..... 549—556

LAKÁJSZOBÁBAN ..... 557—564

I. 557
II. 559

BESZÉD A PÁRTONKÍVÜLI MUNKÁS-VÖRÖSKATONA KONFERENCIÁN, 1919 AUGUSZTUS 6-ÁN. *Ujságírói feljegyzés* ..... 565—568

Első változat 565
Második változat 567

SERRATI ÉS LAZZARI ELVTÁRSAKNAK..... 569

LEVÉL A MUNKÁSOKHOZ ÉS PARASZTOKHOZ A KOLCSAKON ARATOTT GYŐZELEM ALKALMÁBÓL .....570—578

LEVÉL SYLVIA PANKHURSTNEK .....579—585

A SZABAD GABONAKERESKEDELEMRŐL .....586—589

A győzelem fő feltétele 586
A biztos győzelem útja 587
Mi voltaképpen a szabad gabonakereskedelem? 589

Jegyzetek .....591—611

Lenin életének és tevékenységének dátumai (1919 március—augusztus) .....613—626

KÉPMELLÉKLETEK

Lenin. „A program agrárpontja". A kézirat első oldala. — 1919 .....130—131

Lenin. „A nagy kezdeményezés". A kézirat első oldala. — 1919 június 28 .....416—417

5002. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc.

JAVÍTANDÓ

77. old., a szöveg alatti dátumban: 1917 *helyesen* 1919